ԿԻՐԱԿԻ
ԱՊՐԻԼ
1
DIMANCHE
1er AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·351

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար· 300 Ֆ	հատը	1 Ֆ· 80

54e ANNÉE — N° 14.351

LES EXILES

Je n'ai jamais pu accomplir ce désir : aller trouver Harout dans sa montagne provençale. Son désir, mais surtout le mien.

Quand j'accomplirai, un jour, ce pélerinage, ce ne sera plus qu'à la recherche d'une tombe perdue, dans l'intimité d'un de ces cimetières villageois, dont le charme a le pouvoir de vous réconcilier avec le Néant.

Il n'était pas facile de déloger Harout de sa montagne et combien grande fut notre joie, en ce début d'un printemps déjà lointain, quand Jean-Pierre Bodossian alla nous l'arracher de son refuge varois, pour nous l'amener à St. Raphaël, où nous l'attendions avec Chahnour.

Il ne reste que Papken et moi, pour nous remémorer ces heures si riches, où deux amitiés — Harout et Chahnour — se retrouvaient après trente-cinq ans de séparation. L'un retiré dans son ermitage montagnard, l'autre vivant sa dernière vie dans un Home pour vieillards arméniens, après avoir traîné d'hôpital en hospice, d'hospice en sana. Pas d'amertume pourtant, chez notre plus grand écrivain de la Diaspora, face au poète, qui, lui n'avait pas eu pour seule maîtresse la littérature. La pudeur des sentiments, de la souffrance tant physique que morale avait toujours dominé chez Chahnour. Ils parlèrent de Montparnasse, c'est-à-dire de leur passé, si lointain et soudain si proche ! Quelques années plus tard, chacun d'eux, lors d'un séjour parisien devait s'obstiner à rechercher son Montparnasse, et face à cette tour hideuse, s'interroger en vain à la recherche du temps perdu, dans un quartier perdu à jamais.

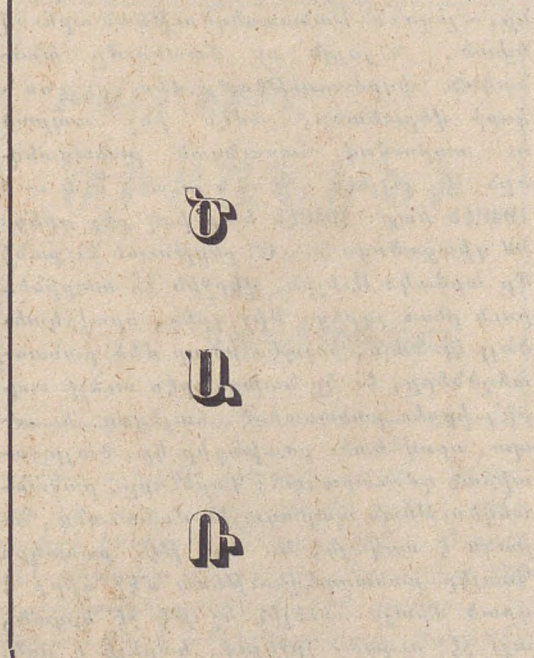
C'était aussi un jour d'Avril. Le mistral nous fouettait le visage, alors que nous regardions, de cette hauteur d'Agay, la splendeur de la baie et l'infini de la Méditerranée. Harout et Chahnour continuaient à bavarder. Ils avaient tant à se dire, depuis si longtemps. Et le temps qui s'écoulait, inconscient de sa cruauté, les obligeait à se hâter. Le soir devait tomber bientôt. L'un allait retrouver sa montagne, l'autre la solitude de sa chambre. Papken et moi, nous étions heureux et tristes. Heureux d'avoir réussi cette rencontre, tristes de l'impossibilité de la renouveler.

Et puis, le temps passa. Le destin voulut que le dernier écrit de Chahnour : « *Mais, le plus puissant était le rève* » (à peine trois semaines avant sa mort) fût consacré au recueil d'Harout.

C'est ce rève, qui nous reste aujourd'hui, plus puissant que jamais.

×

De nouveau, le temps passa. Mauvaise formule, au fond, puisqu'en réalité c'est nous, qui passons. Harout vînt nous voir à Paris, il y a un peu plus d'un an. Son port d'attache était Haratch. Il aimait, le soir venu, retrouver les copains. Nous parlions, poésie, littérature. Les projets ne manquaient pas : « L'an prochain à Erévan ». Il voulait y aller avec Zoulal, mais il fallait d'abord un passeport. Les patientes démarches d'un ami portèrent leurs fruits et le passeport arriva. Il est

Գալարուն ու խոհուն իգութիւնը ծառի
Երկրախոյզ խոնարհուած բաժրացաւ իմ առջեւ
Ցնծութեամբ բեղուաւոր բազուկներ վերամբարձ
Թեւաբախ բացուեցին իմ առջեւ:

Քանզի հովն էր յուզիչ եւ թէ ծառն էր յուզուած.
Արդ թերթեր վարդագոյն թափուեցին իմ առջեւ,
Անտրտունջ թօթափեց խոստումներն իր թովիչ
Աստղազարդ մի երկինք իմ առջեւ:

Այլ հաճ հովը յուզուած եւ հաճ լոյսը յուզիչ՝
Սարսռագին մոխրացող ծաղիկներ իմ առջեւ.
Եւ վիժած աստղերից արեւներ երկնող այս
Բարգաւաճ բերկրութիւնն իմ առջեւ:

du reste toujours là, mais Harout n'est plus. Il repose maintenant dans un coin de Provence, face à la Méditerranée.

Pas très loin, un autre poète, Sarafian, ne retrouva sa Méditerranée, que bien tard, après sa mort, dans un autre cimetière de Provence.

Poète maudits de la Diaspora, Sarafian et Cosdantian restent encore reniés de l'Arménie. Même la mort n'a pas réussi à leur donner droit de cité. De quoi, donc, sont coupables ces Arméniens sans Arménie ? Les Nostradamus de l'absurde politique soviétique nous prêcheront sûrement la patience : il faut attendre, tout se fait progressivement, il y a un temps pour tout, il faut savoir attendre.

Nous ne savons pas attendre, nous autres, enfants maudits de l'exil arménien, parce que nous n'avons pas le temps.

Mais au fond, qu'importe ! Le label d'Erévan ne leur fut jamais indispensable pour être les valeurs les plus sûres de la gloire littéraire arménienne. Leur chant fut le plus beau, car l'art n'y servait que l'Art.

La fibre arménienne ne les quitta pourtant jamais. Au-delà de leurs tombes méditerranéennes, leurs chant nous parvient encore, dans cette aube printanière. Ils ne verront plus la Méditerranée, ils ne virent jamais l'Ararat. Leur Arménie à eux, ils dûrent la rechercher dans un vieux missel en Grabar, un chant de Komitas, le prénom d'un enfant et parfois simplement dans le nom d'un restaurant, qui s'appelait Ani.

Poètes maudits de l'exil arménien, éternels déracinés, ils viennent de retrouver leur dernier rêve, dans cette terre de Provence, si proche de la Méditerranée, mais si loin de l'Ararat.

ARPIK MISSAKIAN

ԱՅՍ ԱՌԻԹՈՎ

Գրեց՝

ԶՈՒԼԱԼ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

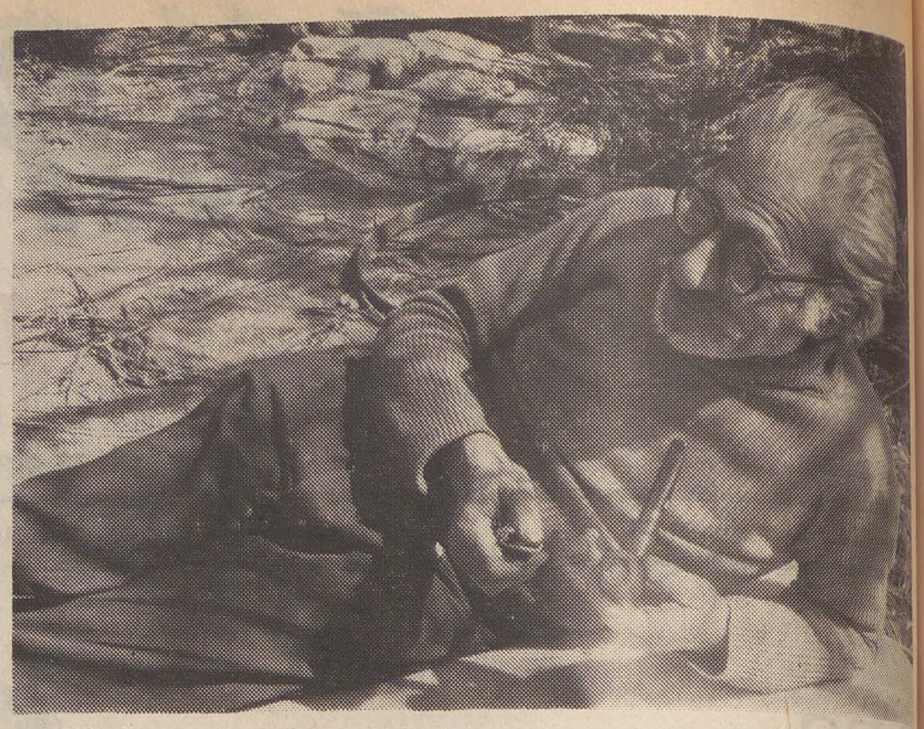
Առիթը մահ մըն է, բանաստեղծին մահը, ըսելու համար կարգ մը էական, արճակ ճշմարտութիւններ բանաստեղծութեան եւ մեռնող ենթակային՝ Ցարուխ Կոստանդեանի մասին, ան որ կենդանութեան «Աստուծոյ պէս ուրացաւ իր գործերը», դիտնալով անշուշտ թէ ինք եւս պիտի ուրացուէր, իր կարգին, նման այն Աստուածին որուն ժողովուրդը՝ պարտուած ու պարպուած՝ զինք չի կանչեր այլեւս: Ժողովուրդ, որ «կորուսեալ բանալին է բախտին», որուն բազուկը կը չարունակէ բախել կռանը սալին ու չղթաներ զարբնել, որ իր պարտութիւնը կը պարակէ աւերուչանները լքած, ազգային-քաղաքական մեր բեմերը զարդարող կարգաթող քուրմերու միջոցակ, ժանկարապետ փչոցներով եւ կողկողանքներով. «Հայաստա՛ն... եւայլն.»- եւ չարքային-ները (այ թէ ճախ. թէեւ այնքան չատցած են որ կողմերը կը չիոթուին այլեւս) ոտքի՝ կը ծափահարեն. «Սիրեցի, եարս տարաւ...»- եւ չարքայինները նստած՝ կը խմեն ու կու լան.- «կեցցէ»ի եւ «անկցի»ի, «Ա՛խ Հայաստան, վա՛խ Հայաստանի»ի եւ «Հօնքուր հօնքուր կու լամ»ի անցեալին սկսած, երէկ տեւող եւ այսօր չարունակուող մթնոլորտին մէջ ի՛նչ կարեւորութիւն կրնան ներկայացնել Ցարուխները, երբ մանաւանդ ոչ կարմիր Հոկտեմբեր են երգած եւ ոչ ալ Յանասար փառաբանած:

*Սփիւռքի պայմաններուն մէջ, ուր եւս, Հայրենիքի օրինակով, չնորհիւ կուսակցութիւններուն ամէն ինչ նշանակովի է - թերթի խմբագրէն մինչեւ յօդուածագիրը, ազգային դործիչէն մինչեւ զրագէտն ու բանաստեղծը-, բնաւ զարմանալի չէ որ Ցարուխի եզական, անձնուրաց կեցուածքին պատճառով մատի վրայ հաչուուղ մարդիկ զինք կարգացած եւ քիչերը լսած ըլլան անունն իսկ: Ոչինչ ըրաւ՝ ինքզինք ճանչցնելու համար, կամ աւելին ամէն ինչ ըրաւ՝ որպէսզի չխօսուի իր մասին: «Բանաստեղծութեամբ...» հատորին մէջ իր կարգ մը քերթուածները ամփոփած ընկերները դիտեն թէ ի՛նչ են քաչած՝ ձեռադիրները ունենալու եւ տպելու հաւանութիւնը ստանալու համար: Գիրքը ի վերջոյ լոյս տեսաւ 1974ին: Օրին, Շահնուր միայն ոգեւորութեամբ ողջունեց հատորը. ոգջոյն որ պիտի ըլլար իր վերջին զրութիւնը ,հրաժեչտը: Եւ երեւակայել թէ զրաններեցաւ հայ զրագէտ մը, ան ալ զեղարուեստական ամսաթերթի խմբագիր, որ յետ մահու բանակռիւի մանէ Շահնուրին հետ եւ չափազանցեալ, առատաձեռն նըկատէ նչուած գրութեան մէջ Ցարուխի չնորհուած «մեծատաղանդ բանաստեղծ» մակդիրը (1): Անչուշտ Շահնուր հայերէն չէր կրնար դիտնալ եւ ոչ ալ բանաստեղծութենէ կը հասկնար, քանի ոչ խմբագիրը էր եղած եւ ոչ ալ չարադրութեան ուսուցիչ. այլապէս պիտի գրէր - ինչպէս Պօղոս Սնապեան կը թելադրէր իրեն, յետ մահու -, սանկ, աչակերտի մը չնորհուած գովասանքի մը պէս, թէ «Ցարուխ Կոստանդեան մէկն է Սփիւռքի ամէնէն օժտուած բանաստեղծներէն». (օժտուած բառը չատ սիրելուս՝ ընդգծեցի): Շահնուրէն զատ, գիրքը ստացանքի կարգ մը քաղաքավարական խօսքերու ծիրէն դուրս - ինչպէս եւ մահր հաղորդեցին այն խմբագիրները որ հաճեցան -, Ցարուխի մասին արտայայտուեցաւ միայն Մ. Թէօլէօլեան, «Հայրենիք»ի մէջ: Այսքանը բաւ էր արդէն, չատ իսկ, Սփիւռքի պայմաններուն մէջ:

Նմանօրինակ, գուցէ աւելի դորչ երեսով կը ներկայանայ նաեւ Հայրենիքը, դժբախտաբար: Տակաւին մինչեւ օրս Հայաստանի մէջ չեն տպուած սփիւռքահայ մեծագոյն բանաստեղծները՝ Ն. Սարաֆեան եւ Ց. Կոստանդեան: Ի՞նչ է ատոնց յանցանքը. պարզապէս այն՝ որ քաղաքական կողմնորոշում չեն ունեցած, հետեւած ու ծառայած են արուեստին, գեղեցկութեան, եւ ոչ թէ ժողովուրդին, իբրեւ թէ արուեստը քարայրին յատկութիւն ըլլար եւ ոչ թէ մարդկային, իբրեւ թէ Մեծարենցի, Տէրեանի, Վարուժանի, Զարենցի, Սեւակի մտահոգութիւնը տարբեր ըլլար: Զեմ խօսիր արժանիներու կողքին Սփիւռքահայ Մատենաչարի հրատարակած աւելորդ, անգոյն - թէեւ քաղաքական առումով կարմիր, կա՛ս կարմիր -, անաւիւն գիրքերու մասին, բայց ժամանակն է այլեւս որ Հայաստան անդրադառնայ, եւ հրատարակէ, գոնէ Սարաֆեան եւ Կոստանդեան, որպէսզի հայրենի երիտասարդ բանաստեղծները հասկնան թէ ի՛նչ է իրաւ բանաստեղծութիւնը եւ չապրուած, դիւրագին զգացումներով, միօրինակ, ամէն տարի նորոգուած հատորներով մեզ չձանձրացնեն: Բան մը կայ որ չեմ կրնար հասկընալ: Զեմ կրնար ըմբռնել ազգային մեր իրա՛ւ արժէքներուն հանդէպ այս աստիճան մերժողական, խորթական կեցուածք: Արդեօ՞ք նոյնն է պարագան Յորհդ. միւս Հանրապետութիւններուն մէջ եւս. չեմ կարծեր: Ինչպէ՞ս մերժել բանաստեղծներ, մեծ բանաստեղծներ, որոնք սիրած ու երգած են ազնուագոյնն ու վեհագոյնը, որոնց հայրենասիրութիւնը եղած է, միայն ու միայն, անսակարկ.

Չի ոչ մի յոյզ եւ ոչ մէկ սէր,
Ոչ վեհագոյն վայելչութիւնն այս
վայրերի,
Եւ ո՛չ հեշտանքը բնաբեր,
Ոչ մեղեդին ոսկեհնչուագ լոյս լարերի,
Եւ շռայլուած ոչ մի շնորհ,
Ոչ մի հանգիստ ու պպտտան,
Պիտի յուսան որ մոռանամ բե՛զ իմ կրօն,
Որ ուրանամ բեզ՝ Հայաստան: (2)

Այո՛, այս մէկը պէտք է գիտնայ Հայաստան, ուր յատուկ մարդիկ յատուկ պաչտօններ ունին (չըսելու համար թռչակ կը ստանան) այս հարցերով հետաքրքրուելու համար: Անկախ քաղաքական - դասակարգային բոլոր նկատումներէն եւ անոնցմէ վեր, ես անոնցմէ եմ որ կը հաւատան թէ երկրին մէջ պետութիւն ունինք: Կայ համայնավար կուսակցութիւնը, բայց կայ նաեւ Հայաստանի Հանրապետութիւնը: Սփիւռքահայ կոմիտէ թէ մշակութային որեւէ պատասխանատու պիտի գործէ պետականօրէն եւ ոչ թէ կուսակցականօրէն. բոլոր կապերու ճամբով արտասահման եկած պատասխանատուները (չեմ գիտեր ինչո՞ւ յաճախ պըրագէտներ, բանաստեղծներ կու գան. երկրին մէ՞կ մ ալ դիւանագէտներ չենք պատրաստած տակաւին) վերադարձին եւս առաքելութիւն մը ունին կատարելիք: Թող չատ բերեն, բայց քիչ մըն ալ տանին: Մինչդեռ վերադարձին - կ'անգիտանանք թէ ո՛ւր, ի՛նչ կարեւոր ղեկուցում տա-

րին - կը հրատարակեն յօդուածները, երբեմն գիրքե՛ր իսկ, ուր կը խօսուի, առաւելաբար, իրե՛նց իսկ մասին: Այս մէկը ոչ թէ պետական, այլ կազմակերպուած չըլլալուն՝ կուսակցական գործ իսկ կարելի չէ կոչել:

Ըսելիք չատ բան կայ բանաստե՛ղծ Կոստանդեանի մասին: Մինչեւ օրս միայն Շահնուրն է որ ըստ արժանւոյն գնահատեց ու արտայայտուեցաւ: Հոս, այս կարճ տողերով, կարելի է հասկնալի ընել միայն: Ջիս գիտցողը գիտէ արդէն թէ ինծի համար մեր վերջին քառասուն տարիներու ամէնէն մեծերէն է, եթէ ոչ մեծագոյնը: Այս հաստատումը այնքանով կը թելադրուի բանաստեղծին հետ ներքին, հոգեկան հանդիպումներէ, որքանով, եւ մանաւանդ, բանաստեղծութեան հանդէպ գեղագիտական մօտեցումէս: Ջինք կը նախընտրեմ - ճաչակի հարց է - նոյնիսկ Թէքէեանէն ու Սարաֆեանէն. անոնց չափ խոր, գլուղ, համամարդկային, բայց աւելի՛ անմիջական, հարազատ: Տակաւին ուսանող էի, երբ պատահաբար կարդացի «Ծառը» եւ ցնցուեցայ: Բնութենապաչտ Մեծարենցը հոգիով ու մարմնով հասունցած, տարբեր երկիրներու արեւով, սէրերով ու զինիով յագեցած՝ սրտի իր առանձնութեանը մէջ քանդակած էր բնութեան կաթուղիկէն՝ բարձրութեանը մէջ երկրախոյզ ու հրաչալի: Ես յանկարծ դէմ առ դէմ կու գայի հասուն, կատարեալ բանաստեղծին: Այդպէս չէր եղած սակայն. ի ծնէ բանաստեղծ, տարիներու ճամբայ պիտի կորէր Կոստանեան՝ ձգտելով միշտ լաւագոյնին, կատարելագոյնին՝ հասնելու համար այդ բարձրութեան: Փօլատեանի հետ իր զրոյցին մէջ կը յայտնէ (3) թէ մինչեւ 1935 թուականը - ուրեմն «Օրերի խմաութիւնը» եւս - իրեն համար բանաստեղծութիւնը «անպայման հարուստ յանդերով յօրինուած մի ոտանաւոր էր՝ իր աւանդական ու անփոփոխ հունի մէջ, վաղուց վաւերացուած զգացումների ու մտքերի հեզասահ մի հոսանք»: 1935 էն 1940 պիտի գրէ հազիւ 10 քերթուած: Բանաստեղծին կազմութեան, այլափոխութեան շրջանն է՝ «Մոնպառնասի բազմագլի, գունագեղ խառնարանին մէջ»: Գրելը նկարագրել չէր այլեւս, այլ ընդհակառակը, երեւոյթը՝ աներեւութացում, առարկայական՝ ի սպառ անէացում, հասնելու համար երեւոյթի իսկութեան՝ պատեղով արտաքին թէ ներքին բոլոր տեսակի վարագոյրները, դիմակները՝ - առարկայ, յոյզ թէ մտածում - «տեսնելու համար ճշմարիտ դէմքը արարչութեան»: Ահա սէրերէ եւ ներշնչումներէ, զգեւոյթներէ եւ հակազդեցութիւններէ եկած տողերկրեայ, ներքին բայց ակներեւ փոփոխութիւնը, որ զինք պիտի տանէր արտայայտչական նոր ձեւի, պիտի հաստատէր իր նոր բանաստեղծութիւնը, - լեզո՛ւն: Բանաստեղծութեան արեւով եփած, «յոյզն ու մտածումը անձնական փորձառութեամբ միս ու ոսկորի վերածած», ամէն ինչ ապրած ու ապրումով հասունցած բանաստեղծըն է այլեւս կատարեալ 1940էն եառք: 1940էն եառք իսկ քիչ գրեց: Իմ գիտցածովս 50 - 60 քերթուած եւ քանի մը արձակ: Աւելին, վերջին 15 տարինեբուն քնաւ չգրեց: Քիչ գրեց, որովհետեւ ծոյլ էր նախ, ինչպէս բոլոր մեծ բանաստեղծները, եւ կը նախընտրէր աւելի ապրի՛լ իբրեւ բանաստեղծ, հայեցող, եւ ապա, որովհետեւ բծախնդիր էր, ծայրատիճան դժուարահաճ: Կարեւորը, բանաստեղծութեան պարագային մանաւանդ, օրակն է սակայն, եւ ոչ թէ քանակը: Պօղոսը բանաստեղծութեան մէջ գիրք է գրած միայն. աւելին ոչ թէ չէ կրցած, այլ չէ՛ ուզած. չըլլելով, կարելի է ըսել թէ ուզած է՝ բայց չէ՛ կրցած. չէ կրցած տալ այն՝ ինչ կ'ուզէր: Բանաստեղծին համար արտադրել կը նչանակէ բաղդատել, ընտրել: Այս մէկը կը կատարուի գրած ատեն եւ կը չարունակուի գրելէն ետք - բաղդատութիւն եւ ընտրութիւն՝ սըրտէն ու մտքէն մինչեւ ճերմակ թուղթ ու տպարան: Քաղաքակրթութիւնը սպանած է Մուսան եւ ստիպած՝ արձանագրելու լաւագոյնը միայն: Աբուեստի այս հատկացողութիւնը կը տանի, ինքնաբերաբար, ինքզինք գերազանցելու, աւելի՛ն:

Այսպէս չի ներկայանար սակայն հայ բանաստեղծութիւնը, Սփիւռքի թէ յատկապէս Հայաստանի մէջ: Այս որքա՞ն բանաստեղծ, որքա՞ն գիրք: Զեմ խօսիր նորերու մասին, մանաւանդ Հայաստանի մէջ, արդէն վաստակաւոր հեղինակ բազմաթիւ հատորներու: Բայց ինչպէ՞ս Մ. Իշխանի նման սիրուած բանաստեղծ մը չանդրադարձաւ, տակաւին ձեռագիրները տպարան չյանձնած, թէ «Տուներու երդին» եռք միւս բոլորը յոգնեցնող, ձանձրացնող բան մը ունէին (ոչ իսկ կրկնութիւն, որովհետեւ ապրումը աստիճանա-

1.- «Բագին», 1975, փետրուար. էջ 73:
2.- Ց. Կոստանդեան. « Բանաստեղծութեամբ...», էջ 38:
Հատորին մէջ կը պակսին մէջբերուած 3րդ եւ 4րդ տողերը, որոնք ցնուած չեն վրիպակներու թերթիկին մէջ եւս:
3.- «Անդաստան», 1957, թիւ 6 - 7:
4.- Շուշանիկ Մանուկեան,- «Բանաստեղծ Ցարուխ Կոստանդեանի հետ. « Ցառաջ Միտք եւ Արուեստ», 1978, Հոկտ. 1:
5.- Աշուն (էջ 7), Ծառ (էջ 9), Մայիս (էջ 10), Մի մարդ (էջ 15), Եղանակ, վասն սրնգի եւ ծնծղայի (էջ 21), Բանաստեղծի գերեզմանի առջեւ (էջ 27), Աշուն (էջ 28), Աղօթքի պես (էջ 36), Անյիշատակ (էջ 39), Ծիրանենի (էջ 42), Բեւեռագիր (էջ 43), Համաձուագ (էջ 45), Մենութեան մէջ անապատի (էջ 50), Իկարոս (էջ 51), Եղիցի լոյս (էջ 54), Յուսութ (էջ 57), Ծարիկ (էջ 65), Համազարկ (էջ 71), Մեմնոն արձանացած (էջ 75), Արտաւազդ (էջ 77):

ՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ՀՈԴՎԱԾ

ՎԱՂՎՈՒԺՎԱ ՅՈՎ

ԳՐԵՑ՝

ՊՈՂՈՍ ՊՇԻԿՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ԵՐԵՎԱՆ — 1962

Ի՞նչ կլիներ, որ Ադամն ու Եվան չլսեին օձի խորամանկ խրատը, չուտեին արգելված պտուղը, չանկանային ճանաչել բարին ու չարը, չհեռանային Աստծուց, չդառնային մահկանացու, չտանջվեին ու չտանջեին ուրիշներին, չհիասթափվեին, չհուսահատվեին, չդառնային ինքնասպան եղողներ, չհիվանդանային, չծերանային, չմեռնեին, չհայտնվեին դժոխքում, չդառնային դժոխքի բնակիչներ, չդառնային սատանայի ծառաներ, չդառնային ստախոս, չդառնային մարդասպան, չդառնային ավազակ, չդառնային գողեր, չդառնային կեղեքիչներ, չդառնային ստրկավաճառներ, չդառնային ստրուկներ, չդառնային ստրկատերեր, չդառնային ստրկամտներ, չդառնային ստրկամիտներ, չդառնային ստրկասեր, չդառնային ստրկասիրտներ, չդառնային ստրկահոգիներ, չդառնային ստրկաբարոյներ, չդառնային ստրկաբնավորներ, չդառնային ստրկաբնույթներ, չդառնային ստրկաբնություններ, չդառնային ստրկաբնություններով օժտված էակներ, չդառնային ստրկաբնություններով օժտված էակներով լի աշխարհ, չդառնային ստրկաբնություններով օժտված էակներով լի աշխարհում ապրող մարդիկ, չդառնային ստրկաբնություններով օժտված էակներով լի աշխարհում ապրող մարդկանց ցեղ, չդառնային ստրկաբնություններով օժտված էակներով լի աշխարհում ապրող մարդկանց ցեղի ներկայացուցիչներ, չդառնային ստրկաբնություններով օժտված էակներով լի աշխարհում ապրող մարդկանց ցեղի ներկայացուցիչներ, որոնք ստրկամտությամբ, ստրկամիտությամբ, ստրկասիրտությամբ, ստրկահոգիությամբ, ստրկաբարոյությամբ, ստրկաբնավորությամբ, ստրկաբնությամբ,

mais, le plus puissant était le rêve

Tout le monde savait, dans la communauté arménienne de France, qu'un poète de grand talent vit parmi nous : Harout Consdantian. Tout le monde, dans ce cas, signifie une dizaine de fidèles lecteurs qui avaient pourtant tendance à oublier la présence rayonnante de poète, et ceci, pour plus d'une raison. D'abord, parce que H. Consdantian ayait toujours aimé vivre loin des foules urbaines, résolument loin, dans la richesse imagée de sa vie intime et puis, parce que H. C. publiait ses chants, avec une espèce de mauvaise volonté, à de longs, très longs intervalles, comme des comètes clignotantes.

La poésie ne se donne pas sur la place publique. On la recherche. La poésie est l'un de ces domaines mystérieux et réservés, où seules des cohortes osent s'aventurer, conduites par des guides aveugles. Ces deux : caravane et guide, ne sont rien d'autres que l'amour et le rêve de celui, qui est brulé par le feu de la poésie.

Une coïncidence, qui n'est guère inexplicable dans ce cas ; il a fallu aller par monts et par vaux, pour trouver notre poète dans son ermitage de Provence, pour trouver celui, qui refusait toute publication, qui s'évertuait à répéter pour lui-même et pour nous — sois semblable à Dieu, reniant tes œuvres — mais qui daigna donner un titre à un premier recueil que voici « Poètiquement ».

Tous ceux, qui ont lu notre poète dans les belles éditions anciennes d'Andastan, tous ceux-là savent et sauront dorénavant avec plus de compétence, que H. C. appartient à cette rare catégorie d'artistes, où le poète s'est reflété sur sa propre activité. A cette catégorie, où le poète a parlé sur plus d'un plan et parfois même de derrière le rideau. Grâce à l'harmonisation magique des mots, Consdantian a tissé une transparence, derrière laquelle on aperçoit des problèmes essentiels : pourquoi la poésie et à quelle fin ?

De telles questions resteraient un inexplicable mystère, si nous ne savions, au moins, que le monde est une vibration symphonique que nous n'entendons pas. Le poète est cet être, qui entend avec force, qui a le bonheur et le malheur d'entendre et qui transmet aussi grâce à la magie des mots, c'est-à-dire de l'art. C'est l'art, qui arrache le lecteur de son siège, le saisit dans sa vibration personnelle, c'est l'art, qui transporte le lecteur sur un niveau différent, où il va vivre l'illusion de la plénitude.

Le niveau est élevé chez Harout Cosdantian. Son chant jaillit des profondeurs, va écorcher les sommets les plus hauts et effleurer le mystère des portes closes. Pour lui, la poésie n'est ni un jeu intellectuel, ni un moyen de chasser le surplus d'écume des sentiments. Pour lui, comme pour tout véritable inspiré, c'est une mode de recherche, probablement la seule possible avec le mysticisme et avant lui, par laquelle le poète sera maître de toute son identité. Ce qui était divisé et en opposition va être réuni et fusionné.

Օ՛ անձանձիր միութիւնը ուր միավանիկ՝
կը միանայ միտք ու հոգի :

Des formules semblables se répèteront au long des pages en une seule pièce ou dispersé. Nous ignorons quelles sortes d'opérations accomplissent l'âme et l'intelligence pour la recherche de la révélation poétique. Nous ne sommes pas au courant de l'alchimie de ces opérations, bien sûr. Ce que nous savons est approximatif et insuffisant. On peut pourtant dire, que la poésie est une sorte de « suicide ». Le moi disparaît sous le sursaut de l'émotion, et par là le monde visible disparaît aussi. Le vide ainsi créé vient s'emparer du sur-moi, qui est un élan intérieur, un arrachement. Le premier mouvement, que l'on sent dans la poésie de H. C. est cet élan puissant, qui apparaît clairement, quand le poète évoque, par exemple l'aigle

Ո՛վ սիգապանծ, սաւառնաթեւ վեհութիւն,
Թեւերուդ թափը կշռակաղ ու թեթեւ
Զունի՛ճ թէպէտ Ե բայց երազն է զերհրզօր

L'existence de l'unité universelle est un des rêves obstinés de l'être humain, au loin, en un haut lieu, cette plénitude supposée, que nous appelons Dieu faute d'une meilleure explication.

Le verbe, le mot et la lettre, qui coulent du poète et diffusent une harmoinie dans l'espace, participent à la formation de l'unité, s'ils conviennent, comme la clé convient à sa serrure, à l'indescriptible harmonie universelle.

Le sacrifateur avait toujours été poète et réciproquement. Ce fut le verbe intelligible, qui les sépara, devant la porte suspecte de l'ésotérisme. Il n'est guère nécessaire, que le poète soit croyant, au sens commun du mot. Et H. C. ne fait pas un tel aveu. Mais son chant témoigne pour lui.

C'est ce chant, qui prenant le lecteur, dans ses vagues impétueuses ou onctueuses, le fait participer à sa glorification, à sa révolte, à son chant nuptial et donne le frisson de la perfection, c'est-à-dire de la beauté. A ce point de vue, Yégiché Tourian, quoique religieux, était moins croyant que son génial frère : Bédros. Tout ce que nous mettons dans le cercle de la divinité, non sans quelque pérplexité, est autant complexe que simple, comme ici, dans ce chant :

Սանձում է յոյզերն իր այտտեղ Ուղղահայեաց ճոճիւն
Ունկն դի՛ր, ունկն դի՛ր, բանաստեղծ
Բարդութեան պէս պարզ այս ոճին
Որ ծղրիթներ կ'օրրէ...

Un plus long passage donnerait le caractère et la portée de la poésie.

Աշունն որ անցաւ ոսկեզօծ էր բոսոր,
Առաւօտները խնկում էին սերկեւիլ·
Վերջին միրգերը բաղեցին այսօր,
Թուփերին դեռ կան հատիկները քիլ
Մորմերի որ տրտմութիւն են բուրում :
— Ես կը՛կել եմ ամէն բաղցրութիւն
Եւ ամբարել եմ անբաժան լեռին —
Եւ արդ, ընդէ՞ր եմ տրտում.

Ե- Ամէն հովի դէմ՝ հոգին առագաստ,
Եթէ կա՛յ հոգի,
Եթէ կա՛ն հովեր՝ հոգին է պատրաստ :
Եթէ գա՛ն հովեր՝ կը մեկնիմ անդարձ·
— Մնաս բարեաւ ոչ ոքի :

Ce magnifique chant donne l'impression d'une totale liberté, qui est l'ampleur. Le poète a trouvé son ampleur dans une harmonisation, qui semble universelle. Il fût à la fois ampleur et vacuité, c'est-à-dire vaste réceptacle des messages célestes, sous le nom d'inspiration et ferme substance. Apte à créer et à être créé, à se remplir et à être vidé, selon l'hypothèse que ce qui est en haut, c'est comme ce qui est en bas.

Il est à remarquer que la négation du moi s'accomplit, chez Harout Cosdantian, par l'élargissement et seulement par exception par rétrecissement et densité. La densité s'amplifie face aux ténèbres, qui sont l'annihilation de la diversité du monde, qui sont l'éclipse de la forme et de la couleur, enfin un monde, où le soleil noir rayonne et dont les explorateurs acharnés s'appellent Baudelaire, Mallarmé et les autres. La poésie de H. C. va par d'autres chemins, vers le soleil, qui est l'autre face des ténèbres. Les poètes, qui assoiffés de l'infini, oscillent entre deux pôles impossibles, du tout et du néant.

Une pluie radieuse se tamise dans les admirables poèmes, où le ciel est plein d'hirondelles, la symphonie stridente des cigales se répand, où se lève l'aurore du brûlant soleil de Provence, profond, spacieux, à pleins poumons jusqu'à l'infini. Cet infini, dont le fond est le fond même du poète.

Եւ փա՛ռք յոյզին այս տօթակէզ եւ բարգաւաճ
Որ ձուլուելով ծառին, ծաղկին
Օժտել է մեզ երազներով լուսաճաճանչ
Եւ հրաբորբ տեղդով նախկին
Հիւթել հեշտանքն արարչագործ ու փառահեղ
Վայելքն անբաւ վաղվաղակի...

La lyre de Cosdantian a de nombreuses cordes. Le rythme change à volonté. Voici la première strophe de la mélancolique élégie

Հովե՛ր, հովե՛ր որ անհնար
Դիտէք լալել որպէս ինար
Ամէն մարմին եւ հոգի Ե
Արդ յոյզերով հոգեզալար
Անշարժութենն իմ բազմալար
Կ'ուզէք դաշնել աղօթքի...

Ce n'est pourtant pas la mélancolie, qui caractérise le recueil, mais un autre flux, qui vient des profondeurs pénétrer chaque ligne et qu'on peut bâptiser sagesse suprême. Fruit doux et acide, que seule procure la profonde intimité de la vie. Cosdantian ressemble aux lyriques, qui l'ont précédé Tourian, Bechiktachlian, Medzarentz, à cette différence que la sensation vécue de nos infortunés poètes de Constantinople ne fut pas physique mais spirituelle. Ils n'ont pas étreint une maîtresse, une compagne ou des enfants turbulents. Harout est un homme, qui a vécu, la bouteille de vin devant lui, quand il chante « Pour l'ivresse ». En tous cas, H. C. parle comme celui qui sait ce dont il parle :

Թող օրերն այս յանդուգն յորդե՛ն,
Անցնեն ժամերն ահագնաշեշտ·
Ես անցած, անցած, անցա՛ծ եմ արդէն
Ուղիներով անհրաժեշտ...

Il n'était guère indispensable, que le chemin de notre vie se transforme en calvaire de l'exil, mais puisqu'il en fût ainsi, nous écouterons l'élégie du poète, où le sourire et le chagrin ne parviennent pas à se neutraliser. Dans le poème « Sans souvenir » (*Անյիշատակ*), on entend l'écho (tout à fait exceptionnellement) d'Appolinaire :

Ես մի օր մտայ *Անի*
Որ ճաշարան էր աւերակ...
...Ցիշում եմ անյագ բերկրութիւնը մեր
Երբ երգում էինք «Հայաստան»
Եւ շինչում էինք երկինք ու արեւ·
Բայց ժամերն անցնում էին շուտով
«Մայր Արաքսի ափերով»:

Cette Arménie-là est la patrie spirituelle de l'Arménien exilé, qui n'a pas de racine. Et parce qu'il n'en a pas, personne ne peut le déraciner.

Զի ոչ մի յոյզ եւ ոչ մի սէր,
Ոչ վեհագոյն վայելչութիւնն այս վայրերի
Եւ ո՛չ հեշտանքը ճնաբեր,
Ոչ մեղեդին ոսկեհնուագ լոյս լարերի,
Եւ շռայլուած ոչ մի շնորհ,
Ոչ մի հանգիստ ու ապաստան,
Պիտի յուսան որ մոռանամ ճե՛զ իմ կրօն,
Որ ուրանամ ճեզ՝ Հայաստան...

Harout est surtout admirable comme le chantre incomparable de l'amour, comme le poète inspiré des bienfaits inépuisables de l 'amour. Il chante l'indescriptible beauté du corps féminin, de ses fruits odorants et de ses champs fertiles. Les images poétiques se succèdent sous sa plume, se confondent, se cristallisent et la colonne embrasée demeure belle et élancée, livrée et infinie, murmurante et houleuse. Il sculpte avec des doigts vibrants la statue de la beauté, de si près avec une douceur si consciente, qu'il semble ne pas effleurer « l'amante bien-aimée » aussi docile que fascinante, la femme passe sous les voûtes du ciel, où la lubricité n'a pas sa place. Alors, gloire à la couche nuptiale.

Յուզիչ է ծաղիկը գարնան,
Յուզուած է միրգը հասուն.
Ծաղկումի ե՞րբ միրգ կը դառնան
Սիրական իմ սիրասուն...
... կա՛ց, անհամբեր պարմանի՝
Այստեղ թաճուն ստուերներ կան ի համար...
Դալարագեղ ծաղկոց փաղփուն ծիրանի
Եւ լուսաղբիւր հեշտանքների պէս պարզ ծո
Սիրականիդ ստինքները հոլանի,
Բեղո՛ւն, բեղո՛ւն երջանկութիւն ի համար...

L'instinct du poète ne trompe pas. La beauté majuscule passe absolument par la femme. La religion, qui sait tout (quand elle sait) sait aussi que le chemin du Très Haut passe par la Vierge.

H. C. nous était venu d'Iran, exactement de Nor-Djulfa, quand il était encore adolescent. Sa longue cohabitation avec notre langue, a doté son arménien oriental de la richesse indispensable. Dans son langage, on sent la présence du divin arménien classique qui donne aux poèmes un parfum de cantique et d'encens. Le Livre des Lamentations est inconnu de l'auteur. Ainsi se créé une langue fascinante, vraiment originale. La langue poétique est toujours une langue étrangère, à un certain point de vue.

L'Arménien oriental étant une langue vacillante et boïteuse, la grammaire de H. C. vit de mauvais moments dans le livre. Cet état de choses, non seulement ne nuit pas, mais encore il favorise la poésie. L'art sait utiliser les obstacles en les fusionnant ou en les détournant. Il n'est pas important, que les mots s'allient ou non. Il suffit qu'une trame intérieure les accouple l'un à l'autre, c'est-à-dire que les mots couchent ensemble à deux ou à trois et poussent un souffle brûlant. Les surréalistes disaient « Les mots font l'amour ».

×

Harout m'a ému, en évoquant notre inoubliable Montparnasse, dont nous étions les fidèles explorateurs. Nous avons arpenté, de long en large, durant de longues nuits ses avenues, qui étaient pavées d'étoiles et de traquenards, quand les flambeaux n'étaient pas encore éteints et que le rideau central n'était pas déchiré. Depuis le collège Berberian, Harout était le second poète dandy que j'ai connu, le premier étant Mathéos Zarifian. Que ce soit Mathéos ou Harout, ils portaient dans leurs poches un aimant, qui leur attirait les femmes. Les filles du Nord, aux cheveux dorés, tournaient autour de notre beau poète, comme le tournesol face à l'étoile du ciel. L'une d'elles est toujours présente, dans la trame d'un poème « La Norvégienne au corps de neige ».

J'en ai fini. Je donne la parole à la note des éditeurs, sur laquelle s'ouvre le recueil. J'en recopie le dernier paragraphe, jugeant superflu d'y ajouter quoique ce soit :

« Ce choix de poèmes, pour lequel nous avons eu la chace de lui arracher les manuscrits, nous le publions avec un vrai plaisir, pour la joie des esprits amoureux de l'art et de la poésie et à la gloire de la littérature arménienne ».

CHAHAN CHAHNOUR

Texte original en arménien, paru dans Haratch, le 27 Juillet 1974. Traduction : Haratch.

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris Commission paritaire : N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԱՊՐԻԼ
3
MARDI
3 AVRIL
1979

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԹԱՓԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար. 300 Ֆ	Հատը	1 Ֆ. 80

LE NUMERO 1,80 F.

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.352

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.352

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԳԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

99 % ԱՅՕ՛ ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

— o —

Կասկած չկար անշուշտ արդիւնքին մասին, թէեւ Թեհրանի պաշտօնական աղբիւրները մաս — մաս կը հաղորդեն արդիւնքները եւ կը յայտնեն որ երկու շաբաթ պէտք է վերջնական արդիւնքներուն համար: Ի՞նչպէս տեղի կ'ունենար հանրաքուէն: Ընտրական ցանկ չկար, ոչ ալ առանձնարան քուէարկելու համար: Քուէարկողներու ձեռքը կը սրուէր կանաչ եւ կարմիր թղթիկ մը, կանաչը՝ այո՛ իսլամական Հանրապետութեան, կարմիրը՝ ո՛չ, բայց ո՞վ կը համարձակի կարմիրը տալ: Ժաք Ֆէզան յատկանշական ծաղրանկարով մը (Շարլի, Ֆիկարօ) կը ներկայացնէր քուէարկութեան գրասեղակ մը, Պարսկաստան, ուր Խոմէյնիի նկարին առջեւ եւ դիմեալ պահակներու, քուէատուփին գլուխը կեցող մոլլան կը բացատրէ լաչակով ներկայացող կնոջ մը՝ « ճնշումը, այն ատեն է երբ « ոչ »ը արդիլուած է, ազատութիւնը՝ երբ «այո»ն պարտաւորիչ է »:

Ուրեմն կը կարծուի որ արդիւնքը ցոյց կուտայ կամ պիտի տայ, որ քուէարկողներու 99 առ հարիւրը, եթէ ոչ քիչ մըն ալ աւելի, այո՛ պատասխանած է հանրաքուէին: Քիւրտերը 80 առ հարիւր համեմատութեամբ ձեռնպահ մնացած են: Գալով Թիւրքմէններուն, չեն մասնակցած եւ բուռն կռիւները կը չարունակուին: Ամնատեներու համաձայն քանի մը հարիւր մեռեալ կայ Թիւրքմէնիստան: Պաղերկան վերջնագիր մը տուած է Թիւրքմէն ըմբոստներուն նախ քան բանակին միջամտութիւնը:

Ի՞նչ պիտի պատահի հիմա: Նախ Խոմէյնի կ'ուզէ Իսլամատանէն (Ծուլիսի վերջ) առաջ քուէարկել տալ նաեւ Սահմանադրութիւնը, որու ի՞նչ ըլլալը ոչ ոք յայտնի է, ոչ ալ շատ յստակ: Կը կարծուի որ շատ կարճ պիտի ըլլայ եւ իսլամական Հանրապետութիւնը պիտի ունենայ Հանրապետութեան նախագահ մը, որ նախարարապետի ալ պաշտօն պիտի տանի, մէկ ժողովով, զոր նախագահը չի կրնար լուծել: Յետոյ երեսփոխանական ընտրութիւններ պիտի ըլլան, ուր պիտի ներկայանան Խոմէյնիի կողմնակիցները: Իրաց այս կացութեան մէջ, միակ կազմակերպուած ուժը, որ կը ջանայ իր ներկայութիւնը զգացնել տալ՝ Թուտեհ Համայնավար կուսակցութիւնն է: Առ այժմ ըսած են թէ իսլամական Հանրապետութեան ծրագիրը « կը համապատասխանէ կէտ առ կէտ համայնավար Թուտեհի ծրագրին, ինչ որ հաւանաբար Ալլահ իսկ չէր նախատեսած: Առ այժմ Խոմէյնի հռչակած է «Աստուծոյ առաջին կառավարութիւնը»:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՎՏԱՆԳ ՓԵՆՍԻԼՎԱՆԻԱ

Երբ մարդիկ մղոններով հեռու ըլլան նոր դարաշրջանի մը ամենէն ահաւոր վտանգներէն մէկէն եւ համոզուած մնան թէ ամէն ինչ միայն ուրիշներու կը պատահի, կարելի կը դառնայ անշուշտ, հանգիստ սրտով « գրականութիւն ընել »: Այսպէս է որ Ֆրանսական մամուլը երկուշաբթի օր, կրնար գրել նոյնիսկ թէ Հարիսպըրկի բնակիչները բախտաւոր մարդիկ են քանի որ մարդկութեան նոր դարաշրջանը կը բանան եւ գերարդիական են: Ի՞նչ է պատահածը: Ինչ որ չէր կրնար օր մը չէ օր մը չպատահիլ, ինչպէս կը գրէ Լը Մոնտ՝ օրինակ չկայ, որ ուժանիւթի աղբիւր մը կարենայ միշտ գործել անպատիժ կերպով: Այսպէս է որ Թրի-Մայլ Այլանտի հիւլէական կեդրոնը, գետ երկուշաբթի առաւօտ, ամէն վտանգ չէր անցուցած եւ կրնար մէկ վայրկեանէն միւսը պայթիլ: Մէկ միլիոն բնակիչ կրնար անմիջապէս տեղափոխուիլ, հիւլէական կեդրոնը չրջապատող քսան քիլոմեթրի վրայ: Նախագահ Գարթըը անձամբ տեղւոյն վրայ գացած է ուժ տալու բնակիչներուն եւ այցելած է կեդրոնը բայց մեծ մխիթարանք մը չէ եղած ենթականերուն համար: Վտանգը որպէսզի անհետացած ըլլայ պէտք է յաջողիլ « պաղեցնել հիւլէական սիրտը » եւ այդ գործողութիւնը կատարող փրոֆէսիւնէլ որ աւրուած է: Ասիկա դաս մըն է բայց նաեւ առիթ մը « հակահիւլէական » արշաւի մը:

Ֆրանսայի մէջ, պատասխանատուները անմիջապէս յայտարարեցին թէ « նման բան չի կրնար պատահիլ Ֆրանսա » ինչ որ յիշեցնել կուտայ թէ երկու տարի առաջ ալ, երբ ամբողջ Նիւ Եորքը քանի մը վայրկեան լոյսէ զրկուեցաւ, բացատրուեցաւ մեզի թէ « ինչո՛ւ նման բան մը չի կրնար պատահիլ Ֆրանսայի մէջ » եւ յանկարծ Հոկտեմբեր 10ի երեքշաբթին Ֆրանսա լոյսէ զրկուեցաւ ոչ թէ քանի մը վայրկեան այլ ամբողջ առաւօտ մը...:

ՖՐԱՆՍԱ

97 % ՇԻՐԱԿԻ ՀԱՄԱՐ

Խոմէյնի եւ Շիրաք դրեթէ նոյն մրցանիշը կոտրեցին քանի որ ՀՀՀ-ի նախագահը ձայներու 97 առ հարիւրով վերընտրուեցաւ նախագահ, Շաբաթ օր, կոլիստ կուսակցութեան համագումարին, որ տեղի ունեցաւ Փորթ Շանփեռէ: Շիրաք թէեւ ջուր խմ չէր խառնած իր պինիին եւ երեք վճռական « ոչ »եր կ'ըսէր կառավարութեան քաղաքականութեան: Ո՛չ եւրոպական քաղաքականութեան, ո՛չ ընկերային եւ ո՛չ տնտեսական քաղաքականութեան:

Պառ, յաջորդ օրը, ձայնասփիւռի եւ լրատպ մէկի «Մամուլի Ակումբ»ին ցաւով կը նկատէր որ Շիրաքի պերճախօսութիւնը սրտի ու հոգիի պերճախօսութիւն չէ այլ բերնի եւ չատ թեթեւամիտ կը գտնէր Շիրաքի տնտեսական ծրագիրը, ուր մէկ անգամ իսկ չէր յիշուեր ֆարիւղ բառը:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԱՒԱՏԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէն փրէս, Մարտ 23–29)

ՖՈՒԹՊՈԼ
42ՐԴ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏ – ԲԿՍԱ

Շորեքշաբթի, Մարտ 28ի մեր թիւով հաղորդած էինք Երեւան - ԲԿՍԱ խաղին արդիւնքը՝ 2 - 1: Ստորեւ մրցումին մանրամասնութիւնները:

Ախոյեանութեան առաջին հանդիպումին, Արարատ յաղթեց մէկի դէմ երկու կէտով: Դաշտի տէրերը արագութեան մէջ գերազանցած են հիւրերուն, անընդհատ ճեղքեր բանալով անոնց պաշտպանութեան մէջ: Դէպի դարպաս կը նետուէին Անդրանիկ Խաչատրեան, Յորէն Յովհաննիսեան, Բարկէն Մելիքեան, Աշոտ Սահակեան եւ ճիշդ այս վերջնոյն մէկ գեղեցիկ հարուածով է, որ նշանակուած է առաջին կէտը, խաղի 6րդ վայրկեանին: Յարուցիկ Մինասեան արագօրէն առջեւ անցնելով կը տանար փոխանցումը եւ գնդակը կը ղրկէր Մելիքեանին, որ մէկ հպումով կը փոխանցէր Սահակեանին, որ կը նշանակէր կէտը: Արարատցիները սակայն կը տկարացնէին իրենց խաղը, որմէ օգտուելով ԲԿՍԱի հաշուոյն կէտ մը կը նշանակէր Եուրի Զեռնկովը, 37րդ վայրկեանին հաւասարեցնելով արդիւնքը:

ՄԻՒԶԻՔ-ՀՈԼԻ ԿՐԿՆԱԿ ՍՈՒԳԸ

Հազիւ 48 ժամ տարբերութեամբ, Ֆրանսական միւզիք — հոլը կը կորնչցնէր երկու տիրական դէմքեր, որոնք մեծ դեր կատարած են մասնաւորաբար տաղանդներ հրապարակ նետելու համար:

« Ամէն բան չատ լաւ կ'երթայ, Տիկին մարքիզուհի, միայն... » այսպէս կ'երգէր Ռէ Վանթիւրա, քանի մը տասնեակ տարիներ առաջ, իր խումբին հետ որու մաս կը կազմէր նաեւ Գօգօ Ալան (կրեկուար): Ճանկարծամահ եղաւ առջի օր, Պալէառ, 71 տարեկանին: Իր խումբին մաս կը կազմէին Անտրէ Տասարի, Անրի Սալվատոր եւ ուրիշներ:

Կիրակի իրիկուն ալ կը լսուէր թէ Պրինս Ռոքաթրիքս յանկարծամահ եղած էր 69 տարեկանին: Օլէնփիա միւզիք — հոլի տէրն ու տիրականը, ան ալ հրապարակ նետած է տասնեակ տաղանդներ ինչպէս Աղնաւուր, Պեքօ, Մոնթան: Գրեթէ բոլոր « մեծ անունները » իր բեմէն անցած են եւ կը պատրաստուէր իր տնօրէնութեան 25ամեակը տօնելու:

ՄԻԹԵՐԱՆ ՍԿԻԶԲԷՆ ՅԱՂԹԵՑ

Համապատասխան առաջ իսկ, Միթերան ապահովեց փայլուն մեծամասնութիւն մը քանի որ իր բանաձեւը չարքայիններու 40 առ հարիւրին ձայները ապահովեց, մինչ Ռոքար միայն 20 առ հարիւրի կը հասնէր եւ Մօռուա 13: Ըստ ուրեմն արդիւնքներուն տնօրէն կոմիտէին թեկնածուներուն (կազմուած է 131 անդամներէ) Միթերան հոսանքը կ'ըլլայ՝ 55, Մօռուա՝ 19, Ռոքար՝ 28, Տէֆէռ՝ 10 եւ Սերէսը 19:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆՏԻՈԹԻ 1 ձայնով կորնչուց, 149ի դէմ 150 ձայն դէմ քուէարկած ըլլալով Ծերակոյտին մէջ: Հաւանական կը նկատուի որ Ժորժպարանը լուծուի եւ կանխահաս ընտրութիւններ կատարուին:

Երկրորդ կիսամեակին, Արարատցիները թէեւ յարձակման անցած էին բայց կէտ նշանակելու քանի մը գեղեցիկ առիթներ կը կորսնցնէին: Խաղի վերջաւորութեան չորս-վայրկեան մնացած սակայն, Արարատցիները փեթակթով կը յաջողէին յաղթական կէտը նշանակել:

×

ՁԱՋԻ ԵՐԳՉՈՒՀԻ ՁԱՐԱ ՏՕՆԻԿԵԱՆ ԴԱՓՆԵԿԻՐ

Հայաստանի պետական էսթրադային նուագախումբի մեներգչուհի Զարա Տօնիկեան դարձած է Լենինգրադի մէջ տեղի ունեցած ճազի արուեստագէտներու 4րդ համամիութենական մրցման դափնեկիր: Դատակազմը նկատի առած է երգչուհին մեկնաբանական ինքնատպութիւնը: Այս առթիւ, էսթրադային նուագախումբին ղեկավարը՝ Կոնստանտին Օրբելեան, ըսած է. « Զարայի յաջողութիւնը պատահական չէ, դա քրտնաջան աշխատանքի արդիւնք է: Մայիսին երիտասարդ երգչուհին կը մասնակցի Չեխոսլովակիայում կայանալիք « Բրատիսլաւեան քնար » միջազգային մրցումին: Նրա ելոյթը նախատեսւում է նաեւ քաղաքական երգի փառատօնում »:

×

« ԵՐԵՒԱՆ » ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑԻՆ ՆՈՐ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

Հեռատեսիլի չարժանկարներու « Երեւան » արուեստանոցին պատրաստած « Ծոնարհուիր քաջութիւն օրուան » ժապաւէնը պիտի ցուցադրուի միութենական հեռատեսիլէն: Երկու մասերէ բաղկացած գունաւոր գեղարուեստական ժապաւէնը մեծ աշխատանք պահանջած է արուեստանոցէն եւ սկիզբ մը եղած է մեծ չարժանկարներ պատրաստելու ճամբուն վրայ: Ծովհաննէս Մելքոնեանի սենարիոյով ստեղծուած չարժանկարը կը չօշափէ ընկերային - հոգեբանական հարց մը՝ հանրօգուտ աշխատանքի վերադարձընել ճամբէն չեղած մարդը: Բեմադրիչն է Վիլէն Զաքարեան. դերասանները՝ Գեղամ Ցարուքիւնեան, Էդգար Էլբակեան եւայլն, նկարիչը՝ Ռաֆայէլ Բաբայեան, երաժիշտը՝ Ալեքսանդր Աճէմեան:

×

« ՋԱՆԳԵԶՈՒՐՓԻԼՄ » ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑԸ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

« Ջանգեզուրֆիլմ » արուեստանոցը չահած է չարժանկարի սիրողներու համամիութենական փառատօնի (Բաքու) ոսկէ մետալը, «Հանքաչխարհի մարդիկ» փաստանկարին համար: Արուեստանոցին նուաճած 5րդ մետալն է այս: 15 տարուան իր գոյութեան ընթացքին արուեստանոցը ստեղծած է աւելի քան երեսուն փաստանկարներ, որոնցմէ բարձր գնահատանքի արժանացած են « Փոքրիկ քաղաքի մեծ հոգսերը », « Մենք Զանգեզուրից ենք », « Բալլադ լեռնագործների մասին » եւ այլ չարժանկարներ, որոնք կը վերաբերին Զանգեզուրցի լեռնագործներու հերոսական աշխատանքը: Արուեստանոցին կը կավարն է Շ. Մովսիսեան:

ՎԱԳԸ՝

Քանի մը օրէ Փարիզ ժամանած է « Նայիրի »ի խմբագիրը՝ Անդրանիկ Ծառուկեան, որ վերջերս նաեւ այցելութիւն մը կատարած է Հայաստան: Այս առթիւ « Ցառաջ » շահեկան նկատեց տեսակցութիւն մը ունենալ իրեն հետ:

ՃՇԴՈՒՄ ... Ինչպէս մեր ընթերցողները նկատած պէտք է ըլլան, Շաբաթ Մարտ 31ի մեր թիւին մէջ (Ա. էջ) Ցարուքեան Կոստանդեանի « Աշուն »ը ամբողջութեամբ չէր հրատարակուած, այլ միայն առաջին մասը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

„ՀԱՅԱԳԻ ՂՈՒԿԱՍ"

ԱՄՍԱԹԵՐԹ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏԻՊ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՏԱԿ ԱՂՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՆՅԱԿԱՅԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ

ԳՐՔ՝ ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅՐԵՆԻՔԻ

«Գրական էջեր» ամսագրի 1932 թվականի 2000րդ տարին է։ Ամսագրի հրատարակությունը սկսվել է 1923 թվականի հունվարին։ Ամսագրի խմբագրությունը գտնվել է Երևանում։

Ամսագրի հրատարակիչ-խմբագիրն է եղել Գրիգոր Զոհրապի անվան գրական միության նախագահ Ալեքսանդր Ծատուրյանը։

Ամսագրի հրատարակման առաջին տարիներին նրա էջերում տպագրվել են Ալեքսանդր Ծատուրյանի, Ավետիք Իսահակյանի, Եղիշե Չարենցի, Հովհաննես Թումանյանի, Գուրգեն Մահարու, Վահան Տերյանի, Սիամանթոյի, Ռուբեն Սևակի, Ակսել Բակունցի, Հրաչյա Քոչարի, Գևորգ Էմինի, Պարույր Սևակի, Վահագն Դավթյանի, Հրանտ Մաթևոսյանի, Սիլվա Կապուտիկյանի, Վահան Թեքեյանի, Ռուբեն Զարդարյանի, Ալեքսանդր Թամանյանի, Ալեքսանդր Սպենդիարյանի, Ալեքսանդր Շիրվանզադեի, Ստեփան Զորյանի, Ավետ Տերոյանի, Ռուբեն Հախվերդյանի, Ալեքսանդր Մյասնիկյանի, Ալեքսանդր Ծատուրյանի, Ալեքսանդր Ասլանյանի, Ալեքսանդր Ղազանչյանի, Ալեքսանդր Ջալալյանի, Ալեքսանդր Ալեքսանյանի, Ալեքսանդր Ալեքսանդրյանի, Ալեքսանդր Ալեքսանդրով

ՎԵՀԱՊ ՆԱՀԱՊԵՏԻ ՀՐԱՄԱՆՈՎ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ՀԱՏՈՒԿ ՆԻՍՏԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 109-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի համաձայն՝

1. Հաստատել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագիծը՝ համաձայն կից ներկայացվող տեքստի:

2. Սահմանադրության նախագիծը ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետության ժողովրդին հանրաքվեի դնելու համար:

3. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեն անցկացնել 2015 թվականի դեկտեմբերի 6-ին:

4. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակել 2015 թվականի դեկտեմբերի 7-ին:

5. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությունը:

6. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2005 թվականի նոյեմբերի 27-ին ընդունված փոփոխությունները:

7. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2006 թվականի նոյեմբերի 15-ին ընդունված փոփոխությունները:

8. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2007 թվականի մարտի 27-ին ընդունված փոփոխությունները:

9. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2013 թվականի նոյեմբերի 21-ին ընդունված փոփոխությունները:

10. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի ապրիլի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

11. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

12. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

13. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

14. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

15. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

16. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

17. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

18. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

19. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

20. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

21. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

22. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

23. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

24. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

25. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

26. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

27. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

28. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

29. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

30. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

31. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

32. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

33. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

34. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

35. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

36. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

37. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

38. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

39. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

40. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

41. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

42. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

43. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

44. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

45. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

46. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

47. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

48. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

49. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

50. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

51. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

52. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

53. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

54. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

55. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

56. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

57. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

58. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

59. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

60. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

61. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

62. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

63. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

64. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

65. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

66. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

67. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

68. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

69. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

70. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

71. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

72. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

73. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

74. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

75. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

76. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

77. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

78. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

79. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

80. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

81. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

82. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

83. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

84. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

85. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

86. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

87. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

88. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

89. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

90. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

91. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

92. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

93. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

94. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

95. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

96. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

97. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

98. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

99. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

100. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

101. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

102. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

103. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

104. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

105. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

106. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

107. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

108. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

109. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

110. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

111. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

112. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

113. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

114. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

115. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

116. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

117. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

118. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

119. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

120. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

121. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

122. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

123. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

124. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

125. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

126. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

127. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

128. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

129. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

130. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

131. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

132. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

133. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

134. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

135. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

136. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

137. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

138. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

139. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

140. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

141. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

142. Սահմանադրության նախագծի հանրաքվեի արդյունքները հրապարակելու օրվանից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի հուլիսի 6-ին ընդունված փոփոխությունները:

143. Սահմանադրության նախագծի հ

« ՅԱՌԱՋ »Ի
ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
կը նուիրեմ

Պ. Էֆէեան 100 Ֆր. կը նուիրէ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Ծաչի Մարսէյլ – Սէն ժեռոմի վարչութիւնը չնորհակալութիւն կը յայտնէ Արմաղանեան ընտանիքին, հանգուց – եալ կարապետ Արմաղանեանի հոգեհան – դստեան առթիւ եղած նուիրատուութեան համար՝ 30 Ֆր.։

×

Կապ. Ծաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է ընկ. Եղիկեան Մարի–Լուիզէ 75 Ֆր., ընկ. Ծովակիմեանէ 75 Ֆր.։

×

Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղ. Թաղակա – նութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները փոխան ծաղկեպսա– կի Տիկ. Փառանձեմ Պոլիկեանի մահուան առթիւ.– Տէր եւ Տիկ. Ճ. Մխիթլեան, Ռ. Ա. Մարկոսեան 100ական, կարապետ Պոլիկեան 200, Տէր եւ Տիկ. Տիգրան Եղիազարեան 80, Տէր եւ Տիկ. Զօրիքեան, Տիկ. Ակինեան, Նազիկ Պոլիկեան, Ճա– կոբ Պոլիկեան, Պօղոս Ղազարեան 50ական, Ա. Աչալեան 40, Սարգիս Պետիկ– եան, Նչան Մարգարեան, Արամ Պետիկ- եան 30ական, Ճարուխիւն Արսլանեան, Տիգրան Արսլանեան 20ական։

DINER DANSANT

Au profit du

Collège ST GREGOIRE DE NAREG

sous la présidence de Monsieur
NAPOLEON BULLUKIAN

le Dimanche 8 Avril à 20 h. 30 au

restaurant La Sangria,

CHARBONNIERE LES BAINS

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Եկեղեցւոյ մշակութային տան կից գրա – դարանը այժմ պատրաստ է արդիական սարքաւորումով։ Կը պակսին դիրքեր։ Այլազան բովանդակութեամբ եւ լեզու – ներով դիրքեր կ'ընդունուին, որպէսզի ճոխացնենք գրադարանը եւ դնենք զայն հանրային ծառայութեան։ Գիրք նուիրել փափաքողները կրնան դիմել ուղղակի եկեղեցւոյ քարտուղարութեան՝

Հեռ. 77·84·70։ Հասցէ՝
Eglise Arménienne
339, Av. du Prado, 13008 Marseille
կանխավայաս չնորհակալութեամբ։

ԾԱՂԿԱՋԱՐԴ
ԼԻՈՆ — Ս. ՅԱԿՈԲ

Այս կիրակի, Ապրիլ 8, պատարագ ժա- մը 10ին, դռնբացէք ժամը 17ին։

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԼԻՒԱՆԱՀԱՑ ԱՂՋԵՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ
ՅԱՆԿ Ժ.
(Պլ. Օտտոյի շրջան)

Պլ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցի 4000, Տարագճեան ընտ. 150, Պօյաճեան Սար- գիս, Յարուխիւնեան Նեվրիկ, Անանաք– եան, Մելքոնեան, Կօթիճ, Զաքարեան, Ասլանեան, Կիւլեան Թրֆանտա 100ական, Մխաքեան – Քէսէրլեան ընտ. 60, Մար- տիրոսեան, Արամ Յովսէփեան, Նուբ – եան, Մեսրոպեան, Գաբրիէլեան, Կոնոյ- եան, Ռուբէն Մանուկեան, Պէրպէրեան, Յովիկեան, երէցկին Գուլումճեան, Պալ– եան Ֆ., Երեմեան Էօժէնի, Ռուբէն Մա- նուկեան 50ական, Գաւազեան, Ապաճեան 30ական, Սիվազեան, Փէլիքեան 20ական։ Գումար 5760, նախկին գումար 34·098, ընդհ. գումար 39·858

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ *ԱՆԻ* ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ
ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆԻ

Ուրբաթ, Ապրիլ 27ին, երեկոյեան ժամը 20.45ին
Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ

Soirée de
Chants Folkloriques Arméniens
par la Chorale ANI
de l'Eglise Arménienne d'Issy-les-Moulineaux
le Vendredi 27 Avril à 20 h. 45
au Théatre Municipal 25, av. Victor Cresson
(Métro Mairie d'Issy)

Տոմսերու համար դիմել՝
ԻՍԻԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻ, հեռ. 644·28·52
ԳՐԱՏՈՒՆ ԲԱԼՈՒԵԱՆ, 9 Ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ 9րդ, հեռ. 523·24·97
ՍԵՒԱՆ, 4 Ռիւ Լազար Քարնօ, Քլամառ, հեռ. 642·16·07
եւ երգչախումբի անդամներուն։

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 64ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նուիրուած ԱՐԱՄ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ մահուան 60ամեակին

ՀԱՆԴԷՍ - ՃԱՇ

Կիրակի, Ապրիլ 8, ժամը 13ին ճաշ,

Նախաձեռնութեամբ Միութեան Կեդր. վարչութեան, մասնակցութեամբ
Տէսինի եւ Վիէննի մասնաճիւղերուն
(Հաստոյքը կը յատկացուի լիբանահայ աղէտեալներուն)
Մարսէյլի Մշ. Տան Վասպուրական եւ Տարօն սրահներուն մէջ
12, Ռիւ Սէն–Պազիլ
Կը խօսին
ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ
ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին
Տեղերը ապահովել հեռաձայնելով.–
Աւտոյեան 70·02·33, Պապայեան 66·01·21, Պանտիկեան 66·17·46 եւ
Կրասեան 93·32·18
Մասնակցութիւն 60 Ֆր.

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
ԻՍԻ

Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան գրադարանը բաց է Մարտ 15էն սկսեալ, Երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 17էն 19·30։ Գրադարանը ճոխ է հայերէն եւ ֆրանսերէն գիրքերով (45, Ռիւ տը լա Տէֆանս, Իսի)։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ
ՕԴԱՓ· ԿԱՑԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոն.– Կապ. Ծաչի Պելֆոնթէնի կա- յանի արձանագրութիւնները բացուած են Լիոնի մէջ։ Դիմել ամէն Շաբաթ Լիոնի եկեղեցիին սրահը, մինչեւ Մայիս 15։

du Journal « Haratch »
Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՖԻԼՄԵՐՈՒ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպութեամբ
ՓՐԱՆՍԱՀԱՑ ՄՇԱԿ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Մարսէյլի վարչութեան Բ. չաբթի Ապրիլ 9, դիշեր ժամը 21ին, Սինե- մա Մաթըլէնի գեղեցիկ սրահին մէջ 36, Ավընիւ Մառեշալ Ֆոշ, Սէնթ Ավընիւ, 13004 Մարսէյլ։

Հայրենի գլուխ գործոց ֆիլմը՝

«ՆԱՀԱՊԵՏ»

(հայերէն խօսուն – ֆրանսերէն ենթախորագիր)

ինչպէս նաեւ

ՏԼԺՎԼԺԻԿ գաւեշտ ֆիլմն ու Հա- յաստանեան տոքիւմանթէր մը

Մուտքերու մասնակցութիւն 15 Ֆր. Ծանօթ.– Տոմսերը կարելի է հար- թայթել Մշակ· Միութեան անդամ- ներու մօտ եւ ներկայացման գիշերը կիշխէն։

Նոյն յայտագիրը Սէնթ Անթուանի մէջ, Ապրիլ 11, Զորեքշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Սինեմա «Լիւօ»ի մէջ, 102 Ռուէ Նասիոնալ տը Սէնթ Անթուան։

Voyage en Arménie

ORGANISE PAR L'ASSOCIATION DARON - DOUROUPERAN
(*SECTION DE DECINES*)

du 16 au 24 juin

Ճամբորդութիւն դէպի

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

կազմակերպուած
Տէսինի Տարօն – Տուրուբերան Հայրենակցական Միութեան կողմէ
Organisation technique SEVAN VOYAGE
Accompagnateur : M. SARKISSIAN VAROUJEAN

prix : 3350 F

Comprenant : Transport aérien de Marseille, de Lyon ou de Paris, tous les transferts, les excursions quotidiennes, logement en pension complète à l'hôtel RUSSIA et ARMENIA les fes frais de visa et l'assurance maladie rapatriement.

Renseignements et inscriptions :

DECINES
M. DEMIRDJIAN MAURICE, 11 Rue Robespierre, 69150 DECINES
Tél. (78) 49-13-72

LYON
SEVAN VOYAGES — SARKISSIAN VAROUJEAN
50, Cours de la Liberté, 69003 LYON — Tél. : (78) 60-13-66

PARIS
SABERATOURS — BAGDASSARIAN LEVON
3, Rue de l'Arrivée, Imm. CIT, 7e étage, 75015 Paris — Tél. : 538-67-47

CELIGNY

POUR LES FETES DE PAQUES

OFFREZ

LE BEAU FOULARD

'ALPHABET ARMENIEN'

EN VENTE AU PRIX DE FRS. 75,00 *CHEZ*

M. S. DER BALIAN, 221, rue Saint-Honoré, Paris 1er
Librairie PALOUYAN, 9, rue de Trévise, Paris 9e
Maison de la Culture Arménienne, 9, rue de Madrid, Alfortville
Maison de la Culture Arménienne, 12-14, rue St. Bazile, Marseille
Par correspondance :
Contre-remboursement Celigny *s.a.r.l.* B.P. 9, 94130 Nogent-sur-Marne

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԱՊՐԻԼ
4
MERCREDI
4 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 ֆ	Վեցամսեայ	140 ֆ
Արտասահման	Տար· 300 ֆ	հատը	1 ֆ· 80

54ՐԴ ՏԱՒԻ — ԹԻԻ 14·353

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.353

ԵՐԵՒԱՆ ⇐⇒ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէն փրէս, Մարտ 23–29)

ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ԴՐԱԴԱՐԱՆԸ

Երեւանի Բարեկամութիւն փողոցին վրայ, ուր կը գտնուի Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի նախագահութիւնը, կառուցուած է ութ յարկանի շէնք մը: Հոն փոխադրուած է Ակադեմիայի գրադարանը իր հարուստ ֆոնտերով: Շէնքը տրամադրուած է գրքերը պահելու եւ ընթերցողներու: Գրադարանի մէջ կը բանի օդը փոխող դրութիւն մը: Ինք – նաչխատ կերպով կը դասաւորուին օդին ջերմաստիճանը, խոնաւութիւնը, որոնք անհրաժեշտ են տպագիր գործերու, հին հրատարակութիւններու «Առողջութեան» համար: Նոր շէնքին մէջ կան ընթերցասրահներ, որոնք ունին գիտական գրականութեան օժանդակ ֆոնտեր: Կան բնագիտութեան, ուսոզագիտութեան, տարրալուծութեան, կենսաբանութեան եւ այլ գիտութիւններու յատուկ ընթերցասրահներ, ինչպէս նաեւ բոլոր լեզուներով պարբերական հրատարակութիւններու, մանրամասնագիտութիւններու ուսումնասիրութեան սրահ: Ազգային Ակադեմիայի գիտական գրադարանը ունի աւելի քան երեք միլիոն տպագիր մատուռ: Հնատիպ հրատարակութիւնները ներկայացուած են հայերէն, ռուսերէն եւ այլ լեզուներով 17 հազարէ աւելի գիրքերով, 1512 – 1850 թուականներուն վենետիկ, Հռոմ, Ամստերտամ, Կ. Պոլիս, Մադրաս, Մոսկուա հրատարակուած հայերէն գիրքերով: Գրադարանը ունի բառարաններու, Աստուածաշունչի, աթլասներու, յուշագրութիւններու եզակի հին հրատարակութիւններ:

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՐՀԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԸ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Համամիութենական կոմերիամիութեան մրցանակ շնորհուած է Երեւանի թիւ 9 արհեստագիտական ուսումնարանին, ձեռք ձգած յաջողութեան համար: Աշակերտներն ու դաստիարակները 1978ի արդիւնքներով արդէն երրորդ անգամն է որ միութենական պարգեւ կը ստանան: Մօտ հազար տղաք ու աղջիկներ կ'ուսանին բանուորական վարիչներու այդ դարբնոցին մէջ, ուր կը սորվին խառատութեան, ագուցման, ելեկտրականութեան եւ այլ մասնագիտութիւններ:

×

ՋԱՊՈՐՈԺԻԼԻ (Ուկրանիա) մէջ տեղի ունեցած են «Լոկոմոտիվ» մարզական ընկերութեան կեդր. Խորհուրդի կազմակերպած կոփամարտի պատանեկան ախոյեանութեան մրցումները: Հայաստանի մարզիկները խմբական դասաւորման մէջ գրաւած են առաջին տեղը, իսկ Սամսոն Միքիթարեան (48 քիլօ) եւ Պետրոս Գարբիէլեան (60 քիլօ) նուաճած են ընկերութեան գծով Խորհ. Միութեան ախոյեանի կոչումը:

×

Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ ՁԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՆԿԱՐԱՇԱՐԸ

Երեւանցի նկարիչ Վաղարշակ Սարգսեան Չեխոսլովաքիա կատարած ճամբորդութեան տպաւորութեան տակ նկարնե – րու շարք մը գծած է որ կը կրէ «Բարեկամների հողը» ընդհանուր խորագիրը: Նկարներուն մէջ ցոյց տրուած են Չեխո – սլովաքիոյ մարդիկը, երկրին յուշարձանները, բնութիւնը: Նկարիչը քանի մը անգամ ցուցադրած է իր գործերը Չեխո – սլովաքիա: Հետաքրքրութիւն առեղծած էր իր մէկ անհատական ցուցահանդէսը Օլմոուց քաղաքին մէջ: Վաղարշակ Սարգսեան նկարած է Ապրիլ – Սեպտեմբեր ջրատարի շինարարները, Ալավերդիի մետաղագործութեան գործատան աշխատաւորները: Ներկայիս կ'աշխատի «Հայրենի հող» նկարներու շարքի մը վրայ, ուր կը խօսուի Հայաստանի մասին:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պեկին չատ գաղջ ընդունելութեան մը արժանացած է Գահիրէ, առջի օր, ուր ամէն ինչ նուազագոյնի իջած էր: Միւս կողմէ Պաղտատ արուած որոշումներու համաձայն, արաբ կարգ մը երկիրներու դեսպանները սկսած էին մեկնիլ Գահիրէէն: Ասոնց կարգին՝ Սաուտի Արաբիոյ, Քուէյթի, Թունուզի, Քաթարի եւ Արաբ Միացեալ Իշխանապետութեանց: Ցորդանան արդէն իսկ խզած է քաղաքական եւ դիւանագիտական բոլոր յարաբերութիւնները Եգիպտոսի հետ:

ՇԻՐԱՔ ժամանակ չկորնցուց պատասխանելու համար Պառի եւ Երկուշաբթի երկուն հեռատեսիլէն չատ յստակ կերպով ըսաւ թէ այս քաղաքականութեամբ, 1981ին, նախագահական ընտրութեանց մեծամասնութեան ոեւէ թեկնածու չի կրնար յաղթել:

ՊԼԻՑՐՈՒԹի ամերիկեան դեսպանատան ղէմ եղեռնափորձ մը կատարուած է առջի օր: Զոհ չկայ: Կը կարծուի որ պատճառեան ահաբեկչական արարք մըն է, առաւելաբար Հապաշի չարժումին վերաբերող:

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ Թիւրքմէնիստանի մէջ, նոր հրապարակ մը ձեռք ձգուած է, չորս կէտերէ կազմուած.— Ա) արագ փոխադրութիւն վերաւորներու: Բ) Թիւրքմէն չարքայիններու եւ քաղաքազօրքերու նահանջ պաշտպանողական գիծերու վրայ: Գ) Փոխադարձ համաձայնութիւն բանակցութեանց ձեռնարկելու համար: Եւ Դ) կարգ ու կանոնի պահպանում կանոնաւոր բանակին կողմէ:

ՓԵՔԻՆի մէջ երիտասարդ կին մը «մեղաւոր յարաբերութիւններ »ու յանցանքով ձերբակալուած է պանդոկի մը մէջ, որովհետեւ սեռային յարաբերութիւն ունէր օտարի մը հետ: Նոյն յանցանքով ձերբակալուած ուրիշ կին մը երկու տարուան « քաղաքական վերապատիարակութեան » ղրկուած է:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Նախագահին Մոսկուա ճամբորդութեան թուական որոշուած է՝ Ապրիլ 26:

ՄՈՍԿՈՒԱՑի մէջ վեց ոչ - հետեւողական նկարիչներ 15 օր բանտարկութեան դատապարտուած են «խուլիգանութեան» համար:

ԹՐի ՄԱՑԼ ԱՑԼԱՆՏի հիւլէական կեդրոնին կացութիւնը նուազ մտահոգիչ կը նկատուէր երեքշաբթի օր, թէեւ բազմաթիւ ընտանիքներ կը շարունակեն գաղթել: Ըստ մասնագէտներու « սիրտը » սկսած է պաղիլ:

ՎԻԿՏՈՐ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՑի ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԿԸՆԴՈՒՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶի ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ ԻՐ ԵՒ ԹՂԹԱԿԻՑ ԱՆԴԱՄ

ԲՈՒՌՆ ՅՈՑՑԵՐ ԻՐԵՆ ԴԷՄ
ԵՒ ԾԱՆՐ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ՄԷՋ

— o —

1965 Նոյեմբեր 9ին, Սորպոնի մէջ, չքեղ հանդիսութեամբ մըն է որ կը կատարուէր Վիկտոր Համբարձումեանի պըսակաւորումը, իբրեւ Docteur honoris causa Սորպոնի: Այդ առթիւ, « Ճառագայթ» ամբողջ թիւ մը կը նուիրէր Բիւրականի դիտարանի տնօրէնին եւ առջին էջին վրայ ալ Շ. Նարդունի « Գովաստանութիւն Վիկտոր Համբարձումեան »ի երկար ճօնով մը վառքը կ'երգէր մեծանուն գիտնականին:

Այս անգամ, Փարիզ մթնոլորտը դէմ – բախտաբար նոյնը չէր եւ տեղական մամուլին լոյս ընծայած տողերն ալ չեն կրնար չազդել մեր վրայ եթէ նոյնիսկ չուզենք համոզուիլ թէ եղած բոլոր ժեղադրանքները անպայման կը համապատասխանեն ճշմարտութեան:

Երկուշաբթի օր, Փարիզի Գիտութեանց Ակադեմիան կ'ընդունէր 29 օտար թղթակից - անդամ, որոնց կարգին ութ Նոպելեան մրցանակ: Հանրապետութեան Նախագահին տեղ, նորերը կ'ընդունէր Համալսարանական կառավարական պատասխանատուն՝ Տիկին Ալիս Սօնիէ – Սէյթէ: Այս 29 նոր թղթակից - անդամներու կարգին էր Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիայի նախագահը՝ Վիկտոր Համբարձումեան, որուն ներկայութիւնը սակայն բաւական անհամ եւ անախորժ դէպքերու եւ յօդուածներու տեղի տուաւ: Ցոյցը տեղի կ'ունենար Ֆրանսացի բնագէտնե – րու, փրոֆեսէօրներու, հետազօտողներու եւ Թուարանագէտներու հրաւէրով, տե - ղատարափ անձրեւի մը տակ, այն պահուն երբ կը կատարուէր ընդունելութեան հանդիսութիւնը: Նոյնիսկ ցուցատախտակները չէին պակսեր, ուր գրուած էր. « Համբարձումեան՝ զրպարտիչ »: Արդարացնելէն եառ, ըստ տեղական մամուլին, ակադեմականը կամաց մը մեկնած է ոստիկանութեան մէկ ոչ-պաշտօնական « հասարակացած » կառքով մը, մինչ Թուրքիկներ ալ կը բաժնուէին, ուր կը յիշուէր Զինովիեվի սա խօսքը.— « Եթէ ձեռքը սեղմէք սթալինական նախկին պահիճի մը կամ ակադեմականի երեւոյթին տակ կուսակցութեան բարձրաստիճան պաշտօնատարի մը (...) դիտցէք որ այդ նոյն պահուն Մորհ. Միութեան մէկ, տեղ մը, տղայ մը բանտը գրուած է »: Ամէնէն ծանրը կամ վարկաբեկիչը չէնք ուզեր նկատել Լիպերասիոնի խորագիրը՝ «խորհրդային մատնիչ մը՝ Ակադեմիան », արուած ըլլալով մանաւանդ, որ թերթը չատ բծախնդիր չէ իր խորագիրներուն համար ընդհանրապէս, բայց չէնք կըրնար ցաւ չզգալ այն « վկայութեան » համար, զոր հրատարակած էր Լը Մոնտ Երկուշաբթի երկուն (Ապրիլ 3) եւ ուր խորհրդային աստղագէտ՝ Կրոնիդ Լուբարսկի, այսօր Միւնիխ հաստատուած, ծանրակչիռ ամբաստանութիւններ կ'ընէ Վիկտոր Համբարձումեանի հասցէին: Կը յիշէ, որ ան հրապարակ եւած է 30ական թուականներուն եւ Լենինգրադի համալսարանը, ոչ միայն դասընկեր այլեւ մերիմ բարեկամն էր Նիկոլայ Կոզիրեւի, որ 37ին կ'աքսորուէր եւ կէս - մեռած կը վերադառնար տասը տարի ետք, իմանալու համար որ իր « ընկերը », իր ձերբակալուած օրէն իսկ ծանր կերպով վարկաբեկած էր զինքը ժողովներէ ներս թէ դուրս: Ու ասկէ մեկնելով Լուբարսկի մանրամասն « տխուր » պատկեր մը կը պարզէ Վ. Համբարձումեանի գործունէութեան եւ պատուաւոր ու մնայուն դիրք մը վայելելուն պատճառին:

Խորհրդային գիտնականին « վկայութիւնը » այնքան ծանրակչիռ է, որ լաւագոյն է չատ չծանրանալ հոն տրուած մանրամասնութիւններուն վրայ, զոր կը նախընտրենք աժան զրպարտութիւններ նկատել, վասնզի ըսուածները կարելի չէ ընդունիլ ոեւէ Հայու համար եւ մանաւանդ ո՛չ Հայաստանի Ակադեմիայի նախագահի մը:

ՖՈՒԹՊՈԼ

42ՐԴ ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐԱՐԱՏ»՝ ՀԱԻԱՍՏԱՐ

Ապրիլ 2ի, երթի մրցումներու արդիւնքներն են.—

Կայրաթ – Կռիլիա Սովետով	0-2
Պախտակոր - Դինամօ (Կիեւ)	1–0
Նեֆթչի Դինամօ (Մ)	0–1
Դինամօ (Թիֆլիզ)-Դինամօ (Մինսկ)	1–0
Ասպատ – Լոկոմոտիւ	2-2
Զարիա – Զենիթ	1–2
Զերնոմորեց - ԲԿՍՍ	0-1
Շախտեոր – Սպարտակ	2–0
ԲՍՍ (Ռոստով) - Տորպեդօ	2–1

ՏԵՐՈՒՆԻ.—

ՎԱՐԴԱՆ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Պուէնոս Այրըսի մէջ, Մարտ 28ին, իր մահկանացուն կնքած է ընկ. Վարդան Գէորգեան, ուսուցիչ, հրապարակագիր եւ հեղինակ գրական էջերու:

Ողբացեալը վերջին ներկայացուցիչն էր սերունդի մը, որ ամբողջ կեանքը ի սպաս դրած է իր ժողովուրդին: Վարած է հանրային եւ կրթական պաշտօններ, եղած է խմբագիր Հարաւային Ամերիկայի մեր պաշտօնակից՝ «Արմենիա»ի: Ութսունը անց, կը շարունակէր աշխատակիլ հայ մամուլին, գլխաւորաբար դրախօսականներով եւ բարոյախօսական յօդուածներով:

«ՅՈՒՆԱՉ»Ի ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՈՒՅՑԻՆ Ի ՀԵՏ

ՆԱԽԱՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԻՕՐԵՍՆ

ՄԻ ԿՆՔԹԻՆ ՎՈ

ՀՈՒՆ ՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՀԱՆԳԸ ԵՐԿԱՐ ՉՊԱՏՐԱՍՏԱԾ ԷՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՀԱՆԳԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԺԱՄԸ

Հայկական նահանգը Պատերազմի սկսուելուն ոչ միայն երկար չպատրաստուած էր, այլ եւ ամենեւին չէր էլ կարող պատրաստուած լինել։ Ինչպէս յայտնի է, Հայկական նահանգը ստեղծուեց Պատերազմի ընթացքում, Ռուսական զօրքերի կողմից Կովկասեան ճակատում գրաւուած տարածութիւնների վրայ։ Ռուսական զօրքերի յառաջանալուն զուգընթաց, ստեղծուեցին եւ հայկական զօրամասերը, որոնք կազմակերպուեցին ռուսական զօրքերի հրամանատարութեան ներքոյ։ Ռուսական զօրքերի նահանջի հետ միասին, նահանջեցին եւ հայկական զօրամասերը։ Ռուսական զօրքերի նահանջի պատճառները յայտնի են։ Ռուսական զօրքերը նահանջեցին ոչ թէ ռազմական պարտութեան հետեւանքով, այլ ներքին յեղափոխութեան հետեւանքով։ Ռուսական զօրքերի նահանջի հետ միասին, նահանջեցին եւ հայկական զօրամասերը։ Հայկական զօրամասերի նահանջի պատճառները յայտնի են։ Հայկական զօրամասերը նահանջեցին ոչ թէ ռազմական պարտութեան հետեւանքով, այլ ներքին յեղափոխութեան հետեւանքով։ Հայկական զօրամաս

Տէր եւ Տիկին Արամ Սարգսեան եւ զաւակները Անդրիկ եւ Ֆիլիփ եւ ընտանեկան պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ԱՃՐԻ ՏԻԿԻՆ ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

(ծնեալ Հռիփսիմէ Վարդանեան)

մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 2ին։

Յուղարկաւորութիւնը եւ թաղումը՝ Անկէնի գերեզմանատունը, տեղի կ'ունենան Հինգշաբթի Ապրիլ 5ին ընտանեկան մտերիմ շրջանակի մէջ։

ՅԱՌԱՋ։ — Մեր ցաւակցութիւնները Տէր եւ Տիկին Արամ Սարգսեանի։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

ԾԱՂԿԱՋԱՐԴ

ԼԻՈՆ — Ս. ՅԱԿՈԲ

Այս կիրակի, Ապրիլ 8, պատարագ ժամը 10ին, դռնբացէք ժամը 17ին։

×

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Շաբաթ, Ապրիլ 7, *յիշատակ յարութեանն Ղազարու եւ աւետումն Ս. Աստուածածնի։ Ժամը 10ին խորանին վարդ.ը եւ պատարագ կը մատուցուի։ Ժամը 16·30ին կիրակնամուտի ժամերգութիւն, որու ընթացքին խորանին վարդ.ը կը բացուի։*

Կիրակի, Ապրիլ 8, *Ծաղկազարդ։ Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին, բազմաձայն պատարագ՝ ժամը 10ին, կը պատարագէ Գ.Ի.Տ ԵՊՍ. ՆԱՐԳԱՇԵԱՆ։*

Դռնբացէք՝ ժամը 16ին։

×

ՇԱՎԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Կիրակի, Ապրիլ 8, *Ծաղկազարդ։ Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին, պատարագ՝ ժամը 10ին։*

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼ
ՎԱՐԱԳԱՑ Ս. ԽԱՉ

Կիրակի, Ապրիլ 8, *Ծաղկազարդ։ Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9·30ին, պատարագ ժամը 10·45ին, երեկոյեան դռնբացէք՝ ժամը 17ին։*

×

ՏԷՍԻՆ — Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Կիրակի առաւօտ, Ապրիլ 8, *պատարագ, դռնբացէքի արարողութիւն կէսօրէ առաջ ժամը 4ին։*

×

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Կիրակի, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին, պատարագ՝ 10ին, դռնբացէք 16ին։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ ԿՐՃՆՈՂԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Ապրիլ 8, ժամը 15·30ին Սէն – Մարթէն տ'Իւռ Սալ տէ Ֆէքը։

Կը խօսի՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին։

Ձոխ պիւֆէ պատրաստուած խաչուհիներու կողմէ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Այրի Տիկին Սրբուհի Տէր – Գալուստեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպակի, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Մինասեան 250 ֆր. կը նուիրեն Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին (ստանալ «Յառաջ»էն), Տէր եւ Տիկին Թաք Մեստուճեան 150 ֆր.՝ «Յառաջ»ին։

A MARTIGUES LE 8 AVRIL
LES ASSOCIATIONS ARMENIENNES
DE
LA CIOTAT, AIX-EN-PROVENCE
ET MARTIGUES
Vous invitent à un débat public sur le thème

le Génocide des Arméniens

ses conséquences

de 14 h. 30 à 16 h. 30
A partir de 17 h. projection du film
en version originale sous-titrée :

«América, América»
d'ELIA KAZAN

Salle Jean Renoir — Quartier Paradis - St. Roch - Martigues-Nord
(sous le Viaduc autoroutier)

ՊԱՏ ՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Փարիզի մասնաճիւղի հայկական երեկոյթին Շաբաթ, Մայիս 5 Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի սրահին մէջ։

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 64ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նուիրուած ԱՐԱՄ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ մահուան 60ամեակին

ՀԱՆԴԷՍ - ՃԱՇ

կիրակի, Ապրիլ 8, ժամը 13ին ճաշ,
Նախաձեռնութեամբ Միութեան կեդր. վարչութեան, մասնակցութեամբ Տէսինի եւ Վիէնի մասնաճիւղերուն
(Հասոյթը կը յատկացուի լիբանահայ աղէտեալներուն)
Մարսէյլի Մշ. Տան վասպուրական եւ Տարօն սրահներուն մէջ
12, *Ռիւ Սէն–Պազիլ*
կը խօսին
ԺԻՐԱՉՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ
ԺԻՐԱՉՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին
Երգիչ՝ Ժաք Պալապանեան եւ Հայաստանեան նուագախումբ
Տեղերը ապահովել հեռաձայնելով.–
Աւտոյեան 70·02·33, *Պապայեան* 66·01·21, *Պանտիկեան* 66·17·46 *եւ*
Կրասեան 93·32·18
Մասնակցութիւն 60 ֆր.

DINER DANSANT

Au profit du
Collège ST GREGOIRE DE NAREG
sous la présidence de Monsieur
NAPOLEON BULLUKIAN
le Dimanche 8 Avril à 20 h. 30 au
restaurant La Sangria,
CHARBONNIERE LES BAINS

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՖԻԼՄԵՐՈՒ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպութեամբ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Մարսէյլի վարչութեան Բ. չաքիի Ապրիլ 9, դիշեր ժամը 21ին, Սինեմա Մաուրլէնի գեղեցիկ սրահին մէջ 36, Ավընիւ Մառեշալ Ֆոշ, Սէնթ Ավընիւ, 13004 Մարսէյլ։

Հայրենի գլուխ գործոց ֆիլմը՝

«ՆԱՀԱՊԵՏ»

(հայերէն խօսուն — ֆրանսերէն ենթագրերով)

ինչպէս նաեւ

ՏՐԺՎԸԺԻԿ զաւեշտ ֆիլմն ու Հայաստանեան տոքիւմանթէր մը

Մաքերու մասնակցութիւն 15 ֆր.

Ծանօթ.— Տոմսերը կարելի է հարթայթել Մշակ. Միութեան անդամներու մօտ եւ ներկայացման դիշերը կիշէնէն։

Նոյն յայտագիրը Սէնթ Ալթուանի մէջ, Ապրիլ 11, Ջորեքշաբթի դիշեր ժամը 21ին, Սինեմա «Լիտօ»ի մէջ, 102 Ռուէթ Նասիոնալ տը Սէնթ Ալթուան։

du Journal « Haratch »
Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

CONFECTIONNEURS... TRICOTEURS...

TEXFRA

importe du fil à coudre
aux meilleurs prix

SIÈGE SOCIAL
35, boulevard Ornano
93200 St. DENIS
tél 243 04 87

MAGASIN
av. du Maréchal Leclerc
Centre Commercial du Moulin
MEUDON-LA-FORET
tél. 631 10 44

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose
au départ de MARSEILLE

des VOYAGES-ARMENIE

MOSCOU - EREVAN
2 nuits 12 jours

PRIX : 3.850 F.

Départ	*Retour*
01 JUIN	14 JUIN 79
06 JUILLET	19 JUILLET 79

et TOUS LES MOIS

Prix comprenant : Transport aérien — Transferts — Séjour hôtel 1er classe en chambre 2 lits — Pension complète — Visites et excursions selon programme — Visa — Assurances.

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN — **87 la Canebière 13001 MARSEILLE** — **tél. (91) 95 90 12**

et toutes agences HAVAS-VOYAGES de France

Org. Lic. 97

ԲԱՑԱՌԻԿ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

ՄԱՑԵՐԵՈՒ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

7 օր Աթէնք եւ իր շրջաններըը — 8 օր Հռոդոս կղզին
3800 ՖՐ.

Voyage spécial pour la Fête des Mères

7 jours Athènes et ses environs
8 jours l'Ile de Rhodes
du 21 Mai au 05 Juin
Accompagné par Varoujan SARKISSIAN

Renseignements et Programmes détaillés contactez :

A LYON
sevan voyages
SARKISSIAN Varoujan
50, cours de la Liberté
69003LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS
saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e étage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ԱՊՐԻԼ
5
JEUDI
5 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 ֆ	Վեցամսեայ	140 ֆ
Արտասահման	Տար. 300 ֆ	հատը	1 ֆ. 80

54ԴՊ. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.354

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.354

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱ

ՎԱՌԵԼԱՆԻՒԹԻՒՆ ՀԱՐՑԸ

— o —

Արեւելեան Եւրոպայի երկիրները, ներկայիս, արտակարգ ճիգ կը թափեն, որպէսզի քարիւղի եւ բնական կազի նոր աղբիւրներ ճարեն: Արդարեւ, կը նախատեսուի, որ պարսկական քարիւղին եւ բնական կազին արտահանումը դեռ երկար ժամանակով սահմանափակ տարողութիւն ունենայ: Միւս կողմէ, ասոր հետեւանքով, հաւանական կը նկատուի, որ Մոսկուա միւթիւնը յառաջիկային սահմանափակէ վառելանիւթերուն մատակարարումը Անդրկովկասի վերոյիշեալ Հանրապետութիւններուն: Ասիկա ցայտուն զարձաւ յատկապէս անցեալ ամիս, երբ Մոսկուա ընդունեցաւ իրողութիւնն ու անոր հետեւանքները:

Այս այսպէս ըլլալով հանդերձ, խորհրդային կազին մատակարարումը Արեւելեան երկիրներուն, դեռ կրնայ բնականոն աստիճանի մը վրայ պահպանուիլ: Եւ, ասիկա այն պատճառով, որ Խորհ. Միութիւնը հնարաւորութիւն չունի Օբէնբուրկի հանքերուն կազը տեղափոխելու հարաւ: Կազատար երկու ցանցերը, որոնք Պարսկաստանի կազը կը փոխադրեն Խորհ. Միութիւն, իսկ այս վերջնոյնն ալ Արեւելեան Եւրոպա, 1981էն առաջ չեն կրնար միացուիլ: Միւս կողմէ, սակայն, կազին պահանջը օրէ օր կ'աւելնայ Արեւելեան Եւրոպայի մէջ: 1980ական թը-ականէն սկսեալ, բնական կազին սպառումը յիշեալ գօտիին մէջ, 3,3 առ հարիւրէն մինչեւ 23,3 առ հարիւրի կրնայ բարձրանալ, համաձայն վիճակագրական տուեալներուն: Պահանջին մասին զգաստիար մը կազմելու համար կը բաւէ յիշեցնել, որ վերջին երեսուն տարիներուն, Չեխոսլովաքիոյ մէջ, կազին անձ գլուխ սպառումը 11 խորանարդ մեթրէն բարձրացաւ 422 խորանարդ մեթրի: Նոյնիսկ Հունգարիա, որ միշտ կը ձգտի քաղաքական թէ տնտեսական պետնի վրայ կախում չունենալ Մոսկուայէն, երկու ամիս առաջ հաղորդեց, թէ բացումը կատարած է իր կազատարին, որուն չնորհիւ տարեկան 3,5 միլիոն խորանարդ մեթր կազ պիտի կարողանայ ձեռք ձգել Խորհ. Միութենէն:

Քարիւղը աւելի հրատապ հարց դարձած է: Երեք տարի առաջ Մոսկուա տեղեկացուց Արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն, թէ չի կրնար շարունակել անսահման քանակութեամբ քարիւղ մատակարարել « բարեկամական պիներով »: Հետեւաբար, պէտք է քարիւղի նոր աղբիւրներ ճարեն: Արդ, մեծ մասը երկիրներուն իրենց աչքերը յառեցին Թեհրանի ուղղութեամբ: Լեհաստան 400 աւազ ճարտարապետներ ղրկեց Պարսկաստան: Չեխոսլովաքիա բանակցութիւններ վարեց, որպէսզի զէնք ծախէ: Հունգարիա ամբողջական կազմածներով պատրաստի գործատուներ հաստատեց, իսկ Եուկոսլաւիա կարեւոր պայմանագրութիւններ կնքեց:

Բոլորին ակնկալութիւններն ալ առայժմ սահմանափակ կը մնան, պարսկական քարիւղին արտահանումին արտակարգ նուազումին հետեւանքով: Ահա թէ ինչու, փեչտա վերջերս Խորհ. Միութեան դիմեց, որպէսզի ընթացիկ տարուան ընթացքին մէկ միլիոն թոն առաւել քարիւղ հայթայթէ իրեն, այլ խօսքով՝ 12 տոկոսի յաւելում մը արձանագրեց: Թիթօ Իրաք եւ Քուէյթ կատարած իր վերջին այցելութեանց ընթացքին, խօսակցութեան դնելու համար Յուգոսլաւիոյ քարիւղը:

Լիպիա այլ կարեւոր աղբիւր մըն է Արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն համար, գնդ. Քատաֆի անցեալ ամառ ընդգծեց, թէ կը հետաքրքրուի մասնագիտական օժանդակութեան հարցով, ինչպէս նաեւ գործատուներ հաստատելու խնդրով: Անշուշտ, քարիւղի փոխարէն:

Թ. Ա. Թ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԵԿԻՆ - ՍԱՏԱԹ ՅԱՋՈՐԴ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ՝ ՄԱՅԻՍ 27-ԻՆ

— o —

Ընդհանուր ձեւով քաղաքավարական այցելութեան մը տպաւորութիւն մը կը թողու Իսրայէլի վարչապետին այցելութիւնը Գահիրէ: Բայց եւ այնպէս քանի մը տարի առաջ կարելի չէր երեւակայել որ Իսրայէլի վարչապետ մը կրնայ գալ բուրգերուն առջեւ, կողք կողքի Եգիպտոսի ղեկավարին հետ: Ամէն բան չէ կարզադրուած անշուշտ եւ երկու ղեկավարներն ալ քալ գիտեն թէ կը մնայ մեծ հարցական մը, որու անունը՝ Պաղեստին է: Այդ առընչութեամբ, առաջին առթիւ Ցորդանանն է որ պաղեստինեան « չարժումներու » դաշտ եղած է: Զանազան եւ հակասական ճնշումներու ալ առարկայ է, կ'ըսեն Պէյրութի արաբական շրջանակները եւ անոնք կրնան վտանգաւոր ըլլալ Հիւսէյն թագաւորին համար: Այս լուրերու համաձայն խռովութիւններ պատահած են Ամմանի համալսարանը մինչ պաղեստինցի գործօն տարրեր կը ձերբակալուին: Նոյն աղբիւրներու համաձայն Միացեալ Նահանգները ոչ մէկ ձեւով կը զիւրացնեն յորդանանեան իշխանութեանց գործը քանի որ կը չարու-նակէն « քօղարկուած սպառնալիքներ » ընել ստիպելու համար Ցորդանանը որ

կարարել « բարեկամական պիներով »: Հետեւաբար, պէտք է քարիւղի նոր աղբիւրներ ճարեն: Արդ, մեծ մասը երկիրներուն իրենց աչքերը յառեցին Թեհրանի ուղղութեամբ: Լեհաստան 400 աւազ ճարտարապետներ ղրկեց Պարսկաստան: Չեխոսլովաքիա բանակցութիւններ վարեց, որպէսզի զէնք ծախէ: Հունգարիա ամբողջական կազմածներով պատրաստի գործատուներ հաստատեց, իսկ Եուկոսլաւիա կարեւոր պայմանագրութիւններ կնքեց:

Բոլորին ակնկալութիւններն ալ առայժմ սահմանափակ կը մնան, պարսկական քարիւղին արտահանումին արտակարգ նուազումին հետեւանքով: Ահա թէ ինչու, փեչտա վերջերս Խորհ. Միութեան դիմեց, որպէսզի ընթացիկ տարուան ընթացքին մէկ միլիոն թոն առաւել քարիւղ հայթայթէ իրեն, այլ խօսքով՝ 12 տոկոսի յաւելում մը արձանագրեց: Թիթօ Իրաք եւ Քուէյթ կատարած իր վերջին այցելութեանց ընթացքին, խօսակցութեան դնելու համար Յուգոսլաւիոյ քարիւղը:

Լիպիա այլ կարեւոր աղբիւր մըն է Արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն համար, Գնդ. Քատաֆի անցեալ ամառ ընդգծեց, թէ կը հետաքրքրուի մասնագիտական օժանդակութեան հարցով, ինչպէս նաեւ գործատուներ հաստատելու խնդրով: Անշուշտ, քարիւղի փոխարէն:

Թ. Ա. Թ.

Հաւանութիւնը տայ Իսրայէլ - Եգիպտոս հաշտութեան դաշնագրին:

Ամմանի համալսարանի միջադէպերուն առթիւ, վարչապետը՝ Մուտրան Պատրան յայտարարած է թէ « Սիոնականներու գնած գործակալներու » գործն է:

×

Պեկին խանդավառ եւ երջանիկ մարդու մը տպաւորութիւնը ձգած է Երուսաղէմ վերադարձին:

Մամուլի կարճ ասուլիսի մը ընթացքին, Պեկին մանաւանդ նորութիւն մը չէ ըսած: Ցայտնի է սակայն թէ Սատաթ - Պեկին այս հանդիպումին ընթացքին կարգ մը կարեւոր որոշումներ տրուած են: Օրինակ երթալ – գալներ Գահիրէ, Երուսաղէմ, Պեռչեպա եւ էլ-Արիշ, Սատաթի, Պեկինի, Ղաւիի, Տայեանի եւայլն դալ չարթուընէ սկսեալ: Պեկին յայտարարած է նոյնիսկ իսրայէլեան ձայնասփիւռին, որ Սատաթի հետ իր խօսակցութեան ընթացքին աւելի յառաջդիմութիւն արձանագրած են քան վեց ամսուան բանակցութեան:

× *Մայիս 27ին, Պեկին իրրեւ հիւր է, որ պիտի երթայ էլ-Արիշ, Սինայի մայրաքաղաքը, որ նախորդ օրը վերջնապէս յանձնուած պիտի ըլլայ Սատաթի:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕՊԱՆԱԻՃԻՆ սակերը եօթը առ հարիւր յաւելում կը կրեն Մայիս մէկէն սկսեալ: Այս որոշումը տուին 70 ընկերութիւններ, որոնք ժողով դումարած էին Ժընեւ: Միայն կարգ մը դիծերու վրայ, ինչպէս օրինակ Եւրոպայի եւ Միջին Արեւելքի միջեւ յաւելումը պիտի սահմանափակուի 5 առ հարիւրի:

ՓԱՔԻՍՏԱՆԻ նախկին նախարարապետը՝ Ալի Պութօ կախաղան հանուեցաւ Ջորեքշաբթի վաղ առաւօտեան, երկրին նոր ղեկավարը մերժած ըլլալով ներումը, հակառակ բազմաթիւ դիկտատորներու (Գարթըր, Քատաֆի, Ժիսքար եւայլն, եւայլն) դիմումին: Շաբաթներէ ի վեր կը մերժէր սնուցիչ առնել եւ վերջին հեղնական ծիծաղով մը ըսած էր. « Համայն աշխարհի ցոյց պիտի տամ թէ ի՛նչպէս կը մեռնի քալ մարդ մը »: Կըթուած, արեւմտեան դաստիարակութիւն ստացած Պերքլէ եւ Օքսֆորտ, Պութօ մահուան դատապարտուած էր տարի մը առաջ զինուորական պետական հարուածով մը տապալուելէ ետք: Մեղադրուած էր որ, չորս տարի առաջ սպաննել տուած էր քաղաքական մրցակից մը: Մնած էր 1928ին, Փաքիստանի համար իր նշանաբանն էր՝ Իսլամ, Ընկերվարութիւն, Ժողովրդավարութիւն բայց մենատէրի պէս կը վարուէր, լինք ալ ըլլալով արդէն մեծ հողատէր մը:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Թրի Մայր Այլանտի հիւլէական կեդրոնի մասնաղէտները այլեւս վստահ են որ որեւէ աղէտի առաջքն առնուած է: Կը կարծուի սակայն թէ այս կեդրոնը այլեւս անգործութեան պիտի մատնուի:

ԻՏԱԼԻՈՑ Խորհրդարանի լուծումէն եառ, կացութիւնը միշտ նոյնքան չփոթ է: Համամասնավար կուսակցութեան համագումարէն եառ, Ենրիքօ Պերլինկուէր յայտարարեց թէ իր կուսակցութիւնը պէտք է մասնակցի կառավարութեան:

ՇԻՐԱՖ-ՊԱՄ բանավէճը կը շարունակուի եւ օր չանցնիր որ մէկը միւսին մէկ յայտարարութեան չպատասխանէ:

ՊԵԼԺԻՒՄ ունեցաւ նոր վարչապետ մը՝ Մարթէնս, վեց ամսուան տագնապէ եառ: 25րդ կառավարութիւնն է Բ. Աշխարհամարտէն ի վեր:

ԿՐԿԻՆ՝ ՎԻԿՏՈՐ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

— o —

Վիկտոր Համբարձումեանի Ակադեմիա ընդունելութեան առթիւ, իրրեւ օտար « ընկերակից - անդամ » կը Մռնտ Թըղթակցութիւն մը լոյս ընծայած էր երեքշաբթի երեկոան (Ապրիլ 4) ուր ոկը յիշէր նախ թէ Գիտութեանց Ակադեմիայի մըշնչենական քարտուղարը՝ Փօլ Ժերմէն ընդունած է Վիկտոր Համբարձումեանը հետեւեալ նախաբանով. «Առանց որ դիրք ճշդելու հարկ ըլլայ, վարչական կապմուած մարմնի համար, վերջերս արտասանուած խօսքերու առթիւ... »: Ապա Վիկտոր Համբարձումեան ամպիոն բարձրացած է մեասլը եւ վկայականը ստանալու համար եւ ձեռքը սեղմելու համալսարաններու նախարար՝ Տիկին Ալիս Սոնիէ - Սէյթէի: Կը Մռնտ կ'աւելցնէ թէ ինչ ջանք պաղ ու տեղատարափ անձրեւի մը տակ չուրջ հարիւր հոգի պատասխանած էին Բնագէտներու Ֆրանսական Կոմիտէի կոչին եւ հսկայ, թաց ցուցապատառներ կը պարզէին, ուր կը պահանջուէր Եուրի Օռլովի եւ Ռոպէր Նազարեանի ազատ արձակումը: « Ռոպէր Նազարեան, կ'ըսէ Կը Մռնտ, անդամ Հելսինքիի համաձայնագրերու գործադրութեան հսկողութեան կոմիտէի, անցեալ Նոյ.ին 5 տարի բանտարկութեան դատապարտուած է: Պ. Համբարձումեան իր մասին շատ խիստ արտայայտութիւններ ունեցած է, որոնք կը թուին զգալապէս գլեր անցնիլ իր ծանօթ ձեռնհասութիւնը աստղագիտութեան մէջ...»:

Ցիշենք, որ նոյն թերթը (Կը Մռնտ, Մարտ 16) կը յիշէր խնդրոյ առարկայ խօսքերը, զորս Համբարձումեան ըսած էր Թաս գործակալութեան Նազարեանի մասին. « Մխծաղելի է գիտնական կոչել մարդ մը, որ տկար ուսում մը առած է Երեւանի համալսարանին մէջ եւ տեսնելով, որ գիտական ոչ մէկ յաջողութիւն ձեռք պիտի ձգէ, հռչակ չահելու համար ինքզինքը մարդկային իրաւանց ախոյեան հռչակած է »: Աւելի հեռու ալ երթալով, Երեւանի Գիտութեանց Ակադեմիայի նախագահը կարծիքներ յայտնած է արեւմտեան երկիրներու գիտնականներու մասին եւ ըսած. « Շատ մը Արեւմտեան երկիրներու իշխանութիւնները, վիզայի արտօնութիւն տալ կը զլանան իրենց այն գիտնականներուն, որոնք գիտական համագումարներու համար հրաւէր կը ստանան Ընկերվարական երկիրներէ: Ես իմ ամբողջ համակրանքս կը յայտնեմ գիտութեան այս զոհերուն եւ կը յայտարարեմ որ Արեւմտեան Պետութիւնները վերջ մը պէտք է տան այս անբրաւութեան »:

Ֆրանսացի Փիզիքագէտները խստիւ քննադատած էին Համբարձումեանը այս խօսքերուն համար եւ ըսած. « Վիկտոր Համբարձումեանի այս խօսքերը ակներեւ սուտ մըն են, որովհետեւ Համբարձումեան չատ լաւ գիտէ թէ այդ Արեւմտեան երկիրներուն մէջ, օրինակի համար Ֆրանսայի մէջ վիզայի դրութիւն չկայ:... Համբարձումեանի յայտարարութիւնները անընդունելի եւ դատապարտելի են: Կը խնդրենք Ակադեմիի վարչութենէն, որ պաշտպան կանգնի Օռլովի եւ Նազարեանի, նաեւ դիրք դրաւ Վիկտոր Համբարձումեանի յայտարարութիւններուն դէմ»:

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ՑՕԱՄԵԱԿԸ

— o —

Խորհ. Միութեան Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի քաղբիւրոյի թեկնածու, Կեդր. Կոմիտէի քարտուղար, Ակադ. Բորիս Պոնոմարիովի վիճակուեցաւ երկար ճառով մը յիշատակելու Կոմինտերնի 60ամեակը (*)։

Երրորդ Միջազգայնականը, ծանօթ Կոմինտերն (Կոմունիստական Ինտերնացիոնալ) անունով, հիմնուեցաւ 1919ին Լենինի ջանքերով եւ լուծուեցաւ 1943ին Ստալինի ձեռքով։

Լենին, իշխանութիւնը ձեռք անցընելէն անմիջապէս ետք, ձգտեցաւ նոր Միջազգայնական մը կեանքի կոչել, քանի անոր կարծիքով, Բ. Միջազգայնականը, որուն անդամակցած էր իր կուսակցութիւնը, անհետացած էր։ Զէ՞ որ, ըստ Լենինի, չէր յաջողած արգելք հանդիսանալ աշխատաւոր զանգուածներուն մասնակցելու աշխարհակալ բնոյթ ունեցող պատերազմին։ « Պատերազմը ցոյց տուեց, որ Բ. Ինտերնացիոնալի պարտիաները բնութիւնը չբռնեցին, դաւաճանեցին բանուոր դասակարգին եւ խոնարհեցին իրենց դրօշներն իրենց ազգային, իմպերիալիս — տական բուրժուազիայի առաջ։ Այլ կերպ չէին կարող վարուիլ այդ պարտիաները, որոնք իրենց միջավայրում աճեցրել էին օպորտունիզմը եւ դաստիարակուել էին օպորտունիստներին, նացիոնալիստներին արած զիջումներով », կը կարդանք « Համամիութենական կոմունիստական (բոլշեւիկների) պարտիայի պատմութիւն » հատորին մէջ։ (Հայպետհրատ, 1946, էջ 237)։

Մի՛ւս կողմէ, Լենինի համոզումով անհրաժեշտ էր փութով մէկտեղել բոլոր այն ուժերը, որոնք կրնային արդիւնք հանդիսանալ նոր վարչակարգին անկումին՝ աշխարհակալ ուժերուն կողմէ։ Մը — նաց որ համայնավար առաջնորդին համար յաղթանակած յեղափոխութիւնը վաղորդայն չէր կրնար ունենալ, եթէ անիկա առանձնանար եւ յեղափոխութիւնը չտարածուէր այլ երկիրներու վրայ եւս։

Այսուհանդերձ, մեծ դժուարութեամբ է, որ դումարուեցաւ պրոլետար յեղափոխականներու կուսակցութիւններուն Ա. միջազգային Համագումարը։ Մոսկուայի մէջ, 1919 Մարտ 2էն 6 յիսունեմեակ հազի ներկայացուցիչ երեսուն երկիրներու կուսակցութիւններ։ Ցանձնառութիւններ սառնձնեցին՝ առանց լիազօրուած ըլլալու։ Համագումարը ստեղծեց Գ. Միջազգայնականը, այսինքն՝ Կոմինտերնը, եւ կազմեց Գործկոմը (կիԳկ), այլ խօսքով Գ. Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի գործադիր Կոմիտէն։

Երկրորդ համագումարը տեղի ունեցաւ 1920 Յուլիսին եւ հոն է որ մշակուեցաւ կանոնադրութիւնը՝ 21 կէտերով ճշդելով անդամակցութեան պայմանները։ 14րդ կէտով սահմանուեցաւ, թէ Կոմունիստական Ինտերնացիոնալին մաս կազմել ուզող կուսակցութիւնները, առանց վերապահութեան, պէտք է զօրավիզ կենան Խորհրդային բոլոր Հանրապետութիւններուն՝ այս վերջիններուն հակայեղափոխութեան դէմ մղած պայքարին մէջ։ Պարբերական ներքին մաքրագործումներուն համբով դուրս պէտք է ձգուին « մանը - բուրժուա » եւ « օպորտունիստ » տարրերը։

Լենինի համար ռուսական դիմագիծով պարտիային իշխանութեան գլուխ անցնիլը, անկասկած, փուլ մըն էր միջազգային յեղափոխութեան հոլովոյթին մէջ։ Զմբռնե՞ց արդեօք, որ սահմանելով Կոմինտերնի օրինագիծերը, Գ. Միջազգայնականը կը դառնար, — կամ կրնար դառնալ, — Խորհ. Ռուսիոյ Համայնավար կուսակցութեան ենթակայ չարժում մը։ Այսպէս, ճշդուեցաւ, թէ Գործադիր Կոմիտէին տուած հրահանգները անդամ կուսակցութիւններուն « օրէնքի կարդ կ'անցնին »։ Մի՛ւս կողմէ, հիմնական աշխատանքն ու մեծ պատասխանատուութիւնը Գործադիր Կոմիտէին, ձեռք կ'անցընէր այն համայնավար կուսակցութիւնը, որուն երկրին մէջ սահմանուած էր գործելու Գործադիր Կոմիտէն, համաձայն Համագումարի որոշումին։ Հաւանաբար չտեսը մտածեցին, թէ կեդրոնատեղին վայրէ վայր պիտի տեղափոխուէր յաղթական արշաւանքի մը ընթացքին « Ցառաջ »էն՝ Շանարչ Միսաքեանի խրախուսանքներէն ու կ'ակնարկէ նաեւ ...դաշնակցական մամուլի զրուքիւններուն։

Բ. Գլուխը յատկացուած է ներքաղաքական կազմակերպութեան։ Մեկ նայուածքով, ձեւականութիւններ եւ զանազան գործնական խնդիրներ յատկացած Ֆրանսայի համար Ֆրանսահպատակներու եկեղեցական մեծ ժողովի մը կարաւանի մեկնումին ժամանակ ներկայ Գործոց նախարարութեան 1947 Օգոստոս 2ի շրջաբերականով, Սփիւռքի նկատմամբ օժանդակութիւնը ներքաղաքին (համագործակցութեան, տեղաւորման ծախքեր), կարաւանները՝ առաջինը պիտի մեկնի 1946 Յունիս 23ին « Թրանսիլվանիա » նաւուն վրայ (1600 Հայեր Մարսէյլէն եւ Լիբանանէն)։ Անցնելով թուականներուն, որ ներքաղաքին առնչութիւն ունեցած է Հայաստանի կարեւոր երեսներէն մին է, վիճակագրական հատուած մը կը բերէ Հայաստան, բազմութիւններու չէզոքութեամբ, Ս. Մուրատեան օգտագործած է յատկապէս 1946ի թուականներու Հայկ. մամուլը, կատարած է տարբաքննութիւն ընտանիքներու մասին եւ դիմած է կարգ մը պատասխանատու երկերու լոյս տեսած Հայաստան, բազմեզականօրէն անճշդելիս եւ մասնակի։ Հատասիկ քանի մը թիւեր՝ 1946էն 1962 ներքաղաքիներու ընդհանուր թիւը եղած է շուրջ՝ 100 հազար։ Մեկնած են Սուրիա-Լիբանանէն 32·500 հոգի, Պարսկաստանէն 20·500, Յունաստանէն 18·400, Եգիպտոսէն 12·500, իսկ Ֆրանսայէն 7280։ Ներքաղաքիներ եղած են նաեւ՝ Իրաքէն, Պալեստինէն, Պուլկարիայէն, Ռումանիայէն, Մեսոպոտամիայէն։

Յետոյ, Ս. Մուրատեան կ'ուսումնասիրէ ու կը վերլուծէ ներքաղաքիներու քաղաքական պատկանելիութիւնը կամ հակումը, տեղացիութիւնը (ծննդավայրը), սեռը, տարիքը, զարգացման մակարդակը, ընկերա — արհեստական դիրքը եւ կուտայ հայրենադարձներու առաջին պատուրութիւնները մայր հողին վրայ, երկրին ընծայած ընդունելութիւնը եւ խորհրդային իրականութիւնը։

Գ. Գլուխն է՝ « Սովետական Հայաստանը, քաղաղութեա՞ն թէ վանդղութեան բեւեռ »։ Նախ, մանրամասն կը ներկայացնէ ներքաղաքիներու համարկումը երկրի ընկերային, մշակութային, տնտեսական, քաղաքական եւ ազգային կեանքին մասնանչելով դժուարութիւնները եւ շատ յաճախ յուսախաբութիւնները։ Ապա կ'անցնի այս անգամ Հայերու արտագաղթին, թուելով պատճառները, խոչընդոտները, դժուարութիւնները եւ զարձեալ համարկումի հարցը այս անգամ Խորհրդեմատեան աշխարհի մէջ, հայկական Սփիւռքին մէջ։ Ըստ « Հերթական թղթակցութիւն »ի (տեսնել « Ցառաջ »ի 1977 Յունիս 20ի թիւը) 1972էն 1976 շուրջ 6000 Հայեր հեռացած են Հայաստանէն։ Դարձեալ Ս. Մուրատեան լրիւ ուսումնասիրութիւն մը կ'ընէ 1962ին վերսկսած ներգաղթին մասին տալով դիւանագիտական, ազգագրական տնտեսական, ազգային պատճառները։ 1962էն 1973 շուրջ 5500 ընտանիքներ այսինքն 26·140 Հայեր ներգաղթած են յատկապէս Պարսկաստանէն, Սուրիայէն, ինչպէս նաեւ, բայց նուազ թիւով՝ Եգիպտոսէն, Կիպրոսէն, Լիբանանէն, Իրաքէն, Թուրքիայէն։

Իր եզրակացութեան մէջ, Ս. Մուրատեան կը յայտարարէ որ ներգաղթը պիտի օրակարգի հարց է Սփիւռքի Հայութեան համար։

Որպէս հայկ. դրաւոր աղբիւր, պիտի է լայնօրէն մամուլին եւ յատկապէս « Ցառաջ »ին, « Սովետական Հայաստան »ին, « Ժողովուրդ »ին, « Հայաստանի Կոչնակ »ին։ Որպէս բերանացի աղբիւր յոյժ օգտակար եղած է Հրանտ Սամուէլ։ Իսկ մատենագրութիւնը հարուստ է՝ Բրանսերէն, անգլերէն լեզուներով հարուստ է։

Լուրջ եւ հետաքրքրական աշխատութիւն մը ժամանակակից եւ դեռ այժմեական հարցի մը շուրջ։

ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՐԻԶԻ ԱԽԱՐՏԱՃԱՌ ՄԸ

ՀԱՅԵՐՈՒ ՆԵՐԳԱՂԹԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(1946 - 1962)

(ՍԵԴԱ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ)

ԵԹԷ հայ ժողովուրդը իր դարաւոր պատմութեան ընթացքին ճանչցած է մէկէ աւելի զանգուածային արտագաղթ, ներգաղթը սակայն նոր երեւոյթ մըն է։

Հայերու մէկտեղումը իրենց պատմական հողերուն վրայ, վերակազմուած ազգային օճախի մը մէջ, հայկական դատի կարեւոր երեսներէն մէկն է։ Հետեւաբար, զարմանալի չէ որ, այս ազգային օճախի առեղծումին խոկ, Հայաստանի Անկախ Հանրապետութեան (1918 Մայիս 28 - 1920 Դեկտեմբեր) եւ ապա Խորհ. Հայաստանի ղեկավարները զբաղած ըլլան աշխարհացրիւ Հայութեան հայրե — նադարձով։ Հակառակ դժուարութիւնների՝ յաջորդական Համագումարներուն կարգադրութեամբ։ Փաստօրէն սակայն, անիկա մնաց միշտ Խորհ. Միութեան սահմաններէն ներս։

Լենինի օրով կոմինտերնը դեռ կուսակցութիւն պարզող կազմակերպութիւն մը չէր։ Կուսակցութիւններէն ներս դեռ կը տիրէին միտքերու այլայլութիւնները։ Նոյնն էր Ռուսիոյ իշխանութեան գլուխն անցած Համայնավար կուսակցութեան համար։ Արդէն նոյն թուականին, 1919 Մարտ, պարտիայի Շրջ. Համագումարին, դիւզացիական եւ այլ հարցեր լուրջ տարակարծութիւններու դուռ բացին, օրինակ Լենինի եւ Բուխարինի միջեւ։ Բնականաբար, ասոնց արձագանգները կը լսուէին նաեւ Գ. Միջազգայնականէն ներս, որուն առաջին նախագահը ընտրուեցաւ Զինովիեւ։

Պատկերը հիմնովին փոխուեցաւ Ստալինի օրով։ Այս վերջինը չէր հաւատար համաչխարհային մօտալուտ յեղափոխութեան։ Մենաէջին տեսակէտով քանի ընկերվարութիւնը հաստատուած էր Ռուսիոյ մէջ, Համայնավար բոլոր կուսակցութիւններուն պարտականութիւնը կը մնար զօրավիզ կենալ ասոր։

Խորհրդային աշխարհէն ներս ծայր տուին մաքրագործումները։ Օտար երկիրներու կուսակցութիւններուն թելադրեցաւ, Մոսկուայի օրինակով, մաքրել շարքերը (խորքին մէջ Ստալինի ծանօթ կամ ենթադրեալ թշնամիները, ընդդիմադիրները)։ Հիմնականը մնաց՝ են — թարկուիլ Կրեմլինի կամքին, առանց առարկութեան։

Գործադիր Կոմիտէն փաստօրէն դարձաւ Ստալինի։ Ի դէպ, վերոյիշեալ Կոմիտէն ոչ միայն իրաւունք ունէր արտաքսումի պահանջ ներկայացնելու, այլեւ ուղղակի ինք արտաքսելու չարքաշիններ։ « Հերձուած »ները մէկ առ մէկ Մոսկուա կանչուեցան բացատրութիւն տալու համար։ Եւ ընդհանրապէս բանտերու մէջ հիւծեցան։ Օրինակ, Լեհաստանի Համայնավար կուսակցութիւնը լուծարքի ենթարկուեցաւ, առաջնորդներէն չատեր ալ զնդակահարուեցան։

Գ. Միջազգայնականին վերջին՝ Երրդ Համագումարը տեղի ունեցաւ Մոսկուա, 1935 Յուլիսին։

Կոմինտերնը պաշտօնապէս լուծուեցաւ 1943 Մայիս 13ին։ Պաշտօնական բացատրութիւնն այն էր, թէ անիկա իրագործած էր իր առաքելութիւնը։ Իրողութեան մէջ Ստալին այդ քայլով փորձեց « բարի կամեցողութիւն » ցոյց տալ Դաշնակիցներուն հանդէպ, այն տպաւորութիւնը ստեղծելով, թէ հրաժարած էր այլ երկիրներու մէջ խորհրդային օրինակով իշխանութիւններ հաստատելու զաղափարէն։ Պատերազմին՝ Ստալին պէտք ունէր Դաշնակիցներուն օժանդակութեան։

Ցամենայն դէպս, Կոմինտերնը « մեռած » այն օրէն ի վեր, երբ Լենինի երազած ու ձգտած համաչխարհային բանուորական չարժումը այլանդակուեցաւ իր յեռանդին կողմէ։

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) « Սով. Հայաստան », Մարտ 18։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

1929 — 1979

ՀՈՒԲԻԼԵԱՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍԻ

ՀԱՏՈՒԿ ԹՈՂԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱ

Տէր եւ Տիկին Արամ Սարգսեան եւ զաւակները Անդիկ եւ Ֆիլիփ եւ ընտանեկան պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ԱՃԻՒ ՏԻԿԻՆ ՀԱՃԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ
(ծնեալ Հռիփսիմէ Վարդանեան)

մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 2ին։

Ծուղարկաւորութիւնը եւ թաղումը՝ Անկէնի գերեզմանատունը, տեղի կ'ունենան Հինգշաբթի Ապրիլ 5ին ընտանեկան մտերիմ շրջանակի մէջ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկ. Ժանօ Կազիկեան եւ զաւակները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով յայտնեցին իրենց վշտակցութիւնները, իրենց մօր, մեծ մօր եւ կեսրոջ՝

ՋՄՐՈՒՀԻ ԿԱԶԻԿԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

×

Տէր եւ Տիկին Վրէժ Ելթովանեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ. Գրիգոր Ելթովանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Հրայր Փիլիկեան եւ զաւակները եւ ազգականները բոլոր պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, նամակով յայտնեցին իրենց վշտակցութիւնները իրենց մօր, մեծ մօր, զոքանչին, կեսրոջ եւ ազգականին՝

ՀՌԻՓՍԻՄԷ ԵԼԹՈՎԱՆԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկ. Տէր եւ Տիկ. Տէր-Գասպարեանի, Տէր եւ Տիկ. Եղիկեանի, Տէր եւ Տիկ. Շըսա-եանի իրենց մօր, մեծ մօր՝ Տիկ. Արաքսի Եղիկեանի մահուան առթիւ։

Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերուհիները կ'ողբան մահը ընկերուհի Սրբուհի Տէր-Գալուստեանի եւ ցաւակցութիւն կը յայտնեն ողբացեալ ընկերուհիի ընտանեկան բոլոր պարագաներուն եւ փոխան ծաղկեպսակի 50 ֆր. կը նուիրեն Կապ. Խաչի կայանին։

ՄԱՐՍԷՅԼ

Գտնուած է

Շաբաթ, Մարտ 10, Փալէ տէ Քոնկրէի մէջ կատարուած հայկական կալային առթիւ կնոջ ժամացոյց մը գտնուած է։ Կորսնցնողը կրնայ ներկայանալ Մարսէյլի մայր եկեղեցւոյ քարտուղարութեան, ամէն օր ժամը 10էն 12, 14էն 16։

DINER DANSANT

Au profit du

Collège ST GREGOIRE DE NAREG

sous la présidence de Monsieur NAPOLEON BULLUKIAN

le Dimanche 8 Avril à 20 h. 30 au restaurant La Sangria,

CHARBONNIERE LES BAINS

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին ՃԱՇ - ԽՆԶՈՑՔԸ Մայիս 6ին։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մարսէյլէն Պ. Զաւէն Ազնաւուրեան 50 ֆրանք կը նուիրէ Օննիկ Գապաբեանի հոգեհանդիստին առթիւ։

ՆՈՒԷՐ

Տիկ. Մարիամ Գիւզիլեան (Լիվըի կարկան), ուխտի մը յաջողութեան առիթով, 200 Ֆր. կը նուիրէ Սեւրանի կապ. Խաչին (ստանալ «Ծառաջ»էն) եւ 100 Ֆր. իր հատ սիրելի «Ծառաջ»ի բարգաւաճման։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԾԱՂԿԱՋԱՐԴ

ԼԻՈՆ - Ս. ՅԱԿՈԲ

Այս կիրակի, Ապրիլ 8, պատարագ ժամը 10ին, դռնբացէք ժամը 17ին։

×

ՓԱՐԻԶ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Շաբաթ, Ապրիլ 7, յիշատակ յարութեանն Ղազարու եւ աւետումն Ս. Աստուածածնի։ Ժամը 10ին խորանին վարդոյրը բաց պատարագ կը մատուցուի։ Ժամը 16·30ին կիրակնամուտի ժամերգութիւն, որու ընթացքին խորանին վարդոյրը կը բացուի։

Կիրակի, Ապրիլ 8, Ծաղկազարդ։ Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին, բաղմաձայն պատարագ՝ ժամը 10ին, կը պատարագէ Գ.ԻԻՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ։

Դռնբացէք՝ ժամը 16ին։

×

ՇԱՎԻԼ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Կիրակի, Ապրիլ 8, Ծաղկազարդ։ Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին, պատարագ՝ ժամը 10ին։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ ՎԱՐԱԳԱՅ Ս. ԽԱՉ

Կիրակի, Ապրիլ 8, Ծաղկազարդ։ Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9·30ին, պատարագ ժամը 10·45ին, երեկոյեան դռնբացէք՝ ժամը 17ին։

ՏԷՍԻՆ — Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Կիրակի առաւօտ, Ապրիլ 8, պատարագ, դռնբացէքի արարողութիւն կէսօրէ առաջ ժամը 4ին։

×

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Կիրակի, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին, պատարագ՝ 10ին, դռնբացէք 16ին։

×

ՍԷՆ ԼՈՒԻ Ս. ԳԷՈՐԳ Ա. ՍԷՆԹ-ՄԱՐԿՐԻԹ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

Կիրակի, Ծաղկազարդ

Սէն Սու, ժամերգութիւն եւ պատարագ
Սէնթ Մարկրիթ, դռնբացէք ժ.ը 17ին
Սէն Լու, դռնբացէք ժամը 18ին։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ ԿՐԸՆՈՂԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Ապրիլ 8, ժամը 15·30ին Սէն – Մարթէն տ'Էռի Սալ տէ Ֆէթը։

Կը խօսի՝ — ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԻՓԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին։

Ճոխ պիւֆէ պատրաստուած Խաչուհիներու կողմէ։

du Journal « Haratch »
Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ

«Une Journée à la Campagne»

Le Dimanche 20 Mai à l'auberge de « L'ANGELUS » à BARBIZON 77630

Հայկական հարազատ մթնոլորտ կանանչազարդ պարտէզներու մէջ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇ ժամը 13ին (չամիւռով խորոված, լաւաշ),
Հայ նուագախումբ, երգ, պար, խաղեր եւ նարտի մրցում

ԵԿԷ՛Ք խմբովին, ընտանեօք եւ ձեր բարեկամներուն հետ։

Մասնակցութիւն 200 ֆր. մինչեւ 15 տարեկան տղոց՝ 100 ֆ.

Տեղերը ապահովելու համար դիմել
Տիկ. Ս. Ազամեանի՝ 378·15·65
Տիկ. Տ. Մալեանի՝ 574·34·78
Տիկ. Լ. Ջրբաշեանի՝ 033·91·35

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 64ՐԴ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նուիրուած ԱՐԱՄ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ մահուան 60ամեակին

ՀԱՆԴԷՍ - ՃԱՇ

կիրակի, Ապրիլ 8, ժամը 13ին ճաշ,
Նախաձեռնութեամբ Միութեան կեդր. վարչութեան, մասնակցութեամբ
Տէսլինի եւ Վիչենի մասնաճիւղերուն
(Հասոյթը կը յատկացուի լիբանահայ աղէտեալներուն)
Մարսէյլի Մշ. Տան վասպուրական եւ Տարօն սրահներուն մէջ
12, Ռիւ Սէն–Պազիլ
Կը խօսին
ԺԻՐԱՑՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ
ԺԻՐԱՑՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին
Երգիչ՝ Ժաք Պալապանեան եւ Հայաստանեան նուագախումբ
Տեղերը ապահովել հեռաձայնելով.—
Աւտոյեան 70·02·33, Պապայեան 66·01·21, Պանտիկեան 66·17·46 եւ Կրասեան 93·32·18
Մասնակցութիւն 60 ֆր.

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ **ԱՆԻ** ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆԻ

Ուրբաթ, Ապրիլ 27ին, երեկոյեան ժամը 20.45ին
Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ

Soirée de
Chants Folkloriques Arméniens
par la Chorale ANI
de l'Eglise Arménienne d'Issy-les-Moulineaux
le Vendredi 27 Avril à 20 h. 45
au Théatre Municipal 25, av. Victor Cresson
(Métro Mairie d'Issy)

Տոմսերու համար դիմել՝
ԻՍԻԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻ, հեռ. 644·28·52
ԳՐԱՏՈՒՆ ԲԱԼՈՒԵԱՆ, 9 Ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ 9րդ, հեռ. 523·24·97
ՍԵՒԱՆ, 4 Ռիւ Լազար Քարնո, Քլամառ, հեռ. 642·16·07
եւ երգչախումբի անդամներուն։

Կազմակերպութեամբ
ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
եւ ԺԱՖԻ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՎԱՐԴԳԷՍ ՀԱՄԱԶԱՍՓԵԱՆԻ ՀԵՏ

Սփիւռահայութեան հետ մշակութային կապի Կոմիտէի նախագահ
ՆԻՒԹ՝ ՀԱՅԲԵՆԻԻ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒ. ԹԻՒՆԵՐԸ ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Ուրբաթ, Ապրիլ 6, ժամը 20·30ին
Հայ Արուեստի ու Մշակոյթի կեդրոնը
6, Cité Wauxhall, Paris 10e

A MARTIGUES LE 8 AVRIL
LES ASSOCIATIONS ARMENIENNES
DE
LA CIOTAT, AIX-EN-PROVENCE
ET MARTIGUES
Vous invitent à un débat public sur le thème

le Génocide des Arméniens

ses conséquences

de 14 h. 30 à 16 h. 30
A partir de 17 h. projection du film en version originale sous-titrée :

«America, America»
d'ELIA KAZAN

Salle Jean Renoir — Quartier Paradis - St. Roch - Martigues-Nord
(sous le Viaduc autoroutier)

CELIGNY

POUR LES FETES DE PAQUES

OFFREZ

LE BEAU FOULARD

'ALPHABET ARMENIEN'

EN VENTE AU PRIX DE Frs. 75,00 *CHEZ*

M. S. DER BALIAN, 221, rue Saint-Honoré, Paris 1er
Librairie PALOUYAN, 9, rue de Trévise, Paris 9e
Maison de la Culture Arménienne, 9, rue de Madrid, Alfortville
Maison de la Culture Arménienne, 12-14, rue St. Bazile, Marseille
Par correspondance :
Contre-remboursement Celigny *s.a.r.l.* B.P. 9, 94130 Nogent-sur-Marne

ՈՒՐԲԱԹ
ԱՊՐԻԼ
6
VENDREDI
6 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար· 300 Ֆ	Թատր	1 Ֆ· 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·355

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.355

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ

— o —

Վասպուրականի Ապրիլեան հերոսամարտը մեր ժողովուրդի անկիւնադարձ մը կազմեց մեր ծոռնուր անցեալին մէջ: Ցաղթանակը ո՛չ միայն եղաւ փառաւոր, այլ նաեւ իրազործութեանց չարքով հայ պետականութեան կորիզը հաստատեց, դարերու ճնշումներէն եւք:

Վանի ինքնավար իշխանութիւնը, իր զոյգ փուլերով, Արամի թէ Համբար – ձոմեանի գլխաւորութեամբ, աստղանիշ էջ մը բացաւ մեր ժողովուրդին կեանքին մէջ: Մայիսեան անկախ Պետութենէն առաջ: Հարիւրամեակներու երազը վերա – ծելով իրականութեան: Փայլով եւ չոդով:

Զարթօնքի ոստան մը զարձած էր ազգին Վասպուրական՝ ազատագրական չարժումին առաջին օրերէն սկսեալ: Խրիմեան Հայրիկ, Մ. Փորթուկալեան եւ հոյլ մը ուրիշներ, ազգային արթնութեան սերմերը նետած էին արդասաբեր հողերու վրայ: Երկաթեայ չերեփին տրի – բունը դեռ 1850ական թուականներու կէսերուն հիմնած էր Վարագի Ժառանգաւորացն եւ Արծուի Վասպուրականը: Առաջինը չուտով զարձած էր հնոց՝ նկարագիրներ կերտող: Երկրորդը՝ հոգիներն ու միտքերը մարակող չեփոր: Նախախնամական դեր կատարեցին նոյնպէս Արատեան Ընկերութեան Վարժապետոցն ու Հայկազեան կեդրոնական վարժարանը, իրագործուած Մկրտիչ Փորթուկալեանի ջանքերով:

Այս վերջինոյն չունչով զաստիարակուեցան Վանի Արմենական կազմակերպութեան առաջնորդը Մկրտիչ Աւետիսեան եւ Հ· Ց· Դաշնակցութեան ակնառու յեղափոխական – գործիչը Վազգէն:

Միտքի սերմնացաններուն եւ մարտիկներուն յաջորդական երեւումները պատմական Հայաստանի այդ թատերաբեմին վրայ, կռանեցին հոգիներուն հետ նաեւ բազուկները: Կը բաւէ մտաբերել 1896ի մարտական սերունդը՝ Աւետիսեանի, Պեօփի եւ Մարտիկի ղեկավարութեան տակ: Գարահիսարի հովիտներուն, Ս· Բարդուղիմէոսի վանքին բլուրներուն եւ Աքոռւոյի լանջերուն վրայ նահատակուած 800 երիտասարդները, խթանեցին ժողովուրդին մարտական ոգին:

Վրէժխնդրութեան զգացումը զարձաւ մոլուցք, բոլորին համար: Մանաւանդ ամբաղնդուեցաւ այն համոզումը, թէ սոսկին ղէմ պէտք է դնել միմնական ճակատով: Մէկ կուրծքով: Նո՛յն զրօշով:

1896ին, Արմենական, Հնչակեան եւ Դաշնակցական մարտիկները մէկ աւազանի մէջ միկրտուեցան: Արեան ուխտով, որ աւելի հաստատուն եւ պինդ է միասնականութեան ամբաղնդումին համար:

Նոյն պատկերը չպարզուեցա՞ւ արդեօք 1915 Ապրիլէն Մայիս երկարող զուարի օրերուն: Երբ հերոսամարտին զորժողութիւնները վարող Զինուորական Մարմինը ներկայացուցին Արմենակ Եկարեան, Գրիգոր Պուլկարացի եւ Կայծակ Առաքել:

Առաջինը՝ Վանի Արմենական կազմակերպութեան մարտունակ գործիչը, որ յետագային յարեցաւ Ռամկավար կուսակցութեան: Միւս երկուքը կռիւներու քուրային մէջ թրծուած հին հայդուկներ, հայրենի լեռներն ու ձորերը կոխ – կրուած: Եւ երեքն ալ Արամն ունենալով իրրեւ մղիչ ուժ:

ՎԻԿՏՈՐ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ

— o —

Մոնտէ եւ քանի մը այլ թերթերու մէջ լոյս տեսած պրպտարիչ դրութիւններուն առթիւ, Վիկտոր Համբարձումեան պատասխան մը յանձնած է մամուլին: Կը հրատարակենք մեր յաջորդ թիւով:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՎ

ՍՊԱՆԻՈՑ մէջ թագավորական ընտրութիւնները ձախի զլալի յաղթանակը արձանագրեցին ինչ որ ազգարարութիւն մը կը նկատուի Սուարէսի համար: Մատրիտ, Պարչելոնա, Վալանս եւ 19 այլ մեծ քաղաքներ Ընկերվարական կամ Համայնավար քաղաքապետ մը պիտի ունենան:

ԳԱՌԶՈՒԻ ընդունելութեան «ընթացիկ»էն զուրս երեւոյթը պատճառ եղած էր Հինգշաբթի առաւօ որ երկու օրաթերթեր արդէն իսկ չեչոը դնեն անոր ճառին «յեղափոխական» մասերուն վրայ: Այսպէս Ֆիկարօ կը խորագրէր « Ընդունուած երէկ Ակադեմիան, ԳԱՌԶՈՒ ԿՐ ԽԱՐԱՆԷ ԱՐԴԻ ԱՐՈՒԵՍՏԸ » ու լայն հատուածներ կուտայ ճառէն, այն հատուածները զոր ամէնէն « նշանակալից» ները » կ'որակէ: Onnn, Ա. էջը հրատարակելէ եաք նոր ակադեմականին նկարը, որու վրայ կը զրէ « Գառզու ռումբ մը կը նետէ էնսթիթիւն », ուրկէ որ էջը հատուածներ կուտայ ճառէն հետեւեալ խորագրով.— « Ռումբ մը էնսթիթիւն՝ Գառզու կը տապալէ Փիքասօն եւ մէկ կտոր կը զատապարտէ « պաշտօնական արուեստին » պաշտօնատարները »:

ՔԱՄՊՈՃԻ մայրաքաղաք՝ Փնոմ–Փէնի կարգ մը փողոցներու անունները կը փոխուին: Այսպէս ինչ որ կարմիր Խմերները չէին ըրած, նոր իշխանութիւնները կ'ընեն վերջ տալով սը Կօլի, Մաոյի եւ Թիթոյի անուններուն:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ մէջ, անջատողական չարժումները չեն զադրիր: Կառավարութեան բանբերը այս անգամ ալ խօսած է « անջատողական զաւ »ի մը մասին Խուզիստանի մէջ: Գալով Բիւրտիստանի խնդրոյ հարցին, անոնք չեն զադրած: Պազերկան զոհ է սակայն անտեսական զործունէութեան ներկայ վիճակէն: Բարիւղը կրկին կը ծախուի, երկաթուղին կը բանի, ճարտարուեստը վերսկսած է եւն., եւն.:

ՊԵԿԻՆի եւ ՍԱՏԱՓի միջեւ «կարմիր հեռաձայն»ի գիծ մը հաստատուած է դիւրացնելու համար չինումները:

Իթթիհատական ճիւղին՝ ձէվտէթի հարուածները բախեցան ամուր ժայռե – բու: Նման Շամիրամի բերդին: Անսա – սան, անխորտակելի:

Վասպուրականի մեծ առաքելին պատգամն էր, որ իրականութիւն զարձաւ: Երկաթեայ չերեփը զոյն եւ ղիմագիծ առացաւ: Եւ Վասպուրականցին յաղթանակեց: Եւ Լէնկթիմուրեան ղիակներ տեսած ու Օսմանեան բռնութիւնները ճաչակած Վանի հինաւուրց բերդին վրայ ծածանեցաւ հայկական ազատագրութեան դրօշը:

Տասնամեակներէ ի վեր, օրինակելի յարատեւութեամբ, Վասպուրականի Հայրենակցական Միութիւնը Մարսէյլի մէջ Յեղափոխութեան եւ Ազատութեան դրօշին պանծացումն է, որ կը փառաւորէ: Ամէն տարի Ապրիլէ Ապրիլ:

Որպէսզի Արծուի Վասպուրականի ճախրող ոգին միշտ սաւառնի ծագէ ծագ, սերունդներուն փոխանցելով ազգի մը իդէալը.— Միացեալ, ազատ Հայաստան:

Ժ· Մ·

ԳԱՌԶՈՒ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ

ՅԱՆԴՈՒԳՆ ԵՒ ՔԱՋ ԵԼՈՅԹ ՄԸ ՈՒՆԵՑԱՒ ՆՈՐ ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆԸ

ԴԱՍԸ ՏԵՍՆԵԼՈՎ ԱՐԴԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ

— o —

Զորեքշաբթի առաւօտ, բոլոր անոնք, որոնք յանկարծ տեսան Ֆիկարօի վերջին էջը, զգացին անկասկած անոր անսովոր երեւոյթը: Ամբողջ էջը նուիրուած էր՝ Գառզուի, որ այդ առթիւ, թերթին համար գծած էր էնսթիթիւ տը Ֆրանսի ճակատը: Տակը՝ կարճ զրուագ մը, զոր նաեւ ստորագրած էր Գառզու, խորագրով մը, որ կ'ամփոփէր իր ամբողջ ապրումը՝ « ԻՐԱԿԱՆԱՑԱԾ ԵՐԱԶԸ »:

Նոյն օրը Գեղարուեստից Ակադեմիան կ'ընդունէր նորընտիր ակադեմականը, որ կը զրաւէր Տավիտի երբեմնի աթոռը, զոր իրմէ առաջ պատկանած էր քիչ ծանօթ նկարիչի մը՝ Ժան Պուչօ: Հանդիսաւոր արարողութենէն առաջ իսկ, սրահը կը սկսէր լեցուիլ: Ասանդութեան ու պատմութեան խորհրդանիշ վայր մը, իր ծանր շուքով կը տպաւորէ արդէն ներկայ ունկնդիրները: Բազմաթիւ անծնաւորութիւնները, որոնց կարգին յիշենք, բացի ծանօթ ակադեմականներէ, Տիկին Ռեմոն Պառ, Տիկին Ժաք Շիրաք, զրպետ-հրապարակագիր՝ Ժան Տիւթուռ, Քաթիա Կրանոֆ եւ բազմաթիւ ուրիշներ, ինչպէս նաեւ ձայն - հեռատեսիլի եւ մամուլի ներկայացուցիչներ: Բացակայ չեն անշուշտ հայ գաղութի ներկայացուցիչներ՝ կաթող· Պատուիրակ Սերովբէ Արք·, Գիւտ Եպիսկ·, Հ· Սերովբէ Ազըլեան, Դպրոցասէրի Տեսչուհին, « Նայիրի »ի խմբագիր՝ Անդրանիկ Ծառուկեան, «Աշխարհ»ի եւ «Ցառաջ»ի խմբագիրները: Մուտք կը զործէ յանկարծ ուրիշ ակադեմական մը, որու իբրեւ ընկերակից - անդամ ընդունելութիւնը կը կատարուէր հազիւ 48 ժամ առաջ՝ Վիկտոր Համբարձումեան, Հայաստանէն յատկապէս այս ընդունելութեան առթիւ եկած են նաեւ Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի նախագահ՝ Վարդգէս Համազասպեան եւ վաստակաւոր նկարիչ՝ Ցակոբ Ցակոբեան:

Այլեւս բոլորը տեղ զրաւած են, ու առաջին առթիւ խօսք կը տրուի Գառզուն ընդունողին՝ ակադեմական փոլտպրիէ՝ Տըքարիսի: Ֆրանսացիի յատուկ սրամտութիւններով համեմուած իր ճառին մէջ, ընդունողը կը յիշէ Գառզուի կենսագրականը՝ Հալէպէն Գահիրէ, ապա Փարիզ, ուր կուզայ իրրեւ ճարտարապետութեան ուսանող: Վկայակոչէն առաջ իսկ, նկարչութիւնը արդէն տեղ զրած է իր մէջ եւ նոյնիսկ եթէ ապրուստը ճարելու համար, կը դառնայ օրաթերթերու ծաղրանկարիչ, պատերազմի նախօրեակին իսկ նկարիչին ճամբան սկսած է բացուիլ: Տըքարիս կը յիշէ, ուրեմն, Գառզուի ասպարէզին զանազան հանդրուանները, գնահատելով՝ նկարիչը, փորագրիչը, վիմագիրը, օփերայի յարդարիչը, թատերգութեանց թէ հատորներու իր զրաշրջը առուղ ինքնատիպ արուեստագէտը: Ու կարգը կուգայ Գառզուի: Ինչ կը խոստովանի թէեւ որ ճարտարապետական ոչ մէկ տաղանդ ունի եւ կը նախընտրէ վրձինով արտայայտուիլ, բայց մէկ ժամէն քիչ աւելի տեւող իր ճառով, պիտի յաջողէր ճիշդ հակառակը փաստել, զարմացնելով ոչ միայն անոնք, որոնք պինքը լաւ կը ճանչնան եւ ծանօթ էին իր ալեծիծին ճառի նկատմամբ այլեւ թերեւս՝ ինք իսկ: Նախքան զովքը հիւսելն իր նախորդին, ինչպէս կ'ուզէ աւանդութիւնը, հակիրճ կերպով կը յիշէ իր անցեալը, չեշտը զնելու համար զլխաւորաբար իր ժողովուրդին իսկ պատմութեան վրայ, այն ժողովուրդին, որ կը զառնար առաջին քրիստոնեայ Պետութիւնը, որ ծնունդ կուտար ռոման ճարտարապետութեան եւ զոհ կ'երթար 20րդ զարու առաջին ցեղասպանութեան: Ապա, երկարօրէն կը ծանրանար իր նախորդին կեանքին ու այնքան բեղուն զործին վրայ: Ժան Պուչօ, արժանացած բոլոր պաշտօնական փառքերուն եւ չքանչաններուն, կը մնայ սակայն անծանօթ ու ոչ մէկ մեծադրութիւն կայ իր մասին, այսօր: Բայց անակնկալը կուգայ երբ այս մասը վերջացնելէ եաք, Գառզու յանկարծ կը յայտնէ թէ մեզի պիտի փոխանցէ իր խորհրդածութիւնները: Ու նորընտիր ակադեմականը անսպասելի ելոյթով մը, փառաւոր վերլուծումով մը զառը կը տեսնէ արդի արուեստին, որու պարզած ներկայ վիճակին պատասխանատու կը նկատէ Սեզան ու Փիքասօն: Ոչ ոքի կը խնայէ, ոչ իսկ պետական պաշտօնատարներուն, բառերը չի ծամծմեր ու կ'արտայայտէ համարձակօրէն ինչ որ դուցէ շատեր կը մտածեն բայց որոշ վատութիւն մը եւ նաեւ մտաւորական սնոպիզմ մը արգիլէք կը հանդիսանան, որ բացէ ի բաց ըսեն: Ինք չի վախնար, ցոյց կուտայ որ « մարդու հետ գէշ ըլլալու » մտահոգութիւնը չունի: Ամէն պարագայի մէջ « յեղափոխական » ելոյթ մըն է զոր կ'ունենայ, քաղաքակրթութեան մը վախճանն իսկ տեսնելով եւ լաւագոյնս նկարագրելով անոր բոլոր երեւոյթներն ու ազդանշանները: Ծափահարութիւնները կը տեղան, թերեւս բոլորը համաձայն չէին, բայց ամէնէն առաջ չէին կրնար չծափահարել եւ ի՛նչ բուռն կերպով Գառզուի քաջութիւնը: (« Ցառաջ » առանձին թիւով լայն հատուածներ պիտի հրատարակէ Գառզուի այս խիստ չահեկան վերլուծումէն եւ աւելի մանրամասն տպաւորութիւններ):

Վերջացնելէ առաջ, ուրիշ ոչինչ, հաւանաբար ,կրնայ ամփոփ կերպով պատկերը տալ, Ապրիլ 4ի այս յիշատակելի օրուան, քան Գառզուի իսկ գրութեան խորագիրը՝ « Իրականացած երազը », իրականացած երազը Տիգրանակերտցի հայ մանուկի մը, ծնած Հալէպ, որ օր մը նման իր արմատախիլ ժողովուրդին որբերուն, կը հասնէր կառ տը Լիոն ու այսօր կը բազմի ակադեմականի աթոռի մը, իրրեւ վաւերական եւ վաստակաւոր վարպետը ժամանակակից նկարչութեան եւ պարծանքը՝ իր ժողովուրդին:

Ա· Մ·

ՎԱՆ

— o —

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏՈՒԵԱԼՆԵՐ

Վանը հայկական ժամանակաշրջանին Հայաստանի թագաւորութեան մայրա – քաղաքը չէ եղած: Ժամանակ մը միայն դարձած է Վասպուրականի Արծրունեաց թագաւորութեան մայրաքաղաքը:

Նախահայկական շրջանին, Հայկական Լեռնաշխարհին (պատմական Հայաստան) մէջ ձեւաւորուած Նայիրեան ցեղերուն առաջին Պետութեան՝ Ուրարտուի մայ - րաքաղաքը եղած է:

Հիմնուած է Ք. Ա. 9րդ դարուն առա– ջին կէսին: Այդ ժամանակ կոչուած է Տուշպա: Յետագային Տուշպա անունը Տոսպ ձեւով անցած է Վանայ շրջակայ գաւառին եւ Վանայ լիճին, որ ի դէպ, ունեցած է այլ անուններ ալ, ինչպէս Բզնունեաց ծով, Աղթամարի լիճ, Ալթի լիճ եւայլն: Իսկ մայրաքաղաքը Ուրար- տական Պետութեան կեդրոնին՝ Բիայնա երկրին անունով Հայերը կոչած են Վան: Ասիկա համարուած է Բիայնայի հայկա– կան տառադարձութիւնը եւ խմաստն է եղած ապրելու տեղ, բնակավայր:

Վան քաղաքը գետեղուած է Վանայ լի– ճին արեւելքը, լճափէն քանի մը քիլո – մեթր հեռու: Լիճին հետ կապուած է Աւանց գետին ճամբով, որ քաղաքին նա- ւահանգիստը նկատուած է: Կլիման չոր եւ տաք, ունի արգաւանդ հողեր եւ փար– թամ այգիներ: Քաղաքին կէսը թաղուած է այգիներուն մէջ՝ ծանօթ Այգեստան անունով: Կեդրոնին վեր կը խոյանայ լեռնաճիւղ ժայռ մը, որուն վրայ գետեղ- ուած էր ուրարտական միջնաբերդը: Քա– ղաքին արեւելքը, ոչ շատ հեռու, կը բարձրանայ Վարագայ լեռը իր համանուն գոյզ վանքերով. ասոնք իրենց գլուխ– ներով եւ մատենադարաններով ծանօթ են գարեր շարունակ, եւ կոչուած են Հին ու Նոր Վարագայ վանքեր: Աւերակ- ները գոյութիւն ունին ցայսօր:

Վանը, Տուշպան, աշխարհի ամէնէն հին քաղաքներէն է, եւ գոյութիւն ունի մինչեւ այսօր:

Ուրարտայի թագաւորները իրենց ան– ունի մայրաքաղաքը կառուցած են նկա- տի առնելով անոր նպաստաւոր դիրքը՝ քաղաքական, ռազմական, տնտեսական: Աւրպարեւ, կը գտնուէր Ուրարտուի ըն- դարձակ Պետութեան գրեթէ կեդրոնը եւ կրնար օրուան պայմաններուն համաձայն կապ պահել բոլոր շրջաններուն հետ: Քաղաքը արեւմուտքէն պաշտպանուած էր լիճով, հարաւէն՝ Հայկական Տաւրոսի արեւելեան հատուածով: Աւորեստանցի – ներուն, երկրին գլխաւոր թշնամիներուն յարձակումները այդ ճակատէն տեղի կ'ունենային: Աւելի ետք, քաղաքին կեդ- րոնը վեր խոյացող լեռը, իր իշխող դիր– քով, բնական մեծ ամրոց մըն էր եւ կը նկատուէր անառիկ այդ ժամանակուան չափանիշով: Ժայռափոր միջնաբերդը հոն հաստատուած էր. ունէր վիմափոր զօրա- նոցներ եւ պահեստներ, ախոռներ, հրա- կոզութեան կէտեր, բաւական ընդարձակ հրապարակներ: Բերդին ստորոտը շին- ուած էր նոյնքան ամուր պարիսպը: Վան, այս ձեւով, հին աշխարհի անառիկ քա- ղաքներէն մէկն էր:

Տնտեսական.— Քաղաքը Ք. Ա. 9–6րդ դարերուն կը գտնուէր Ուրմիոյ լիճին ա– ւազանէն դէպի Աթածանիի աւազանը եւ Արեւելեան Տիգրիսի աւազանէն դէպի հիւ- սիս երկարող կարեւոր ճամբաներուն խա– չաձեւ անկիւնը: Աւելի ետք, առափնեայ նաւարկութեամբ կրնար կապուիլ լիճը եզերող շրջաններուն հետ: Ներքին կա - պէն դուրս, տնտեսական աշխոյժ կապ մըն ալ հաստատուած էր Աւորեստանի եւ Խեթերու Պետութեան հետ:

Արհեստագործութեան մեծ կեդրոն դարձած էր դեռ ուրարտական ժամանա– կաշրջանին: Ծանօթ արհեստներ եղած են մետաղի մշակութիւնը, գինագործութիւ– նը, կաւագործութիւնը, քարտաշութիւ - նը, մանածագործութիւնն ու ջուլհակու– թիւնը եւ այլ արհեստները: Մետաղա - գործութեան խթան հանդիսացած է բնա– կան աղբիւրներուն գոյութիւնը. այսպէս՝ անագի (քաղաքին հարաւը), պղինձի եւ գունաւոր այլ մետաղներուն հարուստ հանքերը, ինչպէս նաեւ երկաթն ու կա– պարը լիճին հարաւը: Առեւտուրն ու

ԷՋ ՄԸ ՎԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԷՆ

ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԸ ԾԱՅՐ ԿՈՒ ՏԱՅ

1915: *Ապրիլ 7: Երեքշաբթի: Ականատես մը կը գրէ...*— Ստոյգ գիտէիք, թէ կռիւը պիտի պայթէր· բայց թէ ինչպէ՞ս պիտի վերջանար, այդ ոչ ոք գիտէր: Կային շա- տեր, որ մէկ օրուան դիմադրութիւնն իսկ անհնար կը համարէին: Լաւատեսները՝ ֆանի մը օր միայն, առ առաւելն մէկ շա– բաթ: Հայ կամաւորական գունդերէն ոչ մէկ լուր կար, ստոյգ ոչ մէկ լոյս: Չէիք գիտեր նոյնիսկ, թէ ի՞նչ կը կատարուի գաւառը, մինչեւ իսկ Քաղաքամէջին հետ յարաբերութիւնները կտրուած էին»:

Ճանկարծ, Ուրբաթ Առուի կողմէն կը պայթին քանի մը հրացանաձգութիւններու դղրդիւնները· կռուին ազդանշանը կը տրուի: Եւ, ահա, Այգեստանը շղթայող բոլոր զօրա– նոցներէն եւ դիրքերէն կը սկսի խժալուր հրացանաձգութիւնը եւ քանի մը վայր– կեանէն քաղաքը կը կորսուի ահռելի հրա– զէններուն ժխորին մէջ: Ականատեսն է որ կը նկարագրէ... Հրացաններուն առաջին պայթումին հետ, տաճկական զօրանոցնե– րէն երկվայրկեանի մը մէջ հսկայ բառր զինուորներ բաց դաշտ դուրս գալով, կը մտնեն ճակատագրական պատրաստուած խրամատնե– րուն մէջ կամ կը կենան դիրքերուն ետեւ: կը սկսի յառաջխաղացումը հայկական դիրքերուն վրայ: Շուրջ 70 հայ մարտիկ- ները կը պատասխանեն եւ դէմ կը դնեն կատաղի յարձակումին »:

Այգեստանը պատնէշին վրայ է: Հայ մարտիկները ինքնամոռաց տրամադրու– թեամբ, գրեթէ կատաղի, կը կռուին: Շուտով՝ առաջին զոհերը.— Եղիա Նաշ- խենեան եւ Յակոբ Տիւրլեան: Դեռ հրա– յաններըը չլռած, յանկարծ կը գոռան թր- քական թնդանօթները Սահան Պէյի փո- սէն: Ատոնց կ'արձագանգեն Հաճի-Պէքիրը, ապա Թոփրակ-Քալէն: Վանը մեկէն ա- ւելի անդամներ թատերաբեմ դարձած էր կռիւներու, բայց առաջին անգամն էր, որ այս տարողութեամբ մարտեր ծայր կու տային:

Ժողովուրդը անտեղեակ դիրքերուն կա–

գութենէն՝ անստոյգ վիճակի կը մատնուի: Ստոյգը միայն դիրքերուն վրայ գտնուող մարտիկները գիտեն· հրացանները գրկած՝ ամբողջ կուրծքը փամփուշտներով զար– դարուած՝ անոնք են, որ կուրծք կու տան հպարտ եւ անսասան:

Առաջին օրը դիրքեր կը ֆանդուին, քա- ւական թիւով մարտիկներ կը սպաննուին, բայց ամէնուր պատնէշը ամուր կը մնայ: կազդուրիչ լուրեր կը հասնին դիրքերէն: Ժողովուրդը կը սրտապնդուի: կը խուժէ փողոց: Ֆանֆարին առաջնորդութեամբ կ'ուղղուի դէպի Զինուորական կեդրոնա– տեղին, Շտապը, ինչպէս կ'ըսեն»:

Ճէվտէթին հարուածը ժայռի կը հան- դիպի: Չէ՞ որ վճռած էր 24 ժամուան մէջ հիմնայատակ ընել Վանը: Փոխարէնը կը տեսնէ թաւալգլոր լինկած սակեաբները:

Ցերեկոյեան անյաջող յարձակումէն ետք, ճէվտէթ կ'որոշէ սարսափի մատնել Այգեստանը կարկուտի նման գնդակ ար– ձակելով եւ ընդհանուր յարձակումով մը: Այսպէս, կէս ժամուան դադարէ մը ետք, տրուած հրամանի մը վրայ, բոլոր ան– կիւններէն կը սկսի սարսափելի համա- պարկը եւ թնդանօթներուն կրակը: Կրկին խօսքը տանք ականատեսին.— Հրացանին ձայները կը լսէինք քրէական գօտիին բո- լոր կողմերէն, նոյնիսկ հեռաւոր Շամի– րամի անկիւնէն: Կարծես ճէվտէթ ամէն շնչաւորին հրացան տուած էր եւ հրամա- յած էր, որպէսզի կրակեն մինչեւ լոյս»:

Դժոխային կրակին հոտ, Թուրք զին- ուորները կրկին գուրս կը խուժեն եւ մի– համուռ կերպով կը յարձակին հայկական դիրքերուն վրայ: Կու գան չարքերով, ի- րարու ետեւէ սպաներուն առաջնորդու– թեամբ: Բազմաթիւ դիրքերու վրայ կը ըս- տեղծուի ճգնաժամային վայրկեաններ: Տարտանէլ, Սահակ-Պէյ, Խաչ փողոց, Շահբէնտէր կրակներուն մէջ են: Ժողո- վուրդը անտեղեակ ստեղծուած վիճակէն, խելակորոյս հոս ու հոն կը փախի: Բայց հայ մարտիկները դուրս կը խուժեն իրենց

դիրքերէն· ատամնոցներով, ձեռնառաջ- րով կը խոյանան թշնամիին դիրքերուն վրայ եւ բազմաթիւ զոհեր խլելով, փ- փուստի կը մատնեն, խուճապահար:

Այս անօրինակ կռիւին մէջ, մին Շահբէնտէրն է որ կ'ընկրկի, սակայ մօտակայ դիրքերէն հերոսներ դուրս կ նետուին եւ կը դիմեն հակայարձակման փախուստի մատնելով վայրագ թշնամ

Ապրիլ 7ի դիշերը քուրայ մը կ'ըս- հայ մարտիկներուն համար: Դիշերը ա- տանելի վիճակ կը ստեղծէ ժողովուրդ համար: Անտեղեակ, թէ ի՞նչ կը պատ- ճակատին վրայ, կը կարծէ, թէ «տղերք- բոլորն ալ չարդուած են: Թուրքերը Ա- գեստան մտած են եւ առաւօտուն պիտ- սկսի չարդը:

Ապրիլ 8: Հրաշքի տպաւորութիւն կը ստեղծուի: Մարդիկ չեն հաւատար իրենց աչքերուն, երբ բոլոր դիրքերուն վ- րայ կը տեսնեն մարտիկները նոյն կոր- ու կանոնով: Ժողովուրդը ուշքի կու գ- միայն այն ատեն, երբ կը կարդայ Զ- ւորական Մարմնին դեկոյցը.

— Հայրենակիցներ, երէկ գիշերուա- ամբողջ թնդանօթաձգութեան ու բշն- միին կողմէ վատնուած հարիւր հազա- բաւար գնդակները նպատակ ունեցե- միայն վախցնել ժողովուրդը: Մեր կող- ոչ մէկ կորուստ կամ դիրքի լքուոյ չկայ Մերոնք չեն յօժարած նոյնիսկ պատղ- խանել: Խուճապի պէտք չկայ »:

Ապրիլ 8: Ժողովուրդը արդէն սրտ- պնդուած՝ դիտէ թէ կը դիմադրէ:

Նոյն օրուան դիշերը կը հրկիզուի կը գրաւուի անգլիական հիւպատոսարա- նը: Մէկ օր ետք օդը կը հանուի Համու- Աղայի զօրանոցը, եւ այսպէս շարունա

Վանը կը դիմադրէ: Եւ յաղթանակ դրօշը կը պարզէ, երբ հայ կամաւորնե- կը հասնին:

ՔԱՂՀԱՆ

ՎԱՆԸ 1915Ի ՆԱԽՕՐԻՆ

— o —

Վանը բաժնուած էր երկու մասի՝ Ա պետան եւ բուն քաղաք կամ Քաղաք- մէջ: Այս վերջինը կը տարածուէր բե- դին ստորոտը, շրջապատուած հինաւուր պարիսպներով, նեղ, ծուռումուռ փո- ղոցներով, հայ եւ թուրք խառն բնակ- չութեամբ:

Այգեստան կ'երկարէր քաղաքին պա- րիսպներէն դուրս, փռուած այգիներ- մէջ, մօտ ութ քառակուսի քիլոմեթր տարածութեան վրայ, հարուստ բուս- կանութեամբ, ծաղկազարդ ու ջրառա- բաշխիկ փողոցներով ու դեղեցիկ շի- քերով:

Այգեստանը բաժնուած էր հետեւ- թաղամասերը· Հայկավանք, Ս. Յակո- Ցայնկոյսներ, Նորաշէն, Աբարք, կոչ- դար եւ Շամիրամ: Համարեա հայաթա- էին Ցայնկոյսները, Նորաշէնը եւ Աբար- քը· Թրքաբնակ էին Շամիրամի մեծ թա- ղը եւ Ս. Յակորը, իսկ միւսները խառն բնակչութիւն ունէին:

Վան քաղաքը Ապրիլեան պոյտպատե- առաջ ունեցած է 7500 տուն բնակիչ, ո- րուն 6000 տունը Այգեստան, 1500 տուն Քաղաքամէջը: Քաղաքամէջին մէջ Հայ- րու թիւը կազմուած է հազար տուն, Թուրքերունը՝ 500: Այգեստանի Հայերը ունեցած են 3·500 տուն բնակիչ, Թուր- քերը՝ 2500: Ընդհանուր բնակչութիւն 52·500: Հայերը ներկայացուցած են 3 հազար 500 հոգի, Թուրքերը 21·000:

Վանը 1914ին ոչ միայն Արեւմտեան, այլեւ Արեւելեան Հայաստանի ամենամ- հայաշատ քաղաքը եղած է:

Վանի առեւտուրն ու արհեստները դի- թէ գտնուած են Հայերուն ձեռքը: Վանի ոսկերչական իրերը ծախուած են մինչեւ Պետերբուրգ, Փարիզ, Լոնտոն, Ամ- չինկթըն եւ այլուր:

Ց. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՎԱՆ ԵՒ ՓԻՒԶԵՐԸ

ԽՄԲ. ԾԱՆՕԹ.— Դերասան Յովհ. Զարիֆեան իր յուշերուն մէջ արձանագրած է նաեւ Վանի եւ գիւղերուն մէջ տրուած ներկայացումները: Յայտուն են ժողովուրդին վառ տրամադրութիւնները: Թուականն է 1911:

— *Վանում էլ նոյն ոգեւորութիւնն ու եռուզեռը, մանաւանդ երիտասարդութեան մէջ: Հոյակապ ընդունելութիւն ցոյց տուին եւ անվերջ հիւրասիրութիւնների մեզ ձեռքից ձեռք էին խլում: Ներկայացումները տալիս էինք երամեան դպրոցի սրահում, որ միշտ լեփ – լեցուն էր, տեղ ձգելու տեղ չէր լինում: Խաղացինք «Մխրճ էֆրոսը», «Անմեղ մեղաւորները», «Զար ոգին.», «Ժան Թուլը», «Թոյլերն ու ուժեղները», «Արցունքի հովիտը», «Պաղատասար աղբարը» եւ կուսակալ ձեվոէֆի բէյի խընդրանօք, Թուրքերի համար «Ադամ, Եւա» թրքերէն:*

... Վանում մնացինք երեքուկէս ամիս: Անմոռանալի են այդ օրերը: Վանեցոց ցոյց տուած համակրանքն ու յարգանքը արտակարգ էր: Ես երբեք չեմ մոռանայ այն մեծ խնջոյքը, որ տրուեց մեր մեկնելուց առաջ: Ժանդամատ ճառերին վերջ չկար: Հարիւրաւոր ստորագրութիւններով ծածկուած մի ուղերձ տրուեց մեզ: Եւ մի արծաթէ հոյակապ պակ, պատրաստուած վանեցի ոսկերիչ աշկերտներու արհեստով եւ խմբի բոլոր անդամների անունները վրան արձանագրուած:

... Ես անհագեցի կերպով բաժան – ուեցի խմբից եւ յառաջ անցայ. յետեւից գալիս էր դերասան Գարագաշը: Հաւական հեռացել էինք, երբ, յանկարծ, մեր համբան կտրեցին 8 - 10 ձիաւոր քրդեր եւ հրացանները մեր կողմը ուղղելով՝ պահանջեցին որ կանգնենք: Ես ատրպետեցի ու ամքեցի Թամրի վրայ: Մոտծում էի, թէ չան ատաւակ պիտի լինենք ու զոհ դառնանք վայրենի Քրդերին:

Քրդերի առաջնորդը յառաջ եկաւ եւ հայերէն հարցրեց, թէ «Ո՞վ է ձեզանից դերասանապետ Զարիֆեանը»: Անունս որ լսեցի, էլ աւելի վախցայ ու մնացի լուռ: Քուրդը նորից հարցրեց, այս անգամ աւելի խրոխտ ու, կարծես, սպառնական ձայնով: Ես կմկմալով պատասխանեցի. «Ես եմ»: Քիւրդը էլ աւելի բարձր ձայնով ասաց. «Այդ ի՞նչ բարոյական օրէնքով դու երեք ամիս է քաղաքը ներկայացումներ կուտաս, իսկ գիւղերը անտես արած ես...»:

Ես հասկցայ, որ թիւրիմացութեան մէջ եմ, որ այս «Քիւրդերը» Քիւրդ չեն, այլ մեզ պէս հայ քրիստոնեայ մարդիկ, եւ սիրտ առնելով՝ սկսեցի բացատրել, ղեր կը կրենք մեր դրօշակի վրայ: Մենք կ'ատենք հանդիստ կեանքը, անաշխատ մարդը, ու մենք մեր իսկ աշխատութիւնով կը պահանջենք, որ բոլորը աշխատեն, բոլորը քրտնեն ու տքնեն, վայելելու մարդկային միտքը, ազնուացնելու մեր սիրտն ու հոգին:

Ընդհանուր աշխատութեան շնորհիւ միայն կարելի պիտի լինի իրագէս ձեռք բերել ընդհանուր հաւասարութիւն եւ եղբայրութիւն:

Ընդհանուր աշխատութիւնով միայն կարող ենք հասնել ընդհանուր բարօրութեան, իսկական ազատութեան:

Եւ որովհետեւ այդ բարձր նպատակ – ներով տոգորուած է, որ հրապարակ կ'իջնենք, որովհետեւ ընդհանուրի համար է, որ կը պարզենք մեր դրօշը բարձր ու անսասան, այդ պատճառներով մենք խո – րապէս համոզուած ենք մեր յաղթանակին:

Ապագան մերն է -- Աշխատաւորներիս է:

... Այդ մեծ յաղթանակի հեռապատ – կերն է մեզ հոգի ու արիւն ներշնչողը, այդ մեծ Ապագայի մեծ յոյսով է, որ մենք այսօր կազմած աշխատաւորական մի բանակ, կռուելու կը դնանք մեր թշնամիների դէմ, մեր տնտեսական - դասակարգային, մարդկային – քաղաքական եւ ազգային – կուլտուրական չահերն ու իրաւունքները ձեռք բերելու համար՝ հընչեցնելով աշխատաւորի ոտքմերդը՝

Ինչո՞ւ տանջուեմ, էրտիմ թափեմ,
Արիւն - էրտիմ, դատեմ, դիզեմ,
Շահագործող ցեցեր վայլեն,
Իսկ մեզ չոր հաց բաժին հանեն.
. . . . . .
Տանջամ, զրկամ, լեզու արէմ.
Եղբայրութեան ուղին հարթէմ:

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

ԱՊԱԳԱՆ ՄԵՐՆ Է

— o —

ԽՄԲ. ԱՆՕԹ.— Ընկերային շարժումն եւս ակներեւ դարձած էր Վասպուրականի մէջ, 1915ի հերոսամարտէն առաջ: Արհեստակցական միութիւններ սկսած էին կազմուիլ ընկերվարական սկզբունքներ – րով: Ասոնցմէ էր նաեւ «Վանի Ոսկերիչ Աշկերտներու Արհեստակցական Միութիւն»ը, որ կոչով մը ճշդած էր իր հետապնդած նպատակները:

Իրրեւ պատմական վկայութիւն ստորեւ հատուածներ այդ կոչէն, լոյս տեսած Ագդակ Շաբաթաթերթի 1909 Մայիս 8ի թիւին մէջ:

— Համաձայն ընդհանուր աշխարհի աշխատաւորական սկզբունքներին, մենք այսօր կազմակերպուած հրապարակ կ'իջնենք պաշտպանելու մեր իրաւունքները եւ կռուելու մեզ չահագործողների դէմ:

Լինելով մեր տնտեսապէս ազքատ երկրի զրկուած բազմաթիւ աշխատաւորների փոքրիկ մասը, մեր միութիւնով մխանալու ենք նոցա հետ, որպէսզի դիւրին լինի ձեռք բերել մեր քաղաքական, ազգային, տնտեսական եւ կուլտուրական իրաւունքները, որոնք խլուած մեզանից՝ երկար տարիներից ի վեր զինքեր եղան մեր հակառակորդներին, մեզ ճնշելու եւ զրկելու համար:

... Ստեղծագործող եւ կեանք տուող աշխատութիւնն է մեր նպատակը ու մեր ճգտումը:

Յառաջդիմութեան, բարձրացման եւ նորանոր զրաւումների աշխատութիւնն է, ղեր հասարակութիւնը». ոտքով ու սայլով, զուռնայով եւ երգ ու պարով ամէն կողմից գալիս էին պիւղացիք իրենց ընտանիքներով՝ հետները բերելով ուշխար, հաւ եւ ամէն տեսակ ուտելիքներ ու խմիչքներ: Ինձ համար էլ նուէրներ էին բերել՝ ուշխար, կարագ - պանիր եւայլն:

Շուտով ամէն տեղ բռնեցին սայլերը: Սկսուեց կերուխումը, երգն ու պարը, ճիշդ ուխտի օրերի նման: Երեք օր շարունակ, ցերեկ ու երեկոյ ներկայացումներ էինք տալիս, եւ պիւղացիք հերթով ունկնդրում էին, իսկ դուրսը մնացողները քէֆ էին անում: Ներկայացրինք Ահարոնեանի «Արցունքի հովիտը» եւ Աբելեանի «Մարող ճրագները»: Անկարելի խանդավառութիւն, տօնական ցնծութիւն էր տիրում: Այդ օրերը անմոռանալի են ինձ համար. իմ ամբողջ բեմական կեանքում ես այդպիսի անկեղծ ուրախութիւն չեմ տեսել...:

ՅՈՎՀ. ԶԱՐԻՖԵԱՆ

«Վէմ», 1937

Ակն ընդ ական

Վիճակը ձգուած էր: Որեւէ տատանում կամ ընկրկում պիտի նշանակէր դասալքութիւն եւ անձնասպանութիւն:

Ճգնաժամը կը պահանջէր ինքնապաշտպանութիւնը կազմակերպել վճռական եւ միակամ: Դիմադրական պայքարը մղել հաւաքաբար: Ջարնել եւ զարնուիլ անվկանդ:

Եւ ամբողջ Վասպուրականը ոտքի կանգնեցաւ, վառ պահելու համար իր արեւը Ազատութեան չողերուն տակ:

... Այլեւս ոչ ես ու դուն, ոչ աս ու ան: Ոչ տարիք, ոչ ալ դաւակարդ: Ոչ սեռ, ոչ ալ դիրք:

Մե՛նք, — բոլոր տրամադրելի ուժերով: Կրա՛կ ամէն ուղղութեամբ: Թագմական բոլոր միջոցներով եւ հերոսական խոյանքով:

Երբ առաջին գնդակը որոտաց, թշնամին խուճապի մատնուած էր արդէն, եւ կը մոլոտար անզօր կատաղութեամբ:

Որո՞ւ միտքէն կ'անցնէր թէ երէկուան բայան պարտութեան պիտի մատնէր ամբողջ բանակ մը, դիրքեր գրաւելով յուսահատական քաջութեամբ:

Հրամանատարը ինք, անարգ զաւզիր եւ արիւնարբու հրէշ, փրկութիւն կը փնտռէր անպատիւ նահանջով մը:

Ինք որ Իշխանի եւ երեք ընկերներուն արիւնը լակած էր դեռ երէկ, եւ դէպի ապանդանոց առաջնորդած՝ Վռամեանը:

«Ա՛խ, Վասպուրական, աշխարհ Հայաստան»...

Ահա նորէն փոթորիկ մը: Թերեւս վերջինը:

Զա՛րկ: Եւ Թող Գազանը լճանայ իր արեան ճապաղիքներով, որպէսզի բայուին Ազատութեան ճամբաները:

Այնքան դար լացիր, եւ այժմ վառօդին ծուխն է որ պիտի ցամքեցնէ արցունքները:

Վա՛տ է թշնամին եւ անողորմ: Կ'ուզէ իր տիրապետութիւնը պահել ջարդուփշուր ոսկորներուդ վրայ, գերեզմանոյ մը վերածելով ծաղկաւէտ երկիրդ:

Զա՛րկ, որպէսզի չինարար բազուկդ կարենայ գործել ազատ եւ անվտանգ:

... «Ակն ընդ ական եւ ատամն ընդ ատաման»:

Կո՞րճ տեւեց յաղթանակը:

Ոչինչ: Բառասուն տարի եւքն ալ, պատմութիւնը կ'ըսէ.

— Ժողովուրդ մը կար մօտաւոր Արեւելքի լեռներուն մէջ, Արարատի սառ – րոտը:

Ճակատագրական պահու մը, այդ ժողովուրդը գերագոյն գոյամարտը մղեց իրեն մէկ մարդ, փչրելով արիւնազանգ բռնակալութեան մը ժանդոտած չղթաները:

Ան Ազատութեան եւ ստեղծագործ Աշխատանքի դրօշը պարզեց աւերակներու վրայ: Եւ երբ կը չարունակէ վարել ու հերկել, ուրիշ դաւադիր մը դաշոյնը խրեց իր կողերուն:

Շ.

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՕՒՐ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

1929

1979

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

1.

FABRIQUE

FABRIQUE

FABRIQUE

Syphilitiques, fous, rois, pantins, ventriloques,
Qu'est-ce que cela peut faire à la putaine Paris,
Vos âmes et vos corps, vos poisons et vos loques?
Elle se secouera de vous, hargneux, pourris;

Պառէն կախուած իմ ջուխակը ինկաւ փչրուեւեւ... Ին փլաթֆորմ աճ առիէռ է սէ ֆոնիլէ· *Եօթուկէ՞ս* տիւտիւկը ծօ *Պետրոս* տիւտիւկը··· Շօփին, ֆանթիւն չհասաւ – փուէնթաժ, պլէօ վազ՛ի: *Ո՞ւր ես մայր իմ, ո՞ւր ես մայր իմ, ո՞ւր ես մայր իմ, ո՞ւր ես մայր իմ, ո՞ւր ես մայր իմ... Ծօ ես այս թուղթէն բան մը չեմ հասկեար կոր· փեյէսներուն իլէն ժամերուն հաչիւը ինտո՞ր պիտի ընենք· 76·546 բաժնուած 441 ֆր· 75 սանթիմով, որուն խորանարդը հաւասար պէտք է ըլլայ 871·666ին քառակուսի արմատին. Աստուած մեծ է, Աստուած մեծ է, Աստուած մեծ է, Աստուած մեծ է··· Ջո՛ւր, ջո՛ւր, ծօ ասիկա կը մարի կոր, ծօ ասիկա մարեցաւ, Պետրոս, Պետրոս, բան մը չկայ, բան մը չկայ, ի՞նչ ըսեմ ես անոնց քի ատանկ թիւլպէնտի կտոր տղաքը ֆապրիքանները նետեցին· ծօ չէ՛, մեռնողը Հայ չէր, Ալճերիացի էր, էյ ի՞նչ ընենք, մեռա՛ւ, մեռաւ»: Նախ լաթ մը նետեցին վրան ու յետոյ տարին: Հանգանակութիւն: Աստուած մեծ է, Աստուած մեծ է, Աստուած մեծ է, Աստուած մեծ է···

Աւելի վերջ երբոր քիչ մը ինքզինքը դատաւ, երբոր վարժուեցաւ տեղին, մինջավայրին, կրցաւ փափաքածը ստանալ: Կռաճ Պուլվարները մեծ լուսանկարիչի մը քովը մտաւ ուր մնաց աւելի քան երկու տարի: Հոգ չէ որ կատարելագործեց իր արհեստը, սորվելով նրբութիւնները, պլըտիկ խաղը, որոնց շնորհիւ լուսանկարիչ մը կը յաւակնի արուեստագէտ եղած ըլլալ:

Նախապէս բոզանոցի մը նմանցուած էր իրենց խանութը, գայթակղած ու զար – հուրած կիներու այդ արտասուոր համարձակութենէն, լպրշութենէն, ներկէն, հագուստներէն: Իրեն խորթ թուեցաւ փարիզուհիներու մօտ ամօթխածութեան այդ պակասը, բայց յետոյ սկսաւ կամաց կամաց վարժուիլ եւ առաջին օրերու այն հետաքրքրութիւնը որով կը հետեւէր հագուստներու եւ ներքնաշապիկներու անկումին, նուազեցաւ: Եւ խորհելով որ հոս քով չկայ, քանի որ բոլոր կիները իրարու կը նմանին, առանց խորունկը փնտռելու, իրենց լուսանկարչատունը նմանցուց բաղնիքի: Ամէն օր, եւ դրեթէ ամբողջ օրը մերկութիւններու հետ էր իր գործը: Բայց ա՛լ աչքերը չբացաւ, ձեռքերը չդողացին, ենթակային կրցաւ պէտք եղածին պէս մօտենալ, ափերովը բռնել զայն անհրաժեշտ դիրքը տալու համար եւ ի զուր ցանկաց մէկը սիրել: Կուրծքերը, պորտերը, սրունքները չփոթելցան իրարու հետ ու մտքին մէջ մնաց միայն կատարելութեան մը պատկերը, ճարտար մազայարդարի մը հասցէով: Փարիզը անոր վրայ ալ դրաւ իր արտաքին վայելչութեան դրոշմը ու տարիները անցան, այդ կիներուն պէս մերկ, անսէր:

Ակն ընդ ական

Վիճակը ձգուած էր: Որեւէ տատանում կամ ընկրկում պիտի նշանակէր դասալքութիւն եւ անձնասպանութիւն:

Ճգնաժամը կը պահանջէր ինքնապաշտպանութիւնը կազմակերպել վճռական եւ միակամ: Դիմադրական պայքարը մղել հաւաքաբար: Ջարնել եւ զարնուիլ անվկանդ:

Եւ ամբողջ Վասպուրականը ոտքի կանգնեցաւ, վառ պահելու համար իր արեւը Ազատութեան չողերուն տակ:

... Այլեւս ոչ ես ու դուն, ոչ աս ու ան: Ոչ տարիք, ոչ ալ դաւակարդ: Ոչ սեռ, ոչ ալ դիրք:

Մե՛նք, — բոլոր տրամադրելի ուժերով: Կրա՛կ ամէն ուղղութեամբ: Թագմական բոլոր միջոցներով եւ հերոսական խոյանքով:

Երբ առաջին գնդակը որոտաց, թշնամին խուճապի մատնուած էր արդէն, եւ կը մոլոտար անզօր կատաղութեամբ:

Որո՞ւ միտքէն կ'անցնէր թէ երէկուան բայան պարտութեան պիտի մատնէր ամբողջ բանակ մը, դիրքեր գրաւելով յուսահատական քաջութեամբ:

Հրամանատարը ինք, անարգ զաւզիր եւ արիւնարբու հրէշ, փրկութիւն կը փնտռէր անպատիւ նահանջով մը:

Ինք որ Իշխանի եւ երեք ընկերներուն արիւնը լակած էր դեռ երէկ, եւ դէպի ապանդանոց առաջնորդած՝ Վռամեանը:

«Ա՛խ, Վասպուրական, աշխարհ Հայաստան»...

Ահա նորէն փոթորիկ մը: Թերեւս վերջինը:

Զա՛րկ: Եւ Թող Գազանը լճանայ իր արեան ճապաղիքներով, որպէսզի բայուին Ազատութեան ճամբաները:

Այնքան դար լացիր, եւ այժմ վառօդին ծուխն է որ պիտի ցամքեցնէ արցունքները:

Վա՛տ է թշնամին եւ անողորմ: Կ'ուզէ իր տիրապետութիւնը պահել ջարդուփշուր ոսկորներուդ վրայ, գերեզմանոյ մը վերածելով ծաղկաւէտ երկիրդ:

Զա՛րկ, որպէսզի չինարար բազուկդ կարենայ գործել ազատ եւ անվտանգ:

... «Ակն ընդ ական եւ ատամն ընդ ատաման»:

Կո՞րճ տեւեց յաղթանակը:

Ոչինչ: Բառասուն տարի եւքն ալ, պատմութիւնը կ'ըսէ.

— Ժողովուրդ մը կար մօտաւոր Արեւելքի լեռներուն մէջ, Արարատի սառ – րոտը:

Ճակատագրական պահու մը, այդ ժողովուրդը գերագոյն գոյամարտը մղեց իրեն մէկ մարդ, փչրելով արիւնազանգ բռնակալութեան մը ժանդոտած չղթաները:

Ան Ազատութեան եւ ստեղծագործ Աշխատանքի դրօշը պարզեց աւերակներու վրայ: Եւ երբ կը չարունակէ վարել ու հերկել, ուրիշ դաւադիր մը դաշոյնը խրեց իր կողերուն:

Շ.

(Շար. 7)

ԹԱՄԱՆԱԿԱՅՈՑՅ ԾԱՂԿԱՋԱՐՔ

ԼԻՈՆ - Ս. ՅԱԿՈԲ

Այս կիրակի, Ապրիլ 8, պատարագ ժամը 10ին, դռնբացէք ժամը 17ին։

×

ՓԱՐԻԶ
Ս· ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ

Շաբաթ, Ապրիլ 7, *յիշատակ յարու – թեան Ղազարու եւ աւետումն Ս· Աստուածածնի։ Ժամը 10ին խորանին վարա– դոյրը բաց պատարագ կը մատուցուի։ Ժամը 16·30ին կիրակնամուտի ժամերգու– թիւն, որու ընթացքին խորանին վարա - դոյրը կը բացուի։*

Կիրակի, Ապրիլ 8, *Ծաղկազարդ։ Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին, պատա– րագ՝ ժամը 10ին։*

Դռնբացէք՝ ժամը 16ին։

×

ՇԱՎԻԼ
Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Կիրակի, Ապրիլ 8, *Ծաղկազարդ։ Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին, պատա– րագ՝ ժամը 10ին։*

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼ
ՎԱՐԱԳԱՑ Ս· ԽԱՉ

Կիրակի, Ապրիլ 8, *Ծաղկազարդ։ Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9·30ին, պատարագ ժամը 10·45ին, երեկոյեան դռնբացէք՝ ժամը 17ին։*

×

ՏԷՍԻՆ — Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Կիրակի առաւօտ, Ապրիլ 8, *պատարագ, դռնբացէքի արարողութիւն կէսօրէ եաք ժամը 4ին։*

×

Ս· ԿԱՐԱՊԵՏ (ՄԱՐՍԷյԼ)

Կիրակի, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին, պատարագ՝ 10ին, դռնբացէք 16ին։

×

ՍԷՆ ԼՈՒԻ Ս· ԳԷՈՐԳ Ա ՍԷՆԹ–ՄԱՐԿՐԻԹ
Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

Կիրակի, Ծաղկազարդ

Սէն Սու, ժամերգութիւն եւ պատարագ
Սէնթ Մարկրիթ, դռնբացէք ժ·ը 17ին
Սէն Լու, դռնբացէք ժամը 18ին։

×

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ
Ս· ԹԱԴԷՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ, կիրակնամուտ։ *Երեկոյեան ժամերգութիւն եւ «Լոյս զուարթ» ժամը 5ին։*

Կիրակի, առաւօտ *սկիզբ ժամերգու – թեան եւ ապա անդաստան ժամը 8ին։*

Երեկոյ հանդիսաւոր պատարագ 10ին։
Երեկոյ *դռնբացէքի արարողութիւն 5ին։*

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս· ՊՕՂՈՍ – ՓԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ապրիլ 8, *Ծաղկազարդ։ Սկիզբ ժամերգութեանց առաւօտեան ժամը 9ին, պատարագ ժամը 10·30ին, դռնբացէք ժամը 17ին։*

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 64ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷյԻ ՄԷՋ

Նուիրուած ԱՐԱՄ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ մահուան 60ամեակին

ՀԱՆԴԷՍ - ՃԱՇ

կիրակի, Ապրիլ 8, ժամը 13ին ճաշ,
Նախաձեռնութեամբ Միութեան կեդր· վարչութեան, մասնակցութեամբ
Տէսինի եւ Վիէնի մասնաճիւղերուն
(Հասոյթը կը յատկացուի լիբանահայ աղէտեալներուն)
Մարսէյլի Մշ· Տան Վասպուրական եւ Տարօն սրահներուն մէջ
12, *Ռիւ Սէն–Պազիլ*
կը խօսին
ԺԻՐԱՔՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ
ԺԻՐԱՔՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին
Երգիչ՝ Թամ Պալապանեան *եւ* Հայաստանեան նուագախումբ
Տեղերը ապահովել հեռաձայնելով·–
Աւտոյեան 70·02·33, *Պապայեան* 66·01·21, *Պանտիկեան* 66·17·46 *եւ*
Կրասեան 93·32·18
Մասնակցութիւն 60 ֆր·

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՖԻԼՄԵՐՈՒ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՄԱՐՍԷյԻ ՄԷՋ
կազմակերպութեամբ
ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Մարսէյլի վարչութեան Բ· չարթի Ապրիլ 9, դիշեր ժամը 21ին, Սինեմա Մատըլէնի գեղեցիկ սրահին մէջ 36, Ավընիւ Մառեշալ Ֆոշ, Սէնկ Ավընիւ, 13004 Մարսէյլ։

Հայրենի գլուխ գործոց ֆիլմը՝

«ՆԱՀԱՊԵՏ»

(հայերէն խօսուն — ֆրանսերէն ենթախորագիր)

ինչպէս նաեւ

ՏԸԺՎԸԺԻԿ զաւեշտ ֆիլմն ու Հա– յաստանեան տոքիւմանթէր մը
Մաքերու մասնակցութիւն 15 ֆր· Ծանօթ·– Տոմսերը կարելի է Հայ– թայթել Մշակ· Միութեան անդամ– ներու մօտ եւ ներկայացման դիշերը կիշէն։

Նոյն յայտագիրը Սէնթ Անթուանի մէջ, Ապրիլ 11, Շաբաթ շաբթի դիշեր ժամը 21ին, Սինեմա «Լիտօ»ի մէջ, 102 Ռուէ Նասիոնալ տը Սէնթ Ան– թուան։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին ՃԱՇ - ԽՆՋՈՑԸ Մայիս 6ին։

×

Կապ· Խաչի Մարսէյլի չորս մասնա – ճիւղերը կը տօնեն Միութեան
ՑԻՄՆԱՄԵԱԿԸ Ապրիլ 29ին
Մշակոյթի Տան մէջ
Մանրամասնութիւնները յետագային։

ՕՐ· ՍԱՆՏՐԻՆ ՖԱՍԻՕ
եւ
Պ· ԱՐԹԻՒՐ ՍԱՆՈՍԵԱՆ
Ամուսնացած, 1979, Մարտ 31
Փլամար Իսի
Այս ուրախ առթիւ Տէր եւ Տիկին Սանոսեան 200 ֆր· կը նուիրեն «Ծառայ»ին։

կազմակերպութեամբ
ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ
եւ ԺԱՖի

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՎԱՐԴԳԷՍ ՀԱՄԱԶԱՍՓԵԱՆԻ ՀԵՏ

Սփիւռքահայութեան հետ մշակու– թային կապի կոմիտէի նախագահ
Նիւթ՝ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՑԱՐԱԲԵՐՈՒ - ԹԻՒՆԵՐԸ ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Ուրբաթ, Ապրիլ 6, ժամը 20·30ին
Հայ Արուեստի ու Մշակոյթի կեդ– րոնը
6, Cité Wauxhall, Paris 10e

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ ԿՐԸՆՈՂԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Ապրիլ 8, ժամը 15·30ին Սէն – Մարթէն տ'Իւռի Սալ տէ Ֆէթը։
կը խօսի·– ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին։
Ճոխ պիւֆէ պատրաստուած Աչուկի ներու կողմէ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Նուարդ Ա· Պամպաճեան իր պր– բեվի խնամիին՝ Տիկին Սրբուհի Տէր– Գալուստեանի մահուան առթիւ 100 ֆր· կը նուիրէ Շաւիվի եկեղեցիին (առանց «Ծառայ»էն) եւ 100 ֆր· «Ծառայ»ին։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

Կարգ Ս· Շաբթուան արարողութեանց

Կիրակի, Ապրիլ 8, *Ծաղկազարդ։ Ժամ 11ին, ոստերու օրհնութիւն եւ Հայրա– պետական պատարագ։ Կը պատարագէ Գրիգոր եպիսկոպոս* ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ, *Առաջ նորդ Ֆրանսայի Կաթողիկէ Հայոց։*

Հինգշաբթի, Ապրիլ 12։ *Ժամը 17·30ին ոտնլուայի արարողութիւն։ Ժամը 18ին պատարագ զոր կը մատուցանէ Առաջ նորդը։*

Ուրբաթ, Ապրիլ 13։ *Ժամը 18ին երե– կոյեան ժամերգութիւն, թաղման արա– րողութիւն, չարչարանաց քարոզ եւ խաչ երկրպագութիւն։*

Շաբաթ, Ապրիլ 14։ *Ժամը 17ին՝ Մա– գաբէական թուղթերու ընթերցում, ժա– մը 18ին՝ ձրագալոյցի պատարագ զոր կը մատուցանէ Հայր* ՍԵՐՈՎԲԷ ԱԳԼԵ– ԱՆ, *Տեսուչ Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին։*

Կիրակի, Ապրիլ 15։ *Ժամը 11ին Զա– կուան Հայրապետական պատարագը կը մատուցանէ ԳՐԻԳՈՐ եպս· ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ։*

Երկուշաբթի, Ապրիլ 16։ *Օր Մեռելոց։ Ժամը 11ին հոգեհանգստեան պատարագ կը մատուցուի հանգուցեալ բոլոր հաւա– տացեալ հոգիներուն համար։*

ՇԱՆՕԹ·– Խոստովանանքները կը լսուին թէ՛ արարողութիւններէն առաջ, թէ՛ արարողութիւններու ընթացքին։

du Journal « Haratch »
Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

CONFECTIONNEURS... TRICOTEURS...

TEXFRA

importe du fil à coudre
aux meilleurs prix

SIÈGE SOCIAL
35, boulevard Ornano
93200 St. DENIS
tél 243 04 87

MAASING
av. du Maréchal Leclerc
Centre Commercial du Moulin
MEUDON-LA-FORET
tél. 631 10 44

14 OR ARMÉNIE

(երբին եւ դարձին մէկական գիշեր Մոսկուա)

ընդամէնը 16 օրուան ճամբորդութիւն

ARMÉNIE

14 JOURS, PLUS 2 JOURS A MOSCOU

Logement en pension complète, hôtel première catégorie (Arménia ou Tvine) avec excursions quotidiennes, et sur les vols réguliers d'Air France

Départs :

Du 19 Mai au 03 Juin
Du 02 Juin au 17 Juin
Du 29 Juillet au 13 Août
Du 15 Août au 30 Août
Du 1er Sept. au 16 Sept.
Du 29 Sept. au 14 Octobre
Du 26 Décembre 10 Janvier 80

Deux séjours spéciaux :

MOSCOU — EREVAN — TBILISSI — LENINGRAD
Du 15 Juillet au 28 Juillet 79
Du 05 Août au 18 Août 79

Nous sommes en mesure d'organiser des séjours individuels à Erévan ainsi que des groupes constitués à des prix étudiés.

Renseignements, Programmes détaillés et Inscriptions :

A LYON
sevan voyages
SARKISSIAN Varoujan
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS
saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e étage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

IMPORTANT :
Possibilités de départ en avion de LYON et de MARSEILLE pour rejoindre nos groupes au départ de Paris, qui seront accompagnés par des personnes compétentes de nos agences.

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ԱՊՐԻԼ
7 - 8
SAMEDI-DIMANCHE
7-8 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԿԱԶ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 ֆ	Վեցամսեայ	140 ֆ
Արտասահման	Տար. 300 ֆ	Հատը	1 ֆ. 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.356

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — No 14.356

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԷՍԻ մէջ, Ուրբաթ օր բացուեցաւ Հնկերվարական համագումարը, ուր հակառակ զանազան հոսանքներու եւ բանաձեւերու, Միթերանի դիրքը ամուր էր։ 1200 պատգամաւոր, 150-ուտար ներկայացուցիչներ կը մասնակցէին ժողովին։ Ցոյս չկար որ ընդհանուր հաշտութիւն մը ըլլայ եւ Միթերան, Մօրուա, Ռոքար, Շըվէնըման յանուն կուսակցական միասնականութեան մէջին ճամբայ մը գտնեն։

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ որոչեց երկու ամիսը անգամ մը հեռատեսիլէն ժամ մը խօսիլ ժողովուրդին։ Շարքը, որ «ժամ մը Հանրապետութեան Նախագահին հետ» յայտարարը պիտի ունենայ, տեսակցութեան ձեւ պիտի առնէ լրագրողներու հետ։ Առաջինը տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 18ին Անթէն 2ի վրայ։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ կազը կրկին սկսած է կովկասը եւ մանաւանդ Հայաստանը պրեհաւորել։ Ծանօթ է որ գործադուլը դադրեցաւ վնասած էր եւ Հայաստան, Ադրբէյան եւ Վրաստան բաւական տուժած էին։ Առաջուան թափը չունի տակաւին։ Միւս կողմէ Պարսկաստան ջնջեց արտասահմանի հետ իր ունեցած մեծ պայմանագրութիւնները, ինչպէս 4000 հրապարակ Անգլիայէն, «թռչող ռատար»ներ Ամերիկայէն, ընդհովանոցներ Գերմանիայէն եւայլն։ Ուրբաթ առաւօտ, Սպահանի մէջ, Սալաքի երեք նախկին անգամներ պնդակահարուած են, մինչ նոր զոհ — բաններ կը հաստատուին։

ՔԱՄՊՈՃԻ մէջ վիէթնամցիները քայլ մը աւելի առաջ գացած են եւ դրաւած կրմիր Խմերներու հրամանատարութեան մէկ կայանը, Թայլանտի սահմանէն տասը քիլոմեթր։

ՍՍՏԱԹ ճառ մը արտասանած է Խորհրդարանին առջեւ, որ արտակարգ նիստի հրաւիրուած էր։ Այս առթիւ ալ, Եգիպտոսի նախագահը չէշտած է. «Եգիպտոս – Իսրայէլ հաշտութեան դաշինքը անկիւնադարձն է արաբ - իսրայէլ զինքին ամբողջական լուծումին։ Առանց պաղեստինեան հարցին կարգադրութեան, ամբողջական հաշտութիւնը երբեք չի կրնար իրագործուիլ»։ Սատաի կոչ ըրաւ նաեւ Պաղեստինցիներուն որ վերջ տան ահաբեկումներուն եւ սպառնալիքներուն. «Ռումբ մը հոս, ռումբ մը հոն հայրենիքը չեն ազատագրեր»։

ԱԼԻ ՊՈՒԹՈՑԻ կախաղան հանուելէն հոգ, բուռն ցոյցեր տեղի կ'ունենան Փաքիստան, իշխանութեան դէմ։ Բախում – ներ ալ եղած են զանազան քաղաքներու մէջ։ 200 հոգի ձերբակալուած է։

ՆԻԿՈՍԻՈՑ մէջ երկու պայթում տեղի ունեցած են Իսրայէլի դեսպանատան առջեւ եւ եգիպտական օդանաւային գիծերու գործակալութեան մը։ Միայն նիւթական վնաս կայ։

ՀԻՒՍԻՍԱՑԵԱՆ Իրլանտայի մէջ երկու անգլիացի զինուոր սպաննուած են, Պելֆասթի իրենց զօրանոցին մէջ։

ՓԵՔԻՆի մէջ չատ լարուած մթնոլորտ մը կը տիրէ։ Կին մը ձերբակալուած է կրկին երբ կը փորձէր հանրապետ մը փակցնել։ Խիստ ազդարարութիւններ կան «անհատապաշտութեան» եւ «վերժողովրդավարութեան» որեւէ յուցադրութեան դէմ։

«ՄԻԼԼԻՅԷԹ»Ի ՅՕԴՈՒԱԾԱՇԱՐՔԸ ԿԱՐՕ, ԱՐՏԱՀԱՆ ԵՒ ՍԹԱԼԻՆ...

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԵՏ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԻՆ Ի ՀԱՐԿԻՆ ՊԷՏՔ Է ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՅՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԶՈՀՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԱՏԱՐԷ, ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ԹԵԼԱԴՐԷՆ ԼԵՆԻՆԵԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐՆ ԱԼ...»

ԿԸ ԳՐԷՐ ՍԹԱԼԻՆ, 1921ԻՆ

— o —

ԽՄԲ.– Թրքական *Միլլիյէթ* թերթին մէջ, Թուրհան Այքուլ պատմական յօդուածաշարք մը սկսած է հրատարակել «ԱՇԽԱՐՀԸ ՅՆՅՈՂ ՏԱՐԻՆԵՐԸ» ընդհանուր խորագրին տակ, ուր կը վերլուծէ մերձաւոր անցեալի գլխաւոր իրադարձութիւնները։ Վերջին (Ապրիլ 1) թիւին մէջ, Թուրհան Այքուլ կը խօսի թուրբեւխորհրդային յարաբերութիւններու մասին եւ Սթալինի տեսակէտներուն եւ հետապնդած քաղաքականութեան կարսի և Արտահանի նկատմամբ։ Շահեկան վաւերագիր մը, որու մէջ ըսուածները «ցնցող նորութիւններ» չեն անշուշտ մեզի համար, այլ անգամ մը եւս կը հաստատեն, եթէ հարկ էր, Մոսկուա – Անգարա քաղաքական հաշիւները, որոնք ՄԵՐԸ չեն...։ Յօդուածը թարգմանած է «Մարմարա» ուրկէ կ'արտատպենք.–

«1921 Մարտ 13 Թուականին, Սովետական Միութեան զեկավար Սթալին հետեւեալ տողերը կը տառրագրէր Թուրքիոյ մասին՝ «Ազգերու կեանքը» անուն հանդիսին մէջ։

«Իր ազգային շահերուն հեմամուտ, Անգարայի կառավարութեան հողերը նոյնութեամբ պահելու եւ եթէ կարելիու – թիւնը գտնէ՝ զանոնք ա՛լ աւելի ընդարձակելու ձգտումները մեծ կարեւորութիւն կը ներկայացնեն։ Սակայն, ընկերվարական երկիրներու համար հողը եւ ազգային միասնականութիւն բացատրութիւնը ոչ մէկ արժէք ունին։ Թուրքիա, որ ներկայիս Արեւելքի կէս – դաղթավայր երկիրներէն է եւ բացէ ի բաց պատերազմի բռնուած աշխարհակալ դաշնակից Պետութիւններու հետ, պէտք է որ այդ պատերազմին մէջ մեր ամէն կարգի օժանդակութիւնէն եւ քաջալերանքէն զուրկ չմնայ։ Եւ որպէսզի այս պատերազմին ընթացքին մենք կարենանք հարկ եղած օժանդակութիւնները ընծայել անոր, անհրաժեշտ է որ մօտաւոր ապագային Թուրքիոյ հետ բանակցութեան սեղան նստելու պատրաստ Պետութիւն – ները զոհացում տան այս երկրին ազգային շահերուն։ Անգարայի ազգային քաղքենի կառավարութիւնը, եթէ նոյնիսկ աշխարհակալ ձգտումներ եւ հանդգնամանք ունենայ, դարձեալ չի կրնար ձերբազատիլ իր ազգայնականութենէն ու չուզեր ալ ձերբազատիլ արդէն։ Սակայն, ընկերվարական երկիր մը պէտք է որ իր ազգայնակութիւնը գիտնայ յաղթահարել եւ ի հարկին իր հողերուն մէկ մասէն հրաժարի ու զոհէ նոյնիսկ իր հայրենադացման ու զոհէ նոյնիսկ իր հայրենակիցներուն մէկ մասը, եթէ հարկը պահանջէ։ Եթէ մենք անկեղծօրէն հաւատացողներն ենք համաշխարհային պրոլետարական յեղաշրջումին յաղթանակին, պէտք է լաւ գիտնանք, որ մեր կատարելիք այդ բոլոր զոհողութիւնները՝ անցողակի այլ անհրաժեշտ են, համաշխարհային յեղաշրջումին յաղթանակին համար կատարուելիք բոլոր այդ զոհողութիւններն ալ պիտի դարմանուին ու վարձատրուին խիստ մօտաւոր ապագային, որուն պէտք է վստահ ըլլանք կատարելապէս։ Եթէ մինչեւ իսկ կատաժելու ըլլանք որ Անգարայի աշխարհակալական, ծաւալողական, համաթուրքական կառավարութիւնը նպատակաւոր կերպով կ'ուզէ իր ձեռքին մէջ պահել հայ ժողովուրդին բնակուած հողամասերը եւ նոյնիկ Կովկասները, ձեռք անցընելու ձգտող քաղաքականութիւն մը հետապնդէ, դարձեալ պէտք չէ որ խրաչինք անոր ալ գործելակերպէն։ Որովհետեւ, համաշխարհային յեղափոխութեամբ եւ Թուրքիոյ մէջ համայնավարութեան տանելիք յաղթանակով ամէն ինչ իր բնականոն վիճակը պիտի ստանայ։ Մենք երբեք պէտք չէ վախնանք հողային զիջումներէ եւ զոհողութիւններէ։ Որովհետեւ, ինչպէս որ ալ ըլլայ, բոլոր այդ զոհողութիւնները ի վերջոյ անցողակի բնոյթ պիտի ունենան։ 1918ին, համայնավարութիւնը երբ տակաւին նոր սկսած էր զարգանալ ու զօրանալ, ինչպէս որ զայն փրկելու համար Ուկրանիան, այսինքն՝ Ռուսիոյ կէսը տուինք նախ եւ ապա տակայն ետ առինք կրկին, հիմա ալ Արեւելեան Եեղափոխութեան յաղթանակին սիրոյն՝ հարկ է որ Թուրքիոյ համար կարգ մը ժամանակաւոր հողային զիջումներ կատարենք։ Հայաստան, այդ բանակցութիւններուն ընթացքին ի հարկին պէտք է առաւելագոյն ազգային զոհողութիւնները կատարէ, ինչպէս կը թելադրեն լենինեան սկզբունքները ալ եւ Հայաստան պէտք է զանոնք գործադրէ։ Հետեւաբար, Հայաստան պէտք է անպայման հրաժարի ոչ միայն կարգ մը աշխարհակալ ձգտումներէ թելադրուած իր պահանջներէն, այլ նաեւ միշտ իր «Հայկական հողամասեր» կոչուած տեղերը մայր հայրենիքին միացնելու ամենահամեստ ցանկութիւններէն անդամ։ Նոյնիսկ այսօրուան պայմաններուն մէջ ան հարկ է որ հրաժարի վանի եւ Պիթլիսի նահանգներէն ալ, որովհետեւ այսօրուան պայմանները երբեք թոյլատու չեն նման պնդում մը յառաջ քշելու համար։

ԿԱՐՍՆ ՈՒ ԱՐՏԱՀԱՆԸ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ ԲԱՆԱՒԻՆԵՐՆ ԵՆ

Կարսն ու Արտահանը ոչ միայն Հայաստանը կը հետաքրքրեն, այլ եւ կենսական կարեւորութիւն մը կը ներկայացնեն ամբողջ Ռուսիոյ համար։ Որովհետեւ կարելի է ըսել թէ այդ շրջանները կովկասներու դէմ պինուորական գործողութեան մը ձեռնարկելու համար ռազմագիտական ամէնէն կատարեալ եւ զսյուն կէտերն են։ Ով որ կը տիրապետէ Կարսին, կ'իշխէ նաեւ Կովկասին։ Այս ճշմարտութիւնը քալ գիտնալով հանդերձ, Սովետական Միութիւնը այսօր բոլոր այդ հարցերուն կը նայի իր ազգային շահերուն տեսանկիւնէն։ Որովհետեւ ան կը հաւատայ Պրոլետարական Համաշխարհային Եեղափոխութեան յաղթանակին եւ այդ յաղթանակով ալ ամէն ռազմագիտական դիրք ու կէտ, ինչպէս նաեւ հողային զիջումներն ու զոհողութիւնները՝ իմաստազուրկ պիտի դառնան անպայման։ Այդ պատճառաւ ալ, Սովետական Միութիւնը իրաւունք ունի պընդելու, թէ Հայերը ի զուր եւ անօգուտ կերպով կը պնդեն իրենց տեսակէտին վրայ, որովհետեւ Կարսն ու Արտահանը կրնան թուրքիոյ ձեռքը մնալ մինչեւ որ Համաշխարհային Եեղափոխութիւնը հասնի իր լրումին եւ յաղթանակէն վերջ ամէն ինչ գտնէ իր տեղը եւ լքուած հողերն ալ անցնին իրենց իսկական տէրերուն ձեռքը։ Ձիշդ այդ պատճառներով է ահա, որ Սովետական Միութիւնը Հայերուն համար չատ ալ անընդունելի չի գտներ ներկայացուցած այս առաջարկը։ Հայաստանի մէջ սովետական վարչաձեւին հաստատումը՝ Հայաստանի, Վրաստանի եւ Թուրքիոյ մէջեւ յառաջիկային իրագործելի Սովետական Դաշնակցութեան մը ճշմարիտ նախաքայլն է միայն։ Այս Դաշնակցութիւնը, կարճ ժամանակամիջոցի մէջ իր շուրջը պիտի համախմբէ նաեւ Արեւելքի միւս բոլոր Պետութիւնները։

Անգարայի կառավարութիւնը պէտք է չատ լաւ հասկնայ հետեւեալ պարագան, որ Հայաստանի սովետականացումէն վերջ Թուրքիոյ համար կը մնայ միակ բան մը ընելիք, այն է՝ այլեւս չզրաղիլ Հայաստանով, այլ՝ միանալ անոր հետ»։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆԿԱՐԻՉ

ՅԱԿՈԲ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

— o —

Մոսկուայի Ռուս. Միութեան Նկարիչներու յուցասրահին մէջ բացուած է նկարիչ Յակոբ Յակոբեանի անհատական յուցահանդէսը։ Բացման խօսքը կատարած է Ռուս. Միութեան Նկարիչներու Միութեան քարտուղարը՝ Բ. Նեմենսկի։ Ողջոյնի եւ գնահատանքի խօսքեր արտասանած են Դաշնակցային Ռուսիոյ նկարիչներու անունով Ի. Օբրոզով, Մոսկուայի նկարիչներու կողմէ Ջ. Պապիկեան եւ Վ. Գորիայեւ, Հայաստանի Մշակոյթի նախարարութեան անունով Շ. Աչէտարեան։ Շնորհակալութեան խօսքով հանդէս եկած է Յակոբ Յակոբեան։ Ջրոյցարաններու մէջ յուցադրուած են նկարիչին 75 լուսանկարներ եւ 23 ջրանկար գործերը։ Այս առթիւ հրատարակուած է նաեւ Յ. Յակոբեանի գործերով կազմուած բաթալոգ մը։ Բացումին ներկայ եղած են Ռուս. Միութեան Մշակոյթի նախարարի տեղակալ Վ. Կուխարսկի եւ Հայաստանի Մոսկուայի մնայուն ներկայացուցիչ Ս. Մելքումեան։

×

ՀԱՅ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

— o —

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ

Սարանսկի մէջ (Մորզովա) տեղի ունեցած են դասական ոճով ըմբշամարտի Ռուս. Միութեան պատանեկան ախոյեանութեան մրցումները՝ գիւղական ընկերութիւններու միջեւ։ Հայաստանի մարզիկներէն չորսը՝ Յովհաննէս Մարտիրոսեան (48 քիլօ), Վաչական Սայադեան (52 քիլօ), Վիրաբ Պապոյեան (70 քիլօ) եւ Միքայէլ Մակարեան (81 քիլօ) նուաճած են Ռորհրդային Միութեան ախոյեանի կոչումը։

Ի՞ՆՉ ԸՐԻ...

— o —

Հարցում մը ահաւասիկ, արտաքնապէս իր չա՛տ պարզ ու կարճ երեւոյթով, որ սակայն կրնայ մարդ էակի ամէն մէկ տարիքի բերանին մէջ մտնել, ըլլալ բանալին զանազան մտածումներուն եւ, ըստ այնմ, իմաստ առնալ ու նշանակութիւն:

Հարցում մը, որուն գործածութիւնը կրնայ սկսիլ մանուկի առաջին թոթո – վանքներուն հետ եւ, ամբողջ կեանք մը ապրելէ եւ այլազան փուլերէ անցնելէ ետք, իր հանգիստը գտնել նոյն այդ մանուկի ծերունազարդ տարիքի վերջին չունչին հետ: Որով՝—

Տարիք չի ճանչնար ան: Իմաստներ՝ այո՛:

Ազգի մը յատուկ չէ անոր գործածութիւնը: Մարդկութեան՝ այո՛:

Տգէտին ու խելացիին, պիտնականին թէ պարզ անուս յետամնացին մտերիմը կրնայ ըլլալ՝ անկասկած, եւ, ամենա – կարող իր զօրութեամբ՝ նախընտրութիւն չի դներ մարդոց միջեւ, որով, գոյները, հաւատքները, դաղափարները եւ ամէն ձեւի զերազոյն չահերը կը տոդանցեն իր աշխարհին մէջ, ազատ ու համարձակ, առանց կաշկանդումի: Սակայն, պարապմներուն եւ պայմաններուն տակ, ան կը ձեւափոխուի որպէս էութիւն, կը առնայ այլ տարազ, կը կերպարանա – փոխուի որպէս հոգեվիճակ:

Ի վերջոյ, հարցումի ձեւին տակ ըզբռաւած, պիտի ըսենք, յատակ է ու հասկըՆալի, սակայն խորքին մէջ՝ բարդ ու կնճռոտ, որովհետեւ կրնայ բանալին դառնալ այս կամ այն դէպքին, պատմութեան, լաւ կամ վատ արարքին, ու, որպէս այդ՝ նշանակութիւն առնել, ըլլալ դրական կամ ժխտական: Մէկ խօսքով, խօսքի մը կամ արարքի մը իբրեւ արդիւնք, կրնայ յանձնուիլ արդարացուած կամ կողմնակալ մարդոց կամայ թէ ակամայ դատողութեանց, երկրպագուիլ կամ նախատուիլ, իր իսկ ենթական ըզբՆելով փափուկ կացութիւններու առջեւ:

Իր գոյութեան առաջին օրերուն, մանկի բերանին մէջ ըզբռաւած, իր իսկ յանցանքին դիտակից կամ ոչ, անմեղ երախայի մը թոթովանքն է, որուն ազբիւրը սխալ, չար ո՛չ տեղին արարքի մը, արտայայտութեան մը մէջ պէտք է փընտռել: Ու պարզ է, պատասխանը կրնայ արդարդրութիւն մը ըլլալ, խրատ մը՝ յաճախ, երբեմն ալ՝ պատիժ մը:

Նոյնը չէ անչուշտ պարագան, երբ նոյն այդ մանուկը, տարիներու ընթացքին, դեւեր կդառնէ ու կը սկսի ինքնակամ սաւառնիլ, թռչիլ հեռուները, գործել ու մտնել բուն իսկ կեանքի պայքարին մէջ:

Հո՛ս, պայմանները կը փոխուին: Տասնամեակները իր կեանքի ուղիին ուղղութիւն կուտան: Կը գծեն օրերու իր ճանապարհը ու ինք, հասունցած մարդ այլեւս, կը դառնայ պատասխանատու՝ իր իսկ անձին եւ կամ աւելին՝ անձերու, հաւաքականութեան մը, ազգի մը, իր ազգին, ու տակաւին՝ առաջնորդ, ղեկավար, հանրութեան մարդ:

Միակ մտածումը արդէն.— ըլլալ պատասխանատու իր անձին կամ ուրիշնե – րուն, կը բաւէ հարցումին տալ տարբեր գոյն եւ կերպարանք: Նոյն այդ նախադասութիւնը կը թողու մանկական իր անմեղունակ վիճակը ու կը ըզջանայ: Իր ըզջութեան մէջ, ո՛չ միայն կը փոքձէ խորհրդածել, այլեւ՝ ինքզինք կը խորասուզէ մտածումներու, դէպքերու, ա – րարքներու, խօսքերու մէջ ու, զբեթէ ուղեկորոյս, ի վերջոյ հարց կուտայ. —

1) Ի՞նչ ըրի որ զիս այսպէս կը պատուէն:

2) Ի՞նչ ըրի որ զիս կը հալածեն կամ կը նախատեն:

3) Ի՞նչ ըրի անձիս, կամ աւելին՝ հարազատներուս համար:

4) Ի՞նչ ըրի զաւակիս հայեցի զատախարակութիւն տալու, հայերէն լեզուն սորվեցնելու, մեր պատմութեան էջերը բանալու համար անոր մատղաշ տարիներու ուղեղին առջեւ:

5) Ի՞նչ ըրի, ի վերջոյ, ազգիս ու հայրենիքիս օգտակար ըլլալու եւ ծառայելու՝ անոր զատին եւ արդար գոյատեւման, որպէս հայ մարդ:

Անկասկած, ինքնաքննութեան մեր այս հոգեվիճակին մէջ, ամէն մէկուս համար, ան, կ'ենթադրէ գիտակցութիւն մը, աւելի ճիշդ՝ արթնութիւն մը, եաղարթ ակնարկի տարազով, որ ձեւով մը հաշուեկշիռ մըն է անցած օրերու: Մեր ճիպը, ի՞նչ ըրինէրու մեր չարքին մէջ ու անդին, կը ճիւղաւորուի, ու մենք զմեզ կը ըզտնենք գլխաւոր երկու ուղղութեան առջեւ:

Ա.) Ժխտականը՝ անգիտակից:

Բ.) Դրականը՝ գիտակից:

Իրենց կարգին, իւրաքանչիւրը անոնց – մէ կրնայ արդիւնքը ըլլալ հաւասարապէս կամաւոր կամ ակամայ հոգեվիճակներու, ուրկէ նաեւ տրուած վճիռներուն արդիւնքը՝ որպէս ներքին հայեացք, մեր իսկ անձին:

Այսու ամենայնիւ, ինքնաքննութեան մեր փորձը, մեր իսկ անձի հարազատ հայելին գտնելուն մէջ կը կայանայ, ուրուն առջեւ, արթնութիւն, զիտակցութիւն եւ խիղճ կը ձեւաւորեն մեր իսկ արժէքը, — մարդ որպէս, հա՛յ մարդ, երիտասարդ հայորդի կամ պատասխանատու դէմք:

Մեր հարցումը.— Ի՞նչ ըրի, Սփիւռքի մեր պայմաններուն մէջ, աւելի իմաստ եւ տարողութիւն կը ստանայ երբ անիկա կը կեդրոնանայ հայ երիտասարդի դրութեան մասնակցութեան՝ ազգային լեզուական եւ պատմական հարցերուն:

Անկասկած, նման պարագայի մը, պատճառաբանութիւններ եւ ինքնարդարացումի խօսքեր օդնութեան կը հասնին, որոնց ճիպը, առաւելաբար, իրականութեանց դէմ յանդիման, խոյս տալ է, ուրոշ թերութիւններ, սխալներ կամ (կամայ թէ ակամայ) չկամութիւններ չտեսնելու համար:

Սակայն, ո՞ր հայը կրնայ ըսել անհատաբար թէ հաւաքական ճիպով, թէ կարելիս փորձեցի, անկարելիին դռները բախեցի, բայց ի զո՛ւր, հոսանքը չա՛տ զօրաւոր էր ու խլեց ինձմէ ամէն արդութիւն եւ պաշտամունք, հաւատք ու լեզու:

Անցնող տասնամեակները, Փրանսահայ մեր կեանքին մէջ, մի քանի երէց սե – րունդներու յաջորդականութեամբ, այս – օր, մեզի կոթող մը ձգեցին: Անոնք, ի – րենց դեռ հարազատ հայկականութեամբ ու հակառակ նիւթական աննպաստ պայմաններուն, յաջողեցան ազգ. հաստատ – թիւններու հիմեր դնել: Ունեցանք եկեղեցիներ, ժողովատարահներ, ակումբներ ու մշակոյթի կեդրոններ: Ունեցանք զոյգ մը հայ վարժարաններ, որոնք ապագայի փրկութեան յստոյ պիտի հանդիսանա – յին, եթէ կարելի ըլլար վերջնք օժտել եւ աշակերտութեամբ ու արդիական յարմարութիւններով ու նաեւ՝ անոնց բազմացումով:

Մեր երէցները, պատի՛ւ իրենց, փոր – ձեցին ոչ միայն կարելին, այլեւ՝ անկարելին: Իսկ մե՞ր սերունդը, նորահաս երիտասարդութիւնը ի՞նչ ըերաւ եթէ ոչ՝ անլեզու վերացական քաղաքականացում մը, որ, իր կարգին, որոշ հատուածի մը վերապահուեցաւ, տարին մի քանի ա – րիթներով արթննալու եւ հրապարակ իջնելու համար: Իսկ անկէ անդին, ընդհատուած ժամանակամիջոցներու ամայի գոյութիւններ միայն կարելի է նշմարել, քնացած ու վինաթափ հոգեվիճակ:

Ազգ. կեանքի, ի մասնաւորի՝ Մայրենիքի տեղատուութիւնը, ըստ մեզի, պէտք է փնտռել մեր իսկ խառնափոթական հարցարանին մէջ.— Ի՞նչ ըրի, պատակ անպայման հայկական վարժարան ըրկելու եւ, ասոր միջոցաւ, լոյսի օճախները բազմապատկելու համար, յանուն Մայրենիքին:

Վերջին հաշուով, եկեղեցի, ակումբ թէ մշակոյթի կեդրոններ իրենց երկրպագուները պէտք է որ ունենան եւ անոնք, կրնան թրծուիլ միայն հայապրծմ վարժարաններէն ներս, հայեցի զատախարակութեամբ: Այլապէս, մնացեալները, ժամանակի ընթացքին, կը գառնան առանց հոգեկան ապրումի այցելութեան վայրեր: Ժամանակներն ու խժդժութիւնները կրցած են քանդել ու մոռացութեան յանձնել չատ մը նման հաստատութիւններ: Սակայն երբե՛ք՝ հոգեկան մեր աշխարհի, մեր իսկ հայկականութեան լոյսի օճախները: Անոնք ապրած են տեսանելի թէ աներեւոյթ հակայութեամբ, դարերու ընթացքին ու փրկած՝ լեզու, մշակոյթ ու պատմութիւն: Ապրած են անոնք քաղաքներու մէջ թէ անապատի կիզիչ աւազներուն վրայ ու մեր օրերուն յանձնած ջահը վաղուան յոյսին:

Չի կրնար ըլլալ ուրիշ անգոյն եւ անլեզու հայկականութիւն՝ առանց Մայրենիքի գոյութեան:

Կարելի չէ գոյատեւում խաղալ, առանց հայ լեզուի մշտական ներկայութեան:

Հայերէն լեզուն եպատակ է մեր սփիւռքի պայմաններուն մէջ եւ անոր համար մղուած իւրաքանչիւր պայքար՝ որքապան առաքելութիւն, ամէն մէկ Հայու:

Ժամանակն է այլեւս գտնելու մէջտեղ (եւ Աատուած պիտի թէ անոնք չեն պակսիր), որպէսզի ամէն մէկ հայորդի, իր մատղաշ տարիքէն սկսեալ եւ առանց բացառութեան, գառնայ ամէնօրեայ հայ վարժարաններու աշակերտ:

Առաջնորդի թէ ղեկավարի ախտզոնեբով, կարեւորութիւն չունի մեզի համար, անհրաժեշտ է սակայն հարց տալ ինքն իրեն, անկեղծութեամբ.—

Ի՞նչ ըրի այս ճամբով:

Պատասխանը գո՛ւք տուէք:

ՍԱՐՏԱՇԷՍ ՓՈՒՇՈՒՃԵԱՆ

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՄՈՒԼԸ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ա. Մեյէի աշխատութիւններուն հատորը գրութեան օգտագործում:

«Ուրախալի, բայց եւ մտահոգող սկիզբ» խորագիրին տակ, Պարոյր Մուրադեան, վարիչը Գիտութիւնների Ակադեմիայի արեւելագիտութեան հիմնարկութեան կովկասագիտութեան եւ բիւզանդագիտութեան բաժինին, «Սովետական Հայաստան» օրաթերթին մէջ, Մարտ 15, անդրադարձած է նախ Ա. Մեյէի աշխատութեանց նուիրուած վերջին հատորին, լոյս տեսած Երեւան:

Յիշատակելէ ետք, թէ հայագիտութեան յառաջընթացը վերջին տասնամեակին նոր փուլի մը մէջ մտած է, քանի ոչ միայն հարցերը ընդլայնուած են, այլեւ հոգածութիւն մը երեւան եկած է այսպէս կոչուած գիտական դասականներուն նկատմամբ, տուած է հիմնական օրինակ մը: Մ. Աբեղեանի, Հ. Աճառեանի, Յ. Մանանդեանի հատորներուն հրատարակութեան կողքին երեւան եկած են այլ հայագէտներուն աշխատութիւնները ամփոփող դիրքեր: Այժմ, չատ աշխատութիւններ դրասեղաններուն վրայ կը դտնուին, մատչելի ոչ միայն մասնագէտին, այլեւ պարզ ընթերցողին:

Յարդ, զրած է ան, Փրանսացի հայագէտ Անթուան Մեյէի անունը «մեր ընթերցողին թերեւս անծանօթ չէր»: Հր. Աճառեանի յուշերէն եւ տարբեր աշխատութիւններէն, ինչպէս նաեւ Մեյէի մէկ ծաւալուն աշխատութեան ռուսերէն թարգմանութենէն, Հայաստանի հայագէտն ու ընթերցողը ծանօթ էր այն իրողութեան, որ Մեյէ, լեզուաբան եւ հայագէտ մը եղած է: «Բայց այդքանը ամենեւին բաւարար չէր նրա իրական վաստակը ճանաչելու համար»:

Երեւանի համալսարանին հրատարակչականը լոյս ընծայած է Ա. Մեյէի «Հայադիտական ուսումնասիրութիւններից» խորագրուած պատկառելի հատոր մը: Կարդացողը, դիտել տուած է ան, կը տեղեկանայ, որ «փրանսացի ակադեմիկոսը միայն հայագէտ չի եղել, այլ նաեւ՝ մեր ժողովուրդի ազնուագոյն եւ մեծ բարեկամը՝ նրա պատմութեան առաւել օրհասական պահերին: Յիրաւի, մարդասիրական ու բաղաձիական ահռելի կամք ու բաջութիւն պէտք էր ունենալ թէ ցեղասպանութիւնը դատապարտելու, թէ անտարբերութիւնը խարազանելու համար: Պարզւում է, որ Ա. Մեյէի առանձին յօդուածներ ու աշխատութիւններ կարող են մեր ժողովրդի նոր ու նորագոյն պատմութեան հարցերի ընկերգիտութիւն ծառայել»:

Փորձելով ըստ արժանւոյն դնահատել հրատարակուած հատորը, յօդուածագիրը այն եզրակացութեան եկած է, թէ «հեղինակին վաստակը շատ աւելին է, քան ենթադրուել է մինչեւ այժմ»: Այսպէս, *խոր ծանօթութիւններ ունենալ է մեր մատենագրութեան մասին, պրպտած է զբաղաբերներ, նշումներ կատարած է, որոնք ցայսօր կը պահեն իրենց արժէքը, այժմէականութիւնը*: «Պատմահամեմատական լեզուաբանութեան բոլոր առաւելութիւններն այստեղ ակնյայտ դրսեւորում են ստացել»:

Խօսելով թարգմանական աշխատանքին մասին, հատատատած է հետեւեալը.— Պատկառելի Ասւիբռում եւ պրպտելու կրողութիւն էր պէտք տարբեր հրատարակութիւններում եղած նիւթը ընտրելու, խմբաւորելու, թարգմանելու եւ ծանօթագրելու համար, առաւել եւս՝ երբ խօսքը անտիպ մնացած դրուագներին է վերաբերում: Այդ ամէնը կատարուած է մանրակրկիտ գիտական խղճմտանքով, քէեւ կան եւ վիճարկելի տերմիններ եւ հայացումներ:

Կատարած դլխաւոր դիտողութիւնն այն է եղած, որ այդ 800էն աւելի էջեր ընդդրկող հատորը զուրկ մնացած է ցանկերէ, որով որեւէ բան կամ տող փնտռելու համար հարկ է նորէն կարդալ դիրքը: «Ի առհասարակ, տեղ ու թուղթ խնայելու տեսակէտով մեացած դրուագներին է վերաբերում: Այդ ամէնը կատարուած է մանրակրկիտ գիտական խղճմտանքով, քէեւ կան եւ վիճարկելի տերմիններ եւ հայացումներ:

Կատարած դլխաւոր դիտողութիւնն այն է եղած, որ այդ 800էն աւելի էջեր ընդդրկող հատորը զուրկ մնացած է ցանկերէ, որով որեւէ բան կամ տող փնտռելու համար հարկ է նորէն կարդալ դիրքը: «Ի առհասարակ, տեղ ու թուղթ խնայելու տեսակէտով մեացած դրուագներին է վերաբերում: Այդ ամէնը կատարուած է մանրակրկիտ գիտական խղճմտանքով, քէեւ կան եւ վիճարկելի տերմիններ եւ հայացումներ:

Գաղտնիք չէ, դիտել տուած է ան այս առթիւ, որ « ժամանակակից արեւելահայ ուղղագրութեան կիրառմամբ արեւմտահայ հեղինակները այդ թուում եւ հայագէտները շատ բան են շահում՝ ամենից առաջ դիւրընթեռնելի են դառնում, հասկայլայն ընթերցողին »: Անշուշտ, խօսքը Հայաստանի ընթերցողներուն մասին է, քանի վարժուած են այդ ուղղագրութեան, ինչ կը վերաբերի արտասահմանի ընթերցողին՝ պէտք է անպայման արձանագրել հակառակը:

Հեղինակին համար մտահոգող կէտ այն է, որ ուղղագրութեան փոփոխութիւնը յաճախ չի թելադրել կը տեղեկանա թէ ինչ գրած է. « Յատոր, ուղղագրութեան փոփոխութիւնը երբեմն ուղղակի անճանաչելի է դարձնում առանձին բառեր ու դարձուածքներ: Այսպէս, օրինակ, Գ. Սրուանձտեանցի «Այն լճակի կամ աւազանի՝ ՀՈՐ կը ժողվեն փրկարերց ջրերը» բացատրութիւնը հասկանալու համար մտովին պիտի վերականգնել հին ուղղագրութիւնը: Ընթերցողը վրդովելու պատճառ կ'ունենայ, երբ էջի մը մէջ կը կարդայ Թիվ Հայոց, իսկ հինգ մը անդին ալ թիւ Տաճկաց »:

Հոսկէ նաեւ անոր արժարժած հարցը « Չենք կասկածում, որ այս հարցերը մտահոգած կը լինեն հրատարակութիւնը իրագործողներին, բայց մի՞թէ գիտական ժառանգութիւն հրատարակելիս չի կարելի անխաթար պահել ուղղագրութիւնը: Բոլորս գիտենք, թէ Հր. Աճառեանը իր դրդումով ի նորոյ արտադրեց իր Արմատական բառարանը եւ հրաժարուեց տպագրական եղանակով հրատարակելուց: Անշուշտ, ելիշդ վարուեցին այդ բառարանը այսօր վերհրատարակողները՝ պահպանելով հեղինակի նախընտրած ուղղագրութիւնը: Նմանօրինակ այլ փորձեր կան (Գ. Տէր-Մկրտչեանի նամակները): Ուրեմն՝ կարելի էր այդ բացատրութիւնը (եթէ դա իրօք բացատրութիւն է) վերապահել եւ Սրուանձտեանցին, որի անհրաժեշտութիւնը խիստ նկատելի է »:

Աճառեանի բառարանը, անկասկած, չէր կրնար նոր ուղղագրութեամբ լոյս տեսնել. արմատական բառերուն սառազանութիւնը կատարելու համար հարկ էր դասական ուղղագրութեան կիրարկմամբ: Յամենայն դէպս, յօդուածագիրին մէջ. տեղ դրած մխքն է, որ ժամանակը եկած է, որպէսզի արեւմտահայ, ինչպէս նաեւ դասական դրողներուն դիրքերը հրատարակութեան տալու ժամանակ « մշակուի միասնական եւ առաւել շահեկան սկզբունք »:

ՔԱՂՀԱՆ

ՖՐԱՆՍԱ - Ս· ՄԻՈՒԹԻՒԱՆ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

«ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅԿ. ՆԿԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵՒՈՑԹՆԵՐԸ»

— o —

Պիտի նախընթարէինք որ հրաւիրատոմսը չկրէր վերի խորագիրը, ինչ նչանակութիւն ալ տրուիլ ուզուած ըլլայ «երեւոյթ»ին կամ տեսքին յայտարիրը ատելի զուսպ է· «ուր ժամանակակից հայ նկարիչները»։ Կ'ընենք սկիզբէն այս պիտուղութիւնը, այն հաստատ համոզումով որ ներկայացուած բոլոր նկարիչները անպայման ներկայացուցչական բնոյթ չէին կրեր ու դեռ՝ ոմանք անպայման իրենց լաւագոյն, ամէնէն ինքնուրոյն գործերով չէին ներկայանար։ Հայ թէ օտար հանդիսատեսը ամբողջովին հարազատ նկարիչներու առանձնայատուկ դիմագիծին, ի բաց առեալ մի քանի հանրայայտ անուններէն։

Մինաս Աւետիսեան եւ Յակոբ Յակոբեան երկու դասականացած անձնաւորութիւններն են Հայաստանի նկարչութեան։ Մինասը, իր կենդանութեան իսկ առաքելոյ էր ընդհանուր հետաքրքրութեան եւ գնահատանքի։ Արուեստագէտի մը մեծութիւնը երեւան կուգայ իր հզօր խառնուածքէն եւ չունչէն։ Ան կը նմանի ճուլարանի մը որ ինչ տարրեր որ առնէ արտաքին աշխարհէն, իր բովէն անցընելէն ետքը զանոնք միաձոյլ կը կնքէ իր դրոշմով։ Շատ մը միջազգային նկարչական ղարոցներու աղեցութիւններ կան իր մէջ, որ ժամանակի ընթացքին յարատեւ զտումի աշխատանքով իր դէմքը աւելի կը պայծառացնէր։ Ամէն պարագայի Մարտիրոս Սարեանի մահէն ետք ինք սկսած էր, որպէս հայկական բնաշխարհի հարազատ բնուն ակ, դիմորոշ չել հայստանեան արդի նկարչութիւնը։ Ինչ որ ալ նկարէր, Ջաչուրը, դիմանկար, բնանկար, եւ ինչ ազատութիւններ ալ տար ինքզինքին, կը մնար ճանաչելի իր արտայայտութեամբ թէ գոյներով։ Նկարչութիւնը այրող կիրք մըն էր։ Իր կեանքը՝ հաւանաբար։

Մեծ արուեստագէտները կ'ունենան, սակայն, ժխտական անդրադարձ մը իրենց վրայ հիացող արուեստագէտներուն վրայ։ Յատկօրէն տեսանելի է Մինասին կաշկանդիչ ազդեցութիւնը հայաստանեան չարք մը նկարիչներու գործերուն մէջ։ Աշոտ Օհանիէսեան մաս կը կազմէ այդ չարքին որքան ալ «իր հին երգը» բոլորովին այլ արտայայտաձեւ ընդգրկէ։ Կը տեսնուի թէ չարունակութեան գիծ մը չի գծեր առանձին մնացած այդ երգը։ Վրոյր Գալստեան քիչ մը տարբեր, սակայն, կը մնայ գարձեալ անհետեւողական։ «Սարեանիզմակը» կը՝ մնայ փորձարկուած յաջող ձեւ մը, հակառակ օտար իր ազդեցութիւններուն։ Մարտին Պետրոսեան վստահաբար անհատականութիւն մը ունեցող, ըմբռնում եւ խառնուածք ցուցաբերող աչքառու արուեստագէտ մըն է։ «Երկու երիտասարդները» որքան ալ յիշեցնեն Փիքասոյի «կապոյտ շրջանը» իր կերպընկալութեամբ, իր «Հայուհին» եւ «Դիմանկարը» մեր մէջ կը ստեղծեն հետաքրքրութիւն մը դէպի աւելի լայն ծանօթութիւն՝ իր գործին հանդէպ։

Նոյն լայն հետաքրքրութիւնը կ'արթնցնէ Սէյրան Խաթլամաճեան։ Իր յօրինումները ազատ դասաւորումներ են եւ ոգեկոչումներ։ Արտաշխարհը եւ ներաշխարհը կը միանան կառուցանելու համար բնանկար մը որ նոյնքան մտապատկեր մըն է։ Մթնոլորտ եւ դաղափար կը զուգորդուին իր մօտ։ Հեկերիս Էլիբէկ - եանի անունը եւ մասամբ նաեւ գործը մէջ ծանօթ էր։ Կը գործածէր ճերմակը եւ օփերայի նիւթեր։ Այժմ կը գտնուի նոր փուլի մը մէջ։ Նկատի ունինք միայն «Իրիկնամուտի բնանկարը», ուր տեսանելի է որոնումը նոր արտայայտաձեւի մը։ Բնանկարը կը մատնէ սակայն խճողումը ձեւերու որոնց բիւրեղացումը պիտի ճշդէ իր նոր ուղին։

Կայեաձէ Խաչատրեան կը զատորոշուի իր «միամիա», ճաիվ աշխարհով եւ ձեւով։ Զեւէն աւելի միջոցը — գիծը եւ գոյնը դեռ կը կարօտին մաքրութեան եւ յստակացումի։

Յակոբ Յակոբեանի գործը արժանի է առանձին երկար ուսումնասիրութեան մը, այս սիւնակներէն անկախ։ Գրեթէ մէկ գոյնի (մոխրագոյն, սրճագոյն խառնուրդ մը) երանգներով, իր գործը հասցուցած է բարձրագոյն բիւրեղացումի մը, ուր պատկերուածը չաճախ միջոց մըն է անցնելու անկէ ետին, հաղորդուելու համար աշխարհի մը հետ ուր հոգին մերթ կը սրսփայ, ուր միտքը կը դնէ հարցման նշաններ։ Դպրոցով մը պիտակուելու պէտք չունի իր գործը որքան ալ կարզ մը նիւթեր սեպուին գերիրապաշտական։ Յակոբեան նկարիչ մըն է որ գիտէ լուռ-թեան լեզուով խօսեցնել հայրենի աշխարհը, բնանկարները։ Մոսան, ան - ջրդի բնութիւնը, ինչպէս իրանկարները։ Աստնք ըլլան այլ մարդու չապիկ, դերճակի մանըբէկներ, աթոռ թէ պատուդ։ Բոլորը թաթաւուն են յակոբեանական մթնոլորտով մը, ինքնաբաւ, ամբողջական եւ դուռ բացող խեղդուկ յուզումներու։ Որքա՞ն փափաքելի պիտի ըլլար ունենալ իր մէկ անձնական ցուցահան - դէսը մեր մէջ։ Հայրենի նկարչութեան առանձին մէկ դագաթն է Յակոբ Յակոբեան։

×

Զգալի է որ Հայաստանի նկարիչները, ընդհանրապէս, որոնումի մէջ են իւրաքանչիւրը դտնելու իր անձնական ձեւը ու նաեւ տալու արուեստի իր մօտայցումը։ Մեծապէս խանդավառիչ իրողութիւնը ասո՛ր մէջ կը կայանայ։ Որոնումի ճամբան անխուսափելիօրէն պիտի յանգի մէկէ աւելի արուեստագէտներու մօտ հարազատ, անձնական նկարչական աշխարհի մը ձեւաւորման։ Հայրենի նկարչութիւնը ճոխացնելու մէկ ուղին հոս է։

Այս առթիւ կ'արժէ յիշել թէ յայտարիրն յառաջաբանը գրած է հայրենի քընադատ Հենրիխ Իգիթեանը։ Շահեկան իր միտքերը, սակայն, պէտք է առնել աւելի որպէս բաղձանք հայրենի նկարչութեան ապագայի մասին քան թէ դատում՝ արդէն գոյութիւն ունեցող նկարչութեան մասին։ Պէտք է յայտնենք նաեւ թէ մենք մեր կարծիքը կրնանք կազմել միայն այն գործերէն զոր տեսնելու առիթը արուած է մեզի։

ԳՐ· ՔԻՕՍԷԵԱՆ

L'Association France-URSS. 61, Rue Boissière.

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԱԼ· ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԿՈՑԹ

Հայֆիլհարմոնիայի մեծ դահլիճին մէջ տեղի ունեցած է Ալեքսանդր Յարութիւնեանի գործերու մեկնաբանութեան նուիրուած երեկոյթ մը։ Մասնակցած են Բաքուի օփերայի մենակրիչ Լիւթֆիար Իմանով, Գոհար Գալաչեան, Լուսինէ Զաքարեան, Օլգա Գաբայեան, Եուրի Բալեան, Հայաստանի պետական ակադեմական երգչախումբը եւ ձայն - հեռատեսիլի սեռֆոնիք նուագախումբը՝ Յովհան - նէս Չէքիչեանի եւ Ռոֆայէլ Մանդասարեանի ղեկավարութեամբ։ Ալ· Յարութիւնեան իր ստեղծագործութիւններով կարեւոր նպաստ մը բերած է խորհրդահայ արհեստավարժ երաժշտութեան զարգացման։ Իր երկերը աչքի կը զարնեն վառ անհատականութեամբ, ինքնատիպ երաժշտական լեզուով, նուրբ ճաշակով։ Ժողովրդական երգը ազբիւրը կը հանդիսանայ Ալ· Յարութիւնեանի ստեղծագործութիւններուն՝ որոնք կը պատկանին հայ երաժշտութեան դասականներու՝ Կոմիտասի, Սպենդիարեանի, Խաչատրեանի աւանդութիւններով։ Անոր «Հայրենիք» կանտատը, «Տօնական նախերգանք»ը, «Հայկական ռապսոդի»ն, «Սաք հայ ժողովրդի մասին» սեռֆոնիք պոէմը, «Սայաթ Նովա» օփերան եւ այլ գործեր ազգային երաժշտական արուեստի լուրջ նուաճումներէն են։ Հայ երաժիշտին գործերը յաճախ տեղ կը գտնեն Հայաստանի եւ արտասահմանի նուագախումբերու, երգչախումբերու եւ մենակրիչներու նուագացանկերու եւ երգացանկերու մէջ։

ՁԱՅՆԵՐ ԴԱՀԱՒՈՒԷՆ

ԴԱՆԻԷԼ ՆԱԶԱՐԵԱՆԻ ՋՈՒԹԱԿԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

— o —

Մոնթէլիմարի հասարակութիւնը, Մարտ 29ին, գեղարուեստական վայելք մը ունեցաւ քաղաքապետարանի սրահին մէջ, ուր Ջութակահար Դանիէլ Նազարեան կատարեց իր անդրանիկ նուագահանդէսը, դաշնակի ընկերակցութեամբ Ալեքսանդր Սիրանոսեանի՝ անօրէն Ռոմանի Երաժշտանոցի։

Յայտագրի առաջին բաժնին հնորհալի ջութակահարը մեկնաբանեց Թարթինիի եւ Հենդելի գործերը, իսկ երկրորդ բաժնին՝ Պեթհովէնի, Փապլօ Սարասաթ, Սէն Սանս, Կոմիտաս, Յարութիւնեան։

Երիտասարդ արուեստագէտը առաջին իսկ վայրկեանէն ի յայտ բերաւ ինքնավստահութիւն եւ թեքնիքի տիրապետութիւն։ Հասարակութիւնը զգաց բեմին վրայ ներկայութիւնը նոր տաղանդի մը, որ լեցուն է փայլուն ապագայի մը խոստումներով։

Դանիէլ Նազարեան մեկնաբանեց կոմիտասի Կռունկը՝ ցուցաբերելով արտայայտչական կարողութիւն, միացած ճկուն թեքնիքի մը։ Արուեստագէտը վերջացուց իր յայտագիրը Տէր կեցո դու զՀայաստս, որ խոր տպաւորութիւն թողուց ներկայ ունկնդիրներուն վրայ։

Սրահին մէջ ներկայ էին օտար թղթակիցներ՝ որոնք տպաւորուած մեր հայրենակիցին նուագահանդէսէն, դնահատանքի տողերով արտայայտուեցան ջութակահարին գեղարուեստական զգայնութեան եւ մեկնաբանական արուեստին մասին։

Ահա թէ ի՛նչ կը գրէր Տօֆիւնէ Լիպէռէ, Ապրիլ մէկի իր թիւով· «Մարտ 29ի նուագահանդէսին ականատես եղանք երիտասարդ, բայց արդէն մեծ տաղանդի մը յայտնութեան։ Մէկուկէս ժամուան ընթացքին Դանիէլ Նազարեան իր ջութակին հմայքին տակ պահեց ունկնդիրները։ Հմտութեամբ, մեծ նրբութեամբ եւ ծայրայեղ զգայնութեամբ զբօսմուած ան մեկնաբանեց դասական երաժիշտներու գործերը»։

Դանիէլ Նազարեան՝ Մոնթէլիմարի ծնունդ, ներկայիս կ'ուսանի Երեւանի երաժշտանոցը, զոր քիչ առեն էր աւարտելէ ետք պիտի հետեւի Մոսկուայի Երաժշտանոցի դասընթացքներուն, կատարելագործելու համար իր արուեստը։

Յաջողութիւն իրեն։

Կ· ԹԷՐԶԵԱՆ

1929

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

1979

ՀԱՀԱՆ
ՀԱՀՆՈՒՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

1·

Խիստ յատկանշական դիմագիծ մը ունէր ան եւ իրապէս տարօրինակ մորթի գոյն մը։ Վատաշուռ չրթունքները, կանանչորակ աչքեր որոնք կարծես կեղծ են ու խարդախ, բայց որոնք գիտեն այնքան լաւ ծածկուիլ չափազանցուած ծեքծեքումի մը տակ։

Այդ իրիկուն Թոռւազիէմ Անփիռը առաջարկեց Փիէռին սրճարան մը երթալ ուր երկարօրէն խօսեցաւ, անդադար գաւազանին կոթին հետ խաղալով։ Ըսաւ թէ Հայերուն վրայ մեծ հաւատք ունէր, ուներէ նաեւ խանութ մը։ Կ'ուզէր զայն վարելու հոգը իրեն յանձնել։

Շատ զեղեցիկ աշխատանոց մըն էր, մեծ պողոտայի մը վրայ, բաղձալի դիրքով եւ որ սակայն գետին ձախ եզերքը ըլլալու միակ անպատեհութենէն կը տուժէր։ Առ այժմ չատ գործ չունէին այն հիմնական պատճառաւ որ իրենց գլխաւոր պաշտօնեան հին դպրոցի լուսանկարիչ մը ըլլալուն՝ անկարող էր ներքաշելու չարիքներ գոհացնելու։ Կը փափաքէր որ Փիէռը անոր տեղը անցնի ու իր նորագոյն արհեստավը գործը յառաջացնէ։ Ամէն դիւրութիւն պիտի արուէր իրեն, պահանջածը պիտի վճարուէր եւ թէ խանութին երկրորդ տէրը, կին մը, իր վրայէն պիտի առնէր առեւտրական բաժնին հոգը։

Եւ երբոր Փիէռ ընդունեցաւ, եւ երբոր ժամադրութիւնը որոշեցին, Թոռւազիէմ Անփիռը դեռ երկարօրէն խօսեցաւ գաւազանին կոթին հետ, ծանրակչռութեամբ։ Մեկնելէ առաջ չմոռցաւ սակայն անդամ մը եւս կրկնել, թէ Թուրքերուն վրայ մեծ հաւատք ունէր։

2·

Կեցաւ նախ, զարմացած տիրող լռութենէն, ինք որ ալ վարժուած էր քաղաքի կեդրոնի թոհուբոհին։ Սիրեց այս լուսաւոր, մաքուր ու կոկիկ խանութը եւ նայեցաւ պատի լուսանկարներուն, կարասներուն հեռաձայնի գործիքին, մէկու մը պէս որ կը պատրաստուի ընթրիքի մը մասնակցիլ։ Ձեռք մը վարագոյրը մէկդի բրաւ, դրան զանգակէն կանչուած։ Եկողը ծառայ մըն էր, կապոյտ աչքերով, տարեց, երկար շապիկով։ Մէկ ձեռքէն կը կախուէր քարայծի մը դեղին մորթը, իսկ միւսին մէջ փետուրէ դեռ կը դողար։ Բառ մը ըսելու, իր ներկայութիւնը աւետելով նկատելով, քանի որ նոյն պահուն իսկ դուռը կրկին կը հնչէր, ձգելով որ կայծակի մը պէս ներս նետուի կին մը։

Բաց գոյն, խիստ ճաշակաւոր զգեստով մը՝ որուն գաղտնիքը միայն ասոնք ունին, համարձակ, համարձակ ակնարկ աչքերուն, ծանօթ կատուի գոյնով թաւիշէ վերարկու մը՝ սեղմուած իրանին ու ազդրերուն վրայ, մուշտակի լայն երիզներ քղանցքին, թեզանիքներուն ու վզին շուրջ, անթերի կազապարումով մեառաքսէ գուլպաներուն, եւ տուիկներ եւ քսայր եւ գոյն։ Անփութօրէն սեղանի մը վրայ թողուց ձեռքի ծաղիկներուն փունջը, քաշեց աչ մատներուն ծայրէն ձեռնոցը ու նայեցաւ երիտասարդին։

Այս այն պահն է, կարճ, խիստ կարճ պահը, որու միջոցին մարդիկ, միասին ապրելու սահմանուած, կը չանան դիմացինին գտնել, կշռել, բացատրութիւն մը տալ դիմագիծերու եւ ակնարկի, անճնպէս համոզում գոյացնել յայտնուած կարծիքին ու գուշակել ինչ որ չըսուեցաւ, պահ մը՝ ուր համակրութիւններ կը ծնին, իրարու կը կապուին, եւ կամ թէ բնաւ չեն ծնիր, եւ կամ թէ բնաւ չեն կապուիր, բայց պահ մը՝ որու միջոցին անպայման ժամադոյց մը կը զարնէ։ Եւ պատի ժամացոյցը երեք հարուածներ իջեցուց· ժամը առաւօտեան տասն էր։

Մէկզմէկու ինքնութիւն գուշակած՝ աղուր մը նայեցան իրարու, նախ աչք աչքի, յետոյ վերէն վար ու ժպիտ մը եկաւ կնոջ շրթներուն, դիտակից, խնամուած ժպիտ մը որ այդ աղուոր բերանը ձուաձեւ ըրաւ։ Եւ ձեռքը երկարած՝ դէպի երիտասարդը ուղղուեցաւ ան, հարցնելով·

— Մէօսիէօ Փիէռո։

(Շար· – 8)

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ կը նուիրեւի

ՓԱՐԻԶ.— Կարօ Եօթնեղբայրեան ի պնահատութիւն « Միւռ եւ Արուեստ »ի 100 ֆր. կը նուիրէ « Ցառաջ» ին:

×

ՌՈՄԱՆ... Պ. Վարդանեան 40 ֆրանք կը նուիրէ:

ԼԻՈՆ.— Պ. Քիթապճեան 40 ֆրանք կը նուիրէ:

×

ՓԱՐԻԶ.— Պ. Թուրեան՝ 50 ֆր.:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տիկ. Կիւլէնիա Թիւեան – Զաւրքճեան իր յարգելի անօրէնին՝ Պր. Վարդան Գէորգեանի ցաւալի մահուան առթիւ 100 ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման համար, եւ իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկ. Գէորգեանի եւ զաւակներուն:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Սէնթ Էթիէնէն Տիկին Վիքթորիա Տէր-Ատէրեան իր սիրեցեալ ամուսնոյն՝ կապտպետ Տէրտէրեանի նահատակութեան ի յիշատակ 400 ֆր. կը նուիրէ Լիբանան - հայութեան (առանձ «Ցառաջ»էն) եւ 100 ֆր. «Ցառաջ»ի:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ ՄԱՐՍԷՑԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Սաթենիկ Մէնէքչէկիլ (ծն. Փալան – ճեան) Թաղման առթիւ փ. ծ., եւ պ. Մէնէքչէկիլ եւ Սարգիսեան ընտանիքները 100ական, Տէր եւ Տիկին Տիկ. Լ. Եքէը, Տէր եւ Տիկ. Հ. Խաչէն, Ռ. Տէր-Յակոբեան, Պ. Թէյէ 100ական, այրի Տիկ. Մկրեան, Տէր եւ Տիկ. Մ. Եավէր, Տէր եւ Տիկ. Մ. Ասլան, Տէր եւ Տիկ. Շ. Ճիհանեան, Տէր եւ Տիկ. Բ. Աչըքեան, Տէր եւ Տիկ. Ա. Ջամանթեան 50ական, Տիկ. Պետրոսեան աղքատներուն 100:

Անժէլ Տէր-Մերկէրեանի (ծն. Ներսէսեան) Թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկ. Ա. Պապայեան երկչախումբին 100, Ներսէսեան ընտանիք զպրոցին 100, Համբակեան ընտանիք ե. պ. 100, Ենովքեան, Ե. Եարտըմեան 50ական:

Արիւոսասրտ Ռէմոն - Իվսան Էկիկեանի Թաղման առթիւ Պր. Ղ. Պօղոսեան 400, Հ. Ներսէսեան 150, Տէր եւ Տիկ. Քա – լիպեան 100, Տէր եւ Տիկ. Ս. Փափազ - եան, Տիկ. Բ. Օյնուեան, Տէր եւ Տիկ. Շ. Աշճիպաշեան, Սէնթ Մարկրիթի Տիկ– նանց Միութիւն, Պր. Օնոյեան 50ական:

Տէր Հայկազուն Քհնյ. Բանտիկեանի վախճանման եւ Թաղման առթիւ հան - դուցեալի զաւակը 600, Ա. Առաքելեան 100, Տիկիններ Տ. Մարաչլեան, Ն. Բան– տիկեան, Ֆ. Յովսէփեան, Տէր եւ Տիկ. Աւագեան, Տէր եւ Տիկ. Մ. Բանտիկեան, Տէր եւ Տիկ. Մ. Կիւրթզեան – Ցարութիւն- եան, Տէր եւ Տիկ. Դ. Քալընպաճեան, Տէր եւ Տիկ. Մ. Քէզէլեան 50ական:

Մելքոն Գասպարեանի Թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկ. Ա. Բիւրեան, Ազատեան ըն– տանիք, Մարգարեան ընտանիք 50ական, Տիկ. Ե. Ազատեան 20:

Ապրիլեան Ոգեկոչումը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ երեք յարանուա– նութեանց հոգեւոր պետերուն:

Ապրիլ 24, Երեքշաբթի վիշեր Շիմիլի սրահը:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՅՈՅՑ Աւագ Շաբթուան

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Աւագ Երեքշաբթի, Ապրիլ 10, *յիշատակ ՏԱՄՈՆ ԿՈՒՄԱՆԱՑ*

Երեկոյեան ժամերգութիւն ժամը 16·30ին

Աւագ Հինգշաբթի, Ապրիլ 12, *յիշատակ ընթրեաց Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիս– տոսի: Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8ին ընթրեաց պատարագ ժամը 10ին, ոտն - լոյս՝ ժամը 16ին, խաւարում՝ 19·30ին:*

ԻՍԻԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Կիրակի, Ապրիլ 8: *Ծաղկազարդ, պա- տարագ ժամը 10ին: Երեկոյեան ժամը 4ին գոնթացէք կը կատարուի:*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Տէր-Գա - լուստեան եւ զաւակները, Պ. Բիւզանդ Տէր–Գալուստեան, Տէր եւ Տիկին Յով - հաննէս Տէր–Գալուստեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարօ Տէր-Գալուստեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Թու- մայեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Լիւ- սի Օհանեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Ժերմէն Թումայեան եւ զաւակները չը– նորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր ա– նոնց, որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, անձամբ, մա– մուլով թէ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտ- նեցին իրենց մօր, մեծ մօր, քրոջ, հար- սին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍՐԲՈՒՀԻ
ՏԷՐ - ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓ. ԿԱՑԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՈՆ.— Կապ. Խաչի Պելֆոնթէնի կա- յանի արձանագրութիւնները բացուած են Լիոնի մէջ: Դիմել ամէն Զորեքշաբթի Լիոնի եկեղեցիին սրահը, մինչեւ Մայիս 15:

×

Կապ. Խաչի Պելֆոնթէնի կայանի ար– ձանագրութիւնները բացուած են: Արձա– նագրուիլ մասնաճիւղերու մօտ Յուլիս եւ Օգոստ. ամիսներու համար, կամ Կապ. Խաչի դրասենեակը Դ.ի օրերը եւ Շաբաթ օրերը ժամը 15·30էն մինչեւ 17·30 17 Ռիւ Պէօ, Փարիզ 9րդ, 6էն 14 տարեկան (ոչ աւելի):

du Journal « Haratch »
Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Խաեան վարժարանի նախկին սաներու եւ համակիրներու բարեկամա - կան Միութեան եւ Խաեան Սանուց Մի– ութեան վարչութեանց խառն ժողովին անդամները եկած էին 1979 փետր. 24ին դումարուած արտակարգ ժողովին տըր– ուած որոշման համաձայն իրականացնե – լու երկու Միութեանց միաձուլումը:

Խաեանի սան ու համակիրներու բա - րեկամական Միութեան վարչականներն ալ ուրախութիւն յայտնեցին իրենց մի- չեւ ամէն բաժանումի վերացման համար:

Ներկաները պնահատելով անցեալի գոր– ծունէութիւնը, ուզած են նոր պայման – ներու պատշաճեցնել գանոնք, հիմնելով նոր միութիւն մը Խաեանի պանծալի սա– նունով:

Փափաքելի է որ բոլոր Խաեանի սա- ներն ու համակիրները խմբովին գան մի- անալ նորակազմ եւ կենսունակ մարմնին, աւելի արդիւնաւոր կերպով սատարելու Փարիզի հայ մշակութային եւ ընկերային կեանքին:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ (կնիք)

Հասցէ՝
AMICALE ESSAYAN
3, Rue des Pyrénées — Paris 20e.

NOUVEAU
RESTAURANT ARMENIEN
NORAïR

DINER DANSANT
Orchestre sabra
24 RUE RODIER (9e) 2803584 Ouvert tous les jours

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կիրակի, Ապրիլ 22ին՝ Սէն Լուի Սուրբ Գէորգ եկեղեցւոյ հիմնադրութեան յիս - նամեակի հանդիսութիւն: Հայկերոյթ Հայ Մշակ. Տան մէջ:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

Կարգ Ս. Շաբթուան պաշտօնութեանց

Հինգշաբթի, Ապրիլ 12: *ժամը 17·30ին ոտնլուայի պատարագ եւ Ս. Հաղորդութիւն: ժամը 18ին պատարագ զոր կը մատուցանէ Առաջ- նորդը:*

Ուրբաթ, Ապրիլ 13: *ժամը 18ին երե- կոյեան ժամերգութիւն, Թաղման պա - տարագութիւն, Յաղթանակաց քարոզ եւ խաչ երկրպագութիւն:*

Շաբաթ, Ապրիլ 14: *ժամը 17ին՝ Մա- գաբէական Թուղթերու ընթերցում, ժա- մը 18ին՝ Ձրագալոյցի պատարագ զոր կը մատուցանէ Հայր ՍԵՐՈՎԲԻ ԱԿԼԱ- ՃԱՆ, Տեսուչ Սեւբի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին:*

Կիրակի, Ապրիլ 15: *ժամը 11ին Զատ- կուան Հայրապետական պատարագը կը մատուցանէ ԳՐԻԳՈՐ Եպս. ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ:*

Երկուշաբթի, Ապրիլ 16: *Օր Մեռելոց, ժամը 11ին հոգեհանգստեան պատարագ կը մատուցուի Հանգուցեալ բոլոր հաւա- տացեալ հոգիներուն համար:*

ՄԱՆՕԹ... Խոստովանանքները կը լսուին թէ՛ արարողութիւններէն առաջ, թէ արարողութիւններու ընթացքին:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի եւ շրջակայից Հայաստանեայց Առաք. Եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցու- թեան վարչութիւնը որոշեց ներկայա- ցուցչական ժողովի անդամներուն ըն- արութիւնը կատարել ամառնային ար- ձակուրդներէն առաջ:

Հետեւաբար կը հրաւիրէ Կրօն. Ընկե- րակցութեան անդամներէն անոնք որոնց տակաւին չեն վճարած յետնեալ տարի- ներու իրենց անդամատուրքերը, որ վա- կեն իրենց հաշիւը ամէնէն ուշը մինչեւ 1979 Ապրիլ 16, որպէսզի կարենան մաս- նակցիլ ընտրութեան եւ իրաւունք ունե- նալ ընտրուելու:

ԴԻՒԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՑ Ա.Ռ.Ա.Ք. ԵԿԵՂԵՑԻԻ
ԿՐՕՆ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔԻ

(կնիք)

OPTIMA Tours
ARMÉNIE 1979

CETTE ANNEE 4 FORMULES :

Première Formule = 12 jours.
2 jours MOSCOU — Aller-Retour.
10 jours EREVAN
— 18 au 29 Mai
— 15 au 26 Juin

Deuxième Formule = 14 jours
2 jours MOSCOU
12 jours EREVAN
— 15 au 28 Juin
— 13 au 26 JUILLET
— 20 Juillet au 02 Août
— 03 au 16 Août
— 07 au 20 Septembre

Troisième Formule = 16 jours :
2 jours MOSCOU
14 jours EREVAN
— 27 Juillet au 11 Août
— 03 au 18 Août
— 24 Août au 08 Septembre
— 31 Août au 15 Septembre

Quatrième Formule = 13 jours
MOSCOU - ARMENIE
GEORGIE - LENINGRAD
— 18 au 30 Mai
— 13 au 25 Juillet
— 24 Août au 5 Septembre

CALENDRIER

Avec logements hôtels première classe (Arménia ou Ani à Erévan) pension complète — excursions quotidiennes. — Cette année de nombreuses et *nouvelles excursions*

Tous nos groupes sont accompagnés par des spécialistes.

(*Pour inscription par groupes de* 10, *nous consulter*).

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS
67, rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

à LYON :
Madame Giselle BOUDOYAN
Maison de la Culture Arménienne
15 rue du 24 Avril 1915
DECINES :

PERMANENCE : Le Samedi matin de 10 h. à 12 heures
(Tél : 49-42-97)
tous les jours : Tél. 49-52-23

CELIGNY
POUR LES FETES DE PAQUES
OFFREZ
LE BEAU FOULARD
'ALPHABET ARMENIEN'
EN VENTE AU PRIX DE Frs. 75,00 CHEZ
M. S. DER BALIAN, 221, rue Saint-Honoré, Paris 1er
Librairie PALOUYAN, 9, rue de Trévise, Paris 9e
Maison de la Culture Arménienne, 9, rue de Madrid, Alfortville
Maison de la Culture Arménienne, 12-14, rue St. Bazile, Marseille
Par correspondance :
Contre-remboursement Celigny s.a.r.l. B.P. 9, 94130 Nogent-sur-Marne

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԱՊՐԻԼ
10
MARDI
10 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար. 300 Ֆ	Հատը	1 Ֆ. 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.357

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.357

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ՄԻԹԵՐԱՆ ՅԱՂԹԵՑ ԲԱՑՑ...

— o —

Մէսի մէջ դումարուած ընկերվարական համագումարը, ամբոխներէ ի վեր անկիւնադարձ մը կը նկատուէր կուսակցութեան համար: Միթերան – Ռոքար անձի մրցակցութենէն զուրս, կան նաեւ կուսակցութեան չորս հոսանքները, որոնք կը ներկայացնէին չորս բանաձեւեր: Միթերանի եւ Ռոքարի բանաձեւերէն զատ, կան նաեւ Մօրուայի եւ Սեռէսի (ձախ թեւը) բանաձեւները: Ի վերջոյ Միթերան յաղթեց 46,97 առ հարիւր ապահովելով իր բանաձեւին, մինչ Ռոքար կը ստանար 22,25 առ հարիւր, Փիէր Մօրուա 16,8 եւ Սեռէս՝ 14,98: Տնօրէն կոմիտէին 131 աթոռներն ալ ուրեմն կը բաժնուին հետեւեալ ձեւով՝ Միթերան 62 աթոռ, Մօրուա՝ 22, Ռոքար՝ 28, Սեռէս 19:

Ընդհանուր տպաւորութիւնն այն եղած է, որ ընկերվարական այս համագումարը պարզած է դերագոյն ժողովրդավարութեան մը պատկերը եւ կրցած է սահմանը չանցնիլ, այսինքն պատակառումի եւ սին վիճաբանութիւններու չհասնիլ: Միթերան յաղթած է, քիչ մը Պլումոսի յաղթանակ մը եւ այս համագումարէն ետք, Միթերան այլեւս չէ այն դէկավարը, որ էր: Հիմա պէտք է լեզու գտնէ Սեռէսին հետ կարենալ մեծամասնութիւն մը ստեղծելու համար: Որքան ալ երեւոյթները փրկուած ըլլան, համագումարը ցոյց տուաւ թէ միայն անձի կամ համայնավար կուսակցութեան հետ գործակցելու մէջ չեն այն հարցերը, որոնք կը բաժնեն պարագլուխները, այլ կան հիմնական տարակարծութիւններ տնտեսութեան եւ քաղաքականութեան իսկ բնոյթին շուրջ: Փիէր Թիսոն Ֆիկառօի մէջ, ամփոփ ձեւով բացատրելու համար տեսակէտները, Միթերանը կը նկատէ հաւասարիմ մը դասական մարքսիստի, մինչ Ռոքար աւելի կը մօտենայ բարեփոխիչ՝ Փրուտոնի եւ Սէն-Սիմոնիզմի սկզբունքներուն: Մէկը կը խորհի որ դրամատիրութեան հետ խզումը նախապայման է ընկերութեան իրական յեղաշրջումի մը, միւսը կը խորհի որ դրամատիրական տուեալը կայ, եւ պէտք չէ պայն անտեսել:

Կայ նաեւ նախագահական թեկնածութեան հարցը: 1981ի համար, Ռոքար ապահովութիւն կուտայ, որ եթէ Միթերան թեկնածու ըլլայ, անոր դէմ չի ներկայանար: Գալով Միթերանի, նոյն իրենք, կլբակի, Եւրոպա Մէկ ձայնա-ի փիւռի կայանէն կ'ըսէր թէ կրնայ թեկնածու ըլլալ, բայց կրնայ նաեւ թեկնածու չըլլալ: Նոյն առթիւ ընդհ. քարտուղարը յայտնեց թէ ամէնէն հետաքրքրական համագումարը կը նկատէ այս վերջինը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՀԱՆԿՈՒ սեւ երիտասարդը որ ամբաստանուած էր իբրեւ մասնակից երկու սպիտակամորթի սպանութեան (Հարաւի Ափրիկէ) կախաղան հանուեցաւ, հակառակ բազմաթիւ դիմումներու:

ՊԱՐՕԿԱՍՏԱՆ

ՀՈՎՀԷՅՏԱ ԵՒ 19 ՈՒՐԻՇՆԵՐ ԴՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾ

Արգելքթաց դատավարութիւնները, որոնց կը յաջորդէ վճիռներու չուտափոյթ գործադրութիւնը: Հարկ է ժամանակ չկորսնցնել: Այսպէս Շաբաթէն երկու-չաբթի առտու քսան հոգի դատուած (?) եւ գնդակահարուած են Թեհրան: Առնչմէ առաջինն էր՝ Հովհէյտա, նախկին նախարարապետ, որ բանտարկուած էր նախ Շահին իսկ կողմէ: Արդարութեան մը պատկերէն աւելի, այսօր Խոմէյնիի վարչակարգը հաշուեյարդարի տպաւորութիւնն մըն է որ կը պարզէ: Ըստ հասած տեղեկութիւններուն, Հովհէյտայի դատավարութիւնը սկսած է Շաբաթ օր, տեղական ժամով 13ին, տեւած է հինգ ժամ, առանց պաշտպան փաստաբանի, միս-մինակ Հովհէյտա պէտք է պատասխանէր հարցումներուն: Վճիռն անմիջապէս ետք պահակի մը գնդակներու տակ ինկած է Հովհէյտա: Ճաշօրդ օրն իսկ եւ երկու-չաբթի առտու, կը հաղորդուէր թէ դըատակահարութիւնները կը չարունակուին, զօրավար, նախարար, ճիշդ քսան հոգի գնդակահարուած էին, 48 ժամուան ընթացքին: Ներկայիս 15 հազար քաղաքական բանտարկեալ կայ այաթոլլային բանտերուն մէջ, գրեթէ նոյնքան որքան Սաւաքի օրով: Ընդհանուր վրդովում կը տիրէ ամէն կողմ, մանաւանդ որ դիմումներ եղած էին քաղաքական դեկավարներու թէ անձնաւորութեանց կողմէ խնայելու համար Հովհէյտայի կեանքին: Իակար Ֆօռ սպանութիւն մը կը նկատէ կատարուածը:

ՀԱՆՐԱՔՈՒԷՆ ԵՒ ՀԱՅ ԴԱՂՈՒԹԸ

×

ՀԱՅԵՐԸ ՀՈԳ ԹԻՒՈՎ ՄԱՍՆԱԿՑԱԾ ԵՆ

Նոր ստացանք մեր պաշտօնակից Ալիֆի վերջին թիւերը (Մարտ 27, 29, 31, Ապրիլ մէկի թիւերը) որոնցմէ կը պարզուի որ Հայերը հոգ թիւով իրենց մասնակցութիւնը բերած են հանրաքուէին: Այս մասին « ԲԱՅԱՏՐԱԿԱՆ » խորագրին տակ Ալիֆ կը գրէ (Մարտ 31) ։–

ԲԱՅԱՏՐԱԿԱՆ

« Ի պատասխան եղած բազմաթիւ հեռախօսների···

« Թերթիս 1979 Մարտ 28 Թուակիր համարի խմբագրականը՝ « Ցստակացում » խորագրով, ինչպէս նաեւ այդ կապակցութեամբ պարբերական մամուլի մէջ լոյս տեսած դրութիւնը, մեր հայրենակիցների որոշ տարրի մէջ այն թիւրիմացութիւնն է ստեղծել, որ իրբեւ թէ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը հայ ժողովուրդին առաջարկել է չմասնակցել Մարտ 30ի եւ 31ի (Ֆարվարդին 10 եւ 11) հանրաքուէին:

« Այս տպաւորութիւնը իրականութեան չի համապատասխանում, որովհետեւ «Ալիֆ»ի նոյն համարի մէջ, խոշոր տառերով տեղ էր տուած նաեւ Թեհրանի Հայոց Թեմական Խորհրդի յայտարարութեանը, որով կոչ էր ուղղուած հայ հայրենակիցներին, իր մասնակցութիւնը բերելու հանրաքուէին : Այս առթիւ նաեւ հեռաստացոյցի միջոցով ելոյթ ունեցաւ Թեմական Խորհրդի առաջնորդը:

« Թուով է թէ թիւրիմացութեան պատճառներից մէկն էլ եղել է այն, որ պարսկական մամուլը չէր անդրադարձել Թեմական Խորհրդի կոչին:

« Ուրբաթ օրուայ Թերթիս լոյս չտեսնելու պատճառով, հնարաւոր չեղաւ աւելի շուտ լոյս ընծայել սոյն բացատրականը, սակայն բանաւոր կերպով լուսաբանութիւններ տրուեցին բոլոր դիմողներին, որի հետեւանքով հոգ թուով հայրենակիցներ մասնակցեցին հանրաքուէին:

« Երէկ, նոյն կապակցութեամբ Թեհրանի Թեմ. Խորհրդի առաջնորդ Տօքթ. Վ. Նահապետեանը ելոյթ ունեցաւ պատկերասփիւռից »:

«ԱԼԻՖ»

« Քէյհան » օրաթերթի առաւօտեան բացառիկը իր Յրդ էջում անդրադարձել է հանրաքուէին Հայերի բուռն մասնակցութեան:

ՎԻԿՏՈՐ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

— o —

ՄՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք Ուրբաթ, Ապրիլ 6ի մեր թիւով, Լը Մոնտի հրատարակած « պետնական »ի մը պրպարտիչ « վկայութեան » առթիւ, Վիկտոր Համբարձումեան պատասխան մը յանձնած էր Թերթին խմբագրութեան: Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիայի նախագահին այդ նամակը, զոր նոյնութեամբ կուտանք ստորեւ, լոյս տեսաւ Լը Մոնտի մէջ, Շաբաթ օր (Ապրիլ 8/9):

Ապրիլ 1/2 եւ 3ի Լը Մոնտի մէջ յօդուածները լոյս տեսան Ֆրանսայի Գիտութեանց Ակադեմիայի իբրեւ օտար ընկերակից — անդամ իմ ընտրութեանս առթիւ: Հոն կը գտնուի անհեթեթ ամբաստանութիւններու ամբողջ չարք մը, այն աստիճանի անհեթեթ, որ հարկ չկայ հերքել: Մանաւանդ որ, հեղինակը ոչ մէկ փաստ կը բերէ իր հնարած հաստատումներուն:

Այդ յայտարարութեանց յերիւրածոյ ընոյթը կրնայ ապացուցուիլ ծանօթ դէպքերու հիման վրայ:

Օրինակ, այդ յօդուածներէն մէկուն մէջ, կ'ըսուի թէ ես եւ բարեկամս Կոպիրեւ, մեր երիտասարդութեան, անուն չինած ենք գիտութեան մէջ, սխալներ գտնելով մեծ գիտուն Շանդրասեխարի գրքին մէջ: Սուտ մըն է: Ո՛չ ես, ո՛չ Կոպիրեւ լոյս ընծայած ըլլալով հաւաքական ուսումնասիրութիւններ աշխարհի գիտական պարբերականներուն մէջ, երբեք չենք հրատարակած, ոչ ալ հաւաքական քննադատութիւն արտայայտած Շանդրասեխարի գրքերուն դէմ: Մանաւանդ որ Շանդրասեխար, Կոպիրեւի հետ իմ գիտական գործակցութեան ընթացքին (1925 – 1933) դեռ գիրք հրատարակած չէր աստեղաբնագիտութեան մասին: Այդ չրջանին միայն պարբերականի քանի մը յօդուած հրատարակած էր: Ուրիշ կէտ մը՝ Շանդրասեխարի գիտական աշխատանքի ուղղութիւնը: Հոս, երբեմն տարակարծութիւններ ունէինք: Սակայն, Շանդրասեխար այնքան ուժ դրաւ իմ յառաջացուցած գիտական տեսութիւններուն մշակման մէջ, որ ոչինչ եւ ոչ ոք կրնայ խախտել իմ յարգանքս եւ երախտագիտութիւնս իրեն հանդէպ:

Ցետոյ, յօդուածին հեղինակը դիս կը *դատապարտէ անոր համար, որ իբրեւ նախագահ Ակադեմիայի պաշտպանութիւնը չստանձնեցի Նազարեանի եւ Օրլովի, որոնք ըստ մեր օրէնքներուն դատուած եւ դատապարտուած են մեր Պետութեան դէմ իրենց գործունէութեան համար: Անշուշտ, եթէ գրական կարծիք մը ուներցած ըլլայի իրենց մասին, ձեռնարկած կ'ըլլայի իրենց պատիժին թեթեւացումը ձեռք ձգելու:*

Օրլով, արդարեւ, աշխատած է Հայաստան, իբրեւ բնագէտ: Մասնակցած եմ իր ընտրութեան, իբրեւ թղթակից - անդամ Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիայի, ակադեմականներու ժողովը տեղեակ պահելով իր յանձնառութեան՝ մեր Հանրապետութիւնը մնալու իր ընտրութենէն ետք, մշտական պաշտօնին: Բայց, իր ընտրութենէն գրեթէ անմիջապէս ետք, լսեց իր յանձնառութիւնը եւ ձգեց Հայաստանը Մոսկուա աշխատելու համար: Ակադեմիային յոյսերը, ուրեմն, ի դերեւ ելան: Ի՞նչպէս, ատկէ ետք, կարելի է փորձել մէկուն ապացուցանել Օրլովի « պարկեշտութիւնը »:

Ինչ կը վերաբերի Նազարեանի, ոչ մէկ այն ոչ մէկ մասնակցութիւն չբերաւ Բիւրականի աստղադիտարանի գիտական աշխատանքին, այլեւ լրջօրէն կը խնդար, որ հակառակ իր ամբողջական դատապարտութեան, ամբողջովին կը ստանար իր աշխատավարձը: Գիտարանէն մեկնումէն ետք, Պետութեան դէմ դործունէութեան անցաւ: Արդեօ՞ք կրնայի « պաշտպանութիւնը ստանձնել » այդ մարդուն, որ քանդիչ աշխատանք մը կը տանէր հայ ժողովուրդին դէմ, որուն համար գրական ոչինչ ըրած էր:

Անցեալ Դեկտեմբերին, տեսակցութիւն մը տուի Թաս գործակալութեան մէկ թղթակցին, որու ընթացքին դատապարտեցի արեւմտեան երկիրներու կարգ մը աղեցիկ չրջանակներու (եւ ոչ թէ կառավարութիւններու ինչպէս սխալմամբ յայտարարած էր Լը Մոնտ, անցեալ Մարտ 16ին) մտադրութիւնը խանգարելու գիտական գործակցութիւնը, որ գոյութիւն ունի Խորհ. Միութեան եւ Արեւմտեան երկիրներու միջեւ: Մոնտի մէջ լոյս տեսած յօդուածները եւ կարգ մը յոյցեր, արդեօ՞ք փաստերը չեն այդ մտադրութեան:

Հարկ է որ գիտունները կարենան միշտ աւելի զարգացնել գիտական յարաբերութիւնները Խորհ. Միութեան մէջ, հակառակ իր մտադրութեանց հանդէպ, որոնք ուղղուած են գիտուններու միջազգային գործակցութեան դէմ: Մեր երկրին մէջ, գիտական անկախ գործունէութեան իրաւունքը երաշխաւորուած է Սահմանադրութեամբ:

Հաճելի է ինծի յիշել որ բազմաթիւ տարիներ առաջ, Փարիզի մէջ, ուր ստացայ Սորպոնի Տոքթոր Սնուռիս Քառզաի վկայականը, Ֆրանսացի գիտնականներէն մէկը ինծի չնորհեց Ֆրանսայի բարեկամի անունը: Եւ չեմ կարծեր որ, անոնք որոնք կոչ կ'ընեն Ֆրանքեւխորհրդային գիտական յարաբերութեանց պլօխոքին, կարենան դադրեցնել տալ մեր գործակցութիւնը, որ աւանդութիւն մը դարձած է, մեր երկու երկիրներու գիտուններուն միջեւ:

Իմ օտար պաշտօնակիցներս, ի մասնաւորի Ֆրանսացի աստղագէտներ, որոնցմէ չատեր ծանօթացան իմ աստղադիտարանի, գիտեն որ ամբողջ կեանքս նուիրած եմ աստեղաբնագիտութեան եւ Բիւրականի գիտարանի ստեղծման: Միաժամանակ, իբրեւ նախագահ միջազգային աստղագիտական Միութեան եւ գիտական միութեանց միջազգային Խորհուրդին, չանացած եմ իմ օժանդակութիւնս բերել զանազան երկիրներու, մէկէն ընդմիշտ Ցըրանսայի եւ Խորհ. Միութեան գիտուններու միջեւ, գործակցութեան կազմակերպումին »:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՅԱԼՄԱՐԵԱՆ ՎԱՂՎԱՆ

ԿԱՄ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՆՉԵՒ ՄԵՐ ՕՐԵՐԸ

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

Ա. ՀԱՏ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԱՐ»

ՆԱԽԱԲԱՆ

Ա. ՀԱՏ

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՈՒՐԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒՆ

Ա. ՀԱՏ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԱՐ»

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻ

ՊՈՒՇԿԻՆԻ ՄՈՒԶԵՅԻ
ԿՈՂՄԻՑ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է

1979 — 1929

ՀՈԲԵԼԱՆԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏԻ
ՄԱՐՏԱԿԱՆ
ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

ԲԱՑՎՈՒՄ Է ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 2-ԻՆ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ

ՄՈՍԿՎԱՅԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ
ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐՈՎ

ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ՄՈՍԿՎԱՅԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐՈՎ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

Ապագ Շաբթուան

ՓԱՐԻԶ
Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Ապագ Հինգշաբթի, Ապրիլ 12, *յիշատակ ընթրեաց Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8ին ընթրեաց պատարագ ժամը 10ին, ոտն - լուայ՝ ժամը 16ին, խաւարում՝ 19·30ին:*

×

ԻՍԻԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Ապագ Հինգշաբթի, *ընթրեաց պատա - րագ ժամը 10ին, ոտնլուայ՝ երեկոյեան ժամը 4ին, խաւարում՝ ժամը 7·30ին:*

Ապագ Ուրբաթ, *յիշատակ չարչարանաց եւ խաչելութեան Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Թափօր Թաղման ժամը 5ին:*

Ապագ Շաբաթ, *ճրագալոյց Զատկի: Սկիզբ երեկոյեան ժամերգութեան ժամը 4·30ին, պատարագ ժամը 5·30ին:*

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ Ս· ՊՕՂՈՍ - ՊԵՏՐՈՍ

Ապագ Հինգշաբթի, *սկիզբ ժամերգու - թեան ժ·ը 9ին, պատարագ 10ին, ոտն- լուայ 16ին, խաւարում 19ին:*

Ապագ Ուրբաթ, *թափօր Թաղման ժա - մը 17ին:*

×

Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ
ՇԱՎԻՒ

Հինգշաբթի, *ոտնլուայ ժամը 16ին, խաւարում՝ 19·30ին:*

Ուրբաթ, *երեկոյեան ժամերգութիւն եւ թափօր Թաղման ժամը 17ին:*

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼ
ՎԱՐԱԳԱՑ Ս· ԽԱՉ

Հինգշաբթի, *ընթրեաց պատարագ ժա- մը10ին, ոտնլուայ 16ին, խաւարում 20ին:*

Ուրբաթ, *թափօր Թաղման 17·30ին:*

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս· ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Հինգշաբթի, *ընթրեաց պատարագ ժա- մը 8-11, ոտնլուայ 16·30ին, մասնակցու- թեամբ հայկ· դպրոցի աշակերտներուն, խաւարում՝ 20ին:*

Ուրբաթ, *առաւօտեան ժամերգութիւն 8·30ին, թաղում 17ին:*

×

ՊՈՒՎԼ· ՕՏՏՕ – Ս· ՅԱԿՈԲ

Հինգշաբթի, *ժամերգութիւն 8·30ին, պատարագ՝ 10ին, մանուկներու հաղոր - դութիւն, իրիկուան ոտնլուայ՝ 17ին, խաւարում 20ին:*

Ուրբաթ, *թաղում՝ 17ին:*

×

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ - Ս· ԿԱՐԱՊԵՏ

Հինգշաբթի, *երախաներու հաղորդու - թիւն՝ 10·30ին, ոտնլուայ 16·30ին, խա- ւարում՝ 20ին:*

Ուրբաթ, *թաղում 17ին (անոնք որոնք կը փափաքին Քրիստոսի դագաղը բար - ձրացնել, պարտին անյապաղ տեղեակ պահել հոգեւոր հովիւը):*

×

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ - Ս· ԹԱԴԷՈՍ

Հինգշաբթի, *հաղորդութիւն աշակերտ- ներու եւ փոքրերու 9ին, ճաշու ժամերը - դութիւն 11ին, ոտնլուայ 17ին, կարգ խաւարման եւ հսկում 20ին:*

×

ՍԷՆ-ԼՈՒԻ, Ս· ԳԷՈՐԳ եւ ՍԷՆԹՄԱՐԿՐԻԹ
Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

Հինգշաբթի, ՍԷՆ-ԼՈՒԻ, *պատարագ եւ փոքրերու հաղորդութիւն 10ին, ոտնլուայ 17ին, խաւարում 20·30ին:*

Ուրբաթ ՍԷՆԹ-ՄԱՐԿՐԻԹ, *ժամը 17ին,* ՍԷՆ-ԼՈՒԻ *18ին:*

×

ՍԷՆ-ԺԵՌՄ – Ս· ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Հինգշաբթի, *յիշատակ ընթրեաց, մա - նուկներու հաղորդութիւն 9ին, ճաշու պատարագ 10ին, ոտնլուայ 17ին, խա- ւարում 20·30ին:*

Ուրբաթ, *թաղում 17ին:*

×

ԼԻՈՆ - Ս. ՅԱԿՈԲ

Հինգշաբթի, *պատարագ 10ին, ոտն - լուայ 16ին, կարգ չարչարանաց 20ին:*

Ուրբաթ, *թաղում 17ին:*

×

Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՏԷՍԻՆ

Հինգշաբթի, *ոտնլուայ 16·30ին, խա- ւարում 20ին:*

Ուրբաթ, *թաղում 18ին:*

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Մկրտիչ Աւետիսեան իր կնոջ՝ Մարսէլ Աւետիսեանի մահուան 9րդ տարելիցին առթիւ 200 ֆր· կը նուիրէ «Ցառաջ»ին:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱԽՄԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Մխիթեան Ֆրանսայի չրջանի կեդր· վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով, Մերուժան Խումարեանի մահուան առթիւ, խոր ցա - ւակցութիւններ կը յայտնէ իր զաւակնե- րուն, Յովսէփեան ընտանիքներուն, Տէր եւ Տիկ· Խաչատուր Խումարեանի, Տէր եւ Տիկ· Կարապետ Տէրտէրեանի եւ իր բո- լոր հարազատներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը չնոր- հակալութեամբ ստացած է 100 ֆր· Տի- կին Տերգիսեանէ, 100 ֆր· Տիկին Ք է - պապճեանէ դպրոցին համար, նաեւ 100 ֆր· Տէր եւ Տիկ· Սահակ Խաչատուրեանէ Գէորգ Ֆախրիկեանի յիշատակին (մեռած Սէն-Շամոն):

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս· ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Եկեղեցւոյ մշակութային տան գրա - դարանը այժմ պատրաստ է արդիական սարքաւորումով: Կը պակսին դիրքեր: Այլազան բովանդակութեամբ եւ լեզու - ներով դիրքեր կ'ընդունուին, որպէսզի ճոխացնենք գրադարանը եւ դնենք զայն հանրային ծառայութեան: Գիրք նուիրել փափաքողները կրնան դիմել ուղղակի եկեղեցւոյ քարտուղարութեան՝

Հեռ· 77·84·70: Հասցէ՝
Eglise Arménienne
339, Av. du Prado, 13008 Marseille
Կանխայայտ չնորհակալութեամբ:

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ

ՕԴԱՓ· ԿԱՑԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՈՆ.— Կապ· Խաչի Պելֆոնթէնի կա- յանի արձանագրութիւնները բացուած են Լիոնի մէջ: Դիմել ամէն Շորեքշաբթի Լիոնի եկեղեցիին սրահը, մինչեւ Մայիս 15:

×

Կապ· Խաչի Պելֆոնթէնի կայանի ար- ձանագրութիւնները բացուած են: Արձա- նագրուիլ մասնաճիւղերու մօտ Յուլիս եւ Օգոստ· ամիսներու համար, կամ Կապ· Խաչի գրասենեակը Դշ·ի օրերը եւ Շաբաթ օրերը ժամը 15·30էն մինչեւ 17·30 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 9րդ, 6էն 14 տարեկան (ոչ աւելի):

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի ճա- չը Մայիս 6ին, եկեղեցիին սրահը:

×

Կապ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին ՅԱՇ - ԽՆԴՈՑՔ Մայիս 6ին:

×

Կապ· Խաչի Մարսէյլի չորս մասնա - ճիւղերը կը տօնեն Մխիթեան
ՅԻՄՆԱՄԵԱԿԸ Ապրիլ 29ին
Մշակոյթի Տան մէջ
Մանրամասնութիւնները յետագային:

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի դաշտահանդէսը Յունիս 17ին:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՆԻ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ
ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆԻ

Ուրբաթ, Ապրիլ 27ին, երեկոյեան ժամը 20.45ին
Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ

Soirée de
Chants Folkloriques Arméniens
par la Chorale ANI
de l'Eglise Arménienne d'Issy-les-Moulineaux
le Vendredi 27 Avril à 20 h. 45
au Théatre Municipal 25, av. Victor Cresson
(Métro Mairie d'Issy)

Տոմսերու համար դիմել՝
ԻՍԻԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻ, հեռ· 644·28·52
ԳՐԱՏՈՒՆ ԲԱԼՈՒԵԱՆ, 9 Ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ 9րդ, հեռ· 523·24·97
ՍԵՒԱՆ, 4 Ռիւ Լազար Քարնօ, Քլամառ, հեռ· 642·16·07
եւ երգչախումբի անդամներուն:

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
ԻՍԻ

Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան գրադարանը բաց է Մարտ 15էն սկսեալ, Երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 17էն 19·30: Գրադարանը ճոխ է հայերէն եւ ֆրանսերէն գիրքերով (45, Ռիւ տը լա Տէֆանս, Իսի):

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
13, Rue du Perche — Paris (3e)

Կարգ Ս· Շաբաթուան արարողութիւն

Հինգշաբթի, Ապրիլ 12: *ժամը 17·30 ոտնլուայի արարողութիւն: ժամը 18ին պատարագ զոր կը մատուցանէ Առաջ- նորդը:*

Ուրբաթ, Ապրիլ 13: *ժամը 18ին երե- կոյեան ժամերգութիւն, Թաղման արա- րողութիւն, չարչարանաց քարոզ եւ խաչ երկրպագութիւն:*

Շաբաթ, Ապրիլ 14: *ժամը 17ին՝ Մա- գարէական Թուղթերու ընթերցում, ժա- մը 18ին՝ ճրագալոյցի պատարագ զոր կը մատուցանէ Հայր ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՒԳԵ- ԱՆ, Տեսուչ Սեւբի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին:*

Կիրակի, Ապրիլ 15: *ժամը 11ին Զատ- կուան Հայրապետական պատարագը կը մատուցանէ ԳՐԻԳՈՐ Եպս· ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ:*

Երկուշաբթի, Ապրիլ 16: *Օր Մեռելոց ժամը 11ին հոգեհանգստեան պատա- րագ կը մատուցուի հանգուցեալ բոլոր հա- տուցեալ հոգիներուն համար:*

ԾԱՆՕԹ... Խոստովանանքները կը լսե- ուին թէ՛ արարողութիւններէն առաջ, թէ՛ արարողութիւններու ընթացքին:

du Journal « Haratch »
Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose
au départ de MARSEILLE
des VOYAGES-ARMENIE
MOSCOU - EREVAN
2 nuits — 12 jours
PRIX : 3.850 F.

Départ	*Retour*
01 JUIN	14 JUIN 79
06 JUILLET	19 JUILLET 79

et TOUS LES MOIS

Prix comprenant : Transport aérien — Transferts — Séjour hôtel 1er classe en chambre 2 lits — Pension complète — Visites et excursions selon programme — Visa — Assurances.

Renseignements et réservations
Jacques CHELELEKIAN
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12
et toutes agences HAVAS-VOYAGES de France
Org. Lic. 97

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԱՊՐԻԼ
11
MERCREDI
11 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար· 300 Ֆ	հատը	1 Ֆ· 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·358

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.358

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ կո - լիսա 11 նախարարները ապշարարութիւն մը ըրած են Շիրաքի, Եւրոպական Խորհրդարանի ընտրութեանց առթիւ, չհետեւելու համար որ ժխտքար հաւատարիմ է հիմնարկութեանց եւ կօլիսա սկզբունք - ներուն: Երեքշաբթի օր սակայն, Շիրաք փարի – Նորմանտիի մէջ լոյս տեսած հարցազրոյցի մը ընթացքին կրկին նոյն տեսակէտները կը պարզէ:

ՀՌՈՄի մէջ ձերբակալուած է Փատովայի հանձնաժողովի փրոֆեսէօր մը, որ «ուղեղ »ներէն կը նկատուի Ալտօ Մո – րոյի առեւանգման եւ սպանութեան կազմակերպութեան:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ մեծագոյն վրապէտներէն Մարսէլ Ժուհանտօ, ոճաբան, ինքնատիպ վիպագիր, մեռաւ 91 տարեկանին: Եղած է նաեւ մեծ արտադրող մը: Էվիլի հետ իր փոթորկալից ամուսնական կեանքը նաեւ առիթ տուած է բազմաթիւ հատորներու (նաեւ կնոջը):

ՓԱՐԻ - ՌՈՒԱՊ հեծանիւի աւանդական մրցումը երկրորդ անգամ ըլլալով չհետեւցաւ իտալացի Ֆրանչեսքօ Մոզէռ: Առաջին Ֆրանսացին՝ Հինօ, 11րդ էր:

ԻԶՄԻՐԻՆ 80 քիլոմեթր արեւելք Թիւրքիոյ մէջ, ութ ծպտուած մարդիկ ոստիկանատան վրայ յարձակած են: Երկու մեռեալ եւ մէկ վիրաւոր կայ:

ՊԱՊ 35 էջնոց նամակով մը, ուղղուած կաթոլիկէ եկեղեցւոյ բոլոր քահանաներուն, կը հաստատէ թէ ամուսնութեան օրէէ հարց չի կրնար ըլլալ կրօնաւորին համար: Քահանան միշտ ազատ պէտք է ըլլայ եւ տրամադրելի: Պէտք է հաւատարիմ մնայ կոչումին ցմահ:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ ջնջեց գնումներու այն պայմանագրութիւնները զոր ունէր Ճըրանայի հետ: Նախ՝ հիւլէական կեդրոնները, որովհետեւ, կ'ըսէ պարսիկ նախարարը « պարսիկ կառավարութիւնը ոչոչեց վերջացնել Դաշնակցային Գերմանիոյ չինած հիւլէական կեդրոնները եւ ջնջել Ֆրանսական երկու կեդրոններու չինութիւնը »: Երկրին մէջ զնդակահարութիւնները կը չարունակուին, երեք օրուան մէջ՝ 27 հոգի: Մաքրագործումները նոյն թափով կրնան չարունակուիլ, քանի իսլամական պատժագիրքը բառական բան կ'պարտնէ:

ԵԻՐՈՊԱՑի իններորդ տրամադիր են ղրամական նոր համաձայնութիւն մը դնելու համար Թուրքիոյ հետ եւ այդ առնչութեամբ ենթանախարար՝ Պեռնար Ռէմոն Անգարա գացած է իրրեւ ներկայացուցիչը Հասարակաց Շուկայի: Նոր համաձայնութեան հիման վրայ, օգնութիւնը պիտի աւելնայ եւ հասնի 1798 միլիոն ֆրանքի 1976 – 81 շրջանին համար:

ՁԱՏԻ կրօնական եւ ցեղային բախումներու հետեւանքով տասը հազար մեռեալ կայ, մէկ ամսուան ընթացքին:

ՈՒԿԱՆՏԱՑի իշխանութիւնները յայտարարած են թէ « պինեալ եւ համազգեստով չորս վարձկաններ » զնդակահարած են Քամփալայի շրջանը: Կը կարծուի սակայն թէ հարցը կը վերաբերի չորս եւրոպացի լրագրողի, երկու Շուեցացի եւ երկու Գերմանի:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑՏԻՊ

(Ապրէնփրէս, Մարտ 30 – Ապրիլ 5)

ՖՈՒԹՊՈԼ

42ՐԴ ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏ - ԼՈԿՈՄՈՏԻՒ Խ Ա Ղ Ը

Ապրիլ 4ի մեր թիւով հաղորդած էինք թէ Ապրիլ 2ին իր դաշտին վրայ, Արարատ հաւասար արդիւնք արձանագրած էր Լոկոմոտիվի հետ: Ստորեւ խաղին մանրամասնութիւնները:

Այս հանդիպումի ընթացքին դաշտի տէրերը չատ ծանր կացութեան առջեւ կը դտնուէին: Առաջին կիսախաղին, բերդը դրաւելու լաւ առիթներ ունեցած են Բաբկէն Մելիքեան եւ Անդրանիկ Ֆաչատրեան բայց չհրցան օգտուիլ եւ կէտ նշանա – կել: Երկրորդ կիսախաղին սկիզբն իսկ հիւրերը, յաջողեցան առաջին կէտը նշանակել ինչ որ մղեց Արարատցիները աւելի ուշադիր ըլլալու: Քսան վայրկեան ետք արդէն Անդրանիկ Ֆաչատրեան կը հաստատեցնէր արդիւնքը՝ 1 – 0: Ամբողջ հանդիպումին ընթացքին սակայն Արարատի բերդը միշտ վտանգի տակ եղած է եւ Լոկոմոտիվի հաշուոյն պատահելը կրցած է երկրորդ կէտը նշանակել: Արարատ մինչեւ վերջ չէր կրնար հաշտուիլ պարտութեան հետ եւ երբ կը հասնէր խաղի վերջաւորութեան նախավերջին վայրկեանը Յորէն Ցուվհաննիսեան չատ դեղեցիկ հարուածով մը կը յաջողէր հաւասարեցնել 2 - 2:

Այս երկրորդ հանդիպումէն ետք, դասաւորման գլուխն են չորս կէտով՝ Դինամօ (Մոսկուա), Պախտակոր, Դինամօ (Թիֆլիզ), Շախտեոր, Արարատ երեք կէտ ունի:

Մեծ ուրախութեամբ կը յայտնենք Ֆրանսայի մեր ժողովուրդին, թէ Ն· Ս· Օ· Տ· Տ· Վազգէն Ա· Ծայրագոյն Պատրիարք եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ընդառաջելով մեր հրաւէրին, բարեհաճած է անգամ մը եւս պաշտօնապէս այցելել Ֆրանսայի մեր եկեղեցիներուն եւ համայնքին՝ բաշխելու համար իր Հայրապետական ողջոյնն ու Ս· Էջմիածնի օրհնութիւնները:

Ամենայն Հայոց Հայրապետը իր այցելութիւնը այս անգամ պիտի սկսի Մարսէյլէն, ուր պիտի ժամանէ Հինգշաբթի, Մայիս 3ին, ժամը 17·25ին:

Մարսիլիոյ իր այցելութեան ընթացքին, Կիրակի, Մայիս 6ին, Հայրապետը պիտի պատարագէ Ս· Սահակ – Մեսրոպ մայր եկեղեցւոյ մէջ, եւ պիտի ըլլան ընդունելութիւններ եւ պաշտօնական այցելութիւններ:

Ուրբաթ, Մայիս 11ին Ամենայն Հայոց Հայրապետը Մարսէյլէն պիտի մեկնի Պորտօ, ուր պիտի ժամանէ ժամը 18·40ին, այցելելու համար Պորտոյի եւ շրջակայքի մեր փոքրաթիւ զաղութին՝ ի մխիթարութիւն եւ ի քաջալերութիւն անոնց:

Պորտոյի մէջ եւս պիտի մատուցուի պատարագ եւ պիտի ըլլան պաշտօնական այցելութիւններ:

Պորտոյէն Հայրապետը պիտի մեկնի Լիոն, Երկուշաբթի, Մայիս 14ին:

Կիրակի, Մայիս 20ին, Նորին Ս· Օծութիւնը պիտի պատարագէ Լիոնի Ս· Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ:

Այստեղ եւս պիտի ըլլան ընդունելութիւններ եւ պաշտօնական այցելութիւններ:

Հայրապետը, Հինգշաբթի, Մայիս 17էն Շաբաթ, Մայիս 19, պիտի այցելէ նաեւ Վալանս՝ տալու համար իր պատգամը Վալանսի մեր ժողովուրդին:

Վազգէն Ա· Ամենայն Հայոց Հայրապետը, Երեքշաբթի, Մայիս 22, ժամը 12ին, էտ Էնթէռի թիւ 7262 թուիչքով պիտի ժամանէ Փարիզ՝ Շառլ տը Կոլ օդանաւակայանը՝ ուր պիտի ընդունուի կրօնական եւ պետական ներկայացուցիչներու եւ մեր ժողովուրդին կողմէ:

Օդանաւակայանէն Հայրապետը թափորով պիտի առաջնորդուի Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ մայր եկեղեցին՝ ուր տեղի պիտի ունենայ Փոհարանական մատուռը աղօթք:

Հայրապետի Փարիզ գտնուած միջոցին եւս տեղի պիտի ունենան պետական եւ զաղութային ընդունելութիւններ եւ հանդիսութիւններ:

Հինգշաբթի, Մայիս 24, Համբարձման օրին՝ մանուկներու յատուկ պատարագին, Հայրապետը ներկայ պիտի ըլլայ Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ մայր եկեղեցին եւ պիտի օրհնէ եկեղեցին ներկայ եղող զաղրոցականներն ու մանուկները:

Իսկ Կիրակի, Մայիս 27ին, Հայրապետը պիտի պատարագէ Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ եւ պիտի տայ Հայրապետական իր պատգամը:

Նոյն օրը, Կիրակի, Մայիս 27ին, կէսօրէ ետք ժամը մէկուկէս 4ին, Կավոյի սրահին մէջ, Ամենայն Հայոց Հայրապետի նախագահութեամբ պիտի նշուի Սարգսեան հանդիսութիւն մը՝ գեղարուեստական բաժինով, որուն փակման խօսքը պիտի ընէ ինքը՝ Հայրապետը:

Շաբաթ, Յունիս 2, կէսօրէ ետք ժամը 4ին, Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս - Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ կրկնամատուռի ժամերգութիւն, որմէ ետք՝ Հայրապետը պիտի կատարէ հանդիսաւոր բացումը եկեղեցւոյ կից՝ Սուրբ Մեսրոպ կրթարանին:

Կիրակի, Յունիս 3ին՝ Հոգեգալստեան տօնին, Հայրապետը ներկայ պիտի գտնուի Առնուվիլ լէ Կոնէսթ Վարագայ Ս· Խաչ եկեղեցւոյ պատարագին եւ պիտի քարոզէ:

Հինգշաբթի, Յունիս 7ին, երեկոյեան ժամը 8ին, ի պատիւ Ամենայն Հայոց Հայրապետին տեղի պիտի ունենայ ժողովրդային ճաշ մը՝ Էնթերքոնթինենթալ հիւրանոցի էմփերիալ սրահին մէջ, որու ընթացքին Հայրապետը հրաժեշտ իր պատգամը պիտի տայ Փարիզի եւ ընդհանրապէս Ֆրանսայի իր հօտին:

Ուրբաթ, Յունիս 8ին, կէսօրէ ետք ժամը 2ին, Շառլ տը Կոլ օդանաւակայանէն Հայրապետը կը վերադառնայ Սուրբ Էջմիածին:

Այս առթիւ կոչ կ'ընենք ամբողջ մեր ժողովուրդին, որպէսզի ամենուքեք բազմութեամբ ներկայ ըլլայ Ամենայն Հայոց Հայրապետին ի պատիւ տրուած հանդիսութիւններուն, չբաղատէ Հայոց Հայրապետը, ընդունելու Ս· Էջմիածնի օրհնութիւնները եւ վայելելու Անոր շնորհաբեր ներկայութիւնը:

Ողջունիւ եւ օրհնութեամբ

Աղօթարար՝
ՍԵՐՈՎԲԷ Ա.Ր.Բ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Կաթող· Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի
Առաջնորդ Հայոց Փարիզի

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՖՐԱՆՍԱ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՄԱՆ ՄԱԼՈՒՄԵԱՆ ՀԱՏՈՒԱԾՈՒՄ Կ'ՈՒԶԷ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵՆԷՆ...

— o —

Մանօթ է որ Արման Մալումեան, 51 տարեկան, որ 1947ին Հայաստան ներգաղթած էր ծնողքին հետ, ձերբակալուած էր 1948 Հոկտ· 30ին Երեւանի մէջ: Դատապարտուած 25 տարի արգելափակման, ազատ կ'արձակուէր 1956 Յունուար 30ին եւ կը վերադառնար Փարիզ, ուր վերադարձած էին արդէն ծնողքը (Մկրտիչ Մալումեան) եւ եղբայրը՝ Նիք: « Գուլագի որդիք » հատորով մը պատմած է քանի իր յուշերը: Այսօր, իր պատիւը վերահաստատուած է եւ Փարիզի խորհրդային դեսպանատունն ալ վկայական մը տուած է, այդ կէտը հաստատող: Ուբեմն Արման Մալումեան ձեռնարկած է դատի մը եւ եօթը տարուան իր արդելափակման համար վնասուց հատուցում կը պահանջէ եւ կը թուի թէ դրուած պահանջը կրնայ յանդիլ··· : Այս մասին լայն սիւնակներ կային Երեքշաբթի առտու, Օռռոի եւ մանաւանդ Լը Մաթէնի մէջ, որ « Դէպք »ը էջը յատկացուցած է այս հարցին մանրամասնութեանց: Իր փաստաբանը՝ Փօլ Լոմպառ Մոսկուայի իր մէկ պաշտօնակիցէն նամակ մը ստացած է ուր Մէթր Սիմոնովիչ – Ռուպէյով կը յայտնէ թէ ինք նշանակուած է այդ դիմումով զբաղելու համար:

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԱՑԼԱԽՈՀՆԵՐԸ

ՆՈՐ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բնագէտ մը՝ Զիսելս, որ անգամ է Հելսինքիի համաձայնագրերու հսկողութեան Ուկրանական խումբին, Ապրիլ 5ին պատապարտուած է երեք տարի խիստ դրութեամբ արգելափակման: Ամբաստանուած է որ հակախորհրդային փաստաթուղթեր ցրուած է: Ապրիլ 4ին ալ ճարտարագէտ մը՝ Ճեմելեւ (Արիմի Թաթարներու բանբերին զարմիկը) ձերբակալուած է Տաշկենտ: Լը Մոնտ որ այս լուրերը կը հաղորդէր առջի օր, կ'աւելցնէր թէ Փարիզի մէջ կոչ մը ստորագրած են՝ փաստաբան աը Ֆելիչէ, Ֆէնպերկ, Տանիէլ Մայէր, Պլուչ, պահանջելու համար խորհրդային իշխանութիւններէն, որ վերաքննուի երեք զնդակահարուած Հայերու դատը: Նեչտելչ ետք « այն բազմաթիւ անկանոնութիւնները եւ հակասութիւնները դահավարութեան » ատեաղորդները կը յայտարարեն թէ եթէ խորհրդային իշխանութիւնները ընթացք չտան իրենց դիմումին, վճռած են իրենք կազմակերպել այդ վերաքննութիւնը: Թերթը հասցէ մըն ալ կուտայ, կազմուած մարմնին՝ « Հայ ժողովուրդի իրաւունքներու աչալրջութեան կոմիտէ, 54 Ռիւ տէ ղ'Ամէս, Փարիզ 18 »:

ՀԱՑԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ԵՂԻԱ ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

Գրեց՝ ԿԱՐԼԷՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ԽՄԲ... Շատեր գրած են Տէմիրճիպաշեանի մասին եւ անիբաժեշտ ըսած՝ Զօհրապէն մինչեւ Շահնուր: Այս յօդուածը կ'արտամպեմ սակայն յատուկ ուշադրութեամբ, քանի, որքան գիտեմ, առաջին անգամն է, գոնէ վերջին տարիներուն, որ Հայաստանեան մամուլի մէջ լոյս կը տեսնէ նման դրուատալից գրուքիւն մը եղիայի մասին, որ օրին արժանի իսկ չէր տեսնուած «Անթոլոժիի»ն: Թերեւս, առաջին քայլ մը, ուրախութեամբ նշեմ, այս մէկը, պաշտօնականանալու եւ հրատարակուելու՝ հայրենիքի մէջ եւս:

Ծնուել է 1851 թ. Մայիսի 8ին, Կ. Պոլսի Պէշիկթաշ թաղամասում: Նախնիները Վրաստանում են ապրել: Մեծ պապը վերութեան չղթայից ազատուել է իր արհեստի շնորհիւ, աշխատել է արքունական նաւաշինարանում որպէս երկաթագործ, որից եւ մնացել է տոհմի անունը՝ Տէմիրճիպաշի:

Եղիան մեծացել է հօրեղբօր մօտ՝ եէնի պիւղում, ուր եւ սովորել է Օհաննէս պատուելիի դպրոցում: Երկու տարի յետոյ տեղափոխուել է Խասպիւղի Ներսէսեան վարժարանը, ուր աչակերտել է ժամանակի նշանաւոր բանաստեղծ Թումա Թէրզեանին: 1866ին, Ներսէսեան վարժարանը փակուելուց յետոյ, տեղափոխուում է նորաբաց Շահնազարեան վարժարան:

Ներհուն էր ու մեքամազոս: Երբ ընկերները խաղում էին, զուարճանում, մեկուսի մի անկիւնում Եղիան կարդում էր կամ լալիս: «Կամ մեռնիլ կ'ուզէի կամ վարզապետ ըլլալ, որ ուրիշ կերպ մեռնիլ ըսել է» -- խոստովանում է նա:

Կեանքն ու մահը միեւնոյն նժարով են չափւում նրա հոգում: Ու թէեւ սիրում է կեանքը, բայց «զվխուս մէջ կը փայփայեմ մոայլ մտածումներ, որոնք զոհ ուղեծուծս են ուազ»:

Այդ մոայլ մտածումներն էլ նրան յանդիմնում են ինքնասպանութեան գաղափարին: 1874 թ., յուսահատութեան ու հոգեկան խռովքի մի պահի, Մօսա-Պուռնիկի ծովեզերեայ ժայռի գագաթից նետւում է ծովը, բայց... փրկութիւնը ժամանակին է հասնում: Ապա մեկնում է արտասահման՝ առեւտրական դպրոցում սովորելու: Այնտեղ հրատարակում է չափաթաթերթ՝ «Արեւմտից ծանօթացնելու համար Արեւելեան այն ցաւագին ազգութիւնը, Հայութիւնը»:

1876ին վերադառնում է Պոլիս եւ սկսում գրական ու հրապարակախօսական գործունէութիւնը՝ կարճ ժամանակամիջոցում արժանանալով հեղինակութեան: Ընտրւում է Պէշիկթաշի թաղական, ապա եւ՝ Սբ Ենի-Եէնիքէօյ միացեալ թաղերի երեսփոխան, բայց չուտով ինքն է հրաժարական տալիս: Աչքառակցում թերթերին, որով պահպանում է իր գոյութիւնը:

1883 թ. իրականանում է նրա տարիների երազանքը՝ հրատարակում է «Գրական եւ քաղաքական շաբաթաթերթ» հանդէսը՝ «մարդկային ցեղին մէկ կարեւոր ճիւղին՝ իմ սիրելի հայ ազգին մտաւոր ազատագրութեան վէհ գործին իմ օժանդակութիւնս բերելու տենչանօք»: 1884 թ. միաժամանակ իմ քագրում է «Երկրագունդ» պարբերականը՝ փոխարինելով Յակոբ Պարոնեանին:

1888 թ. հրաւիրւում է կեդրոնական վարժարանում դասախօսելու: Ուսուցանում է քաղաքագիտութիւն, քաղաքական տնտեսութեան պատմութիւն, պատմութիւն, գրականութեան պատմութիւն, մանկավարժութիւն ու գեղեցկագիտութիւն, չզադարելով աշխատակցել նաեւ «Հայրենիք» թերթին:

Այս շրջանում արդէն ակնյայտ են նրա մտածողութեան եւ անգամ գործունէութիւնների երկուութիւնը:

1891 թ. Զատկի օրը, ցնծագին հազած Եղիան կանգնում է Գատըգիւղի Ս. Թադեւոս եկեղեցու դրան առջեւ եւ թիթեղեայ մի կեղտոտ սկան ձեռքին, մուրում է՝ առաջացնելով առանց այն էլ մեծաքանակ մուրացկանների գժգոհութիւնը: Ապա իր հաւաքած դրամները բաժանելով զարմացած մուրացկաններին, վերադառնում է տուն եւ երեկոյեան, փրակ հագած, մասնակցում նշանաւոր հարուստներից մէկի տանը կազմակերպուած խնջոյքին, որին հրաւիրուած էր նաեւ ինքը: Եւ երբ հարցնում են այդ օրուայ մուրալու մասին, Եղիան հանգիստ պատասխանում է. «Այդ զգայութիւնն ալ ունենալ ուզեցի»:

1893 թ. Գատըգիւղից տեղափոխւում է Խասպիւղ, ուր «գեռնայարկի խուց մը ունէր», մէկ անկողին, մէկ պնակ ու գրքեր, գրքեր, գրքեր ամէնուր՝ դարակներում, սեղանի վրայ, յատակին, անկողնու վրայ եւ ինքը՝ մենակ «այդ պաղ ու խոնաւ մթնոլորտին մէջ, սեւազգեստ ... դեղնած փղոսկրի ճակատ մը մինչեւ դանկին կէսը» (Զօհրապ):

Իրականութեան զգայողութիւնն աւելի է թարմանում: Հարցերը խռնւում են ուղեղում: Երազներն ի դերեւ են ելնում:

Ապրիլին այլեւս անխմատ. «Ահ, կեանքիս վրէժը պիտի լուծէ մահս»:

1893 թ. Յունիսի 1ին նորից է քարմանում Մօսա-Պուռնիկի իր սիրած ժայռի վրայ եւ այնտեղից իր մարմինն յանձնում Մարմարայի ջրերին: Բայց այս անգամ էլ մակուկավար Պետոն է նրան դուրս բերում ալիքներից:

Տարակոյսները խորանում են: Հոգին ըմբոստանում է, մինչդեռ մարմինը կորցընում է դիմադրութեան ուժը:

Թողնում է Խասպիւղը՝ Բերա հաստատուելու մտադրութեամբ: Մի ամբողջ օր սենեակ է փնտռում: Գիշերը՝ «ալ սպառած իրեն», թակում է առաջին իսկ դուռը՝ պիչերելու խնդրանքով: Եւ այսպէս պատահականօրէն է, որ հանդիպում է Հունգարուհի Էլէն Նիսընին, որը խնամքոտ դուրգուրանքով է շրջապատում հիւանդ Եղիային:

1901 թ. տեղափոխւում է ազգային հիւանդանոց:

Յարաբերական անկշռելիութիւն. «Մարմինս ոչ կը պաչեմ եւ ոչ կ'անարգեմ»: Մենութեան ահաւոր զգայողութիւն:

Նա հիւանդ է: Դարի հիւանդը: Հոգեկան անհաւասարակշռութիւնը, որն յանգեցնում է նաեւ մտաւոր յարափոփոխ լինելութեան, դարի ժառանգութիւնն է. «Գանկիս մէջ դժոխք մը կը վառի. հըրդեհ, ամբակոծում, ժխոր: Անկարգապրեմ է զանկիս վիճակը» -- դրում է նա, բայց եւ զգում է, որ հիւանդութիւնը ներքնածին չէ, այլ իրականութեան հետեւանքն է: - Առանց ճշմարտութիւն ըլլալու՝ ճշմարիտ է զրածդ, թէ չարդեն հիւանդն եմ, -- խոստովանում է Զեքային եւ աւելացնում, -- այն մեծ չարդէն դեռ չէ ազատած սիրտս»:

Այլեւս անկարող է դիմադրել կեանքի տատապանքներին: «Դու դիտես իմ անհնարին վիշտերու մասնուած եմ քանի տարի է: Ալ ժամ է, որ հանդիպի տառապեալ հոգիս: Ժամն է փակել կեանքին վարագոյրը»:

1908 թ. Յուլիսի 19ին, օգտուելով Էլէն Նիսընի բացակայութիւնից, Տէմիրճի-պաշեանը կախւում է՝ վերջ դնելով հոգեկան ու ֆիզիկական բոլոր տատապանքներին:

Տէմիրճիպաշեանի մահով, սակայն, չդադարեց նրա անձի հանդէպ եղած հետաքրքրութիւնը: Սերունդները բաղմիցս անդրադարձան նրա կեանքին ու ստեղծագործութեանը՝ յանկանալով պարզել Տէմիրճիպաշեան - մարդու եւ բանաստեղծի առեղծուածը: Սակայն ամէնից ճիշդ, թերեւս, Զօհրապն է հատկացել նրա էութիւնը. «Իր վարանումները, որոնք ծագրելի հակասութիւններ կը թուին մեզի, սիտի արդարանան իրբեւ ճշմարիտ խմաստունի մը խարխափումներ» գրում է նա:

Եւ, այնուամենայնիւ, ինչո՞ւմն է Տէմիրճիպաշեանի առեղծուածը. բացատրիլ երեւալու սոսկական ցանկութի՞ւն, ինչպէս մեկնաբանել են ժամանակակիցներից ոմանք, սովորական մտատպրութի՞ւն, թէ՞ «ճշմարիտ խմաստունի մը խարխափումներ»:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԹՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ԹԻՒՐՔՄԷՆՆԵՐԸ ԻՆՔՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ

Պարսկաստանի փոխ վարչապետ Ամին Էնթեզամիի յայտարարութեան համաձայն վեց օրերու յաջորդական բախումներէ եւթ, մահմետական քաղաքացիները Ապրիլ մէկին «զրեթէ ամբողջովին» տէր դարձած են Կոնպատ-է-Քաւուսի, պարսկական Թուրքմէնիստանի մայրաքաղաքին:

Ընդհարումները զադրեցնելու երկու փորձեր ձախողած էին եւ զինուորական ուժերը զրկուած էին, որպէսզի օգնեն տեղական քաղաքացիներուն՝ անդորրութիւնը վերահաստատելու: «Մահմետական զինուորական կոմիտէ»ներուն գլուխն էր անցած երիտասարդ մոլլա մը, որ կը նկատուէր Խոմէյնիի մօտիկ դործակիցը: Թուրքմէն դեկավարներէն ոմանք կը պնդէին, թէ դէնքերը վար պիտի չդնեն ցորչափ չստանան ինքնավարութեան մը երաշխիքները:

Զոհերուն թիւը դժուար է սահմանել. Ամէնէն ցած տուեալներուն համաձայն յիսուն հոգի մեռած է երկուստեք: Այլ աղբիւրներու համաձայն՝ հարիւր հոգի: Ըստ Քեյհան թերթին, խռովութիւնները ծայր տուած են նաեւ Տաշթի մէջ, Կոնպատ-է-Քաւուսէն մօտ հարիւր քիլոմեթր հեռու, եւ մահմետական քաղաքացիներ յարձակած են Քաթէ դիւղին վրայ, որ թէն 25 քիլոմեթր հարաւ:

Թեհրան հասած լուրերուն համաձայն, խռովութիւնները ծայր տուած են փետրուարին սկիզբը: Թուրքմէնները զօրավիգ կեցած են Պահթիարի կառավարութեան եւ փետրուար 7ին, այսինքն Պարսկաստանի վարչակարգին տապալումէն հինգ օր առաջ, մասնակցած են մեծ ցոյցի մը՝ ի նպաստ Սահմանադրութեան պահպանման: Իրրեւ փոխադարձութիւն, դուրս ձգուած են «մահմետական յեղափոխական կոմիտէ»ներէն, որոնք կազմուած են փետր. 12ին, յեղափոխութենէն առաջ — Թուրքմէն չիլի տարբերով: Թուրքմէնները, իրենց կարգին, կեանքի կոչած են «Թուրքմէն ժողովուրդին մշակութային եւ քաղաքական կեդրոնը» Կոնպատ-է-Քաւուսի մէջ:

Թեհրանէն ժամանած զործակալները դուրս փորձած են բնակիչներուն երկու հատուածները մէկմեկու կոմիտէներ ստեղծել: Թուրքմէնները, այդ առթիւ, ասոնց ներկայացուցած են 11 կէտէ բաղկացած Ցուչագիր մը, իրենց հին նահան պահանջները ճշդող, յատկապէս պահանջելով, որ եռ կանչուին կառավարիչն ու անոր օգնականը, իրրեւ «զանձին համար օտարականներ»: Պահանջած են նաեւ, որ պատժական միջոցներ գործադրուին Շահին վարչակարգին առեն տեղի ունեցած չարագործութիւններուն նկատմամբ եւ վերջապէս, երաշխաւորութիւն՝ ազատութիւններու: Ցուչագիրով պահանջած են նոյնպէս կրթական դրութեան բարեփոխութիւնը, այս անգամ հատատուած Թուրքմէնը լեզուին վրայ: Կէտ մը եւս նախկին վարչակարգին օրով դրաւուած հողերուն վերադարձը իրենց Թուրքմէն տէրերուն:

Փետրուարին վերջերը ծանր բախումներ տեղի ունեցած են Պանտար-Շահ մէջ, կասպից ծովի ափին, սիւննի Թուրքմէններուն եւ շիի բնակչութեան միջեւ. հատատուած քաղաքին չորս կողմերը Թուրքմէնները ուզած են, որ քաղաքը այնուհետեւ կոչուի Պանտար - Թուրքման, մինչդեռ շիիները նախընտրած են կոչել Պանտար-Իսլամ:

Այդ օրերուն է, որ արձանագրուած են հոգերու առաջին վերադրաւումները Թուրքմէն ցեղերուն կողմէ, ինչ որ խոշոր ապրիլեան ապստամբութեան մը սկիզբը եղած է: Թուրքմէնները, այդ առթիւ, ասոնց ներկայացուցած են 11 կէտէ բաղկացած Ցուչագիր մը, իրենց հին նահան պահանջները ճշդող, յատկապէս պահանջելով, որ եռ կանչուին կառավարիչն ու անոր օգնականը, իրրեւ «զանձին համար օտարականներ»: Պահանջած են նաեւ, որ պատժական միջոցներ գործադրուին Շահին վարչակարգին առեն տեղի ունեցած չարագործութիւններուն նկատմամբ եւ վերջապէս, երաշխաւորութիւն՝ ազատութիւններու: Ցուչագիրով պահանջած են նոյնպէս կրթական դրութեան բարեփոխութիւնը, այս անգամ հատատուած Թուրքմէնը լեզուին վրայ: Կէտ մը եւս նախկին վարչակարգին օրով դրաւուած հողերուն վերադարձը իրենց Թուրքմէն տէրերուն:

Փետրուարին վերջերը ծանր բախումներ տեղի ունեցած են Պանտար-Շահ մէջ, կասպից ծովի ափին, սիւննի Թուրքմէններուն եւ շիի բնակչութեան միջեւ. հատատուած քաղաքին չորս կողմերը Թուրքմէնները ուզած են, որ քաղաքը այնուհետեւ կոչուի Պանտար - Թուրքման, մինչդեռ շիիները նախընտրած են կոչել Պանտար-Իսլամ:

Այդ օրերուն է, որ արձանագրուած են հոգերու առաջին վերադրաւումները Թուրքմէն ցեղերուն կողմէ, ինչ որ խոշոր ապրիլեան ապստամբութեան մը սկիզբը եղած է: Թուրքմէնները, այդ առթիւ, ասոնց ներկայացուցած են 11 կէտէ բաղկացած Ցուչագիր մը, իրենց հին նահան պահանջները ճշդող, յատկապէս պահանջելով, որ եռ կանչուին կառավարիչն ու անոր օգնականը, իրրեւ «զանձին համար օտարականներ»: Պահանջած են նաեւ, որ պատժական միջոցներ գործադրուին Շահին վարչակարգին առեն տեղի ունեցած չարագործութիւններուն նկատմամբ եւ վերջապէս, երաշխաւորութիւն՝ ազատութիւններու: Ցուչագիրով պահանջած են նոյնպէս կրթական դրութեան բարեփոխութիւնը, այս անգամ հատատուած Թուրքմէնը լեզուին վրայ: Կէտ մը եւս նախկին վարչակարգին օրով դրաւուած հողերուն վերադարձը իրենց Թուրքմէն տէրերուն:

Փորձենք բացել վարագոյրները եւ Տէմիրճիպաշեանին տեսնել իր իսկ բանաստեղծութիւնների միջով:

Իր ողջ հակասականութեամբ հանդերձ, Տէմիրճիպաշեանը իր դարի ծնունդն էր, թէեւ իր մտածողութեամբ եւ զեղագիտական ըմբռնումներով առաջ էր անցել ժամանակից եւ ձեռք մեկնել դալիք տասնամեակներին: Բայց եւ այնպէս, պատահականութի՞ւն էր արդեօք Եղիան, ժամանակից ու դարի մտածողութիւնից անկախ մի երեւո՞յթ, թէ՞ իրականութեան օրինաչափ հետեւանք: Կարծում ենք վերջինը:

1877 — 78 թթ. Ռուս - Թուրքական պատերազմը եւ Պէռլինի վեհաժողովը նոր սպասումներու տեղիք են տալիս արեւմտահայութեանը: Այս ժամանակաւոր յուսահատութիւնն իր հետքն է թողնում նաեւ դրականութեան մէջ: Սակայն, դրան հակառակ, կատարեալ էր հիասթափութիւնը յաջորդ տարիներին, որը եւ բնականաբար իր հետ բերեց նոր մտայնութիւն: Մի կողմից դա իրազարձութիւնների պատճառների վերլուծութիւնն էր, իրականութեան ճիշդ ըմբռնումը, միւս կողմից՝ ընդգծուած յուսալքութիւնը, պատրանաթափ երազները, ստեղծուած դրութեան հետ հաշտուելու, հասարակութիւնից փախչելու միտումը, որոնք եւ ծնում էին անկումային տրամադրութիւն: «Ո՛հ, որքան կը փոքրանայ, կը նուաստանայ մարդն՝ իրական օրըստօրէական կեանքի մէջ. մեր ոտից տակ տիրամ կամ փոշի, մեր շուրջը սեղանաւորի սեղանները՝ այդ վրայէն Մամոնայ դիքն ոսկեծիծաղ կը հեգնեն մեր ազատութիւնն. անարժան էակաց առջեւ կը խոնարհինք հալածեալ կամ անտեսեալ արժանաւորին դողունի ողջոյն մը հազիւ կրնանք տալ», — նկատում է բանաստեղծը:

Սոցիալական ու քաղաքական անբարեյաջող կացութիւնից դուրս գալու տենդագին որոնումներ, համընդհանուր ոգեւորութիւն, գառը հիասթափութիւն, արեան, աւերի ճնշիչ վայրկեաններ եւ այս ամէնի միջից գարձեալ գալիքին ուղղուած լուսաշող հայեացքներ եւ յոյսի ջահեր՝ ահա ժամանակաշրջանի իրական պատկերը: Ճիշդ այդպիսին էր նաեւ այդ տարիների գրականութիւնը եւ յատկապէս պոեզիան: Ահա թէ ինչու 20-ամեայ այդ շրջանի գրականութիւնը այնքան լի է կրքոտուկ շրջադարձերով ու վայրիվերումներով, այնքան խառն է եւ հակասական, յաճախ այնքան տարբեր ու հակոտնեայ, որ թւում է առնուազն մի քանի տատնամեակ է բաժանում նրանց:

Այդ տարիների պոեզիան գրական տարբեր ու երբեմն էլ ծայրայեղ հակառակ ուղղութիւնների մի համախառնուրդ է, որն առաւել ընդգծուած է երեւում Տէմիրճիպաշեանի ստեղծագործութիւններում:

Ժամանակակիցներն ու յետնորդները դժուարանում են բնութագրել նրան. ռոմանթի՞կ, թէ՞ ռէալիստ, անկապա՞շտ, թէ՞ նիւթապաշտ: Նա այս բոլորի համադնուլումն էր: «Բոլոր ընդդիմակութիւններն անցան իր ալեկոծ հոգիին մէջ, ու բոլոր հակառակ հոսանքները պիտար խաչաձեւած են հոն չարաչար», — այսպէս է բնութագրում նրան Արտաշէս Յարութիւնեանը:

(Շար. 1)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՀԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ

ՀՕՍՔԱՐԻ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ 3

ՎԱՀԱՆԻ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

1929 ՊՈՍՏՈՆ

1979 ՎԱԳԱՐՇԱՊԱՏ

ՀՕՍՔԱՐԻ

ՆԱՄԱՅ ՄԸՆԱՑ

Ֆիւ մեր միջի հայ լրեցող առջեւ ունեցած դիրքը ամրապնդելու համար մենք պէտք է ճանչնանք մեր թշնամին եւ անոր ներքին ու արտաքին ուժերը։ Ինչ որ ամենէն կարեւորն է՝ մենք պէտք է ճանչնանք մեր ինքնութիւնը, մեր ազգային էութիւնը, մեր ազգային ոգին։ Ինչպէս ամէն մարդ, ամէն ազգ ալ ունի իր ինքնութիւնը, որ կը կազմուի անոր ազգային ոգիէն, անոր ազգային հոգեբանութենէն։ Ինչպէս ամէն մարդ, ամէն ազգ ալ ունի իր ներքին ուժերը, որոնք կը կազմեն անոր ազգային կարողութիւնը։ Ինչպէս ամէն մարդ, ամէն ազգ ալ ունի իր թերութիւնները, որոնք կը խանգարեն անոր զարգացումը։

Ֆրանսացի մեծ գրագէտ Վիքթոր Հիւկօ, որ իր ժամանակին ամենէն ազդեցիկ անհատներէն մէկն էր, ըսած է. «Ամէն մարդ կը կրէ իր մէջ երեք մարդ՝ մէկը՝ զոր ինք կը ներկայացնէ, միւսը՝ զոր ուրիշները կը տեսնեն, եւ երրորդը՝ զոր ոչ ոք կը ճանչնայ»։ Ասիկա կը նշանակէ, որ ամէն մարդ ունի իր ներքին ուժերը, որոնք կը կազմեն անոր ինքնութիւնը։ Ամէն մարդ ունի իր թերութիւնները, որոնք կը խանգարեն անոր զարգացումը։ Ամէն մարդ ունի իր ներքին ոգին, որ կը կազմէ անոր էութիւնը։

Ինչպէս ամէն մարդ, ամէն ազգ ալ ունի իր ներքին ուժերը, որոնք կը կազմեն անոր ազգային կարողութիւնը։ Ինչպէս ամէն մարդ, ամէն ազգ ալ ունի իր թերութիւնները, որոնք կը խանգարեն անոր զարգացումը։ Ինչպէս ամէն մարդ, ամէն ազգ ալ ունի իր ներքին ոգին, որ կը կազմէ անոր էութիւնը։

Ֆրանսացի մեծ գրագէտ Վիքթոր Հիւկօ, որ իր ժամանակին ամենէն ազդեցիկ անհատներէն մէկն էր, ըսած է. «Ամէն մարդ կը կրէ իր մէջ երեք մարդ՝ մէկը՝ զոր ինք կը ներկայացնէ, միւսը՝ զոր ուրիշները կը տեսնեն, եւ երրորդը՝ զոր ոչ ոք կը ճանչնայ»։ Ասիկա կը նշանակէ, որ ամէն մարդ ունի իր ներքին ուժերը, որոնք կը կազմեն անոր ինքնութիւնը։ Ամէն մարդ ունի իր թերութիւնները, որոնք կը խանգարեն անոր զարգացումը։ Ամէն մարդ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑ

Աւագ Շաբթուան

ՓԱՐԻԶ
Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Աւագ Հինգշաբթի, Ապրիլ 12, *յիշատակ ընթրեաց Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8ին ընթրեաց պատարագ ժամը 10ին, ոտնլուայ՝ ժամը 16ին, խաւարում՝ 19·30ին:*

×

ԻՍԻԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Աւագ Հինգշաբթի, *ընթրեաց պատարագ ժամը 10ին, ոտնլուայ՝ երեկոյեան ժամը 4ին, խաւարում՝ ժամը 7·30ին:*

Աւագ Ուրբաթ, *յիշատակ չարչարանաց եւ խաչելութեան Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Թափօր Թաղման ժամը 5ին:*

Աւագ Շաբաթ, *ճրագալոյց Զատկի: Սկիզբ երեկոյեան ժամերգութեան ժամը 4·30ին, պատարագ ժամը 5·30ին:*

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ Ս· ՊՕՂՈՍ - ՊԵՏՐՈՍ

Աւագ Հինգշաբթի, *սկիզբ ժամերգութեան ժ·ը 9ին, պատարագ 10ին, ոտնլուայ 16ին, խաւարում 19ին:*

Աւագ Ուրբաթ, *թափօր Թաղման ժամը 17ին:*

×

Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ
ՇԱՎԻԼ

Հինգշաբթի, *ոտնլուայ ժամը 16ին, խաւարում՝ 19·30ին:*

Ուրբաթ, *երեկոյեան ժամերգութիւն եւ թափօր Թաղման ժամը 17ին:*

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼ
ՎԱՐԱԳԱՑ Ս· ԽԱՉ

Հինգշաբթի, *ընթրեաց պատարագ ժամը10ին, ոտնլուայ 16ին, խաւարում 20ին:*

Ուրբաթ, *թափօր Թաղման 17·30ին:*

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս· ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ
ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Հինգշաբթի, *ընթրեաց պատարագ ժամը 8–11, ոտնլուայ 16·30ին, մասնակցութեամբ հայկ· զպրոցի աշակերտներուն, խաւարում՝ 20ին:*

Ուրբաթ, *առաւօտեան ժամերգութիւն 8·30ին, Թաղում 17ին:*

×

ՊՈՒՎԿ· ՕՏՏՕ – Ս· ՅԱԿՈԲ

Հինգշաբթի, *ժամերգութիւն 8·30ին, պատարագ՝ 10ին, մանուկներու հաղորդութիւն, իրիկուան ոտնլուայ՝ 17ին, խաւարում 20ին:*

Ուրբաթ, *Թաղում՝ 17ին:*

×

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ - Ս· ԿԱՐԱՊԵՏ

Հինգշաբթի, *երախաներու հաղորդութիւն՝ 10·30ին, ոտնլուայ 16·30ին, խաւարում՝ 20ին:*

Ուրբաթ, *Թաղում 17ին (անոնք որոնք կը փափաքին Քրիստոսի դագաղը բար – ձրացնել, պարտին անյապաղ տեղեակ պահել հոգեւոր հովիւը):*

×

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ - Ս· ԹԱԴԷՈՍ

Հինգշաբթի, *հաղորդութիւն աշակերտներու եւ փոքրերու 9ին, ճաշու ժամերգութիւն 11ին, ոտնլուայ 17ին, կարգ խաւարման եւ հսկում 20ին:*

×

ՍԷՆ–ԼՈՒԻ, Ս· ԳԷՈՐԳ ԵՒ ՍԷՆԹՄԱՐԿՐԻԹ
Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

Հինգշաբթի, **ՍԷՆ–ԼՈՒԻ**, *պատարագ եւ փոքրերու հաղորդութիւն 10ին, ոտնլուայ 17ին, խաւարում 20·30ին:*

Ուրբաթ **ՍԷՆԹ–ՄԱՐԿՐԻԹ**, *ժամը 17ին,* **ՍԷՆ-ԼՈՒԻ** *18ին:*

×

ՍԷՆ-ԺԵՌՈՄ – Ս· ՍԱՀԱԿ–ՄԵՍՐՈՊ

Հինգշաբթի, *յիշատակ ընթրեաց, մանուկներու հաղորդութիւն 9ին, ճաշու պատարագ 10ին, ոտնլուայ 17ին, խաւարում 20·30ին:*

Ուրբաթ, *Թաղում 17ին:*

×

ԼԻՈՆ - Ս. ՅԱԿՈԲ

Հինգշաբթի, *պատարագ 10ին, ոտնլուայ 16ին, կարգ չարչարանաց 20ին:*

Ուրբաթ, *Թաղում 17ին:*

×

Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՏԷՍԻՆ

Հինգշաբթի, *ոտնլուայ 16·30ին, խաւարում 20ին:*

Ուրբաթ, *Թաղում 18ին:*

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱԻԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
կը նուիրեն

ԼԻՈՆ.— Տիկ· Մարի Կէնճեան իր ամուսնոյն՝ Սահակ Կէնճեանի մահուան տարելիցին առթիւ կը նուիրէ 100 Ֆր· ողբացեալի հետ սիրած «Յառաջ»ին:

Տիկ· Ա· Մխքայէլեան, իր մօր Մ· Զաքըրեանի մահուան 8րդ տարեդարձին առթիւ 50 Ֆր· «Յառաջ»ին:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Հայկանոյշ Նալպանտեան եւ զաւակը Հայկ Նալպանտեան կ'ողբան իրենց հօ – րաքրոջ աղջկան՝ Տիկին Սրբուհի Տէր-Գալուստեանի մահը, ցաւակցութիւններ կը յայտնեն իր զաւակներուն, եղբօր՝ Գրիգոր Թումայեանի եւ փոխան ծաղկեպսակի 50ական Ֆր· կը նուիրեն Կապոյտ Խաչի կայանին, ուսանողներու Օգն· Մարմնին (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ «Յառաջ»ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ծագումով Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան Խսկ - Քլամարի եւ շրջանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 2000 Ֆր· Պ· Ազատ Հէքիմեանէ, Սանտրին Ֆասիոլի եւ Արթիւր Սանոո – եանի ամուսնութեան առթիւ, նաեւ հաւատեղէն Նարսիս Հաստատութենէն (Խսկ): Առնք պիտի յատկացուին Միութեան բարեսիրական գործերուն:

×

ԼԻՈՆ... Կապ· Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է, ողբացեալ Սահակ Կէնճեանի մահուան տարելիցի հոգեհանգստեան առթիւ Տիկին Մարի Կէնճեանէ 50 Ֆ·, Տէր եւ Տիկ· Մնկիկ Կէնճեանէ 100, Տէր եւ Տիկ· Կ· Յովակիմեանէ 100, Տէր եւ Տիկ· Ց· Հաբէլեանէ, Տէր եւ Տիկ· Գ·Տիւմճեանէ, Տէր եւ Տիկ· Հ· Թազէոսեանէ 50ական:

Տիկ· Ա· Մխքայէլեանէ, իր մօր Մ· Զաքըրեանի մահուան 8րդ տարեդարձին առթիւ 50 Ֆր·: Տիկ· Ա.Հէմճեանէ 165, Տէր եւ Տիկ· Ց· Գասպարեանէ 50 Ֆր·:

×

Տարօնի Հայր· Միութեան վարչութիւնը իր «ընտանեկան ճաշ»ի առիթով, ստացած է 100 Ֆր· Մօրիս Արթինեանէ:

ՈՒԷՆ ՌԱՖԱՅԷԼԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ
Ս· ՅՈՎՀ· ՄԱՏՈՒՌ

Երկուշաբթի, Ապրիլ 16, Ս· Ռաֆայէլի Հանգստեան Տան Ս· Յովհաննէս մատուռին մէջ, Զատկուան Մեռելոցի առիթով առիթով հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցանէ ՅԱԿՈԲ Եպս· ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ, տալով նաեւ աւուր պատշաճի քարոզ:

Պատարագի ընթացքին կը կարդացուի Վազգէն Հայրապետի պատկական շնորհաւորագիրը:

Յետ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի հանգուցեալ բարերարներու յիշատակին:

×

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
13, Rue du Perche — Paris (3e)

կարգ Ս· Շաբթուան արարողութեանց

Հինգշաբթի, Ապրիլ 12: Ժամը 17·30ին ոտնլուայի արարողութիւն: Ժամը 18ին պատարագ ըստ կը մատուցանէ Առաջնորդը:

Ուրբաթ, Ապրիլ 13: Ժամը 18ին երեկոյեան ժամերգութիւն, Թաղման արարողութիւն, չարչարանաց քարոզ եւ խաչի երկրպագութիւն:

Շաբաթ, Ապրիլ 14: Ժամը 17ին՝ Մաքսական թուղթերու ընթերցում, ժամը 18ին՝ Ճրագալոյցի պատարագ ըստ կը մատուցանէ Հայր ՍԵՐՈՎԲԷ ԱԳԷԼեան, Տեսուչ Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին:

Կիրակի, Ապրիլ 15: Ժամը 11ին Զատկուան Հայրապետական պատարագը կը մատուցանէ ԳՐԻԳՈՐ Եպս· ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ:

Երկուշաբթի, Ապրիլ 16: Օր Մեռելոց: Ժամը 11ին հոգեհանգստեան պատարագ կը մատուցուի հանգուցեալ բոլոր հաւատացեալ հոգիներուն համար:

ԾԱՆՕԹ... Խոստովանանքները կը լսուին թէ՛ արարողութիւններէն առաջ, թէ՛ արարողութիւններու ընթացքին:

ԱԶՔԸ ԼՈՅՍ
ՔԻՄՔԻ ՃԱՇԱԿ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

BOSPHORE - Epicerie - Traiteur

5, Rue de l'Echiquier 75010 Paris Tél. 246. 60. 51
Métro : Strasbourg Saint-Denis

Ուրախութեամբ կը ներկայանայ հանրութեան իր Արեւելեան եւ Հայկական ուտեստեղէններու ճոխ տեսակներով

Պոսֆորի մէջ կարելի է գտնել ինչ որ անհրաժեշտ է արեւելեան եւ մանաւանդ հայկական խոհանոցի ներս

ԱՌԱՒԵԼ՝ տեղւոյն վրայ եւ ապսպրանքի վրայ միշտ թարմ տեւելի տոլմա, միտիա տոլմա միջուկով, իմամ պայըլընտը, թարամա, պօաչայ սու պէօրէկ, լահմաճուն ինչպէս նաեւ անուշեղէններու տեսակները՝ Բատայիֆ, պուրմա... մինչեւ իսկ պոլսական ընտիր հելվա եւ լոքումի տեսակները

Զոր մրգեղէնի եւ պիտակներու ճոխ համադրութիւն:

BOSPHORE

կրնայ գոհացնել ամէնէն զժուարահամ տանտիկիններըը եւ զարդարել ամենաթծախնդիր կերուխումի սեղանները

BOSPHORE

կը յատկանշուի ոչ միայն իր ապրանքներու այլազանութեամբ եւ որակով ,այլ նաեւ իր անմրցելի եւ լաւ սերտուած գիներով:

LE COMITE DES RESIDENTS de
LA MAISON DES ETUDIANTS
ARMENIENS
57, Bd. Jourdan, Paris 14e
Métro : Porte d'Orléans
Organise
UNE CONFERENCE
Le Jeudi 19 Avril à 20 h. 30
Conférencier :
Dr. Jean-Michel THIERRY
« L'architecture arménienne de la conquête arabe à la conquête turque»

RESTAURANT ARMÉNIEN
NORAIR
EXCELLENTE AMBIANCE TOUS LES JOURS — SAMEDI AVEC LE CHANTEUR POPULAIRE ARMENIEN D'IRAN
SOUREN
24, Rue RODIER — 75009 PARIS
TEL. : 280-35-84

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Խսհեան Սանուց Միութեան բացառիկ ընդհ· ժողովը՝ Ապրիլ 21, ժամը 14·30ին, Պարոյր-Սեւակ դրադարան, 32, Ռիւ տը Թրէվիզ: Օրակարգ 1) Զեկուցում: 2 Նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
ԻՍԻ

Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան դրադարանը բաց է Մարտ 15էն սկսեալ, Երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 17էն 19·30: Գրադարանը ճոխ է հայերէն եւ ֆրանսերէն գիրքերով (45, Ռիւ տը լա Տէֆանս, Իսի):

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս· ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ
ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Եկեղեցւոյ մշակութային տան գրադարանը այժմ պատրաստ է արդիական արքաւորումով: Կը պակսին գիրքեր: Այլազան բովանդակութեամբ եւ լեզուներով գիրքեր կ'ընդունուին, որպէսզի ճոխացնենք գրադարանը եւ դնենք զայն հանրային ծառայութեան: Գիրք նուիրել փափաքողները կրնան դիմել ուղղակի եկեղեցւոյ քարտուղարութեան՝
Հեռ· 77·84·70: Հասցէ՝
Eglise Arménienne
339, Av. du Prado, 13008 Marseille
Կանխայայտ շնորհակալութեամբ:

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

CONFECTIONNEURS... TRICOTEURS...

TEXFRA

importe du fil à coudre aux meilleurs prix

SIÈGE SOCIAL
35, boulevard Ornano
93200 St. DENIS
tél 243 04 87

MAASING
av. du Maréchal Leclerc
Centre Commercial du Moulin
MEUDON-LA-FORET
tél. 631 10 44

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ԱՊՐԻԼ
12
JEUDI
12 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԹԱԹԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 ֆ	Վեցամսեայ	140 ֆ
Արտասահման	Տար· 300 ֆ	հատը	1 ֆ· 80

54րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·359

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.359

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԺԱՔ ՇԻՐԱՔ Ռուանի մէջ պատասխանեց կօլման III նախարարներու ազգանունը։ Շեչտելով հանդերձ թէ քաղաքական տագնապ պիտի չստեղծէ իրաց այս կացութեան մէջ, ըսաւ թէ կը լսէր այս դասը չունի առնելիք, ոչ ոքէ։ Նոյն առաւօտը Հ·Հ·Հ·ի խորհրդարանական խմբակցութեան դիւանը եւ կուսակցութեան գաղաքական Խորհուրդը ժողով ունէին եւ 36 ձայնով (3 ձեռնպահ) զեկոյց մը քուէարկեցին, ուր կ'ըսուէր մանաւանդ որ կառավարութեան անդամները, ըստ հիմնարկութեանց իսկ սկզբունքներուն իրենց քաղաքական կուսակցութեանց կամ հոսանքներուն լիազօրները չեն։

ՍՊԱՆԻՈՑ մէջ չատ ծանրակչիռ արկած մը պատահած է, որու հետեւանքով 30 մեռեալ կայ (45ը՝ երախայ)։ Հանրակառք մը որ 56 երախայ կը փոխադրէր, դպրոցական մը համար, դեպը ինկած է, վարորդը չատ արագ առած ըլլալով ճամբուն դարձուածքը։ 12էն 14 տարեկան տղաք էին, մեծ մասամբ ձկնորսի զաւակ, որոնք Զատկուան առթիւ տեսարժան վայրերու այցելութիւններէ եառ, տուն կ'երթային։

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻԻՆ Զորեքշաբթի լուսանկիզ պիչերը ութ եղեռնափորձ եղած է, ճիշդ նոյն ժամուն (առաւօտեան 3ին) փարիզի ութ դրամատուներու առջեւ։ Առնց մէկ մասը՝ Ռոչիլա միւսներն ալ Եւրոպա եւ Հոլանտայի դրամատուներն են։ Տէր եղան քորսիքական ինքնավարապաշտ խումբերը, որոնք դվխաւորապար այս դրամատուները պատասխանատու կը նկատեն «Գեղեցկութեան կըղզիին» մէջ չինուածոյ, որոնք կը խանգարեն եւ կը քանդեն բնութիւնը։

ԿԱԹՈ 11 սանթիմ լիմբրը յաւելում պիսի կրէ եւ անցնի 2 ֆր· 12էն 2,23ի։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ մէջ, առաջին անգամ ըլլալով գնդակահարում՝ներուն կողքին նաեւ 16 ամբաստանեալ ապատ արձակուեցան։ Ամէն պարագայի մէջ բաւական խառնաչփոթ կացութիւն մը կայ եւ Պաղերկան, որ մամուլի ասուլիս մը պիտի տար, վերջին պահուն հրաժարեցաւ իր ծրագրէն։ Զորեքշաբթի առտու կրկին 11 հոգի հրացանազարկ եղած են։ Էսուար Սապլիէ կը բացատրէր Զորեքշաբթի առտու, թէ ինչու մխայն քաղաքական դէմքեր չեն որ կը գնդակահարուին։ Արդարեւ վերջին օրերուն գնդակահարուածէր նախկին Աբատքին նախարար մը, որ մեղսակից մէկը չէ եղած Շահին յանցանքներուն եւ նաեւ Պաքթավան, բանաստեղծ, որ թէեւ Սաւաքի անօրէն եղած է բայց ամէն ոք կ'ընդունի, որ այդ պաշտօնը ստանձնած է, ընդհակառակն, բարելաւելու համար եւ մարդկայնացնելու։ Սապլիէի համար «կը մաքրուին բոլոր անունք, որոնք քան մը դիտեն, ներկայ զեկավարներու անցեալին մասին»։

ՔԱՄՓԱԼԱ, Ուկանտայի մայրաքաղաքը, կրնայ ինկած ըլլալ եթէ հասառատուին Զորեքշաբթի առտու հասած լուրերը։ Բախտաւորները, որոնք սկիզբը ըմբռնեցին։ Զորեքշաբթի առտու կրկին 11 հոգի հրացանազարկ եղած են։ Էսուար Սապլիէ կը բացատրէր Զորեքշաբթի առտու, թէ ինչու միայն քաղաքական դէմքեր չեն որ կը գնդակահարուին։ Արդարեւ վերջին օրերուն գնդակահարուածէր նախկին Աբատքին նախարար մը, որ մեղսակից մէկը չէ եղած Շահին յանցանքներուն եւ նաեւ Պաքթավան, բանաստեղծ, որ թէեւ Սաւաքի անօրէն եղած է բայց ամէն ոք կ'ընդունի, որ այդ պաշտօնը ստանձնած է, ընդհակառակն, բարելաւելու համար եւ մարդկայնացնելու։ Սապլիէի համար «կը մաքրուին բոլոր անունք, որոնք քան մը դիտեն, ներկայ զեկավարներու անցեալին մասին»։

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

ՀՈԼԻՎՈՒՏԻ «ՕՍՔԱՐ» ՆԵՐԸ

երկու պարգեւ ալ՝
Միտնայթ Էքսփրէսի

Ինչպէս ամէն տարի, Հոլիվուտի մէջ, առջի օր տրուեցան օսքարները։ Լաւա – դոյն ֆիլմի պարգեւը ստացաւ «Ճամբորդուհին դժոխքին ծայրը», որ նաեւ արժանացաւ չորս այլ մրցանակներու՝ լաւագոյն բեմադրիչը (Միքայէլ Ճիմինօ), լաւագոյն այլ երկրորդ դերասանը (Քրիսթոֆըր Ուոքըն), լաւագոյն արձագանդրուհին ձայնի եւ վերջապէս լաւագոյն ագուցում։ Օտար լաւագոյն ֆիլմը նկատուած է Ֆրանսական ժապաւէնը Պերթրան Պլիէի՝ «Պատրաստեցէ՛ք ձեր թաշկինակները»։ Երկու մրցանակ ալ ստացած է Միտնայթ Էքսփրէսը, լաւագոյն վերածումը եւ լաւագոյն երաժշտութիւնը։

բոստութեան բնոյթ ունէին եւ ներքին էին, միջազգային նկարագիր առին երբ Թանզանիի ուժերը եկան օգնելու ապըստամբներուն եւ միւս կողմէ Քատաֆի ալ լիբիական եւ պաղեստինեան ուժեր ղըրկեց զօրավիդ կենալու համար՝ Ամին Տատայի։

ՊԵԼԺԻՈՑ նոր վարչապետը՝ Մարթէնս 50ի դէմ 133 ձայնով Խորհրդարանին վստահութիւնը ստացած է։

ՊՈՒՔՐԸՇԻ կեդրոնը մեծ վաճառատան մը մէջ, հրդեհ մը ծագած է եւ խուճապ ստեղծած։ 40 մեռեալ կայ եւ շուրջ 100 վիրաւոր։

ԱՐՄԱՆ ՄԱԼՈՒՄԵԱՆի հատուցման դատը Խորհ· Միութեան դէմ, երեքշաբթի օր լայնօրէն դրաւած էր բոլոր մասմետիանները՝ մամուլ, ձայնասփիւռ, հեռատեսիլ։ Ֆիկարօ իր վերջին վրայ կը հրատարակէր նոյնիսկ, կողք կողքի՝ Բրեժնեւ եւ Արման Մալումեան։ Լայն արձագանգներ կուտային նաեւ Լը Մոնտ, Ֆրանս – Սուար, ձայնասփիւռի բոլոր կայանները, հեռատեսիլի կայանները, եւայլն։

ԹԵԼ ԱՎԻՎԻ մէջ պաղեստինեան եղեռնափորձի մը իբրեւ հետեւանք Իսրայէլցիք օդանաւային յարձակում մը դրծեցին հարաւ - Լիբանան Սուրի վրայ։ Թել Ավիվի չուկային մէջ պայթումէն երիտասարդ կին մը մեռած էր եւ 35 վիրաւոր կար։

ԱԼԺԵՐԱՑի հայր մը սպաննած է 15 տարեկան իր աղջիկը, որ կը մերժէր ամուսնանալ 19 տարեկան ալժերացի իր «բարեկամ»ին հետ։ Դէպքը տեղի ունեցած է Հիւսիսային Ֆրանսա։ Հայրը այդ սպանութեամբ, ըստ իր յայտարարութեան, փրկեր է ընտանիքին եւ կրօնքին պատիւը։

ԱՐԿԱԴԻ ՅՈՒՐԿՈՎ հինգ տարի խիստ դրութեամբ աշխատանքի դատապարտուած է, «հակախորհրդային քարոզչութեան» համար։ Լենինկրատի Սամիզդատ թերթի մը խմբագրութեան կը մասնակցէր։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

(Ապրէնփրէս, Մարտ 30 – Ապրիլ 4)

ՔԱՄԵՐՈՒՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՑՑԵԼԱԾ Է

Երեւան այցելած է Քամերունի պատուիրակութիւնը, որ Մոսկուա կը գտնուէր Ափրիկէի երկիրներու համերաշխութեան խորհրդային կոմիտէի հրաւէրով։ Պատուիրակութիւնը ընդունուած է Հայաստանի Նախագահի տեղակալ Յովհաննէս Բաղդասարեանի կողմէ, որ խօսած է հայ ժողովուրդի ձեռք ձգած նուաճումներուն մասին անտեսական եւ չինարարական մարզերուն մէջ։ Հիւրերը այցելած են Երեւանի արդիւնաբերական ձեռնարկութիւնները, դիտած են Հայաստանի հնագոյն մայրաքաղաքներէն մէկուն՝ Էջմիածնի՝ հազուագիւտ ճարտարապետական յուշարձանները։

×

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Երեք օրով Հայաստան այցելած է ամերիկեան պատուիրակութիւն մը՝ Միացեալ Նահանգներու բնակարանային շինարարութեան եւ քաղաքի զարգացման նախարարի տեղակալ Լ· Սայմընսի գլխաւորութեամբ։ Հիւրերը՝ որոնք Խորհ· Միութեան Պետական Շինարարութեան Խորհուրդի հրաւէրով Մոսկուա կը գտնուէին, Երեւան գացած են ծանօթանալու համար շինարարութեան մէջ լայնօրէն արմատաւորուած յարկերու եւ ծածկերու բարձրացման եղանակին։

Հայաստանի արդիւնաբերական շինարարութեան նախարարութեան մէջ պատուիրակութեան անդամներուն հետ տեղի ունեցած ղրոյցի ընթացքին փոխ - նախարար Ն· Գեանջեցեան խօսած է Հայաստանի շինարարական ճարտարարուեստի նուաճումներու եւ ապագայ զարգացման հեռանկարներու մասին։ Երեւանէն մեկնելէ առաջ ամերիկեան պատուիրակութեան պետը ըսած է· «Յարկերու եւ ծածկերու բարձրացման եղանակը տեսական եւ գործնական կիրարկումով, իր կատարելութիւնը գտած է Հայաստանի մէջ։ Համոզուած եմ որ հայ մասնագէտներու առաջարկած եղանակը մեծ ուշադրութեան կ'արժանանայ»։

×

ԱՐՇԻԼ ԳՈՐԿԻԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՏՈՐ ՄԸ

Փրոֆ· Կարլէն Մուրատեան կը նկատուի Արշիլ Գորկիի (Ադոյեան) արուեստին ու կեանքին ամէնէն քաջատեղեակ մասնագէտը։ Ան ամերիկահայ նկարիչին քրոջ որդին է եւ տարիներով զբաղած է ոչ միայն Գորկիի ժառանգութեան արուեստաբանական վերլուծումով, այլեւ մանրամասն ուսումնասիրած աշխարհահռչակ արուեստագէտին կեանքը։ Կ· Մուրատեան հանդիպած եւ զրոյցներ ունեցած է նկարիչին ազգականներուն, բարեկամներուն, արուեստակիցներուն եւ նոյնիսկ անոր հակառակորդներուն հետ, հաւաքած և իւ մի բերած է անոր բազմաթիւ հայերէն նամակները։ Շիքակոյի մէջ լոյս ընծայուած է Փրոֆ· Կարլէն Մուրատեանի քաներեք տարիներու մանրազնին եւ յամառ աշխատանքի արդիւնք հանդիսացող «Արշիլ Գորկի Ադոյեան» հատորը։ Հեղինակը յաջողած է ներկայացնել նկարիչին արտասովոր կեանքը՝ գեղասպանութենէն մինչեւ անոր անձնասպանութիւնը։ Բազմաթիւ ուղղումներ կատարած է նկարիչին չուրջ ստեղծուած կարծիքներու մէջ, բացատրած է անոր արուեստի վերացականութեան հիմքերը եւ բացայայտած գեղագիտութեան փիլիսոփայական սկզբունքները։ Հատորը կ'ընդգրկէ Արշիլ Գորկիի կեանքին մասնակցող համայնավար երիտասարդներու գործունէութիւնը, նկարներով։ Տեղեկագիրը լոյս կ'ընծայուի 1966էն ի վեր ռուսերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն ու գերմաներէն։ 70 երկիրներու մէջ բաժանորդ ունի հրատարակութիւնը։

×

ԱԼ· ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷ ՊՈՒԼԿԱՐԵՐԷՆ

Սոֆիայի «Նարոդնա կուլտուրա» հրատարակչութիւնը պուլկարերէն լոյս ընծայած է Ալ· Շիրվանզադէի երկերու հատորիկ՝ «Քաոս» խորագրով։ Հատորին մէջ տեղ գտած են «Քաոս» վէպը եւ «Աբտխատը» վիպակը՝ Յակոբ Օրմանճեանի թարգմանութեամբ։ Յառաջաբանին մէջ թարգմանիչը ներկայացուցած է նաեւ հեղինակին կեանքն ու գործը, ինչպէս նաեւ տեղը հայ գրականութեան մէջ։ Գիրքը հրատարակուած է 25 հազար տպաքանակով։

×

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՐՁԱԿԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«Սովետական գրող» հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Ի· գարու ամերիկեան գրականութեան դասական, Նոպէլեան մրցանակի դափնեկիր Ճոն Ստէյնպէկի գործերէն «Մեր հոգերու ձմեռը» եւ «Մարդոց ու մուկերու մասին» վէպերը։ Թարգմանութիւնը ըրած է Կարէն Սիմոնեան։ Ցայժմ ամերիկեան գրական նուաճենէն 110 դիրք թարգմանուած եւ հրատարակուած է հայերէն· այդ կարգին՝ վերջերս, Ուիլեըմ Սարոյեան եւ Ճերոմ Սելինճըր։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ԵՂԻԱ ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

Գրեց՝ ԿԱՐԼԷՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

Ը.

Տէմիրճիպաշեանը անցման շրջանի ա–րեւմտահայ առաջին բանաստեղծն էր, որ գնաց ղէպի ռէալիզմ: «Իրապաշտ գրակա–նութեան առաջին միքրոպները, – գրում է Կամսարականը, – իրմով կու գային մե–զի, եւ իր գրական անկեղծութեամբը, ին–չո՞ւ չըսել, նախակարապետը կ'ըլլար այն նոր գպրոցին, որ գերազանցապէս ան–կեղծութեան ու պարզութեան դպրոցն էր»:

Դրան հակառակ, Վրթանէս Փափազեա–նը Տէմիրճիպաշեանին բնութագրում է իբրեւ «մենասէր, մելամաղձոտ եւ մար–գատեաց, յոռետես եւ եսամոլ... նիւթա–պաշտ եւ հոգեպաշտ միաժամանակ»:

Իսկ Ա. Ճարուխինեանը նրան համա–րում է «յոռետեսութեան առաքեալը» մեր գրականութեան մէջ, որի ստեղծագոր–ծութիւնները «մեր մէջ ամբողջ գրական թարմ սերունդ մը գերեզմանական խոնաւ ցանկութիւններով վառեց»:

Հետաքրքիր է, որ բանաստեղծն ինքն էլ զգում էր իր հակասականութիւնը, որը մինչդամային դիտակցուած է եւ անգամ նպատակային. «Ժամանակի հետ կ'ընթա–նայ, կը հետեւիմ Լիսաբէլ եւ կը համա–կըրկիմ Հարամանի... եւ ծաւիկը զարնեմ հայհոյերգակ Ռիշլիէնին»:

Զարմանալի՞ է: Այո՛: Բայց ո՛չ ծիծա–ղելի եւ ոչ ալ ամէնագէտ երեւալու սովո–րական հաւակնութիւն, ո՛չ անկեղծութիւն խաղալու կեղծ միամտութիւն, ինչպէս կարծել են եւ բնութագրել են շատերը:

Նա ոչ միայն մեկնում է իր գրական դա–ւանանքը, այլեւ մեզ է տալիս իր ստեղ–ծագործութիւնն հասկանալու բանալին. «Ինչպէս Պարոնեանին ծիծաղին տակ ար–ցունք կայ, նոյնպէս իմ ալ արտասուքիս մէջ ծիծաղ կայ»:

Ուրեմն տէմիրճիպաշեանական «լալա–հառաչ» երգի տակ ծիծաղ կայ պահուած, ծիծաղ, որ տուեալ դէպքում հաւասար է արհամարհանքի: Նա արհամարհում է կեանքը, գրանով իսկ՝ ծիծաղում մահ–ւան վրայ: Նա չի վախենում մահից, եւ ինքն է ընդառաջ գնում նրան:

Եւ ի՞նչ են Տէմիրճիպաշեանի բանաս–տեղծութիւնները, եթէ ոչ ընդգծուած բո–ղոք իրականութեան հանդէպ: Վերջին հաշուով՝ իրականութիւնն է ծնում մարդ – անհատի ողբերգութիւնը, նրա երգին խառնում թախծի հնչիւնները, որոնք ինչ – որ տեղ դառնում են մահուան ազաղակ: Մութ են նրա տաղերը, բայց ղրանք ուղ–ղուած են բարի հասատատմանը:

... Մեր ճակատն, ո՜հ, մերթ ողողէ
մըթութիւն,
Այլ է հոգին մեր յաւիտեան լուսողող:
Մեր ճոյն է սէր, աչք մեր ի ճոյն կէտ
յառին,
Տաղ մեր են մութ, այլ հաստատեն
ըզքարին...

Ժամանակակիցները՝ անկարող հասկա–նալու Տէմիրճիպաշեանի հակասականու–թիւնը եւ, առաւել եւս, բացայայտելու մահերգութիւն ծնող պատճառները, այն բացատրել են բանաստեղծի հիւանդու–թեամբ, առանց խորամուխ լինելու դրա էութեան մէջ: Բայց նոյնիսկ այն ժամա–նակ որոշ մտածողներ, ներքին մի զգա–յողութեամբ, յանձին Տէմիրճիպաշեանի տեսել են գրական եղակի մի մեծութիւն եւ խորին ակնածանքով են արտայայտ–ուել նրա մասին: « Տէմիրճիպաշեան, ինչ էլ որ ըսեն ուրիշներ, հասարակ գրագէտ մը չէ, – հաւաստում է Հրանտ Ասա–տուրը, -– նա կ'արտադրէ մերթ ընդ մերթ նշանաւոր հատուածներ, որք ժա–մանակիկից հայ գրականութեան փառա–ւորագոյն էջերէն կրնան նկատուիլ... »:

Որպէս ստեղծագործող, Տէմիրճիպաշ – եանը բազմաժանր է: Նա քննադատ է, փիլիսոփայ, բանաստեղծ, արձակագիր ու հրապարակագիր:

Նրա բանաստեղծութիւնները խորհրդ – դածութիւններ են մարդու հոգեկան աշ – խարհը բզքտող անորոշութեան եւ ան – յուսութեան, մշտական տառապանքների եւ անձնական հոգեմաշ ապրումների մա–սին: Տէմիրճիպաշեանի քնարական հե – րոսը նոր մարդ է մեր գրականութեան մէջ: Նա իրականութեան բաւիղներում յոգնած, ապագայի դռները բախող, բայց եւ անորոշութեան մէջ խարխափող մարդն է, որն ուզում է հասկանալ կեանքի ա–ռեղծուածը, որոշել էութեան եւ անէու–թեան սահմանները: Նա կտրում է իրա–կանութեան հետ ունեցած իր կապերը եւ կեանքի լոյսը որոնում իր էութեան, ար–մատների, նախաստեղծ ոգու մէջ: Ապա–գան նրա առջեւ չի բացում իր վարագոյր–ները, եւ նա ապաւինում է իրեն յայտնի միակ իրական զօրութեանը, օտարում աշխարհից եւ իրականութիւնից, ներանձ–նանում, բացում իր հոգու փակագծերը, քննում նրա խորխորատները: Իրեն հա – մարելով « մանրանկարը ինքնատիպորդ դարու մարդկութեան », քնարան հերոսն, ասես, տարրալուծում է ինքն իրեն՝ այն–տեղ փնտռելով իրականութիւն – հասա – րակութիւն յարաբերութեան դրսեւորում–ները:

ԵՍը Տէմիրճիպաշեանի համար ոչ այլ ինչ էր, եթէ ոչ՝ ներհայեցողութիւն, հո–գեվերլուծութիւն և քանի որ նրա համոզմամբ « մարդս առեղծուած մ'է », ուստի հա–սարակութեանը եւ հասարակական յա – րաբերութիւնները հասկնալու համար ամէնից առաջ պէտք է ճանաչել հասա – րակութիւնը կազմող մարդկանց: Ահա թէ ինչու նա տարրալուծում է ինքն ի–րեն՝ ճանաչելու համար ինքն իրեն եւ իրենով՝ միւսներին, քանզի « ինքն իր մէջ նայելով է, որ մարդս ուրիշին մէջ նայիլ կ'ուսանի »:

« Տիւղերքն իմ ԵՍիս ընդմէջէն կը տեսնեմ » -- խոստովանում է նա: Սա – կայն Տէմիրճիպաշեանին ուսումնասիրող–ները զարմանալիօրէն անտեսել են եւ կամ չեն հասկացել նրա ստեղծագործութեան այս առանձնայատկութիւնը: « Իր բոլոր մտածութիւնները իր անձին չուրջը խոս–ցուց: Թող խօսի Պայրընի վրայ կամ Միցկեւիչի, Թող Ներվալեան յիշատակէ կամ Աբամազդը... միշտ՝ յառաջարան եւ վերջարան իր անձն է », –գրում է Ար–փիարեանը:

Սակայն Տէմիրճիպաշեանի անձնակա – նութիւնը անձնապաշտութիւն չէ բնաւ: Այդ խիստ անձնականը չի նշանակում ան–հատական, որովհետեւ, ինչպէս տե – ւանք, բանաստեղծը մանրանկարն է զա–րի մարդկութեան եւ իր Եսի մէջ ներառ–նում է մարդկութեանն ընդհանրապէս:

Իր յոռետեսութեամբ Տէմիրճիպաշեանն աղդարարում էր հասարակայնութիւնն համակող անյուսութիւնը, իսկ նրա ի–դէալները համահնչուն էին մտաւորակա–նութեան յուսալքուած մեծամասնութեան տրամադրութիւններին: Սակայն Տէմիր – ճիպաշեանն ինքնակամ չի կտրում կեան–քից, հասարակութիւնից եւ իր անյուսալի մենութեան մէջ անդամ կարօտ է յու – սադրող խօսքի:

Նըահմաստուեր ի խըցեկիս չիմ այլ ոմ,
Բայց ըստուերէս, բայց ըստուերէն
թախծութեան,
Իսկ ո՞ւր ես դու ցայգուց երգիչ, Մասրաց
մոգ...

Տէմիրճիպաշեանի ստեղծագործութիւն–ները մշտապէս առկայ է որոնող ոգին: Նա իրականութեան իր իդէալն է փնտը–ռում կեանքում, որը եւ նրան տանում է աշխարհից աշխարհ, մերթ բարձրացնում անհաս գագաթներ, մինչեւ երկնային թագաւորութեան դռները եւ մերթ էլ նետում խորխոր անդունդները, որոնց ահաւոր մթութեան մէջ բանաստեղծը կորցնում է կեանքի արահետը: Կենսա տառապանքներից յետոյ մութը անսովոր մի անդորրութիւն է բերում բանաստեղ–ծին, գտնում նրա ուղեկիցը, բայց ոչ էութիւնը, որովհետեւ մթութեան մէջ թագուելը նրա ցանկութիւնը չէ այլ պար–տադրուած է իրականութեամբ՝ բանաս–տեղծի կամքին ու ցանկութեանը հակա–ռակ:

Որքան տենդոտ են որոնումները, որ–քան մեծ է իրականութիւնից փախչելու ցանկութիւնը, նոյնքան էլ տենդոտ է « վայրէջքն ի խոր վիհ »:

Վայրէջքս ի խոր վիհն այնքան տենդոտ էր,
Զի լոյսն յետուէս հազիւ կը հասնէր,
Այլ միշտ կը հասնէր, զի մօրմէս կուգար,
Զի սրտիս սընունդն այն պիտի ըլլար:

Խաւար վիհի մէջ անգամ լոյսը չի լը–քում բանաստեղծին, քանզի լոյսն էր նրա էութիւնը:

Բանաստեղծի կեանքը իր տառապած հայրենիքի ու ժողովրդի կեանքն է՝ յար եւ նման իրար, եւ քանի դեռ վշտի մէջ է հայրենիքը, նա չի կարող երջանիկ լինել: Իսկ « մեր ապրիլ կ'արտասուէ, եւ պիտի արտասուէ, մինչեւ ԲՈՒՆ ԱՐԴՈՒԻՒ փոխ–ուի վերստին... »: Վերստին՝ այսինքն վերադարձի իր երբեմնի ազատութիւնը:

Կեանքում չգտնելով իր իդէալները, բանաստեղծը հեռանում է իրական աշ–խարհի ոլորտներից՝ այդ ճանապարհին իր համար յաւերժական դեղեցկու–թեան մէջ գտնել այն, սակայն չուտով համոզւում է, որ աշխարհածաւալ տըրտ–մութիւնն իր թախիծն է փոել նաեւ այն–տեղ. ծառերն ու ծաղիկները տրտմու–թիւն են շնչում, թռչունները անիծում են անդութ որսորդին, իսկ ջուրը կանչում է բախտակից բանաստեղծին. «Ո՛ խօսես–ալդ իմ, ե՞րբ իմ գերկս... »: Ջրերի այս կանչը մօտ է նրա զգացումներին ու բաղում ձեւերով արձագանգւում է նրա հոգում: Ընդհանուր տրտմութեան մէջ մեռնում են գոյութեան նրա տեն–չանքները, եւ անյոյս որոնումներից յոգ–նած բանաստեղծը հանգստութիւն է երա–զում, հոգու հանգստութիւն՝ միակ փըր–կութիւնը անճարակ աշխարհի տառապանք–ներից.

Ամենուրեք է տրտմութիւն,
Օրօրոցէն մինչեւ տապան.
Ո՛չ բնութիւն, ո՛չ մարդկութիւն
Զուարթութիւն ինձ տալ կընդուան:
Եւ կոչէ զիս ի խորոց,
Նիրվանա՜ն է ... հանգիստն հոգւոց:

(Շար. – 2)

ՔՈՒՊԱ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

— o —

Քուպայի կառավարութիւնը վերջերս ընդունեցաւ, թէ թերութիւններ, պա – կասներ կան ծրագիրներուն մշակման, կազմակերպական եւ հայթայթման կարգ մը մարզերէն ներս: Ասոր առընթեր հա–ղորդեց, թէ հիմնական բարեփոխու – թեանց պէտք է ենթարկուին արտադրու–թեան եւ սպառումին եղանակները:

Դրական երեսը, համաձայն անցեալ տարուան վերջաւորութեան հրապարակ հանուած տուեալներուն, այն է, որ չա–քարին բերքը 1978ին արտակարգ կեր – պով բարձր եղած է: Ասիկա չատ կարե–ւոր է կղզիին համար, որուն արտածու–մին չորս հինգերորդը չաքարը կը ներ – կայացնէ: Կայ սակայն մեսալին միւս երեսը, որ դրական չէ: Արդարեւ, եր–րորդ տարին ըլլալով, չաքարին գինը միջազգային չուկային վրայ հաղիւ հաղ կը գոցէ արտադրութեան ծախքերը եւ, հետեւաբար, չի կրնար ապահովել երկ–րին այնքան անհրաժեշտ տարադրամը, իրագործելու համար մեծ ծրագիրներն ու բնակչութեան հայթայթելու համար ըն–թացիկ ապրանքները:

Փոփոխութիւններէն ոմանք, ինչպէս պետական ճարտարարուեստին « կիսան – կախ » դառնալը՝ չահու վրայ հիմնուած ձեռնարկութիւններու հաստատման ճամ–բով, քանի մը տարիներու հարց դար–ձան: Այսպէս, անցեալ տարուան կէսե–րուն, կառավարութեան կարգադրու – թեամբ « զուգահեռ չուկայ » մը ստեղ–ծուեցաւ: Նպատակը պարզ է՝ թոյլ տալ, որ դժուար գտանելի ապրանքներ, ինչ–պէս, օրինակ, հագուստ - կապոցը, ա–զատ չուկայ հանուին. այս ձեւով կը

տեղծի կամքին ու ցանկութեանը հակա–ռակ:

Որքան տենդոտ են որոնումները, որ–քան մեծ է իրականութիւնից փախչելու ցանկութիւնը, նոյնքան էլ տենդոտ է « վայրէջքն ի խոր վիհ »:

Վայրէջքս ի խոր վիհն այնքան տենդոտ էր,
Զի լոյսն յետուէս հազիւ կը հասնէր,
Այլ միշտ կը հասնէր, զի մօրմէս կուգար,
Զի սրտիս սընունդն այն պիտի ըլլար:

Խաւար վիհի մէջ անգամ լոյսը չի լը–քում բանաստեղծին, քանզի լոյսն էր նրա էութիւնը:

Բանաստեղծի կեանքը իր տառապած հայրենիքի ու ժողովրդի կեանքն է՝ յար եւ նման իրար, եւ քանի դեռ վշտի մէջ է հայրենիքը, նա չի կարող երջանիկ լինել: Իսկ « մեր ապրիլ կ'արտասուէ, եւ պիտի արտասուէ, մինչեւ ԲՈՒՆ ԱՐԴՈՒԻՒ փոխ–ուի վերստին... »: Վերստին՝ այսինքն վերադարձի իր երբեմնի ազատութիւնը:

Կեանքում չգտնելով իր իդէալները, բանաստեղծը հեռանում է իրական աշ–խարհի ոլորտներից՝ այդ ճանապարհին իր համար յաւերժական դեղեցկու–թեան մէջ գտնել այն, սակայն չուտով համոզւում է, որ աշխարհածաւալ տըրտ–մութիւնն իր թախիծն է փոել նաեւ այն–տեղ. ծառերն ու ծաղիկները տրտմու–թիւն են շնչում, թռչունները անիծում են անդութ որսորդին, իսկ ջուրը կանչում է բախտակից բանաստեղծին. «Ո՛ խօսես–ալդ իմ, ե՞րբ իմ գերկս... »: Ջրերի այս կանչը մօտ է նրա զգացումներին ու բաղում ձեւերով արձագանգւում է նրա հոգում: Ընդհանուր տրտմութեան մէջ մեռնում են գոյութեան նրա տեն–չանքները, եւ անյոյս որոնումներից յոգ–նած բանաստեղծը հանգստութիւն է երա–զում, հոգու հանգստութիւն՝ միակ փըր–կութիւնը անճարակ աշխարհի տառապանք–ներից.

Ամենուրեք է տրտմութիւն,
Օրօրոցէն մինչեւ տապան.
Ո՛չ բնութիւն, ո՛չ մարդկութիւն
Զուարթութիւն ինձ տալ կընդուան:
Եւ կոչէ զիս ի խորոց,
Նիրվանա՜ն է ... հանգիստն հոգւոց:

(Շար. – 2)

մատածուիլ քաղաքներ, աշխատաւորները որպէսզի առաւել աշխատանքով եւ ձիզ նիւթական չահեր ապահովեն, իսկ ղ– բաժն ալ յատկացուի անտեսութեան զար ճիւղերուն:

Դեկտեմբերին, Ֆ. Քաստրօ յայտար– րեց, թէ կը ջնջուին այսպէս կոչուած « փոքր չոկաները » չինարարութեան մարզէն ներս: Ատոնք՝ գրասենեակներն եւ գործատուներէն « զօրակոչի » են թարկուած անփորձ, մասնագիտութեան զուրկ պաշտօնեաները էին. ատոնց վի– ճակուած էր բնակարանները չինել: Նոյ կարգադրութեամբ այլեւս միայն մա– նագէտ վարպետները պիտի աշխատին: Միեւ կողմէ, այլեւս կարելի պիտի չըլ– լայ չատ աժան ամսավճարով բնակարան ներ ունենալ: Կառավարութեան որո– չումով Քուպացիները ցարդ իրենց ա– սականներուն վճարէն տասը տոկոսը միայն կը յատկացնէին վարձքերուն համար: Քաստրոյի յայտարարութեան համաձայն կառավարութիւնը չի կրնար բացը պա– ցել. հետեւաբար, այսուհետեւ, վար– քերը պիտի սահմանուին համաձայն ըս–նակարաններու տարածութեան եւ պիտի աւելնան մեծ համեմատութեամբ:

Իշխանութեան մտահոգութիւնը հա. կընալի է.— մեղմել ժողովուրդին դժ– գոհութիւնը: Քանի տարուան կոչնչ– եռք՝ առաւելագոյն աշխատանք եւ պ– հարերութիւն յեղափոխութեան ամրա– պնդումին համար, մարդիկ կը տրամա– քանի չեն գտներ իրենց ուզածը թէ իրե– քանակ, թէ իրրեւ որակ:

— Խուսերը ի՞նչ կը ըրկեն: Քարի եւ գինք: Արդ չենք կրնար ուտել պ– նոնք: Ինչ որ կ'արտադրենք՝ արտածու կը ծառայէ եւ ոչինչ կը մնայ հա– Դրական չատ բաներ կրնամ ըսել կառա– վարութեան հասցէին: Դպրոցներ եւ հ– անգաստոցներ կառուցանած է: Գնա– տելի է, սակայն ուտելիք չկայ:

Այս եւ ասոր նման սրտցաւ արտա– յայտութիւններ առաջին անգամն ըլ– լով տեղ գտան Պոհեմիա պարբերակա– նին մէջ, Քուպայի կարեւոր հրատարա– կութիւններէն մէկը: Երեւոյթը յատկա– նշական է երկրի մը մէջ, ուր մարդիկ իրենց դժգոհութիւնները չրթունքներու ծայրովը կը փսփսան: Մրցակիցներու վարիչը՝ Հումպերթօ Փերէզ, կը պնդի « ժողովուրդը դիտէ, թէ յեղափոխու– թեան առաջնորդները 2000 թուականի զարգացման ծրագիրները կը մշակեն: Ի– մանք կը հարցնեն, թէ ի՛նչ լսատու ու այսքան երկար ժամանակաշրջանի հա– սահմանուած ծրագիրները, երբ չենք կ– ղողիր նոյնիսկ իրագործել մեր այժմե– տարեկան ծրագիրները »:

Տուներու չինարարութեան տուեալներ ցոյց կուտան, թէ անցեալ տարի մի– 16·500 բնակարան ամբողջացած է: Նո– առեն 25·000 բնակարաններ անընդհա– դարձած են նորոգումներու պակասի հետեւանքով: Անցեալ տարի, չինուած աւելի բնակարան քանդուած է, դիմաց կուտայ պատասխանատուներէն մէկը: Եւ կ'աւելցնէ.— 1978ին անհրաժեշտ ը– նակութեամբ կրպակիւսը պակսեցաւ, երբ ամէն մարդ պիտի, թէ Քուպա կրպակ– կ'արտածէ:

Օրագիրներու վարիչին՝ Փերէզի պ– տասխանը բարդ բնոյթ կը կրէ: Մէկ կող մէ կ'ընդունի դրութեան թերին, մյուս կողմէ բացատրութիւններ կուտայ եւ վերջապէս, կոչ կ'ընէ զոհողութեան հա– մար: Նախ կը չեշտէ, թէ ծրագիրները յոտակ առաջադրութիւններ չունին, ա– պա կ'ընդգծէ կարեւորութիւնը արտա– ծութիւններուն, քանի ատոնք տարադրամ կ'ապահովեն, վերջապէս, կը մեղադրէ արեւմտեան երկիրները, որ պայքարի կ'ենթարկեն կղզիին արտադրութիւնները: Փերէզի ըսելով, Քուպա պէտք ունի արեւմտեան աշխարհի արտադրութիւննե– րուն՝ դեղերը, բժշկապիտական սարքե– փոխադրութեան միջոցներ, եւայլն:

Հիմնականը կը մնայ երկրին արտա– ծութեան այլազանութիւնը: Այդ Քուպայի հիմնական արտածանքը կը մնայ չաքարը: Պէտք է, կը չեշտէ ան, տարբեր տեսակ ապրանքներ եւ արտադ– րութիւններ արտածել, որպէսզի փոխա– րէնը այլազան իրեր ձեռք ձգուին:

Այլ խօսքով, տարադրամին ապահո– վումը կարեւոր ազդակ է Քուպայի հա– մար: Բայց ուրկէ՞ ձեռք ձգել զայն: Այս երկրին գլխաւոր հոգը:

Թ. Ա. Թ.

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԻ ԿԵԴՐ. ՄԱՐՄԻՆ
- Ք Օ Մ Ա Ր Է Ս -

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԹԻՒ 3

(Բ. եւ վերջին մաս)

Բ. ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մեր բոլոր գաղութները, մեր մխու - թիւնները, կարեւոր անճնաւորութիւննե- րը եւ առ հասարակ մեր բոլոր եղբայր- ները եւ քոյրերը, այստեղ Լիբանանի մէջ թէ Սփիւռքի տարածքին վրայ, չարու- նակեցին ամենուրեք իրենց հանգանա - կութիւնները եւ հաւաքուած գումարները առաքեցին ՔՕՄԱՐԷՍԻՆ: Մինչեւ օրս մեզի հասած գումարն է 2·769·364 լիբ· ոսկի եւ 419·192 տոլար:

Ինչպէս որ նախապէս ծանուցած էինք, նուիրատուներուն անունները եւ անոնց նուիրած գումարներուն ցանկը պիտի հրատարակենք յարմար առենին: Սա - կայն այժմէն իսկ յատուկ դնահատանքով կը չեչտենք Լիբանահայութեան ժեստը, որ հակառակ իր վերջերը վիճակին ու կրած վնասներուն՝ համեմատաբար ու- րիշներէն աւելի առատ ՔՕՄԱՐԷՍԻ, քա- նի որ մինչեւ օրս հանգանակուած գու- մարը՝ հասած է արդէն մէկ միլիոն լիբ· ոսկիի:

Արտասահմանի գաղութներուն կատա - րած հանգանակութեանց արդիւնքները պէտք է փութով փոխանցել Վերականգ - նման Մարմնիս, որպէսզի այս վերջինը կարենայ հասնիլ այն բոլոր գործերուն գոր ժողովուրդը կը սպասէ իրմէ:

Գ. ՅԱՏԿԱՑՈՒՄՆԵՐ

1. Կրթական Օժանդակութիւն

ՔՕՄԱՐԷՍ չարունակելով իր նախապէս որդեգրած ուղեգիծը, որ նախապատ - տութիւն կուտար կրթական հաստատու - թիւններու անմիջական վերանորոգումին, այժմ վարժարաններու եւ եկեղեցիներու նորոգութեան յատկացուած վարկը բար- ձրացուցած է 70 առ հարիւր համեմատու- թեան: Իսկ դպրոցական սարքաւորում - ներուն յատկացուած վարկերը բարձրա - ցուց 100 առ հարիւրի, զանոնք ամբող- ջապէս առանձնելով: Մինչեւ օրս 797 հազար լիբ· ոսկի յատկացուած է այս նպատակին:

Այսօր, չնորհիւ ՔՕՄԱՐԷՍի եւ Հա - մայնքային Իշխանութեանց, մեր բոլոր վարժարանները բաց են ու կը գործեն առաջուան պէս:

2. Բնակարաններու նորոգութիւն

Ա) 727 բնակարանները արդէն իսկ նո- րոգուած են սկզբնական չրջանին նախա- տեսուած 2·208·000 լիբ· ոսկիի արժո - ղութեամբ: 17 կապալառուներ ոգի ի բուին գործի լծուած են 12 չրջաններու մէջ:

Բ) Բնակարանի մը նորոգութեան սահ- մանուած առաւելագոյն 2·000 լիբ· ոսկի սակը բարձրացուցինք 3·000ի: Իսկ վեր- ջերս՝ 5·000 լիբ· ոսկիի: Երբ միջոցները թոյլատրեն, սոյն յատկացումները ա'լ աւելի պիտի բարձրանան: Նոյնիսկ որոշ պարագաներու 5·000էն վեր մինչեւ 8·000 լիբ· ոսկի յատկացումներ կատարելու հարկին տակ գանուեցանք:

Գ) Բաց աստի, վճարումներ կատար - ուած են այն կարօտեալ ընտանիքներուն, թիւով 96, որոնք իրենց միջոցներով եւ պարտք ընելով՝ արդէն նորոգած էին ի- րենց վնասուած բնակարանները:

Դ) Մինչեւ օրս ճանչցուած վնասնե - րուն գնահատումը հասած է 16·301·215 լիբ· ոսկի ընդհանուր գումարին: 5·000 լիբ· ոսկիէն նուազ վնաս կրած տուներուն ծախքը գնահատուած է 2·757·271 լիբ· ոսկի: Երբ ՔՕՄԱՐԷՍ մօտիկ ապա- գային սահմանէ նաեւ մինչեւ 8·000 լիբ· ոսկիի հասնող վնասները, ընդհանուր ծախքի գնահատումը կ'ըլլայ 4·417·623 լիբ· ոսկի:

Ե) Բնակեցութեան նախարարութեան հետ համագործակցելով՝ ՔՕՄԱՐԷՍ կըր- ցաւ Նախարարաց Խորհուրդէն ձեռք բե- րել սկզբունքի որոշում մը, որուն չնորհիւ ի գօրու դարձաւ նախապէս դադ- րած 30·000 լիբ· ոսկիի պետական փո - խատուութիւնը լանդրանք ներկայացնող ընտանիքներուն: Արդէն լսկ առ այս 26 դիմումներ ընդունուած են Պուրճ Համուտի դրասենեակին կողմէ, որոնց փոխատուութեան ընդհանուր գումարը պիտի հասնի 511·800 լիբ· ոսկիի:

Բոլոր այն անձերը, որոնք 3·000 լիբ· ոսկիէն վեր վնասներ կրած էին, հրաւիր- ուեցան դիմելու նախապիրաբար Բնակե- ցութեան նախարարութեան: Հակառակ այս իրողութեան, քալ պիտենք որ ՔՕ - ՄԱՐԷՍի ուսերուն վրայ մնալիք բեռը զանազան պատճառներով պիտի չարունա- կէ ըլլալ չատ մեծ:

Դ. ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱԿԱՆԻ ՍՏԵՂԾՈՒՄ (ՔՕՕՓԵՐԱԼ)

Ուրախ ենք ծանուցանելու լիբանահայ եւ սփիւռքահայ մեր հասարակութեան, թէ ամիսներէ ի վեր ՔՕՄԱՐԷՍի տարած չանքերը ի վերջոյ յաջողութեամբ պսակ- ուեցան: Արդարեւ 1979 Մարտ 15 թուի իր 21րդ նիստին մէջ, ՔՕՄԱՐԷՍ, ի ներ- կայութեան Լիբանանի Պետութեան ներ- կայացուցիչներուն, ծանուցանեց որ Լի- բանանի մէջ առաջին անգամ ըլլալով՝ ստեղծած է Վերանորոգումի Վարկի ա- ռաջին Համագործակցականը:

ՔՕՄԱՐԷՍ տրամադրեց 100·000 լիբ· ոսկի իբրեւ սկզբնական դրամագլուխ, բայց հետզհետէ այս դրամագլուխը պի- տի բարձրանայ մինչեւ երկու միլիոն լիբ· ոսկիի, չնորհիւ զանազան աղբիւրներէ ակնկալուած օժանդակութեան: Անիկա առաջին չրջանին ամբողջապէս պիտի ծա- ռայէ վնասուած կամ քանդուած տուներ- ու նորոգութեան: Յետագային, Համա- գործակցականը պիտի օգնէ աշխատաւո- րական եւ միջին դասակարգի Հայու - թեան, որպէսզի անոնք իրենց տուներուն տանտէրները դառնան:

Լիբանանեան, ինչպէս նաեւ միջազգա- յին հաստատութիւնները ջերմապէս հե- տաքրքրուած են Վերանորոգումի Համա- գործակցականով, եւ յոյս կայ որ մօտ ատենէն՝ նկատառելի փոխատուութիւն - ներ հասնին մեզի՝ հայ թէ ոչ-հայ աղ- բիւրներէ, թեթեւցնելով այսպէս ՔՕՄԱ- ՐԷՍի ստանձնած վերանորոգումի բեռը:

Մօտ ատենէն ծանօթացման աբչութ մը պիտի ձեռնարկենք, պարզելու համար հանրութեան այս նոր իրագործումին ա- ռաւելութիւնները: Այժմ միայն ըսենք թէ Քօօփերալի բաժնեթուղթը կ'արժէ 50 լիբ· ոսկի եւ թէ մեր բոլոր հայրենակից- ները կրնան արձանագրուիլ, դիմելով Անթիլիաս, Կաթողիկոսարան՝ ՔՕՕՓԵ - ՐԱԼի դրասենեակին:

Սիրելի հայրենակիցներ,

Մենք պիտակից ենք մեր ստանձնած պարտականութեանց ծանրութեան: Ե- կար է այն ճանապարհը, որ տակաւին մեզի կը սպասէ: Բայց մենք աննկուն կամքով պիտի չարունակենք մեր գործը: Այն սակաւը, որ արդէն իրագործեցինք, նոր չունչ ու եռանդ ներշնչեց մեր տա- ռապեալ ժողովուրդին կեանքէն ներս: Աչակերտները դպրոցի ճամբան բռնեցին: Մեկնողներու թիւը նուազեցաւ: Իսկ ձեր ցուցաբերած ազգային միասնականու - թիւնը՝ մեզ չրջապատողներուն մօտ մի- այն հիացում յառաջ բերաւ:

Եթէ յատկապէս տեղեկութիւններ կը փափաքիք ունենալ մեր գործին ու գոր- ծելակերպին մասին, կամ եթէ թեզաղ - բութիւններ ունիք մեզի փոխանցելիք, դրեցէք մեզի: Ձեր նամակներն ու նը - պաստները հետեւեալ հասցէին՝

Լիբանահայութեան Վերակազմման
Կեդրոնական Մարմին
Comité Supérieur Arménien pour le Redressement Economique et Social du Liban (COMARES)
Catholicossat Arménien de Cilicie
Antélias — Liban

Ձեր չէքերը դրեցէք ՔՕՄԱՐԷՍի անու- նին, իսկ դրամական փոխանցումները դարձեալ ՔՕՄԱՐԷՍի անունին հետեւեալ հասցէին՝

SOCIETE GENERALE
LIBANO-EUROPEENNE
DE BANQUE S. A. L.
Branche d'Antélias — LIBAN

Եթէ կը փափաքիք մասնակցիլ Համա- գործակցականի դրամագլուխին, կամ դումար մը փոխ տալ անոր, ձեր չէքերը դրեցէք Քօօփերալի անունով: Իսկ դրա- մական անցումները կատարեցէք դարձեալ Քօօփերալի անունով, նոյն դրամատան մօտ, Անթիլիաս:

Արդէն իսկ ջերմ չնորհակալութեան նամակներ ուղարկած ենք առանձին հա- ցէով բոլոր անոնց, որոնք այս կամ այն ձեւով իրենց նպաստը եւ աջակցութիւնը բերին այս գործին: Այս առթիւ, անգամ մը եւս կը նորոգենք մեր երախտապարտ զգացումները անոնց բոլորին հանդէպ:

Մեր յետագայ գործերուն մասին տե- ղեկութիւն տալու առաջադրութեամբ պիտի չարունակենք լոյս ընծայել յա - ջորդական Հաղորդագրութիւններ:

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԻ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ

31 Մարտ, Անթիլիաս

COLLECTIF POUR LES DISSIDENTS ARMENIENS

— o —

Հայ այլախոհներու համար կազմուած է Քոլեքթիֆ մը (*) որ Մարտ 26ին նա- մակ մը ղրկած է Հանրապետութեան Նախագահին, անոր Մոսկուա մեկնումը այցելութեան առթիւ:

Այդ նամակին մէջ, նախ կը յիշուի ե- րեք հայ հայրենասէրներու դնդակահա- րումը, որ բոլոր Հայերուն եւ իւ մասնա- ւորի Ցրանահայերուն վրդովմունք ստեղ- ծած էր, ոչեկոչելով ծանօթ դէպքերը: Ապա, կը խնդրուի փիսքար տ'Էսթէնէ, որ մինչամէչ Բրեժնեւի մօտ ձեռք ձգելու համար Զաքարկեանի, Սոեփանեանի եւ Պաղտասարեանի գատավարութեան հրա- պարակային վերքննութիւնը, լուր առնել նաեւ Սարատիքեան եղբայրներու ճակատագրէն, մինչամէչ նաեւ ազատ արձակումը ապահովելու համար Ռոպէր Նազարեանի:

(*) Collectif pour les Dissidents Arméniens, Mr Edouard Mardirossian, 16 rue du 24 Avril 1915, 69150 Décines Charpieu.

ՇԱՀԱՆ
ՇԱՀՆՈՒՐ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

1929
1979

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

2.

Գիտէր թէ նախապէս չրջուն լուսա - նկարիչ եղած էր եւ հիմա վրան բաց թերթ մը կը հրատարակէր, լեցուն մեր- կութեան պատկերներով որուն կ'աչխա - տակցէին չատ մը ծածկանուններ, գիտէր թէ... սակայն այդ ծանօթութիւնները իրեն գոհացում չէին տուած: Ինք այն հաւաքը ունէր որ այս մարդը պզտոր գործեր կը տեսնէ եւ թէ... Բայց Փիէռ կը նախընտրէր ժամանին հետ պարել ձայ- նագրի նոր սկաւառակները փորձելու պատրուակով, գայն սեղմել բազուկնե - րուն մէջ ուժով, գլուխը ծռել անոր ծոծ- րակին, բոյրը ծծելու համար անաղմուկ ու յետոյ երթալ, փորթոյով քիչ մը տաք- ցած նտիլ քով քովի, ծունկ ծունկի:

Օրուան պարտաւորութիւններէն ազա - տած՝ երեկոյի այդ պահերը լաւագոյն - ներն էին, երբոր երկուքն ալ իրարու դէմ կը վերստանային իրենց մտերիմ չեչ- տը, կը սկսէին խօսիլ, խնդալ, կատակել, կնոջ բերանը կրկին կը ստանար այն աղուոր, անկեղծ ժպիտը, իր զեղեցիկ ձուաձեւը, մէկէն լրջանալով երբոր կ'ը- սէր.— Թիւ սէ Փիէռօ:

Քանի անգամներ պատահեցաւ որ այդ- պէս սկսուած նախադասութիւն մը թե- րաւարտ մնաց, երբոր ժամն ակնարկը բարձրացուցած առեն կը հանդիպէր երի- տասարդին բացուած աչքերուն, կը հաս- կընար, ինքզինքը կը ձգէր վայրկեան մը անոնց մէջ, յետոյ չուտով հեռանալու համար: Այդպէս է որ...

Եւ ահա այսօր ալ մէկէն, փիէռ կը մեկնէր:

3.

Զուարթութիւնը չուտով կորսուեցաւ: Մխիտ կարճ պահ մը տեւած էր միայն, պատճառ ըլլալով որ քայլերը ակամայ արագացնէ, երբոր մեկներ էր ճաչարա- նէն: Իրաւ ալ նախ պէտք էր խնդալ այդ պզտիկ կատակերգութեան վրայ: Սմսե- ղուկի մը երեւոյթը չէ՞ր ստացած ամե- նայն պազարիւնութեամբ յայտարարելով թէ ալ չէր ուզեր գալ աչխատիլ, որով- հետեւ կը սիրէր գայն:

Օ՛, ինչպէս խնդացած էր. կատակ կար- ծեց, չէ՞. բայց չուտով լրջացաւ. ուզեց կրկին համոզել անգամ մը եւս ըսել ին- չ որ ինք չատ լաւ պիտէր երկար տանիլ ի վեր, յետոյ կարմրեցաւ, բարկացաւ, որ- քա՛ն աղաւորցաւ: Հապա լ՞նք. անճրկեր էր, ձախաւեր ու անփորձ ուսանողի մը ե- րեւոյթն էր ստացեր, խօսքերը կտրատ- ւեր էին, նախադասութիւնը չէր կրցած պէտք եղածին պէս աւարտել, մէկ խօսքը քանի մը անգամներ կրկներ էն, մինչեւ փրկարար ընդմիջումը հեռաձայնին: Որո՞ւ հոգ. ինք այդպէս էր, բոլորովին անկարող բեմադրութիւն մը պատրաստե- լու այդ կարգի յայտարարութեան մը հա- մար: Պէտք էր ըսել, եւ ըսաւ. կրցաւ ինքզինքը հասկցնել, հոգ չէ թէ ոչ լա- տգոյն ձեւով: Այն խորունկ համոզմունքը ունէր ինք թէ բոլորովին աւելորդ բան է կնոջ մը սիրային յայտարարութիւն ընելը:

Չկայ բան մը որ կին մը աւելի չուտ հասկնայ, աւելի չուտ զգայ քան իր սիր- ւելը, երբոր գայն ծածկելու հոգը չենք ըներ երբեք: Եւ ժանն մէկ տարուան մէջ չատ լաւ հասկցած էր թէ ան կը սիրէ գինքը, թէ իրապէ՛ս կը սիրէ, բայց ոչ մէկ օր տուիթը տուած էր որպէսզի աւելի ա- ռաջ երթայ, ոչ մէկ օր ուզած էր արար- քով մը տալ երիտասարդին պակսող հա- մարձակութիւնը:

(11 – Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Կանանչեան, Տէր եւ Տիկին Ժան – Լուի Կանանչեան եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Ցարուքիւն Փափազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Թալէոս Փափազեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Հայկ Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Կանանչեան եւ զաւակը (Միացեալ Նահանգներ) եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, հօրեղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ԱՆՏՈՆ ԿԱՆԱՆՉԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 9ին, 66 տարեկանին։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ, Ապրիլ 13, ժամը 11ին Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փանթէոնի գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Կարապետ Աբրահամեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Մեռելոցի Երկուշաբթին (Ապրիլ 16) Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին կիլիկիոյ ազգէն նահատակներու 70րդ տարելիցին, ի մասնաւորի Աբրահամեան, Միլեան, Գալայճեան, Տէր – Մատթէոսեան, Պամպաճեան, Եագուպեան, Տօնիկեան, Կիլակոսեան ընտանիքներու յիշատակին ինչպէս նաեւ իր կնոջ՝

ՍՍՐԱ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

մահուան 28րդ տարելիցին եւ աղջկան՝

ԱՆԱՀԻՏ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

մահուան 6րդ տարելիցին յիշատակին։

Այս տխուր առթիւ կը նուիրէ 100ական ֆր. Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին, Դպրոցասէրին եւ Լիբանահայութեան։

(Տառնալ «Ցառաջ»էն)։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Աչոտ Աղէկեան ընտանիքը 100 ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման Տիկին Գլօտին Խորանեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղիկի եւ ցաւակցութիւն կը յայտնէ Պ. Ժան - Փօլ Խորանեանի եւ Խորանեան ընտանիքին։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Անիկ Փափազեան իր ամուսնոյն՝ Ցարութիւն Փափազեանի մահուան 5րդ տարելիցին առթիւ 100 ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին։

ՍԷՆ ՌԱՖԱՅԷԼԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ

Ս. ՑՈՎՀ. ՄԱՏՈՒԹ

Երկուշաբթի, Ապրիլ 16, Ս. Ռաֆայէլի Հանգստեան Տան Ս. Ցովհաննէս մատուռին մէջ, Զատկուան Մեռելոցի առիթով առիթով հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցանէ ՑԱԿՈԲ եպս. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ, տալով նաեւ աւուր պատշաճի քարոզ։

Պատարագի ընթացքին կը կարդացուի Վազգէն Հայրապետի պատկական շնորհաւորագիրը։

Ցետ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի հանգուցեալ բարերարներու յիշատակին։

×

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

կարգ Ս. Շաբաթուան արարողութեանց

Շաբաթ, Ապրիլ 14: *Ժամը 17ին՝ Մարգարէական թուղթերու ընթերցում, ժամը 18ին՝ Ձրագալոյցի պատարագ զոր կը մատուցանէ Հայր ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՒԳԼԵԱՆ, Տեսուչ Սեւրի Սեմուէլ Մուրատեան վարժարանին։*

Կիրակի, Ապրիլ 15: *Ժամը 11ին Զատկուան Հայրապետական պատարագը կը մատուցանէ ԳՐԻԳՈՐ եպս. ԿԱՓՈՑԵԱՆ։*

Երկուշաբթի, Ապրիլ 16: *Օր Մեռելոց։ Ժամը 11ին հոգեհանգստեան պատարագ կը մատուցուի հանգուցեալ բոլոր հատուցեալ հոգիներուն համար։*

ԾԱՆՕԹ... *Խոստովանանքները կը լսուին թէ՛ արարողութիւններէն առաջ, թէ՛ արարողութիւններու ընթացքին։*

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑ

Ազագ Շաբթուան

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Ազագ Ուրբաթ, յիշատակ Չարչարանաց եւ խաչելութեան, Տեառն Մերոյ Ցիսուսի Քրիստոսի։ Երեկոյեան ժամերգութիւն եւ թափօր թաղման՝ ժամը 17ին։

Ազագ Շաբաթ, ճրագալոյց Զատկի։ Սկիզբ ժամերգութեանց եւ ընթերցուածներու՝ ժամը 16ին։ Ճրագալոյցի պատարագ ժամը 17ին։ Կը պատարագէ՝ ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ։

Կիրակի, Զատիկ։ Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8ին, բազմաձայն պատարագ ժամը 10ին։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, կաթ. Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի։

Երկուշաբթի, *յիշատակ Է Մեռելոց։* պատարագ ժամը 10ին։ Ցաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ կը կատարուի վասն համօրէն ննջեցելոց։

×

ԻՍԻԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Կիրակի, պատարագ ժամը 10ին։

Երկուշաբթի, *Մեռելոց։* Պատարագ ժամը 10ին, պատարագի աւարտին կը կատարուի հոգեհանգիստ։

Երգեցողութիւնները կը կատարուին եկեղեցւոյ Անի երգչախումբին կողմէ վերակավարութեամբ Պ. Հրանդ Աճէմեանի։

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ Ս. ՊՕՂՈՍ - ՊԵՏՐՈՍ

Շաբաթ, ճրագալոյց Զատկի։ Սկիզբ ժամերգութեան կ. վ. ժամը 5ին։

Կիրակի, Զատիկ։ Սկիզբ ժամերգութեան առաւօտեան ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին։

Ապրիլ 16, *Մեռելոց։* Պատարագ։ Ցաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց։

×

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՎԻԼ

Շաբաթ, ճրագալոյց Զատկի։ Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 16ին, պատարագ ժամը 17ին։

Կիրակի, սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին։

Երկուշաբթի, *Մեռելոց։* Պատարագ ժամը 10ին։ Ցաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ կը կատարուի վասն համօրէն նընջեցելոց։

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼ ՎԱՐԱԳԱՑ Ս. ԽԱՉ

Շաբաթ, ճրագալոյց։ Պատարագ ժամը 17·30ին։

Կիրակի, Զատիկ։ Սկիզբ ժամերգութեան 9·15ին, պատարագ 10·45ին։

Երկուշաբթի, *յիշատակ Մեռելոց*, պատարագ 10·45ին։

ԾԱՆՕԹ·– Զատկի պատարագի երգեցողութիւնները կը կատարուին եկեղեցւոյ երգչախումբին կողմէ կոմիտասեան քառաձայն եղանակաւ, առաջնորդութեամբ Վահրամ Տէվէճեանի։

×

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ, ճրագալոյց։ Ժամերգութիւն առաւօտեան 8·30ին, ընթերցուածք եւ պատարագ 16 - 18ին։

Կիրակի, կը պատարագէ ՑԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ։ Սկիզբ ժամերգութեան 7·40, պատարագ 9·40, մասնակցութեամբ Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբի։ Ընթերցում հայրապետական շնորհաւորագրին եւ քարոզ 11·15։

Երկուշաբթի, *յիշատակ Մեռելոց*։ Սկիզբ ժամերգութեան 8·30, պատարագ 10ին։

OFFRE D'EMPLOI

AGENCE DE VOYAGE
Recherche une secrétaire - comptable et une sténo - dactylo. Prière envoyer curruculum-vitae et photo à
ISOS - FRANCE
43, Bd. Malesherbes — 75008 Paris
qui transmettra
Ne pas téléphoner

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Էսահեան Սանուց Միութեան բացառիկ ընդհ. ժողովը՝ Ապրիլ 21, ժամը 14·30ին, Պարոյր-Սեւակ դպրոցին, 32, Ռիւ տը Թրէվիզ։ Օրակարգ 1) Քննդ. կուսակ. 2 Նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

×

ՊՈՒՎՎ. ՕՏՏՕ – Ս. ՑԱԿՈԲ

Ուրբաթ, *թաղման կարգ ժամը 17ին։*

Շաբաթ, *ճրագալոյց։ Երեկոյեան ժամերգութիւն 17ին։*

Կիրակի,, *առաւօտ. ժամերգութիւն 8·30ին, պատարագ 10ին։*

Երկուշաբթի, *Մեռելոց։ առաւօտեան ժամերգութիւն 8·30ին։ պատարագ 9·45, հոգեհանգիստ համայն ննջեցելոց 11·10։*

ԾԱՆՕԹ... *Գերեզմանօրհնէքի համար, Երկուշաբթի պատարագէն առաք, Տէր Հայրը ներկայ պիտի ըլլայ ժամը 14·30էն 17 Սէն-Լուի գերեզմանատունը։*

Երեքշաբթի ժամը 14·30էն 17, Լը Գանէի գերեզմանատունը։

×

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ - Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ

Կիրակի, *սկիզբ ժամերգութեան 8·30, պատարագ 10ին։*

Երկուշաբթի, *սկիզբ ժամերգութեան 9ին, պատարագ 10ին, հոգեհանգստեան պաշտօն 11·30ին։*

Կիրակի, *Զատկի պատարագ էքս – անփրովանսի մէջ։ (Ս. Կարապետ եկեղեցին փակ է)։*

Երկուշաբթի, *Զատկի պատարագ Կարտանի մէջ։*

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, *Զատկի կ. վ. ժամը 14·30էն սկսեալ Գրիգորիս Քհնյ. Քէշիշեան Սէնթ Անթուանի գերեզմանատունը կը գտնուի։ Ինչպէս նաեւ էքսի եւ Կարտանի գերեզմանատունները եթէ փափաքողներ կան։*

Զատկի տուն–օրհնէնքը պիտի սկսի Երեքշաբթի, Ապրիլ 17ին։

×

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ - Ս. ԹԱԴԷՈՍ

Շաբաթ երեկոյ, *սկիզբ ժամերգութեան եւ ընթերցուածներու 4·30ին, պատարագ ութնումէ 6ին։*

Կիրակի, *առաւօտ. սկիզբ ժամերգութեան եւ անդաստան 8ին, պատարագ 10, պատգամ հայրապետական եւ քարոզ 11,*

Երկուշաբթի, *Մեռելոց։ ժամերգութիւն 8ին, պատարագ 10ին, հոգեհանգիստ 11ին։ Կէսօ վերջ գերեզմանօրհնէք։*

Ապրիլ 22, Նոր Կիրակի, *կրկնազատիկ։ Ցիշատակ բիւրաւոր նահատակացն մերոց՝ համաշխարհային Ա. եւ Բ. պատերազմաց։ Ամենայն Հայոց Հայրապետի հրահանգին համաձայն, Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ մէջ կը կատարուի պատարագ եւ հոգեհանգիստ։ Կը հրաւիրենք թաղիս բարեպաշտ ժողովուրդը խունեռամ նկատի առնելով մասնակցելու կրօնական հանդիսութեանց եւ աղօթելու մեր նահատակներու հոգիներուն համար։ Սկիզբ ժամերգ. 8ին, պատարագ 10ին, հոգեհանգիստ 11·30ին։*

×

ՍԷՆ-ԺԵՌՈՄ – Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Շաբաթ, *ժամերգութիւն 17·30ին, ընթերցանութիւն դիրքերու 18ին, պատարագ 18·30ին։*

Կիրակի, *ժամերգութիւն 8·30ին, պատարագ 10ին։*

Երկուշաբթի, *յիշատակ Մեռելոց, ժամերգութիւն 8·30ին, պատարագ 10ին, հոգեհանգիստ համայն ննջեցելոց։*

×

ԼԻՈՆ - Ս. ՑԱԿՈԲ

Շաբաթ, *ժամերգութիւն երեկոյեան ժամը 4ին, պատարագ 5ին։*

Կիրակի, *ժամերգութիւն առաւօտեան ժամը 9ին, պատարագ 10ին։*

Երկուշաբթի, *պատարագ առաւօտեան 10ին, հոգեհանգիստ 11·30ին։*

×

ՍԷՆ–ԼՈՒԻ, Ս. ԳԷՈՐԳ եւ ՍԷՆԹՄԱՐԿՈՒԻ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

Կիրակի, ՍԷՆ ԼՈՒԻ, *ժամերգութիւն ժամը 9ին, պատարագ 10ին։*

Երկուշաբթի, *յիշատակ Մեռելոց* ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՈՒԻԹ, *պատարագ 10ին, հոգեհանգիստ 11·30ին։*

ԾԱՆՕԹ·– *Երկուշաբթի, Զատկուան Մեռելոցի առիթով, ժամը 14էն սկսեալ Տէր Հայրը ՍԷՆ–ՓԻԷՐի գերեզմանատունը պիտի գտնուի, գերեզմանօրհնէքի համար։*

×

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՏԷՍԻՆ

Շաբաթ, *ճրագալոյց։ Կ. վ. 4·30ին։*

Կիրակի *առաւօտ, պատարագ։ Երկրագողութիւնք տեղւոյն երշխումբին կողմէ։*

×

ՎԱԼԱՆՍ – Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ուրբաթ, *թաղման արարողութիւն ժամը 7ին։*

Շաբաթ, *ճրագալոյց։ Սկիզբ ժամերգութեան առաւօտ. 9ին, խթման արարողութիւն երեկոյ. 5ին։*

Կիրակի, *սկիզբ ժամերգութեանց առաւօտեան 8ին, պատարագ 10ին, երեկոյեան ժամերգութիւն 6ին։*

Երկուշաբթի, *Մեռելոց։ Սկիզբ ժամերգութեանց առաւօտ. 9ին, պատարագ 10։*

Ապրիլ 22, Նոր Կիրակի, *սկիզբ ժամերգութեանց 8·30։*

Հոգեհանգստեան պաշտամունք պիտի կատարուի Ապրիլ 11-24ի ընդհ. նահատակաց յիշատակին։

du Journal « Haratch »
Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

OPTIMA Tours

Spécialiste de Voyages Culturels en ARMÉNIE et GÉORGIE

Deux des plus anciens pays chrétiens d'Orient à l'antique Culture.
Vols réguliers d'AVRIL à NOVEMBRE 1979

EXCEPTIONNEL : du 03 Août au 15 Août 1979, Pélerinage sous la conduite du R. P. A. KESSEDJIAN, prêtre arménien catholique de l'Ordre des Mekhitaristes.
Itinéraire : PARIS - MOSCOU - EREVAN-TBILISSI-LENINGRAD-PARIS

Envoi gratuit sur simple demande,
Renseignements et inscriptions :

OPTIMA Tours
75003 PARIS
67, rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

ՈՒՐԲԱԹ
ԱՊՐԻԼ
13
VENDREDI
13 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար. 300 Ֆ	Հատը	1 Ֆ. 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.360

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.360

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՏՈՏ

ԵՐԵՒԱՆ (Ապրիլ 6–9)

ԱՐՓԻ – ՍԵՒԱՆ ՋՐԱՏԱՐԸ
47.890 ՄԵԹՐԻ ՀԱՍԱՏ

Արփի – Սեւան Ջրատարի շինարարները կը շարունակեն աշխատիլ երկրաբանական դժուար պայմաններու մէջ: Վերջին ամիսները կարգ մը կէտերու մէջ որոշ յառաջդիմութիւն մը կը նկատուի թէեւ, սակայն կարելի չէ եղած յաղթահարել յատկապէս 9րդ փապուղիի ջուրի հեռացման եղանակին վերաբերող դժուարութիւնները: Վերջին երեք ամիսները 8րդ եւ 9րդ փապուղիներուն մէջ հորատուած է քանի մը տասնեակ մեթր եւս: Երկուքին միջեւ տակաւին 425 մեթր կը մնայ հորատելու: Ջրատարին մէջ կրաճոյլով պատած հատուածի ընդհանուր երկայքը հասած է 45.870 մեթրի, կրաշիւսով ներարկուած պատերունը՝ 36.550 մեթրի: Ապրիլ մկկի տուեալներով Ջրատարի հորատուած մասը հասած է 47.890 մեթրի:

×

ԱՍՈՐԱԿԱՆ ՄԵՂԵԴԻՆԵՐԸ
ԿԸ ՀՆՁԵՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Ունկնդիրներու առջեւ իրենց նախնական զեղեցկութեամբ հնչած են անցեալ դարերու ասորական մեղեդիները, զոր զնապան խորթ ելեւէջներէ մաքրած ու Վերին Դուին գիւղին մէջ կազմուած ասորական երգի ու պարի համոյթի եր – դացանկին մէջ առած է համոյթին ղեկավարը՝ Լէոնիդ Եղիազեան: Խումբը, որ բաղկացած է 60 անդամներէ, բեմ բարձրացած է Անդրկովկասի չատ մը քաղաքներու մէջ: Արարատեան դաշտին մէջ գտնուող Վերին Դուինը, ուր գլխաւորաբար հաստատուած են Ասորիները, դարձած է ասորի մշակոյթի կեդրոն մը: Գիւղին մէջ կան թատերական եւ գրական արուեստանոցներ: Հայաստանի մէջ կ'ապրին մօտ տասը հազար Ասորիները, որոնք առաջին անգամ հոն ոտք դրած են 150 տարի առաջ՝ Պարսկաստանէն: Ա. Աչխարհամարտի տարիներուն Թուրքիայէն

հարիւրաւոր ընտանիքներ ապաստանած են Հայաստան: Ասորիները Հայաստանի մէջ առաւելաբար բնակութիւն հաստատած են Արարատեան դաշտավայրը, ուր՝ արդաւանդ հողերու վրայ ստեղծած են իրենց գիւղերը, Պետութեան օգնութեամբ կառուցանած են բարեկարգ տուները: Գիւղերու մէջ բացուած են դպրոցներ, մանկապարտէզներ, ակումբներ, չարժանկարի սրահներ: Հայաստանի գիտնականներու, ճարտարապետներու, բժիշկներու եւ երաժիշտներու փաղանգին մէջ կան նաեւ Ասորիներ:

×

Ս. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ԱՆԴԱՄ

Երեւանի պետական համալսարանի վերատեսուչ Ակադ. Ս. Համբարձումեան ընտրուած է Աստղագնացութեան Միջազգային Ակադեմիայի թղթակից անդամ: Գիտնականին աշխատանքները կ'ընդգրկեն զանազան հարցեր՝ թիթեղներու եւ թաղանթներու տեսութիւն, ելեկտրամագնիսական առաձգականութիւն, օդառաձգականութիւն, ջերմառաձգականութիւն: Իր հետազօտութիւնները մեծ հետաքրքրութիւն կը ներկայացնեն տիեզերագնացութեան տեսակէտէն: Իրմէ հրապարակուած է աւելի քան 110 աշխատութիւն, այդ կարգին՝ չորս մենագրութիւն մեքենականութեան զանազան հարցերու վերաբերեալ: Այդ աշխատութիւնները չատեր թարգմանուած եւ հրատարակուած են զանազան երկիրներու մէջ:

×

Ա.Ի. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿԱՆԻՆ
ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ

«Սովետական գրող» հրատարակչականը լոյս ընծայած է Աւետիք Իսահակեանի երկերու հատաքածոյի վերջին՝ 6րդ հատորը, որուն մէջ տեղ գտած է բանաստեղծին նամականին: Իսահակեանի բազմահարիւր նամակներէն ընտրուած է մէկ մասը, քանի որ ամբողջութիւնը կրնայ քանի մը հատոր կազմել: Հրատարակուած նամակներուն մէջ կան բոլորովին անտիպ, ինչպէս նաեւ ժամանակին պարբերական մամուլին մէջ լոյս տեսածները: Հատորը, որ կ'ընդգրկէ 340 նամակներ, կազմած են Արամ եւ Արմիկ Ինճիկեան: Ամբագրած է Վահագն Մկրտչեան: Գիրքը լոյս տեսած է 60 հազար տպաքանակով:

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

— o —

ԱՅԼԵՒՍ ՄԻԱՅՆ ՄԱՀՄԵՏԱԿԱՆՈՆ ՍՊԱՆԵՐ

ԽՄԲ.– Թեհրանի մեր պաշտօնակից «Ալիֆ»ի Մարտ 28ի թիւէն կ'իմանանք թէ Սպահանի համալսարանի մանկավարժութեան հիմնարկի տեսուչ եւ դասախօս Տոքթ. Մեսրոպ Բալայեան բուռն քաղցրի ձայն բարձրացուցած է Շիրազի իսլամ կրօնապետ այաթոլա Տաքթ Ղէյպի այն յայտարարութեան դէմ, որու համաձայն Իրանի բանակին մէջ այսուհետեւ միայն մահմետական սպաներ պէտք է ծառայեն: Մարտ 15ին, Սպահանի համալսարանին մէջ տեղի ունեցած է կրօնական եւ բաղաքական կարեւոր միջոցառում մը, ուր Տոքթ. Բալայեան խօսք առնելով, ի մէջ այլոց յայտարարած է.

×

« Այաթոլա Տաքթ Ղէյպը հիմք ընդունելով այն պարագան, որ Շիրազում բահային աղանդին պատկանող մի գնդապետ կրակել եւ սպանել է մի շարք մուսուլմանի ցուցարարների, ուստի ոչ մուսուլման սպաներ չպիտի լինեն Իրանի բանակում, քանի որ մուսուլման զինուորականը չի կրակի, կամ չի հրամայի կրակել խլամ ամբոխի վրայ: Այաթոլա Տաքթ Ղէյպի այս փաստարկութիւնը ոչ մի տրամաբանական քննադատութեան չի դիմանում, քանի որ այս վերջին մէկուկէս տարուայ ընթացքում բազմաթիւ մուսուլման անունով զինուորականներ ոչ միայն կրակեցին, այլեւ հրամայէր քշեցին ամբոխի վրայ, պատճառելով 165 հազար զոհ եւ հարիւր հազարից աւելի վիրաւոր:

« Հայերը այս երկրում լիիրաւ քաղաքացու իրաւունք ձեռք չեն բերել միայն իրենց չինչ եւ ստեղծագործ աշխատանքով, այլ նաեւ իրենց արի եւ անվեհերասիրտ կեցուածքով, նեղ օրերին կանգնելով իրենց հայրենակից պարսիկ եղբայրների կողքին, եւ անսակարկ իրենց արիւնը թափելով յանուն Իրանի աղատութեան, անկախութեան եւ յեղափոխութեան: Ի՞նչպէս կարելի է մոռանալ որ հին Իրանի բանակում հաւատարմօրէն ծառայում էին ոչ միայն հայ մարտիկներ, այլեւ նոյնիսկ հայ անունի զօրավարներ, ինչպէս օրինակ՝ Վարդան Մամիկոնեանը, որ բազմաթիւ անգամներ, 5րդ դարում, ջախջախեց Խորասան նահանգը ներխուժած թուրանական զօրքերին: Ի՞նչպէս կարելի է մոռանալ հայկական Այրուձիի մասնակցութիւնը իրանեան բանակում, բազմաթիւ մարտերի ընթացքում: Ի՞նչպէս կարելի է մոռանալ անդուդական եփրեմին, Քեռիին, եւ հարիւրաւոր հայ մարտիկներին, որոնք Թեհրանը գրաւելով՝ խորտակեցին Մուհամմադ Ալի Շահի բռնապետութիւնը, եւ ի վերջոյ նահատակուեցին այս երկրում, սահմանադրական կռիւների ընթացքում: Եւ վերջապէս ի՞նչպէս կարելի է մոռանալ հէնց վերջին տասնամեակների ընթացքում բազմաթիւ նահատակ հայ հերոսներին, որոնց անուններն եւ նկարները զարդարում են Իրանի մամուլի էջերը: Նկատի առէք այս վերջին ամիսների ընթացքում հայ նահատակների թիւը, եւ համեմատէք Իրանահայութեան ընդհանուր թուի հետ, որը երկու հարիւր հազարից չի անցնում: Վստահօրէն այն եզրակացութեան կը հանէք, որ Իրանի հայ համայնքը իրաւունք ունի արդարօրէն պահանջելու, որ ոչ մի աղգապրական, կրօնական կամ ազգային խտրականութիւն չկատարուի երկրի օրէնքները եւ յատկապէս նոր սահմանադրութիւնը մշակելու ընթացքում: Բոլոր դռները եւ բնականաբար նաեւ սպայական եւ զինուորական դպրոցների դռները պիտի բաց լինեն հայ եւ միւս Իրանցիների առաջ:

« Ըստ Իրանի նախկին սահմանադրութեան՝ նախարար կամ դատաւոր դառնալու համար պարտադիր կերպով պիտի մուսուլման լինել:

« Այդ ժամանակավրէպ եւ հակադեմոկրատական խտրականութիւնը պիտի վերացուի: Մուսուլման եւ ոչմուսուլման Իրանցիները արիւն չեն թափել որ նոյն խտրական ոգին տիրապետի նաեւ նոր սահմանադրութեան մէջ: Ես, որպէս Հայ, որպէս Իրանցի, ձայն եմ տալիս Իսլամական Հանրապետութեան: Բայց Իսլամական Հանրապետութիւն ասելով ես հասկանում եմ դեմոկրատական եւ ազգային լիարժէք Հանրապետութիւն »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ կազմեց իր նոր Բիւրօն: Մինաձայնութեամբ Ֆ. Միթերան վերընտրուեցաւ Ա. քառուղար բայց նոր եւ երիտասարդ դէմքեր որոշ չափով կը փոխեն պատկերը: Թիւ երկուքը կը դառնայ Լիանէլ Ժոսփէն: Այլեւս Ռոքար եւ Մօրուա մաս չեն կազմեր դործադիրը մարմնին, բայց Միթերան կ'ուզէ համաձայնութեան գալ Շըլէնզմանի Սէոէսին հետ:

ԱՄԻՆ ՏԱՏԱ–ի մենատիրութիւնը վերջ դտաւ երբ Քամփալա, ինչպէս դրած էինք երէկ, լինաւ ըմբոստ եւ թանզանեան ուժերու ձեռքը: Տատա ընդհանրապէս խնդացուցած է Արեւմուտքը իր կէս – կատակ կէս - չիտակ ելոյթներով, բայց մարդը միայն կինեղ մը չէր եւ իր ութ տարուան իշխանութեան ընթացքին կ'ըսուի թէ 300 հազար հոդի զնդակահարել տուած է: Առաջին առթիւ առժամեայ իշխանութիւն մը հաստատուած է որ ընտրութիւններ կը խոստանայ: Ամին Տատա երկրին արեւելեան մասը փախած է: 1120 քիլօնոց եւ մէկ մեթր 90 հատկով, այս չինծու « կեռասը », որու անունը՝ Տատա « պապա » ըսել է ուկանտերէն, ամէն տեսակ այլանդակութիւն ըրած է: Օր մը կը հեռագրէ Թանզանիի նախագահին, նախորդ օրը սպառնալէ եաք. « Ձեզ այնքան կը սիրեմ, որ եթէ կին ըլլայիք, կ'ամուսնանայի ձեզի հետ»: Թէեւ արդէն չորս կին ունի եւ չուրջ 50 պաւակ...:

ԱՆԳԱՐԱՑԻ կառավարութիւնը որ օրը օրին կ'ապրի եւ ամէն օր կը փորձէ վերկել երկիրը, որ անանկութեան դուռն է, որուշեց պզտիկ արժեզրկում մը կատարել երկար վարանումներէ եաք: Ուրեմն տոլարը 25 Թրքական ոսկիէն կ'անցնի 26,5ի մինչ զուլյերականը 16,7էն կ'իջնէ 15,3ի: Ակէ զատ յատուկ առանձնաշնորհեալ սակ մը պիտի չնորհուի զբօսաշրջիկներուն եւ մանաւանդ արտասահմանի աշխատող Թուրք բանուորներուն: Զբօսաշրջիկները մէկ տոլարի համար 37 Թրքական ոսկի պիտի ստանան եւ մէկ Ֆրանքի փոխարէն 8,4 ոսկի փոխանակ՝ վեցի:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ մէջ տասնեմէկ հոգի եւս դնդակահարուած է: Ասոնց մէջ էր, ինչպէս երէկ դրած էինք՝ Պաքթիարան, որ նաեւ նախկին դեսպան էր Փարիզ: Սաւաքի տնօրէն եղած է երբ այնքան վատահամբաւ չէր եւ չարչարանքը չընդունած էր: Փարիզի մէջ բաւական իրար անցում կայ, հեռատեսիլի Յրդ կայանի, Ապրիլ 5ին սփռած Հովէյտայի մէկ տեսակցութեան առթիւ: Ֆրկիին մէջ է որ Տիկին Քրիսթիան Օքրէնթ հարցազրոյց մը ունեցած է նախկին նախարարապետին հետ, ի ներկայութեան դատախազին: Հովէյտա, պարզ է, « ազատ » չէր իր պատասխաններուն մէջ եւ պահ մը նոյնիսկ երկդիմի նկատած է եղած հարցումները: Երկու օր եաք, Հովէյտա հրաժանաղարկ կ'ըլլար: Բազմաթիւ լրագրողներ այդ սպանութեան « մեղսակից » կը նկատեն լրագրուհին, որու ներկայացուցած պատկերը չատեր ցնցած է: Ի վերջոյ Տիկին Օքրէնթ անուադրկութեան դատի դիմած է Մաքս Քլոյի (Ֆիկարօ), ժաք Կիլմէ – Պրիւլոնի (Onnn) եւ Տըննի Քլէմի (Մամուլի Ֆրանս. Սերքլի նախագահ) դէմ: Ընդհանուր ձեւով լրագրուհին կը դատապարտուի, յանուն մարդկային արժանապատուութեան եւ մամուլի ալ որոշ հսկացողութեան մը, որ սfուսիի սիրոյն պէտք չէ ամէն ինչ ոտնակոխ ընել: Պաշտպանողներ ալ կան, ի չարս որոնց Փիէր Սալինկէր, Լիպերասիոն, որոնք մամուլի ազատութիւն եւ լրատուութեան պարտականութիւն կը տեսնեն եղածին մէջ: Ամէն պարագայի մէջ, Ֆրանսացիներու վրդովումը « արդար » չի նկատեր Արտաքին փոխ–նախարար Սալամաթեան, որ յայտարարեց Ֆրանս - Ինթէռէն իսկ, որ Ֆրանսա գէշ օրինակ մը տուած էր 100 հազար հապճեպ դնդակահարումներով ազատագրութեան եւ արդարացուց « Հովէյտա դատը » լաւագի դատով:

ԿԻՊՐՈՍԻ չուրջ Թուրք - յոյն խօսակցութիւնները պիտի սկսին: Նախագահ Կիպրիանու հաւանեցաւ տեսնուիլ Թուրք համայնքին պետ՝ Տէնքթաշի հետ, ինչ որ չատ քաջ արարք մը կը նկատուի: Այս հանդիպումը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 15ին:

ԴՈՎԶՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՑ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ

ԴՊՐՈՑԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Գին 1 ռուբլի

(Տե՛ս վերջին մասը)

Ինչպես տեսանք, Ներսես Լամբրոնացին ոչ միայն ուսումնական բարեփոխումներ է կատարել, այլև ձգտել է ամրապնդել կրոնական միասնությունը։ Նա ջանացել է հաշտեցնել Հայ եկեղեցին Հունական եկեղեցու հետ։ Ներսես Լամբրոնացին հրավիրել է Ծարեցոց ժողովը, որի նպատակն էր հաշտեցնել Հայ եկեղեցին Հունական եկեղեցու հետ։ Ներսես Լամբրոնացին ուղարկել է Ծարեցոց ժողովին իր աշակերտներին՝ Գրիգոր Տղային և Ներսես Շնորհալուն

ՀԱՅ ԱՐԵՆՈՅՁՆԵՐՈՒ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՅԿԵՐՈՑԹԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ (Ցառաջ).— Մարսէյլի Հայ Արենոյչները տարեկան զանազան գոր — ծունէութեանց եւ ձեռնարկներու կար - պին ունին նաեւ ընտանեկան, բարեկա — մական հաւաքոյթ մը, որ առիթ կուտայ մանաւանդ Միութեան նախկին անդամ - կէսը: Հոս են Երեւան, Էջմիածին, Ա- տաշատ, Արարատ, Հոկտեմբերեան քա- ղաքները իրենց արդիւնաբերական հզօր հանդոյցներով:

Արարատեան դաշտը հայ ժողովուրդի ամբողջ պատմութեան ընթացքին եղած է պատմական կարեւորագոյն դէպքերու վկան ու թատերաբեմը: Էջմիածինէն հիւ— սիս, Դուռս դիւղին մօտ 895ին տեղի ու- նեցած է մեծ ճակատամարտ մը Սմբատ Ա. Բագրատունիի եւ Աբդլասեանների Էմիր Սաֆինի զօրքերու միջեւ եւ վերջ գտած Հայերու յաղթանակով: Օշականի մօտ 1827ին տեղի ունեցած է հռչակաւոր ճակատամարտը Պարսից եւ ռուսական զօրքերու միջեւ: Իսկ 1918 Մայիսին տե- ղի ունեցած է հայ ժողովուրդի գոյա- մարտը՝ Սարդարապատի ճակատամար — տը, որու յաւերժացման համար կա - ռուցուած է փառաւոր համալիրը:

Հայ ժողովուրդի դարաւոր պատմու — թիւնը արտացոլած է այս տեղերը ղըն- նուող բազմաթիւ յուշարձաններու՝ ճար— տարապետական կոթողներու, հին քնա - կատեղիներու եւ արհեստագործական կեդրոններու աւերակներու եւ այլ վայ- րերու մէջ: Անոնցմէ յիշենք՝ Ուրարտա- կան ամրոցներ Էրեբունին (Արին բերդ) ու Թէյչէրանին, Արգիշտիխինիլի քա — ղաքը (Ն. Ք. 8րդ դար), Երուանդակերտ բերդը (Ն. Ք. 2րդ դար), Էջմիածնի մայր տաճարը (Դ. դար) եւ միանաւ մա- տուռը (Ե. դար), Զուարթնոցը, Հռիփ- սիմէն, Գայեանէն (է. դար), Շողակաթը (ԺԷ. դար), Խոր Վիրապը (հիմնադըր- ուած Դ. դարուն եւ վերակառուցած ԺԷ. դարուն), Երուանդաշատի (Դ.—Ե.): Դուինի (Զ. դար), մայր եկեղեցիները, Ագաթաւանի Տիկնոնի ապարանքը (Դ. դար), Այգեշատի Թարգմանչաց վանքը (է. դար), Երեւանի կաթողիկէ եկեղե- ցին (ԺԳ. դար) եւայլն: Ճարտարապե — տական բազմաթիւ կառոյցներ, մշակոյ- թի օճախներ ստեղծուած են մեր օրե — րուն, որոնք կը վկայեն մեր ժամանակ- ներու մարդուն մեծագործութիւններուն մասին:

Արարատեան դաշտը ծածկուած է լա— ւաներով, լճային նստուածքներով, ըր- ջակայ լեռներէն հողմահար ապարներ - րով: Հողային տարածութեան մէջ զե - րակիր են կիսանապատային գորշահո- ղերը, աղուաները: Ցած վայրերու մէջ կան նաեւ ճահճուտներ (յատկապէս Մասիսի ստորոտը): Շնորհիւ տարուած հսկայ աշխատանքներու պիտանականները յաջո - ղած են այդ հողերը բերրի դարձնել: Գորշահողեր եւ աղուաներ մնացած են միայն անջրդի վայրերու մէջ, որոնք կ'ողողուին Հոկտեմբերեանի, Արտաշա — տի, Էջմիածնի, Նորքի, Մասրիկի Հրազ - դանի, Թալինի եւ այլ ջրանցքներով: Հոկտեմբերեանի ջրանցքի վերամասին մօտ պահպանուած է Ն. Ք. 8րդ դարու ուրարտական սեպագիրը արձանագրութիւ- նը այն մասին, թէ ինչպէս Մենուայի որդի Արգիշտի թագաւորը կառուցանած է ջրանցքը՝ ոռոգելու համար Արգիշտի- խինիլի քաղաքի շրջակայ հողերը:

Արարատեան դաշտավայրի բնութիւնը խիստ ցամաքային է, տօթակէզ, հակա- ռակ անոր որ Մասիսի յաւերժական ձիւնը միայն 40 - 50 քիլոմեթր հեռու է: Հա— յաստանի մէջ ամէնէն քիչ տեղումները (տարեկան 200 միլլիմեթր) ցածրադիր վայրերու մէջ կ'ըլլան: Ամառը 4–5 ա- միս տաք է· գարունը՝ կարճ, աշունը՝ երկար, արեւոտ ու տաք: Ձմեռը չափա-ւոր ցուրտ է, անհոդմ: Առաւելագոյն ջերմաստիճանը Երեւանի մէջ արձանա — գրուած է 42: Ամառը ցերեկուան տաքին կը հակակշռէ յետ միջօրէի զով քամին, որ կը փչէ Գեղամայ լեռներէն: Ժողո — վուրդը զայն կը կոչէ Լուսաւորչի քամի:

Արարատեան դաշտին մէջ կը մշակ - ուին խաղող, ծիրան, դեղձ, սերկեւիլ, բամմատեակ բանջարեղէն, բոյսերէն՝ խորդենի, վարդենի: Բերքին մեծ մասը կ'ենթարկուի արդիւնաբերական մշա - կումի պահածոներու, դինիի, քոնեակի գործատուներու մէջ: Կենդանիներէն ջեր- մասէր եւ չորասէր տեսակները տարած- ուած են Արարատեան դաշտին մէջ՝ օձ, մողէս, մորեխ, կարիճ, վարազ, եղէգ- նակատու, արագիլ եւայլն:

Արարատեան դոգահովիտը մարդու օրրաններէն է: Արտենի լեռան եւ Արգնի քաղաքին շրջակայքը յայտնաբերուած են հին ու նոր քարէ դարաշրջանի գործիք- ներ, նախնադարեան կենդանիներու՝ արն- գեղջիւրի, վայրի ձիու, ուղտի, ցուլի, եղջերուի ոսկորներ: Երեւանէն եօթը քի- լոմեթր հարաւ գտնուած է նախնադար- եան մարդու գանկ: Ծանօթ է Ն. Ք. 6 - 5րդ հազարամեակներուն վերաբերող Շէնգաւիթի մշակոյթը, Թեղուտի երկ — րագործական բնակատեղին, Գ.— Ա. հա- զարամեակներէն՝ Մեծամօրի մեհառա - ձուլական կեդրոնը:

Արարատեան դաշտը Խորհ. Հայաս- տանի եւ Անդրկովկասի ամէնէն խիտ բնակչութիւն ունեցող վայրն է (մէկ քա- ռակուսի քիլոմեթրի վրայ 400 հոգի): Հոս կ'ապրի Հայաստանի բնակչութեան բազմամուկ մասը: Ամէնէն խիտ բնակեալ քաղաքները Երեւանն է (մօտ 200 հազար բնակիչ), Արտաշատ (մօտ 20 հազար), Արարատ (մօտ 10 հազար), Նոր Բայազէտ (մօտ 10 հազար), Մասիս (մօտ 10 հազար), Էջմիածին (մօտ 10 հազար), Հոկտեմբերեան (մօտ 10 հազար), Նոր Արտագերս (մօտ 10 հազար), Արտաշէսաւան (մօտ 10 հազար), Վեդի (մօտ 10 հազար), Արգիշտիխինիլի (մօտ 10 հազար), Ղամարլու (մօտ 10 հազար), Ղազանչի (մօտ 10 հազար), Ղուկասեան (մօտ 10 հազար), Ղարաքիլիսա (մօտ 10 հազար), Ղարաբուլաղ (մօտ 10 հազար), Ղարաքերտ (մօտ 10 հազար), Ղարաքերտ (մօտ 10 հազար), Ղարաքերտ

Տէր եւ Տիկին Վարուժան Խաչատուրեան (Աքսո) եւ զաւակները, այրի Տիկին Սիրանոյշ Ներսէսեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Աւետիսեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), այրի Տիկին Իսկուհի Կասպարեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Կիւզէլպոռուռ (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Վրէժ Ներսէսեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Օննիկ Ներսէսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Էլմաս եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Մհերան Կիւզէլպոռուռ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Դաւիթեան եւ զաւակները, Պ. Սիմոն Պէրպէրեան ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց յոյժ սիրեցեալ մօր, մեծ մօր, մօրաքրոջ, խնամիին, զարմուհիին եւ ազգականին՝

ՍԱՀԱԿ ԱԻԱԳԵԱՆԻ
(Ափիոնգարահիսարցի)

մահուան 5րդ տարելիցին առթիւ ինչպէս նաեւ իր ընտանիքին համայն ննջեցելոց յիշատակին:

Այս երկուշաբթի, Ապրիլ 16, Մեռելոց, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին:

Ի գիտութիւն իրենց յիշատակը յարգողներուն:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՑԻ ԱՒԾԱՐԾՈՒՄ

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը հրաւիրուած է Անձանօթ Զինուորի Բոցը արծարծելու, Երեքշաբթի, Ապրիլ 24, ժամը 18ին: Հաւաքուիլ Թեռ – Փլէն Շաճ գ'Ելիզէ:

Հայրենակիցներէն կը խնդրուի իրենց ներկայութեամբ պատուել ռազմիկ ընկերներու եւ մեր բիւրաւոր նահատակներու յիշահակը:

Կը պահանջուի ըլլալ զուսպ եւ կարգապահ, խուսափիլ անախորժ եւ անտեղի արարքներէ:

Հ. Ն. Ռ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ
Ս. ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆ
339, Avenue du Prado

RECITAL

PIANO

Giséle et Chantal Andranian

Jeudi, 19 Avril à 21 heures

PROGRAMME : Shubert, De Falla, Bach, Buzoni, Rachmaninoff, Brahms, Katchatsian.

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Վիքթորիա Աւագեան, Տէր եւ Տիկին Գալուստ Աւագեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արամ Աւագեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մօրիս Լափէ – բուզ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժէրար Աւագելեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ալէն Լափերուզ եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, հօրեղբօր եւ ազգականին՝

ՍԱՀԱԿ ԱԻԱԳԵԱՆԻ
(Ափիոնգարահիսարցի)

մահուան 5րդ տարելիցին առթիւ ինչպէս նաեւ իր ընտանիքին համայն ննջեցելոց յիշատակին:

Այս երկուշաբթի, Ապրիլ 16, Մեռելոց, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին:

Ի գիտութիւն իրենց յիշատակը յարգողներուն:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

կարգ Ս. Շաբաթուան արարողութեանց

Շաբաթ, Ապրիլ 14: ժամը 17ին՝ Մարգարէական թուղթերու ընթերցում, ժամը 18ին՝ Ճրագալոյցի պատարագ ղոր կը մատուցանէ Հայր Սերովբէ Ագըլեան, Տեսուչ Սեբուհ Մուրատեան վարժարանին:

Կիրակի, Ապրիլ 15: ժամը 11ին Ջատկուան Հայրապետական պատարագը կը մատուցանէ ԳՐԻԳՈՐ Եպս. ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ:

Երկուշաբթի, Ապրիլ 16: Օր Մեռելոց: ժամը 11ին հոգեհանգստեան պատարագ կը մատուցուի հանգուցեալ բոլոր հաւատացեալ հոգիներուն համար:

ՇԱՆՕԹ... Խոստովանանքները կը լսուին թէ՛ արարողութիւններէն առաջ, թէ՛ արարողութիւններու ընթացքին:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ
Աւագ Շաբթուան

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Կիրակի, Ջատիկ: Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8ին, բազմաձայն պատարագ ժամը 10ին: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, կաթ. Պատւիրակ Հայոց Եւրոպայի:

Երկուշաբթի, յիշատակ ի Մեռելոց: պատարագ ժամը 10ին: Ցաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ կը կատարուի վասն համօրէն ննջեցելոց:

×

ԻՍԻԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Կիրակի, պատարագ ժամը 10ին:

Երկուշաբթի, Մեռելոց: Պատարագ ժամը 10ին, պատարագի աւարտին կը կատարուի հոգեհանգիստ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
ԳՐԱՍԱՐԱՆԸ

Եկեղեցւոյ մշակութային տան գրասրանը այժմ պատրաստ է արդիական սարքաւորումով: Կը պակսին գիրքեր: Այլազան բովանդակութեամբ եւ լեզուներով գիրքեր կ'ընդունուին, որպէսզի ճոխացնենք գրադարանը եւ դնենք զայն հանրային ծառայութեան: Գիրք նուիրել վախաքողները կրնան զիմել ուղղակի Եկեղեցւոյ քարտուղարութեան՝

Հեռ. 77·84·70: Հասցէ՝
Eglise Arménienne
339, Av. du Prado, 13008 Marseille

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ:

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

CELIGNY

POUR LES FETES DE PAQUES

OFFREZ

LE BEAU FOULARD

'ALPHABET ARMENIEN'

EN VENTE AU PRIX DE Frs. 75,00 CHEZ

M. S. DER BALIAN, 221, rue Saint-Honoré, Paris 1er
Librairie PALOUYAN, 9, rue de Trévise, Paris 9e
Maison de la Culture Arménienne, 9, rue de Madrid, Alfortville
Maison de la Culture Arménienne, 12-14, rue St. Bazile, Marseille

Par correspondance :
Contre-remboursement Celigny s.a.r.l. B.P. 9, 94130 Nogent-sur-Marne

CONFECTIONNEURS... TRICOTEURS...

TEXFRA

importe du fil à coudre
aux meilleurs prix

SIÈGE SOCIAL
35, boulevard Ornano
93200 St. DENIS
tél 243 04 87

MAGASIN
av. du Maréchal Leclerc
Centre Commercial du Moulin
MEUDON-LA-FORET
tél. 631 10 44

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Սրբուհի Տէր – Գալուստեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի.

Տէր եւ Տիկ. Սիրուն Պարոնեան, Կաբապետ Տէր–Գալուստեան, Մխչէ Տէր-Պետրոսեան 100ական ֆր., Տիկ. Աննիկ Պաղըրճեան 150, Վալանթին Բաբսեղեան 400, Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Մկրտիչեան 100, այրի Տիկ. Եղիսաբէթ Տէր–Վարդանեան 50, այրի Տիկ. Մաքրուհի Էօրտէքեան 100, այրի Տիկ. Գաբրիէլ Մահիկեան, Յովսէփ Գոճակէօզեան 50ական, Յարութիւն Ղուկասեան, Արմենակ Գալէյճեան 100ական, Տէր եւ Տիկ. Սահակ Ճէպէճեան 300, այրի Տիկ. Սոֆի Ասլանեան, Բիւզանդ Նազարեան, Յովհ. Նազարեան, Տէր եւ Տիկ. Պարթեւ Ապտալեան, Տէր եւ Տիկ. Յարութիւն Տաւուբեան, Գալուստ Մինասեան, Խոսրով Տօլմաճեան, Բիւզանդ Մինասեան 100ական, այրի Տիկ. Դէֆար Պօղոսեան 50, Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Գեչասկան (Սէն Շամոն) 100 ֆր.:

×

Եւ Տիկին Համասթիւռ Գոճակէօզեանի մահուան առթիւ 300 ֆր. Տէր եւ Տիկին Նուպար Մանուկեանէ:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ Ս. ՊՕՂՈՍ . ՊԵՏՐՈՍ

Կիրակի, Ջատիկ: Սկիզբ ժամերգութեան առաւօտեան ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին:

Ապրիլ 16, Մեռելոց: Պատարագ: Ցաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց:

×

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՎԻԼ

Կիրակի, սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին:

Երկուշաբթի, Մեռելոց: Պատարագ ժամը 10ին: Ցաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ կը կատարուի վասն համօրէն ննջեցելոց:

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼ
ՎԱՐԱԳԱՑ Ս. ԽԱՉ

Կիրակի, Ջատիկ: Սկիզբ ժամերգութեան 9·15ին, պատարագ 10·45ին:

Երկուշաբթի, յիշատակ մեռելոց, պատարագ 10·45ին:

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ–ՄԵՍՐՈՊ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ, ճրագալոյց: ժամերգութիւն առաւօտեան 8·30ին, ընթերցուածք եւ պատարագ 16 - 18ին:

Կիրակի, կը պատարագէ ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ: Սկիզբ ժամերգութեան 7·40, պատարագ 9·40, մասնակցութեամբ Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբի: Ընթերցում հայրապետական շնորհաւորագրին եւ քարոզ 11·15:

Երկուշաբթի, յիշատակ Մեռելոց: Սկիզբ ժամերգութեան 8·30, պատարագ 10ին:

ՊՕՄՈՆ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Շաբաթ, ճրագալոյց 16, պատարագ 17ին:

Կիրակի, ժամերգութիւն 9ին, պատարագ 10·30ին, քարոզ 11ին:

Երկուշաբթի, Մեռելոց: ժամերգութիւն 9ին, պատարագ 10ին:

Կը պատարագէ հոգեւոր հովիւը՝ ՆԵՐԿ ՔՀՆՅ. ՄԱԿԱՐԵԱՆ: Երկուշաբթի ժամը 12էն 16 կը գտնուի Սէն–Ժիլլէսի գերեզմանատունը, գերեզմանօրհնէքի համար:

×

ՊՈՒԼՎ. ՕՏՏՕ – Ս. ՅԱԿՈԲ

Կիրակի,, առաւօտ. ժամերգութիւն 8·30ին, պատարագ 10ին:

Երկուշաբթի, Մեռելոց: առաւօտեան ժամերգութիւն 8·30ին: պատարագ 9·45: հոգեհանգիստ համայն ննջեցելոց 11·10:

×

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ - Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ

Կիրակի, սկիզբ ժամերգութեան 8·30, պատարագ 10ին:

Երկուշաբթի, սկիզբ ժամերգութեան 9ին, պատարագ 10ին, հոգեհանգստեան պաշտօն 11·30ին:

Կիրակի, 22 ԱՊՐԻԼԻՆ, Զատկի պատարագ էքս–ան–Փրովանսի մէջ: (Ս. կարապետ եկեղեցին փակ է):

Երկուշաբթի, 23 ԱՊՐԻԼԻՆ, Զատկի պատարագ Կարաւանի մէջ:

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, Զատկի կ. վ. ժամը 14·30ին սկսեալ Գրիգորիս Քհնյ. Քէշիշեան Սէնթ Անթուանի գերեզմանատունը կը գտնուի: Ինչպէս նաեւ էքսի եւ Կարաւանի գերեզմանատունները եթէ փափաքողներ կան:

Զատկի առն–օրհնէնքը պիտի սկսի Երեքշաբթի, Ապրիլ 17ին:

×

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ - Ս. ԹԱԴԷՈՍ

Կիրակի, առաւօտ. սկիզբ ժամերգութեան եւ անդաստան 8ին, պատարագ 10, պատգամ հայրապետական եւ քարոզ 11,

Երկուշաբթի, Մեռելոց: ժամերգութիւն 8ին, պատարագ 10ին, հոգեհանգիստ կը կատարուի վասն համօրէն ննջեցելոց 11ին: Կէսօ վերջ գերեզմանօրհնէք:

ՎԱԼԱՆՍ – Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Կիրակի, սկիզբ ժամերգութեանց առաւօտեան 8ին, պատարագ 10ին, երեկոյեան ժամերգութիւն 6ին:

Երկուշաբթի, Մեռելոց: Սկիզբ ժամերգութեանց առաւօտ. 9ին, պատարագ 10:

Ապրիլ 22, Նոր Կիրակի, սկիզբ ժամերգութեանց 8·30:

Հոգեհանգստեան պաշտամունք պիտի կատարուի Ապրիլ 11-24ի ընդհ. նահատակաց յիշատակին:

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ԱՊՐԻԼ
14 - 15
SAMEDI-DIMANCHE
14-15 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար· 300 Ֆ	հատը	1 Ֆ· 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ -- ԹԻՒ 14·361

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.361

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՋԱՏԿՈՒԱՆ ՔԱՐՈԶԸ

ՅԱՆՈՒՆ ՀՕՐ ԵՒ ՈՐԴԻՈՑ ԵՒ ՀՈԳԻՈՅՆ ՍՐԲՈՑ· ԱՄԷՆ:

« Զի որպէս յարեաւ Քրիստոս ի մեռելոց փառօք Հօր, նոյնպէս եւ մեք ի նորոգումն կենաց շրջեսցուք » (Հռոմ· Զ· 4):

Սիրեցեալ ժողովուրդ Մեր,

Զատիկ է այսօր, ուրախ եղէք ու ցնծացէք:

Սուրբ Զատիկ, երբ բոլորս մեր հոգիների լոյսի տակ տեսնում ենք չղակաթ պատկերը Յիսուսի հրաշք յարութեան: Յիսուսի ծննդեան ու կեանքի, Յիսուսի խաչելութեան ու յարութեան մասին վկայում են ականատես աւետարանիչները եւ ժամանակակից յիշատակարանները: Վկայում են յեռապայ զարերն ու սերունդները բոլոր: Վկայում են բոլոր ժամանակների՝ յաւերժական կեանքի տեսիլքով մահուան դէմ մաքառող անթիւ, անհամար բազմութիւնները մարդկանց:

Այո՛, ճշմարտապէս « յարեաւ Քրիստոս ի մեռելոց, մահուամբ զմահ կոխեաց եւ յարութեամբն իւրով մեզ զկեանս պարգեւեաց »:

Ամէն անգամ երբ մեր հոգիներում յառնում է լուսաշող պատկերը Յիսուսի յարութեան, մեր զիտակցութեան մէջ պայծառանում է ոչ միայն յոյսը յաւիտենական կեանքի, այլեւ հրամայականը՝ մարդկային կեանքը, մեր այս երկրային անցաւոր կեանքը, Յիսուսի աւետարանի լոյսով լուսաւորելու, Յիսուսի աւետարանի լոյսով գեղնաւորելու, Յիսուսի աւետարանի լոյսով բարեշէնելու:

Հարց էք տալու Մեզ, թէ ո՞րն է այդ հրաշագործ լոյսը որ ճառագայթում է Յիսուսի աւետարանից: Մեր պատասխանն է՝ այդ ճառագայթող լոյսը, այդ հրաշագործ լոյսը, մանաւանդ Յիսուսի սէրն է ամենապարփակ ու ամենայաղթ: կարդացէք աւետարանները եւ պիտի հասատէք թէ Յիսուսի մէն մի խօսքը, Յիսուսի մէն մի արարքը, Յիսուսի հրաշագործութիւնները բոլոր, յատակ ու պայծառ արտայայտութիւններն են նրա աստուածային սիրոյ, եւ միաժամանակ հրաւէրները, ուղղուած բոլոր մարդկանց, բոլոր ժողովուրդներին, բոլոր ժամանակներին, ա՛յդ սիրով, ջեմպացնելու հոգիները մարդկային, ա՛յդ սիրով չարաչարելու կեանքի զօրքերը մարդկանց, ա՛յդ սիրով արդասաւորելու պատմութիւնը մարդկութեան:

Սէր դէպի Արարիչը բարեխնամող եւ դէպի նրա արարչագործութիւնը հիացքանչ, սէր դէպի մարդը, դէպի բոլոր մեր նմանները անխտիր, ահա մայր ապրումը Յիսուսի, ահա սեպհական պատուիրանը նրա: Աստուծոյ ու մարդկանց հանդէպ մեր սիրուց է որ բխում է դոյութեան իմաստը երկրային կեանքի եւ ուրախութիւնը ապրելու, սէրը բարու եւ ճշմարտի, սէրը արդարութեան ու խաղաղութեան, սէրը չինարար աշխատանքի եւ համերաշխ գործակցութեան, մարդկանց եւ ազգութիւնների միջեւ: Մարդու դոյութիւնը եւ պատմութիւնը պատահական եւ աննպատակ իրողութիւններ չեն: Անհնար է համոզուել՝ թէ մարդկային կեանքը, նիւթական տիեզերքի կոյր փոխորկումների մի ակնթարթի փրփուր է միայն:

Մեր սուրբ հայրերից, Ներսէս Շնորհալի կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, մեզանից ութ հարիւր տարիներ առաջ, երգել եւ փառաբանել է այդ սէրը, Յիսուսի սէրը, աղերսելով որ այդ սիրով ճմլուեն, չաղախուեն սրտերը մարդկանց՝ « սէր անուն Յիսուս, սիրով քո ճմլեա, սիրո իմ քարեղէն »:

Ինչքա՜ն այժմէական, ինչքա՜ն ճրշմարտացի են հնչում այս սուրբ խօսքերը նաեւ մեր օրերում:

Սիրելի հաւատացեալներ, դիտեցէք աշխարհին, մեր ժամանակների կեանքի պատկերին, միջպետական յարաբերութիւններին, միջազգային անցուդարձերին ու պիտի տեսնէք, թէ մարդկութիւնը այսօր էլ տագնապում եւ տառապում է վատառողջ, հիւանդագին մղումներից, չահագործումներից, բռնութիւններից, ազգամիջեան աւերիչ թշնամութիւններից, եղբայրասպան արարքներից, արիւնալի պատերազմներից:

Մենք եւս հետեւաբար, Շնորհալի մեր մեծ Հայրապետի խօսքերով դիմենք յարուցեալ Աստուածորդուն, աղերսելով Տէր մեր եւ Փրկիչ մեր Յիսուս Քրիստոս, Որ սիրովդ ճմլիր քարեղէն սրտերը մեր ժամանակների մարդկանց եւ փրկիր մարդկային աշխարհը վերջնական կորճանումից:

Երանի թէ մեր օրերի պետութեանց սահմանադրութիւններն ու օրէնքները եւս չաղախուած լինէին Քրիստոսի սիրով, Քրիստոսի աւետարանի խաղաղարար չընչով:

Սիրելի ժողովուրդ, Զատիկ է այսօր, մեր Մայր Եկեղեցին, Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին, աշխարհի բոլոր քոյր եկեղեցիների հետ, ցնծութեամբ ու բարձրաղաղակ երգերով աւետում է յաղթական յարութիւնը Յիսուսի, հաւատալով անսասան, որ ինչպէս յարուցեալ Փրկչի սիրով ու զոհաբերումով խափանուեց մեղքը աշխարհի եւ մահը պարտուեց յաղթութեամբ, այնպէս էլ նոյն աստուածային սիրոյ լոյսով, մարդկի ու ազգութիւնները պիտի կարողանան գտնել ճշմարիտ ճանապարհը խաղաղ ու արդար մի երկրային կեանքի:

Որովհետեւ քրիստոնէութիւնը լաւատեսական աշխարհայեացք է՝ Աստուծոյ եւ մարդու նկատմամբ, փրկութեան վարդապետութիւն է, յաղթութեան ճանապարհ է: Յիսուսի կեանքը եթէ դերեզմանով վերջնապար, այո՛, քրիստոնէութիւնը կը մնար ունայն վարդապետութիւն, սակայն նրա զերեզմանը դատարկ մնաց, խափանուեց չարը, ու պարտուեց նրա պատուղը՝ մահը: Ահա թէ ինչու, սուրբ Առաքեալը Պօղոս, փոխորկուած ուրախութեամբ մեծ աստուածութիւնն է ազաղակում· « եթէ Քրիստոս չիցէ յարուցեալ, ընդունայն է քարոզութիւն մեր, ընդունայն են եւ հաւատքն ձեր » (Ա· Կորնթ· ԺԵ 14):

Հայ ժողովուրդը եւ մեր Մայր Եկեղեցին, յարութեան տեսիլքով ոգեշնչուած, միշտ հաւատացին չարի պարտութեան եւ կեանքի բարի ուժերի յաղթանակին: Այդ հաւատքով մեր ազգը իր հերոսական պատմութիւնը կերտեց եւ հասաւ մեր օրերի վերածնունդին, իրրեւ ազգութիւն, իրրեւ պետութիւն, իրրեւ մշակոյթ ու իրրեւ ազգային եկեղեցի:

Քրիստոսի յարութեան աստուածութիւնը իր սրտում պայծառ, ազգային պատմութեան փորձը իր դիտակցութեան մէջ վառ, ժողովուրդը մեր որ ի Հայաստան եւ ի սփիւռս աշխարհի, մնում է հաւատարիմ իր հաւատքի վէմի վրայ, թէ կը գայ օրը մարդկային բարի ու արդար ուժերի համրողջական ու վերջնական յաղթանակի: Յիրաւի, հակառակ մեր փոխորկայոյզ ... եթէ հայ ժողովուրդը իր դատին հաւատար այնպէս ինչպէս հաւատաց Զատիկին· եթէ, կ'ըսենք, իր կերպարանքը ըլլար այնքան ամրակուռ եւ միակամ ինչպէս կրօնական հաւատալիքներու ատեաններուն կ'ըլլար, այսօր իր մանուկները կարմիր հաւկիթ պիտի չփնտռէին Սէնի ափերուն վրայ, գործադրութիւններու ծուխին ու մուրին մէջ, օտարոտի թոթովանքներ փոխանակելով իրարու հետ:

Անոպատ եռանդ, անհուշիւ հարստութիւն, արիւն եւ աւեր՝ ի փառս խորհրդաւոր փիլիսոփայի մը որ մսուրին մէջ ծնաւ, ինչպէս կ'ըսէ աւանդութիւնը: Բայց մանրակրկիտ ինքնութիւն, վհատութեան շարժուձեւեր, հառաչանք եւ ընկրկում, երբ խնդիրը կը վերաբերի ժողովուրդի մը որ մսուր մը անգամ չունի:

Ինչո՞ւ այս հակասութիւնը:

Կամ այն է որ ան ժողովուրդը նախասահմանուած է միան կրօնի համար մարտնչելու եւ կոտորուելու: Եւ կամ, իր հարազատ ձայնը չեն ներկայացներ անոնք որ « ամէն բան կորաւ — գնաց »ի հոգեբանութեամբ կը շարժին, եւ կէս ճամբէն ետ դառնալու միտումներ կ'ունենան:

Ինքզինքիմ առաջեալն անգամ պիտի զարմանար այս հակասութեան վրայ, բանի որ ան ալ յառաջապահն էր գաղափարի մը, եւ տեսաւ թէ միայն լեռան բարդը բաւական չէր, « Տիրոջը թագաւորութիւնը » հաստատելու համար:

Քրիստոնէութեան աշխարհակալութե — նէն հազար անգամ նուազ կորուստ պիտի արժէր ո՛րեւէ ժողովուրդի փրկութիւնը, եթէ չպակսէր այն հաւատքը որ Զատիկներ կը ստեղծէ:

Գիտակցութեան եւ կամքի խնդիրներ են երկուքն ալ: Ո՛րքան աւելի աքթնցած, հասունցած է ժողովուրդ մը եւ կը հաւատայ իր եակատագրին, այնքան շատ կ'ունենայ իր վերածնութեան եւ ստեղծագործութեան գարունը:

Իր իսկական Զատիկը:

1927 **Շ.**

զարաչրջանում դրսեւորուող չվոխեցող - ցիչ եւ վհատեցուցիչ երեւոյթների առնձագերծումի, այդ իսկ փոխորկումների ընդմիջից, հետզհետէ զարգանում է մեկտեղումը եւ հզօրացումը արդարութեան եւ խաղաղութեան ուժերի, աշխարհի բոլոր ժողովուրդների ազատատենչ լայն դանդուածների եղբայրութեան գիտակցութեան յաղթական զարթօնքով:

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին իր Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնով, ամուր կանգնած մեր հինաւուրց երկրի մայր հողի վրայ, մահուամբ մահը յաղթած մեր ժողովրդի հետ մէկ սիրտ մէկ հոգի, մնում է հաւատարիմ իր խաղաղութեան ուխտին, մնում է հաւատարիմ իր մայր հայրենիքի գերագոյն շահերին, իր ազգի էլ աւելի պայծառ ապագային ու իր ճակատագիրը կապում է աշխարհի խաղաղարար ուժերի յաղթանակի հետ, միջազգային լարուածութեան վերացման ու պետութիւնների համերաշխ գործակցութեան հրամայականների լոյսի տակ:

Սիրելի հաւատացեալներ, Խաղաղութեան Իշխանի յաղթական յարութեան տօնակատարութիւնը մեր հոգիներում, աղօթենք ու գործենք միասիրտ ու միակամ, մեր քոյր եկեղեցիների ու մեր եղբայր ժողովուրդների հետ միասին, սրտեռանդ ոգեշնչուածների եղբայրութեան գիտակցութեամբ եւ օրհնելով մեծ Աւետիսը՝ « Փառք հրաշափառ Յարութեան Որդւոյ Տէր »:

Սուրբ զրական Հայաստան աշխարհիդ եւ Ամենայն Հայոց Սրբութիւն Սրբոց Էջմիածնիդ, բաշխում ենք ձեզ բոլորիդ սէրն ու խաղաղութիւնը յարուցեալ մեր Փրկչի Յիսուս Քրիստոսի: Ամէն:

ՖՈՒԹՊՈԼ

42ՐԴ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏ - ՆԵՖԹՉԻ 0 - 0

Ապրիլ 11ի հանդիպումներուն արդիւնքները եղան.—

Արարատ - Նեֆթչի՝ 0 - 0
Դինամօ (Կիեւ)-Դինամօ (Թիֆլիզ) 1 — 1
Շախտեոր — Ռոստովի բանակային 3–0
Դինամօ (Մոսկուա)-Դինամօ (Մինսկ) 1-0

Ներկայ դասաւորումն է՝

1) *Շախտեոր*, 2) *Պախտակոր*, 3) *Դինամօ Մոսկուա*, 4) *Դինամօ Թիֆլիզ*, 5) *Զէնիթ*, 6) *Սպարտակ Մոսկուա* եւ *Լօքոմոտիվ՝ Արարատ:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻԶՄԻՐԻ մէկ արուարձանին մէջ, ամերիկացի վինուոր մը սպաննուած է, ուրիշ մըն ալ ծանրօրէն վիրաւորուած:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Հանրապետութեան Նախագահը Ապրիլ 20ին, յայսորդաբար պիտի ընդունի Լըքանիւէն եւ Շիրաքը:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ մէջ կը շարունակուին դնդակահարութիւնները մինչ Սպահանի մէջ ալ խռովութիւններ պատահած են եւ քանի մը դործադուրկ սպաննուած են: Միւս կողմէ Էնզելիի (կասպից ծովի ափին, նախապէս՝ Պանասրէ Փահլաւի) կառավարիչը յայտարարած է թէ ասկէ եաք, լողացող այրերն ու կիները դատ դատ ծովափներ յատկանին, բան իսլամական սկզբունքներուն եւ հանրային բարոյականին:

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ, Հըկ Թոմաս, նախկին վինուորական լրագիր մը, գերք մը գրած է (հրապարակ կ'ելլէ գալ ամիս), զոր խորագրած է «Ռոստովի Հէսի սպանութիւնը»: Ըստ իրեն Շափանտաւսի բանտապետը Հիթլէրի նախկին ալ բաղուկը չէ: Այս վարկածին ի նպաստ, քանի մը հարցումներ կ'ընէ՝ ինչո՞ւ Զրհիլ միշտ արգելք հանդիսացած է որ որեւէ լուսանկար հանուի Հէսէն, Սկովտիա հանեցէն եաք (1941 Մայիս 10), ինչո՞ւ Հէս բայարձակ մոռացում կեղծած է Մեծն Բրիտանիոյ եղած չրջանին, ինչո՞ւ դերի իյնալէն յետոյ դաշնակիցները 28 տարի արգիլած են կնոջը այցելութիւնը: «Այս մարդը բոլորովին խենթ է» կ'ըսէ Տիկին Հէս, յայտնելով թէ քանի մը այցելութիւններ տուած է իր ամուսնոյն եւ որեւէ կասկած չկայ անոր ինքնութեան մասին: Հէս ազատ արձակուած կ'ըլլար քանի մը տարի առաջ եթէ Ռուսերը չընդդիմանային:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ սկսան հրապարակուիլ եւրոպական ընտրութիւններու թեկնածուներու ցանկը: ՀՀՀի ցանկին գլուխն է Լուիզ Վայս, 86 տարեկան: Ընկերվարական առաջին ցանկին մէջ են՝ Միթերան, Մօրուա, Էտիթ Քրէսոն, Փիէր Քոթ, Ժորժ Սան, Քլօտ Էթիէ, Լու Ան·:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ դատարանի մը առջեւ քաշուած է քոյր Վալեռիա Մաքեվա, 50 տարեկան, օրթոտոքս մայրապետ: Յանցանքն է որ « ապօրինի » կերպով կաշխէ գօտիներ չինած է կրօնաւորներուն համար: Ներկայիս « անպատասխանատու » հռչակուած է:

ՀՌՈՄԻ մէջ բուռն բախումներ տեղի ունեցած են ոստիկանութեան եւ ուսանողներու միջեւ: Յուցարարները կրակի տուած են հանրակառքեր եւ կառքեր եւ փորձած են նաեւ կրակի տալ Համայնավար կուսակցութեան մէկ կեդրոնա — վայրը:

ՋԱՏԿՈՒԱՆ առթիւ, «Ցառաջ» լոյս չի տեսներ երկուշաբթի (երեքշաբթի, Ապրիլ 17ի թիւ): Մեր յաջորդ թիւը՝ Չորեքշաբթի, Ապրիլ 18:

ԽՈՍՔ ԽՈՐՀՐԴԻ ՀԵՏ

ՀՈՒՆՎԱՐԻ 1979

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՒՆԱՅ

— o —

Հանդիպում ընթերցողների հետ

Ի՞նչ է ուզում ընթերցողը

Ի՞նչ է ուզում ընթերցողը գրականությունից, ի՞նչ է ուզում նա գրողից, ի՞նչ է ուզում նա գրքից, ի՞նչ է ուզում նա ընդհանրապես արվեստից։ Ահա այն հարցերը, որոնք ծագում են ամեն անգամ, երբ գրողը հանդիպում է ընթերցողների հետ։ Ահա այն հարցերը, որոնք ծագում են ամեն անգամ, երբ գրողը հանդիպում է ընթերցողների հետ։

Ի՞նչ է ուզում ընթերցողը։ Ընթերցողը ուզում է, որ գրողը ներկայացնի իրեն հետաքրքրող հարցերը, ուզում է, որ գրողը պատասխանի իրեն հետաքրքրող հարցերին։ Ընթերցողը ուզում է, որ գրողը ներկայացնի իրեն հետաքրքրող հարցերը, ուզում է, որ գրողը պատասխանի իրեն հետաքրքրող հարցերին։ Ընթերցողը ուզում է, որ գրողը ներկայացնի իրեն հետաքրքրող հարցերը, ուզում է, որ գրողը պատասխանի իրեն հետաքրքրող հարցերին։

Ընթերցողը ուզում է, որ գրողը ներկայացնի իրեն հետաքրքրող հարցերը, ուզում է, որ գրողը պատասխանի իրեն հետաքրքրող հարցերին։ Ընթերցողը ուզում է, որ գրողը ներկայացնի իրեն հետաքրքրող հարցերը, ուզում է, որ գրողը պատասխանի իրեն հետաքրքրող հարցերին։ Ընթերցողը ուզում է, որ գրողը ներկայացնի իրեն հետաքրքրող հարցերը, ուզում է, որ գրողը պատասխանի իրեն հետաքրքրող հարցերին։

×

Ընթերցողը ուզում է, որ գրողը ներկայացնի իրեն հետաքրքրող հարցերը, ուզում է, որ գրողը պատասխանի իրեն հետաքրքրող հարցերին։ Ընթերցողը ուզում է, որ գրողը ներկայացնի իրեն հետաքրքրող հարցերը, ուզում է, որ գրողը պատասխանի իրեն հետաքրքրող հարցերին։ Ընթերցողը ուզում է, որ գրողը ներկայացնի իրեն հետաքրքրող հարցերը, ուզում է, որ գրողը պատասխանի իրեն հետաքրքրող հարցերին։

ԿԱՊՈՒՏԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԸ

— o —

Բիւրավոր իրիկուն, Մայիս 9ին, Հ. Ը. Մ. Ը. Միութեան Պատուհասի Հայկական Համայնքը, ինչպէս ամէն տարի, հաւաքուեցաւ Կապուտի ծովեզերեայ գեղեցիկ այգիին մէջ, որ տրամադրուած էր Միութեան կողմէ։ Ամէն կողմ ծաղկազարդ էր։ Ամէն կողմ ուրախութեան ու զուարճութեան նշաններ կը տեսնուէին։ Ամէն կողմ ժպտուն դէմքեր կը հանդիպէին։ Ամէն կողմ ուրախ ձայներ կը լսուէին։ Ամէն կողմ ուրախ խնդութիւն կը տիրէր։ Ամէն կողմ ուրախ ժամանակ մը կ՚անցնէին

Այրի Տիկին Մելքոն Շերոյեան, Տէր եւ Տիկին Մօրիս Շերոյեան եւ զաւակները՝ Կիլոմ, Պերթրան եւ Արմէն, Տէր եւ Տիկին Պաղտասար Շէրոյեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Կոստան Տազէսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Թիւֆէնքճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Միհրան Թիւֆէնքճեան եւ զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, հօրեղբօր, քեռայրին եւ ազգականին՝

ՄԵԼՔՈՆ ՇԵՐՈՑԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 9ին։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Ապրիլ 18, ժամը 14·30ին Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փանթէնի գերեզմանատունը ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել։

Տէր եւ Տիկին Խոսրով Զօրաբարեանեան եւ զաւակները, Տիկին Վարդուհի Զօրաբարեանեան եւ զաւակը եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր եւ մեծ հօր՝

ՄԵՍՐՈՊ ԶՕՐԱԲԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 12ին, 85 տարեկանին։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի, Երեքշաբթի, Ապրիլ 17, ժամը 15·30ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցին, Կոմիտաս փողոց, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել։

ՇՔԱՆՇԱՆԻ ՅԱՆՁՆՈՒՄ

Լիոնի եւ շրջակայից Հայց. Առաք. եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան վարչութեան նախագահն ու անդամները կը ծանուցանեն տեղւոյս հայ հասարակութեան թէ Ուրբաթ Ապրիլ 20 երեկոյեան ժամը 6ին ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ, կը սառնայ «Շըվալիէ տէ Փարմ Աքատեմիք» կարգի չքանչանը, Լիոնի կարգինալ Արք. Բարձրաշնորհ Ա. ՌՔՆԱՐի ձեռամբ, Ազգ. Տան սրահը, 40 Ռիւ տ'Ամֆինի։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ

Աւագ Շաբթուան

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ - Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ

կիրակի, 22 ԱՊՐԻԼԻՆ, Զատկի պատարագ էքս–ան–Փրովանսի մէջ։ (Ս. Կարապետ եկեղեցին փակ է)։

Երկուշաբթի, 23 ԱՊՐԻԼԻՆ, Զատկի պատարագ Կարտանի մէջ։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ 64ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

ՓԱՐԻԶ

Մեր մէկուկէս միլիոն նահատակներու յիշատակը կ'ոգեկոչուի համազգային հանգամանքով, հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց հոգեւոր պետերու, հետեւեալ կարգով.

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 22, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

Եպիսկոպոսական պատարագ Նոթրը Տամ ը Փարի մայր տաճարին մէջ։

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

Պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն Ս. Ցովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 18ԻՆ

Ծաղկեպսակի զետեղում Անծանօթ Զինուորին, Էթուալ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 20·45ԻՆ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ

MAISON DE LA CHIMIE — 28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7e

Կը հրաւիրենք մեր ժողովուրդը խուռներամ մասնակցիլ սոյն ոգեկոչման յարգելու համար յիշատակը մեր բիւրաւոր նահատակներուն։

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 22ին, կիրակի առաւօտ ժամը 9·30ին հոգեհանդիսա կը կատարուի նահատակներու յիշատակին, ու կը պատարագէ Դ. Եպիսկ. Սահակեան, Սէնթ Անտրէ լը Պա եկեղեցին։

Պատարագի աւարտէն ետք ժողովրդական թափօրով Ապրիլ 24ի փողոցը պիտի երթան ծաղկեփունջ մը զետեղելու Մեռեալներու յուշարձանին վրայ։

Նոյն օրը կէսօրէ ետք ժամը 15ին, քաղաքապետութեան սրահը հրապարակային հանդէս տեղի կ'ունենայ։

Կը խօսին՝ ՄԷԹՐ ԵԴՈՒԱՐԴ ԺԱՄՅԵԱՆ (Ֆրանսերէն) (Պրիւէլլէն)
ԱՐԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ (Հայերէն)

Գեղարուեստական բաժին մը պիտի կազմակերպուի տեղական կարող ուժերով, օրուան պատշաճ։

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Տէսինի Ցուշարձանի Յանձնախումբին, կիրակի Ապրիլ 22

Կիրակի առաւօտ հոգեհանգստեան պատարագ Տէսինի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ, յետ պատարագի ժամը ճիշդ 12ին մասնաւոր թափօր. մեկնում եկեղեցիէն եւ ծաղկեպսակի զետեղում յուշարձանին վրայ։

Ներկայ կ'ըլլայ շրջանի երեսփոխան Պ.ր ԺԱՆ ՓՈՓԸՐԷՆ։ Կը խօսին տեղւոյն քաղաքապետ Պր. ՓԻԷՌ ՄՈՒՐԹԷՆ եւ Սէնթ Էթիէնի Հայ Ազգային Միութեան պատուոյ նախագահ Տոքթ. Ա. ՍԱՐԱՖԵԱՆ (Ֆրանսերէն)։

Հայերէն յարգանքի խօսք Ցուշարձանի Յանձնախումբին կողմէ։

Հաւատոյք

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընկերահամակրական եւ անդամական հաւաքոյթի մը կը հրաւիրէ անխտիր բոլոր հայրենակիցները ու բարեկամները, Կիրակի Ապրիլ 22 ժամը 16ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան Ալեք Մանուկեան սրահը,

118, Rue de Courcelles, 75017 PARIS

Ձեկուցում ՅԱԿՈԲ ՎԻԶԻՐԵԱՆ
կը խօսի՝ ՅԱԿՈԲ-ԳՐԻԳՈՐ
դիտնական-բժիշկ ՍՏԵՓԱՆ ԴԱՒԻԹԵԱՆի
գրքին Բ. տպագրութեան առթիւ
եւ հիւրասիրութիւն

ՁԱՇ

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան տարեկան հացկերոյթը տեղի կ'ունենայ, Ապրիլ 22, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 13·30ին, ճաշարան Օփերա Լաֆայէթի մէջ, 80 Ռիւ Լաֆայէթ, Փարիզ 9րդ։

Ճաշավճարը 35 ֆր.։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Խասեան Սանուց Միութեան բացառիկ ընդհ. ժողովը՝ Ապրիլ 21, ժամը 14·30ին, Պարոյր-Սեւակ դրադարան, 32, Ռիւ տը Թրէվիզ։ Օրակարգ 1) Զեկուցում։ 2 Նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Նուարդ Պասմաճեան իր ամուսնոյն՝ Արամ Պասմաճեանի մահուան 7րդ տարելիցին ի յիշատակ 150 ֆրանք կ'նուիրէ «Ծառայ»ին։

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ

ՍՈՒՐԲ ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ, Սկն-Վ[illegible] Եկեղեցւոյ հիմնադրութեան յիսնամեակի հանդիսութիւն, հովանաւորութեամբ Հայաս. Ֆրանսայի Ազգ. Առաջ. Նորադրանին, Կիրակի, Ապրիլ 22ին։

Նախապահութեամբ՝

Տէր եւ Տիկին ՓԻԷՌ ՂԱԶԱՐԵԱՆի

Առաւօտեան՝ ժամերգութիւն, հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն եկեղեցւոյ հիմնադիրներուն, ծառայողաց, բարերարներուն եւ ջրհեղեղի համայն նահատակներուն։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՇԱՀԱՆ խաչակիր ՔՀՆԾ. ՏԻՏԻԵԱՆ

Կէսօրին, ժամը 13ին, հացկերոյթ Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, գեղարուեստական բաժինով։ Կը խնդրուի նախօրօք ապահովել սեղանները եկեղեցւոյ Թաղական Նուիրեան կամ Տիկնանց Միութեան մօտ։

LE COMITE DES RESIDENTS de
LA MAISON DES ETUDIANTS
ARMENIENS
57, Bd. Jourdan, Paris 14e
Métro : Porte d'Orléans
Organise
UNE CONFERENCE
Le Jeudi 19 Avril à 20 h. 30
Conférencier :

Dr. Jean-Michel THIERRY

« *L'architecture arménienne de la conquête arabe à la conquête turque*»

du Journal « Haratch »
Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ԱՉՔԸ ԼՈՑՍ
ՔԻՄՔԻ ՃԱՇԱԿ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

BOSPHORE - Epicerie - Traiteur

5, Rue de l'Echiquier 75010 Paris Tél. 246. 60. 51
Métro : Strasbourg Saint-Denis

Ուրախութեամբ կը ներկայանայ հանրութեան իր Արեւելեան եւ Հայկական ուտեստեղէններու ճոխ տեսակներով

Պոսֆորի մէջ կարելի է գտնել ինչ որ անհրաժեշտ է արեւելեան եւ մանաւանդ հայկական խոհանոցէ ներս

ԱՒԱԻԵԼ՝ տեղւոյն վրայ եւ ապսպրանքի վրայ միշտ թարմ տաբբուլա, միտիա տոլմա միջուկով, իմամ պայըլընտը, թարամա, պօաչայ սու պէօրէկ, լահմաճուն ինչպէս նաեւ անուշեղէններու տեսակները՝ բաստայիֆ, պուրմա... մինչեւ իսկ պոլսական ընտիր հելվա եւ լոքումի տեսակները

Զոր մրգեղէնի եւ պիտակներու ճոխ համադրութիւն։

BOSPHORE

կրնայ գոհացնել ամէնէն դժուարահաճ ճաշակները եւ գարդարել ամենաբծախնդիր կերուխումի սեղանները

BOSPHORE

կը յատկանշուի ոչ միայն իր ապրանքներու այլազանութեամբ եւ որակով, այլ նաեւ իր անմրցելի եւ լաւ սերտուած դիներով։

OPTIMA Tours
ARMÉNIE 1979

CETTE ANNEE 4 FORMULES :

Première Formule = 12 jours.
2 jours MOSCOU — Aller-Retour.
10 jours EREVAN

Deuxième Formule = 14 jours
2 jours MOSCOU
12 jours EREVAN

Troisième Formule = 16 jours :
2 jours MOSCOU
14 jours EREVAN

Quatrième Formule = 13 jours
MOSCOU - ARMENIE
GEORGIE - LENINGRAD

CALENDRIER

18 au 29 Mai
15 au 26 Juin

15 au 28 Juin
13 au 26 JUILLET
20 Juillet au 02 Août
03 au 16 Août
07 au 20 Septembre
27 Juillet au 11 Août
03 au 18 Août
24 Août au 08 Septembre
31 Août au 15 Septembre

18 au 30 Mai
13 au 25 Juillet
24 Août au 5 Septembre

Avec logements hôtels première classe (Arménia ou Ani à Erévan) pension complète — excursions quotidiennes. — Cette année de nombreuses et *nouvelles excursions*

Tous nos groupes sont accompagnés par des spécialistes.

(*Pour inscription par groupes de* 10, *nous consulter*).

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS
67, rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

à LYON :
Madame Giselle BOUDOYAN
Maison de la Culture Arménienne
15 rue du 24 Avril 1915
DECINES :

PERMANENCE : Le Samedi matin de 10 h. à 12 heures
(Tél : 49-42-97)
tous les jours : Tél. 49-52-23

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԱՊՐԻԼ
18
MERCREDI
18 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԹԱԹԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար. 300 Ֆ	հատը	1 Ֆ. 80

54ԴՐ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.362

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.362

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՀՈՄ

ԻՆ ԼԻՆԿՈՒԱ ԱՌՄԵՆԱ՝

«ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ Ս. ԶԱՏԻԿ, ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԱՐԵԱԻ Ի ՄԵՌԵԼՈՑ»

ՊԱՊԻՆ ԶԱՏԿՈՒԱՆ ՊԱՏԳԱՄԸ՝

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ

Քրիստոնեայ աշխարհին մեծագոյն տօնը, ան որ յոյս կուտայ մարդուն՝ թէ վերջին աղէտականը մահր չէ· տիեզերական եկեղեցւոյ պետը, այս գատկուան, լեհ Պապ մըն է որ արդէն իսկ գրաւած է բոլոր սրտերը, նաեւ բծախնդիր Հռովմէացիին, որուն հոգեւոր ալ հովիւն է: երկար եւ յատկանշական պատգամով մը, Յովհաննէս – Պօղոս Բ. մօտ 400·000ի հասնող բազմութեան մը Ս. Պետրոսի հրապարակը եւ քանի մը հարիւր միլիոն հանդիսատեսներու հեռատեսիլէն, խօսեցաւ առաւելաբար խաղաղութեան մասին: «Խաղաղութիւն ձեզի՝ Միջին Արեւելքի ժողովուրդներ, Ափրիկէի ժողովուրդներ, Ասիոյ ժողովուրդներ եւ երկիրներ: Լատին Ամերիկայի քոյրեր ու եղբայրներ եւ ձեզի, որ կ'ապրիք քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային զանազան վարչակարգերու ներքեւ: Խաղաղութիւնը հիմնական կարգի պատուէն է, արդիւնք յարգանքին՝ կեանքի, ճշմարտութեան, ազատութեան, արդարութեան եւ իւրաքանչիւր մարդու սիրոյ իրաւունքին»:

Ներողութիւն խնդրելով այն սխալ չեզոքին համար, զոր կրնայ ունենալ օտար լեզուներու մէջ, Պապը 32 լեզուներով չնորհաւորեց Քրիստոսի յարութիւնը, ապա կարգին երկրորդ անգամ ըլլալով (առաջինը՝ Ծնունդին էր) հայերէն եւ ըսաւ «Շնորհաւոր Ս: Զատիկ, Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»: Նախքան իր օրհնութիւնը տալը՝ ուռպի էք օռպի, մազքանչները ըրաւ տիեզերական եկեղեցւոյ երկու լեզուներով՝ յունարէն եւ յատերէն:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ՍԱՆՃԱՊԻ ՀՐԱԹԱՐԵՑԱԻ
ԱՅԱԹՈՂԱ ՄԸ ԱՆՀԵՏԱՑԱԾ Է

Զատկուան տօներուն, Պարսկաստան բաւական ցնցուած էր առաւելաբար թեհրանի այաթոլային՝ Թալեղանիի հարցով: Հակառակ լուրերը կը չրջէին իր մասին եւ երկու տղաներուն: Ըստ ամէնն հաւաստի լուրերուն, երկրին երկրորդ այաթոլան անհետացած է իրրեւ բողոք իր երկու տղոց եւ հարսին ձերբակալութեան դէմ: Ձերբակալութիւնը տեղական չէր եղած թէեւ բայց եւ այնպէս Թալեղանի դժգոհ է: Ծանօթ է որ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ երկրին մէջ եւ ինք էր որ Քիւրտիստան ղրկուած էր ապստամբները հանդարտեցնելու համար:

ՓՈՒԹՊՈԼ

42ՐԴ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

— o —

Ապրիլ 15ի հանդիպումներու արդիւնքներն են՝ Դինամօ Մինսկ – Դինամօ Կիեւ՝ 0 – 0, Ռոստով ՀԲՄԱ - Արարատ 0 – 0, Զէնիթ - Դինամօ Թիֆլիս՝ 0 - 1, Դինամօ Մոսկուա - Զարիա՝ 0 – 0, Լոկոմոտիւ Շախտեոր՝ 1 - 1, Կռիլիա Սովետով – Նէֆթչի՝ 0 – 1, ԲԿՍԱ - Կայրաթ 4 – 0:

Այս խաղերէն եւս, դասաւորման գլուխն է միշտ Շախտեոր, իրեն կը հետեւին Բախտակոր, Դինամօ (Մոսկուա), Դինամօ (Թիֆլիս), Սպարտակ (Մոսկուա) եւ Ճրդ տեղը կը գրաւէ՝ Արարատ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ հարաւը, Ադրիականի ափը, կարգ մը քաղաքներ ինչպէս Դուբրովնիկ, Հերցեկովի, կոտոր երկու ծանր երկրաշարժի ենթարկուած են կիրակի առաջ: Առաջին 24 ժամերուն արդէն աւելի քան 200 դիակ գտնուած էր, հարիւրաւոր վիրաւորներ կային եւ հազարաւոր՝ անապաստան: 1963ին էր շատ ծանր երկրաշարժ մը քանդած էր երկրին ծանօթ քաղաքը՝ Սկիւպ եւ 1011 մեռեալ կար:

ԼԻԲԱՆԱՆի մէջ, ֆրանսական զօրագունդին երկրորդ հրամանատարը՝ Գրիմթհան ժամէն մեռած է առջի օր, երբ իր ճիփը ՄԱԿի զրօշակով, կրակի տակ առնուած է: Ո՞վ կրակ բացած է, ինչպէս միշտ մէկը միւսին վրայ կը թողու պատասխանատուութիւնը:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ ահաբեկչական արարքները չեն գադրիր: Հրացանագործութիւն մը, Պէյքոզի մէջ երեք հոգիի մահուան պատճառ եղած է: Երկու ոստիկանները ծայրայեղի մը տունը կը խուզարկէին երբ կրակ բացուած է: Հինգ ուրիշներ ալ վիրաւորուած են: Անգարայի մէջ ալ զրամատան մը տնօրէնը՝ Օմար Սունար, որ ծայրայեղ-ալ նկատուած էր, սպանուած է: Առանայի մէջ, 15 տարեկան պատանի մը, ծայրայեղ ձախ սպաննուած է երբ լիսէ կ երթար: Պոլսոյ մէջ մերձաւոր՝ Զելիթեփէի մէկ պանդոկն ալ ռումբ մը ղրուած է չորս գինեալ մարդոց կողմէ: Երկու մեռեալ կայ՝ պանդոկին տնօրէնը եւ յաճախորդ մը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ... Ամին Տատա, մինչ իր երկիրը՝ Ուկանտա «Զատիկ» կը տօնէր, ազատած ըլլալով իր այնքան ինքնատիպ մենատէրէն, այս վերջինը բոլորովին անհետացած է: Կը կարծուի թէ Լիբիա ապաստան գտած է: Երկրին նոր ղեկավարն է Փրոֆ. Լուլ:

ԼՈՒՒՏ ցնծութեամբ կ'ողեկոչէ իր արբունիին՝ Պեռնատէթ Սուպիրոյի մահուան հարիւրամեակը: 1858 Փետր. 11ին է, որ 14 տարեկանին Պեռնատէթ, անգրագէտ եւ զուրկ կրօնական դաստիարակութենէ առաջին անգամ «տեսած է» երիտասարդ կին մը, լոյսի պսակի մէջ: Այս հանդիպումը քանի մը անգամ կրկնուած է եւ Տիկինը ի վերջոյ ըսած է Պեռնատէթի՝ անարատ յղութիւնն եմ: Ի՞նչ լեզուով, Պեռնատէթ չի դիտեր բայց կը հասկնայ ըսած է: Այս երեւումները Լուռդը վերածած են արեւմտեան աշխարհի ամէնէն հանրածանօթ ուխտագնացութեան: Այս տարի երեք միլիոն այցելու կ'սպասուի: Հիւանդ, անկար, անդամալոյծ տասնեակ տարիներէ ի վեր կ'երթան հրաշքի մը սպասելով: Յարդ 63 ապաքինումներ «հրաշքի» արդիւնք հռչակուած են:

ՊԷՅՐՈՒԹի մէջ հակամերիկեան եղեռնագործ մը տեղի ունեցած էր այլ զոհ չկայ: Պայթում մը քարուքանդ ըրած է ձոն Քենըտի Մշակութային կեդրոնին դիմաւոր մուտքը:

ՀՈՒԻՓՍԻՄԵԱՆՑ ԿՈՅՍԵՐՈՒ ԱՃԻՒՆՆԵՐԸ ՅԱՅՏՆԱԲԵՐՈՒԱԾ

— o —

ՀԵՌԱԳԻՐ՝ ՄԱՅՐ - ԱՔՈՌԷՆ

«Նոր յուզումով հաղորդում ենք Թէ Ս. Հռիփսիմէ վանքի պարիսպի տակ անցեալ տարի գտնուած հնադարեան մատուռ - դամբարանում կատարուող նոր պեղումները յայտնաբերել են գերեզմանները աճիւնները վկայուած մարմինների: Շատ հաւանական է որ գտնուած աճիւնները Սրբոյ Հռիփսիմեանց կոյսերի խմբից նահատակուածների աճիւններն են, որոնք ըստ մեր պատմիչների նահատակութիւնից յետոյ ամփոփուած էին մի դամբարանում: Իսկ 618 թուա – կանին կոմիտաս կաթողիկոս կառուցել էր Ս. Հռիփսիմէի տաճարը այնտեղ տեղափոխելով Հռիփսիմէ կոյսի աճիւնները:

Սոյն նորագոյն յայտնաբերումը մի նոր նիւթական վկայութիւնն է Հայոց քրիստոնէական հաւատքի պատմական վաւերականութեան»:

Պեղումները չարունակւում են հնագէտ ակադեմիկոս Բաբկէն Առաքելեանի ղեկավարութեան ներքոյ»:

ԷՋՄԻԱԾԻՆ, Ապրիլ 14

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՔԱՑԻՈ

ԵՐԵՒԱՆ (հեռատիպ, Ապրիլ 10-12)

ԱՐԱՐԱՏ - ՆԷՖԹՉԻ ԽԱՂԸ

Առջի օր (Ապրիլ 14–15) հաղորդած էինք Արարատ - Նէֆթչի խաղի արդիւնքը՝ 0–0: Մօտիկ մանրամասնութիւնները:

Ապրիլ 11ին, Արարատ իր դաշտին վրայ ընդունեցաւ Բագուի Նէֆթչին: Նախքան մրցումին սկիզբը երկու խումբերու խաղացողները եւ տասնեակ հազարաւոր հանդիսատեսները չերմօրէն չնորհաւորած են եւ հրաժեշտ տուած՝ Նորայր Մես – րոպեանի, որու ֆութպոլիստի ասպարէզը վերջ կը գտնէր: 13 տարի մաս կազմած է Հանրապետութեան խումբին, իրրեւ պաշտպան եւ մասնակցած է 337 խաղի:

Դժբախտաբար Արարատցիք իրենց ընկերոջ կեանքի այդ յիշատակելի օրը, չկրցան լաւ խաղ մը կերարկել: Ադրբեջանցիները համեմատաբար պաշտպանած են իրենք զիրենք եւ յաճախ դժուար կացութեան մատնած են դաշտի տէրերը: Անգամ մը եւս պարզուած է հայ խաղացողներու հիմնական թերութիւնը՝ բազմաթիւ հարուածները արդիւնքի հասցնելու անկարողութիւնը:

Այսպէս Արարատ իր դաշտի վրայ խաղացած երեք մրցումներուն, չահեցաւ չորս կէտ: Նկատի առնելով որ այս տարի եւս, երկրի իւրաքանչիւր խումբ արտօնուած է միայն ութ՝ ոչ օքի ընել, որմէ հետ յաջորդ հաւասար արդիւնքներու պարագային իր հաշուին կէտեր չեն ավձանագրուիր, մասնագէտներու կարծիքով Արարատ պէտք է ուշադրութիւն ընէ:

Դասաւորման գլուխ էին երեք խաղէ յետոյ՝ Պախտակոր, Դինամօ (Մոսկուա), Շախտեոր (Դոնեցք) վեց կէտով:

ՀԱՅԵՐԷՆ ՆՈՐ ԹԵՐԹ ՄԸ՝ ԳԱԼԻՖՈՐՆԻԱ

Ամերիկահայ Գրողներու Ընդհանուր Համագումարի մասին գրած Թղթակցութեանս մէջ մանրամասն անդրադարձայ Պր. Երուանդ Ազատեանի լայնածաւալ զեկուցումին, որուն մէջ ան նկարագրեց ամերիկահայ մամլոյ ներկայ վիճակը: Սակայն այդ վիճակը, մանաւանդ Լոս Անճելըսի մէջ, այնքա՛ն յարափոփոխ է, որ ահաւասիկ արդէն հոն ծնած է նոր թերթ մը, նոր մօտեցումի վրայ հիմնուած: Կ'ուզեմ ամփոփ ձեւով տալ որոշ տեղեկութիւններ:

Նախ՝ խօսք մը Գալիֆորնիոյ չրջանի մասին: Հոն՝ Հայութիւնը անցեալին եղած է դեղջուկ Հայութիւն մը, հաստատուած գլխաւորաբար Ֆրէզնոյի հարուստ, բերրի ափարակային չրջանին մէջ: 1960էն ետք սկսած է փոխուիլ վիճակը, նախ՝ զանգաղօրէն, յետոյ չափազանց արագ: Թէ՛ ծնունդով Ամերիկահայեր, թէ՛ ուրիշ Սփիւռքահայեր սկսած են հաստատուիլ Գալիֆորնիա: Իրանէն եկողներ մեծ զաղութ են Լոս Անճելըսի մէջ, 1965էն ի վեր: Նմանապէս, տասը տարիէ ի վեր Պէյրութէն զաղթը զօրացած է, եւ եկողներու ստուար մեծամասնութիւնը հաստատուած է իր Միջերկրականեան կլիմայով ծանօթ Լոս Անճելըսի մէջ: Անցուդարձ 1975ին սկսած Լիբանանեան քաղաքացիական պատերազմէն ետք չատ աւելի արագ յաւելում կրած է այդ զաղթողներու թիւը: Ներկայիս, թէեւ ոչ ոք ունի ճշգրիտ փաստեր, լաւատեղեակ անձերու տպաւորութիւնները համաձայնելով կարելի է պարզել հետեւեալ վիճակագրական պատկերը, Գալիֆորնիոյ հայ բնակչութեան մասին.—

Լոս Անճելըս, 85էն 100 հազար:
Ֆրէզնօ, 35 հազար:
Սան Ֆրանսիսքօ, 8 հազար:
Ցրուած, 10 հազար:
Ընդամէնը, մօտ 135 հազար:

Վերջին տասնամեակին եկողներու ստուար մեծամասնութիւնը հայախօս է, բացի որոշ Պուրճ Համմուտցիներէ, որոնք թրքախօս են դեռ: Մօտ 40·000 է այս «նորեկներու» թիւը, եւ անոնց ներկայութեան չնորհիւ (ինչպէս գրած էի Համագումարի Թղթակցութեան մէջ) չատ ցած է թերթերու թիւը.— «Ապրիլ», «Նոր Սերունդ», «Քալ Նազար», «Նոր Օր», «Ասպարէզ» եւայլն:

Դեկտ· 22, 1978ին սկսած է հրատարակուիլ «Նոր Կեանք» չաբաթաթերթը, որուն առաջին հինգ թիւերը կրցած եմ աչքէ անցընել: Խմբագիրն է Վահան Ճանըդեան, Պէյրութէն, եւ կանոնաւոր թղթակիցներէն զլխաւորներն են Նորայր Մամեան եւ Հրանդ Սիմոնեան, նորէն Լիբանանցի: Թերթի միւս «թղթակիցները» հետաքրքրական խառնուրդ մըն են, ընդհանրապէս 30էն 50 հայախօս այն սերունդէն, որ գործի բերումով կ'ապրի աշխարհի ամէն կողմը, կը ճամբորդէ գործով, կը դրէ՝ երբ ըսելիք մը ունի, իբր կէս - թղթակցութիւն, կէս — նամակ (թղթակիցներու ցանկին մէջ կայ նաեւ կարօ Ծովէփեանի անունը, Մարսէյլէն): Անցեալին՝ Յառաջի մէջ (Ծունիս 13 - 4, 1978) գրած էի «Տեսութիւն եւ Հայութիւն» վերնագրով յօդուած մը, որուն մէջ արտայայտած էի այն կարծիքը, որ մեր մամուլը պէտք ունի «Սփիւռքահայ Նամականի» անունով հրատարակութեան մը, ուր թէ՛ թղթակցութիւն, թէ՛ նամակ, թէ՛ վէճ – կարծիք ձեւով կարելի ըլլայ արտայայտուիլ: Նման բաներու տեղ յատկացնելու պատրաստ կը թուի ըլլալ «Նոր Կեանք», որ խառնուրդ մը կը ներկայացնէ՝ յօդուածներու, նամակներու, սիւնակներու (օրինակ՝ պարտիզպանական նիւթերու մասին, բան մը՝ որ արեւոտ Գալիֆորնիոյ մէջ չատեր կը հետաքրքրէ) եւ լուրերու: Մասնաւորաբար՝ յայտարարու – թիւններու, ծանուցումներու, ռէֆլամներու:

Այս ծանուցումներուն մասին պէտք է խօսիլ, որովհետեւ անոնց օգտագործումն է որ իսկական նորութիւն մըն է: Նախ՝ ծանօթութիւն մը, — Ամերիկայի մէջ տարին 17էն 20 միլիառ (միլիոն չէ, միլիառ, այսինքն՝ հազար միլիոն) տոլար կը ծախսուի անտեսական եւ ուրիչ հաստատութիւններու կողմէ ծանուցումներու համար (հեռատեսիլ, ձայնասփիւռ, թերթեր, պատերը ծածկող նկարներ, եւն.): Գան չրջաններ, ուր չաբաթաթերթեր լոյս կը տեսնեն, անգլերէնով, որոնք պրի են ժողովուրդին, ինչպէս որ ձրի է (Ամերիկայի մէջ) հեռատեսիլի փրոկրամը: Ի՞նչպէս կարելի է ձրի բան մատուցանել, — պարզ է պատասխանը: Զանգուած մը (հոս՝ թերթը կամ հեռատեսիլի փրոկրամը ձրի ստացող - վայելողներու զանգուածը) շուկայ մըն է, իսկ ծանուցում ընողները միչտ կը փնտռեն նոր ու տարբեր չուկաներու ականջն ու աչքը գրաւեցնող հաղորդամիջոցները: Երբ անոնք վստահ են, որ կայ նոր ու տարբեր չուկայ մը, որ այս կամ այն հաղորդամիջոցին ուշադիր է, կը սկսին ծանուցումներ գնել հոն, եւ այդ կարելի կը դարձնէ թերթին ձրի բաժնումը:

«Նոր կեանք»ի վարիչները կը հաւատան որ Գալիֆորնիոյ հայ զաղութը զանգուած – չուկայ մըն է, եւ այդ պէտք է զգացնել ամերիկահայ ու ամերիկեան անտեսական հաստատութիւններուն: Միաժամանակ, կը հաւատան որ հայ ժողովուրդը կը կարդայ, մանաւանդ, ձրի թերթ մը, եւ որ նման թերթ մը կը «հանի» անոնց, որոնք միչտ պատրաստ չեն ուրիչ թերթերու բաժանորդագրուելու: Ուրեմն, ամէն տեղէ ճարուած փոքր դրամագլուխով մը եւ ամերիկահայ վաճառականական հաստատութիւններէն ոմանց համոզելով որ ծանուցումները գընեն, սկսած են հրատարակել «Նոր կեանք»ը: Ահաւասիկ լրենց «Հաւատամք»ը, արտադրուած առաջին թիւէն (Դեկտ· 22, 1978):

«Նոր կեանք» կը հրատարակուի 20 հազար տպաքանակով: 10·000ը կը բաշխուի Մէյլով Մնթ. Փոսթ — Ա. Թ.), 10·000 կրնաք ստանալ բոլոր չրջաններու հայկական նպարատուներէն:

«Անոնք որ չեն ստանար՝ կրնան տեղեակ պահել վարչութիւնս:

«Նոր կեանք» ամէնուն չաբաթաթերթն է: Եօթը տարեկանէն մինչեւ 117 տարեկան ամէն հայ անհատ կրնայ կարդալ «Նոր կեանք»ը: «Նոր կեանք» հայ ընթերցասէրին սեփականութիւնն է:

«Մենք ալ այս ձեւը որդեգրեցինք օժանդակելու համար հայամարտ – գոյամարտ պայքարին:

«Նոր կեանք» տեւականօրէն այս ձեւով պիտի բաշխուի:

«Առանց վարանելու ամէն Ուրբաթ փնտռեցէք «Նոր կեանք»ը:

«Կարգալով այլազան յօդուածները կրնաք նաեւ քաջալերել հայ առեւտրա – կանները որոնց ծանուցումները ձեզի կը հասնին «Նոր կեանք»ի միջոցաւ: Մի մոռնաք՝ «Նոր կեանք» ունի 20·000 տպաքանակ եւ կը բաշխուի բոլորովին առանց ակնկալութեան»:

Հետաքրքրական պիտի ըլլայ տեսնել՝ թէ պիտի դիմանա՞յ այս յանդուգն, նոր մտածելակերպով հրատարակուող թերթը, որ գուցէ լուրջ սպառնալիք մը պիտի ներկայացնէ կուսակցական եւ անձնական նախաձեռնութեամբ հրատարակուող ուրիշ թերթերու: Կարելի է ըսել՝ «ո՛չ, չի ներկայացներ նման սպառնալիք, որովհետեւ անոնք, որոնք արդէն բաժանորդ են ուրիչ հայ թերթերու, լուրջ են, այս թե՛րթն ալ կը կարդան, քանի ձրի է, բայց չեն դադրիր միւսները ընթերցելէ: Իսկ անոնք, որոնք ուրիչ թերթի բաժանորդ չեն, պիտի չբաժանորդագրուէին, ձրի թերթ ըլլայ կամ չըլլայ հրապարակին»: Ես անձնապէս կ'ենթադրեմ որ եթէ ձրի թերթը դիմանայ վեց ամիս, իր 20·000 թիրաժ - տպաքանակով, ուժ մըն է նոր, եւ սպառնալիք՝ միւսներուն: (Անշուշտ կենսական է որ չարունակէ ունենալ այս տպաքանակը: 5000 տպաքանակով թերթին մէջ չեն ծախսեր առեւտրականները: Կենսականէ քանակը):

Կը յուսանք որ «Նոր Կեանք»ի պատասխանատուները կենսական գտնեն նաեւ որակը, որովհետեւ եթէ յաջողին, մեծ ուժ եւ ուրեմն մեծ պատասխանատուութիւն մը ունեցող ներկայութիւն մը պիտի ըլլայ այս թերթը, ամերիկահայ իրականութեան մէջ: Հիմակուհիմա, կը թուին ունենալ անկեղծ մօտեցում, եւ կը թուին խնդապէս մտահոգ ըլլալ այս պէս կոչուած «հայամարտ – գոյամարտ»ով: Կը յուսանք որ ճիշդ է մեր տպաւորութիւնը:

Ստորեւ, փոքր փոփոխութիւններով արտատպում մը, «Նոր Կեանք»էն, որուն թղթակիցներէն մէկը գործի բերումով զացած է տեղ մը՝ որմէ չատ քիչ արձագանգ կը լսուի հայ մամուլի մէջ:

ԹԱՔԻԿ ԹԼՕԼԼՕԼԵԱՆ

ՍՈՒՏԱՆԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԱՅՍՕՐ

— o —

Դիչերուան ժամը տասնըմէկուկէսին օդանաւը էջք կատարեց Քարթումի օդակայանը: Սուտանի հայ ակումբի վարչականները լրիւ կազմով եկած էին զիմաւորելու մեզ՝ Ցայվ Ցինկըրզի հինգ անդամները: Պէտք եղած գործողութիւնները կատարելէ ետք օդակայանին մէջ, մեզ առաջնորդեցին պանդոկ եւ յաջորդ օրը մեզ զարձեալ տեսնելու խոստումով մեկնեցան:

Արդէն առաւօտեան ժամը 9ին մի քանի վարչականներ եկան պանդոկ եւ ըսին· «Ծոյլե՛ր, տակաւին կը քնանա՞ք· ելէ՛ք ձեզ քաղաքը պտըտցնենք»:

«Մեզ հայկական ակումբը տարէք ամէնէն առաջ», բոլորս ըսինք միաբերան: Կէս ժամ ետք հայկական ակումբի մուտքին էինք, որուն դրան վրայ խոչոր դիրերով զրուած է «Արմինիըն քլաբ»: Ապշահար իրարու նայեցանք, չէինք կըրնար երեւակայել նման հայկական ակումբ մը, Աֆրիկէի կեդրոնը: Զափազանցած չեմ ըլլար եթէ ըսեմ թէ Պուրճ Համուտի կէս մեծութիւնը ունեցող հըսկայ տարածութիւն մըն է Սուտանի հայկական ակումբը: Մուտքի աջին մեծ տարածութիւն մը յատկացուած է մանուկներու՝ որպէս խաղավայր, ուր կրնաք դանել յատկապէս մանուկներու համար չինուած բազմաթիւ ժամանցի զործիքներ, օրօրոց, սահնակ, թրափիզի երկաթներ, եւայլն: Քիչ անդին կայ մեծ-ի-րու Ֆութպոլի զաշտ՝ միջազգային չափով չինուած, ուր կանոնաւոր կերպով Սուտանի հայ երիտասարդները չաբաթը երկու անգամ Ֆութպոլի փորձեր կը կատարեն եւ երբեմն կը մրցին ուրիչ ազգերու ակումբներու դէմ:

Ֆութպոլի զաշտին ճիշդ կռնակը կը գտնուի պասքէթի զաշտը, զարձեալ չատ օրինաւոր կերպով չինուած, գետինը պեթոնով ծածկուած, իսկ գիչերը՝ լուսաւորուած: Պասքէթի զաշտին կողքին կայ վոլէյի զաշտը, որ սակայն զժբախտաբար լքուած է եւ գետինը աւելորդ բոյսերով լեցուն, տրուած ըլլալով որ Սուտանահայութիւնը վոլէյի խումբ չունի: Վոլէյի զաշտէն մօտ հարիւր մեթր հեռու կը գտնուի հսկայ լողարան մը (փիսին), քսաներկու մեթր երկայնքով եւ տասնըմէկ մեթր լայնքով, որուն ջուրը ամէն օր կը փոխուի եւ միեւնոյն ժամանակ կը զեղուի առողջապահական մի – ջոցներ ձեռք առնելու նպատակով:

Լողարանի աջ կողմը կան սենեակներ՝ որոնք կը զործածուին իբր ժողովատեղի, հաւաքավայր եւ ժամանցի կեդրոն, թղթախաղի, նարտի, տոմինօի եւ այլ խաղերու համար: Սենեակներէն մէկը տրամադրուած է զրադարանի, ուր կըրնաք գտնել բաւական մեծ հաւաքածոյ մը հայերէն զրքերու: Պատին վրայ չորս – ուած են վարչութեան անդամներուն նկարները՝ իսկ զրադարանին ճիշդ դիմացը կան բաւական մեծ թիւով բազմոցներ, որոնք արդիւնք են հայկական ակումբի երիտասարդ մարզիկներու յատկացուած նպաստներուն:

Ինչպէս յիչեցի, այս սենեակները կը գտնուին լողարանին աջ կողմը իսկ ձախ կողմը կը գտնուի հսկայ միջանցք մը, ուր չարուած են սեղաններ եւ աթոռներ սրճարանի ձեւով: Դիմացը կը գտնուի հեռատեսիլ մը, եւ ամէն գիչեր այս միջանցքը լեցուն է Սուտանահայերով, որոնք կը նախընտրեն ընթրիք ակումբի մէջ եւ միեւնոյն ժամանակ իրար ժամանակ անցընել: Այս միջանցքին մօտ երկու հարիւր մեթր անդին կը գտնուի ակումբի պիւֆէն եւ խոհանոցը, ուր կրնաք գտնել ամէն տեսակ համադամ ճաշեր եւ խմիչք:

Խոհանոցէն մօտ չիսուն մեթր հեռու բարձր ամպիոն մը՝ որ տրամադրուած է նուագախումբերու՝ որոնք կը նուագեն հայկական ակումբին մէջ, իսկ նուագախումբի երիտասարդ մարզիկներու յատկացուած է պանդոկ մը, ուր կրնան պարել հազար զոյգ: Փիսէին չորս կողմը կանաչ խոտով ծածկուած հսկայ տարածութիւն մը չորս ուղղութեամբ սեղաններով, ուր կը նստին հիւրերը: Վերէն ապահովուած է հսկայ վրաններով, ցերեկուան արեւէն եւ տաքէն պաչպանուելու համար եւ մանաւանդ գիչերուան պաղէն: Սուտանի մայրաքաղաքի չրջանին կը տիրէ ցերեկը քառասունըհինգ աստիճան փահրէնհայթ տաքութիւն եւ գիչերը բաւական ցուրտ:

Սուտանահայութիւնը ծերով երիտասարդով եւ փոքրերով կը հաչուէ մօտ երկու հարիւր չիսուն հոգի... միայն: Առանց բացառութեան բոլորն ալ նիւթապէս լաւ ապահովուած են. մեծամասնութեամբ կը զբաղին վաճառականութեամբ: Հայկական ակումբը որ կը կոչուի «Հրանդ Մարզպարան» կը պատկանի առանց բացառութեան բոլորին: Ոչ մի կուսակցական կամ համայնական որեւէ խորութիւն: Ակումբը բոլորին միակ ժամանցի վայրն է՝ ուր կը հաւաքուին, կ'ընթրեն կամ գիչերը կը տեւեն ամէն գիչեր: Ակումբը ունի իր անձնական բժիչկը, մարզական խումբերը (ֆութպոլ, պասքէթ եւ վոլէյ –փոնկ), որոնք դրեթէ միչտ չաղթական դուրս կուգան: Ունի իր անձնական թատերախումբը որ տարին անգամ մը կը ներկայացնէ թատերական խաղ մը, ակումբի բացօթեայ թատերասրահին մէջ, որ կը գտնուի պասքէթի եւ վոլէյի զաշտերուն միջեւ: Միայն բեմը զոյ է, իսկ մնացածը բացօթեայ, ուր ներկայացման կամ հանդէսի մը ժամանակ աթոռներ կը չարին: Թատերախումբը կը ներկայացնէ յոդուածային թատերախաղեր ինչպէս Յակոբ Պարոնեանի «Մեծապատիւ Մուրացկանները»:

Սուտանահայութիւնը ունի իր անձնական եկեղեցին եւ զպրոցը որ կը գտնուի ակումբէն մօտ երկու հարիւր մեթր հեռու: Սուրբ Յարութիւն եկեղեցին կը գտնուի Պարսամեան վարժարանը (նախկին Քրթարան) որ կը կրէ Սուտանահայ բարերարի մը անունը:

Պր· Պարսամեան ամբողջ Սուտանի մէջ միակ վաճառականներէն մէկն է, որ չատ մօտ կապեր ունի կառավարական բարձր անձնաւորութիւններու հետ: Կայ ուրիչ յայտնի անձնաւորութիւն մը, Պր· Կարօ Վանեան, որ ֆիրաշաւի ձիեր ունի ոչ միայն Սուտանի մէջ, այլեւ Ծրան – սայի եւ Անգլիոյ մէջ: Պր· Վանեանի ձիերը բոլորն ալ կը կրեն հայկական անուններ ինչպէս Արարատ, Մասիս, Շամիրամ: Լոնտոնի մէջ Պր· Վանեանի ձիերէն մէկը մրցած է թագուհիի ձիասրահին հետ եւ առաջնութիւն չահած, եւ բաժակը թագուհին ինք իր ձեռքով յանձնած է Պր· Վանեանի: Այդ բաժակը այժմ կը գտնուի Պր· Վանեանի վիլլային մէջ, Սուտան: Այնքան մեծ եւ ծանր է որ կամ տակելով կ'ըսէինք Պր· Վանեանի· «Բաժակը չանձնած ժամանակ թագուհին քանի՞ բեռնակիր բերած էր»:

Սուտանի մէջ ամէն ազգ ունի իր ազգային ակումբը, ինչպէս՝ իտալական, ամերիկեան, յունական, սուրիական ակումբներ, եւ ամէն ազգ կաղանդի չբջանին իրենց երկրէն կը բերեն նուագախումբեր մէկ ամսուան համար: Սուտանահայութիւնը հակառակ իր փոքր թիւին (եթէ բաղդատենք, օրինակ, Յունաստանի որոնք կը հաչուեն տասը հարիւր հոգի), միչտ ալ ամէնէն չատ քաջալերուած ակումբը ունեցած է: Ամէն գիչեր նուագադրոնը երեք հազար հոգի ներկայ

կը դանուին հայկական ակումբը (միայն կաղանդի շրջանին, երբ նուագախումբ կայ, օտար ազգեր կրնան մտնել ակումբ, իսկ միւս շրջաններուն միայն անդամներու մուտքը արտօնուած է)։ Կաղանդի պիչերը տասնեակներով ձիւաւոր վինուորներ կը հսկեն կարգապահութեան՝ անոնք կը հսկեն կարգապահութեան՝ անհատական խճողումի պատճառաւ։ Կառավարական բարձրաստիճան բոլոր պաշտօնեաները, նախարարները, կը նախընտրեն կաղանդի պիչերը հայկական ա – կումբին մէջ անցընել։ Այդ պիչեր սեւամորթներուն թիւը չատ աւելի մեծ կ'ըլլայ քան ճերմակամորթները եւ երբ կէս պիչերին լոյսերը մարին, ու բնականա – բար աջնէլիօրէն արդէն իսկ երկինքէն լուսնի լոյսը կը զարնէ, մուքին մէջ ճերմակ ակռաներ միայն կը տեսնէք... Անհատականօրէն կը սիրեն հայերէն երգերը եւ իրենց կարելիութեան չափին մէջ կը ջանան շուրջպար պարել։ Սուամնահայութիւնը, հակառակ որ ամէնքը լաւ են վիճակով եւ դիրքով, չափազանց պարզ են եւ հիւրասէր։

Տարին մի քանի անգամ կը ճամբորդեն Եւրոպա, որպէս վաճառական կամ պը – տոյտի համար, որովհետեւ Մայլսէն վերջ չատ տաք կ'ընէ։

Ցիչեմ երկու դէպքեր որոնք չատ ազդած են վրաս։ Առաջինը՝ մանկապատ – տկի հանդիսին ներկայ գտնուեցայ եւ կարելի չէր չյուզուիլ տեսնելով հայ մանուկները, որոնց մէջ սեւերը ալ կային, որոնք կ'երգէին « Ով մեծաձայնիչ դուռ լեզու »։

Իսկ երկրորդ դէպքը հետեւեալն է։

Սուտան հասած օրերնիս սեւամորթ մը մօտեցաւ մեզի եւ սկսաւ հայերէն խօսիլ հետերնիս, զարմացած իրարու նայեցանք։ « Ինչո՞ւ կը զարմանաք », ըսաւ « որովհետեւ սե՞ւ եմ »։ « ոչ, չզարմացանք » ըսինք ամէնուլով։ Ապա գործաւ եւ ըսաւ։ « Դուք Թրքերէն երգեր պիտի՞ք, լսեցի որ Պէյրութի մէջ Հայերը Թրքերէն երգեր չատ կ'երգեն, անոր համար ալ քնաւ չեմ փափաքած Պէյրութ գալ »։ « Սխալ տեղեկութիւններ առեր էք » ըսինք, « ժամանակին Թերեւս, բայց ներկայիս մեծ պայքար կայ, Թրքերէն երգը արմատէն կտրուած է »։ Երբ այս լսեց, բարձր ձայնով սկսաւ երգել։ « Ով հայրենիք » եւ արցունքի խոչոր ճերմակ կաթիլներ սահեցան սեւ այտերէն վար։ Երբ Ափրիկէի կեդրոնը Թրքերէն երգի դէմ պայքար կայ, ալ ի՞նչ պէտք կայ մատնոցելու։

ՊՕՂՈՍ ՇԱՀՄԵԼԻՔԵԱՆ

«Նոր կեանք»

ՀԱՅԵՐ ԳԱՒԱՌԸՆ

Վասպուրականի Հերոսամարտին Տարեդարձը
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ 3առաջ։— Նախ խորհրդանշական է, որ Հայ Մշակոյթի Տան վերնայարկէն ի վեր, Վասպուրականի հերոսամարտին տարեդարձները կը յիշատակուին համանուն չքեղ սրահին մէջ։ Եւ ամէն Ապրիլին՝ Արծուի Վասպուրականի լայնատարած թեւերը, սրահին բեմէն, կը յուշեն օրուան ոգին, հանդիսատեսնոց նկարագիրը։ Երկրորդ նկատելի կէտն այն է, որ օրինակելի յարատեւութեամբ կը կազմակերպուին հերոսամարտին հանդիսութիւնները՝ Վասպուրականի Հայրենակցական Միութեան կեդրոնական Վարչութեան կողմէ, մասնակցութեամբ Տէսինի եւ Վիէնի իր մասնաճիւղերուն։ Եւ միշտ ընդարձակ սրահը նեղ կուգայ խուռներամ փութացած հանդիսականներուն համար։

Սրտապնդիչ միջավայրի մը մէջ է, որ օրուան նախագահը՝ Ազէքսան Պապայեան ցերեկոյթին բացումը կատարեց եւ ապա վարեց յայտագիրը։ Նախագահը ընդ – գծելէ ետք 64 տարիներ առաջ արձանագրուած հերոսական դուպարին յատակնիշն ու արժէքը, ներկայացնելէ ետք Սարամ Մանուկեանի բացառիկ դիմագիծը մեր մօտաւոր անցեալի պատմութեան էջերուն մէջ՝ Վասպուրականէն Ազատատեան աշխարհ, չեչտեց, թէ Վանի հայկական իշխանութեանց հաստատումով գարերու երազը չօչափելի իրականութիւն դարձաւ, սերմերը նետելով Մայիսեան մեծ Արշալոյսին։

Ժիւրայր Մխիթեան յետադարձ ակնարկով մը բնութագրեց Զարթօնքի շարժումը 1850ական թուականներէն սկսեալ, Սրմէանի, Փորթուկալեանի եւ ուրիշներու չունչին տակ։ Մշակութային վերելքին հետ, միտքեր թրծուեցան եւ ազատագրական - յեղափոխական գաղափարները ընդհանրացան՝ վարակելով ժողովրդի Հայութիւնը։ Անդրադառնալով հերոսամարտին՝ չեչտեց թէ մխանակնութեան ոգին կարեւոր դեր կատարեց։ Արամ, որուն մահուան 60ամեակն ալ յիշատակութեան կ'արժանանար այդ օրը, իր կողքին ունեցաւ Զինուորական Մարմինը։ Ամենական — ռամկավար Ամենակ Եկարեան, դաշնակցական հայդուկներ Գրիգոր Պուլկարացի, կայծակ Առաքել կազմակերպիչ, մղիչ ուժերը դարձան հերոսամարտին։

Խօսելով ներկային մասին, զիտել տուաւ, թէ Հայաստան եւ Սփիւռք՝ Արեւելահայ եւ Արեւմտահայ իր զոյդ հատուածներով, յաղթանդամ մարմնի մը երկու թեւերն են։ Հոն թէ հոս, մէկ է հայ ժողովուրդը իր ձգտումներով, երազներով եւ նուաճումներուն տարողութեամբ։ Հոն՝ Հայութեան այդ թեւը հայրենիք կը կերտէ եւ կը լուսաւորէ, կ'ամբացնէ իբրեւ կորիզը վաղուան ամբողջական Հայաստանին։ Հոս, Հայութեան մեր թեւը, տեւական կերպով կը ձգտի պահպանել իր ազգային դիմագիծը մշակոյթին ճամբով. նաեւ կը պայքարի այլասերման ճակատներու վրայ, որպէսզի հայրենիքի ժողովուրդին հետ միասնաբար կերտէ միացեալ հայրենիքը, միացեալ ժողովուրդով եւ ազատ կարզերով, անկախ։

Ժիւրայր Դատուրեան Մշակոյթի Տան դեղեցիկ կառոյցը մատնանշելով հանդիսութիւն մը գտաւ մեր ժողովուրդին անցեալի եւ ներկայի նկարագիրներուն միջեւ.— ամէն տեղ ճիգով եւ աշխատանքով հաստատել լուսաւոր կեդրոններ։ Բնորոշելով Վանեցիին դիմագիծը հաստատեց, թէ ան միշտ եղած ու մնացած է հաւատաւոր Հայ, ըլլայ հայեաց իր քայլերուն եւ աշխատանքներուն մէջ, այլ մասնաւորաբար յամառ իր մտածումներով եւ կամքով։ Ընդգծեց հայ քաղաքական կուսակցութիւններուն, յատկապէս Հ. Յ. Դաշնակցութեան վերապահուած բացառիկ դերը եւ գործունէութիւնը ինչպէս այլուր, նաեւ Վասպուրականի մէջ։ Մատնանշեց կազմակերպչական յատկանիշները ջրջանի Հայութեան։ Ակընթարթի մը մէջ իրագործուեցաւ ազգային միասնականութիւնը։ Թէ՛ հերոսամարտի օրերուն, թէ՛ Վանի հայկական իշխանութեանց ժամանակաշրջանին, պետական մեքենան գործեց կանոնաւոր կերպով՝ բոլոր մարզերով։ Ապա յիշատակեց անունները Տեղեկատու Դիւանին, Զինաբաշի Մարմինին եւայլն, ցոյց տալու համար, թէ բոլոր խաւերն ու հատուածները մասնակցեցան կռիւներուն։ Յարգանքի խօսք ուղղեց հայ կնոջ հասցէին՝ ընդգծելով Հայուհիին նշանակից դերը մարտի օրերուն։

Դեղարուեստական բաժինը այլազան նկարագիր ստացաւ։ Արտասանեց Տիկին Իսկուհի Հրաչեան, երգեցին Տիկ. Սիրան Մանուկեան, Օր. Հայգազարեան, Պ. Պ. Սիմոն Աւտոյեան, Աւ. Խերոյեան, Է. Շալճեան եւ ուրիշներ։ Նուագախումբը իր հայկ. եղանակներով մթնոլորտին բարձրացումին սատարեց։ Ամբապարհեցը եղան անպակաս, երէց թէ երիտասարդ իւրաքանչիւր բանաստեղծի կեանքը, պատմական եւ աշխարհագրական տուեալներն ու ժամանակաշրջանը, համոզումներն ու գաղափարները, ընդգծելով միաժամանակ իւրաքանչիւրի դերն ու նշանակութիւնը, արժէքն ու իմաստը մեր այսօրուան ու միջազգային գրականութեան պատմութեան մէջ գտնելք բաժնելով ու խաչաձեւելով երեք դիմաւոր օճախներու՝ Կ. Պոլիս, Հայրենիք եւ սփիւռք, արժանանալով ներկաներու գնահատանքին եւ ծափահարութեան։

Ս. ՍՐԿ.

ԻՏԱԼԱՀԱՅ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՀԱՅԿ. ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

— o —

Միլանոյի հայ գաղութը, իբրեւ գրական, մտաւորական չարժումներու նախանձախնդիր հետեւորդ, անցեալ օրեր – րուն՝ Մարտ 22ին եւս իրագործեց փոքրիկ, բայց գողտրիկ ծրագիրը մը՝ գար – նանացան մը, հայկ. ոտանաւորի ու արձակի, Ֆամիլիա Արթիսթիքայի հիւրընկալ սրահներուն մէջ։

Օրուան բանախօսը Հ. Լեւոն Զէքիեան բացառիկ հմտութեամբ ու ճաշակով ընտրած էր հայ բանաստեղծներու եւ բանաստեղծուհիներու փունջ մը, ընդգրկելով 1150 տարուան ժամանակաշրջան մը, հասնելով մինչեւ մեր օրերը։

Բանախօսութիւնը, որ պատրաստուած էր իտալերէն լեզուով, չատ յաճախ կ'ընդհատուէր, տեղի տալու համար այս կամ այն բանաստեղծի քերթուածի ընթերցման, որ պատրաստած էին խումբ մը չնորհալի եւ կ ա ր ո ղ երիտասարդներ, միաձուլելով ընթերցումը հայկ. ժողովրդական երաժշտութեան եւ հայկ. լեռնաչխարհի ու բնաչխարհի տեսարաններուն հետ, աւելի մնուցանելու ու կենսունակ դարձնելու բանաստեղծի միտքը՝ կարօտն ու սէրը, վիշտն ու ուրախութիւնը, տառապանքն ու զանգատը, ղղջումն ու ներումը, յոյսն ու համոզումը, բանախօսութիւնը վերածելով անբաղդատելի ընդհ. համանուագի մը։

Այդ հեչտալուր ու կիսախաւար սրահին մէջ դարձեալ յարութիւն կ'առնէին իրենց կեանքով, սրտի վէրքերով, սիրոյ կարօտի հեծկլտանքներով, գարնանային բաղձանքներով եւ երբեմն ալ փշրուած երազներով ու հայրենիքի կարօտով՝ Սիամանթօ, Դուրեան, Պէշիկթաշլեան, Դանիէլ Վարուժան, Սրբուհի Տիւսաբ, Սիպիլ, Ալիչան, Նալպանտեան, Մ. Մեծարենց, Ա. Սրապեան, Թումանեան, Տէրեան, Ե. Չարենց եւ Պարոյր Սեւակ։

Բանախօսը համապատկերային ամփոփ պատկերի մէջ, հիմնուելով « Արուեստը երկար, կեանքը կարճ » ընթանին վրայ, մեծ վարպետութեամբ ու նրբութեամբ ներկայացուց իւրաքանչիւր բանաստեղծի կեանքը, պատմական եւ աշխարհագրական տուեալներն ու ժամանակաշրջանը, համոզումներն ու գաղափարները, ընդգծելով միաժամանակ իւրաքանչիւրի դերն ու նշանակութիւնը, արժէքն ու իմաստը մեր այսօրուան ու միջազգային գրականութեան պատմութեան մէջ գտնելք բաժնելով ու խաչաձեւելով երեք դիմաւոր օճախներու՝ Կ. Պոլիս, Հայրենիք եւ սփիւռք, արժանանալով ներկաներու գնահատանքին եւ ծափահարութեան։

Ս. ՍՐԿ.

ՀԱՅԱՆ ՀԱՅՆՈՒՐ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

1929 1979

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

4.

Վերջին յարկի սենեակներէն մէկին էր այս, օգաւէտ ու լուսաւոր. կանաչ մխաղին վրդ մէն էր պատած գայն ու ամէն ինչ մաքրութիւն կը բուրէր։ Այ կողմի անկիւնը լայն անկողին մը կար իր տանձով ու զարթուցիչով, դէմը՝ լողասենին յախճապակիէ սպիտակութիւնը, բարակ ու հասա կոկորդներով, իսկ վերան՝ ապակիի երկար կտոր մը՝ ուր արդուզարդի պիտոյքներ կային քառան – կին հայելիի մը առջեւ։ Ուրիչ անկիւն մը բարձր հանդերձարան մը՝ որուն քով պզտիկ վարպետը կը քաշուած հագուստ մը ծածկելու համար։ Կեդրոնը սեղան մը կը կլորնար ներկուած փայլուն տախտակէ, կրելով խել մը գիրքեր որոնք երկու փիղերու մէկտեղ սեղմուած էին։ Փիղերէն մէկը կը նայէր մոխրամանին, իսկ երկրորդը իր պատիճը պատին էր ցցած։

Նէնէթն ալ ակնարկը այն կողմ դարձուց, նայեցաւ պահ մը անշարժ, դժգոհութեան չարժում մը ըրաւ, բայց ժպիտը հայելիները տեսան։ Ցետոյ դէպի լուսամուտը ուղղուեցաւ։

Պատուհան - դուռ մըն էր այս, որ պզտիկ պատշգամի մը վրայ կը բացուէր. արեւը ողողեր էր զայն. գարնան զմայլելի առաւօտ մըն էր. առողջ ու մաքուր առաւօտ մը՝ որ ճաչի կ'երթար պզտիկ ազմուկներով։

Նէնէթ սկսաւ անհամբերել. վերադարձաւ սեղանին առջեւ, վիրք մը առաւ ու նստաւ, ակնարկը ծանօթի մը՝ Փիէռի գլխարկին։ Մէկէն նշմարեց որ ճիշդ առջեւը սեղանին պզտիկ դարակը կիսաբաց է. քաշեց զայն եւ հատ տետրակ մը ուշադրութիւնը գրաւելով, առաւ։

Այո, ապահով էր։ Գիւղ մը յուզուած, չես գիտեր ինչու, սկսաւ դանդաղօրէն դարձնել այդ էջերը. Ֆրանսուհիին հետաքրքրութիւնը կրկնապատկուեցաւ. օրագրութիւն մըն էր։ Աչքերը յառած այդ խառնափնթոր գիրերուն, կ'ուզէր գըտնել, կ'ուզէր անպայման ճանչնալ իսկական Պետրոսը, երիտասարդը, արեւելքցին։ Ի՛նչեր կը պատմէին այդ էջերը. մտերիմ ինչ յոյզեր, մտածում ու տենչանք կը պարունակէին այդ տողերը որոնցմէ բան մը չէր կրնար հասկնալ։ Հայերէն այդ տառերը բեւեռապրեր էին իրեն համար, « սեւ ու ճերմակ »՝ ինչպէս կ'ըսէր ինք։ Ու անկարող իրականութիւնը տեսնելու, աւելի ինքն իր մէջ կը չնար անծանօթը դուշակել։ Ֆրանսերէն բառ մը մէկէն իր ակնարկը կեցուց. « մէրսի »։ կարծես սենեակին մէջ էր Փիէռ, հոն, իր մօտը, եւ իրեն ուղղած առաջին բառը կ'ըլլար՝ մէրսի։ Շնորհակալութիւն Նէնէթին որ եկեր էր գինքը տեսնել, որ գինքը չէր մոռցեր, չէր մոռցեր իր պզտիկ Փիէռոն...։ Ցաջորդ էջերուն մէջ Ֆրանսերէն բառերը սկսան չատնալ։ Ալ մեծ ուշադրութեամբ ամէն տողի մէջ վնտռեց զանունք ու իր մտածումը անոնց հետ յառաջացաւ։ Ատիէօ փուռ քուժուր։ Մէսաժըրի Մարիթիմ։ Մատոննա, Պէրէոն, Պէյրութ, Աղէքսանդրիա, Մարսէյլ։ Ցետոյ Փարիզի մէջ հասցէ մը ու գործարանի մը անուն։ Ֆրանսերէն ասուածիններ, արտառոց հայհոյութիւններ, քովը փակագիծով՝ բացատրութիւնը անշուշտ, թատրոններ ու պտոյտի զանազան վայրեր։ Ամիսները կ'անցնէին։ Դերասանուհի մը եւ լուսանկարչական քանի մը բառ ըսին թէ փիէռ ալ Կոան Պուլվարները հասած է։ Մէկէն՝ նախազգասուածիւն մը։ « Ահա՛ այսօր, Պետրո՛ս, յիմարութիւն չուզեր »։ Նէնէթ սեղանին վրայ դրաւ տետրակը, երկու արմուկներուն մէջտեղ ու հետաքրքրութեամբ եւ աճող անհամբերութեամբ մը սկսաւ կարդալ։

(Շար. 14)

Այրի Տիկին Վարդանոյշ Նալպանտեան եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց քրոջ՝

ՏԻԿԻՆ ԵՂԻՍ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 14ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Ապրիլ 19ին, ժամը 14·30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Իվրիի գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Ցանձնախումբը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի, Ապրիլ 22ին, Սէն Լուի Սուրբ Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ, բանաստեղծ՝

ՑԱՐՈՒԹ ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առիթով։

Կը հրաւիրուին սիւնեցի հայ մեծ բանաստեղծին յիշատակը յարգողները։

ՊԱՏԱՐԱԳ

Կրկնազատիկի եւ Ապրիլեան եղեռնի 64րդ տարեդարձի առթիւ պատարագ՝ Սէն Մօրիս տը Պէննոյի Կաթողիկէ եկեղեցւոյ մէջ, տեղւոյն կապ. Խաչի վարչութեան նախաձեռնութեամբ, Կիրակի, Ապրիլ 22։

Պատարագը կը սկսի ժամը 4ին, երեկոյեան։ Ցաւարտ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի մէկուկէս միլիոն նահատակներու հոգիներու խաղաղութեան ի հանգիստ։

Պատարագը կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ՝ ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ։

Երգեցողութիւնները կը կատարուին Լիոնի Կամերտաս երգչախումբի կողմէ՝ ղեկավարութեամբ Պ. Մ. Օֆլազի։

ԱՆԻ ՊՕՑԱՃԵԱՆ
եւ
ԱՐՇԱԿ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ
Ամուսնացած
Նիս, Ապրիլ 14, 1979
կնքահայրութեամբ
Պ. ժան Եռոզի

LE NOUVEAU TESTAMENT

Paru en arménien oriental selon l'orthographe classique, édité sous les auspices du Catholicossat d'Etchmiadzine, est toujours en vente au prix de 30 F.

Se le procurer sur place :

LIBRAIRIE PALOUYAN
9, Rue de Trévise, 75009 Paris
Tél. : 523-24-97

LIBRAIRIE H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur le Prince,
75006 Paris — Tél. : 326-88-65

Toutes les demandes par lettres doivent être exclusivement adressées à M. JEAN YEREMIAN, en y ajoutant un chèque de 30 F. l'emballage et le port sont gratuits.

Adresse : J. YEREMIAN
8, Rue du Groupe Manouchian
94140 Alfortville
Tél. : 375-11-25

LICA

LIGUE INTERNATIONALE CONTRE LE RACISME ET L'ANTISEMITISME

Madame, Monsieur, Chers Amis,

Comme vous le savez, de nombreux attentats racistes et antisémites ont été commis au cours des dernières semaines.

C'est ainsi qu'à Vincennes, lors de la projection du film « Au nom du Führer », un engin incendiaire a été lancé dans la salle où s'était réuni un public important, blessant l'opérateur et causant d'importants dégats matériels.

A l'initiative d'un groupe d'adhérents actifs, une section de la LICA va être créée sur les communies de FONTENAY-SOUS-BOIS, NOGENT, SAINTMANDE et VINCENNES.

L'Assemblée Générale Constitutive aura lieu le : *Lundi 23 Avril à 21 heures précises*, en l'Hôtel de Ville de Vincennes, sous la présidence de Monsieur Jean PIERRE-BLOCH et avec la participation de nombreuses personnalités locales.

La présence d'un plus grand nombre est indispensable pour l'efficacité des actions, qu'au sein de cette section, nous entreprendrons ensemble.

Nous vous attendons donc nombreux (avec vos parents et amis).

Pour le bureau provisoire
LE PRESIDENT
CHRISTIAN BAT-GENSTEIN

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ 64ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

ՓԱՐԻԶ

Մեր մէկուկէս միլիոն նահատակներու յիշատակը կ'ոգեկոչուի համագործակցութեամբ հետեւեալ կազմակերպութիւններու, հետեւեալ կարգով.

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 22, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

Եպիսկոպոսական պատարագ Նոթրը Տամ տը Փարի մայր տաճարին մէջ։

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

Պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 18ԻՆ

Մաղկեպսակի զետեղում Անծանօթ Զինուորին, Էթուալ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 20·45ԻՆ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ

MAISON DE LA CHIMIE — 28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7e

Կը հրաւիրենք մեր ժողովուրդը խուռներամ մասնակցիլ սոյն ոգեկոչման յարգելու համար յիշատակը մեր բիւրաւոր նահատակներուն։

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 22ին, Կիրակի առաւօտ ժամը 9·30ին հոգեհանգիստ կը կատարուի նահատակներու յիշատակին, ու կը պատարագէ Դ. Եպիսկ. Սահակեան, Սէնթ Անտրէ լը Պա եկեղեցին։

Պատարագի աւարտէն ետք ժողովրդական թափօրով Ապրիլ 24ի փողոցը պիտի երթան ծաղկեփունջ մը զետեղելու Մեռեալներու յուշարձանին վրայ։

Նոյն օրը կէսօրէ ետք ժամը 15ին, քաղաքապետութեան սրահը հրապարակային հանդէս տեղի կ'ունենայ։

Կը խօսին՝ ՄԷթր ԵԴՈՒԱՐԴ ԺԱՒՆԵԱՆ (Ֆրանսերէն) (Պրիւսէլէն)
ԱՐԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ (Հայերէն)

Գեղարուեստական բաժին մը պիտի գործադրուի տեղական կարող ուժերով, օրուան պատշաճ։

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Տէսինի Յուշարձանի Յանձնախումբին, Կիրակի Ապրիլ 22։

Կիրակի առաւօտ հոգեհանգստեան պատարագ Տէսինի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ։ Յետ պատարագի ժամը ճիշդ 12ին մասնաւոր թափօր. մեկնում եկեղեցիէն եւ ծաղկեպսակի զետեղում յուշարձանին վրայ։

Ներկայ կ'ըլլայ չրջանի երեսփոխան Պ.ր ԺԱՆ ՓՈՓԸՐԷՆ։ Կը խօսին տեղւոյ քաղաքապետ Պր. ՓԻԼԻՒ ՄՈՒՐԹԷՆ եւ Սէնթ Էթիէնի Հայ Ազգային Միութեան պատուոյ նախագահ Տոքթ. Ա. ՍԱՐԱՖԵԱՆ (Ֆրանսերէն)։

Հայերէն յարգանքի խօսք Յուշարձանի Յանձնախումբին կողմէ։

ՎԱԼԱՆՍ

Երեքշաբթի, Ապրիլ 24։ Հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց եւ նախաձեռնութեամբ Հայ Ազգ. Միութեան հետեւեալ յայտագրով.—

ԺԱՄԸ 10ԻՆ պատարագ եւ հոգեհանգիստ Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին։

ԺԱՄԸ 15ին, արխնատուութիւն, Սալ տէ Ֆէթ։

ԺԱՄԸ 18·30ին, թափօրի կազմութիւն Մէդոն տը Թուրիզմի առջեւ, ծաղկեպսակի զետեղում մեռեալներու յուշարձանին։

ԺԱՄԸ 21ին, հանդիսութիւն Սալ տէ Ֆէթի մէջ։

Կը խօսի ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ (Մարսէյլէն)

ՃԱՇ

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան տարեկան հացկերոյթը տեղի կ'ունենայ, Ապրիլ 22, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 13·30ին, ճաշարան Օփերա Լաֆայէթի մէջ, 80 Ռիւ Լաֆայէթ, Փարիզ 9րդ։

Ճաշագին 35 ֆր.։

du Journal « Haratch »
Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

LE COMITE DES RESIDENTS de LA MAISON DES ETUDIANTS ARMENIENS
57, Bd. Jourdan, Paris 14e
Métro : Porte d'Orléans
Organise
UNE CONFERENCE
Le Jeudi 19 Avril à 20 h. 30
Conférencier :
Dr. Jean-Michel THIERRY
« L'architecture arménienne de la conquête arabe à la conquête turque»

VIENT DE PARAITRE
UN DISQUE
HOVIG and KEVORK GRIGORIAN
BROTHERS
D EREVAN via LOS ANGELES
Disponible chez :
LIBRAIRIE PALOUYAN : PARIS
TELE CONDORCET : CLAMART
VIDEO SON : ALFORTVILLE
PRADO : MARSEILLE
BAHADOURIAN : LYON

CONFECTIONNEURS... TRICOTEURS...
TEXFRA
importe du fil à coudre aux meilleurs prix
SIÈGE SOCIAL
35, boulevard Ornano
93200 St. DENIS
tél 243 04 87
MAGASIN
av. du Maréchal Leclerc
Centre Commercial du Moulin
MEUDON-LA-FORET
tél. 631 10 44

ՑԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

ԴԱՇՆԱԿի ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆԸ որ տեղի պիտի ունենար Հինգշաբթի, Ապրիլ 19ին, Մարսէյլի Ս. Մեսրոպ Մշակոյթի կեդրոնը։

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ - Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ

Կիրակի, 22 ԱՊՐԻԼԻՆ, Ջատկի պատարագ Էքս-ան-Փրովանսի մէջ։ (Ս. Կարապետ եկեղեցին փակ է)։

Երկուշաբթի, 23 ԱՊՐԻԼԻՆ, Ջատկի պատարագ Կարտանի մէջ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի գաշտահանդէսը Յունիս 17ին։

ՇՔԱՆՇԱՆԻ ՅԱՆՁՆՈՒՄ

Լիոնի եւ չրջակայքի Հայց. Առաք. եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան վարչութեան նախագահն ու անդամները կը ծանուցանեն տեղւոյս Հայ հասարակութեան թէ Ուրբաթ Ապրիլ 20 երեկոյեան ժամը 6ին ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ, կը ստանայ «Շըվալիէ տէ Փալմ Աքատեմիք» կարգի շքանշանը, Լիոնի կարգինալ Արք. Բարձրաշնորհ Ա. ՌԸՆԱՐԻ ձեռամբ, Ազգ. Տան սրահը, 40 Ռիւ տ'Ամէնի։

ՅԻՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Շաբաթ օր, Ապրիլ 21, ժամը 4ին, Մշակոյթի Տունը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ԱՊՐԻԼ
19
JEUDI
19 AVRIL
1979

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԹԱՓԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար. 300 Ֆ	Հատը	1 Ֆ. 80

LE NUMERO 1,80 F.

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.363

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — No 14.363

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՐԴԱՆ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Ուսուցիչ, հրապարակագիր եւ հեղի - նակ գրական էջերու : Տխրութիւնի մը կարճ պահուն մէջ (Յառաջ, Ապրիլ 4) արձա-նագրուած երեք մահկիրներն ալ առան-ձին յարգ ու վարկ ձեռք կը ձգեն, չափ ու կշիռ կ'ապահովեն, երբ ասոնք կ'ար-ժեւորուին աւելի քան վեց տասնամեակ-ներու տենդագին աշխատանքով, նուի - րումի տրամադրութեամբ : Այլ մասնա - տորաբար, երբ անոնք կը կրեն բեղուն վաստակի մը կնիքը :

Այդպիսիներէն մէկն եղաւ Վարդան Գէորգեան, գրական անունով Կորիւն Պոնտացի : Կեանքին տարեգրութենէն քաղուած քանի մը դիծեր, — հոգ չէ թէ հպանցիկ, — արդէն լուսարձակի տակ կը դնեն դէմքը անոր, որ իր սերունդին հիմնական արժանիքները ձեւաւորեց : Եւ այդ սերունդին վերադիր անուններէն մէկը մնաց :

Ծնած Տրապիզոն՝ դեռ երիտասարդ տարիներէն նուիրուեցաւ կրթական աս - պարէզին : 1914էն 1918 ուսուցիչ եղաւ Գահիրէ՝ Գալուստեան վարժարանը, 1919ին տեսուչ նշանակուեցաւ Ատանայի կիլիկեան եւ 1920 - 21ին ալ Պոլսոյ Ազգ. Ընտատարութեան որբանոցին : 1934 — 1938 տնօրէնի պաշտօնին կանչուեցաւ Պէյրութի Ս. Նշան կրթարանին մէջ, ապա՝ այդ թուականէն եռաք Պուէնոս - Այրէսի մէջ, ուր մնայուն կայք հաս - տատեց, վարեց տնօրէնութիւնը Արսլան-եան Ազգ. վարժարանին :

Խմբագրեց, յաճախ հրատարակելով միաժամանակ չափաթաթերթեր, ինչպէս 1929ի Ջահակիրը, ամսաթերթեր, օրի — նակ՝ Հ. Ը. Դ. Պատանեկան Միութեան օրգան Ովասիսը, եւ երկար տարիներ շա-րունակ խմբագիրի պատասխանատուու - թիւնն ստանձնեց Հարաւ. Ամերիկայի Արմենիա օրաթերթին : Մեծնոյն տաեն աշխատակցելով Սփիւռքի այլ օրաթեր - թերուն, հանդէսներուն :

Գրականութիւնը եւ անոր առընթեր գրականագիտութիւնը հիմնական կոչումը եղաւ Վարդան Գէորգեանի համար : 1909 եւ 1910ին լոյս ընծայեց քերթուած-ներու առաջին հատորները « Պոնտոսի ձայներ » եւ « Շամանդաղ » խորագիր - ներով. 1928ին « Թրիվալէ » սիրերգու - թիւնը, որ աւելի շատ հովուերգութեան մը տարմաններուն մէջ սեղմուեցաւ ե - րաշներու, բնութեան գովերգներու հատ - կով : « Ծովուն երգը », 1947ին, կրկին անգամ բնութեան տարերքին գովքը հան-դիսացաւ. ալեկոծումներն ու փրփուր - ները կեանքին երգը հիւսեցին՝ խոկում - ներու ճամբով : Մահուան զգայնութիւնը տիրապետող լար մնաց « Ոսկի սափոր »ին մէջ, 1949 :

Գրական, գեղագիտական, ինչպէս նաեւ մարդկայնական, ազգային թէ հանրային դատումներու մտասեւեռումը ակներեւ տարրեր դարձան Վ. Գէորգեանի յաջորդ երկու հատորներուն մէջ — « Գրական հարցեր » եւ « Մտածումի եւ հառաչանքի չիթեր », վերջինը լոյս տեսած 1972ին, Պուէնոս - Այրէս :

Գրական թէ հրապարակագրական մար-զերէն ներս, անոր գրիչը եղաւ միշտ ժուժկալ, մանաւանդ լեզուական գեղի վրայ խնամուած, մշակուած : Մաս կազ-մեց այն հոյլին, որուն համար Մայրե-նիքն ու Մշակոյթը յորդառատ երկու ակերը ներկայացուցին իր ժողովուրդին

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶՕՒՏԻԿԸ՝ ԱՌԱՆՑ ԳԻՆԻԻ

— o —

ՀԱՅ ԿՆՈՋ ՄԸ ԲՈՂՈՔԸ

Մինչ երկրին մէջ այաթոլլա Թալեղանիի ի նպաստ ցոյցեր տեղի կ'ունենային, հայ լրագրուհի մը, արուեստի ծանօթ քննա-դատ՝ Ժանէթ Լազարեան, կաթողիկէ, կարմիր քանի մը հաւկիթ, չէօրէկ եւ օրհնուած հայ դրած է կողովի մը մէջ եւ հետեւեալ նամակն ալ կցելով, ղրկած է վարչապետ Պազերկանի.— « Պ. Նա-խարարապետ, կը ղրկեմ, այս կողովին մէջ, պատուհան քանի մը հաւկիթ, քանի մը կարկանդակ եւ օրհնուած հայ ձեզի նը-ւիրելու՝ պարսկահայ լրագրուհիի մը կողմէ, որ հաւատք ունի իր կրօնքին հանդէպ, իր պարսկական հայրենիքին մէջ եւ կը յարգէ կրօնական եւ ազգային բոլոր ա-ւանդութիւնները : Ինչ որ կայ այս կողո-վին մէջ, այսօր կը դտնուի համայն աշ-խարհի իւրաքանչիւր քրիստոնեայի սե-ղանին վրայ : Ինչպէս կրնաք նկատել, օրհնուած հացին վրայ դծուած է Քիստո-սի մարմինը՝ խաչին վրայ : Սովորաբար, այս հացը կ'ուտենք օրհնուած դինիով, բայց այս տարի, չկրցանք դտնել : Ապ-պաս Ամիր Էնթէզամ, ձեր պաշտօնական բանրերը անուշութեամբ ըսաւ ինծի, որ պէտք է կաթով դոհանանք : Դուք եւ իս-լամի միւս կրօնական պարագլուխները, խոստացած էիք յարգել փոքրամասնու - թեանց իրաւունքները իսլամական Հան - րապետութեան մէջ : Կը յուսանք, որ միւս փոքրամասնութիւնները մեզմէ ա-ւելի բախտաւոր կ'ըլլան եւ թէ մեր տեղը կ'ունենանք պարսկական իսլամական նոր Սահմանադրութեան մէջ » :

Այս բողոքէն կը պարզուի ուրեմն թէ պատարագի գինին ալ կաթով պէտք է փոխարինել... :

Միւս կողմէ Քիւրթիստանի մէջ նոր խռովութիւններ ծագած են : Ասոնց օգ - նութեան կը հասնին Իրաքի Քիւրտերը եւ նոյնիսկ Սանանտաճի ձայն - հեռա-տեսիլի կայանը իրաքեան քիւրտ Դեմոկ-րատ կուսակցութեան պատկանող տար - բերու ձեռքն է :

Թեհրանի մէջ ցուցարարներ կը տողան-ցեն պահանջելով « նոր մեծ մարդուն » Թալեղանիի վերադարձը : Այս վերջինը մէկջառեղ չհայ բայց քաշուած վայրէն ձայ-նը լսելի դարձուցած է եւ յայտարարած թէ իր ըողոքը չէր վերաբերեր իր տղոց եւ հարսին ձերբակալութեան այլ չատ աւելի ընդհանուր ձեւով « աղքատ ժո-ղովուրդին եւ ազատութեան պահպանման եւ անկախութեան երկրին, որպէսզի կրկին չհիմնայ մենաիշխանութեան եւ բըռ-նատիրութեան մէջ » :

Զորեքշաբթի օր կը հաղորդուէր թէ կրկին հինգ հոգի գնդակահարուած են, Շահին նախկին պահակազօրքէն :

× Նախագահ Սատաթ առաջին անգամ ըլլալով քննադատած է Խոմէյնիի վար-չակարգը եւ չեշտած « Ոչինչ աւելի դիւ-րին է քան յեղափոխութիւն ընել ատեղ-ծելով դատարաններ որոնք դէպի մահ կը ղրկեն օրը տասնեակ մը մարդիկ : Ինչ որ դժուար է, երկիրը վերաշինելն է» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ԻՍՐԱՅԷԼԻ Արտաքին նախարարին մէկ խօսքը բաւական իրարանցում ստեղծած է Իսրայէլի մէջ : Աւրդարեւ Մոչէ Տայ - եան յայտարարած է թէ Այերլորդանանի կանոնագիրը տարբեր է, քանի որ ըստ իրեն միջազգային տեսանները երբեք չեն ընդունած այդ հողամասին նուա - ճումը Յորդանանի կողմէ 1948ին « մինչ, կ'ըսէ, ոչ ոք խնդրոյ առարկայ կ'ընէ եգիպտական գերիշխանութիւնը Սինայի վրայ եւ Կոլանի վրայ՝ Սուրիոյ իշխա-նութիւնը : Եթէ Սուրիա ուզէր հաշտու-թիւն բանակցիլ Եգիպտոսի նման, նոյն հիմերու վրայ, Իսրայէլ պէտք է ընտրէ՝ կամ Կոլանը տալ եւ խաղաղութիւն ձեռք ձգել, կամ Կոլանը պահել եւ մերժել հաշտութեան բանակցութիւնները » : Այս խօսքն է որ մեծ աղմուկ հանած է : Մնաց որ Սուրիա միշտ « ո՛չ » ըսած է Իսրա-յէլի հետ որեւէ բանակցութեան : Ներ-կայիս կ'ուզէ նաեւ քաշուիլ Լիբանանեան « ծուղակ »էն :

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ բանակի զօրադունդ մը հարաւ - Լիբանան մտաւ, ինչպէս կը նա-խատեսէր Ապահովութեան Խորհուրդը, որպէսզի Լիբանանեան պերիլխանութիւնը վերահաստատուի, շրջանի մը մէջ, ուր քրիստոնեայ քաղաքազօրքերը Իսրայէլի օժանդակութիւնը կը վայելէին :

ԷՃԷվԻՏ կառավարութեան մէկ երկար նիստէն ետք, յայտարարած է թէ չատ խիստ և արդիւնաչատ միջոցներ ձեռք պի-տի առնէ բոլոր « այն անձերուն եւ միու-թիւններուն դէմ՝ գործիք դարձած ան - ջատողական հոսանքներու, որոնք կը ձգտին քանդելու ազգ. միասնականու - թիւնը եւ Պետութեան ամբողջականու - թիւնը » : Ասոնց առաջքն առնելու հա - մար, ամէնէն աղքատ շրջանները (Քիւր-տիստան) նախապատուութիւն պիտի վա-յելեն տնտեսական վերականգնումի ծրա-գրին մէջ :

ՓԱՐԻԶԸ պարպուած էր իր բնիկներէն բայց լեցուած էր օտարներով, գաղուան առթիւ : Ինչպէս միշտ գործի վրայ էին դողերը եւ ամէնէն կարեւոր կողոպուտ-ներէն մէկը կը նկատուի այն որ տեղի ունեցած է Կաք ամոլին բնակարանը, ուր կէ տարուած են վարպետի ինը պաստառ-ներ որոնց մէջ՝ երկու Իւթրիլօ, մէկ Ռընուար, մէկ Քիսլինկ, մէկ Գառղու : Փարիզէն մեկնումները բոլոր մրցանիշ - ները կոտրած են եւ ահաւոր խճողում-ներ եղած են : Երեքշաբթի, վերադարձ-ներ եղած են : Երեքշաբթի, վերադարձն ալ չատ դժուար էր : Ժխնքար վերադար-ձաւ լեռնային իր արձակուրդէն, ուր բաւական դահուկ ալ ըրած է : Նոյնը փոր-ձած է ընել Միթերանի մրցակիցը՝ Մի-շէլ Ռոքար, որ սակայն դէշ անկում մը ունեցած է եւ սրունքը կոտրած է :

ՓՕԼ ՓԵԹՐԻՏԻՍ, Փարիզի ամէնէն ծանօթ անուններէն մէկը իրրեւ տէր ցու-ցասրահի եւ մասնագէտ՝ նկարչութեան, երեք տարի բանտարկութեան եւ 30 հա-զար Ֆր. տուգանքի դատապարտուեցաւ : 78 տարեկան, ամբաստանուած էր որ ունած է 18 ծանօթ պատառներ տպաւո-րապաշտ դարոյկէն, պատառներ դող - ցուած Լեսփինասի բնակարանէն :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէկ կեդրոնական կոմիտէն որոշ բարեփոխման ենթարկուած է : Ե-կով Ռիսարով « հեռացուած » է : Զգտում մը կը տեսնուի հեռացնելու « երիտա - սարդները », Ռիսարով 52 տարեկան է :

ԵՐԵՒԱՆ ⟷ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Ապրիլ 10-13-16)

ԳԵՆՆԱԴԻ ԱՆԴՐԷՅԵԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒ-ԹԵԱՆ Բ. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ

Հայաստանի Համայնավար կուսակցու-թեան կեդր. կոմիտէի լիակատար ժողովը « ազատած » է կուսակցութեան Բ. քար-տուղարի եւ Բիւրոյի անդամի պարտա - կանութիւններէն, Պաւել Անիսիմովը, որ նշանակուած էր Խորհ. Միութեան Պե - տական Ծրագրի Յանձնախումբի նախա - գահի տեղակալ : Ժողովը Բ. քարտուղար եւ Բիւրոյի անդամ ընտրած է Գեննադի Անդրէյեւը, որ նաեւ Ռուս է : Ծնած է 1936ին : Աւարտած է Ուրալի Կիրովի Բազ-մարուեստից Հիմնարկը : Վարած է բազ-մաթիւ պաշտօններ կուսակցական վար - չական մեքենային մէջ :

×

ՌՈՍՏՈՎԻ ԲՍԱ – ԱՐԱՐԱՏ ԽԱՂԸ (*)

Խորհ. 42րդ ախոյենութեան մրցաշար-քին «Արարատ» Ռոստովի բանակի խում-բին հետ իր խաղը հաւասար արդիւնքով աւարտեց (0—0), հակառակորդի դաշտին վրայ : Ինչ որ յատկանշական է այդ խա-ղին արդիւնքին մէջ, այն է որ նախ քան խաղը հայկ. խումբին գլխաւոր թերպա-հը՝ Վալերի Վասիլեւ անակնկալ կեր-պով հիւանդացած է, իսկ նախորդ օրն ալ վիրաւորուած է Աւետիս Յովսէփեան՝ լաւ խաղացողներէն մէկը : Խումբին մար-զիչը «Արարատ»ի թերդը յանձնած է 18-ամեայ Աչոտ Թադեւոսեանի, որ կը խա-ղայ Լենինականի « Շիրակ » խումբին : Պէտք է ըսել, որ ան հոյակապ կերպով անցուցած է իր առաջին քննութիւնը : Ռոստովցիներու անվերջ գրոհները ետ մղած են Երեւանցի յետապահները եւ թերդապահը իրենց համերաշխ խաղար - կութեամբ : Արարատցիներ չատ քիչ պը-րոհի անցած են եւ աւելի հետամուտ ե-ղած են իրենց թերդը պաշտպանելու : Զորս խաղերէ ետք Արարատ հինգ միա-տորով կը դտնուի դասաւորման 6րդ տեղը :

(*) Արդիւնքը տրուած էինք «Յառաջ»ի Ապրիլ 18ի թիւով :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ԱՆԱՆԻԱ ՇԻՐԱԿԱՑԻԻ ՏԻԵԶԵՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՅԵԱՑՔՆԵՐԸ

Է· դարու հայ գիտնական, Հայաստանի մէջ բնական գիտութիւններու հիմնադիր Անանիա Շիրակացի մեծ հետաքրքրասիրութիւն ցոյց տուած է դէպի երկնային երեւոյթները եւ ինքնատիպ ձեւով բացատրած զանոնք: Տիեզերքի կառուցուածքի մասին մինչ այդ կային կարգ մը վարկածներ: Եւ որովհետեւ մարդիկ երկնային մարմիններու չարժումները կը դիտէին չարժող երկիրէն, որուն տեղափոխութիւնը ոչ մէկ ձեւով կը զգացուի, իրենց այնպէս կը թուէր, որ իրենք, երկիրին հետ միասին, անշարժ են եւ իրենց չուրջ կը պտըտին Լուսինը, մոլորակները, Արեգակն ու աստղերը: Մարդուն աչքը կարելիութիւն չունի չատ մեծ հեռաւորութիւններու տարբերութիւնները զգալու· ակամայ կը թուի, որ բոլոր երկնային մարմինները կը գտնուին չատ հեռու՝ միեւնոյն տարածութեան վրայ: կարծես անոնք գաստառուած են դնդային մակերեւոյթի վրայ ու անոնց չարժումներն ալ տեղի կ'ունենան չրջանային ուղեծիրներով: Ահա թէ ինչու նախապատմական ժամանակաչրջանէն մինչեւ Ժ.Զ· դարուն կէսը, երբ գիտութիւնը տակաւին պատշաճ զարգացման հասած չէր, անմիջական նայուածքներու տպաւորութեան տակ, աշխարհի երկրակեդրոն համակարգը կ'ընդունուէր իբրեւ անառարկելի ճշմարտութիւն:

Պատմութեան ծանօթ են երկրակեդրոն կարգ մը համակարգեր: Հին յունական կամ պտղոմէոսեան համակարգին մէջ Տիեզերքին կեդրոնը գետեղուած է երկիրը (պարփակուած չուրի, օդի ու հուրի մէջ), որուն չուրջը, ըստ հեռատրութեան կարգի, կը պտըտին Լուսինը, Մերկուրիոսը, Արեգակը, Հրատը, Լուսընթացը, Սատուրնոսը: Անոնցմէ եօք կուգայ անչարժ աստղերու ոլորտը եւ ապա՝ երանելիութեան հոդիներու բնակատեղին ու առաջին չարժիչը: Ըստ հին եղիպտական համակարգի ալ՝ Մերկուրիոսը կը պտըտի Արեգակի, իսկ Արեգակն ու միւս մոլորակները՝ Երկրի չուրջը: Նոյնիսկ կոպեռնիկոսեան արեւակեդրոն համակարգի հրապարակումէն եօքն ալ Ժ.Զ· դարուն Տիխո - Բրագէն կ'առաջարկէ նոր վարկած մը, ըստ որու բոլոր մոլորակները կը պտըտին Արեգակի, վերջին ալ՝ Երկրի չուրջը:

Անանիա Շիրակացիի վարկածը կը տարբերէր անոնցմէ: Իր կարծիքով հրատին կամարի (արփիի) տակ անմիջականօրէն կը գտնուի Արեգակի ոլորտը, այնուհետեւ կուգան մոլորակներու եւ ապա Լուսինի ոլորտները: Անոնք, ինչպէս նաեւ բոլոր աստղերը, չրջանային ուղեծիրներով կը գառնան անչարժ Երկրին չուրջը: Արեգակի նման դասաւորումը Շիրակացի կը փաստէր անով, որ իր վրայ ինկած չերմութիւնն ու լոյսը Արեգակը կը հաւաքէ ու կը բաչխէ իրմէ ներքեւ գտնուող մոլորակներուն, Լուսինն ու Երկիրին:

Երկիրը, ըստ Շիրակացիի, հաւկիթի նման է: Ինչպէս հաւկիթին դեղնուցը գնդաձեւ է, անոր չուրջ ճերմկուցը կայ և այդ բոլորը կը պարփակէ կեղեւը, այնպէս ալ Երկիրը տեղաւորուած է մէջտեղը, ցայն կը չրջապատէ օդը, եւ Երկինքը կը պարփակէ այդ բոլորը:

Ճիշդ է, որ Երկիրին գնդաձեւութիւնը ընդունուած էր հին Յունաստան, սա-կայն յետագային, յատկապէս Դ.-է· դարերուն հրաժարեցան անկէ եւ համընդհանուր ընդունելութիւն գտած էր այն, որ, իրրեւ թէ Երկիրը տափարակ է, ցայն կը չրջապատէ ամուր կամար մը, որուն վրայ, հրեշտակներու օգնութեամբ, իրենց իւրայատուկ չարժումները կը կատարեն երկնային մարմինները: Շիրակացի իր ժամանակաչրջանին այն եզակի հեղինակն էր, որ վերահաստատեց ու ընդունեցաւ Երկիրի գնդաձեւութեան պազատիրը:

Թէ ինչպէս Երկիրը առանց յենարանի կը մնայ « օդէն կախուած », Շիրակացի կը բացատրէ Երկիրի վրայ ազդող երկու ուժերով: Երկիրին ծանրութիւնը կ'ուզէ զայն իջեցնել, սակայն ներքեւէն փչող քամիներու հզօր ուժը կ'ազդէ հակառակ ուղղութեամբ ու կը ստեղծէ հաւասարակչռուած վիճակ մը: Հետաքրքրական է, որ նոյնանման « մրրկային տեսութեան » կը հանդիպինք նաեւ յետագայ դարերու եւրոպական գիտնականներու մօտ: Այդ հեղինակներէն, առաւել եւս Շիրակացիէն, երեւոյթին բուն պատճառը կարելի չէ պահանջել, քանի որ անիկա բացատրուեցաւ բնական գիտութիւններու զարգացման յատակ հանդրըուանին մէջ՝ ժէ· դարու վերջերը, Նեւտոնի ուիեզերական ձգողականութեան օրէնքի յայտնագործումով:

Շիրակացի կ'ընդունէր հակառնեայ աչխարհի գոյութիւնը, որուն, ըստ իրեն, Արեգակը լոյս կուտայ այն ատեն, երբ մեր մօտ գիչեր կ'ըլլայ: Մեկնելով երկրակեդրոն համակարգէն, Շիրակացի ճիշդ կը բացատրէ գիչերուան ու ցերեկուան երեւոյթներու եւ տարուան եղանակներու յառաջացման պատճառները:

Ըստ Շիրակացիի, Արեգակը իր սեփական լոյսը եւ ջերմութիւնը չունի, այլ զանոնք կը ստանայ հրէ կամարէն, որուն մէջ, ըլուրեղեայ գունդի պէս զանոնք կը հաւաքէ, որմէ ինք չի տաքնար, ու կը բաչխէ մոլորակներուն, Լուսինին ու Երկրին:

Նկատի առնելով, որ Արեգակը մեզմէ աւելի հեռու է, քան Լուսինը, ատկէ պատ Արեգակի լրիւ խաւարումներու ժամանակ, երբ Լուսինը կը ծածկէ գայն, Լուսինի չուրջը կ'երեւայ արեգակնային լոյս մը, Շիրակացի կ'եզրակացնէ, որ Արեգակը Լուսինէն մեծ է:

Մոլորակներու եւ Լուսինի տեղափոխումները աստղերու նկատմամբ դիւրութեամբ կարելի է նշմարել: Այլ կերպ է Արեգակի պարագային: Վերջինիս պայծառ լոյսը կը խանգարէ աստղերու երեւելը: Շիրակացի Արեգակին դժուար նկատելի տեղափոխութիւնը կը բացատրէ հետեւեալ պարզ պատճառաբանութեամբ. Նախ կենդանակերպի համաստեղութիւնները կը ծագին յաջորդաբար՝ հետեւելով մէկը միւսին: Այդ նոյն յաջորդականութեամբ ալ Արեգակը ամիսէ ամիս կը տեղափոխուի համաստեղութենէ մը միւսը, այսինքն ան կը տեղափոխուի արեւմուտքէն — արեւելք՝ երկնոլորտի չարժման հակառակ ուղղութեամբ եւ մէկ տարի պարբերութեամբ կը վերահաստատէ իր դիրքը աստղերու նկատմամբ:

Շիրակացի ճիշդ ու հետաքրքրական միտքեր կ'արտայայտէ Լուսինի մասին: Կ'ըսէ, որ Լուսինը իր սեփական լոյսը չունի, այլ կ'անդրադարձնէ արեգակնային լոյսը եւ անով կը դառնայ տեսանելի. անոր վրայ երեւցող մութ բիծերը մակերեւութային անհարթութիւններ են: Ճիշդ կը բացատրէ Լուսինի հանդրուաններու յառաջացումը, Արեգակի ու Լուսինի խաւարումները: Իրաւացի կերպով Լուսինին կը կապէ ծովերու մակընթացութիւններն ու տեղատուութիւնները:

Մոլորակներու տեսանելի չարժումները Շիրակացի կը նմանցնէ հոլի պտըտումին որ կ'ունենայ ուղիղ չարժում, բայց ժամանակ առ ժամանակ օղակները կը գծէ:

Իր աշխատութիւններուն մէջ Շիրակացի խիստ կը քննադատէ աստղագուշակները եւ անոնցմով զբաղողները որոնք երկրային այս կամ այն երեւոյթը, մարդու եւ պետութիւններու ճակատագիրը կամ պատերազմներու արդիւնքը կը վերագրեն աստղերու եւ մոլորակներու՝ երկնքի մէջ ունեցած դասաւորութիւններուն: Հերքելով Ծիր կաթինի մասին գոյութիւն ունեցած տարբեր առասպելները (իբրեւ Աստուածամօր կուրծքէն թափած կաթ կամ ինչպէս Հայաստան տարածուած էր Յարդագողի ճամբայ), Շիրակացի կը պնդէ, որ ան կազմուած է հեռաւոր ու տկար պայծառութեան բազմաթիւ աստղերէ, որոնց լոյսը մեզի կ'ե-

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՈՒԽՏԵՐՈՒ ԼՈՒԾԱՐՔ

— o —

Միջազգային մամուլին ներքին էջերուն մէջ, վերջերս, առանց ցայտուն խորագիրներու, լուր մը հաղորդուեցաւ.— Սեպթեմբ ընդհ. քարտուղարը միջոցներ ձեռք կ'առնէ հաչուեյարդարի ենթար — կելու համար ուխտը: Իրականութեան մէջ արդէն քիչ բան մնացած էր լուծարքի ենթարկուելու սահմանուած: Անդամ երկիրներէն երկուքը՝ Փաքիստան եւ Պարսկաստան, յաջորդաբար քաչուած էին վերջին ամիսներուն: Միացեալ Նահանգները, այսինքն՝ Ուխտին նախաձեռնարկ երկիրը, միայն դէտի դիրք վերապահած էր իրեն: Թուրքիա երկար ժամանակէ ի վեր որեւէ ակնկալութիւն չէր ունուցաներ: Անգլիական ուժերը Սուէզէն արեւմուտք փոխադրուած էին:

Այսպէս, ուրեմն, Սեպթեմբ պատմութեան անցաւ, հետեւելով Հարաւ - արեւելեան Ասիոյ Ուխտին, առաւել ծանօթ Սիաթօ անունով: Այս վերջինը լուծուեցաւ նախանցեալ տարի, Յունիս 30ին: Շրջանային երեք մեծ դաչնակցութիւններէն, որոնք կեանքի կոչուած էին « պաղ պատերազմի » օրերուն, միայն Ատլանտեան Ուխտն է, որ կը շարունակէ գոյատեւել: Ասոր կողքին պէտք է աւելցնել Անգլիս կոչուած Ուխտը՝ կազմուած Աւստրալիոյ, Նոր Զելանտայի եւ Միացեալ Նահանգներու դաչնակցութեամբ:

Վերոյիչեալ Ուխտերը, ըլլան անոնք լուծուած թէ գործող, Թրումանի եւ Այզընհաուըրի նախագահութեանց օրով մչակուեցան: Առաջադրութիւններն էին՝ դաչնակցութիւններու ճամբով արգելք հանդիսանալ Մոր. Միութեան ծաւալումին: Քաղաքականութիւնը կիբարկեցին Աւստաքին նախարարներ Տին Աչիսըն եւ Ֆոսթըր Տալաս:

Ատլանտեան Ուխտը ծնունդ առաւ չեխոսլովաքեան ժողովրդավարութեան հաչուեյարդարէն տարի մը եռք: Տարի մըն էր անցած այն օրէն ի վեր, երբ Մոսկուայի հովանաւորութեամբ եւ միջամտութեամբ, պետական հարուածով մը իչխանութեան գլուխն էին անցած համայնավարները: Միւս կողմէ, Ուխտը կը ստորագրուէր, երբ Արեւմտեան Պերլին խորհրդային պաչարումին կ'ենթարկուէր, իսկ Եւրոպա նկատելի ուժ չէր ներկայացներ:

Սիաթօն, կեանքի կոչուեցաւ 1954ին: « Միակտուր (մոնոլիթիք) համայնավարութեան » լմբռնումը կը չարունակ... տիրապետել Արեւմտեան աչխարհին ... այդ թուականներուն: Եւ այս հակա... այն իրողութեան, որ խզուած էին կ... պերը Եուկոսլաւիոյ եւ Մոր. Միութեան միջեւ:

Արեւմուտքի եւ Ծայրագոյն Արեւելքի չարք մը երկիրներուն համար, էին... խորհրդային դաչնակցութեան ամբ... պնդումը վտանգ կը ներկայացնէր՝ ձգտումը փոնէն մինչեւ Նորվեկիա: Միացեալ Նահանգները կիսով չափ չաղոպած եւ կիսաւերակոյտ ճախաղած ծանր պատերազմ մը մղած էին Հիւսիս. Քորէայի եւ Հինական ուժերը դէմ. Ֆրանսացիք պարտուած էին Վիէթնամի մէջ. Անգլիացիք մեծ դժուարութեամբ եւ ծանր կորուստներով զոհած էին Հինական դրոչմով յեղափոխութիւն մը Մալէզիոյ մէջ:

Իրաց այս կացութեան մէջ է, որ Թայլանտ, Փիլիպպեան կղզիները, Փաքիստան, Աւստրալիա եւ Նոր Զելանտա Հարաւ — արեւելեան Ասիոյ Ուխտը հատեցին: Միացեալ Նահանգները, Անգլիա եւ Ֆրանսա դաչնակցութեան երբեմնաւոր Պետութիւնները դարձան: կարգադրութիւններն ու միջոցները սահմանուեցան համաչնաւոր չարժակում ստանձնելու մտադրութեամբ:

Ուաչինկթընի համար սահմանուած չափաւիճակը ստեղծուեցաւ Հարաւ. Վիէթնամի մէջ: Արդէն 1966ին, Աւստրալիոյ նախարար Տին Ռըսք փորձեց օդապարծել Ուխտին այդ կէտը, որպէսզի արդարացնէ 200·000 ամերիկացի զինուորներու առաքումը Վիէթնամ: Նախադահ Ճոնսըն ճնչում բանեցուց վիճանդամներուն վրայ: Աւստրալիա, Նոր Զելանտա, Փիլիպպեան կղզիները եւ Թայլանտ փոքրաթիւ, խորհրդանչական ուժեր ճամբեցին: Այսուհանդերձ, Միացեալ Նահանգներ չկրցան պաչտօնապէս երբեք չմասնակցեցնել Վիէթնամի պատերազմին:

Վիէթնամի պատերազմէն ետք,— նոյնիսկ ժամանակ մըն ալ առաջ,— դաչինակցութիւնը լքեց իր հիմնական առաջադրութիւնը, այսինքն՝ զինուորական առաքելութիւնը, եւ լծուեցաւ մչակութային, առողջապահական, թեքնոլոճիկ բնոյթի ծրագիրներու իրագործման աչխատանքին: Ներքին խառնակութիւններ, ազգային հակամարտութիւններ եւ, մանաւանդ՝ « միակտուր համայնավարութեան » չքացումով, քանի Մոսկուա եւ Փեքին այլեւս հակադիր, չբսելու համար թչնամական քաղաքականութիւն կը վարէին, Ուխտը կորնցուց իր գոյութեան իրաւունքը, կամ՝ պատճառը:

Սենթօն ձեւով մը ծնունդ առաւ Պարտատին Ուխտէն, անոր հետեւութիւնը դարձաւ: Իրաք, Պարսկաստան, Թուրքիա, Փաքիստան եւ Անգլիա Պաղտատի Ուխտով պաչտպանողական գօտի մը փորձեցին հաստատել Մոր. Միութեան դէմ, այդ չրջադիծին մէջ: Իրաք 1958ի յեղափոխութենէն ետք քաչուեցաւ եւ դաչնակցութեան կեդրոնատեղին փոխադրուեցաւ Անգարա: Որոչ չրջանէ մը ետք Պարսկաստանի Շահը իր կարգին ամէն չատ անպատեհութիւններ, քան օգտակար նշմարեց Սենթօի գոյութեան մէջ: Ուռանոց քաչուելու՝ ձգտեցաւ իր երկիրը ամուր պատուար դարձնել: Իսկ այսօր, յեղափոխութենէն ասդին՝ հեռացած է Թուրքիոյ մնաց լուծարքի հրաւէրը ուղղել:

Սենթօն եւ Սիաթօն այլեւս պատմութեան կը պատկանին: Անոր կը մնայ ճչդել խաղացած դերն ու արձանագրած արժէքը:

Թ. Ա. Թ.

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՉԲՕՍԱՊՏՈՑՑ, գրեց՝ Չարեհ Խրատունի, Պոլիս 1978:

*

ՀՐԱՇԵԱԴԱՐ

(Մաչտոցավէպ)

« Երկաթագրեց » Փապ Ս. Ցակոբեան, Միացեալ Նահանգներ, 1978:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԶՈՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԿՐԱՅԻՆ ՄԱՐՄԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԶՈՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԿՐԱՅԻՆ ՄԱՐՄԻՆ
1929 — 1979

Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

(ԱՐՁԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ)

Ա.

«Մեծարգոյ Նուագա՛ծու, ահա՛ կ՚երթամ տեսնելու քու ընծի՛ր ու եւեա՛ր գեղեցկութիւնդ, նուագա՛ծ ինծի, կ՚ուզեմ լսել ձայնդ ու եւեա՛ր հրճուանքներ ստանալ քու ձայնէդ։ Երկնաւոր ներդաշնակութիւնդ ինծի՛ պիտի տայ ամենայն ինչ, որ ես կ՚ուզեմ։ Ես կ՚ուզեմ, որ դուն ինծի՛ նուագես, որպէսզի ես ալ քեզի նուագ

Այրի Տիկին Արշալոյս Հրաչ Սարգիսեան եւ համայն ընտանեկան պարագա – ները (Փարիզ, Պոլիս, Ամերիկա, Երեւան) սրտի անհուն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց թանկագին քրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՍԻՐՈՒՆ ԼԵՐԹՈՂԵԱՆԻ

(ծնեալ Թերլէմէզեան)

մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 15ի գի– շերը, 86 տարեկանին յետ երկարատեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Ուրբաթ, Ապրիլ 20, ժամը 10·30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՅԱՒՒԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Արշալոյս Սարգիսեանի:

Տէր եւ Տիկին Գասպար Մանիսեան, Տէր եւ Տիկին Խոսրով Մանիսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Անարէտ Մանիսեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ժանիք Մանիսեան եւ զաւակները խնչպէս նաեւ Պատուականեան, Մասիսեան, Գափամաճեան, Զաքարեան, Քէօսէեան, Գոշգոշեան, Մարգարեան, Գարաօղլան – եան, Իոնէք ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ՌԵԲԵԿԱ ՄԱՆԻՍԵԱՆԻ

(ծնեալ Պարոնեան)

մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 16ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Ապրիլ 19, ժամը 9·15ին Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, 6 Ավընիւ Պուտկէն, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Իսիի գերեզմանատունը:

«Վասնզի Աստուած այնպէս սիրեց աշխարհը մինչեւ իր միածին որդին տուաւ, որպէսզի ամէն ով որ Անոր հաւատայ, չկորսուի հապա յաւիտենական կեանք ունենայ»: (Աւետ. Յովհ. Գլուխ 3, համար 16):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Եղիա Քէսքի եւ աղջիկները՝ Ժիւլիա եւ Քաթրին, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Քէսքի եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Միրիճան Տէյիրմէնճի կը ծանուցանեն որ Հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Ապրիլ 22, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ եղբօր՝

ԵՂԻԱ ՔԷՍՔԻԻ

(ծնած Սարըբըշլա, 1937)

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Ցանճնախումբը Հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի, Ապրիլ 22ին, Սէն Լուի Սուրբ Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ, բանաստեղծ՝

ՑԱՐՈՒԽ ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առիթով:

Կը հրաւիրուին սիւնեցի հայ մեծ բանաստեղծին յիշատակը յարգողները:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Անոյշ Փորեազեանի *մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկին կարապետ Պալեան 200 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման եւ 100 Ֆր. Կապ. Խաչի Ալֆորվիլի Մասնաճիւղին* (առանձ Յառաջէն):

ՊԱՏԱՐԱԳ

Կրկնազատիկի եւ Ապրիլեան Եղեռնի 64րդ տարելաբձի առթիւ պատարագ՝ *Սէն Մօրիս ը Պէնոյի Կաթողիկէ եկեղեցւոյ մէջ, տեղւոյն Կապ. Խաչի վարչութեան նախաձեռնութեամբ, Կիրակի, Ապրիլ 22:*

Պատարագը կը սկսի ժամը 4ին, երեկոյեան: Յաւարտ պատարագի Հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի մեկուկէս միլիոն նահատակներու հոգիներու խաղաղութեան ի հանգիստ:

Պատարագը կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ՝ ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ:

Երգեցողութիւնները կը կատարուին Լիոնի Կոմիտաս երգչախումբի կողմէ՝ ղեկավարութեամբ Պ. Մ. Օֆլազի:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Շաբաթ օր, Ապրիլ 21, ժամը 4ին, Մշակոյթի Տունը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

Messe à Notre-Dame

Պատարագ Նոթրը-Տամի մէջ

Մեր բիւրաւոր Ապրիլեան նահատակներու յիշատակին Հայրապետական պատարագ կը մատուցանէ

ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ. ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ

Առաջնորդ Ֆրանսայի կաթոդիկէ Հայոց կիրակի, Ապրիլ 22 ժամը 16ին, Նոթրը– Տամ ը Փարի մայր եկեղեցւոյ մէջ:

Օրուան քարոզը Ֆրանսերէն լեզուով կը խօսի Ժակ Մենաժէ, Ռէնոի Արքեպիսկոպոս եւ նախագահ «Արդարութիւն ու Խաղաղութիւն» Ֆրանս. Ցանճնախումբին:

Բոլոր հայ հաւատացեալները հրաւիրուած են անխտիր:

ՀՐԱԻԻՐ ԵՐԳԻ ՓՈՐՁԻ

Ի պատրաստութիւն Նոթրը Տամի եկեղեցւոյն մէջ կատարուելիք հայածէս պատարագին, ձայն ունեցողները կը հրաւիրուին այս Հինգշաբթի, Ապրիլ 19, ժամը 20ին, Հայ Կաթողիկէ Սուրբ Խաչ եկեղեցին, 13 Ռիւ տիւ Փէռչ, Փարիզ 3:

LE COMITE DES RESIDENTS de LA MAISON DES ETUDIANTS ARMENIENS

57, Bd. Jourdan, Paris 14e

Métro : Porte d'Orléans

Organise

UNE CONFERENCE

Le Jeudi 19 Avril à 20 h. 30

Conférencier :

Dr. Jean-Michel THIERRY

« L'architecture arménienne de la conquête arabe à la conquête turque»

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՑԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը հրաւիրուած է Անծանօթ Զինուորի Բոցը արծարծելու, Երեքշաբթի, Ապրիլ 24, ժամը 18ին: Հաւաքուիլ Թեռ – Փլէն Շան գ'Ելիզէ:

Հայրենակիցներէն կը խնդրուի իրենց ներկայութեամբ պատուել ռազմիկ ընկերներու եւ մեր բիւրաւոր նահատակներու յիշատակը:

Կը պահանջուի ըլլալ զուսպ եւ կարգապահ, խուսափիլ անախորժ եւ անտեղի արարքներէ:

Հ. Ն. Ռ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ

ՍՈՒՐԲ ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ, ՍԷՆ–ԼՈՒԻ

Եկեղեցւոյ հիմնադրութեան յիսնամեակի հանդիսութիւն, Հովանաւորութեամբ Հարաւ. Ֆրանսայի Ազգ. Առաջնորդարանին, Կիրակի, Ապրիլ 22ին, Նախագահութեամբ՝

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՓԻԼԻՊ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ

Առաւօտեան՝ *Ժամերգութիւն, հանդիսաւոր պատարագ եւ Հոգեհանգստեան պաշտօն եկեղեցւոյ հիմնադիրներուն, ծառայողաց, բարերարներուն եւ ընկերներուն:*

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՇԱՀԱՆ խաչակիր ՔՀՆԾ. ՏԻՏԻԵԱՆ

Կէսօրին, ժամը 13ին, *հացկերոյթ Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, վեղարաւեստական բաժինով: Կը խնդրուի նախօրօք ապահովել սեղանները եկեղեցւոյ Թաղակից ութեան կամ Տիկնանց Միութեան մօտ:*

Հաւատոյք

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընկերահամակրական եւ անդամական հաւաքոյթի մը կը հրաւիրէ անխտիր բոլոր հայրենակիցները ու բարեկամները, Կիրակի Ապրիլ 22 ժամը 16ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան Այեք Մանուկեան սրահը,

118, Rue de Courcelles. 75017 PARIS

Զեկուցում ՅԱԿՈԲ ՎԻԶԻՐԵԱՆ

Կը խօսի՝ ՅԱԿՈԲ-ԳՐԻԳՈՐ

դիւանական-բժիշկ ՍՏԵՓԱՆ ԴԱՒԻԹԵԱՆի

գրքին Բ. տպագրութեան առթիւ եւ հիւրասիրութիւն

ՃԱՇ

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան տարեկան հացկերոյթը տեղի կ'ունենայ, Ապրիլ 22, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 13·30ին, ճաշարան Օփերա Լաֆայէթի մէջ, 80 Ռիւ Լաֆայէթ, Փարիզ 9րդ:

Ճաշագին 35 Ֆր.:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ 64ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

ՓԱՐԻԶ

Մեր մէկուկէս միլիոն նահատակներու յիշատակը կ'ոգեկոչուի համապատասխան հանդամանքով, հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց հոգեւոր պետերու, հետեւեալ կարգով.

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 22, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

Եպիսկոպոսական պատարագ Նոթրը Տամ ը Փարի մայր տաճարին մէջ:

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

Պատարագ եւ Հոգեհանգստեան պաշտօն Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 18ԻՆ

Մաղկեպսակի զետեղում Անծանօթ Զինուորին, էթուալ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 20·45ԻՆ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ

MAISON DE LA CHIMIE — 28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7e

Կը հրաւիրենք մեր ժողովուրդը խուռներամ մասնակցիլ սոյն ոգեկոչական յարգելու համար յիշատակը մեր բիւրաւոր նահատակներուն:

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 22ին, Կիրակի առաւօտ ժամը 9·30ին հոգեհանգիստ կը կատարուի նահատակներու յիշատակին, ու կը պատարագէ Դ. Եպիսկ. Սահակեան, Սէնթ Անարէ լը Պա եկեղեցին:

Պատարագի աւարտէն ետք ժողովրդական թափօրով Ապրիլ 24ի փողոցը պիտի երթան ծաղկեփունջ մը զետեղելու Մեռեալներու յուշարձանին վրայ:

Նոյն օրը կէսօրէ ետք ժամը 15ին, քաղաքապետութեան սրահը հրապարակային հանդէս տեղի կ'ունենայ:

Կը խօսին՝ ՄՂԲՈ ԵՒՈՒԱՐԴ ԺԱՆՆԱՆ (Ֆրանսերէն) (Պրիւսէլէն)

ԱՐԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ (Հայերէն)

Գեղարուեստական բաժին մը պիտի գործադրուի տեղական կարող ուժերով, օրուան պատշաճ:

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Տէսինի Յուշարձանի Ցանճնախումբին, Կիրակի Ապրիլ 22

Կիրակի առաւօտ Հոգեհանգստեան պատարագ Տէսինի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ, յետ պատարագի ժամը ճիշդ 12ին մասնաւոր թափօր. մեկնում եկեղեցիէն եւ ծաղկեպսակի զետեղում յուշարձանին վրայ:

Ներկայ կ'ըլլայ ըշխանի երեսփոխան Պ.ր ԺԱՆ ՓՈՓԸՐԷՆ: Կը խօսին տեղւոյ քաղաքապետ Պր. ՓԻԷՌ ՄՈՒՐԷՆ եւ Սէնթ Էթիէնի Հայ Ազգային Միութեան պատուոյ նախագահ Տոքթ. Ա. ՍԱՐԱՖԵԱՆ (Ֆրանսերէն):

Հայերէն յարգանքի խօսք Յուշարձանի Ցանճնախումբին կողմէ:

ՎԱԼԱՆՍ

Երեքշաբթի, Ապրիլ 24: Հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց եւ նախաձեռնութեամբ Հայ Ազգ. Միութեան հետեւեալ յայտագրով.–

ԺԱՄԸ 10ԻՆ պատարագ եւ Հոգեհանգիստ Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին:

ԺԱՄԸ 15ին, արձանատուութիւն, Սալ տէ Ֆէթ:

ԺԱՄԸ 18·30ին, թափօրի կազմութիւն Մէզոն տը Թուրիզմի առջեւ, ծաղկեպսակի զետեղում մեռեալներու յուշարձանին:

ԺԱՄԸ 21ին, հանդիսութիւն Սալ տէ Ֆէթի մէջ:

Կը խօսի ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ (Մարսէյլէն)

ՄԱՐՍԷՅԼ

Ս. ՍԱՀԱԿ–ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Ապրիլ 23, Երկուշաբթի գիշեր ժամը 19·30էն սկսեալ ծաղկեպսակներու զետեղում եղեռնի յուշարձանին առջեւ զաղութիս հայկ. կազմակերպութիւններու կողմէ:

Եկեղեցւոյ մէջ հոկտմբ արարողութիւն ժամը 21ին, նախագահութեամբ Յակոբ Եպս. Վարդանեանի եւ մասնակցութեամբ հայ եկեղեցական դասուն:

Եղեռնի յուշարձանին առջեւ Հոգեհանգստեան պաշտօն ժամը 22·15ին: Նոյն գիշերը արարողութիւններու ընթացքին եւ յետոյ մինչեւ առաւօտ հերթապահութիւն եղեռնի յուշարձանին առջեւ բոլորհայկ. միութիւններու մասնակցութեամբ իսկ եկեղեցին բաց կը մնայ մինչեւ առաւօտ քահանայից դասուն ներկայութեամբ:

Ապրիլ 25, Չորեքշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 14էն սկսեալ յատկացուած է հայկական միօրեայ զպրոցներու հայ աշակերտներուն եւ բոլոր հայ մանուկներուն, որոնք իրենց զպրոցներու պատասխանատուներուն ընկերակցութեամբ կրնան ներկայ ըլլալ եկեղեցւոյ մէջ կատարուելիք հսկումի արարողութեան, զետեղել իրենց ծաղկեպսակները կամ փունջերը եղեռնի յուշարձանին առջեւ, իսկ պէս նաեւ կրնան ունկնդրել դասախօսութիւն մը, Ս. Սահակ–Մեսրոպ մշակութային Տան մէջ Ապրիլ 24ի եղեռնին յիշատակին նուիրուած:

ՍԷՆ–ԼՈՒԻ Ս. ԳԷՈՐԳ

Նախաձեռնութեամբ Հարաւ. Ֆրանսայի թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի երեք շաբթի, Ապրիլ 24ին, Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ պատարագ եւ Հոգեհանգստեան պաշտօն ի յիշատակ մեկուկէս միլիոն նահատակներուն:

Կը պատարագէ ՄԱԿԱՐ ՔՀՆԾ. ՆԱՃԱՐԵԱՆ

Կը քարոզէ՝ ՆՇԱՆ ՔՀՆԾ. ԳՈՒՑՈՒՃԵԱՆ

Արարողութեանց կը մասնակցի՝ Շահան խաչակիր ՔՀՆՅ. ՏԷՄԷՏԵԱՆ:

ԼԻՈՆ

Երեքշաբթի, Ապրիլ 24, ժամը 18·30ին ծաղկեպսակ՝ Վէյէօր ՏԼ փիլիփ Փլաս Պելըֆուռ, քաղաքապետ Ռոլոնի եւ Վիլէօրպանի քաղաքապետ՝ Շ. Հեռնիկ կողմէ:

Ժամը 20·30ին պատարագ եւ Հոգեհանգիստ Ս. Յակոբ եկեղեցին:

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris

Commission paritaire : N° 55935

ՈՒՐԲԱԹ
ԱՊՐԻԼ
20
VENDREDI
20 AVRIL
1979

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար. 300 Ֆ	Հատը	1 Ֆ. 80

LE NUMERO 1,80 F.

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.364

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.364

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԻՍՔԱՐԻ ԶՐՈՑԸՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

— o —

ԴԷՄ Է ԻՐԱՐԱՆՑՈՒՄԻ

Նոր չարք մըն է, զոր կը բանար Նախագահ Ժիսքար զրոյցով մը, հեռատեսիլէն, ուր կը քննէ երկրին կացութիւնը: երկու ամիսը անգամ մը, ամէն անգամ տարբեր կայանէ մը, Նախագահը պիտի պատասխանէ լրագրողներու, բացատրութիւններ տալով հանրային կարծիքին: Առաջին անգամ ըլլալով երեք կայանները միաժամանակ չեն սփռեր Նախագահին զրոյցը, ազատ ձգելով հանդիսատեսը որ իր ընտրութիւնը ընէ եւ կրնայ միշտ Ժիսքարի ուղած « լաւ ընտրութիւնը » ընտրել:

Նախագահին հարցումներ կ'ընէին ժանփիէր էլքապաշի դեկավարութեան ներ — քեւ՝ Լամանուէլ տը լա Թայ, Ալէն Տիւտմէլ եւ Ալէն Շամթք: Գլխաւոր յայտարարութիւնները եղան... Պէտք է կայուն պահել եւ զեղչել գործազուրկներու թիւը: Տնտեսական գործունէութեան աճումի հարց մըն է, Նախագահին աչքին: Հրաժարիլ հիւլէական ուժէն պիտի նշանակէր Ֆրանսայի համար ապրուստի մակարդակի նուազում մը, նաեւ գործի:

Ինչ կը վերաբերի Եւրոպայի կառուցման, լուսաբանութիւններ պիտի տայ այն ճառին մէջ, զոր պիտի արտասանէ Մայիս 15ին՝ Ալզաս: Հարցը սա է, Նախագահին համար՝ « Պէ՞տք է, այո կամ ոչ, Եւրոպան կազմակերպել: Եթէ Ֆրանսացիներու մեծամասնութիւնը կը խորհի որ պէտք է զայն կազմակերպել, Ֆրանսայի չահը կը կայանայ պէ՞տք ըլլալ թէ պոչը: Եւրոպան, այո՛ կամ ոչ համի գալինքին է՞ »:

Եւրոպական ընտրութիւնները քաղաքական ներքին հարց չեն, այլ չփոթութիւն է որ կը թունաւորէ քանավէճը: Մեծամասնութեան ուխտը չի կրնար խնդրոյ առարկայ ըլլալ: Բնական է որ ժողովրդավարական վիճաբանութիւն մը ըլլայ մեծամասնութեան մէջ: Պէտք է սակայն վերջ կը դնէ հոն ուր կը սկսի չափազանցութիւնը: Ոչ ոքէ կը պահանջեմ որ ժիսքարիէն ըլլայ, պէտք է « ապանհատականացնել » քաղաքական վէճը: Հանրապետութեան Նախագահը չի խառնուիր քաղաքական խառնակութեան: Ֆրանսան պէտք է իրար անցած նախագահ մը չունենայ: Թէ ոչ, ընկերային Մայիս 68 մը կարելի չէ՞ր դառնար: Նախագահը իր խօսակիցներուն վստահութիւնը չէր վայելեր միջազգային բանակցութեանց մէջ:

Ժիսքար անդրադարձաւ Պարսկաստանի վիշտին համար, որ անոնք որոնք որոշ հանգամանք ունին խօսելու համար մարդկային իրաւունքներու մասին անոնք են՝ որոնք կը յարգեն այդ իրաւունքները: Ներկայիս Ֆրանսան այն երկիրն է, որ ամէնէն շատ քաղաքական պատսպարեալներն ունի: Ամէնքին Ֆրանսա մտած է օրինաւոր պայմաններու մէջ եւ երբ Ֆրանսա էր պարսկական իշխանութիւն — ները ոչ միայն դիմում չէրբին որ արտաքսուի այլեւ նոյնիսկ զգուշացուցին Ֆրանսան անոր արտաքսումին դէմ: Նախագահը հաստատած է նաեւ թէ վերմամ կատարած էր Հովհաննէսի համար:

Ընդդիմութեան եւ մեծամասնութեան հակազդեցութիւնները չեն փոխուիր անշուշտ: Ընդհանուր տպաւորութիւնն այն է նաեւ որ Նախագահը գոհ է: Իմանիք է կը խորհրդէ « ժիսքարի ինքնագոհ մեծնախօսութիւն տարային չորս համրերու առջեւ »: Մեծամասնութեան համակիր թերթերը կը չեշտեն մանաւանդ որ Նախագահը դէմ է քաղաքական իրարան — ցումի եւ պէտք է որ Ֆրանսա Եւրոպայի դլուխն ըլլայ:

×

Շատ կը խօսուի Եւրոպական Խորհրդարանի մասին եւ հարց կը ծագի նաեւ թէ ի՞նչ բանի կը ծառայէ: Ուրեմն Յունիս 10ին, առաջին անգամ ըլլալով Եւրոպայի խորհրդարանականներ պիտի ընտրուին ուղղակի հանրաքուէով: Ասոնց թիւը պիտի ըլլայ 410, հետեւեալ բաժանումով՝ Ֆրանսա, Դաշնակցային Գերմանիա, Մեծն Բրիտանիա, Իտալիա 81-ական, Հոլանտա 25, Պելժիա 24, Դանիա 16, Իրլանտա 15, Լիւքսանպուրկ 6: Կ'ընտրուին հինդ տարուան համար: Մեծ իրաւասութիւններ չունի: Օրէնսդրական չէ, այսինքն Ազգ. Խորհրդարաններու ճիշդ հակառակն է՝ օրէնք չի քուէարկեր: Պիտճէի իր իրաւասութիւնները չատ կարեւոր են եւ վերջին խօսքը իրն է կարդ մը ծախքերու համար:

×

ՀԱՐԱՒ – ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐԸ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆ ՀՌՉԱԿԵՑԻՆ...

Շատ լուրջի առնող չկայ թէեւ, բայց եւ այնպէս, Հարաւ. Լիբանանի քրիստոնեաները անկախութիւն հռչակեցին: Ցայտարարողն էր քրիստոնեայ քաղաքապետ — քերու պետը՝ Հրամանատար Հաատատ, որ ըսած է « Ազատ եւ անկախ Լիբանանի Պետութիւնը հռչակուած է: Լիբանանի մնացեալ մասը օտար գրաման տակ է, բայց Պէյրութ մեր մայրաքաղաքը կը մնայ, կը հրաւիրենք բոլոր Լիբանանցիները, քրիստոնեայ թէ մահմետական, որ մեղմ միանան: Մեր մտադրութիւնն է ամբողջ Լիբանանը ազատագրել, քանի որ պատերազմական վիճակի մէջ ենք »:

Ծանօթ է որ Հաատատ, չընդունիր ոչ ՄԱԿի ուժերուն (զորս վարձկաններ կ'ուրակէ), ոչ ալ մանաւանդ Լիբանանեան օրինաւոր բանակին հաստատումը Հարաւի այդ չրջանը, ուր տէր սիրեան է Իսրայէլի օրհնութեամբ: Արդէն լիբանանեան զօրագունդին մահմետական սպան ալ Հաատատը կը նկատէ « Իսրայէլացիներու խաղալիքը »:

× Այս իրազարձութեանց ընթացքին է որ ծանրօրէն վիրաւորուած է Ֆրանսացի լրագրող մը, էմմանուէլ Թղթակից՝ Անտրէ Փօթար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՂՈՄի մէջ երկու այաթոլլաները գլուխ գլխի հանդիպում ունեցած են, մինչ Թեհրանի փողոցներուն մէջ, մէկուն կամ միւսին կողմնակիցները ցոյցեր կ'ընեն: Թալեղանի կը թուի « Մոսկուայի այաթոլան » ըլլալ քանի որ Թաս գործակալութիւնը կը մեծարէ զինքը, « ժողովրդավար ղեկավար » որակելով եւ լայն արձագանգ տալով « զանգուածային ցոյցերուն »: Փոխ վարչապետը Տոքթ. Եազտի յայտարարած է ճայնափիւռէն որ պէտք է պայքարիլ մարքսիզմի դէմ զանգւածարակնով եւ ոչ՝ զէնքով:

« ԻՄԱՆԻԹԷ » օրանեց իր 75ամեակը: Հիմնուած Ժօրէսի կողմէ 1904 Ապրիլ 18ին:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Ապրիլ 10-13-16)

ԵՐԵՒԱՆԻ ՕՓԵՐԱՅԻ ԽՈՒՄԲԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ ԹԻՓԼԻՍԻ ՄԷՋ

Երեւանի օփերայի խումբը, որ Թիֆլիս պացած էր ներկայացումներ տալու համար, « Անոյշ »էն եաք բեմադրած է Ա. Խաչատրեանի « Գայեանէ »ն եւ Բելլինիի « Նորմա »ն: Խումբի արուեստագէտներուն արձանագրած յաջողութիւնը Թիֆլիսցիներու կողմէ անուանուած է երաժշտական մշակոյթի տօն: Թիֆլիսի օփերայի տնօրէնը՝ Զուրաբ Անջափարիձէ ըսած է թէ « Անոյշ » օփերայի երաժշտութիւնը արտայայտիչ է եւ յուզական. երաժշտութիւնը խումբը ոգեչնչած է ստեղծելու տպաւորիչ ներկայացում մը, իսկ Արամ Խաչատրեանի « Գայեանէ » բեմադրիչը տպաւորուած է կեանքի ղեկղեկութեամբ եւ բերկրանքով:

×

ԱԼԻՍԻԱ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆԻ Բ. ԳԻՐՔԸ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԾ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

« Սովետական գրող » հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Ալիսիա Կիրակոսեանի բանաստեղծութիւններու հատոր — ածն՝ « Նամակ առ Հայաստան » խորագրով: Իրմէ երկրորդ գիրքն է որ կը հրատարակուի Հայաստանի մէջ: Առաջինը՝ « Ամառ եւ էութիւն » հատոր ածն, հրատարակուած է 1967ին: Անոր մէջ տեղ գտած են արժանթինահայ բանաստեղծուհիի (այժմ Լոս Անճելըս հաստատուած) հայրենիք այցելելէ առաջ գրած քերթուածները, նուիրուած՝ Հայաստանի, աշխարհի մէջ սփռուած հայերու ապրումներուն ու կարօտներուն: Հատորին լոյս տեսնելու օրերուն տեղի ունեցաւ Ալիսիա Կիրակոսեանի առաջին հանդիպումը Հայաստանի հետ, որմէ ալ ծընած են նոր հատորին բանաստեղծութիւնները: Ինչպէս առաջին այնպէս ալ երկրորդ գիրքը հայերէնի թարգմանած է Վահագն Դաւթեան, որ յառաջաբանին մէջ հետեւեալը գրած է. « Այն ամէնը ինչ գրում է Ալիսիա Կիրակոսեանը, բանաստեղծութիւններ լինեն դրանք թէ անճնական ապրումներն ու խոհերը, հոգեկան տագնապներն ու խռովքները արտայայտող գործեր, ի վերջոյ, նամակներ են առ Հայաստան... իր ժողովրդի տարաղիր դուստրը, ճակատագրի բերումով սպանեբէն գրող, բայց ամբողջ հոգիեամբ հայ բանաստեղծուհին, ապրում ու շընչում է Հայաստանով... »: Ալիսիա Կիրակոսեանի բանաստեղծութիւնները լայն ժողովրդականութիւն կը վայելեն Հայաստան, ուր անոնք կ'արտասանուին բեմերէ, կը ճայնագրուին, կը վերածուին երգերու: « Նամակ առ Հայաստան » գիրքը հրատարակուած է քան հազար օրակներ նուիրած էր Մարտիրոս Սարեանի, Մինաս Աւետիսեանի, Ցարութիւն Կալենցի, Երուանդ Քոչարի, Ջոտոյի: Ներկայիս ան վերջացնելու վրայ է Թիֆլիսի հայ նկարչական դպրոցին նուիրուած իր աշխատութիւնը, որով կը ներկայացուին Թիֆլիս ապրած ու ստեղծագործած հայ նկարիչները՝ Յովնաթանեաններէն մինչեւ մեր օրերը:

×

ՌՈՒՍ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻՆ «ԻՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ» ԳԻՐՔԸ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԾ

« Սովետական գրող » հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Օլէգ Շեստինսկիի « Իմ Հայաստանը » գիրքը, ռուս բանաստեղծին ծննդեան 50ամեակին առթիւ. Հատորը կը պարունակէ աւելի քան վաթսուն բանաստեղծութիւններ եւ « Եղիր այգեպանը երկրի » ու « Երեսուն տարի » պոէմները: Թարգմանները հայերէնի թարգմանած են Գէորգ Էմին, Յովհաննէս Գրիգորեան եւ Աբրամ Սահակեան: Օ. Շեստինսկի իր գիրքի յառաջաբանին մէջ կը գրէ. « Խստաշունչ եւ ուժեղ, արեւոտ եւ ամպամած, այսպէս է միշտ Հայաստանը իմ պատկերացումիս մէջ... Գառնիի եւ Գեղարդի խմաստնութիւնը, Արարատեան դաշտի առատաձեռնութիւնը, Հովուական կեանքը Գոռիսի լեռներուն մէջ, մայիսեան ձիւնը Դիլիջանի բարձունքներուն, Սեւանի կապոյտ եւ թափանցիկ հայելին. ի՞նչպէս կարելի է չհիանալ այս զարմանահրաշ գոյներով »:

×

ՊՕՏԼԷՌԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՐԳԻ ՎԵՐԱԾՈՒՄԸ

Երաժիշտ Եդուարդ Աբրահամեան Շառլ Պօտլէռի բանաստեղծութիւններու հիման վրայ երգերու չարք մը յօրինած է: Քբանասցի քնարերգուին քերթուածները հայերէնի թարգմանած եւ առանձին հատորով հրատարակած է Հենրիկ Բախչինեան: Պօտլէռ սիրուած բանաստեղծ մըն է Հայաստանի մէջ:

×

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՐՀԵՍՏՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴԸ

Ազգապրագէտներուն զարմանք պատճառած է ազի պահպանութեան համար այն կճուճը, զոր Շիրակի սարահարթի բլուրները պատրաստած են անցեալ դարուն: Կճուճը, որ կը ներկայացնէ հայկական ազգային տարազով ու գլխազարդով կնոջ արձան մը, ցայժմ ժողովրդական արուեստի գործերու ոչ մէկ ցանկին մէջ արձանագրուած է: Հայկ. խեցեգործութեան մէջ նման ամանները կը ներկայացնեն քանդակագործութեան իւրայատուկ տեսակները, որոնց նմանները դժուար է գտնել այլ տեղ: Այդ տեսակ կուժ ամանները, որոնք որպէս կանոն մեծնոյն ձեւը ունին, աչքի կը զարնեն զարդանախշերով, չարագրանքով, կենդանագ նկարներով: Մանազգեաներու յանձնարարութեամբ ժողովրդական վարպետները պիտի վերստեղծեն այդ գործերը: Այսպիսի աշխատանքներու չնորհիւ գործագործութիւնը, ասեղնագործութիւնը եւ գեղարուեստական հիւսքը նոր կենդանութիւն կը ստանայ Մարտունիի, Վարդենիսի, Հրազդանի ու Սեւանի չրջաններուն մէջ, փայտափորագրութիւնը՝ Դիլիջան, Իջեւան, Գոռիս եւ Ղափան, մետաղներու գեղարուեստական մշակումը՝ կամոյ չրջանը եւ Շիրակի սարահարթը:

ՅՈՐԻՆ ԿՈՏՏԱՑԱԾ ՀԱՅՈՑ ՂԵՂԱՑՈՒՑԻՉԸ

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՈՒՀԻ ՎԱՀԱՆՅԱՆ

Գրել՝ ԿԱՐՕ ՓՕԼՍԵՆԸ

Ծարեի Կոստանդնուպոլսի հայ թաղերից մեկում 1933 թ. հիմնեց հայ աղջիկների առաջին դպրոցը, որտեղ ինքն էլ դասավանդում էր: Դպրոցը գործում էր մինչև 1938 թ. մարտը, երբ ոստիկանությունը փակեց այն՝ ուսուցչուհուն մեղադրելով հայ ազգայնական գաղափարներ տարածելու մեջ: Ծարեի ձերբակալությունից հետո ոստիկանները խուզարկություն կատարեցին նաև նրա տանը, որտեղ գտան հայ գրողների գրքեր, ինչպես նաև Ռուբեն Զարդարյանի «Ցաքուցրիվ» ժողովածուն: Ծարեն ազատ արձակվեց միայն 1939 թ. հոկտեմբերին՝ Ռուբեն Զարդարյանի միջամտությամբ: Ծարեն ապրում էր Ստամբուլում՝ Գումգափուի հայկական թաղամասում, մինչև 1972 թ. հունվարի 27-ը, երբ մահացավ 79 տարեկան հասակում: Նրա հուղարկավորությանը մասնակցեցին հարյուրավոր հայեր, որոնց մեջ էին նաև Ստամբուլի հայ հոգևոր և քաղաքական առաջնորդները:

Ծարեի հայրը՝ Գրիգոր Վահանյանը, ծնվել էր Կարսում, սակայն ռուսական տիրապետության տարիներին տեղափոխվել էր Կոստանդնուպոլիս, որտեղ հաստատվել էր Գումգափուում: Ծարեն ավարտել էր Սկյուտարի Ներսիսյան վարժարանը, ապա՝ Ֆերայի ֆրանսիական քոլեջը: Ուսումն ավարտելուց հետո նա սկսել էր դասավանդել Գումգափուի տարբեր դպրոցներում, իսկ 1933 թ. հիմնել էր իր սեփական դպրոցը՝ Ծարեի աղջկանց վարժարանը, որը գործում էր մինչև 1938 թ.:

Ծարեի դպրոցը գտնվում էր Գումգափուի Ղազարոս Կարապետյան փողոցի թիվ 3 տանը: Այն ուներ երեք դասարան և մոտ 60 աշակերտուհի: Ուսուցչուհին ինքն էր դասավանդում հայոց պատմություն, աշխարհագրություն, հայերեն և ֆրանսերեն: Դպրոցի ծրագրում ընդգրկված էին նաև հայ գրականության դասընթացներ, որոնք ոստիկանության կարծիքով «վտանգավոր» էին:

1938 թ. մարտի 14-ին, առավոտյան ժամը 9-ի սահմաններում, դպրոցի դուռը թակեցին ոստիկանները: Նրանք ներխուժեցին դասարաններ, կանգնեցրին դասը և սկսեցին խուզարկել ամբողջ շենքը: Ծարեի ասելով՝ ոստիկանները հատկապես հետաքրքրված էին գրքերով և տետրերով: Նրանք վերցրին մոտ 200 գիրք, որոնց մեջ էին հայ գրողների ստեղծագործությունները, ինչպես նաև աշակերտուհիների տետրերը: Ծարեն ձերբակալվեց անմիջապես և տարվեց ոստիկանության կայազորատուն՝ Սիրքեջիի թաղամասում:

Ծարեի հարցաքննությունը տևեց մոտ մեկ ամիս: Նրան մեղադրում էին «հակապետական գաղափարախոսության տարածման» մեջ: Հարցաքննության ընթացքում նրան ստիպում էին ստորագրել փաստաթղթեր, որոնց բովանդակությունը նրան չէին բացատրում: Ծարեն հետագայում պատմել է, որ ինքը ստորագրել է միայն այն պատճառով, որ չգիտեր՝ ինչ կարող է լինել հետևանքը, եթե հրաժարվի:

Ապրիլի 31-ին Ծարեն ազատ արձակվեց՝ առանց որևէ մեղադրանքի: Դպրոցը փակվեց ընդմիշտ: Ծարեն այլևս երբեք չվերադարձավ ուսուցչական գործունեության: Նա ամուսնացավ և ընտանիք կազմեց, սակայն իր կյանքի մնացած մասն անցկացրեց՝ հետևելով հայ գրականության զարգացմանը և շարունակելով հանդիպել հայ գրողների հետ:

Ծարեի հուշերը հրատարակվել են 1980-ականների սկզբին՝ Ստամբուլի «Ակոս» շաբաթաթերթում, հատվածաբար: Դրանք դարձել են Ստամբուլի հայ համայնքի պատմության կարևոր աղբյուրներից մեկը, քանի որ նկարագրում են ոչ միայն անձնական փորձառությունը, այլև ամբողջ համայնքի կյանքը՝ 1930-ականների ճնշումների պայմաններում:

Ծարեի դպրոցի շենքը, որտեղ 1933-ին հիմնվել էր աղջկանց առաջին հայկական վարժարանը, այսօր ունի հուշատախտակ՝ տեղադրված 2015 թ. հունվարին՝ Ստամբուլի հայ համայնքի նախաձեռնությամբ: Հուշատախտակի բացման արարողությանը ներկա էին մոտ 200 մարդ, այդ թվում՝ Ծարեի թոռնուհին՝ Նազանին Ալթունյանը, ով ներկայացրել է պապի հուշերի անտիպ ձեռագրերը:

Ծարեի հուշերի ձեռագրերը պահվում են Ստամբուլի Զարեհ Սրվանձտյանց անվան մատենադարանում: Դրանց մի մասը հրատարակվել է 2018 թ. «Արարատ» հանդեսում, իսկ ամբողջական հրատարակությունը նախատեսվում է 2026 թ.-ին՝ Ծարեի ծննդյան 130-ամյակի առթիվ:

Ծարեի պատմությունը ներկայացվել է նաև Ստամբուլի Պերա թանգարանի «Կանայք և կրթություն» ցուցահանդեսում, որը տևել է 2019 թ. մարտից մինչև հոկտեմբեր: Ցուցահանդեսում ներկայացված էին նաև Ծարեի աշակերտուհիներից մի քանիսի տետրերը, որոնք պահպանվել էին ընտանիքների մոտ:

Ծարեի դպրոցի պատմությունը ուսումնասիրող պատմաբան Արամ Տերզյանը նշում է, որ այդ դպրոցը եղել է Կոստանդնուպոլսի հայ համայնքի միակ աղջկանց վարժարանը, որը գործել է ավելի քան հինգ տարի անընդմեջ: Նրա կարծիքով՝ դպրոցի փակումը ոչ միայն հարված էր կրթության, այլև՝ համայնքի ինքնության պահպանման ջանքերին: Տերզյանը գրում է, որ Ծարեի հուշերը «եզակի վկայություն են այն մասին, թե ինչպես էր հայ կինը պահպանում իր մշակութային հիշողությունը՝ նույնիսկ ամենադժվար պայմաններում»:

Ծարեի հուշերի ձեռագրերը պահվում են Ստամբուլի Զարեհ Սրվանձտյանց անվան մատենադարանում: Դրանց մի մասը հրատարակվել է 2018 թ. «Արարատ» հանդեսում, իսկ ամբողջական հրատարակությունը նախատեսվում է 2026 թ.-ին՝ Ծարեի ծննդյան 130-ամյակի առթիվ:

Ծարեի պատմությունը ներկայացվել է նաև Ստամբուլի Պերա թանգարանի «Կանայք և կրթություն» ցուցահանդեսում, որը տևել է 2019 թ. մարտից մինչև հոկտեմբեր: Ցուցահանդեսում ներկայացված էին նաև Ծարեի աշակերտուհիներից մի քանիսի տետրերը, որոնք պահպանվել էին ընտանիքների մոտ:

Ծարեի դպրոցի շենքը, որտեղ 1933-ին հիմնվել էր աղջկանց առաջին հայկական վարժարանը, այսօր ունի հուշատախտակ՝ տեղադրված 2015 թ. հունվարին՝ Ստամբուլի հայ համայնքի նախաձեռնությամբ: Հուշատախտակի բացման արարողությանը ներկա էին մոտ 200 մարդ, այդ թվում՝ Ծարեի թոռնուհին՝ Նազանին Ալթունյանը, ով ներկայացրել է պապի հուշերի անտիպ ձեռագրերը

ՎԱՀԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ
1929 — 1979

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ
ՎԱՀԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Այրի Տիկին Վարդուհի Ուշագլեան, Գէորգ Ուշագլեան, այրի Տիկին Աղաւնի Ուշագլեան, Րաֆֆի Ուշագլեան, այրի Տիկին Հայկուհի Շալճեան եւ զաւակ – ները, Գէորգ, Յարութիւն Պօյաճեան ընտանիքներն ու զաւակները, Սր. Վար – դուհի Պօյաճեան, Տէր եւ Տիկին Մ՝օրուք – եան, այրի Տիկին Տրէզեան եւ զաւակ – ները, Տէր եւ Տիկին Սերոբ Գալֆայեան, Արէն Նշանեան եւ զաւակները, Յովսէփ – եան, Պագըրճեան, Կիրակոսեան, Մով – սէսեան, Արթինեան, Առաքելեան ընտա – նիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, եղբօր, տագրոջ, հօր - եղբօր եւ քեռայրին՝

ԱՐՏԱՇԷՍ ՈՒՇԱԳԼԵԱՆԻ

խիստ ցաւալի մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 17ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ օր, Ապրիլ 21, ժամը 14·15ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փանթէ – նի գերեզմանատունը, ամփոփուելու հա – մար իրենց ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չտացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել։

ՅԱՒԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Արտաշէս Ուշագլեանի, Պ. Գէորգ Ուշագլեանի, ինչպէս նաեւ Ուշագլեան, Շալճեան, Տրէզեան ընտանիքներուն։

Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Փափազեան եւ զաւակները՝ Անի եւ Իզապէլ, Տէր եւ Տիկին Պերճ Սուճուքեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Ս. Սէպէրեան եւ զաւակները (Քալիֆորնիա), այրի Տիկին Ն. Գա - վուրմաճեան եւ զաւակները (Հայաս – տան), Տէր եւ Տիկին Ս. Քէչիչեան եւ զաւակները (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Ռ. Ֆարաշեան եւ զաւակները (Նիւ Ճըր – զի), Տէր եւ Տիկին Ֆէրէչէթեան եւ զա – ւակները (Նիւ Ճըրզի), Պ. Յարութիւն Փափազեան, Տիկին Տաճատ Սուճուքեան, Հասէրճեան, Գասպարեան, Սահակեան (Վիէրզոն) ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծ հօր, աներ – ձագին, քրոջ զաւկին, խնամիին եւ ազ – գականին՝

ԳՐԻԳՈՐ ՏՈՏԱՔԵԱՆԻ

յանկածական մահը, որ պատահեցաւ Ապ – րիլ 17ին, 76 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Ապրիլ 21, ժամը 10·30ին, Ալ – ֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը, ամփոփուե - լու համար ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չտացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել։

ՅԱՒԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Փափազեանի։

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
ԵՒ ՀՈԳԵՃԱՇ

Տրապիզոնի նահանգի Հայր. Մխիթ – նը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի, Ապրիլ 29, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իր նորոգ հանգուցեալներուն ի յիշատակ։

Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները եւ անոնց յիշատակը յարգողները։ Եկե – ղեցւոյ արարողութենէն ետք՝ ճաշ, Օփերա – Լաֆայէթ, 80 Ռիւ Լաֆայէթ, մեթրօ Գատէ։

×

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձ – նախմբը հոգեհանգստեան պաշտօն կա – տարել կուտայ կիրակի, Ապրիլ 22ին, Սէն Լուի Սուրբ Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ, բանաստեղծ՝

ՅԱՐՈՒԹ ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առիթով։

Կը հրաւիրուին սփիւռքի հայ մեծ բա – նաստեղծին յիշատակը յարգողները։

THEATRE DUNOIS
28, Rue Dunois — Paris 13ème

FÊTE DE SOUTIEN

du Comité de Vigilance des droits du peuple arménien Dimanche, 22 Avril à partir de 19 heures.

MUSIQUE — POESIE — DANSES
EXPOSES : Architecture arménienne, la dissidence en Arménie Soviétique.

Buffet : Participation 20 F.

Հաւատոյք

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Մխիթեան վարչութիւնը ընկերահամակրական եւ անդամական հաւաքոյթի մը կը հրաւիրէ անխտիր բոլոր հայրենակիցներն ու բա – րեկամները, կիրակի Ապրիլ 22 ժամը 16ին, Հ. Բ. Ը. Մխիթեան Այեք Մա - նուկեան սրահը,

118, Rue de Courcelles, 75017 PARIS
Ձեկուցում ՅԱԿՈԲ ՎԻԶԻՐԵԱՆ
կը խօսի՝ ՅԱԿՈԲ-ԳՐԻԳՈՐ
վիճակային-քժիշկ ՍՏԵՓԱՆ ԴԱՒԻԹԵԱՆԻ
գրքին Բ. տպագրութեան առթիւ
եւ Հիւրասիրութիւն

ՃԱՇ

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Մխիթեան տարեկան հացկերոյթը տեղի կ՝ունենայ, Ապրիլ 22, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 13·30ին, ճաշարան Օփերա Լաֆայէթի մէջ, 80 Ռիւ Լաֆայէթ, Փարիզ 9րդ։

Ճաշագին 35 Ֆր.։

ՅԱՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Շաբաթ օր, Ապրիլ 21, ժամը 4ին, Մշակոյթի Տունը։ Խիստ կա – րեւոր օրակարգ։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ 64ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Երեքշաբթի, Ապրիլ 24, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, կէսօրէ ետք ժամը 3ին, կը մատուցուի հանդի – սաւոր բազմաձայն պատարագ եւ յա - ւարտ պատարագի կը կատարուի հոգե – հանգիստ մեր բիւրաւոր նահատակներու հոգիներուն համար։

Կը պատարագէ՝ ԳԻՒՏ ԵՊՍ ՆԱԳԱՇԵԱՆ
Կը քարոզէ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Հայր. Պատուիրակ եւ Առաջնորդ Փարիզի

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջաններու մեր ամբողջ ժողովուրդը ներկայ գըտ – նուելու պատարագին, ոգեկոչելու մեր բիւրաւոր նահատակներու յիշատակը եւ աղօթելու անոնց հոգիներու հանգիստին համար։

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 18ԻՆ
Մաղկեպատկի գետեղում Անծանօթ Զինուորին, Էթուալ
ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 20·45ԻՆ
ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ
MAISON DE LA CHIMIE — 28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7e

Կը հրաւիրենք մեր ժողովուրդը խուռներամ մասնակցիլ սոյն ոգեկոչում – յարգելու համար յիշատակը մեր բիւրաւոր նահատակներուն։

ՄԱՐՍԷՅԼ
Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Ապրիլ 23, երկուշաբթի գիշեր ժամը 19·30էն սկսեալ ծաղկեպատկներու գե – տեղում եղեռնի յուշարձանին առջեւ գաղութիս հայկ. կազմակերպութիւնները կղմէ։

Եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան արարողութիւն ժամը 21ին, նախագահութեամբ Յակոբ Եպս. Վարդանեանի եւ մասնակցութեամբ հայ եկեղեցական դասուն։

Եղեռնի յուշարձանին առջեւ հոգեհանգստեան պաշտօն ժամը 22·15ին։ Նոյն դիշերը արարողութիւններու ընթացքին եւ յետոյ մինչեւ առաւօտ հերթապահ – թիւն Եղեռնի յուշարձանին առջեւ բոլորհայկ. միութիւններու մասնակցութեամբ իսկ եկեղեցին բաց կը մնայ մինչեւ առաւօտ քահանայից դասուն ներկայութեամբ։

Ապրիլ 25, Զորեքշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 14էն սկսեալ յատկացուած է հա – կական միջոցայ զպրոցներու հայ աշակերտներուն եւ բոլոր հայ մանուկներուն, որոնք իրենց զպրոցներու պատասխանատուներուն ընկերակցութեամբ կրնան ներկայ ըլլալ եկեղեցւոյ մէջ կատարուելիք հոգեհանգստեան արարողութեան, ցան – զել իրենց ծաղկեպսակները կամ փունջերը Եղեռնի յուշարձանին առջեւ, ինչ – պէս նաեւ կրնան ունկնդրել դասախօսութիւն մը, Ս. Սահակ-Մեսրոպ մշակու – թային Տան մէջ Ապրիլ 24ի Եղեռնին յիշատակին նուիրուած։

ՍԷՆ-ԼՈՒ Ս. ԳԷՈՐԳ

Նախաձեռնութեամբ Հարաւ. Ֆրանսայի Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի երեք – շաբթի, Ապրիլ 24ին, Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ պատարագ եւ հոգե – հանգստեան պաշտօն ի յիշատակ մեկուկէս միլիոն նահատակներուն։

Կը պատարագէ՝ ՄԱԿԱՐ ԲՀՆԳ. ՆԱՃԱՐԵԱՆ
Կը քարոզէ՝ ՆՇԱՆ ԲՀՆԳ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Արարողութեանց կը մասնակցի՝ Շահան Խաչակիր ԲՀՆԳ. Տէտէեան։

ԼԻՈՆ

Երեքշաբթի, Ապրիլ 24, ժամը 18·30ին Ծ աղկեպսակ՝ Վիճէօն Տը Փիկ – Փլաս Պելբոուռ, քաղաքապետ Ռոլոնի եւ Վիլէօրպանի քաղաքապետ՝ Շ. Հեռնիկ կողմէ։

Ժամը 20·30ին պատարագ եւ հոգեհանգիստ Ս. Յակոբ եկեղեցին։

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 22ին, կիրակի առաւ. ժամը 9·30ին հոգեհանգիստ կը կատարուի նա – հատակներու յիշատակին, ու կը պատարագէ Դ. Եպիսկ. Սահակեան, Սէնթ Անտրէ լը Պա եկեղեցին։

Պատարագի աւարտէն ետք ժողովրդական թափօրով Ապրիլ 24ի վողոցը պիտի երթան ծաղկեփունջ մը դետեղելու Մեռեալներու յուշարձանին վրայ։

Նոյն օրը կէսօրէ ետք ժամը 15ին, քաղաքապետութեան սրահը հրապարա – կային հանդէս տեղի կ՝ունենայ։

Կը խօսին՝ ՄԷՐԸ ԵԴՈՒԱՐԴ ԺԱՆՆԵԱՆ (Ֆրանսերէն) (Պրիւսէլէն)
ԱՐԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ (Հայերէն)

Գեղարուեստական բաժին մը պիտի ղործադրուի տեղական կարող ուժերով, օրուան պատշաճ։

ՏԻՒՅՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Տէսինի Ցուշարձանի Յանձնախումբին, կիրակի Ապրիլ 22, Կիրակի առաւօտ հոգեհանգստեան պատարագ Տէսինի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ, յետ պատարագի ժամը հիշդ 12ին մասնաւոր թափօր. մեկնում եկեղեցիէն եւ ծաղկեպսակի գետեղում յուշարձանին վրայ։

Ներկայ կ՝ըլլայ շրջանի երեսփոխան Պ.ր ԺԱՆ ՓՈՓԸՐԷՆ։ Կը խօսին տեղւոյն քաղաքապետ Պր. ՓԻԷՌ ՄՈՒՐԻՆ եւ Սէնթ Լէթիէնի Հայ Ազգային Միութեան պատուոյ նախագահ Տոքթ. Ա. ՍԱՐԱՖԵԱՆ (Ֆրանսերէն)։

Հայերէն յարգանքի խօսք Ցուշարձանի Յանձնախումբին կողմէ։

ՎԱԼԱՆՍ

Երեքշաբթի, Ապրիլ 24։ Հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց եւ նախաձեռնութեամբ Հայ Ազգ. Միութեան հետեւեալ յայտագրով.—

ԺԱՄԸ 10ԻՆ պատարագ եւ հոգեհանգիստ Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին։

ԺԱՄԸ 15ԻՆ, արձանատունութիւն, Սալ տէ Ֆէթ։

ԺԱՄԸ 18·30ԻՆ, թափօրի կազմութիւն Մէզոն տը Թուրիզմի առջեւ, ծաղկե – պսակի գետեղում մեռեալներու յուշարձանին։

ԺԱՄԸ 21ԻՆ, հանդիսութիւն Սալ տէ Ֆէթի մէջ։

Կը խօսի ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ (Մարսէյլէն)

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՆԻ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ
ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆԻ

Ուրբաթ, Ապրիլ 27ին, երեկոյեան ժամը 20.45ին
Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ

Soirée de
Chants Folkloriques Arméniens
par la Chorale ANI
de l'Eglise Arménienne d'Issy-les-Moulineaux
le Vendredi 27 Avril à 20 h. 45
au Théatre Municipal 25, av. Victor Cresson
(Métro Mairie d'Issy)

Տոմսերու համար դիմել՝
ԻՍԻԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻ, հեռ. 644·28·52
ԳՐԱՏՈՒՆ ԲԱԼՈՒԵԱՆ, 9 Ռիւ տը Թրեվիզ, Փարիզ 9րդ, հեռ. 523·24·97
ՄԵՒԱՆ, 4 Ռիւ Լազար Ֆարնօ, Քլամար, հեռ. 642·16·07
եւ երգչախումբի անդամներուն։

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ԱՊՐԻԼ
21-22
SAMEDI-DIMANCHE
21-22 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՉԱՓ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 ֆ	Վեցամսեայ	140 ֆ
Արտասահման	Տար. 300 ֆ	Հատը	1 ֆ. 80

54րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.365

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.365

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՉԻՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ ՉՆՋՈՒԱԾ

— o —

Փեքինի որոշումով չնջուած նկատուեցաւ չին եւ խորհրդային բանակամարտքեան, զործակցութեան եւ երկուստեք օժանդակութեան դաշնագիրը։ Կնքուած էր 1950 Փետրուար 14ին՝ Մաոլինի եւ Մաօ միջեւ տեղի ունեցած հանդիպումի մը ընթացքին, Մոսկուա։ Ժամանակագրքան էր երեսուն տարի, այսինքն՝ մինչեւ 1980 Փետր. 14։ Այդ թուականէն սկսեալ կարելի կ'ըլլար կամ երկարացնել ժամանակաշրջանը եւ կամ չնջել նախածանուցումով մը, մէկն ու միւսին պահանջով։ Արդէն անցեալ Սեպտեմբերին, Չինաստանի փոխ վարչապետը Տէնկ Եաո-փինկ դիտեր տուած էր ճափոնցի լրագրողներու, թէ իր կառավարութեան մտադրութիւնն էր Ապրիլին (1979) պաշտօնական յայտարարութեամբ մը լուծուած նկատել դաշնագիրը։

Ուրեմն անակնկալ մը չէր ոչ միայն առնուած քայլը, այլեւ նոյնիսկ թուականը։ Մնաց որ քիչ բան կը փոխուէր երկու երկիրներուն յարաբերութիւններուն մարզէն ներս, փաստօրէն։ 60ական թուականներուն սկիզբի խզումներէն եւ 1969ի Ուսուրիի զինական բախումներէն ի վեր «բարեկամութիւն» եւ «դաշնակցութիւն» լմընտումները իրենց բոլոր իմաստները կորնցուցած էին Փեքինի եւ Մոսկուայի մէջեւ։ Միաժամանակ, երկու երկիրներն ալ վերջին տարիներուն փորձած էին համեստ ասիճանաչափով մը կանոնաւորել իրենց յարաբերութիւնները պետական գետնի վրայ։ Եթէ սահմանային ընդհարքութիւնները պարբերաբար չարունակուած էին տասը տարիներէ ի վեր, առանց արդիւնքի, անդին՝ առեւտրական փոխանակութիւնները զարգացած էին դանդաղ, այլ սակայն կանոնաւոր գիծով։

Դեռ Մարտ 27ին, Փեքին հաղորդած էր համաձայնութեան մը կնքումը սահմանային ջուրերուն նաւարկութեան մասին։

Մինչպատերազմեան գետնի վրայ, երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները օր աւուր վատթարացած էին։ Աւիկա տուաւել չափով երեւան եկած էր չին — վիէթնամ պատերազմին ընթացքին։ Փեքին, ապահովաբար, ակնկալած էր, որ Մոսկուա փոխարձութեան դիմէ սահմանափակ տարողութեամբ։ Այս վերջինը սակայն տեղէն չէր շարժած։ կարգ մը դէտերու կարծիքով, Մոսկուա չէր ուզած պատրուակ տալ Փեքինի, որպէսզի չնչէ դաշնագիրը։

Մոսկուա միշտ կրկնած էր, թէ ինչ կը վերաբերի իրեն, 1950ի դաշնագիրը չընչելու կամ անարժէք նկատելու ուղղութեամբ ոչ մէկ նախաձեռնութեան պիտի դիմէր։ Եթէ Չինաստանի դիրքը բոլորովին տարբեր էր, այսուհանդերձ, անիրապաշտ ալ չէր։ Անցեալին վրայ սպունդ քաշելով, Փեքին կրնար յուսալ, որ ժամանակի ընթացքին յարաբերութեանց նոր ձեւ մը պիտի կերարկուի, այս անգամ հիմնուած ոչ թէ դաշնակցութեան, այլեւ պարզապէս բարի դրացնութեան եւ խաղաղ գոյակցութեան վրայ, անշուշտ յարաբերական իմաստով։

Արդէն Փեքին, 1974ին, նման առաջարկ մը ներկայացուցած էր, իսկ Մոսկուա անտեսած էր զայն։ Անկէ ի վեր Փեքին առաւել պատճառներ գտած էր Ափղանիստանէն Վիէթնամ, անցնելով Պարսկաստանէն Քամպոճ, ամբաստանելու համար Մոսկուան, թէ կը ձգտէր «պաշարման օղակ» մը հաստատել իր չուրջը։

Իրաց այս կացութեան մէջ անակնկալ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՒԼՈՎ

ՀՌՈՄԻ հռչակաւոր կապիտոլին մէջ, զծուած Միքէլ Անճելոյի կողմէ եւ ուր կը բարձրանայ Աւրամազդի տաճարը, ուսմբ մը պայթած է, որ բաւական մեծ վնասներ բերած է։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ծրագիրներուն (Փորտ) ի պատասխան, ֆրանսական կառքերու մեծերը՝ Ռընօ — Փէօժօ - Սիթրոյէն վեց հազար հոգիի աշխատանք պիտի տեղծեն Լոռէնի մէջ 1983 - 85ին։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Հանրապետութեան Նախագահը առջի օր այցելութիւն մը տուած է Արտաքին նախարարութեան, ինչ տ'Օրսէ եւ ճաշին վերջաւորութեան ճառ մը արտասանած է չեշտելով թէ «Ֆրանսական դիւանագիտութիւնը պէտք է արդիական, բայց եւ եռանդուն ըլլայ»։

ՍՊԱՆԻՈՑ թագաւորական ընտրութիւններէն առք, ձախը լուսադիմս օգտագործած է իր յաղթանակը եւ չնորհիւ համաձայնավար - ընկերվարական համա — ձայնութեան մը, ձեռք ձգած է 1800 քաղաքապետարան, որոնց մէջ՝ Մատրիտ եւ Պարչելոնա։ Մայրաքաղաքին ներկայ քաղաքապետը, քառասուն տարիէ առաջինը, որ ընտրուած է, Փրոֆ. Կալվանն է, 61 տարեկան, որ խորհրդանիշն էր սպանական Ինտելիկենցիայի դիմադրութեան Ֆրանքիզմին։ Քաղաքական գիտութեանց փրոֆեսէօր է, ընկերվարական, պատուակալ նախագահն է կուսակցութեան։

ՂՈՄԻ մէջ, երկու այթոլաններու խոսակցութեան արդիւնքը դրական կը նկատուի եւ ուրեմն այթոլաններու պատերազմը տեղի պիտի չունենայ։ Ամէնի ընդունած կ'ըլլայ որ չափազանցութիւններ եղած են բայց եւ այնպէս խլամական (Ամէնիի) կոմիտէները անհրաժեշտ են եւ պէտք է պահպանուին։ Միւս կողմէ, փոխ վարչապետ Եազոլի, որու յանձնուած են յեղափոխական դրծերը, կոչ ըրած է ապահովութեան խլամական ուժերուն, որ խուսափին խարազանելէ այն մարդիկը, որոնց կառքին մէջ ալքոլ կը գտնուի։

ՊԱՊԻՆ լեհ ըլլալը բաւական չհարթեր գործ մը կը թուի ըլլալ Լեհաստանի հա-

---

չէ, որ մօտաւոր ապագային կանոնաւորուի երկու երկիրներուն կապը։ Կը թուի, թէ Չինաստան, որ մինչ այդ ամբաստանեց իր դիրքը ճափոնի եւ Մ. Նահանգներուն հետ կնքած իր համաձայնագիրներով, 1950ի դաշնագիրը լուծելով կը ձգտի ազատ ասպարէզ տալ նոր ձեւի կապի մը, այս անգամ առարկայապաշտ ու գործնական, ուղեգիծ մը, որ այնքան բազձալի կը նկատուի Չինաստանի նոր վարիչներուն համար։ Ցամենայն դէպս իրենց իմաստներէն պարպուած գաղափարախօսական տարբերութիւնները չեն, որ արդելք պիտի հանդիսանան ասոր իրականացումին։

Թ. Ա. Թ.

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ ԲԱԶՈՒՄ ԱԹԷՆՔԻ ՄԷՋ

ԱՆԳԱՐԱ ՊԻՏԻ ԲՈՂՈՔԷ ԵՂԵՐ...

— o —

Ապրիլ 15ին, Զատիկի կիրակին, Աթէնքի կեդրոնէն քանի մը քիլոմեթր հեռու՝ Նէա Զմիւռնիի Սրբոյոթմոս Զմրուխս հրապարակին վրայ պաշտօնական բացումը կատարուած է Ապրիլեան յուշարձանի մը, 3000 հոգիի ներկայութեան։

Հակայ զանգակ մըն է՝ ուր գրուած է. «Զանգեր ղօղանջէք, մենք չինկանք, ղեռ կանք», ինչպէս նաեւ արձանագրուած են ջարդերու զոհ ընդհանրերու եւ հերոսամարտերու անունները, — Մուշ, Եզնկա, Կարին, Խարբերդ, Պիթլիս, Կեսարիա, Հաս-ուլ-Այն, Տէր-Զօր, Ուրֆա, Զէյթուն, Սասուն եւ՝ Սարդարապատ, Մուսա Տաղ, Վան, Արաբա, Հաճըն, Շապին - Գարահիսար։

Յուշարձանի նկարն ու բացման արարողութեան մանրամասնութիւնները կուտանք առանձին, քանի մը օրէն։

Այս առթիւ, Ապրիլ 16ի Թրքական թերթերը արձագանգ հանդիսանալով կը գրեն... «Աթէնքի Հայերը 9 - 15 Ապրիլի «Հայկ. Շաբաթ»ի առթիւ երէկ բացումը կատարեցին յուշարձանի մը, որ «վիրաւոր Հայաստան»ը կը խորհրդանշէ։ Շաբաթը այս տարի վերջ գտաւ այդ յուշարձանին բացումով՝ երէկ առաւօտ։ Յուշարձանը կանգնուած է Աթէնքի Նէա — Սմիրնի (Նոր Զմիւռնիա - Իզմիր) շրջանի հրապարակին վրայ։ Հանդիսաւոր թեան ներկայ էր ի միջ այլոց Նոր Զմիւռնիայի քաղաքապետը, որ իր ճառին մէջ ըսաւ. «Մեր սիրելի բարեկամները, մեզի համար պատիւ մըն է ձեր յիշատակարանին կանգնումը՝ մեր շրջանին մէջ։ Որովհետեւ հոս ապրող ժողովուրդին կեանքը որոշ նմանութիւններ ունի ձերինին հետ։ Անոնք ալ Թուրքիայէն վտարուեցան եւ հոս գալով պաղթական՝ այս շրջանին մէջ հաստատուեցան եւ այս քաղաքը հիմնեցին։ Շատ լաւ ըրին, որ այս շրջանը ընտրեցին, զուք ալ կորսուած հայրենիք մը ունիք» (Հիւրրիէթ)

×

Միւս կողմէ, «Միլլիէթ»ի թղթակիցն ալ լուրը կը հաղորդէ հետեւեալ ձեւով.—

«Երէկ, Աթէնքի մէջ մեծ հանդիսութեամբ տեղի ունեցաւ բացումը այն յիշատակարանին, որ հելլէն կառավարութեան հաւանութեամբ կանգնուած էր ոդեկոչելու համար այն Հայերը, որոնք կը

մար։ Արդարեւ, Վարչապետ կառավարութիւնը արտասահմանէն ղրկուած ամէն մէկ յատուկ թղթակիցէ 350 տոլար կը պահանջէ ըստ գրղրոդի մեծութիւնին փոխարէն։ 3000 թղթակից նախատեսուած է։ Կը կարծուի թէ ասիկա կրնայ օգտակար ըլլալ երկրին, որու արտաքին առեւտուրի բացը 12 միլիառ տոլարի կը հասնի։

Գ.ԱՀԻՐէի մէջ ռումբ մը պայթած է կեդրոնական թղթատարական գրասենեակը, մէկ մեռեալ, չորս վիրաւոր կայ։ Դէպքը կը զուգադիպէր այն օրուան, ուր հանրաքուէ կազմակերպուած էր Իսպանիայի հետ դաշնագրին չուրջ։

ԹԱՍ խորհրդային գործակալութեան տնօրէնը՝ Վլատիմիր Կայսինցկի սրտի տագնապի մը զոհ գացած է, 62 տարեկանին։

պնդուի թէ սպաննուած են 1915ին Թուրքիոյ մէջ։

Թղթակիցը ապա յիշեցնելով որ այդ յուշարձանը կը կանգնուէր Նոր Զմիւռնիոյ «Սրբոյոթմոս» անուն հրապարակին վրայ, կ'աւելցնէ թէ հանդիսութեան ներկայ գտնուած են մեծ թիւով հելլէն քաղաքական դէմքեր եւ կուսակցական գործիչներ, որոնք մեծ բազմութեան մը հետ ունկնդրած են հելլէն եւ հայկ. քայլերգները, որոնք նուագուած են փողերախումբին կողմէ՝ հանդիսութեան ընթացքին։

Թղթակիցը այս առթիւ կ'անդրադառնայ 1915ի դէպքերուն եւ կ'ըսէ, թէ այս թուականին Հայերը հայդուկային կռիւներ կը կազմակերպէին օսմանեան ուժերու դէմ, որոնց հետեւանքով սոսկալի թիւնը ծագեցաւ Գաղթի Օրէնքի մը հետեւանքով։ Այդ առընչութեամբ է, որ կը պնդուի թէ երկու միլիոնէ աւելի Հայեր սպաննուած են։ Թղթակիցը կը ճշդէ, թէ կանգնած այդ յուշարձանը կը կրէ նաեւ խաչակիրներու թուրը, որ կը նշանակէ թէ թրքական հողերը ետ պիտի առնուին կրկին՝ զինու զօրութեամբ։ Հելլէն եւ հայկական դրօշներ զեւեղուած են այդ յուշարձանին վրայ, առջեւն ալ բազմաթիւ ծաղկեպսակներ դրուած։

Թղթակիցը կը խօսի նաեւ օրուան ճառախօսներուն արտայայտութիւններուն եւ հակաթուրք ցոյցերուն մասին, որոնք կատարուեցան յուշարձանի բացման առթիւ, ներբողելով հելլէն եւ հայ բարեկամութիւնը ու Թուրքիան ամբաստանելով՝ ցեղասպանութեամբ։

Ասկէ զատ, կ'ըսուի թէ Անգարա բողոք պիտի ներկայացնէ Ցունաստանի, այս յուշարձանին առթիւ եւ էսաշիէյթըն Փրէսի Աթէնքի թղթակիցը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ այդ մասին.—

Աթէնքի դիւանագիտական շրջանակներուն մօտ լայն արձագանգ գտած է անցեալ շաբաթավերջին հելլէն մայրաքաղաքի մէջ Հայերու կողմէ կազմակերպուած հակաթուրք ցոյցը, որու ընթացքին կատարուեցաւ նաեւ բացումը Հայկական յուշարձանի մը։ Այս առթիւ, կը սպասուի որ Անգարայի կառավարութիւնը պաշտօնապէս բողոք կատարէ Աթէնքի մօտ։ Նոյն աղբիւրներուն համաձայն թէեւ որոշապէս յայտնի չէ Թրքական ծանուցագրին բնոյթն ու ձեւը, բայց կը յիշեցնեն, թէ 1973ին ալ պատահած էր նման դէպք մը՝ Ֆրանսայի մէջ եւ Փարիզի Թուրք դեսպանը հեռացած էր երկրէն՝ ի նշան բողոքի։

Հելլէն Արտաքին Գործոց նախարարութեան շրջանակներէն կը հաղորդուի, թէ ճիգեր ի գործ կը դրուին, որպէսզի Թրքական հակազդեցութիւնը կարելի եղածին չափ մեղմ ըլլայ, յիշեցնելով որ անկարելի էր ցոյցերը արգիլել եւ հարկադրաբար ընթացք տրուած էր անոնց։

×

Ըստ երեւոյթին Մարսէյլի յուշարձանին պատմութիւնը դաս չէ եղած Թուրքերուն, որոնք կրկին կ'ուզեն բողոքել, եւ այս անգամ Ցոյցերը համոզել, որ ցեղասպանութիւն չէ եղած, եւ հարկ է Հայոց (եւ մանաւանդ Թուրքերուն) պատմութեան մէջէն ընջուին կարգ մը Թուականներ 1895 - 96, 1915, 1922...։

ՆԱՀԱՊԵՏԻ ՄՈՐՉԻՆ ԻՐ ՆՈՏԱՐՈՒՆ

Գրեց՝ ՆԱՀԱՊԵՏ ՀԱՎՈՒՀՅԱՆ

Նորքոյ նոտարական գործերի վարիչ Նահապետ Հայոցի Ավոյի Հավուհյանը ամեն առավոտ ժամը ութին արդեն իր գրասենյակում էր։ Ինչպես միշտ, նա ուշադրությամբ ուսումնասիրում էր օրվա գործերի ցանկը, երբ հանկարծ լսեց, որ դռան զանգը ղողանջեց։ Նա գլուխը բարձրացրեց և տեսավ, որ սենյակ է մտնում մի ծանոթ դեմք՝ Նորքոյ ավագ դպրոցի ուսուցիչ Ռուբեն Ղազարյանը։

— Բարի լույս, պարոն Նահապետ, — ասաց նա՝ մոտենալով սեղանին։

— Բարի լույս, պարոն Ռուբեն, — պատասխանեց նոտարը՝ ձեռքով նշան անելով նրան նստել։ — Ի՞նչ եք ուզում։

— Ես ուզում եմ ձեզ հետ խորհրդակցել մի շատ կարևոր հարցի շուրջ։ Ինչպես գիտեք, մեր դպրոցի հիմնադրման 50-ամյակը նշելու ենք հունիսի 15-ին։ Մտածում ենք այդ օրը դպրոցի բակում մի հուշարձան կանգնեցնել մեր հիմնադիր ուսուցիչների հիշատակին։ Ուզում ենք իմանալ, թե ինչ ձևակերպում կարելի է անել, որ հուշարձանը մեզ հետո էլ երկար տարիներ պահպանվի։

Նահապետը մի պահ լռեց՝ մտածելով, հետո պատասխանեց.

— Եթե հուշարձանը կանգնեցնելու եք ձեր միջոցներով, ապա ոչ մի խնդիր չպետք է լինի։ Կարող եք ստեղծել հանձնաժողով, որը կորոշի հուշարձանի տեսակը, տեղը և ծախսերի չափը։ Հետո կդիմեք քաղաքապետարան՝ հողատարածքի հատկացման համար։ Ամեն ինչ կարելի է կարգավորել։

— Շնորհակալություն, պարոն Նահապետ, — ասաց Ռուբենը՝ վեր կենալով աթոռից։ — Ես կխոսեմ գործընկերներիս հետ և կգամ ձեզ մոտ։

— Խնդրեմ, միշտ պատրաստ եմ ձեզ օգնելու, — պատասխանեց նոտարը։

Ռուբենը հեռացավ, իսկ Նահապետը կրկին սկսեց աշխատել։ Նա գիտեր, որ նման հարցերում շտապողականությունը վնասակար է։ Պետք է ամեն ինչ կշռադատել, հաշվարկել և միայն հետո գործել։

Երեկոյան, երբ Նահապետը տուն վերադարձավ, կինը՝ Անուշը, նկատեց, որ ամուսինը մտահոգ է։

— Ի՞նչ է պատահել, Նահապետ, — հարցրեց նա՝ դնելով սեղանին ապուրի ամանը։ — Դեմքիդ տեսնում եմ, որ ինչ-որ բան անհանգստացնում է քեզ։

— Ոչինչ, Անուշ, պարզապես աշխատանքային հարց է, — պատասխանեց նա՝ փորձելով ժպտալ։ — Ռուբեն Ղազարյանը եկել էր, ուզում է հուշարձան կանգնեցնել դպրոցի հիմնադիրների համար։

— Լավ գաղափար է, — ասաց Անուշը՝ նստելով նրա դիմաց։ — Ինչո՞ւ ես այդքան մտահոգ։

— Որովհետև դժվար է ընտրել ճիշտ տարբերակը, — պատասխանեց նա՝ սկսելով ուտել։ — Ուզում եմ, որ հուշարձանը գեղեցիկ լինի, բայց միևնույն ժամանակ՝ ամուր և երկարակյաց։ Չեմ ուզում, որ տարիներ անց այն քանդվի կամ ծանր վիճակի մեջ հայտնվի։

— Ես կարծում եմ, որ դու կկարողանաս ճիշտ որոշում կայացնել, — ասաց Անուշը՝ ժպտալով։ — Դու միշտ էլ ամեն ինչ լավ ես անում։

Նահապետը ժպտաց՝ զգալով, թե ինչպես է կինը հոգեպես աջակցում իրեն։ Նա գիտեր, որ Անուշի խորհուրդները միշտ օգտակար են լինում, քանի որ նա ունի սուր միտք և զարգացած ճաշակ։

— Գիտես, Անուշ, ես մտածում եմ, որ հուշարձանը պետք է լինի ոչ միայն գեղեցիկ, այլև ֆունկցիոնալ, — շարունակեց նա՝ ավարտելով ուտելիքը։ — Օրինակ, նստարան կամ աղբաման։ Ինչպես կարծում ես, դա լավ գաղափար է՞։

— Շատ լավ գաղափար է, — հավանություն հայտնեց Անուշը։ — Միայն թե պետք է հոգ տանել, որ այդ նստարանը հարմարավետ լինի, և աղբամանը՝ մեծ։ Հակառակ դեպքում ուսանողները կնստեն գետնին, և ամեն ինչ կաղտոտվի։

— Ճիշտ ես ասում, — ժպտաց Նահապետը։ — Ես կհիշեցնեմ Ռուբենին այդ մասին։ Ինչ լավ է, որ ունեմ քեզ նման խելացի կին։

Անուշը ժպտաց՝ շոյված ամուսնու գովեստից։ Նրանք միասին սկսեցին քննարկել հուշարձանի հնարավոր տարբերակները՝ մոռանալով ամբողջ աշխարհի մասին։

Հաջորդ օրը Նահապետը վաղ առավոտյան եկավ գրասենյակ և սկսեց նամակներ գրել՝ հրավիրելով հանձնաժողովի անդամներին հանդիպման։ Նա որոշեց, որ հանձնաժողովը պետք է բաղկացած լինի հինգ հոգուց՝ ինքը, Ռուբեն Ղազարյանը, դպրոցի տնօրեն Արմենուհի Մկրտչյանը, ծնողական կոմիտեի նախագահ Վարդան Հակոբյանը և աշակերտական խորհրդի ներկայացուցիչ։

Հանդիպումը նշանակվեց հինգշաբթի օրը՝ ժամը 15:00-ին։ Նահապետը հույս ուներ, որ մինչև այդ ժամանակ բոլորը կմտածեն իրենց առաջարկների մասին, և հանդիպումը կանցնի արդյունավետ։

Հինգշաբթի օրը, ժամը 15:00-ին, բոլորը հավաքվեցին նոտարական գրասենյակում։ Նահապետը նրանց հյուրասիրեց թեյով և սուրճով, հետո սկսեց հանդիպումը։

— Ինչպես գիտեք, մենք հավաքվել ենք՝ քննարկելու հուշարձանի հարցը, — ասաց նա՝ նստելով սեղանի գլխին։ — Ես առաջարկում եմ, որ յուրաքանչյուրս ասի իր կարծիքը, իսկ հետո որոշում կայացնենք։

Առաջինը խոսքը վերցրեց Արմենուհի Մկրտչյանը։

— Ես կարծում եմ, որ հուշարձանը պետք է պատկերի մեր հիմնադիր ուսուցիչներին, — ասաց նա՝ նայելով բոլորին։ — Նրանք են դրել դպրոցի հիմքերը, և մենք պարտավոր ենք հարգել նրանց հիշատակը։

— Համաձայն եմ, — ասաց Վարդան Հակոբյանը։ — Բայց ես կառաջարկեի նաև, որ հուշարձանի մոտ տեղադրվի նստարան, որտեղ ծնողները կարող են հանգստանալ, երբ գալիս են իրենց երեխաներին դպրոց։

Ռուբեն Ղազարյանը գլխով արեց՝ հավանություն հայտնելով։

— Ես առաջարկում եմ, որ հուշարձանը լինի ոչ միայն քարից, այլև մետաղից, — ասաց նա։ — Օրինակ, կարելի է պատրաստել մետաղյա ծառ, որի տերևների վրա գրված լինեն հիմնադիր ուսուցիչների անունները։

Նահապետը ուշադիր լսում էր բոլորին՝ գրառումներ անելով իր նոթատետրում։ Երբ բոլորը ավարտեցին, նա ամփոփեց ասվածը և առաջարկեց քվեարկության դնել։

Քվեարկության արդյունքում որոշվեց, որ հուշարձանը լինի քարե պատկեր՝ մետաղյա ծառի տարրերով, և նրա մոտ տեղադրվի նստարան։ Հուշարձանի տեղը որոշվեց ընտրել դպրոցի բակում՝ մուտքի աջ կողմում։

Հանդիպումից հետո Նահապետը զանգահարեց Ռուբեն Ղազարյանին և ասաց, որ հաջորդ շաբաթ կարող են գնալ քաղաքապետարան՝ հողատարածքի հատկացման համար։

— Շնորհակալություն, պարոն Նահապետ, — ասաց Ռուբենը։ — Դուք իսկական օգնություն ցույց տվեցիք մեզ։

— Խնդրեմ, միշտ պատրաստ եմ օգնելու, — պատասխանեց նոտարը։

Նահապետը դրեց հեռախոսի լսափողը և նայեց պատուհանից դուրս։ Նորքոյ փողոցներում կյանքը եռում էր։ Մարդիկ շտապում էին իրենց գործերով, մեքենաները սուրում էին ճանապարհներով, իսկ երեխաները ուրախ ծիծաղում էին դպրոցի բակում։ Նահապետը ժպտաց՝ զգալով, որ կատարում է իր գործը, որ օգնում է մարդկանց իրականացնել իրենց երազանքները։

Նա գիտեր, որ հուշարձանը կդառնա ոչ միայն հիշողություն անցյալի մասին, այլև ներշնչանք ապագայի համար։ Եվ դա նրան ամենաշատն էր ոգևորում։

Երեկոյան, երբ Նահապետը տուն վերադարձավ, Անուշը նկատեց, որ ամուսինը ժպտում է։

— Ի՞նչ է պատահել, Նահապետ, — հարցրեց նա՝ դնելով սեղանին թեյի բաժակները։ — Դեմքիդ տեսնում եմ, որ ինչ-որ լավ բան է տեղի ունեցել։

— Ճիշտ ես նկատել, Անուշ, — պատասխանեց նա՝ վերցնելով բաժակը։ — Այսօր հանդիպում ունեցանք հուշարձանի հարցով, և բոլորը միաձայն որոշեցին, որ հուշարձանը լինի քարե պատկեր՝ մետաղյա ծառի տարրերով, և նրա մոտ տեղադրվի նստարան։ Հողատարածքի հատկացման համար էլ դիմելու ենք քաղաքապետարան։

— Շատ գեղեցիկ գաղափար է, — ասաց Անուշը՝ ժպտալով։ — Ես վստահ եմ, որ ձեր հանձնաժողովը կկարողանա իրականացնել այդ նախագիծը։

— Հուսանք, որ այդպես կլինի, — ասաց Նահապետը՝ խմելով թեյից։ — Ես կարծում եմ, որ մենք կարող ենք հպարտանալ մեր աշխատանքով։

Նրանք երկար ժամանակ զրուցեցին հուշարձանի մասին՝ քննարկելով տարբեր մանրամասներ։ Նահապետը պատմեց Անուշին Ռուբեն Ղազարյանի մասին, որը նրան շատ էր դուր եկել իր խելացիությամբ և նվիրվածությամբ։

— Գիտես, Անուշ, ես մտածում եմ, որ մենք կարող ենք ստեղծել մի ամբողջ ծրագիր, — ասաց նա՝ ոգևորվելով։ — Ոչ միայն հուշարձան կանգնեցնել, այլև կազմակերպել տարեկան միջոցառումներ, որոնք կնվիրվեն դպրոցի պատմությանը։ Օրինակ, հանդիպումներ նախկին աշակերտների հետ, ցուցահանդեսներ, համերգներ։

— Հիանալի գաղափար է, — հավանություն հայտնեց Անուշը։ — Դպրոցը կդառնա ոչ միայն կրթության, այլև մշակույթի կենտրոն։

Նահապետը ժպտաց՝ զգալով, որ կինը միշտ էլ ճիշտ է գտնում նրա գաղափարները։ Նա գիտեր, որ Անուշի աջակցությունը նրա համար անգնահատելի է։

Հաջորդ օրերին Նահապետը շարունակեց աշխատել հուշարձանի նախագծի վրա։ Նա հանդիպեց քանդակագործների հետ, որոնք կարող էին պատրաստել մետաղյա ծառի տարրերը, և ընտրեց մի քանի հնարավոր տարբերակներ։ Նա նաև զրուցեց ճարտարապետների հետ, որոնք կարող էին նախագծել նստարանը և աղբամանը։

Ամիսներ անց, երբ հուշարձանը պատրաստ էր, Նահապետը հրավիրեց բոլոր հանձնաժողովի անդամներին և նրանց ընտանիքներին բացման արարողությանը։ Հուշարձանը ներկայացնում էր քարե պատկեր՝ մետաղյա ծառի տարրերով, և նրա մոտ տեղադրված էր նստարան։ Աղբամանը նույնպես տեղադրվել էր մուտքի մոտ։

Բացման արարողությանը ներկա էին շատ մարդիկ՝ ուսուցիչներ, աշակերտներ, ծնողներ և նորքոյցիներ։ Նահապետը ելույթ ունեցավ, որտեղ պատմեց հուշարձանի ստեղծման պատմությունը և շնորհակալություն հայտնեց բոլոր նրանց, ովքեր մասնակցել էին նախագծի իրականացմանը։

Ռուբեն Ղազարյանը նույնպես ելույթ ունեցավ՝ շնորհակալություն հայտնելով Նահապետին և նրա թիմին։

— Առանց ձեր օգնության մենք երբեք չէինք կարողանա իրականացնել այս նախագիծը, — ասաց նա։ — Դուք իսկական մասնագետներ եք և սրտացավ մարդիկ։

Նահապետը ժպտաց՝ զգալով, որ իր աշխատանքը չի անցել ապարդյուն։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՆԿ
1929 — 1979

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՊԱՏԱՍ

4.

Ելեկի պատասխանեց ինձի հետևյալ պատասխանը. «Ես Հայաստանէ գալէ ի՛նձ համար ամենէն դժուար բանը եղաւ անցնիլ Պոլսոյ մէջէն առանց ձերբակալուելու: Ես ալ ինձ համար ամենէն դժուար բանը համարեցայ Պոլսոյ մէջ ձերբակալուելու ընդդէմ իմ կամքիս

Այրի Տիկին Վարդուհի Ուշագլեան, Գէորգ Ուշագլեան, այրի Տիկին Աղաւնի Ուշագլեան, Բաֆֆի Ուշագլեան, այրի Տիկին Հայկուհի Շալճեան եւ զաւակ – ները, Գէորգ, Յարութիւն Պօյաճեան ընտանիքներն ու զաւակները, Օր. Վար – դուհի Պօյաճեան, Տէր եւ Տիկին Մ'օրուք – եան, այրի Տիկին Տրէզեան եւ զաւակ – ները, Տէր եւ Տիկին Սերոբ Գալֆայեան, Արէն Նշանեան եւ զաւակները, Յովսէփ – եան, Պագըրճեան, Կիրակոսեան, Մով – սէսեան, Արթինեան, Առաքելեան ընտա– նիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իր– րենց ամուսնոյն, եղբօր, տագրոջ, հօր - եղբօր եւ քեռայրին՝

ԱՐՏԱՇԷՍ ՈՒՇԱԳԼԵԱՆԻ

խիստ ցաւալի մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 17ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ օր, Ապրիլ 21, ժամը 14·15ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փանթէ– նի գերեզմանատունը, ամփոփուելու հա- մար իրենց ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Իր ամուսնոյն Նշան Դարբինեանի եւ մօր՝ Տիկին Սաթենիկ Տէր-Ղուկասեանի ի յիշատակ, Մարսէյլէն (Գոմոն) Տիկին Վարդուհի Դարբինեան 100 Ֆր. կը նուի– րէ «Ծառաչ»ին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Վարուժան Խաչատուր– եան (Աքար) եւ զաւակները եւ բոլոր պա– րագաները շնորհակալութիւն կը յայտ - նեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, անձամբ թէ դրաւոր ցաւակցութիւն յայտ- նեցին իրենց մօր, մեծ մօր եւ աղգա - կանին՝

ԱՃԻՒ ՏԻԿԻՆ ԱՐՍԻՆԷ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
(Օվաճըգցի)

մահուան առթիւ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կը փնտռուի հայ կին մը տարեց կնոջ մը ընկերութիւն ընելու համար օրուան մէջ։

Մանրամասնութեանց համար հեռա – ձայնել ժամը 13էն 14՝ 526·89·64 (բացի Շաբաթէ եւ կիրակիէ)։

ՊԱՏԱՐԱԳ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ապրիլեան եղեռնի 64րդ տարեդարձի առթիւ կիրակի, Ապրիլ 22, ժամը 11ին, Լիոնի Նոթրը Տամ տը Ֆուրվիէրի մէջ հայածէս ձայնաւոր պատարագ։

Կը մատուցանէ ու կը քարոզէ՝

ԳԷՈՐԳ ՎՐԴ. ՋԱՊԱՐԵԱՆ
ժողովրդապետ Լիոնի կաթողիկէ Հայոց

"ԾԱՌԱՉ" կը նուիրեն

Տիկին Հայկանոյշ Պեկեան – Կէնկճեան մէկ տարեկան «Ծառաչ» կը նուիրէ իր հօրաքրոջ՝ Տիկին Մարի Կէնճեանի (Լիոն)։

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ Ս. ՄԱՏԼԷՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Ս. Յովհաննէս Ոսկեբերանի «Էօվր տ'Օռիաճ»ի պաշտպան սուրբին տօնին առթիւ, Գր. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ Առաջնորդ Ֆրանսայի Կաթողիկէ Հայոց, հայածէս հայրապետական պատարագ կը մատուցանէ Զորեքշաբթի, Ապրիլ 25, ժամը 10ին, Ս. Մատլէն եկեղեցւոյն մէջ, Մատլէն հրապարակ, Փարիզ 8րդ։ Կը քարոզէ Հ. Յովհ Վերնատ, ընդհ. տնօրէն «Էօվր տ'Օռիան»ի։

Երդեցողութիւնը պիտի կատարէ Փա- րիզի Ս. Խաչ Հայ Կաթողիկէ մայր եկե– ղեցւոյ երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝ Պր. Ալեքս Ալթունեանի, երգհոնի ընկե - րակցութեամբ՝ Տիկին Յանէթ Ալթուն – եանի։

Հաւատացեալ հայ ժողովուրդը ջերմա- պէս հրաւիրուած է սոյն պատարագին։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կին մը կը փնտռուի տասը ամսու երա– խայ մը նայելու համար ժամը 7·45էն 19, Փարիզ 15րդ թաղամասը։

Հեռաձայնել իրիկուններ ժամը 7էն ետք՝ 558·43·30

Cherche une personne pour s'occuper d'un bébé de 10 mois de 7 h. 45 à 19 h. à Paris 15ème.
Téléphoner après 19 h. : 558-43-30

THEATRE DUNOIS
28, Rue Dunois — Paris 13ème

FÊTE DE SOUTIEN

du Comité de Vigilance des droits du peuple arménien Dimanche, 22 Avril à partir de 19 heures.

MUSIQUE — POESIE — DANSES
EXPOSES : Architecture arménienne, la dissidence en Arménie Soviétique.

Buffet : Participation 20 F.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԴԱՇՏԱՀՆԴԷՍ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տունը
ԻՐ 25ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ
ՅՈՒԼԻՍ 11ԻՆ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ 64ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

ՓԱՐԻԶ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ

Երեքշաբթի, Ապրիլ 24, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, կէսօրէ ետք ժամը 3ին, կը մատուցուի հանդի- սաւոր բազմաճայն պատարագ եւ յա - ւարտ պատարագի կը կատարուի հոգե – հանգիստ մեր բիւրաւոր նահատակներու հոգիներուն համար։

Կը պատարագէ՝ ԳԻՒՏ ԵՊՍ ՆԱՅԴԱՇԵԱՆ

Կը քարոզէ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Հայր. Պատուիրակ եւ Առաջնորդ Փարիզի

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջաններու մեր ամբողջ ժողովուրդը ներկայ գըտ – նուելու պատարագին, ոգեկոչելու մեր բիւրաւոր նահատակներու յիշատակը եւ աղօթելու անոնց հոգիներու հանգիստին համար։

Messe à Notre-Dame

Պատարագ Նոթրը-Տամի մէջ

Մեր բիւրաւոր Ապրիլեան նահատակնե- րու յիշատակին Հայրապետական պատա- րագ կը մատուցանէ

ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ. ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ

Առաջնորդ Ֆրանսայի կաթողիկէ Հայոց կիրակի, Ապրիլ 22 ժամը 16ին, Նոթրը- Տամ տը Փարի մայր եկեղեցւոյ մէջ։

Օրուան քարոզը Ֆրանսերէն լեզուով կը խօսի ժագ ՄԵՆԱՃԷ, Ռէնոսի Արքեպիս- կոպոս եւ նախագահ «Արդարութիւն ու Խաղաղութիւն» Ֆրանս. Յանձնախումբին։

Բոլոր հայ հաւատացեալները հրաւիր- ուած են անխտիր։

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 18ԻՆ
Մաղկեպսակի գիտեղում Անծանօթ Զինուորին, Էթուալ
ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 20·45ԻՆ
ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ
MAISON DE LA CHIMIE — 28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7e
Կը հրաւիրենք մեր ժողովուրդը խռնուելով մասնակցիլ սոյն ոգեկոչ- յարգելու համար յիշատակը մեր բիւրաւոր նահատակներուն։

LIBERATION ARMENIENNE
APPELLE A UN

MEETING - DEBAT

6, Rue Albert de Lapparent, Paris 7ème
(Métro Ségur)
Mardi 24 Avril à 20 h. 30
Manifestation 18 h. 30
Entrée principale du Père-Lachaise

ՅԵՏԱՔՈՒՈՒԱԾ Է

Մարսէյլի Կապ. Խաչի յիսնամեակը չորս մասնաճիւղերով, յետաձգուած է, կամքէ անկախ պատճառներով։

LA GALERIE D'ART
LE PARVIS SAINT-MERRI
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ԳԱՋԱՆՃԵԱՆ-Ի

վերջին գործերը
Ապրիլ 25էն Մայիս 12
Հովանաւորութիւն՝

ԳԱՌԶՈՒ

84, RUE ST. MARTIN, PARIS 4e
Բացում Ապրիլ 25 ժամը 18էն սկսեալ

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

CONFECTIONNEURS... TRICOTEURS...

TEXFRA

importe du fil à coudre
aux meilleurs prix

SIÈGE SOCIAL
35, boulevard Ornano
93200 St. DENIS
tél 243 04 87

MAGASIN
av. du Maréchal Leclerc
Centre Commercial du Moulin
MEUDON-LA-FORET
tél. 631 10 44

OPTIMA Tours

ARMÉNIE 1979

CETTE ANNEE 4 FORMULES :

Première Formule = 12 jours.
2 jours MOSCOU — Aller-Retour.
10 jours EREVAN

Deuxième Formule = 14 jours
2 jours MOSCOU
12 jours EREVAN

Troisième Formule = 16 jours :
2 jours MOSCOU
14 jours EREVAN

Quatrième Formule = 13 jours
MOSCOU - ARMENIE
GEORGIE - LENINGRAD

CALENDRIER

18 au 29 Mai
15 au 26 Juin

15 au 28 Juin
13 au 26 JUILLET
20 Juillet au 02 Août
03 au 16 Août
07 au 20 Septembre

27 Juillet au 11 Août
03 au 18 Août
24 Août au 08 Septembre
31 Août au 15 Septembre

18 au 30 Mai
13 au 25 Juillet
24 Août au 5 Septembre

Avec logements hôtels première classe (Arménia ou Ani à Erévan) pension complète — excursions quotidiennes. — Cette année de nombreuses et *nouvelles excursions*

Tous nos groupes sont accompagnés par des spécialistes.
(*Pour inscription par groupes de* 10, *nous consulter*).
RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS
67, rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

à LYON :
Madame Giselle BOUDOYAN
Maison de la Culture Arménienne
15 rue du 24 Avril 1915
DECINES :

PERMANENCE : Le Samedi matin de 10 h. à 12 heures
(Tél : 49-42-97)
tous les jours : Tél. 49-52-23

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԱՊՐԻԼ
24
MARDI
24 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԹԱԹԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 ֆ	Վեցամսեայ	140 ֆ
Արտասահման	Տար. 300 ֆ	Հատը	1 ֆ. 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.366

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — No 14.366

EDITORIAL

le mal arménien

Nous voici encore en ce jour anniversaire de notre Avril noir. 64 années se sont écoulées. Il est peut-être amer, mais certainement réaliste de constater que ces longues années ne nous ont guère apporté l'enseignement indispensable, dont nous avons tant besoin.

Une maigre et symbolique semi-victoire à la Commission des Droits de l'Homme de l'O.N.U., a remonté notre moral. Nous avons toujours été si sensibles aux belles paroles, dont nous nous gargarisons depuis plusieurs décennies, que les interventions du 14 Mars à Genève, ne pouvaient manquer de nous revigorer pour quelques temps. Mais il serait bon et surtout utile de passer un peu au stade de l'autocritique et de nous rendre compte de nos propres lacunes, avant que de rejeter sempiternellement la responsabilité sur les autres.

Au premier rang de ces lacunes, il faudrait souligner le manque de coordination de nos actions. Qu'à ce jour, nous n'ayons pas un conseil arménien diasporique, au moins pour les questions essentielles de notre condition de déracinés, prouve déjà notre carence. Comment pouvons-nous prétendre que l'on nous prenne au sérieux, quand pour nos affaires les plus vitales, les démarches auprès d'Instances internationales ou de dirigeants des pays d'accueil se font par dizaines, sinon par centaines et cela non seulement par d'innombrables organisations mais aussi, souvent, par de simples individus, sans qualification aucune.

La pluralité est une belle chose, elle est la base même de toute démocratie. Autant elle est nécessaire à l'interieur d'un Etat, autant elle disperse les forces dans une diaspora, quand cette pluralité ne se justifie pas même par des divergences idéologiques ou politiques. Et le paradoxe a voulu, que nous soyons privés de pluralité dans notre Etat, mais qu'en revanche, nous en soyons gavés dans la diaspora, là où elle créé une stagnation pour l'essentiel de nos problèmes. La Cause Arménienne n'a pas seulement deux volets (reconnaissance du génocide et revendication de nos terres), elle comprend aussi les questions culturelles. Dans notre exil involontaire, il ne nous est pas permis de dissocier les éléments de notre cause, qui forme un tout. Le maintien de la langue, donc la nécessité des écoles et des cours, la conservation et la transmission du patrimoine littéraire et artistique sont aussi de caractère primordial. Il n'est pas concevable que nous ne parvenions pas à une convergence de nos forces, au moins dans ce domaine. On nous rétorquera que cette dispersion est la résultante logique de notre condition diasporique. Mais cela finit par être trop facile, sinon lâche. Il est triste de constater que le malheur réussit, parfois à créer une prise de conscience et l'exemple douloureux du Liban est éloquent à cet égard. Faut-il donc des événements tragiques pour que le bon sens finisse par triompher chez nous ?

Le seul 24 Avril aurait dû pourtant nous suffire.

HARATCH

ԱՊՐԻԼ 24

ՓԱՐԻԶ

ՆՈԹՐ-ՏԱՄԻ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

Ապրիլեան Եղեռնի ոգեկոչման հանդիսութիւններու կարգին, Կիրակի, Ապրիլ 22, Փարիզի Նոթրը-Դամ մայր տաճարին մէջ Հայրապետական պատարագ մատոյց Ֆրանսայի Կաթողիկէ Հայոց առաջնորդ Գրիգոր Եպիսկ. Կապրոյեան։

Ժամը 16ին, Հայ Նախկին Ռազմիկներու ձեռամբ պարզուած Ֆրանսական եւ Հայկական եռագոյն դրօշակներու առաջնորդութեամբ եւ եկեղեցական ու դպրոց դասու ընկերակցութեամբ պատարագիչը ուղղուեցաւ դէպի Ս. Սեղան, որուն կը սպասարկէին Հ. Սերովբէ Վրդ. Ազբլեան եւ Հ. Աթանաս Վրդ. Քէսէճեան։ Պատարագի քառաձայն երգեցողութիւնը կը կատարէր Փարիզի Հայ Կաթողիկէ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Ալեքս Ալթունեանի։ Երգէոնով կ'ընկերակցէր Տիկին Ժանէթ Ալթունեան։

Ներկայ էին Արեւմտեան Եւրոպայի Հայոց Հայրապետական Պատուիրակ Սերովբէ Արք. Մանուկեան, յոյն Կաթողիկէ առաջնորդ՝ Գերպ. Նաստրալա եւ Ռէնիի արքեպիսկոպոսը՝ Ժաք Մենաժէ, որ յաւուր պատշաճի քարոզ մը տուաւ Նոթր-Դամի մէջ հաւաքուած բազմահարիւր հայ եւ օտար բազմութեան։

Ռէնիի արքեպիսկոպոսը, որ նոյն առեն նախագահն է «Արդարութիւն եւ Խաղաղութիւն» Ֆրանս. Յանձնախումբին, իր քարոզին մէջ անդրադառնալէ ետք Քրիստոսի յարութեամբ մահուան դէմ տարուած յաղթանակին՝ նշեց. « Այս պահուն կ'ոգեկոչենք յիշատակը 1915ին Թուրքիոյ նահատակուած մէկուկէս միլիոն Հայերու՝ զոհ իրենց հաւատքին ու ազգութեան։ Կ'ոգեկոչենք յիշատակը պատմութեան ամէնէն ահռելի ոճիրին զոհ դացած նահատակներուն՝ որոնք զանկերն էին այն ժողովուրդին, որ առաջինը եղաւ քրիստոնէութիւնը իրրեւ պետական կրօնք հռչակող։ Յեղասպանու թիւն մը գործադրուեցաւ նախածրագրուած եւ կազմակերպուած հետեւողականութեամբ, չխնայելով ո՛չ ծերին ու երեխային, ո՛չ հոգեւորականին եւ ո՛չ ալ մանուկներուն »։ Այնուհետեւ խօսքը ուղղելով Հայոց՝ արքեպիսկոպոսը ըսաւ. « Դուք՝ վերապրողներդ այդ ցեղասպանութենէն, հպարտ եղէք ձեր պապերով, որոնք իրենց հաւատքին համար նահատակեցան։ Առանց Աւազ Ուրբաթի չկայ Զատիկ եւ առանց Զատիկի չկայ մահուան դէմ յաղթանակի խորհրդանիշ յարութեան գաղափարը։ Այսօր, դուք՝ ձեր ապրած Աւազ Ուրբաթի Golgotha-ն եք, կ'ապրիք ձեր յարութիւնը, ձեր նոր ու հանդոյ սերունդի յարուցեալ կեանքով, ինչ որ կը հանդիսանայ մահուան դէմ տարած ձեր յաղթանակը »։

Յաւարտ պատարագի Սերովբէ Արք. կ'արտասանէր « Պահպանիչ »ը եւ եկեղեցականներու թափօրը, Հայ Նախկին Ռազմիկներու առաջնորդութեամբ, կիսաշրջանը կատարելով մայր տաճարի կ'ուղղուէր դէպի Աւանդատուն, Նոթրը-Տամի դղրդացող երգէոնի հնչեցուցած մեղեդիներ։

ՄԻԼԱՆՕ

ՏՊԱՒՈՐԻՉ ԹԱՓՕՐ

Կիրակի, Ապրիլ 22, առաւօտեան Ս. Քառասուն Մանկունք եկեղեցւոյ մէջ, յաւուրկ պատարագ կը մատուցուէր Ապրիլեան նահատակներու յիշատակին։ Յաւարտ պատարագի Հայերու հոծ բազմութիւն մը կը հաւաքուէր Տուօմօ հրապարակը, ուրկէ, վեց ծաղկեպսակներով, կ'ուղղուէր դէպի Նահատակաց Ցուշար - ձանը։ Յաւելեալ մանրամասնութիւններ՝ յետագային։

« LA DESTRUCTION D'UN PEUPLE »

Այս խորագրին տակ, հայերէնի դասախօս՝ Ժան-Փիէր Մահէ յօդուած մը տպագրած է «Լը Սփեքթաքլը տիւ Մոնտ» պարբերականի 1979 Ապրիլի թիւին մէջ։ Կարճ յառաջաբանէ մը ետք, ուր կ'անդրադառնայ ՄԱԿի Յանձնախումբին ժողովին, ժ.-Փ. Մահէ կ'անցնի պատմութեան, հակիրճ կերպով ներկայացնելու համար հայ ժողովուրդի ոճրագործութեան մինչեւ չգործադրուած Սեւրի դաշնագիրը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ՊԱՂԵՍՏԻՆ – ԻՍՐԱՑԻԼ ահաբեկչական արարքները սաստկացան վերջին 48 ժամերուն եւ վախ կայ, որ չարունակուին։ Պաղեստինեան յարձակում մը Նահարայա ծովափը (չորս Իսրայելացի սպաննուած, որոնց մէջ երկու աղջնակ չորս եւ երկու տարեկան եւ երկու Պաղեստինցի) առիթ կուտար անմիջական հակազդեցութեան։ Անմիջապէս ետք, իսրայելեան ուժեր յարձակում կը գործէին Լիբանանի պաղեստինեան գաղթակայանի մը վրայ (Տրիպոլիսի մօտ), որ ըստ Թել Ավիվի Հապաշի հոսանքին կը պատկանի։ Պաղեստինեան յարձակումին տէր եղած էր սակայն « իրաքամիտ » պաղեստինեան չարժումը՝ « Պաղեստինեան Ազատագրման Ճակատ »։ Այս ահաբեկչական արարքին իրրեւ հետեւանք է նաեւ, որ Պաշտպանութեան նախարարը եւ սպայակոյտի պետը յետադգեցին Գահիրէ կատարելիք իրենց ճամբորդութիւնը։

ՍԱՏԱՓ մեծ յաղթանակ մը տարաւ առջի օր Եգիպտացիներու 99,9 առ հարիւրը հանրաքուէով իր հաւանութիւնը տուաւ Իսրայէլ – Եգիպտոս դաշինքին։ Այս յաղթանակէն ետք, Սատաթ լուծեց Խորհրդարանը եւ երեսփոխանական ընտրութիւնները որոշեց կատարել Յունիս 7ին։

ՖՈՒԹՊՈԼ

42ՐԴ ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

Ապրիլ 22ին Ալբարտ 0 – 0 ոչ մէկ արդիւնքի հասաւ Լենինգրադի Զէնիթին հետ, այս վերջնոյն դաշտին վրայ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ քաղաքական հոսանքները դրեթէ ամբողջութեամբ պատրաստեցին Եւրոպական Խորհրդարանի իրենց թեկնածուներու ցանկերը։ Ծանօթ է որ մեծամասնութիւնը կը ներկայանայ երկու զանկով մէկ կողմը՝ Ու. Տէ. Էֆ.ը որ կը համախմբէ փիքարի կուսակցութիւնը, Լըքանիւէի եւ մեծամասնութեան կողմնակից Ամատաականները, միւս կողմը՝ Շիրաքի Հ. Հ. Հ.ն։ Ու. Տէ. Է.Ֆի ցանկը կը գլխաւորէ Տիկին Սիմոն Վէյլ, ՀՀՀն, Շիրաք եւ Տըպրէ, Ընկերվարա - կանները՝ Միթերան, Համայնավարը՝ Մարչէ։ Ներկայիս բանակիցը կը թուի ամէն բանի չուրջ դառնալ, բացի բուն նիւթէն՝ Եւրոպա։ Սէրկսը վերջնապէս միացաւ Միթերանի, լայն մեծամասնութիւն մը ապահովելով այլեւս ընկերվարական քարտուղարին։

ԿԱՐՄԻՐ ՀՈՂԸ

o

Գրասեղանիս վրայ, սա
Սկաւառակի մէջ կայ քուռ մը հող,
քերուած հոն
Հայրենիքի դաշտերէն։
Նուէր է ան.— Զայն ինձ ձօնողը կարծեց
Սիրտն իր տուած, առանց երբեմ
գիտնալու,
Թէ կուտար իր պապերուն ալ միասին։
Զայն կը դիտեմ.— մերթ ժամեր
Բիբերս անոր վրայ յառած կը մնամ
Լո՞ւռ եւ թախծո՞տ, իբր այդ հողին մէջ
յուռթի
Նայուածքս արմատ արձակէր։ —
Կը մտածեմ.— Գուցէ իր գոյնը բոսոր
Չէ պարգեւած քնութեան ներհուն
օրէնքին։
Վէրբերու պատուիզ մ'ըլլալով
Խմած է մաս մը կեանքի, մաս մ'արեւու,
Եւ իբր տարր անպաշտպան
Կարմիր հող մ'է եղած, հայ հող
մ'ըլլալուն։
Գուցէ իր մէջ կը քաքախեն տակաւին
Դիաբերը հին – հին փառերուն,
Կայծն ամբակուռ սմբակներու, որոնց գոռ
Արշաւանքն օր մը ծածկեց
Հայկեան վաշտերն յաղթութեան տաք
փոշիով։
Կ'ըսեմ.— Իր մէջ դեռ կ'ապրի
Ինքնատիպ ուժն այն, որ կազմեց շունչ
առ շունչ,
Կեանքս իմ, հու կեանքդ ու տուաւ,
Կարծես ձեռքով գիտակից,
Նոյն թուխ աչուրն նոյն եւ նման հոգիով
Կիրք մ'ներքատէն առնուած,
Սիրտ մը կամշոտ, քաֆստոց
Ըմբոստանքի ու նաեւ քո՛ւռըն սիրոյ։
Իր մէջ, իր մէջ կը կայծկլտայ հոգի
մ'ևին՝
Հին դիւցազնի եղած փառր մը գուցէ՝
Կոյսի մ'աղուոր արցունքով,
Հիւղէ մը կայ Հայկէն, փաշի մ'Աբամէն,
Անանիայէն քիր մը դէտ՝
Դեռ աստղերու նաճանչներով քաջագործ։
Ա՛զգ մը կայ հոն, սեղանիս վրայ ազգ
մը հին,
Որ այսօր իր վերաշրշռղ այգուն մէջ,
Հողի քնատուր մարմնոյն տակ ինձ կը
խօսի,
Կ'ոգեզիլէ — եւ աստղերու ինչպէս ցանն
Անհունութեան մէջ կապոյտ —
Փոշիներովն իր հրաբորբ
Հոգիս խաղցրիկ փայլակներով կ'ոռոգէ։
Ու այն ատեն լարը ջղերուս կը դողայ
Սաքսուռով մ'յորդ, ա՛յն սաքսուռով,
որ մտիին
Հերկերուն վրայ աւելի՛
Ստեղծիչ է, քան գարնան հովն
արփագաղջ։
Ու կը զգամ անցքն ուղեղէս
Նոր յուշերո՛ւ, հոգիներո՛ւ դեռ կարմիր
Խոր վէրքերովն իրենց, վրէժի
շրթունքներ.
Եւ այդ հողն, այդ փոշին, զոր ես
կը պահեմ
Այնքա՛ն սիրով, որքան հոգիս պիտ
չընէր,
Եթէ մարմնոյս աճիւնները
Օր մը մահէն վերջ հովերուն մէջ գտնար.
Այդ պանդուխտ մասն Հայաստանի,
մասունքն այդ
Մնացած մեր յաղթ պապերէն,
Բժժանքն ու ձօնն այդ կարմիր,
Սիրտս սեղմած մագիլներով անծանօթ,
Երկինքն ի վեր, գրքի մը վրայ,
թանկագին
Ժամու մը մէջ ժպիտներու, սէրերու
Կամ հերքուածի մը ծնած վեհ
վայրկեանին
Չիս հապշտապ կը մղէ
Մերթ լալու, մերթ մռնչելու
Եւ գինելու բռունցքս, հոգիս բռունցքիս
մէջ։

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ

ԱՔՍՈՐԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԷՆ

ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆՆ ՕՐԵՐԷՆ

Հոգեվոյս հօրս, Տէր Անանիա Ծ. Վրդ. Հաբէլեանի Ճուշատեղրն է այն, վիշտով, արցունքով ու աղօթքով գրուած, որ միշտ իր կուրծքի գրպանին մէջ կը պահէր, իր ձեռագ խաչին հետ:

Անցնող երկար տարիներու ղրկմը կայ, անոր գեղնած էջերուն վրայ, որոնք երբեմն դժուար կը կարդացուին:

Ապրիլեան Եղեռնի տարեդարձի այս օրերուն, ուզեցի անգամ մը եւս թղթատել զայն, ու ոգեկոչել յիշատակը մեր ընտանիքի սիրելի անդամներուն, որոնք աւա՛ղ, չատոնց բաժնուած են մեզմէ, ու կը հանգչին յաւիտենականութեան մէջ միասին, թէեւ թաղուած ըլլան անոնք զանազան երկիրներու մէջ, եւ վերապրիլ աքսորականի մեր դժբախտ օրերը, թըրքական դիւղի մը մէջ, մանկական միամտութեամբ, անպիտակից՝ ահաւոր պատահարին եւ մեր անտոյդ կացութեան, քանի որ փոքրիկ մանչուկ մըն էի, եօթը տարեկան:

Մենք Պարտիզակէն ո՛չ չատ հեռու թրքական գիւղ մը աքսորուեցանք « Հասար քէօյ » կոչուած, թէեւ չտեսանք չարչ ու կոտորած, սակայն վախն ու սարսափը պատած էին մեզ միշտ, ու թուրք լաճերը յաճախ կը ծեծէին զիս, անտեղիօրէն, որպէս կեանքս փախա – զին (անհատատ քահանայի) տղան: Պարտիզակի միւտիւր Ալի Շուհուրիի կարգադրութեամբ հոս կը գտնուէինք, որովհետեւ ան չարափոխած էր վարդապետ հօրս ձեռք ձգած արտօնութիւնը:

« 1915 Օգոստոս 10: Իմ Իլթիթի Սէֆք· Մէմուրու, Խարահմ պէյ երիտասարդը, յետաձգած էր կարգ մը ընտանիքներու գաղթը երբեւ արտօնեալ պիւղ վերագառնալու, վասնզի Օսմ· կառավարութիւնը զին· բժիշկներու, սպաներու եւ զինուորներու ընտանեաց, դիւրութիւն ընծայած էր, չհեռանալ իրենց ծննդավայրէն: Այսօր ըստ նոյն հրահանգին, մօտ 200 ընտանիք, առաջատանութեամբ փոխադրուեցանք Սէյմէն, գիւղին մէջ կրկին հաստատուելու համար, սակայն սխալ հասկացողութեամբ ժողովուրդին այս խեղճ բեկորը Պարտիզակի Միւտիւրին կարգադրութեամբ, գաղթական ընտանիքները ղրկուեցան հինգ – հինգ տուն մօտակայ գիւղերը՝ Թուրք, Կիւրճի, Չերքէզ ու Թաթար: Մեզ յատկացուեցաւ Ճունաց գիւղէն մէկ ժամ հեռու Հասարբին կոչուած Թուրք գիւղը, մօտ 80 տուն· ժողովուրդն անհիւրընկալ, կոպիտ եւ մարդատեաց: Հոն կը գտնենք Պարտիզակցի 5 – 6 ընտանիքներ: Քանի մը օր կը մնանք հին եւ նեխած սրճարանի մը մէջ բացօթեայ… »:

Հասար քէօյի մեր ընտանեկան կեանքը անցաւ, խեղճ աքսորականի մը ապրելակերպով: Հայրս կը պահէր իր սքեմը եւ երբեմն կ'այցելէր շրջանի Թուրք եւ Թաթար գիւղերու մէջ գտնուղ իր ժողովուրդին, հոգեւոր մխիթարութեան եւ կարիքներուն համար:

Երկու եղբայրներս զինուոր են, դժբախտութիւնը ունեցանք կորսնցնելու մեծ հայրիկս, որ աքսորի սկզբնական օրերուն հիւանդ էր արդէն, ու Թաղե – ցինք զայն, մօտակայ Ճունաց գիւղի գերեզմանատան մէջ, պատշաճ կարգով, իսկ ես եղայ գիւղի դպրոցին աշակերտ եւ շուտով սորվեցայ գրել ու կարդալ, էլիֆ, պէ, փէ… Հօրս էֆէնտին չատ գոհ էր ինծմէ, եւ կ'երեւի Թէ գովեստով կ'արտայայտուէր իմ մասիս, որովհետեւ հայրս հետեւեալ ոտանաւորը ձօնած էր ինծի:

Քեզ գովեստ կուտայ Բու հաճի Հօճաճ,
Ես ուրախ կ'ըլլամ, ո՛վ իմ հոգի ճաճ,
Տարագրութեան մէջ սորվէ դու գաւակ
Համեստ պաշար դիր միտդ շարունակ,
Սակայն մի՛ մոռնար մայրենի լեզուն
Աղօթդ անպակաս ըլլայ Աստըծուն
Ցաւոտ մայրիկներդ թող մխիթարուին
Եղբայրներդ տեսնեն վրայ Բու դէմքին,
Ու ես ալ սիրովն ամոնց կաթոգին՝
Համբոյր դրոշմեմ Բու անքիծ ճակտին:

« Ցաւոտ մայրիկներդ, թող մխիթար – ուին… » այո՛, որքա՜ն պէտք ունէին անոնք, ցաւոտ մայրիկներս մխիթարութեան, որոնց անհուն սէրն ու խնամքը կը վայելէինք, մենք ընտանեօք, մանա – ւանդ ես, որ հազիւ երկու տարեկան, կորսնցուցած էի մայրս, մեծ հայրիկս· նոր վշտով թաղեցինք եւ երկու եղբայրներս հեռու մեզմէ, վնուոր մին Ամս – արիոյ -- Կալիցիոյ եւ միւսը Կովկասեան ճակատ:

Հիմա, անոնց միակ մխիթարութիւնը ես էի, տունը կրտսերագոյնը, որուն վրայ կը գուրգուրային կրկնակի սիրով եւ հոգածութեամբ:

Թրքական « մէտրէսէ »ի աշակերտ « չէի մոռնար մայրենի լեզուս » աղօթավերքը որպէս դասագիրք, կը սորվէի գրել ու կարդալ « խաչ օգնեա մեզ, ո– ղորմեա ինձ Աստուած »:

Կը յիշեմ Թէ, ամէն Շաբաթ իրիկուններըը, որպիսզի երկիւղածութեամբ « եկեղեց »ի արարողութիւն կը կատարէինք, պլպլուն լապտերի մը աղօտ լոյսին տակ, խորան դարձած մեր սենեակին մէջ, կ'աղօթէինք եւ կ'ունենայինք « ի խորոց սրտի, խօսք ընդ Աստուծոյ » խնդրելով աչխարհիս խաղաղութիւն, վնուոր եղբայրներուս եւ մեզի, կեանքի ապահովութիւն:

Կը յիշեմ Թէ, մանաւանդ, իրիկուն մը, մեր սովորական աղօթքի պահուն, վարդապետ հայրս, վառած մոմ մը տուաւ ձեռքս ու Թելադրեց…

1916 Ապրիլ 5, Աւագ Դշ·– Ցիշատակ տան կուանաց: Ցածուկ ու նեղ սեն – եակիս մէջ, իրիկուան ժամուն… Աւետարանը կը կարդամ արտասուալից ու վառած մոմ մը կուտամ փոքրիկ տարաքախտ որդւոյս՝ հազի Ցովհաննէսի ձեռքը: Կը բացատրեմ Աւետարանի ոճին ու վսեմ բարոյականը· կը յորդորեմ վինքը բարութեան, սիրոյ եւ առաքինութեան իւղով լեցուիլ եւ օր մը՝ ապագային, եթէ Տէրը կամեցի, օգտակար ըլալ իր ազատերով, իր նմանեաց եւ հանրութեան…:

Ո՛հ, եթէ կեանքիս ամբողջ տեւողութեան, կարողացայ հօրս պատգամը « իրագործել ու կարողացայ փոքր չափով օգտակար ըլալ իմ նմաններուս » եւ համեստ ծառայութեամբս Հայց· Եկեղեցւոյ անչէջին մէջ կաթիլ մը իւղ կաթեցնել ի փառս Աստուծոյ եւ Հայ Ազգին, հոգեկան մխիթարութիւնս եւ մեծագոյն վարձատրութիւնս պիտի ըլայ:

Կը յիշեմ Թէ օր մըն ալ Պարտիզակէն վերադարձաւ հոգեխռով ու վշտաբեկ, կը կարգամ էջերը·

1915 Նոյ· 16, Ր.– Միւտիւր Ալի Շուհուրիի եւ Գոմիսիոնի նախագահ Իշխան պէյի հետ, բարեբախտութի՞ւն Թէ դըժբախտութիւն կ'ունենամ մտնելու Ս· Ցակոբ եկեղեցին, որուն մէջ օրհներգու – թիւնք եւ աղօթք լուած էին չուրջ չորս ամիսներ: Սրբութիւնը եւ նուիրականութիւնը պղծուած, աղօթատեղիի հանգամանքէն զրկուած, գրաւուած բոլոր ըս· տացուածքներ, կահ· կարասիներ, ան– կողիններ, կողովներ, պատկերներ, ջա – հեր, չիբեր եւայլն, ամէնքը խառն ի խուռն ցուցադրուած, դիզուած կը մնային հոն, որջ աւազակաց եւ աւազակուհեանց, Աստուած իմ Ցիսուս…: Երկու պաշտօնէից հետ խուզարկեցին բոլոր դոյքերն ու զարդերը, որոնք կը գտնուէին Ս· Սահակեանոսի մատեան մէջ:

Սոսկումով լացի եւ հեկեկեցի, երկրպագեցի առաջի Ս· խորանոյ եւ խնամքով հաւաքեցի անարգուածի եկեղեցական անօթներն ու սպասները: Ալկոզմեան մատուռը որ ձայն վայր ձոգ մնացած էր, Միւտիւրին հրելով, ազա – տելով եւ ոտնահարութեամբ վերջապէս բացուեցաւ, եկեղեցին հարստութիւնը կազմող Ս· Անօթներ, սկիհներ, չուրջառներ եւայլն, ամէն ինչ, իւր սարօքն քըն– նուեցան եւ թանկարժէք առարկաներն երկաթ սնտուկի մը մէջ տեղաւորուելով, բանալին իր մօտ պահեց Միւտիւրը: Ցուզուած, արտասուալից եւ ընկճուած կը բաժնուիմ Տէրոջ տաճարէն, աչքերս յառելով -- վերջին անգամ թերեւս -- Ս· Ցակոբայ գոռ եւ քաղցրահնչիւն զան – գակին, որուն ձայնը երկա՜ր տարիներ աղօթքի եւ փառաբանութեան հրաւիրած էր Պարտիզակի նման ատտուածասէր, բարեպաշտ ու կրթասէր ժողովուրդը:

Շուկան գրեթէ ամայի, ցանցառ էս– նաֆութիւն մը կայ· տուները ամբողջ բաց ու կողոպտուած· տակաւին գազ – թականներ, մեծ մասամբ խեղճ ու անօ– թի, ատա – անդ կը թափառին, տուները կը մնան համարձակ, կողոպտելու համար: Կարապետ էֆ· Մելքոնեանի հետ, սիրտ կ'ունենանամ մտնելու մեր տունն ալ, քայքայուած եւ ամէն ինչ գողցուած: Հազիւ մէկ քանի գիրք առած, դուրս կը նետուիմ աչք յառտատուած… »::

Եկեղեցիին մէջ, հայրս քաջութիւնը կ'ունենայ սակայն, եւ կը խնդրէ Միւ· տիւրէն որ հազի պզտիկ յիշատակ մը տալ իր այնքան սիրած, սուրբ ու նուի– րական յարկին:

Այդ խաչը, որ իր ձեռագ խաչին հետ միշտ պահեց իր վրայ, գուրգուրանքով եւ հաւատքով, իր եկեղեցական կեանքի երկար տարիներուն, եղան պահապան իրեն ու մխիթարութիւն իր բարեպաշտ ժողովուրդին:

Որքա՜ն հայ երախաներ մկրտուեցան անոնցմով եւ առատան աստուածային չըն– նորհք, որքա՜ն հայ տուներ կազմուե· ցան պսակադրութեամբ եւ օրհնութեամբ, եւ աւա՛ղ, որքա՜ն ննջեցեալներ թաղ – ուեցան ու արժանի եղան Աստուծոյ գը– թութեան եւ հանգստեան· ու վերջապէս քանի, քանի՛ հիւանդներ բժշկուեցան ու վշտացեալներ հոգեպէս մխիթարուեցան:

Այդ Ս· խաչերը, մեր մօտ երկար տարիներ պահելէ յետոյ, վերջերս, Գա· րեգին եղբօրս ընտանիքին հետ համա – խորհուրդ, որոշեցինք սիրով յանձնել գանոնք Լիմնի փառաւոր Ս· Ցակոբ եկե– ղեցիին, որպէս հազուագիւտ մասունք մը, Պարտիզակի գարաւոր ու փլատակ Ս· Ցակոբ եկեղեցիէն:

Թող անոնք ըլլան նաեւ, յիշատակի եւ հոգեկան կապ մը, նահատակ եւ վերապրող Պարտիզակցիներէն, Լիմնարնակ Հայ– ութեան:

Շատ տարիներ անցեր են այս տխուր յուշագրութենէն ի վեր, փոքրիկ տղան, կը բոլորէ հիմա իր երրորդ շրջանը հայ– կական Սփիւռքի մէջ:

Ցուզումով կարգացի գրած տողերդ հա՛յր, եւ դուն որ հոգեկան ներկայու– թեամբ հետեւացար իմ ընթերցումիս կ'ըմբռնեմ հիմա վշտաբեկ կեանքդ ու խռովայոյզ վիճակդ ի տես Պարտիզակի տասը հազար ժողովուրդի աքսորին, քու եկեղեցիիդ սրբապղծման, որուն քարոզիչն էիր եւ Ներսէս Շուշանեան վարժարանի հազարէ աւելի աշակերտներուն վուարթ կանչերուն տեղ, կը տեսնէիր մեռելային լռութիւն, դո՛ւն արդ «որքան լուսոյ եւ վեհ տաճարին» երեսուն տարիներու բեղ– նաւոր ուսուցիչ եւ տնօրէն: Ո՞ր պարտի– զակին աշակերտած չէ քեզի եւ չունի երախտապիտական զգացումներ:

Տակաւին մինչեւ հիմա, մեր « վրէժ– խնդիր Աստուած»ը հա՛յր ցոյց չտուաւ իր զօրութիւնը, մեր սպիտակ չարչը կը չարունակուի եւ մենք կը տառապինք օ– տարութեան մէջ, ճգնելով պահել մեր ինքնութիւնը, որպէս ամուր կռուան ունե– նալով Հայց· Եկեղեցին, ու մեր աչքերը յառած, փխնիկի նման, մոխիրներուն տակէն վերածնած Մայր Հայաստանին, որ իր սիրասուն զաւակներէն բեկոր մը իր կրծքին սեղմած, օրէ օր կը բարգաւա– ճի ու կը յառաջդիմէ:

Մեր վայրագ թշնամին Թուրքը, վաթ– սունըչորս տարիներ վերջն ալ, տակաւին կ'ուրանայ իր կանխամտածեալ ցեղասպա– նութիւնը, չարչն ու կոտորածը, եւ կը ձգտի ինքզինքը արդարացնել, նենգափո– խելով ու հակազդելով դիւանագիտական ու քարոզչական գետնի վրայ մեր կատա– րած դժուարին աշխատանքները, ի խնդիր Հայ Դատին եւ մեր հոգային պահանջնե– րուն:

Մեր կարծեցեալ մեծ «բարեկամները», լքած են մեզ, որովհետեւ « մեր գաւառին պաշտպանութիւնը, խոտոր կը համեմատի իրենց ազգային շահերուն»· սակայն հայը յուսահատիլ չի գիտեր, ու մեր գիտակից նորահաս սերունդը, վճռականութեամբ պիտի պայքարի, մինչեւ որ վատը պատ– ժըւի եւ արդարութիւնը յաղթանակէ:

ՊԱՐՏԻԶԱԿՑԻ

70 ՈՐԲԵՐՈՒ ԽՈՂԽՈՂՈՒՄԸ

— o —

Նախ պէտք է ըսեմ Թէ ի՛նչ դրդա– պատճառ ստիպեց զիս վերյիշելու 1916ի Տէր-Զօրի անապատին մէջ տեղի ունեցած ահաւոր Ջարդը: Ինչ մնացած էր, այդ փոքր եղբայրս՝ Յարութիւն (ութ տարե– կան) եւ ես (11 տարեկան) մաս կազ– մէինք 70 որբերու չար բախտին:

1909 Ապրիլ 8ի Ատանայի կոտորածը Հայութեան արժեց 30 հազար անձեր զոհ: Իթթիհատի պաղտնի հրահանգով Կիլիկիա սրբիւնի թաթախի կը վերած– ուէր: Հաճըն տասը օրուան իր արի պա– տգրութեամբ կ'ազատէր, սակայն աշխատասիրական բնակչութենէն երեք հա– զար հոգի զոհ կ'երթար: Հայեր՝ որոնք պատած էին Կիլիկիոյ զանազան քաղաք– ները, իրենց ընտանիքին ապրուստը ձեռ– բելու:

1909ի վերջաւորութեան Հաճընի մէջ կային երեք որբանոցներ՝ ամերիկեան Պօրա Ընկերութեան, Հայկ· Բարեգոր– ծական Միութեան եւ Մխիթարեանը, որ կը պահէին շատ մը աղջիկներ: Առաջին այդ կառոյցին էր, որ Այասի մէջ հայրս կօշկակարութիւն կ'ընէր: Թուր– քեր կը բռնեն զինք ու տանիքէն վար կը նետեն· մահը յանկարծակի կ'ըլլայ Մայրս կը մնայ այրի՝ հինգ անչափա– հասակներով: Հօրս վաստակը կողոպ– տուած էր Այասի ճամբուն վրայ: Մայրս նիւթական նեղ կացութեան մատնուած մեծ եղբայրս՝ Սեդրակը, կը տանի բե– զերգծականի որբանոցը կը դնէ՝ հանգ– նի հանդիպակաց լերան ստորոտը՝ Ցակոբայ վանքին մօտ: Զիս եւ քոյրս կը տանի ու կը յանձնէ ամերիկեան որբա– նոց, իսկ փոքր եղբայրս Յարութիւնը կը դնէ վարպետ կօշկակարի մը քով որ հետաքրքրութիւնը սորվելու եւ ապրուստը հոգալու համար:

Ժամանակ մը եւք ամերիկեան որբա– նոցին տնօրէնը՝ Մըստր Պարզըր, տղաք կը փոխադրէ Էվէրէկ՝ Արգիւս լճի ստորոտը, կեսարիոյ մօտիկ հայաբ– նակ քաղաքը, ուր կը բանայ ամերիկեան գէժի աստիճանով դպրոց մը, ուրկէ պէտք էր ելլէին շատ մը մտաւորական կեր– տասարդներ: Հոն կը մնանք մինչեւ 1914 վերջը· սակայն Ամերիկայի կեդրոնէն հրահանգ եկաւ, Թէ որբանոցը պէտք է ցրուել եւ պաշտօնեաները ալ չուտափոյթ պէտք է վերադառնան· քաղաքական կա– ցութիւնը շատ մութ էր: Էվէրէկի հայու– թիւնը 100 որբերէն 20ը որդեգրեց, մին– ները Հաճըն վերադարձան: Հազիւ 30 Թեւակոխած այրի տիկին մը մօտիկ ա– ձեռքէս բռնելով ըսաւ՝ տղաս, հետս կո– դա՞ս: Այդ պահուն յանկարծ յիշե– մօրս ապրուստի դժուարութիւնները, ե– մաճայնեցայ: Ազնուասիրտ կինը կը կո– ւէր Հաճի Մարգրիտ· Երուսաղէմ ուղ– ղուած էր: Ամուսինը մեռած էր երիտասարդ տարիքին: 1915ի Յուլիս ա– սուն զաղթականներ կը հասնին Էվէրէկ եւ Ցէչենէ քաղաքները, որոնք զատուած էին Թրքական Թաղամասով մը:

Ահա այդ միջոցին էր, որ քանի որ– բերը՝ Էվէրէկի Հայերու կողմէ որպէս պրուած, ուզեցին Հաճըն վերադառնալ Հաճի Մարգրիտ չուզեց զիս ձգել· ընկեր– ներս լինձի Թելադրեցին, որ իրենց հետ երթամ Էվէրէկի կառավարիչին մօտ չա– ճըն վերադառնալու արտօնութիւն իմ– դրելու: Արեւնարբու այդ էրթիհատա– կանը՝ Զէքքի, ըսաւ Թէ Հաճընի բնակ– չութիւնը արդէն զաղթած է, հետեւաբար կարելի չէ երթալ: Այդ լինք էր որ քանի մը չաբաթ ետք Թոմարզայի անմեղ չա– յութիւնը խողխողելով ու ծեծի տակ սպաննելով սայլի մը մէջ լեցնել տուած էր եւ Էվէրէկի փողոցներէն անցընել տալով Հայոց գերեզմանատուն տանելու հրաման տուած էր: Արդիւնքը էր նաեւ պատուհաններուն վարագոյրները բաց ձգել ու դիտել մեռելակառքը: Ցետագա– յին Զէքքի Տէր–Զօրի կառավարիչը դա– նալով Հայոց Ջարդը կազմակերպեց:

Էվէրէկէն մեզ գաղթական կը տանի Հաճի Մարգրիտ, մայրական գուրգու– րանքով, լինձի համար ձի մը կը վարձէ, իր ապրանքներն ալ կովու սայլի մը մէջ կը լեցնէ ու կը խառնուինք միւս գաղ–

Հայ ազգը սեգ սրտի է՝ արիշ շատ ազգեր կան, իր հշմէնից մեծ կամ պզտիկ ազգերու պես ինքզինքը ունի գովելու, որ փոքր ազգ չէ՝ իր արժէքը ունի, իր ծաղկեփունջին մէջ ունի իր գեղեցիկ ծաղիկները, որոնք իրենց բոլոր գեղեցկութեամբ կը հոտոտին ու կը զուարճացնեն ամէն մարդ, որ կը մօտենայ անոնց։

Հայ ազգը ունի իր գրականութիւնը, որ ինքնուրոյն է, ունի իր ոճը, որ ուրիշ ոչ մէկ ազգի գրականութեան նման է։ Ունի իր ոգին, որ ուրիշ ոչ մէկ ազգի ոգիին նման է։ Ունի իր ներշնչումները, որոնք ուրիշ ոչ մէկ ազգի ներշնչումներուն նման են։ Ունի իր ազգային հանճարը, որ ուրիշ ոչ մէկ ազգի հանճարին նման է։

Հայ ազգը ունի իր ազգային երաժշտութիւնը, որ ուրիշ ոչ մէկ ազգի երաժշտութեան նման է։ Ունի իր ազգային նուագները, որոնք ուրիշ ոչ մէկ ազգի նուագներուն նման են։ Ունի իր ազգային պարերը, որոնք ուրիշ ոչ մէկ ազգի պարերուն նման են։

Հայ ազգը ունի իր ազգային ճարտարապետութիւնը, որ ուրիշ ոչ մէկ ազգի ճարտարապետութեան նման է։ Ունի իր ազգային տիպարները, որոնք ուրիշ ոչ մէկ ազգի տիպարներուն նման են։ Ունի իր ազգային ոճը, որ ուրիշ ոչ մէկ ազգի ոճին նման է։

Հայ ազգը ունի իր ազգային գոյները, որոնք ուրիշ ոչ մէկ ազգի գոյներուն նման են։ Ունի իր ազգային ոճը, որ ուրիշ ոչ մէկ ազգի ոճին նման է։ Ունի իր ազգային գոյները, որոնք ուրիշ ոչ մէկ ազգի գոյներուն նման են։

Հայ ազգը ունի իր ազգային ոճը, որ ուրիշ ոչ մէկ ազգի ոճին նման է։ Ունի իր ազգային գոյները, որոնք ուրիշ ոչ մէկ ազգի գոյ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վարդան Պանոիկեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգե – հանգստեան պաշտօն կը կատարուի Սէն Ժեռոմի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցին, Կիբրակի, Ապրիլ 29ին, ողբացեալ

ԼՈՒՍԸՆԹԱԳ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆԻ

մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ, նաեւ Պանոիկեան ընտանիքէն՝ Աղաւնի, Յովհաննէս եւ Արմենուհի Պանոիկեանի եւ Թոռնիկին՝ Էլիան Փափազեանի յիշատակները։

Այս առթիւ հետեւեալ նուէրները եղած են.— եկեղեցիին 300 ֆր., Վասպուրականի Հայր. Միութեան 300, Սէն Ժեռոմի կապ. Խաչին 200, «Ծառաչ»ին 200 ֆր.։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Լուսին Շէրոյեանի, իր ամուսնոյն՝ Մելքոն Շէրոյեանի կսկծալի մահուան առթիւ։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ներկայիս կը հաղորդենք թէ Հայաստանեայց Առաք. եկեղեցւոյ Փարիզի եւ շրջակայքս Կրօնական Ընկերակցութեան ներկայացուցիչներու ժողովին 24 աշխարհական նոր անդամներու ընտրութիւնը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Յունիս 10ին, Կիբրակի օր։

Առ այդ, կոչ կ'ընենք կրօն. Ընկերակցութեան անդամներուն, որպէսզի անոնք որոնք կը փափաքին թեկնածու ներկայացնել այս ընտրութեան, իրենց թեկնածուները գրաւոր ուղարկեն եկեղեցւոյ հաստցէին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ 8րդ՝ Ընտրական Յանձնախումբի անունին՝ ամէնէն ուշ մինչեւ Կիրակի, Մայիս 6, 1979, ներառեալ։

Ընտրական Յանձնախումբ
Հայաստանեայց Առաք. Եկեղեցւոյ Փարիզի եւ շրջ. Կրօն. Ընկերակցութեան

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Ապրիլ 28,, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին Ազգ. Տան սրահը, զաւակ մը թէյի շուրջ։ Ընկերուհիներէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Կարեւոր օրակարգ։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաչանի մասնաճիւղի հերթական ժողովը Հինգշաբթի, Ապրիլ 26, ժամը 20·45ինն ընկերուհի Փափազեանի մօտ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ

Օգափոխութեան կայանին համար խոհարար կ'ուզուի՝ Յուլիս եւ Օգոստոս ամիսներուն։

Մանրամասնութեան համար դրել կապոյտ Խաչի գրասենեակը, 17 Ռիւ Պլէօ, 75009 Փարիզ, տալով հասցէ եւ հեռաձայնի թիւ, պատասխանի համար։

ORGANISE
PAR LA MAISON
DE LA CULTURE
ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
9, RUE DE MADRID

Vendredi 27 Avril à 20 h. 30

CONFERENCE - DEBAT

" L'ARTICLE 30:
Pour Quoi Faire?

En Français
par ARA KRIKORIAN

« Manifestation à Saint Julien »
PROJECTION DU FILM

ՁԱՁ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, ի նպաստ իր բարեսիրական ձեռնարկներուն։ Կիրակի, Մայիս 6, ժամը 13ին, Ազգ. Տան սրահին մէջ։

Գեղարուեստական բաժին.— երգ՝ Տիկին Ալիս Գալուստեան – Ալթունեան, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, եւայլն։

Կը խնդրուի նախապէս արձանագրուիլ խաչուհիներուն մօտ, մինչեւ Մայիս 2։

Մուտքերու մասնակցութիւն 70 ֆր.։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ 64ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

ՓԱՐԻԶ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 18ԻՆ
Ծաղկեպսակի զետեղում Անծանօթ Զինուորին, Էթուալ
ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, ԺԱՄԸ 20·45ԻՆ
ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ
MAISON DE LA CHIMIE — 28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7e

Կը հրաւիրենք մեր ժողովուրդը խուռներամ մասնակցիլ սոյն ոգեկոչման յարգելու համար յիշատակը մեր բիւրաւոր նահատակներուն։

ՆԻՍ

Երեքշաբթի, Ապրիլ 24, Ծաղկեպսակի զետեղում ժամը 11ին, Մեռեալներու յուշարձանին։

Կիրակի, Ապրիլ 29, ժամը 10ին, պատարագ եւ հոգեհանգիստ Ս. Աստուածածին եկեղեցին։ Նոյն օրը ժամը 15ին, Քլէօպ Առքիսքիէ սրահին մէջ պաշտօնական հանդիսութիւն, բարձր նախագահութեամբ ՄՈՒՇԵՂ ՃԻՒՐՃԵԱՆԻ։

Կը խօսի.— ՇԱՒՈՒ ՀԷՐՄԱՆ (Ալփ–Մարիթիմի երեսփոխան)
ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ եւ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ
Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր։

ԿՈՒԶՈՒԻ

Կը փնտռուի հայ կին մը տարեց կնոջ մը ընկերութիւն ընելու համար օրուան մէջ։

Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել ժամը 13էն 14՝ 526·89·64
(բացի Շաբաթէ եւ Կիրակիէ)։

ՀԱՅԱԾԷՍ ԳԱՏԱՐԱԳ Ս. ՄԱՏԼԷՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Ս. Յովհաննէս Ոսկեբերանի «Ըստ տ'Օռիան»ի պաշտօնական սուրբին տօնին առթիւ, Գր. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ Առաջնորդ Ֆրանսայի Կաթողիկէ Հայոց հայածէս հայրապետական պատարագ կը մատուցանէ Չորեքշաբթի, Ապրիլ 25, ժամը 10ին, Ս. Մատլէն եկեղեցւոյն մէջ։ Մատլէն հրապարակ, Փարիզ 8րդ։ Կը քարոզէ Հ. Յովհ Վերնատ, ընդհ. տօնօրէն «Լօվը տ'Օռիան»ի։

Երգեցողութիւնը պիտի կատարէ Փարիզի Ս. Խաչ Հայ Կաթողիկէ մայր եկեղեցւոյ երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պր. Ալէքս Ալթունեանի, երգչուհի ընկերակցութեամբ՝ Տիկին Ժանէթ Ալթունեանի։

Հաւատացեալ հայ ժողովուրդը ներկայ պէս հրաւիրուած է սոյն պատարագին։

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՆԴ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆԻ

Ուրբաթ, Ապրիլ 27ին, երեկոյեան ժամը 20.45ին
Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ

Soirée de
Chants Folkloriques Arméniens
par la Chorale ANI
de l'Eglise Arménienne d'Issy-les-Moulineaux
le Vendredi 27 Avril à 20 h. 45
au Théatre Municipal 25, av. Victor Cresson
(Métro Mairie d'Issy)

Տոմսերու համար դիմել՝
ԻՍԻԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻ, հեռ. 644·28·52
ԳՐԱՏՈՒՆ ԲԱԼՈՒԵԱՆ, 9 Ռիւ մը Թրեվիզ, Փարիզ 9րդ, հեռ. 523·24·97
ՍԵՒԱՆ, 4 Ռիւ Լազար Քարնօ, Քլամառ, հեռ. 642·16·07
եւ երգչախումբի անդամներուն։

LA GALERIE D'ART
LE PARVIS SAINT-MERRI
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ-Ի

վերջին գործերը
Ապրիլ 25էն Մայիս 12
Հովանաւորութիւն՝

ԳԱՌԶՈՒ

84, RUE ST. MARTIN, PARIS 4e
Բացում Ապրիլ 25 ժամը 18էն սկսեալ

Voyage en Arménie

ORGANISE PAR L'ASSOCIATION DARON - DOUROUPERAN
(*SECTION DE DECINES*)

du 16 au 24 juin

Ճամբորդութիւն դէպի

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

կազմակերպուած
Տէսինի Տարօն – Տուրուբերան Հայրենակցական Միութեան կողմէ
Organisation technique SEVAN VOYAGE
Accompagnateur : M. SARKISSIAN VAROUJEAN

prix : 3350 F

Comprenant : Transport aérien de Marseille, de Lyon ou de Paris, tous les transferts, les excursions quotidiennes, logement en pension complète à l'hôtel RUSSIA et ARMENIA les fes frais de visa et l'assurance maladie rapatriement.

Renseignements et inscriptions :

DECINES
M. DEMIRDJIAN MAURICE, 11 Rue Robespierre, 69150 DECINES
Tél. (78) 49-13-72

LYON
SEVAN VOYAGES — SARKISSIAN VAROUJEAN
50, Cours de la Liberté, 69003 LYON — Tél. : (78) 60-13-66

PARIS
SABERATOURS — BAGDASSARIAN LEVON
3, Rue de l'Arrivée, Imm. CIT, 7e étage, 75015 Paris — Tél. : 538-67-47

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

AVEC LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose

au départ de MARSEILLE

des VOYAGES-ARMENIE

MOSCOU - EREVAN

2 nuits **12 jours**

PRIX : 3.850 F.

Départ	*Retour*
01 JUIN	14 JUIN 79
06 JUILLET	19 JUILLET 79

et TOUS LES MOIS

Prix comprenant : Transport aérien — Transferts — Séjour hôtel 1er classe en chambre 2 lits — Pension complète — Visites et excursions selon programme — Visa — Assurances.

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

et toutes agences HAVAS-VOYAGES de France

Org. Lic. 97

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

HARATCH

ՈՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԱՊՐԻԼ
25
MERCREDI
25 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԹԱԹԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար. 300 Ֆ	Հատը	1 Ֆ. 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.367

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE No 14.367

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ՝ ՊԱՅՔԱՐԻ ԴԻՐՔԵՐՈՒՆ ՎՐԱ

Ժողովուրդներն եւս, իբրեւ ազգային հատկանիշներ, մարդոց նման ենթակայ են հոլովոյթի օրէնքին: Տեսակներ կը բլուրեղանան ժամանակի ընթացքին: Մտածելակերպի նոր կայծեր երեան կուգան: Հոգեբանութիւնները կը փոխուին: Դարձակէտները կ'արձանագրուին:

Այսպէս է, որ 1965էն ի վեր, մենք մէկ կողմ նետեցինք եղերամայրի լաց ու կոծը: Տասնամեակներու տրամադրութիւնները թմերէն, տուներէն, մամուլի էջերէն: Որովհետեւ եկանք այն հաստատ դիտակցութեան, թէ ժողովուրդները կ'ապրին առաւելաբար պայքարի ճամբով: Այդ ուղիով է, որ տէր կը դառնան իրենց իրաւունքներուն:

Չէ՞ որ արդէն կեանքը, ինքը՝ պայքար է ամէնէն առաջ: Բոլոր ճակատներու վրայ: Օրուան ամէնէն աննշան քայլէն մինչեւ մեծ ոստումները:

Հայ Դատը, որ սկիզբները « անեղծիւր » դիրքով ներկայացաւ, չուտով, քաղաքական իրազարթութիւններուն իսկ հար - կադրանքով, Երկաթեայ Շերեփին հասարուն դիմագիծովը բնորոշուեցաւ: երկմիտութեանք, երբ հաստատեցինք, թէ բոլոր մայրաքաղաքներն ալ կ'առաջնորդուին իրենց չահերով: Եւ կը ձգեն, որ ոճրագործները սպանդանոցներ սարքեն հոս ու հոն: Իրենց վառած խարոյկներուն չուրջ պարելով՝ հրճուալին: Արդարութիւնը պարզ խօսք մըն է՝ ենթակայ չահարկումի: Դիւանագիտական չիլ ու նենգ հաշիւներու:

Միայն զէնքով կայ Հայոց փրկութիւն. — պարզ զգացական արտայայտութիւն մը չեղաւ երէկ: Այլ դարձաւ խոր համոզումի մը եղրակացութիւնը, բանաձեւումը պիտակից ըմբռնումին: Այդ դիտակցութեամբ նետուեցանք պայքարի դաշտ: Անասորէն մինչեւ Սարդարապատ: կերտելով մեր Պետականութիւնը:

Հայրենիքը, որ մինչ այդ մշուշոտ պատկեր էր, դարձաւ իրականութիւն: Ոչ միայն կեանքի կոչուեցաւ, այլեւ տասնամեակներու ընթացքին ոտքի ելլելով ուռճացաւ: Զտարածուեցաւ, բայց իր արմատները վերածեց հաստատուն բուներու: Ծառը դարձնելով սլացիկ, պեղանդամ: Ցոյսը վերածելով լոյսի:

Օտար հողերուն յանձնուած բեկորներն եւս, իրենց կարգին, ապագայի հաստատուն կռուանները ստեղծեցին: Մէկ ժողովուրդ եւ մէկ ձգտում նշանախօսքով: Այսինքն՝ ամբողջական Հայաստան, ամբողջական, միասնական Հայութեամբ, կարգախօսքով:

Հայրենիքին եւ Սփիւռքին փայլուն իրագործումները, ազգային հանգանակին ձեւաւորումը, անկասկած, Եղեռնին վերջ տարուած մեծագոյն յաղթանակները կը մնան:

Ժողովուրդ մը ոտքի է. ուրեմն կ'ապրի եւ կը բարգաւաճի: Ո՞ր մնացին ճիրաններուն բաշճանքները, ազգ մը թաղելու իրենց ցնորքները:

Բայց կը դտնուինք ճամբուն կէսին: Որովհետեւ յաղթանակը պէտք է դառնայ ամբողջական, լրիւ: Մեր հողերը, որոնք 14 տարի տարի առաջ, իբրեւ աղաղակ բարձրացան Երեւանի փողոցներէն, պոռոտաներէն, հրապարակներէն, ամբողջ սերունդի մը կողմէ, պէտք է վերադարձուին իր տիրոջ:

Եւ Հայոց երիտասարդութիւնը վկայ՝ այդպէս ալ պիտի ըլլայ: Որովհետեւ ազդովին կը դտնուինք պայքարի դիրքերուն վրայ:

Եղեռն տեսած, ճաշակած ժողովուրդի մը վճիռն է այս:

Ժ. Մ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

— o —

ՋԵՐՄ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Երեք օրուան պաշտօնական այցելութեան մը համար է, որ Ցունաստանի նախագահը՝ Կոնստանտին Ցագոս եւ կինը Փարիզ ժամանեցին Երկուշաբթի օր: Այս ճամբորդութիւնը կը կատարուէր Ցունաստանի Եւրոպական Հասարակապետութեան մուտքի նախօրեակին: Ցունաստանի եւ Ֆրանսայի յարաբերութիւնները չատ ջերմ են եւ Ցունաստանի նախագահն ալ, համալսարանական եւ քաջ Ֆրանսագէտ իր բաժակաճառին մէջ չեչտեց թէ՝ այցելութիւն մը չէ ղոր կը կատարէ այլ՝ վերադարձ մը: Երկուշաբթի իրիկուն արդէն Էլիզէի մէջ, Նախագահ Ժիսքար Տէսդունելութիւն մը կուտար Տէր եւ Տիկին Ցագոսի ի պատիւ: Այս առթիւ Ֆրանսայի Նախագահը յունարէն կ'արտասանէր բարի-գալուստի իր ճառը մինչ յոյն նախագահը կը պատասխանէր կատարեալ Ֆրանսերէնով մը:

Ցագոս ծնած է 1899ին Աթէնք: Իրաւաբանութեան եւ քաղաքական դիտութիւններու հետեւած է Աթէնք եւ Հայտըլպերկ: Դասաւանդած է իրաւագիտութեան փիլիսոփայութիւնը: 1945ին է որ քաղաքական ասպարէզի մէջ նետուած է: Փիլիսոփայ, աւելի Աթենացի է քան Սպարտացի, աւելի եպիկուրեան քան ստոյիկեան, իր բազմաթիւ հատորները ցոյց կուտան պայծառատես իրատեսութիւն մը: Նուրբ դրագէտ, հմուտ, զարգացած, ուսումնասիրութիւններ նուիրած է Վիքթոր Հիւկոյի, Կէօթէի, Մոցարթի եւ ուրիշներու: Իբրեւ քաղաքական դէմք, ազատական գաղափարի տէր անձ մըն է, բուռն պաշտպան է ժողովրդավար հիմնարկութեանց եւ առաջին առթիւ, հիմնականը հնադարեան Ցունաստանէն ի վեր՝ ազատութիւնը:

Կինն ալ իրաւաբան է եւ դրագէտ: Ուսումը կատարած է Փարիզ եւ Աթէնք, տոքթորայի աւարտաճառը եղած է «Ազգութեան ազդեցութիւնը ամուսնութեան վաւերականութեան վրայ»: Իր եղբայրն ալ՝ Ժորժ Սեֆէրիս, Նոպէլի գրական մրցանակ ստացած է: Շատ գնահատուած դրագիտուհի է: Իոր զարգացման տէրը, լեզուագէտ, Տիկին Ցագոս մեծ վարկ կը վայելէ իր երկրէն ներս եւ դուրս:

×

Երկուշաբթի օր, Տիկին Ժիսքար տ'Էսթէն Օրլիի մէկ հիւրերը կ'ընդունէր փառկոտ հագուստով եւ վերարկուով, ինչ որ կը նշանակէ թէ Ֆրանսայի առաջին Տիկինը պաշտօնապէս զարկ կ'ուզէ տալ այս նորաձեւութեան, որ ծնաւ երկու ամիս առաջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՎ

Միթերան մամուլի ասուլիս մը տուաւ առջի օր եւ չատ խիստ կերպով քննադատեց Նախագահը եւ ընդհանրապէս մեծամասնութիւնը: Քննելով Նախագահին դործունէութիւնը, ըսաւ՝ «Տնտեսութիւն՝ զերօ, ընկերային՝ երկու զերօ, հաշուեկշիռ Ֆրանսայի դրաւած տեղին համար աշխարհի մէջ՝ երեք զերօ, հիմնարկութեանց մեկնաբանութիւն՝ չորս զերօ»:

ՄՕՐԻՍ ՔԼԱՎԷԼ, փիլիսոփայ, ձախ, քրիստոնեայ եւ կօլիստ յանկարծամահ եղաւ 59 տարեկանին, զոհ սրտի սուր տագնապի մը: Լրագրող, աշխատակցած է Քոմպայի, եւ ներկայիս՝ Նուվէլ Օպսերվաթէօրի: Առնուազն քանավէճ – ճող, կոչումով իսկ ընդդիմադիր եւ առարկող, կրցած էր միաժամանակ իր մէջ խտացնել հակասական ըմբռնումներ, այսինքն եղած է կօլիստ եւ ձախ, քրիստոնեայ մինչեւ մխտիկականութիւն բայց հակա – կղերական: Պայքարները զորս տարած է երբեք փոքր չեն եղած, չատեր իրեն հետ համաձայն չէին բայց ոչ ոք անտարբեր մնացած է իրեն հանդէպ: Ներկայիս հատոր մը պատրաստած էր կանաչ վրայ, որու յառաջաբանը կը գրէր եւ յաջորդ օրը պիտի մեկնէր Հռոմ Պապը տեսնելու համար երբ նախախնամութիւնը, որու այնքան մօտեցած էր վերջերս, տարբեր տնօրինեց: Իր բացակայութիւնը զգալի պիտի ըլլայ զանազան ճակատներու վրայ:

ՆՈՐ ԳՐԱԳԻՏ մը հրապարակ եկած է, որու անունը թէեւ չատ ծանօթ, այլ ճիւղին մէջ զաղտնի մնացած էր: Արդարեւ Մորս. Միութեան կեդր. կոմիտէն եւ Նախարարաց Խորհուրդը զրականութեան Լենին մրցանակը չնորհեցին Էդուարդ Բրեժնեւի, որու յուշերը, ըստ Գրողներու Միութեան քարտուղարին, գալիք տարիներուն համար պիտի ծառայէ իբրեւ հիմ:

ՊԱՐՍԿԱՍԱՆ Քիւրտիստանի մէջ բախումները կը չարունակուին նոյն սաստկութեամբ: 48 ժամուան մէջ, 40 մեռեալ կայ: Միւս կողմէ փոխ – վարչապետը՝ Եազտի ստանձնեց նաեւ Արտաքին Նախարարի պաշտօնը: Ուրիշ դէպք մը սակայն ցոյց կուտայ որ մթնոլորտը չատ լարուած է Պարսկաստանի մէջ, օր – ցերեկով, Թեհրանի կեդրոնը ուր մահափորձի մը զոհ գնաց նոր բանակին սպայակոյտի առաջին պետը: Այս սպանութեան տէր եղած է մահմետական ծայրայեղ խումբ մը՝ Ֆորղան: Երկրին հարաւ – արեւմուտքն ալ վեց գնդակահարութիւն կատարուած է:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ եպիսկոպոսները նոր արշաւի մը ձեռնարկեցին կամաւոր, արձանագրուած վիժումին դէմ: Եպիսկոպոսական նոր թուղթին մէջ, կը չեշտուի թէ կաթոլիկէ եկեղեցին երբեք չի կրնար ընդունիլ: Կը կարծուի որ անհրաժեշտ տեսնուած այս յիչեցումին մէջ (1973ին եղած էր արդէն) Ցովհ. – Պօղոս Բ.ի ազդեցութիւնը կայ: Պապը նաեւ Պոլոնեզի 40 երիտասարդ քահանաներու ուղղած իր ճառին մէջ, չեչտեց աքեմին ի – մասսը «Դիւրին աշխարհաբարականացման մը (եկեղեցական զգեստը ձգելով կամ աշխարհիկ սովորութիւններ իւրացնելով) տեղի տալով չէ որ քահանան մօտ է այս օրուան մարդուն»:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆԸ մինչեւ աչուն տրամադիր է 500 հազար աշխատանք ստեղծելու երիտասարդներուն համար բայց ձեռք առնուելիք հինդ միջոցները կրնան սուղ նկատուիլ կառավարութեան կողմէ: Այս առաջարկներուն մէջ է 50 առ հարիւր ընկերային տուրքերու, տարի մը, ամէն ձեռնարկի համար որ 27 տարեկանէն վար երիտասարդ մը գործի կ'առնէ:

ԼԻԲԱՆԱՆ

Մ. ԷԼԻՂԱԲԵԱՆ ՏԵՍԱԿՑԵՑԱՒ ՍՈԼՏԱԹՈՎԻ ԵՒ ՊԱԽՈՍԻ ՀԵՏ

— o —

Միջին Արեւելքի վերջին իրադարձութիւններուն, Լիբանանի կացութեան վերջ անոնց անդրադարձներուն, ինչպէս նաեւ՝ Հայութիւնը յուզող հարցերու չուրջ խորհրդակցելու համար, ընկեր Տոքթ. Մելքոն Էպլիղաթեան երէկ տեսակցութիւն մը ունեցաւ խորհրդային դեսպան Սոլտաթովի հետ:

Նախապէս առնուած ժամադրութեամբ մը, տեսակցութիւնը կայացաւ կէսօրէ առաջ ժամը 10ին: Հանդիպումը կեդրոնացաւ եղիպտահպարտչեան վերջին դաշնագրին եւ անոր գտած չրջանային թէ տեղական արձագանգներուն վրայ, այդ հակազդեցութեանց լոյսին տակ քննելու համար Լիբանանն ու Հայութիւնը յուզող մտահոգութիւնները:

Խորհրդային դեսպանը ճչդեց թէ դէպքերու հոլովոյթին հանդէպ իր Պետութեան դիրքորոշումը ճչդրտօրէն կ'արտացոլայ Դամասկոսի մէջ վերջերս լոյս տեսած խորհրդայինեւսուրիական մացեալ հաղորդագրութեամբ: Առ այդ, դեսպան Սոլտաթով հաւաստիացուց որ խորհրդային քաղաքականութիւնը հետեւողական կերպով, ինչպէս միշտ, կը չարունակէ զօրավիգ կանգնիլ Լիբանանի հոգային ամբողջականութեան, քաղաքական միութեան եւ իրաւական իշխանութեան, մեկնելով այլ երկրի մը ներքին գործերուն ուղղակիօրէն միջամտուխ չըլլալու հիմնական սկզբունքէն:

Իր կարգին, հայկական բոլոր կազմակերպութիւններուն անունով, ընկեր Տեսոփոխանը չնորհակալութիւն յայտնեց Խորհրդային Միութեան եւ Հայաստանի կառավարութեանց՝ նիւթական եւ մանաւանդ բարոյական այն մեծ աջակցութեան համար, որ ցուցաբերեցին ի սպաս Լիբանանի Հայութեան վերականգնումին, հայ մարդուն ներչնչելով այն ապրումը թէ առանձին չէ:

ՄԱՐՈՆԻ ԱՆԿԱԽ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐՈՒ ՊԱՊԻՆ ՀԵՏ

Միւս կողմէ, ընկ. Մ. Էպլիղաթեան հանդիպում մը ունեցաւ Մեթրի երեսփոխան Օկիւսթ Պախոսի հետ, տեղեկանալու համար Մարոնի Անկախ Երեսփոխաններու խմբակցութեան վերջին քայլերուն եւ կեցուածքներուն:

Մարոնի Անկախ Երեսփոխաններու բանբերը յայտնեց թէ իրենք կառչած կը մնան այն սկզբունքին, որ Լիբանանեան տագնապը լուծումի ոչ մէկ հաւանականութիւն կրնայ ունենալ՝ այնքան ատեն որ Լիբանանցիք իրենք, արտաքին բոլոր ճնչումներն ու ազդակները անտեսելով, պատնապէս չեն յանգիր ներքին նուազագոյն համաձայնութեան մը:

Նմանապէս՝ Տոքթ. Պախոս յայտնեց թէ իրենց խմբակցութիւնը կը գործակցի Անկախ Երեսփոխաններու պլոքին հետ: Միաժամանակ՝ յոյս յայտնեց որ Հայ Երեսփոխաններու պլոքը կը բաժնէ իրենց դաղափարները:

«ԱԶԴԱԿ» (Մարտ 30)

1915-ի ԱՊՐԱՆՔԻ ՀԱՅԵՐԸ

ՎԱՂԱՆՑԱՅԻՆ ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ Ի ՍԿԶԲԱՆ

1915 Մարտին 24ի առաւօտ օրդն դասն ի քա-
ղաքն Վան, ձեռնարկեցան ոստիկանական պաշտօնեայք ձերբակալել զհայ ազգայինս։ Ոմանք ի մեզանէ ձերբակալուեցան ի տուն իւրեանց, ոմանք ի գործատեղիս, ոմանք ի ճանապարհի։ Ամենայն ոք, որ ձերբակալուէր, կամ ի տուն իւր կամ ի գործատեղի, կամ ի ճանապարհի, ի սկզբան կը կարծէր, թէ ժամանակաւոր ինչ կալանաւորութեան պիտի ենթարկուի, եւ ոչ ոք կասկածէր, թէ ձերբակալութիւնքն ի նպատակ ունին զանազան ազգայնոց ջարդ եւ կոտորած։ Ձերբակալեալք ամենայն ոք ի ներքին բանտ կը տարուէին, ուր ամենայն ոք կը կարծէր, թէ ժամանակաւոր ինչ կալանաւորութեան պիտի ենթարկուի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ

1979 ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

1929 ՊՈՒՇԿԻՆԻ ԱՆՎԱՆ

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԱՔ

ՎԱՀԱՆ ՏԵՐՅԱՆԻ

Ա.

«Ինչպիսի հետաքրքրական տեսարան էր այդ, հոսանքի ուղղությամբ, Ալաստարա, ես, իմ ընկերս, Ալեքսանդր Ռոստոմովը, Ռուբեն Ռուբենովիչ Ռոստոմովի որդին, որ հենց այդ տարի էր ավարտել գիմնազիան, և ես, ուսանող Ա. համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետի առաջին կուրսի, ճոճվում էինք մեր նավակում, որ ինչպես ասում էին, «ինքն էր գնում»։ Ես ու Ռոստոմովը թիավարում էինք, իսկ Ալեքսանդրը, որ ինչպես ասացի, ավարտել էր գիմնազիան, նստած էր նավակի ծայրին, ուր ինքն էր ուզել, և ինչ-որ բան էր կարդում։ Ես ու Ռոստոմովը նայում էինք նրան, ապա միմյանց, ապա ափերին, որոնք ծածկված էին ուռենիներով, ուռիներով, կաղամախիներով, ապա ջրի մեջ

Տէր եւ Տիկին Դանիէլ Գալֆայեան եւ զաւակը՝ Սթեփան ինչպէս նաեւ ընտա – նեկան պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր եւ մեծ հօր՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Ուրբաթ, Ապրիլ 20ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Ապրիլ 26, ժամը 16ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Պանէյօ – Քոմբիենալի գերեզ – մանատունը ժամը 17·15ին։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Տէր եւ Տիկին Ստեփան եւ Վերժին Տամլամեան, Տէր եւ Տիկին Ազատ Հեր – մինէ Ասլանեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տի – կին Վարդան եւ Սիլվիա Տամլամեան, Տէր եւ Տիկին Ալէն եւ Ժանն Տամլամեան, Տէր եւ Տիկին Ժորժ եւ Լինտա Բարու – նակեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Տիլ եւ Ասլին Մոթիսաք (Ամերիկա), Պ. Ճոն Ասլանեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Հ Թապիպեան (Ամերիկա), Օր Եւա Գա – զազեան (Ամերիկա), ինչպէս նաեւ Գա – զազեան, Եսեան, Ասլանեան (Ամերիկա), Տամլամեան, Պօղոսեան, Պապիկեան ըն – տանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՎԱՐԴԱՆ ԹԻԹԻՒՆՃԵԱՆԻ

(ծնեալ Երանուհի Գազազեան)

մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 23ին, 82 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ, Ապրիլ 27, ժամը 10·30ին Փա – րիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Քլամարի գե – րեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՅԱՒԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները Տէր եւ Տիկին Ստեփան Տամլամեանի։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Փօլ – Պո – ղոս Գէորգեան, զաւակներն ու ազգական – ները եւ բոլոր բարեկամները կը ծանու – ցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կա – տարել կուտան իրենց հօր, մեծ հօր, ա – ներհօր, ազգականին տարաբախտ՝

ԱՐՏԱՇԷՍ ՍԱՀԱԹՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, նաեւ իրենց մօր՝ ԶԱՊԻԼ ՍԱՀԱԹՃԵԱՆԻ հո – գիին համար, Կիրակի Ապրիլ 29, Մար – սէյլի մայր եկեղեցիին մէջ, 339 Ավընիւ Փրատօ։

Ի գիտութիւն ողբացեալի յիշատակը յարգողներուն։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վարդան Պանոիկեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգե – հանգստեան պաշտօն կը կատարուի Սէն Ժերոմի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցին, Կիրակի, Ապրիլ 29ին, ողբացեալ

ԼՈՒՍԸՆԹԱԳ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆԻ

մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ, նաեւ Պանոիկեան ընտանիքէն՝ Ադաւնի, Յովհաննէս եւ Ամենուհի Պանտիկեանի եւ Թոռնիկին՝ էլիան Փափազեանի յի – շատակներուն։

Les Amis de la Fondation
MARIE NUBAR
et la Délégation Permanente de la République Argentine auprès de l'Unesco
vous prient de leur faire l'honneur d'assister à la Conférence sur
« LA MUSIQUE ET L'ARCHITECTURE RELIGIEUSES ARMENIENNES »
que donnera la prestigieuese Musicologue argentine
ALICIA TERZIAN
le Jeudi 3 Mai à 21 heures, Maison de l'Unesco, Salle 11 125 Avenue de Suffren — 75007 Paris

ՃԱՇ - ԽՆՋՈՑՔ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի
Կիրակի, Մայիս 6, ժամը 13ին
HOTEL SOFITEL
Rue Louis-Armand
Métro Balard ou Porte de Versailles
Գեղարուեստական բաժին
ՆՈՐԱՑՐ ԵՒ ՍՈՒՐԲԷՆ
պարանոցիկ խանդավառ մթնոլորտ
Մուտք 100 ֆր.
տոմսերու համար դիմել
Գրաւոյն Բալուեան եւ Մշակոյթի Տունը 17 Ռիւ Պլէօ
Տեղերը ապահովելու համար հեռա – ձայնել՝
ընկ. Գաբոյեան՝ 533·06·31
ընկ. Պահարեան՝ 734·70·19
ընկ. Վարդանեան՝ 209·42·50

ՃԱՇ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, ի նպաստ իր բարեգոր – ծական ձեռնարկներուն։ Կիրակի, Մայիս 6, ժամը 13ին, Ազգ. Տան սրահին մէջ։

Գեղարուեստական բաժին.— երգ՝ Տի – կին Ալիս Գալուստեան – Ալթունեան, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, եւայլն։

Կը խնդրուի նախապէս արձանագրուիլ խաչուհիներուն մօտ, մինչեւ Մայիս 2։

Ծախքերու մասնակցութիւն 70 ֆր.։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւ – ղի ընդհ. ժողովը Ապրիլ 28,, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին Ազգ. Տան սրահը, գաւաթ մը թէյի հրաւէր։ Ընկե – րուհիներէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Կարեւոր օրակարգ։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պանէյօ – Քաշանի մաս – նաճիւղի հերթական ժողովը Հինգշաբթի, Ապրիլ 26, ժամը 20·45ինն ընկերուհի Փափազեանի մօտ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՁԳՈՒՄ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

«Ծառայ»ի Ապրիլ 7 – 8 թիւին մէջ հր – ատարակուած Մարսէյլի եկեղեցիին չը – նորհակալիքին, Սաթենիկ Մէնէքէչեղեան թաղման առթիւ Մէնէքէչեղեան, Սարգիս – եան եւ Տիրատուրեան ընտանիքները նը – ուիրած են 1000 ֆր. (ոչ թէ 100), Տէր եւ Տիկ. Վ. Գրիգորեան 100։

restaurant
EREVAN
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՃԱԽՈՑ
ԵՐԵՒԱՆ
26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՔՈՒՐ ԽՈՀԱՆՈՑ – ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՋԵՐՄ ՄԹՆՈԼՈՐՏ
ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ՋԻԹԱՊՈՒՐ, ՄԱՆԹԼ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ՊԱՏՈՒԻՐԻ ՎՐԱՑ՝ ԼԱՀՄԱՃՈՒՆ «ՀԻ – ՔԼՕՃԹԼ
ՈՒՐԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ՍՈՒ - ՊԼՕՐԼԿ

ԵՒ ԱՄԷՆ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌՏՈՒ՝ ՊԱՏՈՒԻՐԻ ՎՐԱՑ՝ Խ Ա Շ

FERME LE MARDI ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՃԱՇ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹՈՒԻ ՆԱԵԻ ՏՈՒՆԵՐԸ, ԱՊՍՊՐԱՆՔԻ ՎՐԱՑ։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ 64ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Ն Ի Ս

Երեքշաբթի, Ապրիլ 24, Ծաղկեպսակի զետեղում ժամը 11ին, Մեռելներու յուշարձանին։

Կիրակի, Ապրիլ 29, ժամը 10ին, պատարագ եւ հոգեհանգիստ Ս. Ատուածա – ծին եկեղեցին։ Նոյն օրը ժամը 15ին, Ֆլէօպ Առքիսքիհ սրահին մէջ պաշտօ – նական հանդիսութիւն, բարձր նախագահութեամբ ՄՈՒՇԵՂ ՃԻՒՐՃԵԱՆի։

Կը խօսին.— ՇԱՒԼ ՀԷՐՄԱՆ (Ալփ–Մարիքիմի երեսփոխան)
ԺԻՐԱՑՐ ՄԻՒՐԻՃԵԱՆ եւ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ
Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Կրընոպլի Հայ Ազգային Միութիւնը, Ֆ. Կապոյտ Խաչը, Մարտիկներու Մի – ութիւնը, Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, Կրընոպլի Հայ Ակումբը, Նոր Սերունդը կը հրաւիրեն հայ գաղութը մասնակցելու Ապրիլեան ոգեկոչումի հանդիսութեանց, Կիրակի, Ապրիլ 29, պատարագը ժամը 10ին։

Eglise Notre-Dame de la Délivrance St. Martin d'Herès.

Dépot de gerbe à 11 h. 45, Monument aux Morts, Bd Clémenceau, Grenoble (face anneau de vitesse).

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ագատ Մելիքեան, ծնած 1908ին կը փնտռէ իր հայրը Բաղէ – Մելիքի Մելիք – եան որ ապրած է Թուրքիա (Խնուս)։ Եղած է վաճառական, կոտորածի ատեն Թուրքիայէն փախած է։ Վերջին տեղե – կութիւններու համաձայն, փարիզ ապ – րած է, ուր կ'ապրին ներկայիս իր կինն ու զաւակները։

Գրել.— Մելիքեան Ագատ Զաքարի, Էնգելսի փողոց, ըն. 44, Լենինական, Հայաստան (Խորհ. Միութիւն)։

NOUVEAU
RESTAURANT ARMENIEN
NORAïR

DINER DANSANT
Orchestre sabra
24 RUE RODIER (9e) 2803584 Ouvert tous les jours

ORGANISE
PAR LA MAISON
DE LA CULTURE
ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
9, RUE DE MADRID
Vendredi 27 Avril à 20 h. 30
CONFERENCE - DEBAT
" L'ARTICLE 30 : Pour Quoi Faire?"
En Français
par ARA KRIKORIAN
« Manifestation à Saint Julien »
PROJECTION DU FILM

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղին պարահանդէսը՝ ՄԱՅԻՍ 12ին։

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83. Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

14 ՕՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Երթին եւ դարձին մէկական գիշեր Մոսկուա)

ընդամէնը 16 օրուան ճամբորդութիւն

ARMÉNIE

14 JOURS, PLUS 2 JOURS A MOSCOU

Logement en pension complète, hôtel première catégorie (Arménia ou Tvine) avec excursions quotidiennes, et sur les vols réguliers d'Air France

DATES DE DEPARTS	PRIX, DEPARTS PAR AVION		
	de Paris	de Lyon	de Marseille
Du 02 Juin au 17 Juin	3800	4000	4100
Du 16 Juin au 1er Juillet	3800	4000	4100
Du 29 Juillet au 13 Août	3850	4100	4200
Du 15 Août au 30 Août	3850	4100	4200
Du 1er Sept. au 16 Sept.	3800	4000	4100
Du 29 Sept. au 14 Octobre	3600	3700	3800
Du 26 Déc. au 10 Janv. 80	3650	3700	3800

Deux séjours spéciaux :
MOSCOU — EREVAN — TBILISSI — LENINGRAD

	de Paris	de Lyon	de Marseille
Du 15 Juillet au 28 Juillet 79	3700	3900	4100
Du 05 Août au 18 Août 79	3700	3900	4100

Nous sommes en mesure d'organiser des séjours individuels à Erévan ainsi que des groupes constitués à des prix étudiés.

Renseignements, Programmes détaillés et Inscriptions :

A LYON
sevan voyages
SARKISSIAN Varoujan
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS
saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e étage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ԱՊՐԻԼ
26
JEUDI
26 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 ֆ	Վեցամսեայ	140 ֆ
Արտասահման	Տար. 300 ֆ	Հատը	1 ֆ. 80

54ԴՊ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.368

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE No 14.368

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ՁԱԽՈՂԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐԶ ՊԱՋՇԱԿԱՆԻ ՝ԻԷՄ՝

— o —

Կացութիւնը օրէ օր կը վատթարանայ երկրի մէջ։ Կարգ մը լուրերու համաձայն, նախարարապետ Պազերկան մահափորձ մը ազատած է երբ, կառավարութեան անդամներու հետ ներկայ կ'ըլլար սպանուածած սպարապետին յուղարկաւորութեան։ Կառավարութիւնը թէեւ տերքած է լուրը բայց ականատեսներ կը պնդեն եւ կ'ըսեն թէ մահափորձին հետեւանքով իսլամական յեղափոխական պահակազօրքին կը պատկանէր։

Միւս կողմէ Քիւրտիստանի վիճակն ալ դէպ է եւ հակառակ Թեհրանէն հասած պաշտօնական լուրերուն, ըստ որոնց կռիւները դադրած են, չեզմ Հոսէյնի կը ծանրանայ այն վայրագութեանց վրայ, զորս բանակը կը գործէ քիւրտ բնակչութեան դէմ, Նաղատեհի մէջ։ Ինչ որ կը կատարուի, չեզմին համար կը նմանի ձեռնից խանի եւ Մոնղոլներու գործած բարբարոսութեանց։

X Ղոմ հասած է եւ Խոմէյնիի կողմէ ընդունուած Լիբիոյ վարչապետը՝ Ճալլուտ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՒՏՎ

ՀՌՈՄԷն հասած լուրերու համաձայն, Պահլաւ Մօրոյի սպանութիւնը Փարիզ ծրագրուած է եւ ֆրանսական մայրաքաղաքէ պրծէն « կարմիր ջոկատ »ներու ընդհանուր կեդրոնատեղին։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ամերիկեան դեսպանատունը բողոք մը ներկայացուցած է Արտաքին նախարարութեան, տարօրինակ պատմութեան մը առթիւ։ Եու-Էս Նիուզ Էնտ Ռըբլտ Ռիփորթ շաբաթաթերթի թղթակիցը իր կնոջ հետ Տաշկենտ եղած ատենը հրաւիրեր են զաւակ մը առնելու մարդու մը տունը, որ ներկայացեր է իբրեւ առաջնորդ Ինթուրիստի։ Երէց մը վոտկա խմելէ ետք, թղթակիցը անհանգիստ եղած է եւ մարած 12 ժամ, երբ ալ ոստիկանութիւնը փորձած է զինքը ձերբակալել իբրեւ գինով։ Լաւ կ'ըսուի թէ թմրեցուցիչ տրուած է իրեն։ Վերջերս խորհրդային մամուլը չատ բուռն յարձակում ըրած է ամերիկեան թերթին թղթակիցին դէմ, որ 2 – 3 ամիսէն պէտք է մեկնէր։ Մոսկուա մերժեր է բողոքը։

ՍԱՈՒԴԻ ԱՐԱԲԻԱ զգերեցուց իր օժանդակութիւնը Եգիպտոսի, որ տարեկան քանի մը միլիառ էր։ Ցնոր տնօրինուած թիւն Քուէյթ, Քաթար եւ արաբական էմիրութիւնները եւս զգերեցուցած են իրենց օգնութիւնը որ երկու միլիառ տոլար կը նկատուի։

ՄԱՑԻՍ 9ԷՆ, էսանսը պիտի սղէ, գերը պիտի արժէ 2,86 լիթրը փոխանակ 2,75ի եւ սովորականը 2,65։

ՀՆԿԿԻՏ կրնայ փոքրամասնութեան մէջ պռնուիլ, որովհետեւ երեք երեսփոխան հրաժարած են Հալքէն։ Կառավարութիւնը այլեւս չի վայելեր 226 ձայնի մեծամասնութիւնը, որ անհրաժեշտ է։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑՈՒՅՑ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Ապրիլ 16–18)

ՄԻՔԱՅԷԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆ ԾՆՆԴԵԱՆ 150ԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Այս տարի Ծննդեան 150ամեակն է Միքայէլ Նալբանդեանի։ Այս առթիւ, յառաջիկայ աշնան տեղի կ'ունենան հանդիսութիւններ։ Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի որոշումով կազմուած է յոբելենական յանձնախումբ մը՝ Հայաստանի նախագահ Բաբկէն Սարկիսովի գլխաւորութեամբ եւ մասնակցութեամբ կուսակցական, մշակոյթի ու գիտութեան ճիւղէն դէմքերու, ինչպէս նաեւ Մոսկուայի, Լենինգրադի, Դոնի Ռոստովի, Վրաստանի, Աղրբէջանի գրողներու եւ գիտական կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներուն։ Յանձնախումբը գումարած է առաջին նիստ մը եւ կազմած յոբելենական հանդիսութիւններու ծրագիրը։

ՍԵՊԱԳԻՐ ՆՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՅԱՅՏՆԱԲԵՐՈՒԱԾ ՈՒՐԱՐՏՈՒԻ ՄԱՍԻՆ

Ուրարտուի մասին էլ մը եւս բացայայտած են Հայաստանի Թանահատի վանքի վերահաստատման ժամանակ գըտնուած սեպագիր արձանագրութեան 26 տողերը։ Ըստ անոնց, Ուրարտուի Արգիշտի Բ. թագաւորը, որ իշխած է Ն. Ք. 713 – 685 թուականներուն, մեծ դէմք եղած է Փոքր Ասիոյ մէջ։ Պետութեան անկման ժամանակաշրջանին ան ռազմաքաղաքական լայն գործունէութիւն ունեցած է։ Ետ մղելով հարաւէն Ասորեստանցիներու ձեռնարկած արշաւանքները, Ուրարտուի թագաւորը իր զօրքերով գացած է հիւսիս եւ գրաւած ընդարձակ տարածութիւններ, որոնց մէջ նաեւ պատմական Սիւնիքը։ Սեպագիրը արձանագրութեան մէջ յիշատակուած խոխութի, Ծուլուկի տէրութիւններու, Իրդուա, Ամուշա քաղաքներու անունները կը վկայեն, որ ուրարտական պետութեան հզօրամասը չատ աւելի ընդարձակ եղած է մինչեւ այժմ ընդունուածէն։ Սեպագիր արձանագրութիւնը կը վերջանայ նզովքի բանաձեւով անոնց համար, որոնք կը պղծեն յուշարձանը։ Արձանագրութիւնը վերծանած մասնագէտները այն կարծիքն են, որ նոր յայտնաբերուած նիւթը կը հարստացնէ Ուրարտուի վերաբերեալ տեղեկութիւնները։

X

ԱԿԱԴ. ԴՄԻԴՐԻ ԼԻԽԱՉՈՎԻ ՆՈՒԻՐԸ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻՆ

Երեւանի Մատենադարանը աշխարհի զանազան երկիրներէն պարբերաբար կը ստանայ ձեռագիր մատեաններ, գիւտ – նպատակային փաստաթուղթեր եւ հին ժամանակ տպուած գիրքեր։ Վերջերս ստացուած է հայերէն թանկագին ձեռագիր մը, որ ցայժմ անծանօթ էր հայագիտութեան։ Այդ ձեռագիրը իբրեւ նուէր Մատենադարան յանձնած է Ակադ. Դմիտրի Լիխաչով։ Ձեռագիրը լաւ պահուած, 434 էջնոց աւետարան մըն է՝ գրուած ժէ. դարուն։ Ունի կապոյտ թաւիշով պատած փայտէ կազմ՝ վրան արծաթէ խաչելու – թեան նշան՝ հայերէն արձանագրու –

թեամբ։ Գրուած է Արեւելք պատրաստուած թուղթի վրայ։ Ձեռագիրի էջե – րուն վրայ կան քանի մը պեղեցիկ զարդանկարներ եւ ուշագրաւ յիշատակարաններ, որոնցմէ քանի մը հատի հեղինակը ձեռագիրը արտագրող գրիչ Երինէն է եւ գնող Խերումը։ Գրիչ Երինէի յիշատակարաններէն մէկը կը վկայէ այն դժուար պայմաններուն մասին, որոնց մէջ երբեմն կը գտնուէին ձեռագիրները։ «Աւազ գառնութեան աւուրց, — կը գրէ ան, — եւ վայ կենաց մերոց, որ ամէն օր 10 անգամ կու մեռանիմ ահի սպանման, եւ դողալով կու գրեմ »։ Մատենադարանը պիտի ուսումնասիրէն ձեռագիրը, նոր նիւթեր գտնեն Երինէի մասին եւ որոշեն գրչագրի ստեղծման տեղն ու ճիշդ ժամանակը, պիտանի թէ ոչ է մատենադարանին հեղինակը։

X

« ԵՒՍ ՀԻՆԳ ՕՐ » ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

Երեւանի չարժանկարի տան մէջ տեղի ունեցած է « Եւս հինգ օր » ժապաւէնի առաջին ցուցադրութիւնը։ Նիւթը կը ներկայացնէ երիտասարդ լրագրողի մը կեանքը, որ գործի ասպարէզին մէջ կը հանդիպի իրականութեան բացասական երեւոյթներու եւ կ'որոշէ իր յօդուածներու նիւթ դարձնել։ Շարժանկարի տնօրէնն է Աման Մանարեան։ Մօտ ատենէն « Եւս հինգ օր »ը կը ցուցադրուի Մոսկուայի եւ Երեւանի պատուհաններուն վրայ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ Ի ՊԱՏԻԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

— o —

ՀՐԱԻԻՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ԿԱՐԳԻՆ՝ « ՅԱՌԱՋ »

Յունաստանի նախագահը եւ Տիկին Յառոս ընդունելութիւն մը կուտային ի պատիւ Նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէնի երեքշաբթի իրիկուն Քէ տ'Օրսէյի շքեղ սրահներուն մէջ։ Հրաւիրեալներու կարգին էր նաեւ « Յառաջ »ի տնօրէնուհին։

Ժամը 9էն սկսեալ հիւրերը կը սկսէին հասնիլ։ « Թու – Փարի »ի մաս կազմող ծանօթ դէմքերէն դուրս, ներկայ էր նաեւ յայն պազուքը։ Ժամը 10էն քիչ առաջ կը հասնէր Նախարարապետ Պառ, Ազգ. ժողովի նախկին նախագահ՝ Էտգար Ֆոռ, Մօրիս Տուհոն, Տիկին Սօնիէ – Սէյթէ, Տիկին Ժորժ Փոնթիտու, ապա՝ նախագահները եւ Տիկին Յառոս եւ Տիկին Ժիսքար տ'Էսթէն։

Առանձին խօսակցութեան մը ընթացքին, Նախագահ Ժիսքար մասնաւոր հետաքրքրութիւն ցոյց տուաւ հայերէն օրաթերթի մը հանդէպ, հետաքրքրուելով տպաքանակով եւ ցրւումի միջոցներ – րով ու վայրերով, ապա չեշտեց՝ « Շատ կարեւոր է մտաւորական այն նպաստը զոր հայ համայնքը բերած է Ֆրանսա – յի »։ Նախարարապետ Պառի հետ ալ խօսակցութեան մը ընթացքին, առիթն եղաւ անդրադառնալու թէ այս օրը կը զուգադիպէր մեր ցեղասպանութեան տարեդարձին։

ԱՊՐԻԼ 24-Ը

— o —

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ըստ աւանդական դարձած յայտագրի մը, Ապրիլեան ոգեկոչումը սկսաւ Երեքշաբթի ժամը 15ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։ Կը պատարագէր Գիւտ Եպիսկ. Նազլեան։ Քարոզեց Սերովբէ Արք. Մանուկեան։ Յաւարտ պատարագի, եկեղեցւոյ գրան առջեւ, բարձրախօսեքով երկու առանձին հրաւէրներ կ'ըլլային ժողովուրդին։ Մէկը՝ Հայ Դատի Յանձնախումբին կողմէ կոչ կ'ընէր հաւաքուիլ էֆէուլ, միւսը՝ յանուն « Հայ Ազատագրութեան» Փէռ Լաշէզ կը հրաւիրէր։

Ինչպէս ամէն տարի, Հայ Նախկին Ռամկիկները ժամը 18ին ծաղկեպսակ մը կը դնէին Անծանօթ Զինուորին, որմէ առաջ, Հայ Դատի Յանձնախումբի կողմէ բարձրախօսով արտայայտուեցան Օ. Ալճունեան եւ Անրի Փափազեան։ Նոյն իրիկունը Շեմիի սրահը հաւաքուած հաւատարիմներու բազմութիւն մը, լսեց յաջորդաբար Գիւտ Եպիսկոպոսը, Տիգրան Ձինպաչեան, Աւետիս Ալիքսանեան եւ Մկրտիչ Վոլֆ։ Երեկոյթը միասնական պատերը։

« Հայ Ազատագրութեան » հրաւէրով ժամը 18·30ին Փէռ–Լաշէզ հաւաքուած բազմութիւնը ծաղկեպսակ մը դրաւ Անդրանիկի շիրիմին։ Նոյն իրիկունը համաժողով մը տեղի կ'ունենար, նոյն նախաձեռնութեամբ։

Մանրամասնութիւններ՝ յաջորդով։

X

Ապրիլ 25ի (Երեքշաբթի իրիկուն) Մոնթը իր երրորդ էջին վրայ, առանց որեւէ մեկնաբանութեան իր կողմէ, պարզապէս արձագանգ կ'ըլլար իր ստացած երեք թուղթիկներուն Ապրիլեան տարեդարձի առթիւ։ Մէկը՝ զոր ստացած էր Հայերու ցեղասպանութեան ոգեկոչման յանձնախումբէն (15 Ռիւ Ժան Կուժոն), որմէ մէկբերումներ կ'ընէր։ Միւսը՝ « Հայ ժողովուրդի իրաւունքներու Հսկողութեան Կոմիտէ »էն, որ կը ծանրանայ Թուրքիոյ մէջ Հայերու դէմ կիրարկուած սեղմումներու, սպառնալիքներու վրայ և Ֆրանսայի տուած դժուարութիւններուն այն Հայերուն նկատմամբ, որոնք պարտադրաբար կը հեռանան Թուրքիայէն եւ Ֆրանսա ապաստան կը փնտռեն։ Այս թուղթիկն է, որ տուած է թերթին լուրին խորագիրը՝ « Թուրքիա ։— Հայերու վերապահուած ճակատագիրը նոր մահոգութիւններ կ'առթէ »։ Թերթը իր լուրը կը վերջացնէ յիշատակելով երրորդ թուղթիկը զոր ըստացած է « Հայ Ազատագրութէն »։։։

ՄԱՐՍԷԼ

Մարսէյլի մէջ չուրջ 1500 հոգի տոնդանգ մը կատարած են։ Այս առթիւ Լը Փրովանսալ, Ապրիլ 25ի իր թիւին մէջ անդրադառնալով ցոյցին, կը յիշէ թէ չորս բանաձեւեր դրուած են ժողովուրդին հաւանութեան եւ ղրկուած՝ Նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէնի, ՄԱԿի Մարդկային Իրաւանց Յանձնախումբի նախագահ՝ Պօլնի, տեղեկաբեր՝ Ռուհաչիան – քիքօր եւ վարչապետ Պիւլենտ Էճեվիտի։ Այս նոյն բանաձեւերը կարդացուեցան նաեւ Փարիզ, Հայ Դատի Յանձնախումբին կողմէ, Ալընիւ Ֆրիէալանտ։

ՀԱՅԵՐԵՆ ԵՏՔ

ԳԻՐՔ ԱՄԲՈՂՋ ՀԱՅ ՍՏԱՑՈՂԻ ՀԱՄԱՐ

ՊՈՒԿԻ ՊՈՒՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎԻՃԱԿԸ ՀԱՅ ՍՏԱՑՈՂԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅ ՍՏԱՑՈՂԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
1979 — 1929

ՆԱՀԱՆԳ ՊԱՆՈՒ

Հատված պատմվածք։ Կրկին եր եկեղեցի Համբարձման տաճարը։ Փակ դռների առջև հավաքված էր մեծ բազմություն։ Ներսում ավարտվում էր պատարագը։ Ամենքն էլ սպասում էին, որ Տեր Հովհաննես Քահանան դուրս կգա Ավետարանը ձեռքին, որպեսզի կարդա այն։ Ամենքն էլ գիտեին, որ այդ օրը Տեր Հովհաննես Քահանան ավարտում է իր ծառայությունը եկեղեցում։ Նա ծերացել էր, և ուժերը չէին ներում նրան շարունակել իր սրբազան պարտականությունները։ Ամենքն էլ գիտեին, որ նա ուզում է իր կյանքի վերջին օրը կարդալ Ավետարանը։ Ամենքն էլ գիտեին, որ նա ուզում է ասել մի քանի խոսք։ Ամենքն էլ գիտեին, որ նա ուզում է հրաժեշտ տալ։ Ամենքն էլ գիտեին, որ նա ուզում է օրհնել։ Ամենքն էլ գիտեին, որ նա ուզում է ներել։ Ամենքն էլ գիտեին, որ նա ուզում է խնդրել ներում։ Ամենքն էլ գիտեին, որ նա ուզում է ասել. «Ներեցեք ինձ, եթե ես ձեզ որևէ վիրավորանք եմ հասցրել։ Ներեցեք ինձ, եթե ես ձեզ որևէ ցավ եմ պատճառել։ Ներեցեք ինձ, եթե ես ձեզ որևէ տխրություն եմ պատճառել։ Ներեցեք ինձ, եթե ես ձեզ որևէ դժգոհություն եմ պատճառել։ Ներեցեք ինձ, եթե ես ձեզ որևէ նեղություն եմ պատճառել։ Ներեցեք ինձ, եթե ես ձեզ որևէ անհանգստություն եմ պատճառել։ Ներեցեք ինձ, եթե ես ձեզ որևէ անհարմար

Այբի Տիկին Յակոբ Գուլումճեան, Տէր եւ Տիկին Կարօ Յովսէփեան եւ զաւակ – ները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Յովհան– նէս Գուլումճեան եւ զաւակները, Պ. Կարապետ Գուլումճեան, այբի Տիկին Մարկրիթ Գէորգեան եւ զաւակները (Լոս Անճելըս), այբի Տիկին Արշինէ Գու – լումճեան, Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Գու– լումճեան (Պոլիս), Յովսէփեան եւ Ճո– լաքեան ընտանիքները եւ համայն ընտա– նեկան պարագաները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, մօրեղբօր, խնամիին եւ ազգականին՝

ՅԱԿՈԲ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆԻ
(ՉԷՆԿԼԷՐՑԻ)

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 24ին, 69 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, Ապրիլ 26, ժամը 16ին Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղե– ցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Ալֆորվիլի գերեզմանատունը։

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՅԱՒԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Գուլումճեանի, Տէր եւ Տիկին Կա– րօ Յովսէփեանի, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Գուլումճեանի եւ ընտանեկան պարագա– ներուն։

Տէր եւ Տիկին Ստեփան եւ Վերժին Տամլամեան, Տէր եւ Տիկին Ազատ Հեր– մինէ Ասլանեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տի– կին Վարդան եւ Սիլվիա Տամլամեան, Տէր եւ Տիկին Ալէն եւ Ժանն Տամլամեան, Տէր եւ Տիկին Ժորժ եւ Լինտա Բարու – նակեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Տիլ եւ Ասլին Մոթինքա (Ամերիկա), Պ. Ճոն Ասլանեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Հ Թաշիպեան (Ամերիկա), Օր Եւա Գա – զազեան (Ամերիկա), ինչպէս նաեւ Գա– զազեան, Եսեան, Ասլանեան (Ամերիկա), Տամլամեան, Պօղոսեան, Պաշիկեան ըն– տանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ԱՃԻՒ ՏԻԿԻՆ ՎԱՐԴԱՆ ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆԻ
(ծնեալ Երանուհի Գազազեան)

մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 23ին, 82 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ, Ապրիլ 27, ժամը 10·30ին Փա– րիզի Ս. Յով. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի գերեզմանատունը։

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՅԱՒԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները Տէր եւ Տիկին Ստեփան Տամլամեանի։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան կեդր. վարչութիւնը Տէսինի եւ Վիէնի իր մասնաճիւղերով, ցաւակ – ցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկ. Օհա– նէս Փանոսեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկ. Նորայր Հացագործեանի եւ զաւակ– ներուն, Տէր եւ Տիկ. Գառնիկ Բարէեանի եւ զաւկին, Տէր եւ Տիկ. Գուրգէն Փա– նոսեանի եւ զաւկին, Տէր եւ Տիկ. Յակոբ Միքաէլեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկ. Աւետիս Բարէեանի եւ զաւակնե – րուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագանե– րուն, իրենց սիրելի մօր, մեծ մօր, զո– քանչին, քրոջ, խնամիին, ազգականին՝ այբի Տիկ. Վարդանոյշ Փանոսեանի մահ– ուան առթիւ (Կարաման)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն Շա– ւիլի Կապ. Խաչին, Շաւիլէն Սրբուհի Տէր–Գալուստեանի մահուան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկ. Տաթուրեան 100, այբի Տիկին Տէր–Վարդանեան 50, Առաքել Կարապետ– եանի եւ Զարուհի Համբարձումեանի մա– հերուն առթիւ՝ Տէր եւ Տիկ. Խորէն Մի– հասեան և Տիկ. Պայծառ Խաչիճեան 250։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւ– ղի ընդհ. ժողովը Ապրիլ 28,, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին Ազգ. Տան սրահը, գաւաթ մը թէյի հրաւիրէ։ Ընկե– րուհիները կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Կարեւոր օրակարգ։

×

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաշանի մաս– նաճիւղի հերթական ժողովը Հինգշաբթի, Ապրիլ 26, ժամը 20·45ին ընկերուհի Փափազեանի մօտ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Բարուհի Փափազեան եւ զա– ւակները, փոխան ծաղկեպսակի, 250 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին, Արտաշէս Ո– շագլեանի մահուան առթիւ։

×

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Դատաւորեան 200 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի, փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Սիրուն Լերքոդեա– նի մահուան առթիւ։

ORGANISE
PAR LA MAISON
DE LA CULTURE
ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
9, RUE DE MADRID

Vendredi 27 Avril à 20 h. 30

CONFERENCE - DEBAT

" L'ARTICLE 30 :
Pour Quoi Faire?"

En Français
par ARA KRIKORIAN
« Manifestation à Saint Julien »
PROJECTION DU FILM

ՎԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Ծովեզերեայ կայանը կը բացուի Յու – լիս 2ին, 6–13 տարեկան մանուկներու համար։ Արձանագրութեան համար դի – մել երկուշաբթի օրերը ժամը 15 – 19, Հայ Կարմիր Խաչի գրասենեակը, Պարոյր Սեւակ գրադարան, 32 Ռիւ տը Թրեվիզ, փարիզ 9րդ կամ ժամադրուիլ հեռաձայ– նելով 985·36·53։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ 64ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Ն Ի Ս

Երեքշաբթի, Ապրիլ 24, ծաղկեպսակի զեռեղում ժամը 11ին, Մեռեալներու յուշարձանին։

Կիրակի, Ապրիլ 29, ժամը 10ին, պատարագ եւ հոգեհանդիսա Ս. Աստուածա– ծին եկեղեցին։ Նոյն օրը ժամը 15ին, Քէօպ Առթիսթիէ սրահին մէջ պաշտօ – նական հանդիսութիւն, բարձր նախագահութեամբ ՄՈՒՇԵՂ ՃԻՒՐՃԵԱՆԻ։

Կը խօսին.— ՇԱՒԻԼ ՀԷՐՄԱՆ (Ալփ–Մարիթիմի երեսփոխան)
ԺԻՐԱՑՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ եւ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ
Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Կրընոպլի Հայ Ազգային Միութիւնը, Ֆ. Կապոյտ Խաչը, Մարտիկներու Մի– ութիւնը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, Կրընոպլի Հայ Ակումբը, Նոր Սերունդը կը հրաւիրեն հայ զաղութը մասնակցելու Ապրիլեան ոգեկոչումի հանդիսութեանց, Կիրակի, Ապրիլ 29, պատարագը ժամը 10ին։

Eglise Notre-Dame de la Délivrance St. Martin d'Herès.

Dépot de gerbe à 11 h. 45, Monument aux Morts, Bd Clémenceau, Grenoble (face anneau de vitesse).

ՇԱՒԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Կիրակի, Ապրիլ 29, պատարագ կը մա– տուցուի։

Հայկական Երեկոյթ

Կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի Փա– րիզի մասնաճիւղի ընկերային յանձնա – խումբին կողմէ, Մայիս 5, Շաբաթ երե– կոյեան ժամը 21ին սկսեալ, Սամուէլ Մուրատ Մխիթարեան վարժարանի սրահ– ներուն մէջ, 26 Ռիւ Թրուայոն։

ՊԵՏԻԿ իր նուագախումբով։ Համեղ անակնկալներ եւ ճոխ պիւֆէ մը ձեզի կը սպասեն։

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ամասիոյ Հայրե – նակցական Միութեան, Կիրակի, Ապրիլ 29, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկե – ղեցւոյ մէջ մասնաւոր հոգեհանդստեան պատարագ կը մատուցուի 1919ի Ամ– ասիոյ եւ շրջանի ընդհ. նահատակաց հո– գիներուն ի հանգիստ։

Ցաւարտ պատարագի, եղեռնի յուշա– րիւրին առջեւ հոգեհանդստեան պաշտօն եւ ծաղկեպսակի զետեղում։

Կը հրաւիրուին շրջանի Հայութիւնը եւ ի մասնաւորի Ամասիացիները ներկայ գտնուելու եւ աղօթելու, յարգելու հա– մար յիշատակը բոլոր նահատակաց։

ՃԱՇ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, ի նպաստ իր բարեսի– րատակ ձեռնարկներուն։ Կիրակի, Մայիս 6, ժամը 13ին, Ազգ. Տան սրահին մէջ։

Գեղարուեստական բաժին.— երգ՝ Տի– կին Ալիս Գալուստեան – Ալթունեան, արտասանութիւն, արամախօսութիւն, եւայլն։

Կը խնդրուի նախապէս արձանագրուիլ խաչուհիներուն մօտ, մինչեւ Մայիս 2։

Մուտքերու մասնակցութիւն 70 ֆր.։

RESTAURANT ARMÉNIEN
NORAIR
EXCELLENTE AMBIANCE TOUS LES JOURS — SAMEDI AVEC LE CHANTEUR POPULAIRE ARMENIEN D'IRAN
SOUREN
24, Rue RODIER — 75009 PARIS
TEL. : 280-35-84

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՆՈՒԻՐ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆԻ

Ուրբաթ, Ապրիլ 27ին, երեկոյեան ժամը 20.45ին
Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ

Soirée de
Chants Folkloriques Arméniens
par la Chorale ANI
de l'Eglise Arménienne d'Issy-les-Moulineaux
le Vendredi 27 Avril à 20 h. 45
au Théatre Municipal 25, av. Victor Cresson
(Métro Mairie d'Issy)

Տոմսերու համար դիմել՝
ԻՍԻԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻ, հեռ. 644·28·52
ԳՐԱՏՈՒՆ ԲԱԼՈՒԵԱՆ, 9 Ռիւ տը Թրեվիզ, Փարիզ 9րդ, հեռ. 523·24·97
ՍԵՒԱՆ, 4 Ռիւ Լազար Ֆարնօ, Քլամառ, հեռ. 642·16·07
եւ երգչախումբի անդամներուն։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Եկեղեցւոյ մշակութային տան գրա – դարանը այժմ պատրաստ է արդիական ար–քաւորումով։ Կը պակսին գիրքեր։ Այլազան լուանդակութեամբ եւ լեզու – ներով գիրքեր կ'ընդունուին, որպէսզի ճոխացնենք գրադարանը եւ դնենք զայն հանրային ծառայութեան։ Գիրք նուիրել փափաքողները կրնան դիմել ուղղակի եկեղեցւոյ քարտուղարութեան՝
Հեռ. 77·84·70։ Հասցէ՝
Eglise Arménienne
339, Av. du Prado, 13008 Marseille
Կանխայայտ շնորհակալութեամբ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղին պարահանդէսը՝ ՄԱՅԻՍ 12ին։

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

CONFECTIONNEURS... TRICOTEURS...

TEXFRA

importe du fil à coudre
aux meilleurs prix

SIÈGE SOCIAL
35, boulevard Ornano
93200 St. DENIS
tél 243 04 87

MAGASIN
av. du Maréchal Leclerc
Centre Commercial du Moulin
MEUDON-LA-FORET
tél. 631 10 44

ՈՒՐԲԱԹ
ԱՊՐԻԼ
27
VENDREDI
27 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԹԱԹԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 ֆ	Վեցամսեայ	140 ֆ
Արտասահման	Տար· 300 ֆ	Հատը	1 ֆ· 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·369

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE No 14.369

ԱՊՐԻԼ 24-Ը

— o —

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՊԱՏԱՐԱԳ — ՀԱՆՐԱԺՈՂՈՎ — ԲԱՂԿԵՊՍԱԿԻ ԶԵՏԵՂՈՒՄ ԱՆԾԱՆՕԹ ՁԻՆՈՒՈՐԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻՆ ԵՒ ՈՒԵԿՈԶՄԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆԻՆ

Երեքշաբթի, Ապրիլ 24, ժամը 15ին, հակառակ անպատշաճ եղանակին եւ անդադար տեղացող անձրեւին, Հայերը հաւաքուած էին Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին, յարգելու համար յիշատակը Ապրիլեան Եղեռնի մէկուկէս միլիոն մեր նահատակներուն: Կը պատարագէր Գիւտ եպիսկ· Նազլեաշեան: Ներկայ էին Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ առաջնորդ Գրիգոր եպիսկ· Կապրոյեան, Առաքելական եւ Կաթողիկէ եկեղեցիներու հոգեւորական դասը: Արեւմտեան Եւրոպայի Հայոց Կաթող· Պատուիրակ Սերովբէ Արք· Մանուկեան իր քարոզին բնաբան ընտրած էր « Մահ ոչ իմացեալ մահ է, մահ իմացեալ անմահութիւն »ը: Կաթող· Պատուիրակը անդրադառնալով օրուան խորհուրդին նշեց· « Ամէն անգամ որ կ'ոգեկոչենք մեր նահատակներու յիշատակը, կը ներչնչուինք անոնց կեանքին օրինակէն ու ոգիէն: Ոգեկոչումները առիթ են մեր մէջ նորոգելու համար զոյատեւման ուխտը: Մրագրուած կերպով Թուրքը ջարդեց մեզի ու մանուկը, բնաջնջել փորձեց ժողովուրդ մը, որ հպարտ էր իր Հայու կոչումով: Մեր պապերը զիտակցաբար դէպի մահ գացին, որովհետեւ անոնք կը հաւատային որ մահ իմացեալ անմահութիւն է »: Ապա, յետադարձ ակնարկ մը նետելէ ետք Հայոց պատմութեան վրայ, Սերովբէ Արք· եզրակացուց· « Ապրիլ 24ը այլեւս մեզի եւ մեր ժողովուրդին համար լայն իմաստ ունի: Իտէալի մը համար զոհուեցան մեր պապերը եւ մենք անպայման հաւատացում պիտի ստանանք: Անոնց իտէալը այն ատեն կ'իրականանայ երբ մենք՝ անոնց յետնորդ սերունդը, դիտնանք զիտակից մօտեցումով պահանջել մեր արդար իրաւունքը »:

Յաւարտ պատարագի կը կատարուէր հոգեհանգստեան պաշտօն բիւրաւոր նահատակներու յիշատակին:

×

Ժամը 16·30ին, եկեղեցական արարողութիւններէ ետք, Հայ Դատի Յանձնախումբը կը հրաւիրէր ներկաները Շանզ Ելիզէի վրայ իր կազմակերպած հանրաժողովին, Հայկական Ազատագրութիւնը՝ փէտ լաչէզ: Ժամը 17ին՝ Ֆրիէտ – լանտ պողոտայի անկիւնադարձին վրայ տեղի կ'ունենար Հայ Դատի Յանձնախումբին հանրաժողովը: Պարզուած պատուանէրու վրայ կը կարդացուէր՝ « Շարունակենք պայքարը մեր պահանջներու հաստատման համար », « Մեր հողերը, մեր հողերը », « Արդարութիւն հայ ժողովուրդին համար » եւայլն:

Բացումը կը կատարէր Օննիկ Ալթունեան եւ խօսք կուտար Հայ Դատի Յանձնախումբի ներկայացուցիչ Հանրի Փափազեանի, որ կարդաց Ֆրանսերէն ճառ մը, ուր յիշելէ ետք թէ տարիներէ ի վեր զոհացանք միայն ոգեկոչումներով եւ պահանջկոտներով, կը շեշտէր որ այլեւս վերջ պէտք է տալ սուգին ու անցնիլ գործի: Մինչեւ այսօր Թուրքիա ոչ միայն կը մերժէ ճանչնալ հայկ· ցեղասպանութիւնը, այլեւ նենգափոխելով պատմութիւնը կ'ըսէ թէ հայերն են, որ թուրք ջարդած են: Հանրի Փափազեան վերջացուց իր խօսքը՝ շեշտելով· « Պիտի պայքարինք կարելի մեր բոլոր միջոցներով, որպէսզի մեծ պետութիւններու շահարկութիւնները զոհ չերթայ հայկ· ցեղասպանութեան ճանաչման ու մեր հողերու վերադարձի հարցը »:

Կարդացուեցան չորս բանաձեւեր, որոնք ներկաներու հաւանութիւնը ստանալէ ետք ղրկուեցան Ֆրանսայի Նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէնի, Թուրքիոյ վարչապետ Էճեվիտ, ՄԱԿի Մարդկային Իրաւանց Յանձնախումբի նախագահ Պօլնի եւ Ենթայանձնախումբի տեղեկաբեր Ռուհաչանքիքոյի:

×

Ժամը 18ին Հայ Նախկին Ռազմիկները ծաղկեպսակ մը դրին Անծանօթ Զինուորի յուշարձանին, մինչ զինուորական նուագախումբի հնչեցուցած մահերգին առքեթեր կը ծածանէին Ֆրանսական եւ Հայկական եռագոյն դրօշակները:

Ժամը 21ին, Սալ տը լա Շիմիի մէջ, տեղի ունեցաւ ոգեկոչման հանդիսութիւնը հովանաւորութեամբ հայ երեք յարանուանութեանց հոգեւոր պետերուն: Բացման իր խօսքին մէջ Գիւտ եպիսկ· Նազլեաշեան, ոգեկոչեց բիւրաւոր հայ նահատակներուն յիշատակը:

Խօսք առաւ Տիգրան Ճինպաշեան եւ Ապրիլեան Եղեռնի ոգեկոչման հանդիսութիւններու մասին ըրաւ կարգ մը հաստատումներ· « Մինչեւ 1965 Ապրիլեան ոգեկոչումը սուգի բնոյթ ունէր· տխուր էին արտասանուած կտորները, մեղա էին մաղմոս երգերը· Հայաստանի մէջ օրացոյցին մաս իսկ չէր կազմեր, այսուհանդերձ կը մնար ան մեր ժողովուրդի յիշողութեան մէջ: Սփիւռքի Հայերը մխրճուած էին ներքին պայքարներու մէջ եւ միասնականութիւնը ամէն օր քիչ մը աւելի զգացնել կուտար իր գոյութեան անհրաժեշտութիւնը: Եղեռնի 50ամեակը անկիւնադարձ մը եղաւ ոգեկոչման հանդիսութիւններու ձեւին մէջ: Միասնականութիւնը մարմին առաւ հանդէսի կազմակերպութեան մարզին մէջ »: Այնուհետեւ յիշելէ ետք մեծ պետութիւններու անտարբերութիւնը Հայկ· Դատի վերաբերեալ, եզրակացուց· « Այսօր, երբ աշխարհի ճակատագիրը իրենց ձեռքերուն մէջ ունեցող մեծ պետութիւններ անուշադրութեան կը մատնեն Հայութեան դէմ գործուած ցեղասպանութեան ճանաչման եւ հատուցման համար բարձրացող պահանջատիրական աղաղակները, պէտք չէ զարմանալ հայ երիտասարդութեան պոռթկումին եւ բիրտ ուժի դիմելու տրամադրութեան համար »:

Երկրորդ բանախօսը՝ Ալեքս Ալիքեան, յիշեցէք ետք, թէ Ապրիլեան Եղեռնէն ճողոպրած Հայու բեկորները Սփիւռքի տարածքին վրայ հիմնեցին եկեղեցիներ, դպրոցներ, մամուլ եւ բազմաթիւ զոհողութիւններու գնով պահեցին իրենց ինքնութիւնը, յետադարձ ակնարկով մը պատմական քանի մը երեւոյթներու անդրադարձաւ եւ աւելցուց·— « Այսօր Թուրք ղեկավարները ոչ միայն կ'ուրանան հայկ· ցեղասպանութիւնը, այլ եւ նենգափոխելով պատմութիւնը կ'ըսեն թէ 1915ին Հայերը Թուրք ջարդեր են: Պէտք է մերժել արկածախնդրական գործունէութեան ձեւերը եւ լուրջ մօտեցումով՝ բոլորին կողմէ ընդունուած ծրագրի մը հիման վրայ կեանքի կոչել հաշտութեան մը մագաղութային կեդրոնական մարմին մը ու միասնաբար աշխատիլ՝ ցեղասպանութիւնը ճանչցնել տալու եւ մեր պահանջներուն հաստատում ստանալու համար »:

Վերջին խօսողն էր Մէթը Ժիւլ Վոլֆ, որ տուաւ ՄԱԿի Մարդկային Իրաւանց Ենթայանձնախումբի տեղեկագրի 30րդ պարբերութեան հարցին պատմականը սկիզբէն մինչեւ 1973 Մարտ, երբ առաջարկուեցաւ ջնջել 30րդ պարբերութիւնը, որ կը վերաբերէր հայկ· ցեղասպանութիւն մը գործուած ըլլալու իրողութեան: Ապա ծանրացաւ վերջին տարիներու դէպքերուն վրայ եւ մասնաւորաբար խօսեցաւ Ժընեւի ժողովի մասին, ուր Ժիւլ Վոլֆ բուռն կերպով պաշտպանած է պարբերութիւնը տեղեկագրին մէջ ձգելու թեզը: Բանախօսը եզրակացուց իր խօսքը երկու առաջարկներով· 1) կեանքի կոչել փաստաթուղթերու կեդրոն մը, որովհետեւ վերապրողներէն քիչեր կը մնան վկայութիւն տալու համար· միւս կողմէ՝ հարկ եղած պարագային, անմիջապէս կարելի դարձնելու համար փաստաթուղթերու հայթայթումը:

2) Միասնական ճակատ մը կազմել Հայ Դատի հետապնդման աշխատանքներուն մէջ:

Խօսքերու աւարտին, յայտագրի վարիչը՝ Մարի Ատուրեան, կարգաց բանաձեւ մը, որ պիտի յղուէր Նախագահին:

Կարճ դադարէ մը ետք ցուցադրուեցան Իմիրի ազէտին առնուած փաստանկար մը եւ 1976 Ապրիլ 24ին Միջեռնականքերը դի յուշարձանէն լուսապատկերներ:

Տիկին Էքիզեան – Քարփանթիէ արտասանեց Սիամանթոյի « Պարը » եւ Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանի « Եղբայր եմ ես մենք »ը (Ֆրանսերէն թարգմանութիւն):

Նայած տեղեկութիւնները հաղորդել, որոնց կարգին՝ մարզկային իրաւանց բոլոր խախտումները եւ բռնաբարումները կը կատարուին Թուրք· Մխիթենէն դուրս: Ասոնց առաջին « զոհ »երն են անոնք որ կը հետեւան Թուրք· Մխիթենէն (Հրեաները) եւ ղրամատիրական աշխարհին մէջ կը դանեն·— « Անգործութիւն, ընկերային անհաւասարութիւն, նուաստացում, չհագուրդում, ճնշում եւ ցեղապաշտութիւն »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ Արդարութեան պալատի առաջին յարկը, որ կը կոչուի՝ «Բանտարկեալներու կալըի » ռումբ մը պայթած է Զորեքշաբթի կէս գիշերին հսկայ վնասներ պատճառելով: Զոհ չկայ: Եղեռնա – փորձին տէր եղած է «Ազատագրութեան քորսիքական ճակատ»ը: Պատճառը այն է որ չորս քորսիքացի ինքնաձարները պիտի դատուին ամիսէ մը, բայց ոչ Արդարութեան պալատի դատարանին առջեւ, այլ՝ Պետութեան Ապահովութեան Ատեանին առջեւ: Ա· Ֆ· Ճ·ը կը յայտարարէ որ Ֆրանսական արդարադատութիւնը որեւէ իրաւասութիւն չունի քորսիքացի ինքնաձար դատելու:

ԼԻԲԱՆԱՆ կրկին պատերազմական դաշտի վերածուած է եւ հարաւը կոխուները չեն դադրիր: Իսրայէլեան բանակը կը շարունակէ իր գործողութիւնները: Բանական զոհ կայ: Առաջին առիթիս տասնեակ մը մեռեալ կայ եւ 60 վիրաւոր, բոլորին համար « անմեղներու ջարդ » մըն է կրկին:

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հաղորդեն որ այաթոլլա Խոմէյնի անդամ մը եւս սպառնացած է ձեռքերը կտրել անոնց որոնք կ'ընդդիմանան իսլամական յեղափոխութեան: Խոմէյնի կ'ակնարկէ գլխաւորաբար ինքնավարութիւն ուզող փոքրամասնութեանց: Գալով Պաղերկանի, ուղերձ մը ըրած է ժողովուրդին չեշտելով թէ Խոմէյնի կոմիտէները պէտք է դադրեցնեն իրենց մաքրագործումները:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ կառավարութիւնը Խորհրդարանին դիմեց երկարաձգելու համար պատերազմական վիճակը արեւելեան դաւառները, ուր Քիւրտերը կը չարժին:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՍՔԱՐ ՄՈՍԿՈՒԱ ՄԵԿՆԵՑԱԻ

— o —

ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԻՐԱՒԱՆՑ ԱՆՍՊԱՍԵԼԻ ՊԱՇՏՕՆ ՄԸ

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ . . .

Յետաձգուած Բրեժնեւի առողջական վիճակի հետեւանքով, Նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէնի Մոսկուա այցելութիւնը, կը կատարուէր, ի վերջոյ, Ապրիլ 26ին եւ վերջ պէտք է դնէր Շաբաթ օր:

Ծրագրուած է որ Ֆրանսայի Նախագահը երեք խօսակցութիւն ունենայ Բրեժնեւի եւ խորհրդային ղեկավարներու հետ: Հասած իրիկունն իսկ նախատես – ուած էր ճաշ մը ի պատիւ Նախագահ Ժիսքարի Կրեմլինի մէջ: Ֆրանսայի Նախագահին կ'ընկերանան չորս նախարարներ՝ Փոնտէ (Արտաքին), Մոնորի (Տընտեսութիւն), Տընիօ (Արտաքին Առեւտուր) եւ Ժիրօ (Ճարտարարուեստ): Ժիսքարի երկրորդ ճամբորդութիւնն է իր ընտրութենէն ի վեր:

Գլխաւոր նպատակը կը նկատուի, այս նոր հանդիպումին, տասը տարուան «ծրագիր» մը գործակցութեան:

×

Ի յառաջագունէ անհաւատալի կը թուի, ոմանք գուշէ կարծեն թէ կատակ է բայց ոչ, լուրը շատ լուրջ է եւ աղբիւրն ալ՝ Փարիզի խորհրդային դեսպանատունը: Արդարեւ, դեսպանատան լրատուութեան գրասենեակին հրատարակած մէկ փաստաթուղթին համաձայն « Սպիտակ գիրք » մը լոյս պիտի տեսնէ մարդկային իրաւանց մասին: Այս հատորին գլխաւոր նորութիւնը պիտի ըլլայ « գաղտնի » մը-

ՀԱՅԱՍԱՆ
ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՂԵՌՆԻ 64ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ԱՊՐԻԼ 24
ԵՒ
ԹՐՔԱԿԱՆ ՔԱՐՈՉՉԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՆ

Գրեց՝ Ա. ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ
(Պատմ. Գիտ. Տոքթէօր)

Մեծ Եղեռնի տարեդարձներու նախօրեակին զանազան Թրքական փրոփականտի գրքոյկներ քանի մը տարիէ ի վեր կ'ողողեն հրապարակը: Նախապէս անոնք կը ղրկուէին հայ մշակոյթի կեդրոններու, անհատներու եւ մամուլի ներկայացուցիչներու զանոնք հայկական ցեղասպան նուիրեան ներքին ծալքերուն մասին « լուսաբանելու » մտահոգութեամբ: Այս տարի, ըստ մեր ստացած եւ լմացած տեղեկութեան, չատ աւելի մեծածաւալ բնոյթ մը որուած է այս աժան քարոզչական մեթոտին եւ նոյնիսկ ղրկուած օտար թերթերու խմբագրատուները. վստահաբար իբր անմիջական հետեւանք ժը-նեւի մէջ 30րդ պարբերականի խնդրին ի նպաստ Հայոց վերջնաւորութեան:

Քարոզչութիւնը հին զէնք մըն է: Նը-կատուած է եւ կը ծառայէ ոչ թէ միայն արդարին կամ իրաւացին իրաւունքնե-րուն ծանօթացման կամ պաշտպանու-թեան համար իբր միջոց, այլեւ չատ անգամ ալ իբր զէնք յանցաւորին, որ իր ապօրէն կամ անիրաւ գործունէութիւնը կամ արարքը կ'ուզէ չարափոխել, խեղաթիւրել ու զէպքերը վերիվայր շրջելով արտաքին աշխարհին բոլորովին տարբեր կերպով ներկայացնել: Այս երկրորդ պատգան եղած է անշուշտ 1915 Ապրիլ 24ի յաջորդող ամիսներուն հայ ժողովուրդը իր զարաւոր հայրենիքէն արմատախիլ ընել տուող եւ զայն Սուրիոյ կամ Միջագետքի անապատներուն մէջ համաճարակներէ կորստեան մատնող, կամ սովամահ ըլլալու դատապարտող Օսմանեան կայսրութեան այսպէս կոչուած « Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն » կոմիտէի պարագլուխներուն ընդդրկած քաղաքականութիւնը:

×

Համիտեան բռնակալ լուծի չրջանին (1876 – 1908) Երիտ–Թուրքերու նախակարապետները, մի աննշան եւ անուժ խմբակ, Եւրոպա – մանաւանդ Ֆրանսա եւ Շուիցերիա — ապաստանած էին: Իրենց զժգոհութիւնը կը կայանար մանաւանդ այն խնդրին շուրջ թէ Ապտիւլ Համիտ Երկրորդի պալատին մէջ ամբացած, Արեւմտահայաստանի գաւառներուն մէջ անդուլ եւ աննախընթաց չարդեր սարքել կուտար որուն հետեւանքով եւրոպական հանրային կարծիքը սաստիկ վրդոված եւ տակնուվրայ եղած էր: Ամէն հայրենասէր օսմանցի Թուրք ինքզինքը վար – կաբեկուած եւ խայտառակուած կը զգար Եւրոպայի մէջ: Ապտիւլ Համիտի արժանի գործակալ, Փարիզի դեսպան Միւնիր պէյի — յետագային փաշա — ալ ուճախ բաշխած կաշառքները եւ պարգեւները չէին յաջողած բովանդակ Եւրոպայի մամուլը լռեցնել: Թուրք բառը հոմանիշ կը նկատուէր քաղաքակրթութեան անատակ ժողովուրդի մը: Այս էր եղած գլխաւոր պատճառը որ Երիտ – Թուրքերու պարագլուխ եւ առաջնորդներէն Ալի Ռըզա պէյ Ֆրանսայի մէջ « Մէշվէրէթ » պարբերաթերթը հրատարակել սկսաւ: Իր փափաքն էր թէ՛ օսմանցի Թուրքին եւ թէ Եւրոպայի հասկցնել որ հայկական ջարդերու պատասխանատուն միայն եւ միայն Ապտիւլ Համիտն էր եւ եթէ Ապտիւլ Համիտ գահընկէց ըլլար եւ Օսմանեան կայսրութիւնը Միհմանեան Սահմանադրութեամբ եւ Խորհրդարանով մըն ալ օժտուէր, Թուրք ժողովուրդը եւս առակ էր իբր քաղաքակիրթ ժողովուրդ ներկայանալ համաչխարհային հանրային կարծիքին առջեւ:

Ահմէտ Ռըզա պէյ Իթթիհատականներու չափաւորներու թիւին կը պատկանէր: Հետեւաբար երբ Համիտեան բռնակալ լուծը իսպառ տապալեցաւ 1909ի Ապրիլին, իր ազատական եւ ռամկավար սկզբունքները ծայրայեղ աջակողմեան եւ ազգայնամոլ Երիտ–Թուրքերու մօտ համակրութիւն չգտան: Ինչ որ պիտաւոր ազդակը եղաւ որպէսզի Ահմէտ Ռըզա հետզհետէ մեկուսանար իր նախկին համախոհ գործակիցներէն: Թերեւս իր քրիստոնեայ ծագումը — գերմանացի ծնողքէ սերած էր — որոշ դեր մը ունեցած էր իր զաղափարներուն եւ գործունեներուն մէջ:

Մեր պատմական պրպտումներու ընթացքին բաւարար փաստեր գտած ենք որոնք կ'ապացուցանեն թէ Օսմանեան կայսրութեան հպատակ քրիստոնեայ ժողովուրդները ընկղմելու գաղափարը 19րդ դարու կէսէն սկսեալ, այսինքն Ղրիմի պատերազմէն յետոյ (1853–1856), մշակուիլ սկսած է: Պետական եւ քաղաքական յայտնի գէմքեր նոյնիսկ չեն վարանած հրապարակային յայտարարել թէ « ... ցաւալի է որ իրենց նախահայրերը չատ աւելի կանուխ հաշուելայարդի չէին ենթարկած օսմանեան հպատակ քրիստոնեայ ժողովուրդները, երբ դեռ Օսմանեան կայսրութիւնը չատ զօրաւոր էր եւ քրիստոնեայ Եւրոպան ալ տկար: Ցետագային Երիտ-Թուրքերու ականատես գէմքերէն արիւնաքամ տոք – թէօր Պահաէտտին Շաքիր, երբ դեռ ընդդիմադիր չարքերուն մէջ կը գտնուէր, կը մեղադրէր Ապտիւլ Համիտը որ հայկական ջարդերու ժամանակ եւ – րոպայի մէջ տիրող աննպաստ հանրային կարծիքին հակազդելու համար, բաւարար փրոփականտի միջոցներու չէր դիմած:

Սա մի անժխտելի փաստ է եւ զժուար չէ կռահել որ երբ 1915ին հայկական ցեղասպանութիւնը ի գործ դրուեցաւ Պահաէտտին Շաքիր եւ իր մեղսակիցները ձեռնածալ պիտի չմնային: Ինչպէս Թըրքական ծանօթ առածը կ'ըսէ միեամբէի չալան գըլըփքընը հազըրլար (միեամբէն դողդողը պատեանը պատրաստած է) Երիտ – Թուրքերու պարագլուխները արդէն նախատեսած էին իրենց արարքին արձագանգները ու փրոփականտի մի – ջոցները եւ ծրագիրները պատրաստած էին իրենք զիրենք արդարացնելու համար: Ուրեմն երբ 1915 տարուոյ Ապրիլէն Հոկտեմբեր, ոչ թէ միայն Կովկասի սահմանամերձ գաւառներու մէջ ինչպէս յաճախ կը գրեն Թուրք պատմաբան կամ հեղինակները, այլ բովանդակ Փոքր Ասիոյ հայ ժողովուրդը, ի բաց առեալ քանի մը նահանգներէ որոնց կառավարիչները չզործադրեցին իրենց ուղարկուած խիստ հրահանգները, տարագրուեցան եւ կոտորուեցան, Իթթիհատի « ազնուաչուք » վարիչները չտապեցին միջոցներ ձեռք առնել ինքնապաշտպանութեան համար:

Արդարեւ Համաձայնական տէրութիւնները՝ Ֆրանսա, Անգլիա եւ Ռուսաստան, այս վերջնոյն թելադրութեամբ բողոքագիր մը ուղարկեցին Բ. Դրան յայտնելով թէ Օսմանեան կայսրութեան վարիչները պատասխանատու կը նկատուին հայոց ղէմ ի գործ դրուած նորանոր ոճրագործութիւններուն համար եւ չետ պատերազմի պիտի պատժուին: Համաճայնական տէրութեանց այս սպառնալիքը երկու ղլխաւոր հակազդեցութիւն գտաւ Երիտ–Թուրքերու ղեկավարներուն մօտ: Նախ, տեսնելով թէ այլեւս կարելի չէր երկար ժամանակ ծածկել իրենց ոճիրը, Իթթիհատական վարիչները (1) արագացուցին Հայոց տեղահանութիւնը եւ բնաջնջումի գործողութիւնները:

Երկրորդ, սկսան հրատարակել գրքոյկներ եւ գրքեր անգլերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով: Քանի մը հատ գրքոյկներ թրքերէն լեզուով ալ լոյս տեսան, իբր ինքնաղարացման միջոցներ պատմութեան առջեւ: Այս հրատարակութիւնները կը ձգտէին հետապնդել երեք նպատակ.

1) Ոճիրները կարելի է եղածին չափ ծածկել: Փրոփականտի այս գրքոյկներուն մէջ երբեմ չի յիշուիր թէ ի՞նչ եղան բովանդակ Փոքր Ասիոյ հայ ժողովուրդը, իր ստացուածքը — անշարժ թէ շարժուն — եկեղեցիները, վանքերը, դըպրոցները եւայլն:

2) Դէպքերը խեղաթիւրել: Այսինքն տեղահանութեան ընթացքին գործուած ոճիրները նախ դիպուածի արդիւնք ցոյց տալ եւ ոչ թէ իբր պետական քաղաքականութիւն: Այլ խօսքով՝ « ապստամբ Հայոց դէմ առնուած խիստ միջոցներ »ու գործադրութեան ընթացքին կարդ մըն-կարգութիւններ գործուած են:

3) Ցեղասպանութեան գոհերուն թիւը նուազացնել որպէսզի յետագային հաշուեթեան խորհրդաժողովի բանակցութիւն – ներու ընթացքին եւրոպական հանրային կարծիքը չփոթութեան մատնուի եւ հայկական պահանջները նկատի չառնուին:

Լոկ փրոփականտի համար պատրաստուած այս հրատարակութիւնները հիմնուած են լրիւ յերիւրածոյ փաստերու վրայ եւ ոչ մէկ հիմ ու պատմական ճըշմարտութիւն կը ներկայացնեն: Մեր երկու տասնեակ տարիներու ընթացքին կատարած պատմական պրպտումները մեզ ամբողջովին համոզած են թէ ոչ մէկ ըմբոստութիւն տեղի ունեցած է քրիստոնեայ իշխանութիւններու հանդէպ որ առիթ ընծայած ըլլար Երիտ-Թուրքերու գործադրել ժամանակակից պատմութեան առաջին ցեղասպանութիւնը: Սոյն փրոփականտի գրքոյկներէն կամ գրքերէն ո – մանք, առանց հեղինակի անուան, իբր պաշտօնական հրատարակութիւն կը ներկայանան առանց սակայն պատմական աշխատութիւններու կամ հրատարակութիւններու որոշ պայմանները լրացնելու: Իսկ ուրիշներ նոյնիսկ կեղծանունով հրատարակուած են եւ կը յաւակնին արեւմտեան հեղինակի մը կողմէ գրուած ըլլալ աւելի համոզիչ երեւոյթ մը տալու համար ընթերցողին: Ի մեծ զարմացումս այսպիսի փաստեր եւս գտած ենք:

Պատմութիւնը վերացական գիտութիւն մը չէ, հետեւաբար պէտք է հիմնուած ըլլայ անառարկելի փաստերու վրայ: Եթէ հեղինակ մը կ'ուզէ անաչառ ներկայանալ հանրային կարծիքին առջեւ, պէտք է ոչ թէ միայն իր տրամաբանութեան հետեւի կամ ցանկութիւններուն անսայ պատմական դէպքերու վերլուծման ժամանակ, այլ պարտի իր տրամադրութեան տակ ունենալ անխոցելի փաստեր: Այլապէս միշտ դատապարտուած է տեղի տալու եւ երբեմն ալ նոյնիսկ խայտառակուելու: Նենգամիտ կամ պատեհապաշտ պատմաբան մը կը նմանի այն ճարտարապետին, որ չարաչահութեան նպատակաւ իր կառուցած չինքին անհրաժեշտ չին – ուածանիւթերը հարկ եղած քանակով չի գործածեր եւ յետոյ ականատես կ'ըլլայ անոր չուտով փլուզումին:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԶԱՏԻԿԸ ՍԷՆ - ՌԱՖԱՅԷԼԻ ՄԷՋ

— Օ —

ՄԵՌԵԼՈՑԻ ԱՌԹԻԻ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ – ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ ԲԱՐԵՐԱՐՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՍԷՆ - ՌԱՖԱՅԷԼ.— կեանքի կենսական հանգամանքները մեզ կը կապեն նաեւ մեզմէ անզարժ բաժնուողներուն, որոնց յիշատակը յարգելը ո՛չ միայն նուիրական պարտականութիւն՝ այլ եւ զանոնք մեր հոգիներուն մէջ վերապրեցնել է:

Ապրիլ 16, Զատկի մեռելոցի օրն է: Ս. Յովհաննէս մատուռը արդէն ծայրէ ծայր լեցուած է, Սէն Ռաֆայէլէն եւ շրջականերէն հասնող հաւատացեալներով: Ամէն մէկը կուգայ քրիստոնէի յատուկ օրուան պատգամը զարձած սիրոյ ողջոյնը փոխանցելու « Քրիստոս յարեաւ »ը, որ հրաշագործ ուժի մը մեծ յայտնութիւնն է:

Կը պատարագէ Յակոբ Եպս. Վարդանեան, որ պատարագի ընթացքին հաղորդակից կ'ընէ ներկաները Վազգէն Հայրապետի գատկական շնորհաւորագրին, զոյն կարգալով յատակ ու ջինջ առողջանութեամբ, որմէ վերջ կուտայ օրուան պատշաճ իր համալից քարոզը:

Ցետ պատարագի, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Ս. Յովհաննէս մատուռի բարերարուհի Տիկին Մարթա Տիարպէքիրեանի հանգուցեալ կողակցին, Յովհ. Տիարպէքիրեանի մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ, նաեւ Տիարպէքիրեան եւ Համբարձումեան գերդաստաններու համայն ննջեցելոց հոգւոյն:

Եկեղեցիով սկսած օրը բարի է կ'ըսէն, սուրբ եւ նուիրական: Արդարեւ օրուան հանդիսութեան երկրորդ արարի վարագոյրը կը բացուէր « Հօմ »ի ընդարձակ ու չքեղ ճաշասրահին վրայ:

Տարիներու ընթացքին, առաջին անգամ տեղի ունեցող նոր երեւոյթ մը— Մարսէյլի յարգելի ազգայիններէն Պր. Զօրպաճեան իր ննջեցեալներուն հոգեհանգստեան պաշտօնը կատարել տալէ վերջ, որոշած է օրուան ճաշը ամբողջութեամբ նուիրել Հօմին:

×

Ճաշասրահը արդէն լեցուած է: Բոլոր սեղանները զբաղուած են, Զօրպաճեան ընտանիքի անդամներով ու տան բնակիչներով:

Բծախնդիր ճաշակով պատրաստուած ճաշացուցակը իր գործ կը դրուի մանրակրկիտ ճշդութեամբ սկիզբէն մինչեւ վերջ:

Հաւաքականութեան մէջ, մանաւանդ ճաշի սեղանի չուրջ բարձրացող տրամադրութիւններէն խանդավառ մթնոլորտ մը կը ստեղծուի: Բոլորը մտերմացած են արդէն եւ հիւրեր, փանսիոներներ իրարու հետ նոյնացած:

Հայը երբ սեղանի մը կը մասնակցի, անյագօրէն ծամող մը չէ եւ ոչ ալ յաղորդաբար գաւաթներ պարպող, ո՛չ, ընդհակառակն՝ ժուժկալ է. քովի քովի եկող ազգակիցներով անհունօրէն խանդավառ ու ոգեւոր: Ան ոչ թէ պիսիով, այլ հայկականութեամբ կ'արբենայ. մեր ազգային լաւագոյն գիծերէն մէկն ալ այս է:

Յակոբ Եպս. կը նախագահէ պատուոյ սեղանի հաւաքոյթին:

Երգերը իրարու կը յաջորդեն՝ մերթ հիւրերէն, մերթ փանսիոներներէն, Պր. Մերուժան Գալայճեան տարիներ շարունակ մաս կազմած Փարիզի երգչախումբին, ընդառաջելով ընդհանուրի խնդրանքին, կ'երգէ « Տըլէ եաման »ը արժանանալով բուռն ծափահարութեանց:

Շատերու կարգին կ'առաջարկուի նաեւ Նիսէն Պր. Հաթէմեանի, որ իր կուռ ձայնով երգած «Նաւերգ»ով ոչ միայն կը խանդավառէ, այլեւ չատերու մէջ կ'արթընցնէ անցեալի քաղցր յիշատակներ:

Օրը որ մասամբ Տիարպէքիրեանի չունչով էր սկսած, յարմար նկատեց Յակոբ Եպս., որպէս մտերիմը ընտանիքին, որոշ ծանօթութիւններ տալ անոնց մասին: Ներկաները մեծ հետաքրքրութեամբ հետեւեցան տուած բացատրութիւններուն, որմէ վերջ դժուար չէր գուշակել ու հմտորեն թէ Տիկին Մարթա թէեւ համեստ, մանուշակի մը նման ծածուկ պահած ինքզինքը, սակայն արդէն յայտնի բարերարուհի մըն է իր անթիւ նուիրատուութիւններով, հիմնած եկեղեցիներով, դպրոցներով եւ բարեգործական հաստատութիւններու պատկառելի գումար-ներու օժանդակութեամբ:

Եկեղեցի չինե՛լ, ինչպէս կ'արտայայտուէր Յակոբ Եպս., միայն նիւթերը իրարու վրայ բարդելով կատարելագործել պէտք չէ հասկնալ: Անոնք հաւատքի ամուր պահնէչներ են, արբանեակային կրթողներ, անվթար ամրոցներ՝ անխախտ հաւատքի: Տիարպէքիրեանի նման անհատներն են որ արժեւորած են կեանքի իմաստը, կը յաւերժացնեն իրենց անունը որ կը յիշուի դարէ դար:

×

Գեղարուեստական մասը սկսաւ Պոլիսէն զոյգի սիրայօժար մասնակցութեամբ, փոքրիկ խումբերով ներկայացուցած պարերը արժանացան գնահատական արտայայտութիւններու: Ներկայացուցին նաեւ անխօս, սիրուն թատերախաղ մը որ պարի միջոցաւ զարձաւ խօսուն: Պր. եւ Տիկ. Պոլիքեան արդէն պարուսոյց է իր հաստատած դպրոցին մէջ, 120 աշակերտներով, որոնց 50 առ հարիւրը Ֆրանսացիներ են, անոնց հայկ. պար կը սորվեցնէ, գնահատելի ճեռնարկ:

×

Այս բացառիկ օրն ալ վերջ գտաւ անուրէնուհի Տիկ. Կարապետեանի շնորհա-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՀԱՆՈՑ ԳՈՐԾ
ՀԻՄՆԱԿԱՆ 1929 ԱՄՍԱԳԻՐ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՀԱՆՈՑ ԳՈՐԾ 1979

ԱՍՏՂԱԿԱՆ ՍԻՐՈ

4.

— Նէնէ՛ր, նէնէ՛ր... Ան... Ան... Նէնէ՛ր, ես քեզ չեմ ներեր... Ես քեզ երբեք չեմ ներեր... Դուն որ ասիկա ըրիր, ես քեզ չեմ ներեր... Ես քեզ չեմ ներեր, ես քեզ չեմ ներեր...

Ան ոտքերը կը զարնէր գետնին, ձեռքերը կը թափահարէր, կ՚աղաղակէր, կը գոռար, կը հեկեկար, կը հեկեկար, կը հեկեկար...

Ես ալ կ՚արտասուէի, ես ալ կ՚արտասուէի, ես ալ կ՚արտասուէի,

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Այրի Տիկին Վարսենիկ Աչճիպաշեան, Պ. Ազատ Նալպանտեան եւ զաւակները (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ադամեան եւ զաւակները, Օր. Անահիտ Հայգազործեան, Տէր եւ Տիկին Ալեքսանդր Պապայեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Աչճիպաշեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Նորայր Հայգազործեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Հայգազործեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արտուշա Թերլէմէզեան եւ զաւակը (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Արազ Սմբատեան եւ զաւակները (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Յովսէփ Սմբատեան եւ զաւակները (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Ոստանիկ Հայգազործեան եւ զաւակները (Վիէննա), Սարգիսեան, Հրաչեան եւ Մելիքեան ընտանիքները եւ հարազատ ընտանեկան պարագաները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց քրոջ, մօրաքրոջ, մօր, կեսրոջ, մեծ մօր եւ ազգականին՝*

ԱՃԻՐ ՏԻԿԻՆ ՆՈՒՒԱՐԴ ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆԻ

(ծնեալ Նալպանտեան)

մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 21ին։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Ապրիլ 23ին Ս. Սահակ – Մեսրոպ մայր եկեղեցւոյ մէջ եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Լէ գ'Օլիվի գերեզմանատան ընտանեկան դամբարանը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Տէրտէրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Խանթեմուրեան եւ զաւակները հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան Կիրակի, Ապրիլ 29, Իսկի Ս. Մարիամ Աստուածածնի եկեղեցին, իրենց մօր, մեծ մօր՝

ՄԱՐԻԱՄ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆԻ

մահուան 4րդ տարեդարձին եւ հօր, մեծ հօր՝

ՀԱՃԻ ՄԱՆՈՒԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆԻ

մահուան 17րդ տարեդարձին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն ժեռոմի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Ողբ. Աբաքսի Սամուէլեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկ. Օննիկ Ադման, Տէր եւ Տիկ. Դոհարեան, Տէր եւ Տիկ. Կարապետեան, Գրիգորեան եւ Գոհարեան ընտանիքներ 100ական ֆր., Գրիգորեան ընտանիք, Տիկին Ադման Վահէ Աճէմեան եւ Ազնաւուրեան, Տիկ. Գալաֆեան 50ական ֆր.։

×

Կապ. Խաչի Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ առած է ընկերուհի Տիրուհի Քէօլէկեանէ 100 ֆր., Մելքոն Շէրոյեանի կսկծալի մահուան առթիւ, նոյն առթիւ Տէր եւ Տիկ. Գալճեանէ 100, Յակոբիկ Սերոբեանէ 100 եւ 150 Տէր եւ Տիկ. Ժ. Դատաւորեանէ։

Նոյնպէս ընկերուհի Զարուհեանէ 100։

Les Amis de la Fondation
MARIE NUBAR
et la Délégation Permanente de la République Argentine auprès de l'Unesco
vous prient de leur faire l'honneur d'assister à la Conférence sur
« LA MUSIQUE
ET L'ARCHITECTURE
RELIGIEUSES ARMENIENNES »
que donnera la prestigieuse
Musicologue argentine
ALICIA TERZIAN
le Jeudi 3 Mai à 21 heures, Maison de l'Unesco, Salle 11 125 Avenue de Suffren — 75007 Paris

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղին պարահանդէսը՝ ՄԱՅԻՍ 12ին։

×

Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի ճաշը Մայիս 6ին, եկեղեցիին սրահը։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Այրի Տիկին Հ. Ճ. Մանիսեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, «Յառաջ»ին կը նուիրեն.—

Լը Ռենսի.— Տէր եւ Տիկին Վեր. Քէշիշեան 100 ֆր.։

Կաննէի.— Տէր եւ Տիկին Գըզըլեան 100 ֆր.։

×

Յակոբ Գուլումճեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Զօհրապ Մուրատեան փոխան ծաղկեպսակի 100 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին։

ՊՏՈՑՏ

Էսսեանի Սան եւ Համակիրներու
Բարեկամական Միութիւն

Գարնանային զբօսապտոյտ դէպի Շամփանեի կեդրոնը՝ Րէնս, Կիրակի, Մայիս 6։ Մեկնումի ժամը 8ին կառ. տիւ Նոռի դիմացի անկիւնը՝ Քաֆէ Լը Քուրվիէօր։

Մանրամասնութիւնները հեռաձայնով՝ ամէն առաւօտ ժամը 7էն 10, 372·04·20։

Երկու օթոքառ – Հեռախօս մինչեւ Ապրիլ 29։ Վերադարձի համբուն վրայ Ապուհէ եւ ըմպելի կը հրամցուի բոլորին։

Ծախքերու մասնակցութիւն 35 ֆր.։

ՇԱՎԻՒ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Կիրակի, Ապրիլ 29, պատարագ կը մատուցուի։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ
ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՑ ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ՍԵՒՐԱՆԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ

GRANDE SOIRÉE DANSANTE

organisée par la section de Sevran de la Croix Bleue des Arméniens de France

ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍ 6 ԺԱՄԸ 15ԻՆ

Salle des Fêtes de Sevran
ORCHESTRE DEDEDJIAN
DUO HARTAR (Harout et Vicken)
de FIP et FANCE - INTER

BUFFET ORIENTAL — AMBIANCE ARMÉNIENNE

La Section des Hauts-de-Seine de l'U.N.D.I.V.G. organise avec le concours de la Municipalité d'Issy-les-Moulineaux et de l'U.F.A.C.

UNE EXPOSITION SUR LA DEPORTATION ET LA RESISTANCE

du 28 Avril au 9 Mai, de 10 h. à 19 h.
dans le Hall du Théâtre Municipal
25 rue Victor Cresson, Issy-les-Moulineaux
Entrée libre.

L'UGAB JEUNES

Présente :
le Samedi 5 Mai à 20 h. 30 *précises*
(en raison de la longueur du film)
au Centre Culturel Alex Mannogian
118, Rue de Courcelles, 75017 Paris
Tél. : 227-12-26 et 924-86-71

"America, America,,

d'ELIA KAZAN (E. U. - 1963)

l'Empire de Byzance. En 1381, ce « Jadis, l'Anatolie faisait partie de pays fut conquis par les Turcs. Dès lors, Grecs et Arméniens vécurent en minorités, soumises à leurs conquêratns mahométants. Ainsi en est-il en 1896 lorsque se produisent les massacres des Arméniens. STAVROS et HOVANNES décident de partir en Amérique, mais y parviendront-ils ? »

La SEMAINE Du YAN'S CLUB
1 9 7 9

VENDREDI 4 MAI

EXPOSITION - RENCONTRE

« Famille, rythmes et variations »
Cocktail à partir de 19 h. 30
ADJAR, ANTO, ARCHAK, AS SIAN, BARSOUMIAN, MOMJIAN, NADJARIAN, PAPAZ, PAPAZI AN, RAFFI
l'exposition se poursuivra les 5, 6, 7, 8, 9 et 11 Mai de 19 h. à 22 h.

JEUDI 10 MAI

SOIREE POETIQUE

à 20 h. 30 précises montage aud io-visuel de poèmes de K. Belédian

LUNDI 21 MAI

CONCERT

à 20 h. 30 précises
au programme : MESSOUMENTZ, TELEMANN, DIA SUCCARI
Geneviève BONNETON : piano
Thomas PREVOST : flûte
Jacques VANDEVILLE : hautbo is

Ces soirées auront lieu dans les loca ux du Yan's Club, 5 Avenue Reille 75014 PARIS. Le nombre de places étant limité, il est vivement recommandé de réserver par téléphone au 589.20.48

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՀՐԱՒԻՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Կիրակի, Ապրիլ 29, կ. վ. ժամը 3ին դպրոցի սրահին մէջ։ Օրակարգ.— Վարչութեան բարոյական եւ նիւթական գործունէութեան զեկուցում։ 1979 տարուան պիւտճէի քննարկում եւ վաւերացում։ Կազմութիւնը ընտրական յանձնախումբի, կազմակերպելու համար ապագայ Վարչական Մարհուրդի ընտրութիւնները։

Ծանօթ.— Ա.) Նկատի ունենալով, որ վերջին տարիներու ընթացքին կազմուած նոր թաղամասերու մէջ հայ ընտանիքներ հաստատուեցան եւ հնարաւորութիւն տալու համար այս վերջիններուն ծանօթանալու եկեղեցւոյ գործունէութեան եւ ապագայ ձեռնարկներուն, վարչութիւնը որոշեց ընդհ. ժողովի մասնակցելու իրաւունք տալ բոլոր հայ երկսեռ ազգային-ներուն։ Բ) Այն պարագային երբ ժամը 3ին հրաւիրուած ընդհ. ժողովը կանոնագրական թիւ մը չի ներկայացներ, մէկ ժամ յետոյ այսինքն՝ ժամը 4ին ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ ինչ որ ալ ըլլայ ներկաներու թիւը։

ՁԱՇ - ԽՆՋՈՅՔ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի
կիրակի, Մայիս 6, ժամը 13ին
HOTEL SOFITEL
Rue Louis-Armand
Métro Balard ou Porte de Versailles
Գեղարուեստական բաժին
ՆՈՐԱՅՐ եւ ՍՈՒՐԻՆ
պարանոցիկ խանդավառ մթնոլորտ
Մուտք 100 ֆր.
տոմսերու համար դիմել
Գրատուն Բալուեան եւ Մշակոյթի
Տունը 17 Ռիւ Պլէօ
Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել՝
ընկ. Գաբոյեան՝ 533·06·31
ընկ. Պահարեան՝ 734·70·19
ընկ. Վարդանեան՝ 209·42·50

ՃԱՇ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, ի նպաստ իր բարենպատակ ձեռնարկներուն։ Կիրակի, Մայիս 6, ժամը 13ին, Ազգ. Տան սրահին մէջ։

Գեղարուեստական բաժին.— երգ՝ Տիկին Ալիս Գալուստեան – Ալթունեան, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, եւայլն։

Կը խնդրուի նախապէս արձանագրուիլ խաչուհիներուն մօտ, մինչեւ Մայիս 2։

Ծախքերու մասնակցութիւն 70 ֆր.։

ԲԱՑԱՌԻԿ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻԻՆ
ԴԷՊԻ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

ՄԱՑՐԵՐՈՒ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

7 օր Աթէնք եւ իր շրջաւները — 8 օր Հռոդոս կղզին
3800 ՖՐ.

Voyage spécial pour la Fête des Mères

7 jours Athènes et ses environs
8 jours l'Ile de Rhodes
du 21 Mai au 05 Juin
Accompagné par Varoujan SARKISSIAN

Renseignements et Programmes détaillés contactez :

A LYON	A PARIS
sevan voyages	**saberatours**
SARKISSIAN Varoujar	BAGHDASSARIAN Levon
50, cours de la Liberté	3, rue de l'Arrivée
69003LYON	Imm. CIT 7e ètage
Tél. (78) 60 13 66	75015 PARIS
	Tél. 538 67 47

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ԱՊՐԻԼ
28-29
SAMEDI-DIMANCHE
28-29 AVRIL
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար. 300 Ֆ	հատը	1 Ֆ. 80

54րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.370

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE No 14.370

ՀԱՅՈՑ Ս. ՎԱՋԱՐ ԿՂԶԻՆ «ԿՂԶԻԱՑՈՒՄԸ»

ՄԵՐ ՎԱՆՔԸ՝ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ ԵՒ Ի ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

Շորեքշաբթի, Ապրիլ 25 Թուականը իտալական կարգ մը թերթեր, իմանալուրի՝ իլ ձիորնալէ, Քոռիէրէ տէլլա Սեռա, Ռեպիպպա եւ Վենետիկի՝ կածծեթինօն լայն տեղ կուտային Ս. Ղազարի, « զգայացոյց » խորագրերով ալ բաւական լրատանգամ տեղծելով, մանաւանդ Հայերու մօտ: Ազգարեւ իլ ձիորնալէ կը խորագրէր՝ « ՓՈՒԱԴՐԱԿԱՆ ՄԻԱՈՑՆԵՐՈՒ ԱՆԵԱԻԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌԱԻ, ՀԱՑԵՐԸ ՊԻՏԻ ԹՈՂՈՒ՞ԻՆ Ս. ՂԱԶԱՐ ԿՂԶԻՆ » ու կը դրէր՝—

« Հայոց Մխիթարեան միաբանութիւնը որ 262 տարիէ հաստատուած է Լիտոյի դիմաց գտնուող Ս. Ղազար կղզին ստիպուած պիտի ըլլայ թողուլ կղզին, ուր 1717ին եկած էր իրենց հիմնադիրը: Այսպիսի հաւանականութիւն մը յայտնեց այսօր Միաբանութեան աթոռակալ՝ Հ. Բարսեղ Զեփիճեան, ըսելով որ ճակատագրականօրէն ստիպուած պիտի ըլլանք թողուլ, որովհետեւ պատմական կեդրոնին հետ փոխադրական կապերու անբաւարութեան պատճառաւ բոլորովին կտրուած ենք Վենետիկի մշակութային կեանքին: Վենետիկի հետ փոխադրական միջոցները կը դադրին Ժամը 17ին:

Գոռիէռէ կը խորագրէր՝—

« ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՀԱՅԵՐՈՒ ԿՂԶԻՆ ԿՈՐՍԸՆՆԵԼՈՒ ՎՏԱՆԳԻՆ ՏԱԿ, ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՀԱՅԵՐԸ ԿԸ ԽՈՐՀԻՆ ԶԱՅՆ ԼԸՌԵԼ », հրատարակելով նաեւ չըլլանին քարէզը եւ վրան առանձին՝ Ս. Ղազարի նկարը: Յօդուածագիրը՝ Քլօտիօ Փասքուալեթթօ կը պարզէ կացութիւնը: Ցիշելէ ետք որ « Սան Լաձձառօ մէկն է այն երկու ոչեան եւ մշակութային կեդրոններէն հազարամեայ քաղաքակրթութեան մը՝ միաբը կը գտնուի Վիէննա, կ'ից վանքին՝ թանգարան մը, մեծ վարպետներու գործեր, գրադարան մը եւ ձեռնագրատուն մը հարուստ թանկագին ձեռագրերով » կը չեշտէ որ վանականները կը խորհին զայն լքել, մանաւանդ ձմրան եղանակին, տրուած ըլլալով որ բոլորովին կտրուած են քաղաքէն ու խօսքը կուտայ աթոռակալին՝ Հ. Բարսեղ Զեփիճեանի.— « Այն օրէն որ յիմարաբուժական հիւանդանոցը՝ Սան Սերվոլօ պարպուեցաւ, մեր հարցերը դժուարացան: Գրեցինք սենատքային եւ նահանգապետարանին առանց որեւէ արդիւնքի: Ներկայիս կղզին պատմական կեդրոնին կապուած է միայն երթեւեկի օրական հինգ երթուղարձով վափորեթթիի: Վերջինը՝ Սուրբ Ղազարէն կը մեկնի ժամը 17ին: Անկէ ետք բոլորովին կղզիացած ենք: Կիսամիջոց մը ունինք, որ փոքրիկ նաւակ մըն է, որ մինչեւ Լիտօ կրնայ տանիլ: Պատերազմէն առաջ, վափորեթթօ մը կար, որ կը մեկնէր Սքիավոնիի ափէն, կը հանդիպէր մեր կղզին եւ անկէ կ'երթար ղէպի Լիտօ: Եթէ այս գիծը վերահաստատուէր մեծ չնորհ մը կ'ըլլար մշակոյթին: Մեր նպատակը շահադիտական չէ, կղզին եւ արուեստի ու գիտութեան իր հարստութիւնը բոլորին պատկանելու տակ են եւ առանց մուտքի տոմսի: Մենք կ'ուզենք տառացի կերպով հետեւիլ հիմնադրին որոշումներուն, որ կ'ուզէր Ս. Ղազարը վերածել մտքի եւ մշակոյթի կեդրոնի մը Արեւելքը բացատրելու համար Արեւմուտքին առջեւ եւ փոխադարձաբար »:

Յօդուածագիրը, ապա, կը չարունակէ.— Վենետիկի հայ համայնքը ներկայիս բաղկացած է քառասնեակ մը անձերէ, 15 Մխիթարեան վարդապետ միաբանութեան աբբահօր հետ՝ Հ. Պօղոս Անանեան եւ աթոռակալը՝ Հ. Բարսեղ Զեփիճեան եւ 25 ժառանգաւոր, որոնք կանոնաւորաբար կը հետեւին ուսումի նախքան զայն ամբողջացնելը Հռոմի աստուածաբանական վարժարանը:...Վենետիկի վեհմափայլ Հանրապետութիւնը Ս. Ղազար կղզին տուած է Հայ կաթողիկէ աբբայ Մխիթարի, փախած օսմանեան հալածանքներէ: 1717ին, աբբայ Մխիթար նախ վանք մը հիմնեց, որ հետզհետէ կարեւորութիւն ստացաւ եւ հարստացաւ: Ս. Ղազար բնակած է Լորտ Պայրըն հայերէն սորվելու համար, Պալվարիոյ Լուսվիկ Ա. թագաւորը: Հայերու չարչերէն եաք, Վենետիկի կրօնական կեդրոնը — ինչպէս Վիէննայի — մշակութային երկրորդ վերածնունդը ըստեղծեց մինչեւ դարուս երկրորդ կէսը: Վենետիկ միշտ բեղուն գործունէութիւն մը կայ պատմական եւ լեզուագիտական գործերու չուրջ եւ Վիէննայի հետ եւրոպայի ծանօթացուցած են հայկ. այնքան հարուստ աւանդը: Ս. Ղազար՝ վանքէն զատ, ունի նաեւ, տպարան մը, թանգարան մը, ակադեմիա մը: Նաեւ չատ հարուստ գրադարան մը, որ աւելի քան 30 հազար հատոր ունի եւ ձեռագրատուն մը՝ 2000 ձեռագրով:... Թանգարանային հարուստ հաւաքածոյին մէջ կան, ի մէջ այլոց Թինթորեթթօ, Թիցիանօ, Փալմա իլ Վեքիօ եւ Փալմա իլ Ճովանէ, Ճունեօ, Քանալեթթօ, Զիմա տա Քոնեղիանօ եւ Կուառոնի:

Յօդուածագրին դառն եզրակացութիւնն այն է որ լուծումի անմիջական հեռանկարներ դեռ չկան:

×

ԻՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՆԵՐԸ

Պարզ է, նման « զգայացունց » խորագրերով լուրեր կարդալէ եաք, անմիջապէս հեռաձայնեցինք վանք լուսաբանութիւններ ստանալու համար:

Ինչպէս ըսուած է վերի տողերուն մէջ, մասնաւորաբար Սան Սերվոլօ յիմարաբոյին նոցին փակումէն եաք, երթեւեկի սպասարկութիւնները ալ աւելի նուազած են դէպի Ս. Ղազար (եւ վերադարձ Վենետիկ): Ով որ գացած է Վենետիկ, գիտէ որ կանոնաւոր սպասարկութիւն մը գոյութիւն ունէր, որ մեկնելով Վենետիկէն նախ կը հանդիպէր Սան Սերվոլօ, ապա՝ Ս. Ղազար: Երթեւեկի չգոյութիւնը, անկասկած, չահ նեղ կացութեան կը մատնէ վանքը, ուր կ'աշխատին նաեւ տասնեակ բանուորներ թէ տպարանը, թէ չինարարական աշխատանքներու համար: Ասոնք վերադարձի կարելիութիւն ալ չունին նոյն բայի խեղճուկրակ նաւակէ մը, զոր թիավարելով պէտք է օգտագործեն մինչեւ Լիտօ, ուրկէ կրկին նաւ առնեն Վենետիկ երթալու համար: Միաբանութեան կրկնակի դիմումները Թաղապետութեան եւ Նահանգապետութեան ցարդ ապարդիւն եղած են եւ մինչ կը ձգձգուին դրական պատասխանները: Իրաց այս կացութեան դարման մը գտնելու համար է, որ վարդապետները քիչ մը « աղմուկ » հանած են եւ սպառնացած, որպէսզի իշխանութիւնները չարժին:

Վենետիկի կածծեթինօն արդէն կը խորագրէր՝ Մխիթարեանները վճռապիր կը ներկայացնեն:

Աւելորդ է անչուշտ չեշտել թէ, Ս. Ղազարը լքելու հարց չկայ եւ չի կրնար ալ ըլլալ, բայց անհրաժեշտ էր, որ Միաբանութիւնը այս սպառնալիքը ընէ իտալացիներուն, որպէսզի անոնք գիտակցին թէ նաեւ Վենետիկի համար մշակութային ի՛նչ արժէք կը ներկայացնէ Ս. Ղազարը: Կարելի չէ այսքան ապիկար վերաբերում ցուցաբերել 262 տարուան կեդրոնի մը հանդէպ, որ հպարտութիւնն է Հայոց, բայց որ իր գոյութեամբ իսկ մեծ կարեւորութիւն ունի Իտալիոյ համար:

ԱՊՐԻԼ 24Ը ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

— o —

ՄԻԱԴԱՏՊԵՐ ԵՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ապրիլ 21ի իրիկունը Լոնտոնի մէջ չուրջ 300 – 400 հոգիի ներկայութեան, կը կատարուէր Ապրիլեան սպահանդէսը, իրրեւ ղէմաւոր բանախօս ունենալով՝ Տիգրան Ճինպաչեան:

Երեքշաբթի օր սակայն, բուն իսկ Ապրիլ 24ին տողանցքը եւ ցոյցը առիթ կուտային կարգ մը միջադէպերու: Ժամը 10·30ին թափօրը, բաղկացած մօտ 600 մասնակցողներէ կը մեկնէր Մարպլ – Արչէն երթալու համար դէպի Թրքական դեսպանատուն, որու ղիմաց արդէն, 30 հայ երիտասարդներ լուռ ցոյց մը կ'ը – նէին: Բայց երբ թափօրը կը հասնէր դեսպանատուն, ուր պէտք է ցրուէր, փոքր միջադէպեր ծայր տուած են ապահովութեան ուժերու հետ, երբ քանի մը տասնեակ երիտասարդներ փորձած են խուժել դէպի Թրքական դեսպանատուն: Առնցմէ եօթը հոգի ձերբակալուած են եւ նոյն օրը թէեւ արձակուած, բայց եւ պիտի դատուին Մայիս 15ին:

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅԵՐ ԿԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԻՆ

— o —

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, Ն. Ե.— Միացեալ Նահանգներու դաշնակցային ատեան մը յանցաւոր դատ երկու Հայեր, որոնք ամբաստանուած էին օտարահպատակները ապօրինի կերպով Միացեալ Նահանգներ բերելու մեղադրանքով:

Տասնեւհինգ օրուան դատավարութենէ եաք ժիւրին յանցաւոր գտաւ ամերիկեան ներգաղթի սպասարկութեան նախկին քննիչ Եդուարդ Գաւազանճեանը, եւ Նիւ Եորքաբնակ Մուրատ Աւետիսեանը:

Ըստ ներկայացուած ապացոյցներու, երկու Հայերը մօտ երեսուն օտարահպատակներու օգնած են իրենց եւ Ճունաստանէն ներգաղթելու պոսթըն, իւրաքանչիւր անձէ գանձելով 750էն մինչեւ 4200 տոլար:

«Հայրենիք», Ապրիլ 18

Բրեժնեւ Ընտրուեցաւ Ֆրանսայի Նախագահը

ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ ՓԵՔԻՆԻ ԴԷՄ

Բրեժնեւ անձամբ ընդունած է Ֆրանսայի Նախագահը, Մոսկուայի Վնուկովօ օդակայանը, ինչ որ « յուզած » է Ֆրանսայի հիւրերը տրուած ըլլալով, որ Բրեժնեւի հիւանդ ըլլալը դաղտնիք չէ եթէ նոյնիսկ ոչ ոք պիտի թէ ի՞նչ է ուղեցած հիւանդութիւնը: Թէեւ եթէ չանտեսուի որ հակառակ իր առողջական վիճակին, խորհրդային թիւ մէկը, նաեւ մէկ չաբթուան ընթացքին երեք օր յաջորդաբար Հռոմէի միջազգային ախոյեանութեանց ներկայ եղած է, ժիսքարը ընդունելը այնքան ալ արտասովոր գոհացուցիչ մը ըլլալէ կը դադրի:

Նախքան կրեմլինի ընդունելութիւնը, Բրեժնեւ ղլուխ ղլխի տեսնուած է Նախագահ ժիսքարի հետ: Ծանօթ է որ գլխաւոր նիւթն է՝ մեղմացումը միջազգային մթնոլորտին: Եւ այդ պատճառով իսկ է, որ Բրեժնեւ իր բաժակաճառին մէջ չէ վարանած յարձակելէ Չինաստանի վրայ, որուն անունը չէ տուած այլ չեշտած՝ « Մեծ Պետութիւն մը ղէնքի ղիմեց եւ ներխուժեց դրացի երկրի մը, պնդելով որ որբէն թէ կ'ուզէր դաս մը տալ անոր: Մենք կողմնակից ենք, որ երկիր մը ինքզինքին տէր ըլլայ, հաւասարակշռուած ըլլայ բայց նաեւ կողմնակից ենք վճռական հակազդեցութեան մը երբ փորձ կ'ըլլայ իրաւունքը փոխարինել ուժով » (պէտք է կարենալ ըսել նմանը փեչտայէ մը եւ Փրակայէ մը եաք):

Ֆրանսայի Նախագահը իր պատասխանին մէջ, չեշտը դնելով դրած է Ֆրանքեւեխորհրդային յարաբերութեանց վրայ եւ գործակցութեան սերտացման: « Պէտք է ամրապնդել մեր խօսակցութիւնը եւ մեր գործակցութիւնը, Ֆրանսա կողմնակից է ատոր, ինչպէս նաեւ մեր ճիգերը աւելցնելու մեղմացման եւ խաղաղութեան ուղղութեամբ »:

Ուրբաթ օր, Նախագահ ժիսքար երկրորդ անգամ ըլլալով ծաղկեպսակ մը կը դնէր Լենինի դամբարանին, ինչ որ իր առաջին այցելութեան ատեն ալ բաւական խօսքի դուռ բացած էր:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՐԱՑԻԼ – ՊԱԿ լարուածութիւնը եւ « իրարու հաշիւ մաքրել » ուզելու ներկայ ձգտումը իր հետեւանքը կ'ունենայ առաւելաբար Լիբանանի վրայ, որ ըստ լատաեղեակ աղբիւրներու երկու եղբայրասպան կռիւներ կ'ապրի քաղաքացիական պատերազմ կամ՝ միջազգայնացում:

ՊՈԼՍՈՑ պատերազմական վիճակի հրամանատարութիւնը արգիլեց որեւէ ցոյց Մայիս մէկի համար:

« ՄՈՆՏ » հրատարակած է Պարսից Շահին գրաւոր պատասխանները պարսիկ լրագրող՝ Սահեպճամի: Պարսիկ հրապարակագիրը Պահամա գացած էր, բայց չէր կրցած տեսնուիլ Շահին հետ: Ըստ այս պատասխաններուն Շահը երկու անգամ առաջարկած է Հովէյտայի որ հեռանայ երկրէն, բայց — ինչպէս կը նախատեսէր — մերժած է: Կ'ըսէ նաեւ թէ ամէն օր սոսկումով կը կարդայ իր երկրին նահատակներուն երկար ցանկը:

ՅՈՐՏ վերջնապէս հրաժարեցաւ որեւէ գործառուն հաստատելէ Լոռէն կամ Աւստրիա:

ԵՂԵՌՆԻ 64ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Ա Պ Ր Ի Լ 24
ԵՒ
ԹՐՔԱԿԱՆ ՔԱՐՈԶՉԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՆ

Գրեց՝ Ա. ՊԵՅԼԵՐԵԱՆ
(Պատմ. Գիտ. Տոքթէօր)

(Ր. եւ վերջ)

Յինանամեակէն (1965) ի վեր ծանօթ է թէ որշ արտաքին դէպքերու եւս հակադեցութեամբ հետզհետէ ազգային պարթնում մը կը ծաւալի օսար ափերու վրայ նետուած հայկական գաղութներուն մէջ: Հայ ժողովուրդը կարծես կէս պարու թմրութենէ մը յետոյ ազգային զարթօնքի շրջան մը կը բոլորէ: Որքան որ Սփիւռքը դեռ միահամուռ ազգային ճակատ մը չի ներկայացներ եւ որոշ ծրագրեր չկան գաղութները իսկական կազմակերպչական ուղիով առաջնորդող ոյնոց մասին թերթիս մէջ վերջերս անդրադարձանք (1), թուրք պատմաբաններ եւ հեղինակներ հետզհետէ մոռհոդ, աւելի քան տասնեակ մը տարիէ ի վեր լայն քարոզչութեան մը ձեռնարկած են: Անոնք կը ճգնին մամուլի եւ փրոփականդի ժան զրքոյկներով կամ գրքերով շփոթութիւն ստեղծել հայ եւ օսար հանրային կարծիքին մէջ հայկական ցեղասպանութեան բնոյթին մասին: Թուրք կառավարութիւնը մինչեւ վերջերս ցոյց կուտար, գէթ առ երեւս, կրաւորական ընթացք մը եւ միայն քաջալերիչ կը թուէր ըլլալ սոյն քարոզչական նպատակաւ եղած հրատարակութիւններուն: Բացառապէս Մարսիլիոյ յուշարձանի բացման առթիւ թուրք դեսպանին բռնած դիրքորոշումէն թուրք կառավարութիւնը բացայայտ կամ աւելի ճիշդ պաշտօնական դիրքորոշում մը չունեցաւ մինչեւ որ քանի մը տարի առաջ հայկական ցեղասպանութեան մասին պատահական 30րդ պարբերականին առթիւ ՄԱԿի մէջ թեր ու դէմ վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան: Այդ թուականէն ի վեր թուրք կառավարութիւնը կը թուի բացայայտօրէն որոշ եւ զործօն քաղաքականութիւն մը ընդգրկած ըլլալ: Արդարեւ, քանի մը տարիէ ի վեր երբա – թուրքերու կողմէ Ա. Համաշխարհային պատերազմի ընթացքին հրատարակուած զրքոյկները վերհրատարակուիլ սկսան եւ կ'ուղարկուին ձրիօրէն ու առանց դրկողին անուններ յիշուելու աշխարհի չորս կողմը ցըրուած Հայերուն, որպէսզի լաւ « լուսաբանուին » անցեալի եղելութիւններուն « իսկական » պատկերին մասին: Վեր – հրատարակիչ կոմիտէն եւ զանոնք զըրկողները թերեւս կը սպասեն նոյնիսկ որ հայ ընթերցողները պատմութիւնը լաւ սորվին եւ իրենց երախտագիտութիւնը եւ ներողամտութիւնը յայտնեն թրքական իշխանութիւններուն:

Մթէ սխա՞լ է թէ վեց դար Փոքր Ասիոյ « դրախտին » մէջ Օսմանեան տիրապետութեան տակ « եղբայրաբար » ապրեցան Հայը, Թուրքը եւ Քիւրտը: Հայերը ապերախտ չգտնուեցա՞ն թուրք « ազնիւ » ազգին եւ կառավարութեան հանդէպ զանոնք Ա. Համաշխարհային պատերազմի դժնդակ օրերուն կռնակէն հարուածելով: Այս է մինչեւ հիմա այն յանկերգը որ գիտնական թէ դիւանագէտ, մատուրական թէ չինական թուրք առանց երկմտելու ու « համոզուած », որպէսզի համոզէ, կը կրկնէ աւելի քան կէս դարէ ի վեր:

Թրքական վարկածը անփոփոխ է եւ հարկ ալ չի տեսներ երբեք փաստերու վրայ հիմնուելու քանի որ Թուրքը ինք համոզուած է, օսարն ալ պէտք է համոզուի առանց պրպտելու.

1) Նախ կ'ուզուի համոզել որ Հայերը « Թուրքիոյ » մէջ « եղբայրաբար » ապրած են, հոգ չէ թէ պատմական անառարկելի սխալ մը կը գործեն Թուրքերը այս յանկերգին մէջ, քանի որ Թուրքերն են որ Հայաստանի մէջ ապրած են եւ դեռ կ'ապրին վեց դարէ ի վեր եւ ոչ թէ Հայերը Թուրքիոյ մէջ...

2) Մեծ Տէրութիւնները՝ մանաւանդ Անգլիա եւ Ռուսաստան չհամոզ քաղաքականութեամբ հայ եւ թուրք ժողովուրդները իրարու թշնամի դարձուցին:

3) Հայերը, անգլիական եւ մանաւանդ ցարական Ռուսաստանի կառավարութեան դրդումով ապստամբեցան Ա. ընդհանուր պատերազմին, եւ Օսմանեան կառավարութիւնն ալ « համբերութիւնը սպառած » սոխպուեցաւ բացառիկ միջոցներու դիմել եւ ծեր, կին ու երախայ զանոնք տարագրեց դէպի Միջագետքի անապատը... չէնցնելու եւ յետ պատերազմին ալ իրենց տուները վերադարձնելու հեռանկարով (եթէ ողջ մնային անշուշտ...):

×

Այս տարի վերհրատարակուած զրքոյկներէն առաջինին խորագիրն է՝ Documents sur les atrocités arméno-russes (Պոլիս, 1917՝ եւ 83 էջերէ կը բաղկանայ: Զրքոյկը ինչպէս կը տեսնուի ֆրանսերէն լեզուով գրուած է: Ան հեղինակի անուն չի կրեր ինչ որ կը փաստէ թէ Օսմանեան կառավարութեան կողմէ հրատարակուած է: Առաջին երկու էջերուն վրայ հակիրճ ներածական մը գրուած է որ կը սկսի հետեւեալ կերպով զոր Թարգմանաբար կը ներկայացնենք.

« Մօտ երկու տարիէ ի վեր Համաձայնական տէրութիւնները կը ջանան խեղաթիւրել եւ չէզոք հանրային կարծիքին ներկայացնել ընդհանուր ջարդի մը ձեւին տակ, տեղափոխութեան միջոցը որուն Օսմանեան կառավարութիւնը ստիպուեցաւ դիմել զինուորական շրջաններուն մէջ Հայոց ընդհանուր ապստամբութենէն յետոյ »:

Ներածականը չարունակելէ յետոյ թէ ամէն անկողմնակալ եւ աշխարհի անհատ տեղեակ է թէ ինչ կը նշանակէ « նահատակ ազգ »ի (2) մը առասպելին մասին ըսուած ճշմարտութիւնը, կը յարէ.

« ... Ռուսական հրամանատարութեան ներքեւ գտնուող հայկական կամաւորներու խումբերու կողմէ իսկական սպիւնաձեղութիւններ ի գործ դրուած են: Նա – խապէս բարգաւաճ քաղաքներ եւ գիւղեր այսօր աւերակի վերածուած են այս ազգակախումբերուն (3) կողմէ ու մահմետական քնակչութեան ոչնչացումը անխղճօրէն կը շարունակուի »:

Ուրեմն սոյն զրքոյկը հրատարակուած է առաջին անգամ 1917ին: Այսինքն այն ժամանակ երբ արդէն ոչ թէ միայն Արեւմտահայաստանի մէջ, այլեւ բովանդակ Փոքր Ասիոյ մէջ, ի բաց առեալ Զմիւռնիոյ եւ Բիւթանիոյ նահանգներէն, ամենուրեք տեղահանութիւնը եւ սպանութիւնը եւ կողոպուտը կատարեալ եւ անխղճօրէն գործադրուած էր: Եթէ Պոլսոյ մէջ մանաւանդ անդիտանալ կը ձանային դաւառներու մէջ տիրող բացառիկ դրութիւնը, հայկական ցեղասպանութեան եթէ ոչ հեղինակ, առնուազն գլխաւոր պատասխանատու դերակատար Թալեաթ պէյ՝ Ներքին Գործոց նախարար, առանց այլեւս ծածկելու Իթթիհատի չարաչուք ծրագիրը, յոխորտանքով բառ առ բառ կը յայտարարէր Միացեալ Նահանգներու Պոլսոյ դեսպան Մորկընթաուի. «...Դուք հրեայ էք, եւ այս մարդիկը (4) քրիս – տոնեայ... Ինչո՞ւ համար մեզի չձգել ընել այս քրիստոնեաներուն, ինչ որ կ'ուզենք ընել » (5): Աւելի առաջ երթալով, Թալեաթ ուրիշ առթիւ ալ անպատկառօրէն Մորկընթաուի կը յայտարարէր. « ... Մեզի տուէք Ամերիկայէն Հայոց օգնութեան համար ղրկուած դրամը, Թուրքերը եւս անոր պէտք ունին »:

Վերոյիշեալ քարոզչական գիրքը 1917ին հրատարակուած է ինչպէս վերեւ ան – դրադարձանք: Բայց երբ այսօր, աւելի քան վաթսուն տարի յետոյ, նոյն նպատակաւ կը վերհրատարակուի եւ կ'ուղարկուի ձրիօրէն բազմաթիւ օրինակներ աշխարհի չորս կողմը, կը նշանակէ թէ այժմու Թուրք կառավարութիւնը կը բաժնէ եւ կը վաւերացնէ « Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն » կոմիտէի պարագլուխներուն ընդգրկած քաղաքականութիւնը: Գրքոյկը կը պարունակէ բազմաթիւ « վկայութիւններ » Թուրք պաշտօնեայ եւ զիւղացիներու, որոնք Հայոց կողմէ մահմետական բնակչաց վրայ ի գործ դրուած բազմաթիւ չարագործութիւններ՝ սպանութիւն, կանանց եւ աղջկանց առեւանգում ու անպատուութիւն, ղողութիւն, կողոպուտ կը նկարագրեն: Ամէն չինծու վաւերաթուղթի մէջ կը տեսնուի Թուրք իշխանութիւններուն « մարդասիրական » եւ « համբերատար » վարուելակերպը (տե'ս էջ 26, 31, 33) եւ հայ – ռուս վինուորական ջոկատներու գործադրած « ոճիրները »: Աւելորդ կը համարինք իւրաքանչիւր փաստաթուղթի մասին անդրադառնալ որուած ըլլալով, որ նոյնօրինակ են:

Գալով երկրորդ զրքոյկին որ եւս այս տարի վերհրատարակուած է անգլերէն եւ թէ ֆրանսերէն լեզուներով իրր խորագիր կը կրէ՝

Journal de guerre du 2ème régiment d'Artillerie de forteresse russe d'Erzeroum depuis sa formation jusqu'à la reprise de la ville par les Turcs le 12 Mars 1918, 1919: Հրատարակուած է հաւանաբար Պոլսոյ մէջ, ռուսերէն բնագրէն Թարգմանութեամբ: Հեղինակն է, ըստ երեւոյթին, ցարական Ռուսաստանի Կովկասի բանակին մէջ պաշտօնավարող ռուս զընդապետ Թվերսո Ալէպոֆ՝ հրամանատար էրզրումի բերդի 2րդ զօրագունդի: Զրքոյկը սկիզբէն մինչեւ վերջ նոյն ոճով գրուած է եւ կը ձգտի ամէն գնով հաստատել որ էրզրումի հոծ հայ բնակչութիւնը ի՞նչ եղած էր երբ մեծ դուքս Նիքոլա Նիքոլայեվիչի բանակները 1916ի Փետրուար ամսուն ներխուժեցին եւ գրաւեցին քաղաքը:

Թուրք պատմաբաններուն եւ հեղինակներուն, ինչպէս հետաքրքիր ընթերցող հասարակութեան առ ի ծանօթութիւն հաղորդենք որ էրզրումի 25·000ի մօտ հայ բնակչութենէն, ըստ մեր ձեռքը ունեցած փաստաթուղթերու, երբ ռուսական զօրախումբերը քաղաք մտան, մնացած էր շուրջ միայն եւ միայն 60 Հայեր, որոնք քաղաքին ամերիկեան հիւպատոսարանը ապաստանած էին: Մնացեալ բոլոր Հայերը սպանուած, տեղահանուած կամ բռնի իսլամացուած էին:

×

Ի՞նչ կ'ակնկալեն արդեօք այսօր այժմու Թուրք Պատմութեան կաճառի պատասխանատու վարիչները այսպիսի անարժէք եւ զուտ քարոզչական հանգամանք ունեցող հրատարակութիւններով երբ կ'ողղեն հրապարակը: Կը կարծե՞ն թէ կան այդքան միամիտ Հայեր որոնք այդքան ժամ քարոզչութեան զոհ պիտի երթան: Արդարեւ, անցեալ տարի Հիւսիսային Ամերիկա եւ Գանատա մեր կատարած շրջապտոյտի ընթացքին հանդիպեցանք բազմաթիւ հայրենակիցներու, որոնք Սան Ֆրանսիսքօ թէ Լոս Անճելըս, Թորոնթօ թէ Տիթրոյիթ կամ Վանգուվըր ստացած էին նմանօրինակ հրատարակութիւններ: Զունենալով ոչ մէկ յարաբերութիւն կամ հաղորդակցութիւն Թուրքիոյ հետ, նոյնիսկ զարմանք պատճառած էր չատերու, թէ ուրկէ՞ ստացած էր իրենց հասցէն: Գրքոյկներուն բովանդակութիւնը ոչ թէ կրցած էր իրենց համոզումը փոխել, այլ աւելի իրենց հաստատը ամրապնդած դէպի արդարութեան յաղթանակը, մինչ ոմանք գալէ տակաւ պատ էին այդ հրատարակութիւնները, եւ ուրիշներ այդ աչքբացութեան հեղինակները կ'որակէին «պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսացող» նենգամիտներ:

ԵՐԿԻՐՆԵՐ ԵՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐ

ՖԻՆԼԱՆԴԱՑԻ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

— o —

(Լափոնիաներ, Գնչուներ, Թուրքեր, Հրեաներ)

Ֆինլանտա՝ ազգային դիմագիծի տեսակէտով, Եւրոպայի ամէնէն միատարր երկիրներէն մէկն է: Այս այսպէս ըլլալով հանդերձ, կան փոքրամասնութիւններ, բաւին իսկական իմաստովը: Լափոնները Ֆինլանտացիներէն աւելի հին են իբրեւ ջրջանի բնակիչներ, սակայ փոքրամասնութիւնները առաւել նոր ժամանակներուն հաստատուած են ընկերային, քաղաքական եւ կամ առեւտրական նպատակներով:

Հիւսիս. Եւրոպայի Լափոնները մաս կը կազմեն երբեմնի 80ի մօտ թափառաշրջիկ կամ կէս – թափառաշրջիկ ժողովուրդներուն, որոնք կը գտնուէին Հիւսիսային Բեւեռի գօտիին մէջ: Եւ հակառակ այն իրողութեան, որ ներկայիս ցրուած են Նորվեկիոյ, Շուէտի, Ֆինլանտայի եւ Սորհ. Միութեան հիւսիս – արեւմտեան գօտիներուն վրայ, մշակոյթի հատապահպանում եւ ընդհանրական դիմագիծ մը ներկայացնելու ձգտումն ունին:

Լափոնները ունին լեզուն ազգակցական կապ ունի Ֆինլանտերէնին հետ, թէեւ երկուսեք զիրար չեն հասկնար: Ճիշդ է, որ Լափոնները ցայսօր ոչ մէկ խտրականութեան կամ չհաւատարմութեան ենթարկուած են, սակայն Ֆինլանտացիներուն վերջին ժամանակաշրջանին ձգտումը՝ հաստատուելու երկրին հիւսիսը, պատճառ դարձած է որ ասոնք կորսնցնեն իրենց հողերուն մէկ մասը: Միեւնոյն ժամանակ որոշ ձեւով փոփոխութեան պատճառ դարձած է իրենց Թափառաշրջիկ ապրելակերպին համար: Երեքէն չորս հազար կը հաշուեն Ֆինլանտայի հիւսիսը բնակող Լափոններուն Թիւը: 1970ական Թուականներէն սկսեալ, իշխանութիւնները կը հետաքրքրուին Լափոններուն վիճակով եւ կը փորձեն լուծել ասոնց հարցերը:

Ներկայիս գոյութիւն ունի Ֆինլանտական Լափոնի Ազգային ժողով մը՝ կազմուած 1975ին: Կանոնաւոր խորհրդակցութիւններ տեղի կ'ունենան հիւսիսային այլ երկիրներուն Լափոններուն հետ Հիւսիսային Լափոններու Խորհուրդին ձամբով: Ֆինլանտայի Լափոնները իրենց ներկայացուցիչները ունեցան Բնիկ ժողովուրդներու Համաշխարհային Համագումարին մէջ, որ տեղի ունեցաւ 1975ին, Քանատա:

Թէեւ Լափոնները ներկայիս չեն ապրիր բացառաբար որսորդութեամբ, ձկնորսութեամբ եւ հատապտուղներ հաւաքելով, այսուհանդերձ, կորիզներուն համը կը չարունակէ առաջուան նման հիմնական ազբիւրը ներկայացնել իրենց ուտեստեղէնին: Դահոյկներն ու չունները աստիճանաբար փոխարինուած են չարժիչներով բանող բալխիներով, որոնք, անշուշտ, որոշ փոփոխութիւններ մըցուցած են Լափոններուն ապրելակերպին մէջ: Կենցաղի տարբերութիւնները մնան են Լափոնգիներուն եւ Ֆինլանտացիներուն միջեւ, քաղաքներուն մէջ: Սակայն իրենց ինքնութիւնը պահպանե-

---

Թիւն կամ հաղորդակցութիւն Թուրքիոյ հետ, նոյնիսկ զարմանք պատճառած էր չատերու, թէ ուրկէ՞ ստացած էր իրենց հասցէն: Գրքոյկներուն բովանդակութիւնը ոչ թէ կրցած էր իրենց համոզումը փոխել, այլ աւելի իրենց հաստատը ամրապնդած դէպի արդարութեան յաղթանակը, մինչ ոմանք գալէ տակաւ պատ էին այդ հրատարակութիւնները, եւ ուրիշներ այդ աչքբացութեան հեղինակները կ'որակէին «պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսացող» նենգամիտներ:

(1) Տե'ս «Յառաջ» 7 եւ 8 Մարտ 1979, թիւեր 14332–14333:

(2) Հայ ազգին մասին կ'ակնարկէ աճշուշտ:

(3) Հայ կամաւորներու գունդերը կ'ուզէ:

(4 Հայոց կ'ակնարկէ:

(5 Mémoires de l'Ambassadeur Morgenthau, Paris, 1919, page 287 et 288.

լու ձգտումը կը մնայ միշտ զօրաւոր:

Վեց հազար Գնչուները, Թուական Իմաստով, երկրին թիւ մէկ փոքրամասնութիւնը կը ներկայացնեն: Ի տարբեր ուրիշներուն առաջիններուն, սոսկ իրենք պիտենք մեկուսացած կը ղգան, քանի կը դանդաղին խարականութեան ոգիէն: Ճիշդ է, որ վերջին տասնամեակներուն հոն թէ այլուր, մարդոց ըմբռնումներուն մէջ մեծ փոփոխութիւններ արձանագրուած են եւ նախապաշարումները աստիճանաբար անհետացած են, սակայն, ընդհանուր ձեւով, Ֆինլանտայի Գնչուները եթէ ոչ արհամարհուած, առնուազն մէկ կողմ ձգուած մարդիկ կը մնան: Բազմաթիւ դուռներ՝ քաղաքական, անտեսական, վիտական եւայլն, փակ կը մնան սոսկ առջեւ:

Երրորդ փոքրամասնութիւնը կը կազմեն Թուրքերը: Ասոնց պապերը Կազան (քա՝ Խորհ. Միութիւն) ժամանած էն 1860ական թուականներուն: Նորեր հասած են նաեւ 1917էն եւոք: Ներկայիս Ֆինլանտայի Թրքախօս համայնքը չորրդ հազար հոգի կը հաշուէ: Կը պահպանէ իր առանձին դիմագիծը: Ասոր պատճառը ազգականները կը նկատուին կրօնքն ու լեզուն, այսինքն՝ մահմեդական կանութիւնն ու Թրքերէնը:

Օսման Ալի մուշտակի վաճառական է Հելսինքիի մէջ եւ նախագահն է Ֆինլանտայի Մահմեդական Ընկերակցութեան: «Կը ձգտինք պահել մեր ցեղագրական դիմագիծը, մեր լեզուն, մեր կրօնքը: Բնական է, որ ամէն ջանք ի գործ դնենք, որպէսզի չհալինք տիրապետող մշակոյթին մէջ: Կը սիրենք Ֆինլանտան: Մեր ծննդավայրն է: Մեզմէ շատեր կրնան ծագած ու մեռած են այս երկրին համար», կ'ըսէ ան: Հին սերունդը ընդհանրապէս կը շարունակէ հետեւիլ հին ասպարէզին՝ մուշտակի եւ հիւսուածեղէնի առեւտուրին: 40էն վար եղողներուն մէջ կարեւոր թիւ կը ներկայացնեն ճարտարապետները, բժիշկները, դրամատէրերը, փաստաբանները:

Կազանի Թուրքերը աննշան փոքրամասնութիւն մըն են եւ ունին իրենց հարցերը: Հինները կը պատուեն իրենց յօնքերը, երբ խօսք կ'ըլլայ խառն ամուսնութիւններուն մասին, նորերը ընդունելի կը նկատեն, քանի անխուսափելի կը դառնան: Կազանի Թուրքերը անցեալին ուշեցած են իրենց զպրոցը, որ սակայն փակուած է աշակերտութեան թիւին նուազումին հետեւանքով, յատկապէս 1960ական թուականներէն եւոք: «Ներկայիս, մեր զաւակները կը յաճախեն պետական զպրոցները: Միւս կողմէ մեր գաղութը կ'ապահովէ ասոնց Թրքերէնի ուսուցումը, իսկ մեր իմամը պատասխանատու է երախաներուն կրօնական կրթութեան համար»: Ֆինլանտայի Թուրքերը տեղացիներուն նման ծննդեանց քիչ թիւ կ'արձանագրեն, որով համայնքին նօսրացումը անխուսափելի կը դառնայ:

Ոմանք կրնան առարկել, թէ Ֆինլանտայի Հրեաները համայնք մը չեն ներկայացներ, քանի հազարէն նուազ թիւ ունին: Հրեաներուն մեծ մասը գաղթած է ԺԹ. դարուն Ռուսիայէն, ամանք ռուսական բանակի նախկին պինուորականներ եղած են: Կրօնական զգացումը այնքան ալ խոր չէ, նոյնը նաեւ աւանդութիւններուն համար, այսուհանդերձ, ինչպէս դիտել կուտայ Հելսինքի ծնած ու հասակ նետած երիտասարդ մը «տօնական օրերուն կը յաճախենք սինակոգ, նախ իբրեւ աւանդութիւն, ապա որպէսզի իրարու մօտ գտնուինք»: Փոքր ըլլալով հանդերձ, գաղութը կենսունակ է. ունի երիտասարդներուն յատուկ ակումբ եւ զպրոց, որուն աշակերտութեան թիւը կը նուազի: Կեանքի կոչած են մշակոյթի եւ մարմնամարզի կազմակերպութիւններ: «Մինչեւ տասը տարի առաջ, կ'ըսէ գաղութին անդամներէն մէկը, ակումբին օրէնքները խիստ էին, իրաւունք չունէինք ոչ-Հրեայ մը հրաւիրելու, հիմա, սակայն, մտայնութիւնները փոխուած են: Մեզմէ շատեր Ֆինլանտացիներու հետ կ'ամուսնանան եւ իրենց զաւակները Հրեայէլ կ'այցելեն: Հելսինքիի մէջ կայ Սքանտինաւեան Հրէական Ընկերակցութիւնը: Ամառուան ճամբարներ կը կազմակերպեն:

Թ. Ա. Թ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԵՐԳԻՉԱՆԻ

ՈՉ ՄԱՐԶԻՒՄ ԵՆ, ՈՉ ՎԱՐԺԻՒՄ

Վերջերս բախտ վիճակուեց հանդիպելու Կիրովականի քաղաքային ստադիոնի դիրեկտոր Ա. Այվազեանին եւ նրա հետ վարել հարցազրոյց.

— Եթէ չենք սխալւում, ձեր ստադիոնն աշխատում է տնտեսական հաշուարկով, այդպէս չէ՞:

— Այդպէս է:

— Իսկ ո՞ր մարզաձեւերից են գոյանում ձեր ղրամական եկամուտները, երեւի ֆուտբոլի՞ց:

— Ոչ, մենք ֆուտբոլի վարպետների թիմ չունենք:

— Թեթեւ ատլետիկայի փնջային մըցոյումնե՞րից:

— Ասում էք թեթեւ ատլետիկայի մասին, բայց ծանր հարցեր էք տալիս:

— Ուրեմն մարզական խոշոր միջոցառումնե՞րից:

— Ո՛չ մարզական եւ ոչ էլ վարժական: Այդպիսի բաներ մեր մտքովն էլ չի անցնում:

— Գուցէ կուլտուրակա՞ն միջոցառումներից: Դէ, ասենք, հայրենական կամ արտասահմանեան ճանաչուած երաժշտական կոլեկտիվների համերգներից:

— Այդ ո՞ր օրուանից է համերգը համարւում մարզաձեւ:

— Ներեցէք, թերեւս սխալ հարց տուեցի, բայց... այնուամենայնիւ, տնտեսական հաշուարկի իրականացման համար ձեզ այնքան անհրաժեշտ եկամտի աղբիւրը ո՞ր մարզաձեւն է:

— «Ջինս» անդրավարտիքների կարը:

— Ի՞նչ, «Ջինս» անդրավարտի՞ք:

— Այո, իսկ ինչո՞ւ էք զարմանում:

— Ոչինչ, բայց, թոյլ տուէք հարցնել՝ երբուանի՞ց է «Ջինս»ը մարզաձեւ դարձել:

— Դուք ինձ իսկապէս չհասկացաք, ոչ թէ «Ջինս»ը, այլ այն մասնաճիւղը, որտեղ «Ջինս» են կարում:

— Ի՞նչպէս, մի՞թէ ստադիոնը կարի մասնաճիւղ ունի:

— Ոչ թէ ստադիոնը, այլ քաղաքի կարի արտադրական միաւորումը: Բայց որովհետեւ մեր դահուկային բազայի շէնքը վարձակալական հիմունքներով տրամադրել ենք «Ջինս»ի մասնաճիւղին, ուստի կարի արտադրական միաւորումն ամէն տարի մեր ընթացիկ հաշուին է փոխանցում տասը հազար ռուբլի:

— Իսկ դա շա՞տ է, թէ քիչ:

— Դէ, որ աւելի շատ տային, լաւ կը լինէր: Բայց քչից էլ գժգոհ չենք:

— Իսկ դուք գլխի ընկա՞ք, որ ես հարցնում եմ «եկամուտ» մասին, բայց հետաքրքրւում եմ...

— Ստադիոնի գործունէութե՞ամբ: Հասկանում եմ: Բայց առ այժմ նրա գործունէութեամբ չենք պարծենայ: Մեզ մօտ ոչ մարզւում են եւ ոչ էլ վարժւում:

— Եւ ոչ էլ գործն է առաջ չարժւում:

— Ի՞նչ ասեմ, գոնէ իմ դիրեկտորութեան օրօք, այսինքն 1974 թուականից մինչեւ այժմ ստադիոնում նոյնիսկ 74 ժամ մարզական որեւէ գործ չի կատարուել:

— Ձեր նախորդներն էլ էին այդպէս ասում:

— Այո՛, դէ, ուրեմն, ինձ մեղադրելու հիմք չի լինի: Ասենք՝ ոչ, իմ նախորդներն այնքան ճիշդ չեն ասել. մինչեւ 1973ը գոյութիւն ունէր ֆուտբոլի վարպետների թիմ:

— Իսկ դրանից յետո՞յ:

— Ցետոյ ես ի՞նչ կարող էի անել. ստադիոնը, երեւի լսել էք, վերակառուցւում է:

— Իսկ ե՞րբ է սկսուել վերակառուցումը:

— Վերակառուցման մասին... խօսել սկսել են քանի տարի առաջ, իսկ գործել՝ անցեալ տարուանից:

— Եւ լա՞ւ են գործում:

— Հարցրէք մեր քաղաքի շինարարական վերանորոգման արեւտի ղեկավարներին:

1978ին այդ նպատակի համար տրամադրուեց 110 հազար ռուբլի, բայց ծախսուեց միայն 82 հազարը, իսկ այս տարուայ համար նախատեսուած 76 հազար ռուբլուց դեռեւս ոչ մի կոպեկ չի ծախսուել:

— Ի՞նչ էք կարծում՝ կիրովականը ե՞րբ կ'ունենայ իր ստադիոնը:

— Դուք նորից սխալ հարց էք տալիս: Կիրովականն այժմ էլ ստադիոն ունի:

— Ոչ, առ այժմ ունի փիրեկտոր եւ ոչ ստադիոն, եթէ, ի հարկէ, չհաշուենք «Ջինս»ի մասնաճիւղը:

— Ինչպէս թէ՝ չհաշուենք. դուք ի՞նչ է, ուզում էք, որ մենք աշխատավարձ չստանա՞նք:

— Շնորհակալութիւն՝ անկեղծութեան համար:

— Խնդրեմ, կրկին համեցէք...

Ա. ԾՈՎԱԿ

ԴԱՂԹՈՂ ԳԱՂԹԻ

ՍԱՆ ՖՐԱՆՍԻՍԿՈՅԻ մէջ, Ապրիլ 4ին մեռած է ընկ. Միսաք Ազիզեան: Ծնած էր 1897ին՝ Աշտարակ, ուր եւ սոցացած է իր նախակրթութիւնը: Կանուխէն մտնելով Հ. Յ. Դ.ի շարքերը մաս կազմած է Իշխան Արղութեանի կամաւորական գունդին: Ողջացեալը մասնակցած է Սարդարապատի ճակատամարտին: Հայաստանի խորհրդայնացումէն եռք հալածանքի ենթարկուելով, 30ական թուականներուն սոխպուած կը թողու հայրենիքը ու իր ընտանիքով կ'անցնի Պարսկաստան, ուր տարիներ կը մասնակցի հանրային կեանքին մինչեւ որ 1956ին կը վերադրուի Միացեալ Նահանգներ եւ կը հաստատուի Սան Ֆրանսիսքօ չարունակելով իր ծառայութիւնը կուսակցութեան շարքերուն մէջ, մինչեւ իր կեանքին վերջը:

ԿԼԻՆՏԻՒԼԻ (Լոս Անճելըս) ՀՕՄի «Սփիւռք» մասնաճիւղի երգման արարողութիւնը տեղի ունեցած է Մարտ 30ին՝ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ «Արքարեան» սրահին մէջ: Բացման խօսքը կատարած է մասնաճիւղին առենապետուհին Մարի Կիւզելեան: 64 նորագիրներ կատարած են իրենց երգումը: Կնքամայրը՝ Մալվինէ Յովհաննան, բացատրած է ՀՕՄի նպատակը: Խօսք առած է ՀՕՄի կեդր. վարչութեան անդամուհի Զապէլ Ախահյոյեան եւ անդրադարձած Միութեան գործունէութեան: Ի դնահատութիւն ՀՕՄի մէջ 40 տարիներու ծառայութեան Տիկ. Մալվինէ Յովհաննան պարգեւատրուած է ՀՕՄի նշանով:

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԸՍԻ «Սփիւռքէն Լաճ» սրահին մէջ, Մարտ 24ին, տեղի ունեցած է Սրբոց Նահատակաց Ցեղասպանութ Տիկնանց Օժանդակ Միութեան ճաշը, աւելի քան 500 հոգիի ներկայութեամբ: Ցայտագիրը վարած է Անահիտ Մկրտչեան: Նենսի Ս. Բալեան ներկայացուցած է հազուստներ նորածիւնութեանց ցուցադրութեան պատասխանատու Հոլի Միշըլը, որ մեկ ժամ տեւողութեամբ ներկայացուցած է օրուան նորածիւնութիւնները: Ձեռնարկը յաջողութիւն մը եղած է եւ կոկիկ գումար մը ապահոված վարժարանին:

ՀԱՅԿԱՆ
ՀԱՅՆՈՒՀԻ
ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ
1929
1979

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

4.

— Հապա ասո՞նք, հապա ասո՞նք, ո՞վ քեզի իրաւունք տուաւ որ դիս այսպէս ուզած տեղդ ցուցադրես, ի՞նչ իրաւասութեամբ, ըսէ տեսնեմ, պէպէ ռոզ, անփան թէռիպլը... եւ քանի՛ հատ, մէկ Նէնէթ, երկու Նէնէթ, երեք Նէնէթ...

Պառին վրայ քով քովի չարուած էին երիտասարդ կնոջ դիմանկարները, բոլորն ալ Հայուն կողմէ լուսանկարուած, ժպիտով, անժպիտ, ամէնքն ալ լուսա-ճաճանչ: Փէդո իր խորհուրդը փոխանակեց զուարթութեամբ եւ քանի մը քայլ մօտենալով բաւ՝ ձեռքը պատին երկարեց, ռէթ մը վառէ: Քիչ մը վերջ պզտիկ քայլերով մօտեցաւ իրեն, մեղմութեամբ սիկառէթը շրթներէն առաւ, նետեց ու թեւէն քաշելով մահճակալին վրայ տարաւ:

— Լա... խելօքիկ մը քովս նստէ եւ լրջօրէն խօսինք. ալ հիմա չատ լրջօրէն պիտի խօսինք... Այո, իրաւունք ունիս, ես դիտեմ, ես չատ լաւ հասկցած եմ թէ ինծի հանդէպ ինչ զգացում կը տածես... բայց դուն չե՞ս դիտեր որ Լէսքիւրը կայ...

Արագօրէն ձեռքովը ծածկեց աղջկան բերանը, դիմախաղով մը որ կը նշանակէր. «Մի՛ ըսեր, կ'աղաչեմ, ես դիտեմ արդէն»:

Անշուշտ թէ այս պահուս Պուլոնեի լճին վրայ կարապները կրկին ափօսներ կը չինեն, անշուշտ թէ տեղ մը յստակ ու վճիտ դետ մը կայ որուն վրայէն հանդարտօրէն ու անտարբեր խցանները կ'իջնեն, բայց անշուշտ թէ այդ թռչունը զմայլելի անկիւնադարձեր կ'ընէ ծառուղիներու վերջաւորութեան...

— Նոյնիսկ եթէ երբեք ես ալ համակրութիւն մը ունենամ քեզի հանդէպ, ի՛նչպէս կ'ուզես որ...

Արագօրէն ձեռքովը ծածկեց աղջկան բերանը, դիմախաղով մը որ կը նշանակէր. «Մի՛ ըսեր, կ'աղաչեմ, ես դիտեմ արդէն»:

Փէդերէն մէկը կը նայէր մօխրամանին, լքուած սիկառէթի կապտորակ ծուխին, մինչ երկու տուներներ պատերու տակէ զաղտագողի բան մը կը հետապնդէին... Նուագածուները եկան, երգեցին ու գացին, մինչ երկու զաղտնի ոստիկաններ պատերու տակէն արեւի ճառագայթ մը կը հետապնդէին... Դուրսը չատցող աղմուկները կ'ըսէին թէ առաւօտը ճաշի էր պատած. բայց անշուշտ թէ, անշո՛ւշտ թէ տեղ մը մեծ սաւաններ էին փռուած:

— Կարելի՞ բան է որ կարենանք, մի՛այն սէրով, դուն եւ ես...

Արագօրէն ձեռքովը ծածկեց աղջկան բերանը, դիմախաղով մը որ կը նշանակէր. .

— Օ՛, լա պառաղ, պոռայ Նէնէթ ոտքի նետուելով. պիտի չձգե՞ս որ բան մը ըսեմ: Ցետոյ եկաւ կրկին նստաւ տղուն քով ու լռեց:

(21 – Շար.)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան վար – չուհիները իր բոլոր անդամներու անու – նով խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Լեմոն Զօրաբաբելեանի եւ զաւակներուն իրենց հօր եւ մեծ հօր՝ Մեսրոպ Զօրաբաբելեանի մահուան առ – թիւ։

Ցաւակցութիւնները նաեւ այրի Տիկին Նուարդ Գույումճեանի, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Գույումճեանի, Տէր եւ Տիկին Կարօ Յովսէփեանի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

Յակոբ Գույումճեանի

մահուան առթիւ։

L'UGAB JEUNES

Présente :

le Samedi 5 Mai à 20 h. 30 *précises* (en raison de la longueur du film) au Centre Culturel Alex Mannogian 118, Rue de Courcelles, 75017 Paris

Tél. : 227-12-26 et 924-86-71

"America, America,,

d'ELIA KAZAN (E. U. - 1963)

l'Empire de Byzance. En 1381, ce « Jadis, l'Anatolie faisait partie de pays fut conquis par les Turcs. Dès lors, Grecs et Arméniens vécurent en minorités, soumises à leurs conquêratns mahométants. Ainsi en est-il en 1896 lorsque se produisent les massacres des Arméniens. STAVROS et HOVANNES décident de partir en Amérique, mais y parviendront-ils ? »

ՀԱՅԿ. ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԳԷՊԻ ԼՈՒԻՍ

Ս. ԲԵՐՆԱՐԴԻՆԷ

մահուան 100ամեակին առթիւ

Յուլիս 24–28

կազմակերպութեամբ՝ Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ Ժողովրդապետու – թիւններուն եւ նախագահութեամբ՝ Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ Առաջ – նորդ

ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ. ԿԱՊՐՈՅԵԱՆԻ

Մանրամասնութեանց եւ արձանա – գրութեանց համար դիմել.—

ՓԱՐԻԶ, Անտոն Վրդ. Թիւրքիւնեանի հեռ. 278·31·93

ԱՒՈՒԻՎԻԼ, Հ. Աբաճաս Վրդ. Քէ – սէճեանի, հեռ. 985·15·56

ՄԱՐՍԷՅԼ, Սարգիս Վրդ. Դաւիթ – եանի, հեռ. 54·02·98

ԼԻՈՆ, Գէորգ Վրդ. Զապարեանի հեռ. 47·28·65

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ Կոմիտաս Վրդ. Զարգ – ճեանի, հեռ. 22·09·86

ՎԱԼԱՆՍ, Գէորգ Վրդ. Զանտրեանի հեռ. 43·78·23

Արձանագրութիւնները կը փակուին Մայիս 31ին։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Հոփսիմէ Ելէովանեանի *մահուան քա – ռասունքին առիթով Տէր եւ Տիկ. Գրի – գոր Փիլիկեան (Մարսէյլ – Լա Փոմ) կը նուիրեն «Ծառաչ»ի բարգաւաճման* 100 *Ֆրանք։ Նոյնպէս Տէր եւ Տիկ. Հրայր Փի – լիկեան եւ Տէր եւ Տիկ. Ռոստոմ Փիլիկ – եան 50ական Ֆր.։*

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Շաւիլի Կապ. Խաչի եւ Հ. Ց. Դ. Ար – դութեան խումբի ընկերուհիները ցաւակ – ցութիւն կը յայտնեն ընկեր – ընկերուհի – ներ Գրիգոր եւ Սոնա Փափազեանի եւ զաւակներուն՝ Անիի եւ Իշապէլի իրենց հօր եւ մեծ հօր՝ Գրիգոր Տոտոֆեանի մահուան առթիւ։

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին Պարոյր Պոզասեան (Մարսէյլ – Լա Փոմ) իրենց հարսին ա – պաքինման առթիւ կը նուիրեն 100 *Ֆր. «Ծառաչ»ի բարգաւաճման։*

«ՀԱՅՐԵՆԻ ԿՏՈՒՐ»Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Լիոնի Անարատ Յղութեան Հայ քոյ – րերու Աղջկանց օճախի օրիորդներու տա – րեկան հանդէսը կ'իրականանայ, Մայիս 13*ին, առաւօտեան ժամը* 11*էն սկսեալ, Նա – րեկեան վարժարանի գրօսայդիին մէջ՝*

38, Route de Collonges

69450 St. Cyr au Mont d'Or (Lyon)

Tél. : (78) 47-28-65

Տաք մթնոլորտ, ազգային երգեր ու պարեր, դեղձկական ճաշ, վիճակահանու – թիւն։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ

Նուիրուած

ԿՈՄԻՏԱՍԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ 110ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպութեամբ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

կիրակի, Մայիս 13, ժամը 16ին

Salle du MUSEE GUIMET —

6, Place d'Iena, 75016 PARIS

Բարձր հովանաւորութեամբ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐԲ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Հայրապետական Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց եւ Առաջնորդ Փարիզի

Բացման խօսք՝ ՎԱՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

կը խօսի

JEAN-PIERRE MAHE

de l'Institut National des Langues et Civilisations Orientales

կը մասնակցին ԿՈՄԻՏԱՍ *Լարային նուագախումբը, ղեկավարութեամբ*

ՕՆՆԻԿ ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆԻ (Նախկին կեդրոնականցի)

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ արտասանութիւն կոմիտասէն եւ կոմիտասին նուիրուած

ՆԱՃԻՐԻ երգչախումբը ղեկավարութեամբ ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊՂԿԵԱՆԻ

Ծախքերու մասնակցութիւն 20 ֆր.

Տոմսերու համար դիմել Բալուեան գրատուն, 9 Ռիւ տը Թռէվիզ, Փարիզ 9 կամ կեդրոնական Սանուց Միութեան անդամներուն։

Նոյն օրը առաւօտեան

Հոգեհանգստեան պաշտօն կոմիտասի յիշատակին Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ մէջ, կեդրոնական Սանուց Միութեան խնդրանքով

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Շաւարշ Հազարապետեան կը փնտռէ իր եղբօր զաւակները՝ Գուրգէն եւ Վար – դանոյշ։ Գուրգէն 47 *տարեկան է։ 1963էն ի վեր ոչ մէկ լուր ունի անոնցմէ։*

Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի ի – մացնել՝

M. Hazarabedian Chavarche

24, Division Leclerc, 94250 Gentilly

Imprimé sur les Presses du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

L'Union Générale Arménienne de Bienfaisance — Paris

organise sous le haut patronage de

Mgr. SEROBE MANOUKIAN

Délégué Apostolique pour l'Europe

Archevêque des Arméniens de Paris

et sous l'égide du Comité d'honneur

NOURHAN FRINGHIAN

Président d'Honneur

NAPOLEON BULLUKIAN

Président

du Comité régional de France de l'U.G.A.B.

CARZOU, *membre de l'Institut*

JANSEM, *Artiste-peintre*

L'EXPOSITION de PEINTURES et DESSINS

ALECIAN

du 3 Mai au 3 Juin, au Centre Cul. turel Alex Manoogian de l'UGAB 118, rue de Courcelles, Paris 17e

Tél. 924.86.71

Vernissage le Jeudi 3 Mai de 17 à 21 heures

Heures d'ouverture : de 14 h. 30 à 19 h. tous les jours, dimanche et et Lundi exceptés.

SALLE DEBUSSY-PLEYEL

252, rue du Fbg. St-Honoré, Paris

Շաբաթ, Մայիս 12, *ժամը* 20·30ին

Հովանաւորութեամբ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐԲ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց

Պատուոյ նախագահութեամբ

Յովհ. Շիրազի, Յիցիլիա Բրատեա – նի, Ռուբէն Զարեանի (*Երեւան*)

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱՐՕՆԻ ԺՈՂ. ԵՐԳԵՐՈՒ

հաւաքուած եւ մշակուած՝

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ *կողմէ*

Հովանաւորող մարմին.— ՓՐՈՖ. ՖԷՅՏԻ, ԳԱՒԶՈՒ, ՈՒԻԼԵՄ ՍԱ – ՐՈՅԵԱՆ, ՀՐԱՉ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ, ԱՒԵՏԻՍ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ, ՎԱՀԷ Օ – ՇԱԿԱՆ, ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միութիւն։

OPTIMA Tours

ARMÉNIE 1979

CETTE ANNEE 4 FORMULES : — CALENDRIER

Première Formule = 12 jours. — 18 au 29 Mai
2 jours MOSCOU — Aller-Retour. — 15 au 26 Juin
10 jours EREVAN

Deuxième Formule = 14 jours — 15 au 28 Juin
2 jours MOSCOU — 13 au 26 JUILLET
12 jours EREVAN — 20 Juillet au 02 Août
03 au 16 Août
07 au 20 Septembre

Troisième Formule = 16 jours : — 27 Juillet au 11 Août
2 jours MOSCOU — 03 au 18 Août
14 jours EREVAN — 24 Août au 08 Septembre
31 Août au 15 Septembre

Quatrième Formule = 13 jours — 18 au 30 Mai
MOSCOU - ARMENIE — 13 au 25 Juillet
GEORGIE - LENINGRAD — 24 Août au 5 Septembre

Avec logements hôtels première classe (Arménia ou Ani à Erévan) pension complète — excursions quotidiennes. — Cette année de nombreuses et *nouvelles excursions*

Tous nos groupes sont accompagnés par des spécialistes.

(*Pour inscription par groupes de* 10, *nous consulter*).

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz

OPTIMA Tours

75003 PARIS

67, rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20

Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel

Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)

Telex : 211 324 F.

à LYON :

Madame Giselle BOUDOYAN

Maison de la Culture Arménienne

15 rue du 24 Avril 1915

DECINES :

PERMANENCE : Le Samedi matin de 10 h. à 12 heures

(Tél : 49-42-97)

tous les jours : Tél. 49-52-23

ԱՋՔԸ ԼՈՅՍ ՔԻՄՔԻ ՃԱՇԱԿ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

BOSPHORE - Epicerie - Traiteur

5, Rue de l'Echiquier 75010 Paris Tél. 246. 60. 51

Métro : Strasbourg Saint-Denis

Ուրախութեամբ կը ներկայանայ հանրութեան իր Արեւելեան եւ Հայկա – կան ուտեստեղէններու ճոխ տեսակներով

Պոսֆորի մէջ կարելի է գտնել ինչ որ անհրաժեշտ է արեւելեան եւ մա – նաւանդ հայկական խոհանոցէ ներս

ԱՒԱՒԻԼ՝ տեղւոյն վրայ եւ ապսպրանքի վրայ միշտ թարմ տերեւի տոլմա, միտիա տոլմա միջուկով, իմամ պայըլնըը, թարամա, պօաչայ սու պէօրէկ, լահմաճուն ինչպէս նաեւ անուշեղէններու տեսակները՝ բաստայիփ, պուրմա... մինչեւ իսկ պոլսական ընտիր հելվա եւ լոքումի տեսակները

Զոր մրգեղէնի եւ պիստակներու ճոխ համադրութիւն։

BOSPHORE

կրնայ գոհացնել ամէնէն դժուարահաճ տանտիկիններն եւ զարդարել ամենաբծախնդիր կերուխումի սեղանները

BOSPHORE

կը յատկանշուի ոչ միայն իր ապրանքներու այլազանութեամբ եւ որա – կով, այլ նաեւ իր անմրցելի եւ լաւ սերտուած գիներով։